c ✣ Andre. Pomate.
a ¶ Ex testamento ꝛc. Intellige equi parationez in casibus in quib⁹ per Bar. in l. si beres. in prin. ff. de eo qđ cer. loco.
✳ Pro saluatione a Bar. in hac. l. si tutor in qua arguit de cõtrarietate vi de concord. quam posui ad. l. non eo minus. §. de pcu.
c ✣ Andr. Pomate.
b ¶ Non sufficeret. vide alex. §. si. eccl. col. ii. vol. ij. iudiciũ ergo agitatuz cũ tutore nimis legitime constituto est nullũ ꝛ nõ pũdicat pupillo ꝛ vi de ro. §. si. ccccliiij. col. iiij. vbi loquit etiam in curatore ꝛ declarat.
c ¶ Item op. de. l. Tu vide istam gl. allegari p do. ab. in c. causam. qđ de iudic. § do. Anto. ibi vide oino ꝛ vide bal. qui nõ log tur in. l. iul. ff. qui satisd. cog. ꝛ argu. qui ponit nouam oppositionem in l. licet. ff. de iudic.
And. Barb. 4
d ¶ Perpetuo no. Adde. videndum bal. cõsi. ccc. ij. lib.
✳ ¶ Pro cõcordia. Aduerte qđ exceptio nõ numerate pecũie excluditur biennio ꝛ §m bar. i bac. l. si. circa me diũ post illud tps b biẽnij nascit naturalis obligationõ aũt ante idẽ tenet 2 in. l. etiã. ff. de mino. ꝛ in. l. cũ quis. C. de iur. ꝛ fac. ign. c Contra qđ sit nata etiaz ante tenet in l. j. ff. de cõdi. inde bi. vbi videtur tenere qđ orta sit taz anteq̃ post biennium illa obligatio sed post biẽnij illa ciuilis bz illũ effectũ quẽ habet obligatio naturalis ꝛ ciuilis tu dic d bar. in bac. l. si. refert se ad dicta sua in. d. l. cũ quis vbi refert opin. diuersas ꝛ ita debet intelligi in. d. l. etiaz sed posito qđ bart. vbi supra inclinaret in partẽ vltramõtanoꝝ qđ ante biennium nõ sit nata naturalis tunc adhuc dico qđ bene videatur Bar. in. d. l. j. ff. de cõdi. inde. videtur etiã inclinare in eandẽ partẽ versi. sed in questione proposita ꝛc. vbi põit ista verba vñ equitati naturali nõ teneꝛ. ꝛ licet videatur alterare istud in conclusione quã facit dũ dicit qđ gl. non bene exẽplificat qđ respõdeo qđ Bar. potest intelligi vt loquatur in materia cõdictionis in debiti nõ autẽ male loquatur cũ loquitur de naturalitate naturalis obligationis vel aliter dic qđ non est nata si in suo rozeovt possit in iudicio deduci sed quo ad natiuitatẽ fic: ita loquatur in. d. l. j.

1 Andinozes. Mortẽ defuncti non vindicare minozibus ipso iure nocet. hoc dicit in summa ꝛc.

2 Adolescentie. Tempore statuto ad ppondẽdã querelã inofficiosi testamenti in minoꝝ etate ipso iure succurrit. h. d. ¶ Opp. de. l. j. §. de in integ. rest. so. vt ibi plene dixi.

☞ Adora sine interpellatione re ipsa qñ contrabitur fauore minoriz. ꝛ qñ ex alijs causis. ꝛ nu. 2.

3 In minorum. Nec est nobilis tabellis lex ad duo breuiter allegat que dicit hec. l. primo fauore minoꝝ reipsa mora sine interpellatione contrahit. Itẽ actio ex testamẽto a licet sit stricti iuris eq̃parat actioni bonefidei. h. d. ¶ Opp. bz in tex. tarde pretij solutionis: ꝛ sic innuit qđ ꝛ loquit in cõtractu emptionis ꝛ vẽditionis. cõtra qđ tũc in quolibet maiore re ipsa mora cõtrahitur. vt. j. de act. emp. l. curabit. ꝛ. ff. de act. emp. l. inl. §. ex vendito. Sol. huius timore dicunt quidam qđ hic appellatio debiti ponit large pro quolibet debito. Alij dicũt qđ in emptione ꝛ venditione nõ est speciale in minore: sed in alijs contractibus vel potes dicere qđ etiã in emptione ꝛ venditione sit speciale. nã maioꝝ haberet potestatẽ cũ minore cũ restraditur sibi est in mora re ipsa sed re non tradita secus vt. o. §. ex vẽdito. Jn minore sit hodie speciale qđ emptoꝝ cõstituat in mora etiaz re emptoꝝ nõ tradita: dũ tũ ei tradat rem cũ fructibus ꝛ ita potest intelligi litera nostra. ¶ Opp. ij. qđ als contrabatur mora re ipsa. vt. §. qđ me. cau. l. j. Sol. ☨ fateor qđ quãdoqꝫ re ipsa mora contrahit odio debitoris delinquentis. vt in cõtraria quãdoqꝫ fauore creditoris. vt ħ ꝛ. l. titio scio. §. ij. als vsuras de le. ij. qñqꝫ causa cuiusdaz recõpensationis. vt. o. l. curabit. de act. empt. qñqꝫ ex alijs causis quas dic. vt no. gl. in mora de vsuris ideo hic Azo. in summa tractauit materiã moze. ꝛ vltramõ. etiã ꝛ dñs Ly. hic recitat glo. ꝛ ponit in. l. mora de vsu. ꝛ ibi dicem⁹ deo duce.
☞ Litigans cum tutore debet habere copiam tutele ꝛ inuentarij.
Tutoꝛ litigans quãdo teneatur satisdare.
Dñs qñ possit habere §niam latam pro falso. pcuratore ratã. adde tu circa hoc ꝛ vide are. in. c. causaz que de iudi. col. iiij. vbi dicit cõiter teneri qđ sic.
4 Sententia lata pro falso tutore quando possit per minoꝛẽ ratificari.
5 Sentẽtia lata pro prelato nõ legitime ordinato an possit per legitime ordinatũ ratificari.

✳ 6 Jtutor. Snia lata cõtra tutorẽ qui nõ cauerat ipso iure pupillo nõ pindicat. h. d. ¶ No. qđ hoc dico ☨ qñ ille q litigat cũ tutore bz habere copiã tutele ꝛ inuẽtarij vt sic possit ostẽdere qđ iste tutoꝛ legitime potuit agere. als sibi nõ sufficeret. b vt hac. l. videt §z an debeat dare copiãtoti⁹ inuẽtarij. i. oim rerũ cõtentarũ in inuentario: tangã vobis. j. in materia tutelarũ forte in. l. si. arb. tute. ¶ Opp. ☨ ꝛ vr qđ nõ debeat tutoꝛ satisdare. vt insti. de testa. tute. §. j. So. intellige hic de tutore datino sine ingstitione vel legitimo: vt dicã plenius de tuto. ꝛ cura. qui satisd. nõ de. l. j. ¶ Itẽ oppo. c de. l. nõ eo minus. §. de procu. Solu. hic fuit lata §nia § minoꝛẽ sed si esset p minoꝛe iata valeret iure singulari minoꝛe ratũ habente. h. d. gl. tua multũ notabiliter quã not. qz doc. vltramon. faciũt magnũ festũ ꝛ dicũt notabilem hãc. l. ex qua apparet intellect⁹. l. non eo minus. §. de procu. ꝛ. ff. de iudi. l. licet. ꝛ rẽra. babe. l. iij. §. falsus. nã ☨ qđ dicitur qđ dominus potest habere ratum sententiã latam cũ falso pcuratoꝛe oz intelligi qñ est cõtra dominũ lata q vult habere ratã. in sui preiudiciũ. sed si esset lata. p dño tunc nõ posset habere ratam a dño maioꝛe §z a minoꝛe sic iure singulari. vt dicit hac. l. quã perpetuo not. contrariũ determinatur per gl. in. l. si mater. ff. de excep. rei iudi. ꝛ istud putoꝝ idẽ tenet Jac. de are. ꝛ etiã Pet. de bel. perti. licet hic diceret aliter. ꝛ est ratio quia quãdo negotium peccat in solo consensu statim ratihabitio trabitur retro: vt. l. si. j. ad macedo. ff. de solu. l. rata. sed mandatũ pcuratoris pendebat ex sola dñi volũtate merito ratihabitione confirmaꝝ. ¶ Tutoris ☨ aũt officiũ nõ pẽdebat ex sola volũtate pupilli. ideo ex sola eius ratihabitione. nõ confirmaꝝ nisi iure spãli. ideo hic gl. dicit optime in tutoꝛe in pcuratoꝛe vero secus. ¶ Opp. de. l. barbarius. ff. de offi. pꝛeto. Sol. ibi ppter cõmunẽ errozẽ. ¶ Quero qđ in prelato ☨ nõ legitime ordinato gl. hic videt dicere idẽ facit. j. de eo q pro tutoꝛe. l. ij. tangit gl. ff. de iureiur. l. iusturãdum qđ ex cõuentione. §. j. tu dic plenissime. vt extra de ele. c. nibil. in pe. gl. ꝛ ibi apparet multũ de intellectu l. barbarius. ff. de offi. pꝛeto. ꝛc.

1 ☞ In omnis exceptio sit perpetua ꝛ que.
2 Exceptio nõ nu. pec. causatur ex facto vel nõ facto.
3 Dispositio huius. l. an sit fauozabilis minozi.
4 Quando quis leditur cursu temporis debet petere restitutionez infra tantũ tempus quãtum est illud in quo dicitur lesus.
5 Adinoꝛ quando restituatur aduersus cursum temporis ꝛ quibus casibus.
6 Prescriptio cepta contra maioꝛẽ qñ currat minoꝛi sine spe vel non spe restitutionis.
7 Dispositio huius. l. an seruiat nobis de vẽto. ꝛ propter quid facta fuerit.
8 Quãdo sit p melius sit ante tempus occurrere q̃ post illatũ vulnus medicamen querere.
9 Adinoꝛ qđ habeat pbare qñ petit se restitui aduersus prescriptionẽ ꝛ vsucapionẽ.
10 Adinoꝛ si modo appellat. j. q. dies an ꝛ qñ ipsi competit restitutio ad appellandum.
11 Prescriptio triginta vel quadraginta annoꝝ qñ currat contra minoꝛẽ.
12 Tempus qõ datur ad petendum bonoꝝ possessionem an currat contra minoꝛẽ.
13 Prescriptio inducta per testamentũ an currat contra minoꝛẽ.
14 Itẽ quid in prescriptione statutaria.
15 Quis in genere põt cogitare de eo quod ignoret.
16 Statuta recipiũt interpretationẽ restrictiuam ne quis indebite damnũ patiatur.

✳ 7 Juncimus. Ista est singularis et notabilis l. ꝛ habet materiã quotidianam: breuiter dicit. Jn casibus in quib⁹ minoꝛ contra prescriptionem olim cõtra se ceptam ꝛ finitam restituebatur hodie ipso iure seruatur illesus nisi fit. xxx. anno. prescriptio. h. d. Diuidit in quatuor partes. primo loquitur in specie. secũdo illud ostendit generaliter. tertio ponit rationẽ. quarto a generalitate ponit exceptionẽ. scõa ibi: humanus. tertia ibi: melius enim. quarta ibi: iudiciũ. ¶ Oppo. ꝛ videtur qđ ois ☨ exceptio sit perpetua. vt. l. pure. in fi. ff. de doli. excep. Sol. quedã est exceptio que causat a facto vel nõ facto. ꝛ ista est perpetua. vt. l. ꝛ traria. ista regula fallit in exceptione non numerate pecunie ꝛ nõ numerate dotis. vt nõ nu. pecu. l. in cõtractibus. ꝛ de do. can. nõ nu. l. si. ꝛ ibi ponã. Quedam sunt exceptiones q causantur ex tẽpore. postea tamen nota erit perpetua. vt ptz in materia prescriptionũ ꝛ vsucapionũ ꝛ vbiqꝫ. ex hoc ptz qđ illi qui dicebãt qđ exceptio nõ numerate pecunie causabat ex tẽpore non dicunt verũ. imo ☨ causatur ex facto vel nõ facto ꝛ finitur in tẽpore ꝛ hoc voluit tãgere glo. posita hic. ¶ Opp. vlterius oz hic exceptionẽ nõ currere cõtra. aut hoc refertur ad tempus et est falsum qđ non potest facere imperator quin tẽpus currat: aut hoc refert ad ipsam exceptionẽ et iterũ hoc est falsum. qz ipsa exceptio ipso tẽpore currit. Huius timore dicit gl. debes exponere exceptionẽ non currere cũ tẽpore: ita qõ cũ tẽpore finiatur sed remanet firma vt currat ꝛ finiaꝝ tẽpore perfecte etatis ꝛc. ¶ Oppo. j. de nõ nu. pecu. l. si intra. ¶ Plures solu. danꝝ ibi ista est vera: qz quãdo tẽpus huius exceptionis cepit a maioꝛe currit etiam a minoꝛi qui ei successit vel ecõtra. secus si a maioꝛe nõ cepit vr hic. ¶ Contra hoc oppo. qz si cepit a maioꝛe. ergo currit sine spe future restitutionis. vt. l. ij. si aduer. ven. Sol. vt ibi dixi. ¶ Opp. quarto ꝛ videt ☨ qđ hoc non sit fauoꝛ minoꝛis sed odiũ. nã ante hanc. l. cõpleta etate habebat quadrieniũ ad petendũ restitutionẽ §m istã bz biennium tantũ ad proponẽdam exceptionẽ hic nõ est eius fauoꝛ. Sol. dicit glo. qđ fauoꝛ est in hoc qz §m ista tẽpora illud quod erat ipso iure nullũ non firmabatur iuramento sed qõ erat rescindendũ per restitutionẽ in integrũ firmabatur iuramẽto. vt. §. si aduer. vẽ. l. j. est ergo fauoꝛ in hoc ne iuramẽto astringatur. vel posset esse qđ petendo restitu. in integ. non probaret quod qualiter posset. pcedere. j. dicã. Vel posset esse qđ perderet per fas vel nefas. ita dicit gl. vel dicas tu qđ illud qõ dicit qđ quis

4 habet quadrieniũ est verũ qñ leditur ex cõtractu: sed ☨ quãdo leditur ex cursu tẽporis debet petere restitutionẽ infra tantuz tẽpus quantũ est illud in quo oꝛ lesus. vt. l. ab hostibus. §. fin. ex qui. cau. maio. qõ sumit ex. l. interdũ. ff. eo. ¶ Venio ad secũdam partẽ ꝛ intro gl. que est super verbo cõcesserũt. ¶ Opp. j. ne de statu defun. l. si mater. ff. de mino. l. auxiliũ. dicit gl. ibi loquit in casibus specialibus in quib⁹ olim prescriptio currebat fine spe restitutionis. in quib⁹ nihil per hãc. l. immutatur qz hic solũ loquit in casib⁹ in quib⁹ currebat sed restituebat. ¶ Opp. §. eo. l. ij. ff. eo. l. interdũ. ꝛ. j. si mãci. fue. ali. l. si. Sol. ibi loquit in casibus specialib⁹ in quib⁹ olim non currebat prescriptio. ꝛ sic nõ erat opus restitutione in quib⁹ casibus ille. ll. nõ mutanꝝ p istã. ¶ Opp. ꝛ videt qđ hodie etiã currat prescriptio. sed restituaꝝ. vt. j. de iudi. l. properandũ. in fi. ☨ dicit glo. ꝛ

5 bene qđ regula q̃ ponit in hac. l. fallit in pscriptione iudiciorũ vt in tpe instãtie. vt. o. l. pperandũ. in fi. adde idẽ in tpe appellationis interponẽde. vt in aut. de appel. ꝛ intra q̃ tpa. §. i. ꝛ. j. si sept⁹ in integ. resti. post. l. j. cadẽ ratione de tpe appellatiõis prosequẽde. vt. §. dixi si aduer. rẽ iudi. l. fi. ꝛ ibi no. glo. licet du bitauerit ibi. ꝛ dubitat etiã in. l. fz ꝛ fi fine. §. pe. ff. eo. ☨ tex. est in. d. aut. de appellationib⁹. ꝛ intra q̃ tpa. §. j. ꝛ cadẽratione in oibus dilationib⁹ datis a iudice. vt. o. l. fz ꝛ fi fine. §. pe. de mino. ¶ Itẽ opp. in aut. de here. ꝛ fal. §. pupillus. Sol. speciale ibi in tẽpore cõficiẽdi inuẽtariũ vel quadraginta annoꝝ qñ currat contra minoꝛẽ. ¶ Opp. j. de tẽ. in integ. resti. auf. si minoꝛ. sol. ibi speciale est. ¶ Opp. de. l. cũ miles. j. ex qui. cau. ma. Sol. ibi nulla fit mẽtio de minoꝛe ꝛ sic nõ ob. ¶ Opp. de. l. etiã. ff. eo. Sol. dicas qđ illa corrigit per istam. l. qz ibi prescriptio nõ currit cõtra minoꝛẽ. ¶ Opp. j. si aduer. vsucap. l. i. So. dicit quidã qõ illa corrigitur

6 per istã. tu dic §m gl. ibi dicit ☨ qõ ibi loquit qñ cõtract⁹ vsucapionis cepit cõtra maioꝛẽ illa currit minoꝛi. sed restituit hic qñ cepit cõtra ipm minoꝛẽ. ista tenet cõiter q̃ doctor nostros sed vltramon. tenẽt precedentẽ qõ illa. l. corrigit siue cepit contra minoꝛẽ siue cepit cõtra maioꝛẽ p rationẽ bui⁹. l. ibi melius ꝛc. que ratio haberet locũ siue cepit cõtra minoꝛẽ siue non cepit. sed cõtra eos facit. l. si fundus. ff. de fun. dota. vbi defectus superueniẽs prescriptionẽ nõ impedit. Ipsi respondẽt ꝛ dicunt qõ quãdoqꝫ superueniẽt defectus tendẽs ad defendendã pscriptionẽ. ꝛ iste defectus superueniẽs impedit. vt. l. sicut. j. de prescrip. xxx. an. Quãdoqꝫ superueniẽt defectus tendẽs ad extensionẽ vsucapionis. ꝛ sic non impedit. vt. o. l. si fundus. ita dicit hic. ꝛ aut. quas actiones. §. de sacrosan. eccle. in illa questione qñ priuilegiatus succedit non priuilegiato. sed certe. o. l. sicut. quã allegant loquit in casu speciali. f. in pscrip. xxx. an. ☨ oꝛmit. ergo ꝛ in alijs secus esset. vñ teneamus opi. glo. per. o. l. si fundus. qõ ptz qz in prescriptione debemus inspicere initiuz. vt. l. existimas. §. ꝛ si possessionis. ff. de vsucap. teneamus ergo opi. glo. vt dixi. Sed cõtra hoc op. si dicis qõ quãdo cepit contra maioꝛẽ cõtra minoꝛẽ currit sed restituit. dicit cõtra. l. emilius. ff. de mino. ꝛ. §. si aduer. ven. l. ij. glo. dicit alibi qõ. o. ll. loquũtur de prescriptione cõuentionali hic de pscriptione legali. ita no. in. l. etiã. ff. de mino. que fit ratio bui⁹ nõ bene vides. vñ Jac. de are. dicit aliter. Aut prescriptio venit ad corroborandũ cõtractum celebratũ cũ defuncto maioꝛe et currit contra minoꝛẽ sine spe restitutionis. vt. o. l. emilius. ꝛ. l. ij. §. si aduer. ven. als currit sed restituit. vt. l. j. si aduer. vsuca. ista sentẽtia videtur cõtra. l. si intra. j. de nõ nu. pe. §m qõ glo. eã intellexit. §. nam prescriptio cõtra exceptionẽ nõ numerate pecunie tendit ad corroborandũ contractũ celebratũ cũ defuncto maioꝛe ꝛ tunc currit cuz spe restitutionis. vt. o. l. si intra. ꝛ. §. digi. Aduerte qz fundamẽta huius iuris sunt in verbis edicti pretoris. vt. l. j. §. j. ff. de mino. ꝛ. l. ait pretoꝛ. in pin. ff. eo. vbi verba dicunt qđ cũ minoꝛe gestũ erit que res erit animaduertã: si ea igit pscriptio cepit a minoꝛe tũc habes animaduertere an ex ipse ledatur cõpetit restitutio. als nõ: qz verba pretoris dicũt qđ cũ minoꝛe gestũ erit animaduertã in exceptione nõ numerate pecunie ante biennium nõ est nata naturalis §m opi. verã dicẽs in. l. cũ quis. §. de iur. ꝛ fac. igno. Si ergo biennium cõpletur in persona minoris obligatur naturaliter ergo cũ eo aliquis gerit merito habet restitutionẽ in integruz. sed si teneremus opi. vltramõ. qđ ante biennium esset nata naturalis tũc per cursum biẽnij si nihil geritur cũ minoꝛe nõ haberet locũ restitutio. glo. nostra nõ diceret bene in casu. l. si intra. idem dico in vsucapione ꝛ prescriptione per quas querit dominiũ. sed ista prescriptio cõpletur cuz minoꝛ aufert dominiũ ꝛ ipse videtur alienare: vt. l. alienationis. ff. de verb. signi. ꝛ fic cũ eo aliqđ est gestum merito cõpetit sibi restitutio. vt. l. j. §. si aduer. vsucap. istud idẽ dico in prescriptione cõuentionali. siquidẽ cũ minore aliquid geritur ex quo ledit. vt puta qz ipse interpellat cõpeteret sibi restitutio. vt. l. si cũ venditor. §. illud. de distra. pig. de verb. obli. l. cũ filius. §. in hac. ꝛ. l. si cũ militaribus. ꝛ qõ ibi no. de resti. milit. Sed si cũ eo nihil geritur qz defunctus dedit mihi potestatẽ vendendi post annũ. ꝛ ego vendidi ex potestate habita a defuncto absq̃ aliquo facto vel gesto cũ minoꝛe. merito nõ habet restitutionẽ in integrum. ita loquit. l. emilius. §. l. ij. §. si aduer. ven. pig. ꝛ est effectus ꝛ radix totius istius materie. ¶ Venio ad gl. magnã ☨ ostẽdo qđ imperatoꝛ seruauit nobis de vento quoniã ante istam. l. hoc erat cõstitutum. vt. j.

7 si quis rem mi. sine decre. cõpa. l. j. ꝛ fi. ꝛ quib⁹ nõ ob. lon. tẽpo. prescri. l. nõ est. Sol. dicit Pla. qđ imperatoꝛ bene potuerat quãdo fecit istã legẽ. ꝛ ideo nõ bene recoꝛdabat de. l. istis sed nõ est verisimile qđ imperatoꝛ q habet oĩa iura in pectoꝛe suo nõ fuit memoꝛ illarũ legũ. vt. l. omnib⁹. ꝛ. l. humanis. §. de legi. et ideo dicit glo. in. l. cõtraria currebat prescriptio. sed nõ cum effectu propter restitutionem. hic vero ipso iure non currit. ¶ Itẽ opp. qđ seruiuerit nobis de vento. Et opponitur a diui sione fic. aut loqueris in reb⁹ pupilli ꝛ de iure antiquo nõ poterãt vsucapi. vt. l. bonefidei. de acqui. re. do. Aut loqueris in reb⁹ adulti. ꝛ tũc aut erãt res imobiles ꝛ de iure antiquo non poterant alienari. vt. l. j. de re. cozũ. ergo nec vsucapi. vt. l. vbi. j. de vsucap. Aut erãt mobilia que seruari poterãt. ꝛ idem qđ nõ poterant alienari ꝛ per cõsequẽs nec vsucapi. vt. l. lex que tutoꝛes. de admini. tuto. aut erant res q̃ seruari non poterant ꝛ in illis frustra querit de pscriptione qz tanto tẽpore nõ durant sed pereunt. vnde videt qđ de iure antiquo esset istud. dicunt quidam hic loquitur de prescriptione cõtra actionẽ. contrariũ de prescriptione rerũ. hanc reprobat. vt hic in glo. Alij dicunt qđ hic loquit quãdo venditio tenuit ꝛ hanc reprobat. vt in gl. tertij dicũt qđ hic alienauit predecessoꝛ minoris ꝛ ista est truffa qz tunc quis haberet dominiũ incõtinẽti vel si cepisset prescriptio contra minoꝛẽ currat nõ contra minoꝛẽ. vt dictus est. vnde glo. dicit qđ dicta argumẽtatio nõ procedit qui non possunt alienari nõ possunt vsucapi. vt. l. si fundus. de fun. dota. ista non est bona respõsio. nam. l. si fundus. loquitur quando vitiũ impediẽs alienationẽ superuenit post inchoatã prescriptionẽ. Sed regula de qua opponiꝫ dicit qđ que non possunt alienari nõ possunt prescribi. vnde glo. soluit aliter. licet per dictas regulas nõ impediret vsucapio tamen erat specialiter prouidendũ vel quod nõ erat factũ ante istã. l. sed specialiter. als istud esset modici effectus. dicũt quidam vltramon. quos sequebat Bar. sil. qđ quãdo alienatio est prohibita per naturã rei q̃ sacra vel religiosa tunc vsucapio est pbibita. secus si alienatio est pbibita fauoꝛe persone. vt in minoꝛe. ꝛ ideo dicta argumẽtatio nõ tenet istud nõ placet per. l. vbi. ff. de vsucap. ꝛ qõ ibi no. dic §m Jaco. de are. qđ rei minoris nõ est pbibita simpliciter alienatio sed est permissa cum decreto meritoprescribi potest. ꝛ ideo dicta argumẽtat io nõ procedit. ¶ Ve-

8 nio Tad tertiã particulã ꝛ dicitur hic melius ꝛ ante tẽpus ꝛc. cõtra. ff. de anto. tuto. l. si tutoꝛ. dicit glo. magna hic. in princi. vbi nihil oꝛ de minoꝛe. certe fateoꝛ tamen illa. l. obstat ad rationẽ huius. l. que est generalis. ideo dic vt ibi qz ibi erat dubiũ aut minoꝛ lederetur vel non: hic aũt erat certũ. vt statim dicã. ¶ Itẽ oppo. qđ §m hoc in integrũ restitutio nunq̃ esset necessaria: qz melius est ante tẽpus ꝛc. fic esset destruct⁹ totus titulus precedẽs de in integrũ restitutio. vt hic. ꝛ. ff. dicit glo. magna hic in fi. hic certũ est minoꝛẽ deceptũ sed nõ est ita certũ in contractibus ita decipi eũ. vide gl. in fi. innuitur qđ si certũ est in cõtractu minoꝛẽ ledi ipso iure seruaretur illesus. per rationẽ huius. l. hoc antẽ est falsum. vt. l. minoꝛ. xxx. an. §. i. ff. eo. in eo qõ loquit de minoꝛe qui pmittit. quare dicas qđ ideo aliud in contractibus qz ibi interuenit factũ minoris vere in prescriptione interuenit ficte. vt. l. alienationis. de verb. signi. vnde illum fictum cõsensum remouet hec. l. suadente equitate nõ enim subest equitas quare illa fictio inducaꝝ ꝛ sic potest verum cõsensum remouere. ¶ Ex hac gl. no. vnũ quod in casibus in quibus. §. dixi minoꝛẽ restitui aduersus vsucapionẽ ꝛ prescriptionẽ non habet necesse. pbare quod vsucapio cõcurriset statim cũ fit lesus. vide glo. qđ hoc dicit. Contrariũ videt

9 velle. tertio glo. bui⁹. l. in eo qõ dicit vel petendo restitutionẽ

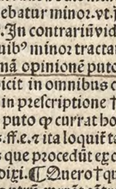
Universidad del Rosario
Archivo Histórico

nō probaret.si essi eoipso presumitur lesus quō nō potest probare lesionē intelligas ibi non probaret si cucurrisset prescriptio.nā eo probato probata esset lesio vt in hac glo. ¶Et per
10 hoc vidi † questionē de facto minor.ggv.an.nō appellauit.j.g. dies restitutionē petit ad appellandū quid habet probare.videtur per hāc.l.q eoipso q currit prescriptio fit lesus.in contrariū videtur qz in dubio presumitur sententia iusta ꝛ sic non expedit sibi appellare.vt.l.berennius.§.caia.ff.de enict.Sol. siquidē certum esset q minor nō expedit appellare non dare tur restitutio si dubitatur vtrum sibi expediret appellare vel nō:in dubio presumeretur lesus eoipso q passus est perdere beneficium appellādi.ter.est ꝛ glos.in.d.li minor.§.i.ff.eo.et canoniste tangunt istam questionē. ¶Venio ad vltimā partē
11 dr † hic q prescriptiones.ggg.vel.gl.an.remanēt in suo statu. ¶Op.j.de prescrip.ggg.an.l.sicut.§.pe.Hui⁹ timore sunt hic in glos.opi.Pro quarū declaratione dicas sic in prescriptione.ggg.an.vel maiori.siquidē minor est pupillus contra eum nō currit prescriptio.vt.d.l.sicut.Si vero est maior pupillo et tūc aut prescriptio cepit cōtra eū ꝛ finitur cū eo ꝛ tunc currat fine spe restitutionis.ratio:qz ista est longa prescriptio q excedat etatē.ggv.an.ꝛ quadrienniū qō datur ad petendā restitutionē si nō cepit cū maiore vel cū minore tunc currit licet restitutio detur.vt.d.l.sicut.ita debetis intelligere hanc materiā. in alijs vero prescriptionibus minoribus collige diffinctionē per teipsum ex predictis. ¶Expeditus de gl.circa hāc.l.extra
12 glo.ꝛ dicta doc.quero † an tēpora q danē ad petendū bonorū possessionē currant bodie minori.videt q nō:qz olim currebāt sed restituebatur minor.vt.j.eo.l.fin.ergo bodie ipso iure nō concurrūt.In contrariū videt q ista.l.videt loqui tantum in casib⁹ in quib⁹ minor tractat de dāno vitādo:vt appareat ex princ.l.primā opinionē puto veriozē propter generalitatē huius.l.que dicit in omnibus casibus ꝛc.ergo nihil excipit.
13 ¶Quero qd in prescriptione † que inducit per testamētum. Respondeo ꝛ puto q currat bodie sed restituat sicut olim.vt l.iij.§.si heres.ff.e.ꝛ ita loquit tantū in prescriptionib⁹ legalibus:nō in his que procedūt ex cōtractibus vel vltimis volun
14 tatibus.vt.§.dixi. ¶Quero † quid in ꝓscriptionib⁹ a que pcedūt ex statutis vtrū currāt cōtra minores. Jnno.dicit q non habet locū hec.l.nec de statutis cogitauit.ita dicit extra de restī.c.auditis.als est in.c.cōstitutus.eē de in integ.restī.ꝛ idēvi detur mihi q teneat Specu.ꝛ ideo dicit ipse ꝛ q ille ꝓscriptiones currūt sed minor restituit.casus in.d.c.auditis.ſm eū.vi deamus vtrū hec.l.cogitauerit de statutis.ꝛ vt dixi vobis in
15 l.sub pretextu.§.de trāsact.potest quis † cogitare de eo quod ignoret in genere licet nō in specie.vt.l.si miles.ff.de test.milita ista.l.cogitauit in genere de omni prescriptione legali contra quā leg daret restitutionē sed qs dubitat q cōtra prescriptionē statutorū ibi.l.dat restitutionē ergo de illo cogitauit leg. ¶Preterea † statuta recipiūt interpretationē restrictiuam ne quis indebite dānū patiat.vt.l.ij.j.de noxa.l.cesar.de pub. ꝛ l.adigere.§.quāuis.de iure patro.nō autē recipiūt interpretationē restrictiuā ne quis lucret.aut ergo est illa prescriptio que aufert minori qō sibi iam est quesitū ꝛ tūc statutū simpliciter loquēs restringit ad maiores nec habebit locū in minoribus per hāc.l.q rationē hic posita aut p illā prescriptionē minor amittebat lucrū ꝛ statutū nō restringat et currit sed restituitur.hic est casus in.d.c.auditis.per qō Jnno.se fundat.

¶Qui ꝛ aduersus quos in integrū restitutio non postuletur. Rubrica.

1 ☞Quando semiplena probatio elidit aliqua presumptione non est locus delationi iuramenti,
2 ☞Minor industriosus presumitur cōuertisse mutuum in proprias vtilitates.
3 Approbatus ab aliquo collegio non potest in concernentib⁹ eius professionem petere se in integrum restitui.
4 Assumptus in defectum alicuius nō dicitur approbatus.
5 Prodigus cui fuerint bona interdicta si eligitur de prioribus an videtur sublata interdictio.

a Andr.Pomate.
a ¶Prescriptionibus.vide anch.in c.canonū statuta. colū.iij.ad fi.ꝛ seq. de constit.ꝛ Alex. cōsi.xxxj.vol.v. colū.j.vbi loquit in plamationib⁹ ꝛc. vt nō preiudicent minoribus ꝛc.

In consilio. Scōm lec.glos.dicit vnum ſm lec. vltramon.dicit aliud.pono ſm gl.breuiter hoc intendit.vbi minor semiplene docuit de lesione recurrit ad verisimilia.sed vbi de lesione constat verisimilia minime attenduntur.h.o.ſm glo.sed ſm vltramō.breuiter.hoc dicit.Jn actibus in quibus quis est approbatus industriosus cessat restitutio ipsa etatis. secus si in subsidium est assumptus.h.o. ¶Ad.l.nostrā oppo. glo.a diuisione.aut iste probauit se lesum ꝛ debet restitui.vt.l. minorib⁹.§.de in inte.restī.ꝛ.l.nā ꝛ postea.§.si minor.ff.de iureiur.ergo istud vtrū sit industriosus vel nō ꝙ nihilo attēditur.Sol.glos.bic loquit in casu dubij qñ de lesione constabat semiplene.in illa esset locus delationi iuramēti.vt.l.in bonefidei.j.de iureiur.ꝛ.l.admonēdi.ff.de iureiur.q nō defert modo ꝓpter istā presumptionē q sit industriosus vide gl. ¶Ex
1 hac lec.no.† q semiplena ,pbatio aliqua presumptione elidit vt nō sit locus delationi iuramēti.tene mēti.dicemus i.d.l.in bonefidei.Alij dicunt q hoc debet intelligi de mutuo in quo minor presumit lesus nisi in contrariū pbet per creditorē.vt §.si aduer.cre.l.j.q presumptio tollit si erat industriosus.vide istā glo.ꝛ tene mēti.glo.approbat primā lec.licet istā nō repro
2 bet.istā secundā † etiā teneamus:qō si minor est industriosus ꝛ est diligens presumit pecuniā in ꝓpias vtilitates cōuertisse.arg.ad hoc.j.de pig.l.ſi.ꝛ qō ibi videbitis.Jsta est lec.glos. alij vt Bet.de bel.pti.legūt aliter.Vos scitis q † sunt quidā
3 actus ad quos qs non admittit nisi esset examinatus.vt puta doctor ad collegiū aduocatorū vt vidistis.§.de aduo.di.iudi. l.nemini.modo pono aliqs est legū doc.petit restitutiones integ.ad quādā allegationē omissam.certe ista restitutio denegabit probato hic qō publice isto casu approbatus est indu
4 striosus.sed pone qō ex aliqua † necessitate in defectu aliquorū est assumptus nō dr approbata ei⁹ industria.nō vt denega ret sibi in integ.restī. Ratio primi dicti est qz dicēdo se doctorē ꝛ allegādo se lesum in allegatiōe iuris allegat turpitudinē suā.vt.l.ij.§.initiū.ff.de ozig.iu.ꝛ sic ꝓfessio ꝛ desiderium discrepāt.vt.j.de excu.mune.l.ꝓfessio.lib.xj.ꝛ eadē ratione putarē in istis alijs actib⁹ quādo aliqs est approbatus in mercātia ꝛ positus in matricula nō posset petere restitutionē i illo actu. arg.ad hoc.§.de bis q ve.eta.impe.l.j.in alijs vero q ex alijs actib⁹ solis nō dicunt industriosi.nec sunt approbati a publico ꝓcedit lect.glos.modo habes vnū. ¶Circa primā partem quero qūo iudex hoc cōsiderabit q fuit electus decurio si non est probatū.dicit q fibi erat notoriū:qz omnib⁹ erat notoriuz q fuit decurio.istud essi ꝓbationē nō eget vñ si aliquis fuerit vel sit de prioribus probationē nō indiget.ꝛ vide glos.facit qō
5 habet.j.de appel.l.cines. ¶Ultimo ex fine no.ad questionem quā vidi hoc anno † alicui fuit interdictū bonis:vt prodigo. demū fuit assumpt⁹ inter priores.vtrū ex hoc videat sublata interdictio quasi ad sanos mores puenerit.vt.l.j.§.i.ff.de cura.furio.hic habes tex.q nō.bic in fin.hoc etiā clarius dic vt bic no.in.l.ſi.ij.glo.quam vide ꝛ perpetuo tene mēti ꝛc.

Cum apud. Ratione minoris etatis cōtra patrē vel patronuz restitutio denegat.h.o. ¶Op.ff.de dolo.l.nō debet.ꝛ.§.de dolo.l.ſi superstite.Sol.ibi loquit de restitutione que datur iure actionis bic de ea q dat iudicis officio. ¶Scōo op.de bo.q libe.l.ſi.§.in vtroq.Sol.ibi nō datur restitutio cōtra patrē sed cōtra aliū:licet per quandā cōsequētiā deueniret ad patrē. ¶Jtē op.§.ſi aduer.rem iudi.l.cū pater.Sol.ibi q est speciale in causa status vel dicas q ibi dat testamēto cōtra patrē nō tamē aduersus factū patris sed iudicis ꝛ ista est solu.magis notabilis. ¶Oppo.§.ſi aduer.do. l.ij.Sol.ibi nō restituit cōtra patrem licet aduersus factū patris. Unde ꝓ huius.l.declaratiōe assume breuiter.aut queris de restitutione que datur iure actionis ꝛ potest dari cōtra patrem vel patronū.vt.§.de dolo.l.ſi superstite.aut de ea q datur officio iudicis ratione minoris etatis.ꝛ tūc quādoq; quis petit restitutionē non cōtra patrē sed cōtra patris factum ꝛ sibi denegatur vt bic quādoq; petit cōtra patrē sed nō contra patris factū ꝛ sibi cōceditur.vt.l.ij.§.ſi aduer.rem iudi.quādoq; quis petit cōtra patris factū ꝛ nō contra patrem.ꝛ tunc etiaz sibi cōceditur.vt.l.ij.§.ſi aduer.dona.etiā si contra patrē veniret per quādam cōsequētiam.vt.l.ſi.§.in vtroq.j.de bo.que libe.aut petitur restitutio nō ratione minoris etatis sed ratione absentie vel ex alia iusta causa.ꝛ tunc dicit Jaco.de are.qō bec.l.nō habet locum nec reperitur quin filijs vel libertis detur ista restitutio quare ꝛc.

¶Si minor se maiorē esse dixerit. Rubrica.

Jcum minor. Si minor dicit se maiorē dolo aduersarij ei non denegat restitutio ecus si dolo proprio sed si nullus intercesserit dolus restitutio conceditur nisi iuratuz fuit. hoc dicūt iste tres leges. ¶Oppo.ad primā. confessio erronea reuocatur de iure.vt.§.de iur.ꝛ facti igno.l. errorem.ꝛ.l.cum testamentū.ergo nō est necessaria restitutio. Sol.fateor q hic non petitur restitutio aduersus confessionē istam sed

istam sed aduersus contractum in quo ille lesus confessus est se maiorē:tamen ipsi minori incūbit onus probādi q tēpore contractus erat minor.vt.l.ſi minorē.§.de in integ.restī.

1 ☞Etas melius probatur per instrumenta q̄ per testes.
2 ☞Minor eoipso q dicit se maiorē an dicatur esse in dolo ꝛ debeatur ei restitutio.

Jalterius. Scōm verā lec.l.ista diuidit in tres partes. Primo loquitur qñ minor asserit se maiorē proprio dolo:scōo qñ dolo aduersarij.tertio qñ neutrius.secunda ibi:q si per iniuriā.tertia ibi:additur itaq;.ꝛ ita bec.l. ponit casus precedentiū legū.ꝛ additur vnū aliū casum quando neutrius dolo. ¶Oppo.de.l.minor.ggv.an.ex aspectu.§.plane.ff.de mino.Solu.ibi minores adhibuerūt dolū cōtra aliū non cōtra curatorē. ¶Op.§.de in integ.rest.mino.l.de tutela. Sol.ibi minor fuit sciēs ꝛ aduersarius similiter sciēs bic vero aduersariū decipit. ¶Opp.ad tertiā partē.§.de trāsact.l.ſi ex falsis.vbi iuramēta dolū aduersarij nō tollit.glo.q est bic ponit multas solutiones breuiter illa est vera q illa.l.nō cōtradicit in aliquo.nā bic in ver.addit.vsq; ad finē loquit qō nullus dolus intercessit ſm lec.Azo.ꝛ verū si essi dolus intercesserit non tolleret per iuramentū vt.l.cōtraria. ¶Opp.q̄ idez ius est instrumentorū ꝛ testiū. vt.l.in exercēdis.j.de fi.instru. Sol.fallit in casu huj⁹.l.q; tenere mēti memoriā annoz est
4 difficile:vnde † facilius admittitur probatio instrumētorū q̄ testiū.vt.ff.ad carbo.l.iij.§.due. ¶Quero vtrū eoipso q minor asserit se maiorē presumāt in dolo.glo.pe.bic in fin.videt dicere q sic:ꝛ vide glos.de.de bel.perti.tenet cōtrariū:qz nō presumit dolus nisi probet.vt.l.quoties.§.qui do.ff.de ꝓba. ꝛ istā opi.puto verā per hanc.l.in ver.addit.vbi apparet q si
1 dolus intercessisse nō ostendit presumitur nō intercessisse.ꝛ vide tex.in ver.addit.ibi non reperitur. ¶No.q dicit nō reperitur.ex quo colligit q si nihil apparet de boc ꝓbata est minoris intētio.vnde † ꝓ declaratione hui⁹ materie dic qñq; mi
2 nor asserit se maiorē suo dolo tantū adhibito cōtra aduersariū ꝛ hoc constat.ꝛ denegat sibi restitutio.vt.l.ij.ꝛ hac.l.in pn. Qñq; dolo suo nō adhibito cōtra aduersariū ꝛ nō denegatur sibi restitutio.vt.l.minor.§.plane.ff.eo.qñq; dicit se maiorem dolo aduersarij tantū:et restitutio sibi nō denegatur.vt.§.eo. l.j.ꝛ bac.l.ij.etiā si fuerit iuratū.arg.§.de transac.l.si ex falsis. qñq; asserit se maiorē dolo suo:ꝛ aduersarij restitutio sibi nō denegat.vt.l.de tutela.§.de in integ.restī.in fi.nisi esset iuratū: vt in aut.sacramēta.qñ asserit se maiorē neutrius dolo:tunc distingue vt dr in bac.l.aut nō fuit iuratū aut fuit iuratum.si fuit iuratū aut nō corporaliter.aut corporaliter.qñq; dubitatur an dolus intercesserit ꝛ in dubio presumitur non intercesisse:vt bac.l.ver.aditur.ꝛ ita debes intelligere banc materiā.

1 ☞Judex quam interlocutoriā reuocet ex officio.
2 Unum remediū extraordinariū non excludit aliud.
3 Restitutio denegata propter defectū probationis potest iterū peti.

Um circa. Hec est difficilis.l.breuiter dicit.Si restitutio est denegata ꝓpter etatē nō probatā ad restitutionē ꝛ etatem probādam iterū admittit.h.o.ſm lect.magis notabile. Hec.l.legit duobus modis principaliter.primo qō fuit erratū ꝓ iudicē iudicante. ¶Ad istā.l.op.ff.q sen.ſi.app. re.l.j.§.j.sol.vbi fuit expressus error in sniā.bic nō.Scōo modo legit q bic fuit erratū a testibus qui dixerunt falsum circa etatē.ꝛ ista lec.subdiuidit in duas.vna q̄ iudex de etate pronūtiauit interlocutorie.alia q̄ pronūtiauit diffinitiue. ¶Ad pri
1 ma opp.interlocutoria potest reuocari arbitrio iudicis.vt.l. qō iusſit.de re iudi.ergo nō debet peti restitutio. vt.ff.eod.l.in cause.Sol.fateor † q̄ iudex potest reuocare si vult suo arbitrio:vt in cōtrario.tamē nō cogitur nisi vt impetretur restitutionis beneficiū:vt bic.ꝛ boc magis placet.vel dic q̄ ista est talis interlocutoria q̄ perimit vires totius cause vnde quodam modo est diffinitiua.vt.l.intraytile.ff.eo ¶Ad scōam pnt bic fuit ꝓnuntiatū diffinitiue. ¶Opp.qñ iudex pronūtiauit ex falsis testibus cōpetit restitutio de iure cōi.vt.j.§.ex fal.instru.per totū.ꝛ.l.diuus.ff.de re iudi.ergo ista restitutio q̄ dat
2 ratione etatis nō debet habere locū.vt.l.in cause.ff.eo.Solu. licet auxiliū ordinariū excludat extraordinariū.vt.d.l.in cause.† tamē vnū extraordinariū nō excludit aliud.vt.l.q bona. §.qui opus.ff.de dā.infec.ꝛ qō me.cau.l.ſi cū exceptione.§.euz vnde nihil repugnat q̄ qs posset habere restitutionē de duabus causis. ¶† Jtē oppo.restitutio semel denegata iterū nō
3 cōcedit.vt.j.ti.j.l.j.Sol.hic fuit denegata ꝓpter defectū ꝓbationis etatis:vnde iteruz potest restitui ibi ꝓpter defectum probationis lesionis.ratio est:qz de etate nō fuit cognitū nisi in iudicio restitutionis:ꝛ sic nō habet nisi vnā sniam cōtra se boc respectu:sed de lesione ꝛ iustitia fuit cognitū in primo iudicio.ꝛ in iudicio in quo petebatur restitutio.ideo semel denegata iterū non conceditur.ita debetis boc intelligere.

¶Si sepius in integ.resti.ꝛc. Rubrica.

1 ☞Differentia quando quis restituitur ad appellandū an ad totam causam.
2 Si quis primo appellauit ꝛ tēpus appellationis est lapsum si petita restitutione fuit denegata an iterum restituatur.
3 Ille qui omisit appellare quādo possit petere restitutionē in integrum ad appellandum ꝛ coram quo iudice.

Jpost sentem. Si restitutio fuit semel denegata iterū nō cōcedit nisi ad appellandum vel nisi ex noua causa.h.o.totus ti.differt lex sequēs a precedēti:qz fuit.§.postulata restitutio cōtra sententiā bic cōtra contractū:ibi restituī deiderabāt aduersus contractū vel sententiā ibi adierāt sc̄z iudicē. ¶Op.ad.l.j.q tēpora appellationū nō currūt vt.l. fi.§.in qui.can.in integ.rest.nō est necess. ¶Dicūt quidā q bec.l. bodie corigit. Contrariū videt verū vt ibi digi.pbat in aut. de appel.ꝛ intra que tēp.§.j.vbi est speciale in istis tēporibus
1 indicioū. ¶† Quero que est differētia vtruz quis restituatur ad appellandū non ad totā causam:dicit in glo.quādo datur restitutio ad appellandū. ¶Quero a qua sentētia dicit glo.a qua vult vel vt possit appellare ab ea a qua fuit denegata restitutio. ¶† Querit glos.quid si primo appellauerit ꝛ tēpus appellationis est lapsum.postea petit restitutionē ꝛ fuit denegata an restituitur iterū.gl.dicit q nō:nisi ad appellandū intelligatis ad appellandū sc̄z a sentētia in qua est restitutio denegata vel ad prosequēdam appellationē cuius tēpora sunt
2 curſa. ¶† Ultimo no.ex bac.l.q ille qui omisit appellare potest petere restit.in integ.ad appellādū nō solum coram iudice a
3 quo debuit appellare:sed etiā a superiore:vt bic:nō dicit vobis restituimus vnde imperator restituit eum ad appellandū vt dixi vobis in.l.ſi preses.de appel.ꝛc.

Quanquam. Ad istā.l.opp.q etiā ex causis antiquis pōt iterū peti restitutio.vt.§.tit.j.l.ſi.Solu.intelligebat bic de nouis causis boc est de nouo allegatis vel dic nouis causis boc est de nouo superuenientib⁹.vel dic nouis causis.idest de nouis probationibus factis super causis antiquis allegatis.vt.§.titu.j.l.ſi.ſm boc ergo habes q̄ qñ noue cause vel noue ꝓbationes allegātur potest restitui ad totā causam nō restituetur nisi ad appellādum. ¶Quero quādo restituitur ad appellandū vtrū iudex appellationis restituitur sicut debuisset facere primus.Rñ.qñq; restituitur ad appellādum a prima sententia:ꝛ tunc procedit tanq̄ iudex appellationis ſm formā.l.eos.de appel.quādoq; restituitur ad appellandū a prima sentētia qi ꝓbata est restitutio.ꝛ tunc cū illa sententia sit per appellationē extincta.tamen iudex appel.iudicabit cum illa causa ad eum sit denoluta.vt.d.l.eos.

In vna. Op.ꝛ videt q restitutio detur ſpius.vt.ff.eo.l.ꝛ ſi fine.§.restitut⁹. gl.soluit optime ibi fuit restitutio cōcessa:unde potest iterū cōcedi.bic fuit denegata.ideo bic iterum nō cōceditur ne leges ludibrio fiant. Pet.reꝓbauit istā sol. qz eadē est ratio in vno casu sicut in alio.quod mihi nō placet: ideo tene opi.gl.nā qñ minor nō est restitutus est in eius potestate vt restituat vel nō:vt.l.ſi iudex circūuentus.ff.e.ſi ergo vsus est ea cum posset nō vti potest contra boc petere restitutionem in integ.ꝛ est nona causa restitutionis que ratio cessat qñ restitutio est denegata. ¶Ultimo querit gl.quid ſi minor velit petere restitutionē vt omissam ꝓbationem faciat et sic posset venire cōtra sententiā.glo.dicit q̄ sic.ꝛ dic vt in ea.

¶De bis qui veniam etatis impetrauerūt. Rubrica.

Os qui veniam. Cui etatis venia est concessa restitio denegatur.h.o.

1 ☞Masculus quando consequatur veniam etatis ꝛ quādo femina.
2 Minor lesus in impetratione etatis an restituatur.
3 Mulier est minoris vite q̄ masculus ꝛ citius perficitur.

Bnes. Masculus † ꝓbata etate.gg.an.femina.gviij.veniam consequitur etatis per quam tamen immobilia alienare nō poterūt.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

hoc dicit. ¶Querit glos. coram quo iudice fiat probatio dic
2 vt in glos. ¶†Querit glos. quid si minor est lesus in eo quod impetrauit veniam etatis an restituetur. dic vt in glo. ¶Que
3 ro que est ratio q̄ in muliere minus tempus requiritur q̄ in masculo. glo. dicit quia mala herba cito crescit. ratio † est ista: quia mulier cū sit minoris vite q̄ masculus citius perficit et ita contingit in qualibet animali: q̄ quanto res est breuioris vite tanto citius perficitur. ⁊ ista est ratio proprie. glos. signat quoddam arg. contrarium ⁊ non soluit. vide eam ibi l. j. Sol. hoc propter aspectum persone qui requiritur. arg. j. de cadu. tol. l. vna. §. vt autē. ⁊. ff. de adop. l. post mortē.

Osqui. Qui veniam etatis meruerunt nō possunt alienare vel īmobilia obligare sine decreto. h. o.

1 ¶ Etas legitima vel perfecta dicitur. xxv. anno.
2 Factū ciuiliter quando repeſentet eundem effectum q̄ factū naturaliter.

a ¶Si quis aliqd. ⁊ vide do. Det. in cōsil. cccl xxxix. q̄ papa concedit alicui q̄ poterit pu 1
deri persone idonee de tali beneficio an cōprehēdatur ille qui est ido 2
neus per dispēsationem ⁊ cōcludit q̄ sic. adde q̄ alii q̄ appellatiōe etatis legitime venit b
etiā pubertas. sic in masculo. xiiij. in femina. xij. ita probatur in tex. et glos. ⁊ docto. in. c. i. de regularibus. Andr. barba.

Si quis aliquid. [a] Ad implendā cōditionem non sufficit ciuiliter factum. h. o. Ilo. tu inuenis q̄ etas legitima † vel etas perfecta dicitur. xxv. anno. de hoc habes in l. cum filio. ff. de leg. iij. ¶Secundo not. q̄ non sufficit ciuiliter factum. ¶Ad istud oppo. glo. hic. ff. mandati. l. fi. §. fi. ⁊ de dona. que sub modo. l. fi. §. fina. de insti. ⁊ substi. l. si mater. Sol. breuiter † quando ciuiliter factum repeſentat eundē effectum sicut factum naturaliter factum ciuiliter sufficit: vt in contrarijs: als secus vt hic. ista est cōmunis quā ponit Dy. in. l. fi cum dotem. in princ. ff. soln. ma. ⁊. l. ex ea parte. §. insulam. ff. de verbo. obli. ⁊ in. l. deo nobis. §. de epi. ⁊ cle. et ego circa [b] hoc dedi vnam magnam distinctionē ⁊ multū vtilem in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. de libe. ⁊ posthu. ibi tex. ⁊ glo. tangunt ⁊c.

¶Si maior factus ratum habuerit. Rubrica.

In termino. Ratihabitio maioris tollit restitutionem aduersus lesionem q̄ in minori etate cōtingit. h. o. ¶Circa hāc. l. querūtur duo. primo quid si hec diuisio facta fuisset dolo an ratihabitio aliquid operetur circa illum dolum. Breuiter aut ille qui habuit ratum fuerit sciens aut ignorans: vt gl. dicit. ¶Quero secūdo qualiter videatur habere ratum: certe siquidem ratum habuit ex presse nullum est dubium: vt hic: si autē tacite tunc habes titulum in. v. lib. si maior fac. ratam ven. habue. qui titulus loquitur quādo habetur ratū tacite. ⁊ ideo dic vt ibi ⁊c.

Ui post vicesimum. Nec. l. loquitur magis generaliter q̄ precedēs: q. §. loquitur de diuisione facta simpliciter: ⁊ sic magis generaliter.

¶Ubi ⁊ apud quem. Rubrica.

Siquid. Aduersus sententiā procuratoris cesaris solus cesar restituit. h. o. ¶Oppo. ff. eo. l. in causa. §. fi. ⁊. l. perfecta. Sol. hec lex potest intelligi vt loquatur de iudice delegato a principe: et tunc stat proprie: nec obstat contrarius quod loquitur de iudice ordinario. Si vero intelligatur proprie de procuratore cesaris tunc exponе tex. cū dictus solus princeps subaudi vel ipsemet qui cauit. ⁊ sic non obst. contrariū ⁊c.

1 ¶ Actor sequitur forum rei etiam quādo petitur restitutio aduersus contractum.
2 Reductio ad arbitrium boni viri coram quo iudice petatur quando compromittentes ⁊ arbiter sunt diuersi fori.

c **Quoniam.** Quando restitutio petitur
1 aduersus contractum sequitur actor forum rei. hoc dicit. formo [c] questionem quidam † perusinus habens causam cū vno Florentino cōpromiserunt de causa tanq̄ in arbitratorē in quēdam senensem. ille existens senis tulit lauduz perusinus vult petere reduci ad arbitrium boni viri istud laudum: cora quo iudice istud faciet: de iure communi arbitramentum est quedā transactio nec oritur actio ex arbitrameto sed oritur actio ex compromisso facto etiam more cōpleto ex declaratione arbitratoris. vt. l. si societatem. §. arbitrozum. ff. pro socio. ⁊ aut. vt differen. iudi. §. ij. de iud. in anf. si vero contigerit. ⁊. j. de cō

traben. emptio. l. fina. ideo si peto reduci ad arbitriū boni viri
2 conqueror de cōtractu debeo sequi forum rei. casus est bic. sed fm † iura municipalia in partibus tuscie ipsa lauda producunt actionē per se et habent vim sententie: vnde si peto reduci ad arbitrium boni viri queror de ipsa sentētia que me ledit quē debeo tunc adire. certe debeo adire superiorem eius qui iudicauit: quia de sententia conqueror. vt. §. l. prozi. ⁊ sic etiam loquitur. j. l. prozi. ideo est videndum de arbitramento vtrum producat actionem vel non fm commune ius vel municipale: vt. §. dictum est.

1 ¶ Causa restitutionis in integrum licet sit mixti imperij tamen fauore minoris delegatur. ⁊ nu. 3.
2 Restitutio in integrum competit iure magistratus.
4 Judex delegatus quando possit in integrū restituere.
5 Compromitti quod possit in aliquem vt pronunciet quē restituendum vel non.
6 Causa restitutionis an possit in arbitratorem compromitti.
7 Judices qui nulli presunt iurisditioni sunt notarij ⁊ iudices chartularij quando possunt in integrum restituere. ⁊ nu. 8.
9 Jurisditio coheret territorio.
10 Quomodo cognoscatur an aliquis sit iudex ordinarius vel delegatus.
11 Syndicus electus a consilio ciuitatis ad syndicandū officialem dicitur delegatus.

Tm scimus. [d] Hec est sing. l. breuiter dicit. restitutio que officio iudicis conceditur potest postulari ab ordinario et delegato specialiter ad illam causam. vel vniuersaliter non coram arbitris iudicibus chartularijs vel delegatis ab eis. h. o. Diuiditur. primo ponit questionē. secūdo determinationē. tertio. determinationē suam limitat ⁊ declarat circa iudices prohibitos restituere. quarto limitat circa eos quibus est permissus. quinto limitat circa modū pronuntiandi. secunda ibi: sancimus. tertia ibi: sed ne quis. quarta ibi: cum bos. quinta ibi: ne quid penitus. Ex prima parte habemus q̄ iudices delegati possint de causa restitutōis in integrum cognoscere. contra ea que per iudicis officium expe
1 diuntur delegari non possunt. vt. l. nec quicq̄. §. vbi decretum ff. de offi. procon. ⁊ lega. l. omnia quecūq̄. de reindi. So. † speciale est hic fauore minoris. ¶Oppo. scdo ea que possunt delegari competunt iure magistratus. vt. l. j. §. j. de offic. eius cui man. est iurisdi. ⁊ sic videtur quod in integrū restitutio competit iure magistratus. hoc est cōtra. l. ea que. §. j. ff. ad municip.
2 ergo ⁊c. dicit gl. fateor † q̄ olim non cōpetebat iure magistratus. sed hodie sic per banc. l. nec obstat hic tex. qui dicit veteribus non fuerat incognitū: quia verum est q̄ antiquitus poterant delegari babenti iurisditionez a. l. non autem omnibus.
3 sed per hāc. l. delegatur indistincte. tu † dicas q̄ etiam hodie restitutio in integrū est mixti imperij quia iudicis officio expeditur: ls potest delegari est speciale fauore minoris. vt hic. ¶Opp. q̄ iudex delegatus nō possit restituere: vt. §. si aduer
4 sus rem iudi. l. aduersus. Sol. quandoq̄ † delegatur causa restitutionis principaliter. ⁊ tunc nō est dubiū q̄ potest restituere vt hic. q̄nz delegatur vniuersitas causarum. ⁊ tunc idez vt hic. in fine. ibi vel si generaliter ⁊c. quandoq̄ delegatur causa principalis tantum. ⁊ tunc fiquidem restitutio petitur incidēter super aliqua interlocutoria vel emergenti potest cognoscere delegatus: vt hac. l. in fi. fm vnam lec. gl. que est verior. si vero petitur restitutio principaliter contra sententiam latam in illa causa nō posset restituere delegatus. vt. o. l. aduersus. et §. l. prozi. fm vnā lec. ¶Uenio ad tertiam particulam in qua habes q̄ etiā in causa restitutionis non potest compromitti in arbitrū: sed quero Tan possit compromitti vt arbiter pronū
5 tiet aliquem restituendum vel nō. glo. videtur dicere q̄ fic: nā arbiter non potest restituere sed pronuntiare restituendum. et vide glos. que videtur velle q̄ sic: ratio est: q̄ inter ista duo est differentia: vt habuistis no. in. l. in egecutione. j. quo app. non recipiuntur. ⁊. §. si aduer. libe. l. j. ego dubito in hoc quia non reperitur aliqua actio vel aliquod ius agendi quo quis petit pronuntiari se restituēdum: sed quod quis petat se restitui sic. qua ergo actione agetur coram arbitro non video: nisi dicamus quod ille qui de hoc cōpromittit videatur velle pati qō sic de facto conueniat ad hoc q̄ possit si vellet. vt. l. iulianus. §. quantum vero ad exhibendum. digi. §. de transac. l. vbi pa
6 ctum. ⁊ hoc satis placet. ¶†Quero circa hoc an causa restitutionis possit in arbitratorem cōpromitti: iam fuit de facto in ciuitate ista ⁊ conclusum quod sic. nam arbitramentum vt scitis est quedam transactio: vt digi. §. l. prozima. vnde sicut potest transigi de causa restitutionis: ita potest in arbitratorē compromitti. ¶Ité habes in hac parte quod iudices ab his qui nulli presunt

nulli presunt administratiōi nō possunt restituere.
7 ¶†Quero qui sunt isti iudices q̄ nulli presunt administrationi. gl. dicit ⁊ bene sunt iudices chartularij qui habet voluntariā iurisdictionē vt notarij ex forma suoz priuilegiozum quib⁹ fit mentio hic ⁊ de iudicijs. l. rē non nouā. ⁊. ff. de iudicijs. l. j. ⁊ ibi no. Alij dicunt q̄ hic loquit de iudice delegato qui nō
8 pōt subdelegare. tu tene primā que est magis nota
bilis. ¶†Quero an isti iudices chartularij possūt in integrū restituere gl. videt velle q̄ non: q̄ nulli presunt administrationi qō satis placet: nisi in rescripto aliud diceretur. ¶In quarta particula habes quod illi possunt restituere q̄ presunt administrationi cui adheret iurisdi. ¶†Nota. ergo q̄ iu
9 risditio coheret territorio. simile in. l. j. §. cum vrbem de offi. prefec. vrbis. ibi cum vrbem fidei tue cōmisimus. et sic cōmittit vrbem qui adheret iurisditioni.
10 ¶†Et ex hoc potes diligēter perpēdere an aliqs sit iudex ordinarius vel delegatus. nā si quidē alicui cōmittur certum territoriū vel iurisditio in territorio. ⁊ hoc cōtingit dupliciter: vel hoc fit indistincte nō limitando iurisditionē territorij vel personarū: vt in istis iudicibus chartularijs. ⁊ isti dicuntur ordinarij sine administratione. ⁊ hic est casus hic ⁊ in precedetiver. q̄nz committit aliqua cā inter certas causas. ⁊ tūc iste est iudex delegatus: q̄ ei committitur causa ⁊ nō territorium. ⁊ ita debe
11 tis intelligere hanc materiā. † Et p hoc potes dicere cōsiliū istius ciuitatis facit aliquē officialem ad syndicandū vnum officialē. certe in dubio iste vr iudex delegatus. q̄ ei cōmittitur certa causa nō autem committitur certa administratio cui iurisditio adhereat.

¶De reputationib⁹ que fiunt in iudicio. Rubri.

Ui restituitur. Restituto minore oia reponantur in pristinū statum: tā aduersus minorem q̄ aduersus extraneū. h. o. ¶Opp. de. l. q̄ si minor. §. restitutio. ff. e. Sol. intellige hic quatenus est locupletior: ⁊ sic cōcordat cū illa. ¶Op. de. l. si p vim impressionem. qō me. cā. So. ibi speciale. ¶Oppo. iij. de. l. iudex. ff. e. Sol. dico q̄ minor teneт restituere oia verū est si vultyti restitutione. als secus. ¶Uenio ad versi. etsi intercessori. ¶Op. si minor fideiubet pro aliquo. ergo ille alius est obligatus. ⁊ sic nō est necesse q̄ actio cōtra illū restituat. vt. l. j. ff. de fideiuss. Solu. intellige q̄ hic intercessit alio nouādi. ⁊ sic liberauit primū debitorē. ¶Opp. q̄ actio restituat ipso iure: vt. ff. ad velle. l. si debitrix. §. j. fol. aliud in muliere vt ibi q̄ in minore: vt hic: ratio q̄ mulier est tuta ipso iure p velleianū. ita dicit glo. quāuide in eo qō innuit mulier ipso iure non teneat: docto. reprehendūt istā: q̄ imo tenetur ls habeat hāc exceptionez. vt. ff. ad vell. l. si mulier. ⁊ quod ibi no. ff. ad mace. l. ij. sed certe non bene reprehendūt: q̄ gl. hic intelligit mulierem tutā ipso iure hoc est absq̄ iudicis ministerio ls actionem vel exceptionez ita qō necesse non ls petere restitutionē. ita videt dicere gl. ¶Op. insti. quib. mo. tol. ob. §. preterea. et. ff. de noua. l. j. Glo. dat hic multas sol. hec est vna qō in. l. Ista minor erat obligatus naturaliter tm. ⁊ sic nō indigebat restitutiōe merito actio in veterē debitorem nō restituebat. hic vero erat obligat⁹ naturaliter ⁊ ciuiliter. ⁊ cū restituit minor restituit actio in veterē debitorē. nisi dolus creditoris intercesserit: vt. l. si titius. ff. de so. l. q̄ res. circa prin.

a ¶Speciale. ls qd in syndico vniuersitatis. vide pau. ō ca. hic Roma. qñ. ccccxxiiij.

b ¶Add vnū tñ. Limita illud qō dicit bar. q̄ sup incidēti pōt petere restitutio. pcur. nō habēs speciale mādatū nisi esset snia interlocutoria lata sup incidente post decēdies: q̄ tūc nō pōt sine spāli mandato. ita not. Joān. in. c. cōā felicis de in integ. resti. et ita rome pronūtiauit Ludo. Andre. barba.

¶Etiā per pcur. cām in integ. agi posse. Rubri.

1 ¶†Procurator qñ dicat habere speciale mandatum ad petendē restitui. in integ.
2 Procurator etiā sine speciali mādato potest agere cām restitutionis in integr. qñ venit incidenter in causa commissa.
3 Pater pōt petere resti. i integ. p filio sine mādato.
4 Dictio etiā implicat. ⁊ quid implicet hic.

Ausam. Rubū et nigrū. idē dicit. ¶Op. de. l. nec q̄. §. de pcura. fol. intellige hoc de pcuratore qui habebat mādatū spāle[a] legitime ordinatum. a
¶Op. ff. e. l. illud. §. fi talis. So. intellige hic de pcuratore q̄ habebat speciale mādatū quo intelligitur pcurator habere speciale man
1 datū sufficit ne† q̄ in instrō dicatur ad agendū ⁊c. ⁊ in integ. restitutionē petēdā ⁊c. Doc. determinat hic q̄ nō: sed qō dicat ⁊ ad petēdam restitutionem in integr. in tali cā. vt. l. si qs mihi bona. §. iussum. de acq. here. ego altius assumpsi istā materiā in. l. b
filiussa. ff. de dona. ¶Ad vnū tñ[b] aduerte q̄ si causa restitutionis in integ. ¶Incidēter veniat in cā cō c
2 missa. posset etiā agere sine speciali mādato: vt. §. tit. ij. l. si. in fi. ⁊. l. qui. ppio. §. ité querit. ff. de procu. scōm vnā lec. ¶Op. de. l. ij. de bis qui ve. eta. impe. Solu. ibi est spālis casus in quo nō admittit pcu
d rator. ¶Opp. q̄ etiā[b] sine speciali mādato possit. ⁊ vt. l. pater in prin. ff. e. † So. q̄ est speciale in patre c
3 qui est legitimus administrator: vt ibi sicut in alio legitimo administratore: vt in tutore ⁊ curatore ⁊ similibus. ¶Quero ō hic in rubrica ⁊ nigro etiā p
4 procuratorē agi posse. † qd implicat hec dictio ēt pōt intelligi etiā per procuratorē: quasi nō solum per oīm vel quasi per tutorē vel syndicū. qd implicat nescio quid dicā modo. ⁊ habui hoc anno plu
ries de ista dictione etiā ⁊c.

¶In integrū restitutione postulata. Rubrica.

Ostulata. Rubrica est summarius totius tit. Quero vtrum restitutio impetrata ispediat execution̄e fēte
tie hicv† ter. q̄ sic. ⁊ ita dz intelligi gl. quā vide. istud intelligit hic cū
tēperamēto qō ponit in. c. suscitata ex eo. dicyt ibi. ⁊ in. c. auditis. vbi vide Inno.

¶De restitutione militum. Rubrica.

¶Dictum est. §. de resti. mino. verū q̄ quidā maiores restituūtur ex causa militie vel absentie: ideo ponitur rubrica de resti. mili.

1 ¶†Büficiū petēde restitutiōis trāsit ad heredes.
2 Bonorū possessio nō agnita per minorē qñ possit beneficio restitutionis agnosci per eius heredem.
3 Si minor decedit hereditate non adita eius heres petita restitutione ex pona minoris poterit adire.
4 Tempora ad agnoscendā bonoz possessionem qñ currant absenti.
5 Absens ex cā necessaria ⁊ pbabili siue potuerit procuratorē cōstituere siue nō semper restituitur.

Valerianus. Nec. l. breuiter hoc intendit. restitutio que cōpetit maioribus ratione absentie etiā in querē
dis transmittit tunc ad heredes. h. o.
1 ¶Thot. q̄ beneficiū petende restitutionis transit ad heredē. dixi in summario ⁊ aduerte q̄ hec materia est difficilis ⁊ subtilis. ¶Op. bonorū possessio nō agnita nō transmittit. ff. de bo. pos. l. iij. ⁊. ac
2 quiritur. † Sol. hic nō transmittit hereditas ls bñficium restitutionis cū oi suo effectu vt sicut defunctus poterat restitui ad cognoscēdam bo pos. ita et eius heres. ¶Ité op. q̄ hic inuit q̄ si valerian⁹ decessit ante cōpletos dies q̄ heres ei⁹ nō restituit. ō d
ff. de acq. here. l. pātonius. §. i. Sol. dicūt qdā q̄ hic subaudi edū est magime. alij dicūt aut decessit ante ⁊ datur restō ex equitate. vt in contrario. aut decessit postea ⁊ datur de rigore vt hic. alij dicūt aut decessit post ⁊ datur restitutio ad totum tps: aut decessit ante et datur restō ad totū aliud tps qō superet defuncto. tu aut dic qñz heres petēdit restitutionem ex persona defuncti solū rōne absentie: et tunc ita demū cōpetit si defunct⁹ mortu⁹ est post lapsa tpa que dantur ad petendā bo. pos. vt hic. qñz heres petit restitutionē p absentiā iunctā cū morte: et

[a] Andr. Pomate.
¶Restitutiōis in integ. Not. q̄ lz ad petendā restitutionē in integrū regritur spāle mandatū q̄ tū istud nō est verū z nisi qñ ſpnci paliter petit secus qñ incidēter ⁊ alia cā ad quā qz pcurator specialis vel generalis esset. istitutus peteret vt puta q̄ in aliq̄ articulo eius cause incidē ter oporteret restituere i integrū. tūc esſi nō esset necessariū mandatū spāle tz idē bar. in. l. cū pcurator. ff. ō ope. nū. ⁊ ibi Alex. ⁊ ex hoc possit iferri in iuramēto in quo requirit spāle mandatū sicut in restitutione in integrū. iusiurandū qō ex gñatione. §. fi. ff. de iureiur. vt intelligat qñ ſpnci paliter incerta cā vellet deferre sec⁹ vero qñ ſpncipali cā incideret aliqs casus ⁊ tūc sup ali quo casu possit iuramentū deferre absq̄ p sup eo beat spāle mādatū vel expiollens. p quo vide Alex. in l. q bona. §. fi alie
no. in. iij. colū. ⁊ in iij. in fin. in ver. p quo dicit facere. ff. de dā. infec. in. iiij. col. in fine.
¶Oppo. qō etiaz. idē in oi alio legitimo administratore ⁊ tutore. vt. l. ff. §. fi sepius. de in integr. resti. idem in ſyndico reipublice secus in ſyndico alicui⁹ vniuersitatis vel corporis. Andr. barba.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

tunc cõpetit restitutio etiã si tpa nõ sunt elapsa vt
3 l.pãtonius.de acqui.here. ¶Et hoc dico vobis
q̃ si minor decedit hereditate nõ adita q̃ heres ei⁹
põt petere restitutionẽ in inte.ex persona minoris
vt adeat hereditatẽ qui minor fuit lesus per mino-
rẽ etatẽ iunctã cũ morte sicut dicimus de morte iũ-
cta cũ absentia.ita tz Jac.de are.in l.q duos.de re.
dub.ꝛ ibi pleniſſime dixi.ita tz hic Jac.de bu.Iziũ
dicit Jac.de bel.per no.in auc.de triẽ.ꝛ ſemiſ.circa
pn.in ſi.q.diſputate quã ponit ibi:tn intellige iſtaz
vt dixi in.d.l.qui duos. ¶Procedo vlterius et vi
detur q̃ iſta tpa nunq̃ currunt abſenti cũ ſint vti-
lia:vt inſti.de bo.poſ.ſ.fi.dicit pla.olim erant cõti
4 nua.gloſ.dicit† q̃ hic nõ currit q; potuit ꝑſtituere
ꝓcuratorẽ ſz nõ cõſtituit.ideo reſtituit.Sz ſi eſſet
negligẽs in cõſtituendo ꝓcuratorẽ nõ reſtituit: vi-
de gl.que vꝰ ſibi ꝑdicere. vltramon. intelligũt iſtã
gl.ſic q̃ iſtud q̃ potuit miles ꝑſtituere ꝓcurato
rem nõ tenet ꝓpter militiã:ꝛ q̃ dicit ſecus ſi fuiſ
re negligẽs intelligũt q̃ſi potuit cõſtituere ꝓcura
torẽ ꝛ cõmode.d.Ja.bu.iſtã diſtinctionẽ ꝛ cõmode
et incõmode nõ admittit:q; bz locũ tm̃ in abſenti
bus ex cã ꝓbabili tm̃.vt.l.necnõ in ꝑn.ff.e. ſed in
5 eo† q eſt abſens ex cauſa neceſſaria ꝛ ꝓbabili fue
potuit dare ꝓcuratorẽ ſiue nõ ſemp datur ei reſti-
tutio.vt.l.ſi.ff.de in inte.reſti. ¶Opp.ff.de mino.l.
papinianus.eguli.Sol.ibi loquit in abſente ex ne-
ceſſaria ⁊ nõ ꝓbabili. ¶Itẽ op.q; ſi fuiſſet ꝑſens ꝛ
tacuiſſet nõ reſtituit.ergo hic per abſentiã nõ eſt le
ſus ſz per taciturnitatẽ merito reſtitui nõ bz gl.di
cit ꝛ bñ ꝓſumit q̃ ſi fuiſſet ꝓſens agnouiſſet.ar
gu.l.ſi.in ſi.ſi mulier ven.no.

a ¶Si qs ſepius. ſed cum reuerẽtia bar.hic oũ dicit il-
le.ſ.ſepius.ſed in telligo q̃ vſucapio ibi erat cõpleta in abſentia ibi ꝑ con ſtanti ſupponit q̃ dabaꝫ reſtitutio q̃ rebaꝫ an ſi ſepius abſuiſſet ex q̃ tpe cõputaretur vtile tps.Ego aut puto ſniam mar. veriſſi mã inducẽdo hic nã qui actionẽ ꝑdi dit dicit amiſiſſe rẽ ad quã actio cõ petebat.ꝛ adunaꝫ iſta ſnia p.l.ſi mu lier.ff.de condi.ob can.l.lz.ſ.j.de iure do.l.ait ꝓetor.ſ.ſi cuz mulier.et.ſ. ſi cõditionalis. q̃ in frau.cre.ꝛ recte in reſti.in integ.l. me tũ.ſ.ex hoc edic.ff. q̃ met.cã declaro ego te liberaui ꝑ acceptilationez ab actione perſonali qua tenebaris mi bi.ad.c.ob cãm vt a ires ꝑ me romã cã nõ eſt ſecuta ꝑdicã vt non reponaris in ꝑtinã obligatio nẽ:imo ꝑdicã.c.qd eñ eſſet dicerẽt de vno perſico fierẽt duo boli.ſic igit re ſtituitur res non actio ſic voluit.l. amatriz litiũ finiẽ darũ.arg.l. nõ eſt nouũ.de act. emp. l.beredes.ſ.õ plu ribus.ff.fa.berc.l. cum duobus.ſ. ſi plu.ff.ꝓ ſoci.

¶Siquid de bo. Sine ſit ꝓ-
ſcripta res ſi
ue ſit ꝑſcripta actio abſentis cã reipublice
infra annũ vtilem daꝫ reſtitutio.b.d.

¶Quod tempore. Hec.l.
habet
materiã multũ difficilẽ et eſt materia.l.
ab hoſtibus.ſ.lz ꝛ ſi ſimplr.ff.e.ꝛ habet
duas lect.vnã ſm ¶dar.aliã ſm ¶Bul.ſm lec.Bul.
Bꝛeuiter.b.d. Finita abſentia ex cã neceſſaria daꝫ
reſtitutio contra ꝓſcriptionẽ vt ſubducaꝫ de me-
dio omne tps abſentie quodcũq; fuerit primũ me
dium vltimũve.primo pono caſum ſm ¶dar. ego
fui ꝑſens primo et ſcõo anno:quo vſucapiebas rem
meã mobilẽ:tertio anno fui abſens ꝛ cõpleta eſt
vſucapio:in abſentia ſum reuerſus. Quero vtrum
mihi reſtitutio detur ꝛ ad quid. Rñdet imperator
ſi annus vtilis qui datur ad petẽdam reſtitutionẽ
nõ eſt lapſus põt reſtitui vt ſubducatur illud tps
vſucapionis de medio ꝛ q̃ res reſtituatur:ſz ſi pre
ſcriptio eſſet cõpleta in preſentia nõ daret ſi in inte.
reſti.b.d.ſm ¶dar. ¶Opp.dicit teꝫ amota ꝑſcri
ptione tpis medij:licet ſm ¶hart.deberet amone
ri preſcriptione tẽporis medij ergo mala eſt lectu.
ſua.Sol.ſcõm eũ nõ intelligas tps mediũ.ſ.in vſu
capione ſed tempus mediũ.ſ.inter primam ſniam
ꝛ ſcõam q̃ eſt vltimũ in vſucapione. Iſta ſol. poſ
ſet pertranſire quãtũ ad hũc tex.tñ iſta lect.eſt falſa
in duobus. Primo in eo q̃ dicit q̃ ſi vſucapio eẽt
cõpleta in preſentia non reſtitueret. Iſtud eſt ꝯtra
l.necnõ.ſ.ſi quis[a] ſepius.ff.eo. Itẽ in eo q̃ dicit q̃
per hãc reſtitutionem recuperatur res male dicit.
nã illud q̃ abſtulit leſio illud reddit reſtitutio. vt
l.q̃ ſi minor.ſ.reſtitutio.ff.de mino.ꝛ.l.pe.ff.e. ſed
per abſentiã fui leſus ſolũ in vſucapione nõ in poſ
ſeſſione rei.ergo reſtituẽs nõ reſtituit mihi rei poſ
ſeſſionẽ. Iſtud eſt verũ:ſed ſi per abſentiã aliquis
eſſet leſus in poſſeſſione rei:tũc per reſtitutionẽ re-
cuperaret poſſeſſionẽ.vt.l.qui ꝓtio.ſ.itẽ querit.
ff.de pcu.ꝛ ibi eſt caſus ſm vnã lec. ¶Hoc premiſ
ſo venio ad ſcõam lec. Bul. que eſt veriſſima in hac
l.ego fui ꝑſens primo anno quo vſucapiebas rem
meã mobilẽ.ſcõo fui abſens cauſa reipublice. ter-
tio anno fui põs ꝛ ſic cõpleta eſt vſucapio in põtia.
¶Queritur vtrũ detur mihi reſtitutio ad quod
reſpondet imperator q̃ ſi a tpe cõplete preſcriptio
nis nõ eſt elapſus annus vtilis datur reſtitutio vt
ſubducatur illud mediũ tps vſucapiõis de medio

ſc3.ille annus quo fuit abſens infra illum annum poterit dñs vendicare poſſeſſionem.hoc dicit vſq; ad.ſ.vltra autẽ.iſte ver.legitur in glo.noſtra duobus modis.vno modo q̃ declarat prędicta dictum eſt q̃ per reſtitu tionem ſubducitur tẽpus vſucapionis de medio.hic declarat imperator quod reſtitutio ius minoris in aliquo non ledit.q.d.nõ aufert poſſeſſio nem:ſed ſolum ſubducit obſtaculũ vſucapionis. Secundo modo legitur ad illud quod dictum eſt infra annum vtilem dictũ eſt.ſ.q̃ infra annum vtilem:hic declarat q̃ ſi ille annus vtilis eſt lapſus nõ poteſt concedi reſtitutio:ꝛ iſta eſt ſatis vera.põt etiam legi alio modo:vt tangit gl.vt po nat vnum caſum nouum finita vſucapione datur reſtitutio hoc eſt verũ niſi tanto tempore fuit negligens quantum eſt illud tps ad quod ſe reſti tui poſtulat.hoc eſt quod vult dicere vltra annum.q.d.ſi fuit vltra negli gens quod detur reſtitutio.tu inuenis tene vnam aliã ex precedentibus: q̃ eſt magis clara viſa iſta lectu. ¶Bul. ¶Opp.q̃ ſi iſte fuit reuerſus ante vſucapionem completam tutus erat de iure communi:quia poterat ꝑ ven dicare.ergo hic non cõceditur reſtitutio.vt.l.non videtur.ſ.de in integ. reſtitu.dic fateor q̃ tempore reuerſionis nõ erat leſus perfecte bo anno o elapſo apparet ipſum eſſe leſum in anno abſentie merito ſibi conceditur reſtitutio.ante enim q̃ ille annus laberetur non erat leſus.et ſic tempus ad petendum reſtitutionem non currebat ſibi. ¶Opp.ff.de acqui.here.l. pantonius.vbi etiam nõ completa leſione petitur reſtitutio.ſol. ibi leſio non fuit completa curſu tẽporis ſolum:ſed ex morte iuncta cũ curſu tem poris:vt dixi.ſ.e.l.j. ¶Oppo.iij.de.l.qui ꝓprio.ſ.item querit.de pcu. Solu.dixi.ſ.quãdo aliquis per abſentiam eſt leſus ſolum in vſucapio ne nõ in perditione poſſeſſionis:tunc ſunt duo iudicia.vnum quod vſu capio ſubducatur aliud q̃ poſſeſſio vendicatur:ſed quando per abſen tiam leditur in vſucapione ꝛ poſſeſſione:tunc eſſet vnũ iudicium tantũ. rationem dixi.ſ.Alia circa materiã actionis vt reſciſſorie:dic per Dyn. inſti.de actio.ſ.rurſus.per glo.ꝛ doc.in.l.ab hoſtibus.ſed q̃ ſimpliciter. ff.eo.tangam aliqua.j.in quib.cau.in integ.reſti.nõ eſt neceſſaria.vbi gl. tangit ꝛc.

1 ¶Si vẽditio bonorum fiat contra non latitantẽ an ſit nulla ipſo iure vel ſit opus reſtitutione.

2 An ad hoc vt perueniaꝫ ad venditionẽ bonorum contra latitantẽ ſit ne ceſſe q̃ precedat primum ꝛ ſcõm decretum.

3 Creditor an cogatur expectare tps reuerſionis abſentis.

¶Bnorare. Contra abſentẽ non latitantem põt per
ueniri ad primum decretum non ad ſe
1 cundum.b.d.hec not.l. ¶Querit gl.quid ſi peruenia tur ad venditionem cõtra non latitatem vtrum valeat ꝛ ſit opus reſtitutione an ſit ipſo iure nulla.gloſſ.videtur tenere q̃ valeat et ſit opus reſtitutione.vt.l.ſi finita.ſ.ſi forte.ff.de dam.infec. Idem videtur velle in l.contra pupillam.ff.de re iudica.tangit glo.in.l.fulcinius.ſ.j.ff.quib.ex cau.in poſ.ea.contra iſtam glo.habetis text.in contrarium in.l. impera tores.de priui.cre.vt reſpondeatur ad.ſ.ſi forte.quem gl.allegat.debetis ſcire q̃ quandoq; contra aliquem abſentem proceditur ex delicto deſcẽ dente ex contractu vel quaſi tunc non poteſt peruenire ad ſecundum de cretum contra eum et ſi fiat ipſo iure non valent.vt.d.l.imperatores. et hac.l.in text.non cauillando eam: quandoq; proceditur contra eum ex delicto deſcendente ex natura rei: vt in actione noxali.vel in cauſa dam. infect.tunc poteſt peruenire ad ſecundum decretum:tamen ſi abſens le ditur reſtituitur in dicto.ſ.q̃ ſi forte.ꝛ.l.ij.ff.ſi ex noxa. cauſa agatur. ita
2 debes intelligere hoc.ita tenent omnes docto. ¶Item ſcias per banc l.damno vnam opin. Jaco.de are. qui videtur velle q̃ ad hoc vt peruenia tur ad venditionem ſit neceſſe q̃ primum et ſecundum decretum in terponatur contra latitantem.ita dicit in.l.fulcinius.ſ.j.ff.ex quib.cau. in poſſeſſio.ea.allegat quandã glo.que eſt in.l.ait prętor.ſ.penul.ff. eod. illud eſt expreſſe contra banc.l. quia ſi primum decretum fuit interpo ſitum contra non latitantem poteſt peruenire ad venditionem ex ſecun do decreto. et vide text. bodie tamen in iſto ſeruamus ſtatuta que ſunt
3 in his de iure communi. ¶Circa iſtud quero vnum verbum hic. po ne quod nolo expectare tempus reuerſionis ſue eſt aliquod remedium quo mihi ſuccuratur. Reſpondeo ſi quidem ſperatur reuerſus de proxi mo cogitur creditor expectare.ff.eo.l.ſi. ſi vero non ſperatur de proximo debet dari curator bonis contra quẽ poterit procedere ordinarie ad diffi niuam ſniam ꝛ ad executionem.vt.l.ab hoſtibus.in prin.ff.ꝛ.de priuile. credito.l.ſi.

¶Lex. ¶Preſcriptio quadriennij contra abſentes qui
bus alias reſtitutio proficit ipſo iure non currit. hoc
dicit.

1 ☞ Quare quis reſtituaꝫ ex leſione cauſata propter venditionẽ rei factã legis autoritate.

2 Per banc reſtitutionẽ in integrum q̃n quis recuperabit rem.

3 Ille qui vendicat rẽ debet reſtituere debitũ vel pretium.

¶Jcum. Aduerſus venditionem factam negligentia ꝛ
commiſſam tpe abſentie iuſte petitur reſtitu
tio.b.d. ¶Op.ſ.ſi aduer.vendi.pigno.l.ij.ſol.glo.mirabiliter
hic venditio fuit facta ex poteſtate legis. ibi ex poteſtate ſuen
tionis quo caſu nõ reſtituit. rõnẽ dixi ibi ꝛ.l.ſi.in quib.cau.in integ.reſti.
non eſt neceſſa.ratio eſt† quia hic abſens cauſa reipublice nõ reſtituitur
aduerſus

aduerſus contractum.vt.j.l.ꝓpi.ſed quando res venditur ex pacto ven
ditur ex poteſtate contractus ꝛ cum ledit contractus. ſz quando vendi
tur ex poteſtate legis tunc leditur ex abſentia ſui:merito datur reſtitu
2 tio.tangit per gloſ.ff.de mi.l.etiam ei.ꝛ.l.ſi.ſ.in qui.cau.in integ.reſti.nõ
eſt neceſſ. ¶Quero vtrum per hanc reſtitutionem quis recuperabit rẽ.
certe.gloſ.tua intelligit hanc.l.quod ſunt duo iudicia primum per quod
peto reſcindi venditionem.ſecundum per quod rem vendico reſciſſa vẽ
ditione iſtud ſentit gloſ.et hoc optime ſentit text.ſi aduertas bene. vnde
hoc intelligas vt dixi.ſ.eod.l.quod tempore quod ſi per abſentiam fui
leſus ſolum in venditione rerum dicunt iſte gloſ.ſed ſi eo abſente credi
tor comparaſſet poſſeſſionem et vendidiſſet tunc quia abſentia leſit eum
in poſſeſſione. et vſucapione ad vtrumq; reſtituet.vt.d.l.qui ꝓprio.ſ.
3 item.ſ.de pcura. ¶Ultimo habes quod ille qui vendicat habet reſti
tuere debitum vel pretium ſi minus eſt in debito. de eo dic plene vt dixi
ſ.quod metus cauſa.l.iij.

¶Ue a parte. Alias incipit.l.ea que a tempore cau
ſa abſentie ipſi abſenti reſtitutio non
datur vel eius heredi aduerſus cõtractum a ſe celebrati.b.d.
¶Ito.q̃ ex cauſa abſentie quis reſtituitur aduerſus neglecta
non aduerſus facta.vel dic vt dixi in ſummario. ¶Oppo.de.l.ſ. prop.
Solu.nõ reſtituitur abſens aduerſus cõtractum celebratum a ſe. ſed ad
uerſus cõtractum ab alio ex cauſa abſentie ſic.vt.l.ꝓpi.ꝛc. ¶Oppo.j.ti.
j.l.ſi.Solu.vt dicam ibi.

¶Ancimus. Sola militia non eſt cauſa concedende re
ſtitutionis ſed occupatio circa militares
expeditiones.hoc dicit.

¶De vxoribus militum ꝛ eorum qui cauſa reipu
blice abſunt. Rubrica.

¶Emporalibus. Mulieres abſentes cũ ſuis
viris reſtituuntur vt ſuiuri:
hoc dicit. hec.l. et ſequens: quia totus iſte titulus idem
dicit.

¶Que. Hec.l.eſt difficilis ꝛ habet plures lectu. breui
ter dicit.q̃ mulier debet reſtituere pretium ad
hoc vt poſſit recuperare rem.contra.ff.de rei vend.l.emptor.
et quod ibi not.gloſ.huius timoze legit banc.l.pluribus mo
dis:vno modo quod pretium hic reddatur ab ipſo venditore non a mu
liere.alio modo quod reddatur ab ipſa muliere:ꝛ tunc oportet te intelli
gere quod pretiũ fuit in eius vtilitatem cõuerſum:vt not.in.d.l.emptor.
ſed tunc eſt videndum quomodo fuit facta hec venditio quod pretium
verteretur in vtilitatem mulieris. dicunt quidam quod procurator ge
neralis mulieris vendidit rem eius fraudulose pro modico pretio quod
conuertat in vtilitatem mulieris.et ita intelligunt banc.l. et vide gloſſ.
ſuper verbo pretio.innuit hec gloſ.ſed banc lectu.q̃ ſi procurator gene
ralis vendidit doloſe non tranſit rei dominium: niſi ſecuta vſucapione
ꝛ preſcriptione:vt hic in tex.q̃ etiam text. tenet alibi.in.l.iij.ſ. ſi pcura
tor.ff.ꝓ emptore. Sed cõtra hanc videtur.ſ.ti.ꝓpi.l.que a patrebi reſti
tutio non conceditur aduerſus contractum. Solu.ibi fuit cõtractus ce
lebratus ab ipſo absente:hic ab eius procuratore. alij legunt banc.l. qõ
lebiatus ab ipſo absente:hic ab eius procuratore. alij legunt banc.l. qõ
hec venditio fuit facta a creditore mulieris:et eſt ſatis bona. alij dicunt
tres eſſe caſus:aut venditio fuit facta bona fide que poteſt probari; aut
mala fide que nõ poteſt probari:iſto tertio caſu loquitur hec.l. ſed iſtud
eſt truffa:quia mala fides que non poteſt probari eſt perinde acſi non eſ
ſet. vt.l. duo ſunt titij. de teſta.tute.tene ergo vnam dictarum precedẽ
tium quam vis.

¶De tempo.reſti.in integ.tam mino.q̃ aliorum. Rubrica.

¶In his. Quando vna cauſa petende reſtitutio
nis ſuccedit poſt aliam tempus peten
de reſtitutionis non currit. hoc dicit. ¶Opponitur et
videtur quod hec lex ſit ſuperflua per tres ſequentes.
Solu. non eſt verum.nam hic loquitur quando vna cau
ſa reſtitutionis ſuccedit poſt aliam in eadem perſona.l.
ſequens loquitur quando vna ſuccedit poſt aliam in diuerſis perſonis.
in aliis duabus videbitis differentiam vt.j. dicam. ¶Oppo. ſecundo
hic dicitur quod tempore abſentie poteſt reſtitutio impetrari. Iſtud vi
detur continere repugnantiam: quia ſi abſens non poteſt eſſe in in
dicio. Solu. intellige quod per procuratorem poteſt. ¶Opponi. absen
ti cauſa reipublice currunt tempora vt.j.titu.ij. per totum. ſed hic dicit
quod ipſo iure non currit: quare male. Solu. dicunt quidam quod hic
currit ipſo iure:ſed reſtituitur. et ſic dabitur reſtitutio: vt poſſet impe
trare reſtitutionem non obſtante curſu temporis. glo. hoc reprehendit ꝛ
bene: quia ſpeciale in tempore reſtitutionis cauſa vitandi circuitum: vt
minori vel abſenti non currat. et ita debetis intelligere materiam banc.
¶Item oppo. quod tempus petendi reſtituꝫ. in integ. eſt continuum:
¶Item oppo. quod tempus petendi reſtituꝫ. in integ. eſt continuum:
vt.j.co.l.ſi. ergo currit in absentia. Solu. non eſt continuum quo ad oia:
quia tempora minoris etatis ꝛ absentie ſubducuntur.

¶Jnfra. Si minor ſuccedit ma
ioni cauſa militie ad
ſenti toto tpe minoris etatis tempus pe
tende reſtitutionis non currit.b.d.

¶Jnfra. Iſta.l. põt ſummari
vt precedens: ꝛ quero
in quo differt hec.l.a prima. certe in hac
l.ponitur de minori qui eſt adhuc infra
tempus reſtitutionis de quo ibi non dicitur. ponitur etiam hic de minore qui minor effectus eſt mi
les.ꝛ in hoc concordat cũ illa ꝛc.

¶Persona. Quando vna
cauſa reſtitu
tionis ſuccedit poſt alias tunc tẽpus nõ
currit in eadem perſona: et heredibus
prodeſt. hoc dicit.

1 ☞ Tps petende reſtitutionis quãto tpe duret.
2 Minor ſuccedens maiori quando reſtituatur.
3 Maior ſuccedens minori an reſtituatur.
4 Hereditate iacente tempus petende reſtitutionis quando currat.
5 Quoꝛis dicitur inſta ꝛ neceſſaria abſentia.

¶Que. Iſta eſt bona lex. in mi
nori etate non currit tps
petende reſtitutionis ſed ſuperueniẽte
maiori in eius ꝑſona vel in perſona ſuc
1 ceſſoris incipit currere. ¶Not. principiũ huius
l.in quo eſt dare vnũ caſum q̃ tps petende reſtitu
2 tionis durat.v.annis.alij caſus ſunt clari. ¶Circa banc.l.queritur quando minor ſuccedit maiori quando aliquod tps reſiduum ei currere incipiat glo.de hoc diſputat q̃ fuerũt opi.tene illam q̃ cur rat perfecta etate ne aliꝰ eſſet dare q̃ minor reſti tueretur ad reſtituendũ:vt habuiſtis.ſ.e.l.i.ꝛ hic. ¶Quero ſcõo quid ſi maior ſuccedat minori.iſte a
3 caſus non eſt in textu. Ratio quia eſt dubitabilis. dicit glo.ſ. ego circa iſtum caſum facio dubium. nã
4 †quando maior ſuccedit minori tẽpora nõ currũt iacẽte hereditate vt hic:ꝛ in fine.ꝛ poteſt eſſe ratio quia hereditas iacens repreſentat perſonã defun cti.vt.l.hereditas.de acqui.re.do.ꝛ.l.mortuo.de ſi deicuſ. ſed defuncto nõ curreret tempus ſi viueret: quia minor erat:ergo ꝛc. Sed quando maior ſucce dit minori eſt dubiũ an iacente hereditate currũt tpa.ꝛ videtur q̃ ſic.vt.l.ceptum.de vſuca.ꝛ.l.nũq̃. ſ.vacuum. Preterea ceſſat ratio que eſt in fine bu ius.l.nã hereditas iacens hoc caſu nõ repreſentat perſonam minoris:ergo debet tempus currere. ꝺ
a co q̃ iacente hereditate[a] tale tempus nõ currat.nã
tempus neceſſarie ꝛ iuſte abſentie de medio ſub
5 ducitur.vt.j.eo.l.fina.ſed iuſta†ꝛ neceſſaria abſen tia eſt mortis. ergo ꝛc.ita debes intelligere banc materiam niſi poneres q̃ heres inſtitutus fraude ꝛ dolo additionez differret.argu.l.cum ſylleianũ ꝺe his quibus vt indig.ꝛc.

¶Jminor. Iſta auc.ponit que
das ſpecialia in iſta
materia. ¶Oppo. q̃ minori etate non
currit tps petende reſtitutionis. vt.ſ.e.
l.j.ꝛ in hac.l.C.ſolu.ſpeciale eſt hic. ꝛ in auc.ponit
vi.vel.vij.ſpecialia:vt glo.tua dicit quãvide. Circa
iſtã auc.quero dicitur hic a tpe nuptiarũ.ſcz ꝫtra
ctarum.ꝛ ex hoc ſequitur q̃ vſq; ad.vij.annũ poſ
ſet differri glo.reprehendit ꝛ dic vt habes in ea.

1 ☞ Tempus inſtantie ex cauſa legitima prorogatur.
2 Actor põt vti dilatione que datur reo:ꝛ econtra.
3 An cum actor porrigit libellũ reſtitutionis in ꝑn. quadriennij ſi tempus labatur ob diſputationes an ſit danda dilatio ad ꝓbandum que egerebat totum tempus.
4 An idem ſit in inſtantia cauſe principalis ꝛ in cauſa appellationis.
5 Si reus vult renũtiare dilationi date reo an actor poterit illa vti:et ſic renuntiari poſſit in eius prę iudicium.
6 Licet reo detur vna dilatio pluſq̃ actori:tñ actor etiam ipſe poterit vti dicta dilatione.
7 Si minor reſtituitur vt poſſit teſtes iterum ꝓdu cere;ita ꝛ eius aduerſarius poterit.

a Andre.pomate. ¶Hereditate.an hereditate iacẽte currat ꝑſcriptio ꝛ caſu quo currat an detur reſtitutio vide alex.cõſi. iiij. col. vj. vol. ij. ꝛ.lxxiij.ad ſi.vo lu.iij.ꝛ Bal.cõſil. clviij.in.j. parte ſcõm impſ. medi.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶ Petende. vide istā.l.declaratā p Jnn.ⁿ alios in.c.cō causis. de offi. delega. Andr.barb.

¶ Pro cōcordia. b Aduerte q dilatio tertia qñ petit in criminalibꝫ est cōcessa reo pōt ac cusator inuito reo ea vti.bar.i.l. post mo:tem.ff.fi.ff. de Stab. Contrariū tenere allegat hic in bac.l.petēde.ꝛ i l.fi index circūuēto.ff.de minori.tu dic in.d.l.fi index. bar.format.q. sed nō decidit in hac vero.l. petēde.pōt intelligi scōm distinctiones hic positā. f.an re integra ꝛ p cedat negatiua aut re nō itegra:ꝛ p cedat qō dicit i.d.ff. fi.vel etiā posset in telligi scōm distin. bar.in.d.ff.fi.an dilatio fuerit data ad petitionem rei vel nō,dic vt i bi p eū.adō ad.d.Jas. in.l. fi arrogator. ff.de adop.col.xxj. qui relatis opi.dicit istam esse cōem sententiam.

Andr. Pomate.

b ¶ Tñ actor. vide ꝛ limita vt colligit ex dictis per Jas. post alios in.l.a dino pio.in lec.in.ff. gl.in.iij. intellectu in verbo tu autē subtilius elicere ex verbis.ff.de iure iur.ꝛ vide Bal. in c.fi autē.colū.ij.de rescrip.

¶ Petende. [a] Nec est notabilis ꝛ singularis.l. breuiter doicit. Si petitur dilatio que tps instātie nō excedit tam actori q reo 2ceditur: q si excedat nō actori: sed reo cōcedit, poterit tamen actorᵇ vti dilatione reo cōcessa.b.d.in summa. Ad euidētiam huius scias qō olim erat annus vtilis ad petendā ꝛ finiendam restitutionē bodie est quadriennium cōtinuum.vt.j.eo.l.fi. ¶ Nota q tps instātie ex legitima causa pōt prorogari. ¶ Secundo nota q actor potest vti dilatione que datur reo:idem puto ecōuerso.l.vlti.j.de fructibus ꝛ lit. expen. ¶ Oppo.j.l.proxi.Sol.illa intelligit scōm istam.vt.j.videbitis. ¶ Quero qd si actor dedit libellum circa principium quadriēnij ꝛ tantū fuit disputatū super libello ꝛ sup legitimatione psone q modicū superest ad,pbationes faciēdas:an actor debebit dari dilatio que tps excedit.teꝛ.videtur hic velle q nō simpliciter.dicit em actori denegandum.hoc etiā videtur velle glo.que dicit duo suffi cere.primum vt denegetur scōm qō in confinio petitur ꝛ tps trānscendat: ita dicit glos. super verbo quippe.sed hic sunt duo.ergo ꝛc. Cōmuniter determinatur cōtrarū per rationē que hic ponitur in teꝛt.ratio qr qñ actori denegat est propter negligētiam suā:qr est in arbitrio eiꝰ qñ aget. Si igit cessat ista rō cessabit ista.l.Et sic fi in actore esset eadē ratio que in reo esset idem ius. p hoc videtur teꝛt. in quinquaginta.ꝛ.l.si cū ipse.de excu.tuto. ¶ Quero vtrū hoc idem sit in tpe instantie cause principalis. Respon.breuiter q nō.vt.l.pperandū.de iudicijs.quasi per totā.l.ꝛ maxime.in.ff.fi. Ratio differentie est qr hic perempta instantia perit instantia ꝛ causa:sed in causa principali perempta instantia remanet ius pmū vt possit eā de nouo inchoare simile vidistis in causa appellationis.ꝛ idem.j. de tempo.ap.aut.si in appellatione. ¶ Quero dicit hic q actor pōt vti dilatione cōcessa reo qd si reus vult renūtiare dilationi sibi date an actor poterit ea vti. Docto.dicunt hic qō sic per l.mortem.ff. de cōtratabu.nō ob,ff.de mino.l.si index circūuentor: qr ibi loquitur in beneficio restitutionis qō est de iure speciali qō facilius tollitur q ius cōe pm eos. Jaco.de are.vt collegi ex dictis suis in.d.l.si post mortem.dicit 2tra q qñ aliquis habet priuilegiū a me si quidem vult vti cōtra me inuito non potest vt.d.l.si index circūuento.ꝛ.l.amicissimos.ꝛ de ex en.tuto.sed si vult vti contra aliū pōt me inuito. vt d.l.si post mortē.ita in ppōito si actor habet istud ius ex persona rei nō pōt vti cōtra ipsum reum eo inuito.vt.d.l.amicissimos.ꝛ.d.l.si index circūuento.cōtra hoc facit.j.de fruc.ꝛ lit.expen.l.fi. Sol. ibi aduersarius volebat vti priuilegio: merito alius vtitur cōtra eum:sed questio nostra ꝑsupponit qñ suo beneficio hoc est sue dilationi volebat renūtiare predicta vera re integra.nā re nō integra postq̄ fuerit actor dederat articulos ad probādū vel fecerat citari testes ad examinandū:tunc nō est locus penitentie.vt.l.si pecuniā.ff.de cōdi.ob eau. ¶ Et per banc.l.dicimus q̄ l3 reo concedaꝫ vna dilatio plusq̄ actori.vt.l.i pecuniarijs.ff.de ferijs.tñ actor poterit vti ea per banc.l. ¶ Jtē per bāc.l.dicunt quidam q qñ minor restituitur post testiū ꝓsentationem vt posset iterū testes ꝓducere q̄ illa restitutione poterit vti aduersarius suus ꝛ iterum ꝓducere testes:qō tamen examinabo latius:vt dixi in.l.j. ff.in operis.de ope.nun.

1 ¶ Jtalia dicit prouincia.
2 Ex diuersitate locorū non dꝫ induci diuersitas iudicis.ꝛ hoc qñ sit in nu.7.
3 Tempus minoris etatis ꝛ absentie subducitur de quadriennio.
4 Minor qñ restituatur in bis que facit intra quadriennium.
5 Tps petende restitutionis an sit cōtinuum.
6 Tempus redhibitorie vel quāto minoris an dicaꝫ vtile vel continuum.
8 Tps restitutionis quotuplex sit ꝛ an sit vniforme
9 Tempus petende restitutionis qñ sit quadriēniū ꝛ quādo biennium,

10 Prescriptio si incipit a minori etate ꝛ cōpletur in maiori tps restitutionis petende qñ incipiat currere:ꝛ an detur restitutio.

¶ Speruacuam. Nec est bona lex. Primo anno vtili datur bodie quadriennium continuum de quo minor etas ꝛ iusta absentia excipient.hoc dicit. ¶ Not. q italia dicitur prouincia:tamen strictius accipitur:vt videbitis in.l.fin.j.de prescrip.long.tempo.

2 ¶ Secundo nota q ex diuersitate locorum non debet induci diuersitas iuris. ¶ Tertio nota q tempus minoris etatis et absentie subducitur de quadriennio. ¶ Oppo.q illud quadriennium nō sit priuilegiatum:vt.l.doli.ex.cep.ver. diuersum.ff. de noua. Sol.dicit glo.fateor q non est priuilegiatum sed priuilegiate rei datum. vide gl.super ver. continuus. ¶ Not.ex bac[c] glo.q in bis que minor facit infra quadriēnium non pōt petere restit. in integ.vt.d.ff.diuersus.fallit in.l.fi.de repu.here. vbi est singularis casus in quo not.q minor restituitur in bis que facit in quadriennio post perfectam etatem. ¶ Oppo.iij.quando tempus[d] est cōtinuum currit omni tempore. vt.l.j.ff. de diuer.et tempo.prescri.sed hic in pncipio dicitur qō est tempus continuum. In fine dicit q nō currit tps minoris etatis vel absentie quare male. ¶ Huius tymo facta est hic additio que est prima glo.magna que glo.est satis clara. ¶ Et breuiter tps restitutionis est vniforme.scilicet quadriennium:vt bac.l. Si vero leditur ex cursu temporis siquidez tempus lesionis est plus q quadriennium : idem quia infra quadriēnium potest proponi:vt bac.l. si vero tantum tempus quo est lesio est minus quadriennio: tunc debet de necessitate pponi restitutio infra tāntum tempus quantum est illud tempus lesionis ꝛ non vltra vt.d.l. sed etsi per prætorem.ff.sed etsi ferie.ꝛ.ff.quoties.not.in.l.interdum.ff.de mino. licet quidam alij dixerint contrarium.ꝛ per hoc appāret quod si aliquis est lesus in decem diebus qui dantur ad appellandū finita etate minor debet restitutionem proponere infra decem dies. que tamē ꝓposita posset durare quatuor annis.et idē si aliquis est lesus in vna die finita etate vel absentia deberet in prima die proponere que posset quatuor annis.

¶ Not.ex bac.adō l.doli exceptio.ff. diuersum.ff.de nouna.fallit in casu.l. fi.in fi.ff.ō repu.bere.ꝛ adde bar.in.l. ab hostibꝰ.ff.ff.ꝛ qō simplr.ff.ex quib. cau.ma.vide gl.in cōtra.in cle.i.de in integ.resti. vide pōes in.c.cū ex literis.de in inte.restit.ꝛ in.d.cle.j.Andr. barba.

Andr. Pomate.

¶ Quād tēpus. vide alex.9fi.l.qiij. in colū.iiij.in.iiij. volu.ꝛ in pe.col.in pncipio.ꝛ Feli.in. c.j. colū.vj.de rescrip. vbi pulchre tāgit de isto quadriēnio ꝛ alex.9fi.lxxj.col. iij.vol.j.ꝛ.lxxxiiij. colū.ij.c.ꝛ are.xv. col.fi. Pnor.in.c. ex literis.co.iij. ꝛ seq.de resti.in in teg.ꝛ Ellep.9fi.iiij. vj.vol.ij.in fi. vbi dicit q hoc ꝺ quadriēnū est vtile ꝛ ideo nō currit ignorāti ꝛ idem dicit consi. lxxxig.col.iij.e.vo. ꝛ.clxviij.in fi.e.vo. ij.de quo etiā vide Jaso.in.ff.rursus. col.giiij.institu.de actio.ꝛ vide etiam alex.9fi.xxxj.col.j. in fin.vo.v.ꝛ.cxvj. col.ij.ꝛ.lxxxj.ad fi. eo.vo v.ꝛ Bal.9fi. ccxxxvj.in.j.pte. ꝛ gcij.ea.parte.

annis durare.vt.ff.dixi ita tenet glos.ex.presse in.l.Lolius.ff.de in integrum restitu.ratio huius est quia tempus negligentie postq̄ cessat impedimentū absorbet illud tēpus quod debet restitui.ita etiam sentit hic glos.tua quam vide super verbo continuatio. Canoniste tamen videntur aliter sentire:vt de in integ.restitu.c.j.in clemen. licet credam eos non bene dicere.

¶ Oppo.de.l.fina.j.de anna.exceptiō. Sol.fallit q per litis contesta.actio non perpetuatur. ¶ Jtem oppo.et videtur q non sit quadriennium:sed biennium.ff.de dolo.l.fi. Solu. in restitutionibus que petuntur per officium iudicis semp est quadriennium vt dicin illis que petūtur iure actionis sunt constituta alia tempora.vt.ff.de dolo.l.fina.et.ff.quod metus causa.l.fi per vim vel metum. ¶ Jtem opponi.de.l.intra vtile.ff.de mino.Solu.ibi non porrigatur tempus propter malitiam aduersarij appellantis. ¶ Oppo.ff.l.proxi.Solu.illa determinatur per istaz. ¶ Queritur quid si prescriptio fuit incepta a minori etate cōpleta in maiori quando incipit currere tempus petende restitutionis. quidam dicunt quod tūc restitutio non habet locum sicut dicimus quando prescriptio completur absente reuerso:vt vidistis.ff.titul.ij.quo tempore secundum quosdam opinio.sed posito quod restitutio habeat locum secundum opini.nostrarum glos.et veram quero quando incipit glo.hic dicit q prescriptione finita non antelicet quidam contradicant.vide glos.super verbo eluerunt. glo.examinat latius istum passum.in.institu.de actio.ff.rursus. et.l.ab hostibus.ff.sed et quod simpliciter.ff. ex quibus cau. maio.et finaliter videtur istud idē tenere quod a tempore lesionis complete perfecte incipit currere. contra istam opi.est ff.de dolo.l.ij.ff.idem pomponius.vbi dicitur quod actio de dolo excluditur per aliam actionem que competit.ꝛ ita videt q hec restitutio extinguatur per aliam actionem et habuit de iure cōmuni reuerſionem ante vsucapionem cōpletam:sed forte illud est in actiōe de dolo que est magis odiosa q̄ restitutio.vt.d.l.j.ꝛ seq.putarē pro modo salua meliori deliberatione q siquidē ad complendam vsucapionē seu prescriptionem superet at tantum tempus quantum est quadriennium vel plus q restitutio extinguitur ideo quia sicut quadriēniū extinguet.bīficiū restitutionis iam 2petēs multomagis impedit institutū vt.l.patre furioso.de his qui sunt sui vel alieni iuris.dicam alibi plenius de isto passu. ¶ Ultimo querit gl. an quod hic dicitur de quadriēnio habeat locum etiā in actione rescissoria.sicut in officio iudicis rescindenti. dicam vobis.j. titu.j.l.fi.

¶ Quibus ex cau.ma.in integ.resti. Rubrica.

¶ Jpropter. Legatio est iusta causa absentie vt restitutio concedatur. hoc dicit. ¶ Nota quod dixi in summario. ¶ Nota.q qui petit restitui aduersus rem iudicatam petit instaurationē iudicij non quod sententia reformetur sed quod de nouo iudicium agitetur. simile in.l.i.ff. si aduer.libert. dixi in.l.i.ff.si aduersus rem iudicatam. Jtem not.quod possum dicere in libello peto restitutionem restaurationis in dicii vt integre defensiom[b] meis vtar.ꝛ vide teꝛ.qui formatlibellum ꝛc.

a ¶ Jdcirco. Vincula[a] publica sunt iusta causa cōsendę restitutionis beneficium.hoc dicit. Glo.legit istam legem duobus modis.vno modo q arbiter ponatur hic pro iudice ordinario.ꝛ ista bona.alia quod ponatur pro arbitro compromissario iuris:ꝛ ista non est bona scōm ista tempora. ratio quia sua arbitri nō ligat:vt videbitis sic.j.eo.l.fi. dareꝫ ergo ex ceptio aduersus petitionē non q̄ restituatur ad aliud tamen scōm iura bodierna an ex sua arbitri possit oriri actio videbitis in.l. cum antea.j.titul.ij.et fic posset procedere ista lectura.ꝛc.

¶ In contractibus. Oppo.maiores non restituuntur aduersus contractum.vt.ff.titu.iij.l. qui a patre.not.ff.ti.j.l.penul.in glos.super verbo contumacem.Solu.q hic non loquit de restitutione in inte.sed loquitur hic de officio iudicis mercenario qō actioni deseruit. ꝛ ita intelligit gl.tua hāc.l.tu vero posses intelligere ꝓprie vt faciat ad titulum qō maior restituit in contractibꝰ celebratis nō a se ꝫ ab alio puta a creditore suo.vt.l.cum a militibꝰ. de resti.mili.vel a suo procuratore. vt.ff.de vt.mili.in.l.ij. scōm vnā lec.vel a iudice si index ꝓfuit ad venditionē.arg.l.j.ꝛ.ij. de re mili.l.ignorare.ꝛ qō ibi dixi. ¶ Sed tenēdo lect.gl.opp. licitum est ꝓtrahentibus se inuicez decipere.vt.l.in cause.ff.ff.de mino.ergo maioribus nō subuenit. Huius timore gl.distinguit.hic dic vt in ro.

1 ¶ Lex ista an habeat locū tām in alia ciuitate q̄ in ciuitate romana.
2 Lex debet extendi per idē titatem rationis.
3 Restitutio in integrū an et quibus castris detur.
4 Dispositio huius.l.habet locū in ecclesijs.
5 Ecclesia infra quātum tēpus restituatur.
6 Respublica an vtatur iure pupillorū vel iure adultorum.

¶ Respublica. Non eget summario:quia seipsam summat. Querit glos. de qua republica loquitur hec.l. Respondet ¶ q loquitur de republica romanorum.vt.l.ei qui vectigal.ff.de verbo.significa.ad municipales.l.nihil.sed tunc querit quid in alijs ciuitatibus.gl.videtur dicere quod idem.argumen.ff.eo.l.legatis.et.l.et si per prætorem.ff.fi. licet ille.ll.loquantur in legatis ciuitatis non in ipsis ciuitatibus finaliter videtur tenere glos.q alie ciuitates restituuntur.argumen.l.rempublicam.j.de iure reipublice. Quidam docto. vltramon.tenēt contrarium.nam ciuitas continetur appellatione reipubli.impropꝛie.vt.l. bi qui.ff.de publi.sed nos debemus legem intelligere secundum propriam significationē. vt.l.j.ff.si is qui nauem.ff.de exer.ergo ꝛc.quidam alij docto. tenent opinio.glos.quod ciuitates restituantur et probatur per banc.l.et per rempublicam.j.de iure reipubli.que loquitur generaliter. ¶ Preterea lex debet extendi per idētitatem rationis.non enim est aliud mens legis q̄ ratio : vt vidistis in.l.non dubium.ff.de legi.sed eadem est ratio in qualibet ciuitate que est in repu. romanorum quia per alios reguntur sicut minores reguntur per tutores ꝛ curatores.ergo ꝛc.Preterea propter vnūquodq̄ tale:ꝛ illud magis.ff.de sacrosanc. ecclē.aut.multomagis.sed virgines in ciuitate propter ipsas ciuitates habent beneficium restitutionis in ipteg.vt.ff. eod. l.legatis.ergo multomagis ipse ciuitates non restituentur vigore huius legis:quia propꝛie non est respubli.cum restituatur ex clausula generali si qua mihi iusta causa esse videbitur:ergo puto esse verum. ¶ Jtem querit glos.quid in castro vel in villa:et dicit quod non debet restitui et vide gl.ꝛ fic vt quod priuilegia concessa ciuitatibus non competunt castris vel villis.recte dicit.de aliis priuilegijs tetigi.ff. de sacrosanc. eccle.l.fina.et facit pro ista glo.quod habetis not.in.l.fi finita. ff.si de vectigalibus.ff.de damno infect.tamen quantum ad propositum dicebat Jaco.butri.q quedā sunt castra vel ville que habent multitudinem hominum et habēt regi per suos administratores et publica negotia nō possunt esse in omnibus:vere tunc in eis est eadem ratio que in ciuitatibus. Sūt et castra quedam seu ville que habent modicos homines forte.vj. vel decem.et sic tractant negotia communitatis tanq̄ ꝓpria ꝛ quelibet sit tota:ꝛ tunc est eadem ratio que est in priuato:ꝛ ideo non posset restitui quod satis[b] placet. ¶ Quero quid in ecclesia.glo.dicit q idem:quia per administratorē regitur sicut respubli.quod satis placet. habetis tegt.omnes plenos.de hoc extra de in integ.resti.in antigs.ꝛ in.vj.ꝛ in cle. ¶ Quero infra quantum tempus restituatur. quidam dicunt q perpetuo.ergo sibi nunq̄ currit tempus glo.dicit infra quadriennium.vt.j.de sen.aduer.fi.l.j.tu habes de hoc teꝛ. in.c.j.extra de in integr.resti.lib.vj.vbi vide quid de ecclesia. Dicitur hic ¶ resp.vtitur iure mino.quero quoꝛū minoꝛū an iure pupillorū an iure adultorum.gl. que est hic videt velle quod iure pupillorū.ꝛ vide glo.secundam. de hoc dicam tibi alibi adhuc hoc anno:qr sunt quidam teꝛ.ꝛ quedam glos.que videntur sibi contradicere.ad idē facit.l.rempu.j.de iure republi.lib.xj.

a Vincula adō q Pau.de ca. dicit de gl.loqf dū sua lata ℨ existentē in carceribꝰ qō Florētie fuit magna differētia p ea que dicit bar.in.l. is qui reus.de publi.iud. bū dicit ipse qō bū est vt citet ad domū ꝛ fi nūtius referat qō citauit vocat sua qr pōt eē ignarus qō fuit in carceribus si vero referat q citat est in carceribus sua nō valeat.

b ¶ Satis placet.vi de Pau.de cast.et Jo.an.in addi.ad Spe.in tit.de resti. in integ.

1 ¶ Actio vtilis rescissoria an sit propꝛiū nomē actionis vel sit adiectio.
2 Actio vtilis rescissoria quare sic appelletur ꝛ quando nascat. nume.5,
3 Nomina verbalia possunt accipi actiue ꝛ passiue.
4 Nihil est exemplum sui ipsius.
6 Leena parit frusta carniū:ꝛ per clamorē inspirat in eos spiraculum vite.
7 Actio vtilis rescissoria qñ dicatur datiua vel natiua.
8 Vtiliū directum an ita tollatur per prescriptionē sicut per vsucapionem.
9 Actio ℨ tollatur ipso iure per prescript.xxx.anno.tñ obligatio nō tollitur.
10 Actio realis quare appellet a bartolo natiua.
11 Actio vtilis rescissoria quanto tēpoꝛe tollatur.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

12 Annus qui datur in iudicio rescissorio quo incipiat currere a die restitutionis habite.

13 Ista actio quando est directa natiua non natiua an tollatur anno vtili.

14 Actiones persecutorie pretorie quando sint perpetue.

¶ Sab hostibus. Ista.l.est multū difficillis et habz multum subtilem ⁊ difficilem materiam. breuiter dicit. Restitutione habita petitur vtilis rescissoria que anno finitur. b.o. Ad euidentiam premitte quid sit fictio postliminij ⁊ quid sit fictio. l. cornelie. ¶ Oppo. ſ. cōmunia de suc. l. seruus. Sol. hic illi qui decesserunt apud hostes habēt successionem propter duplicem fictionē scilicet postliminij et l. corne. vt hic apparet ex text. Sed cōtra hoc due fictiones nō possunt circa idem concurrere. vt. ſ. de do. promiſ. l. ſ. Sol. hic non concurrunt circa idem: quia lex cornelia fingit circa mortuos in captinitate postliminium fingit circa filium reuersum. His premissis venio ad declarationez materie huius. l. primo quero que est ista vtilis actio de qua loquitur hic. Rñ. est vtilis rescissoria. et ita dicit text. in. l. ſi ab hostibus. ſ. de capti. ⁊ postli. reuer. ¶ Quero vtrum istud sit proprium nomen actionis an sit adiectio. gl. in. l. ſi ab hostibus. ſ. sed quod simpliciter. ff. eo. dicit quod est adiectio sicut dicimus de adiectione de peculio tributoria: institoria: exercitoria: ⁊ similibus: nā illa actio antiqua per vsucapionem sublata est ita quod restituitur vtilis et appellatur vtilis rescissoria. ¶ Quero quare appellatur vtilis rescissoria. respondetur vt alias dixi vobis ¶ quod nomina verbalia possunt accipi actiue et passiue. vt. l. filiusſa. ff. de testa. et. l. ij. ff. de duob. reis. et in qualibet earum no. vnde rescissorium possit appellari iudicium. de in integrum. resti quo ad obstaculū vsucapi. vel aliud rescindēs. ⁊ tunc diceretur actio. ideo appellamus cum officium rescindi tur restitutione habita datur antiqua actio sublata vtilis. et ista actio restituta vtilis appellatur rescissoria quia circa eaz est facta rescissio. Sed contra facit iste text. qui dicit exemplo vtilis actionis ꝛc. nam ex hoc patet ꝙ alia actio est ista que intentatur alia illa vtilis que restituitur: quia nihil est exemplum suiſpius ⁊ nullum simile est idem. vt. l. ¶ quod nerua. ff. depoſi. et antenti. ſi quis in aliquo. ſ. de edend. Huius timore glos. exponit istum text. tribus modis quos vide: vt in gloſſ.

Andr. Pomate. a ¶ Requirunt. aliquādo tñ rei vēdicatio dar ℨ nō possidentē qui tñ sperat de primo possessione ita no. barb. in. c. ſi. extra de indi. ꝙ ibi illi laici agebant cōtra illā eccleſiā petitiōe ꝙ nō erat in possessione electionis rectoris ſz ſperabat de primo esse per sniam in fauorem illi⁹ eccleſie latā a florētia poteſtate.

5 ¶ Quero quando nascatur ista actio rescissoria. Respondeo sunt opin. vna: quia statim finita instantia nascitur: licet inefficax donec pretor per restitutionē in integ. insufflet in eo spiraculum vite: sicut dicunt naturales philosophi de leena ¶ que parit frusta carnium ⁊ per clamorem quem facit super eos inspirat in eos spiraculum vite ⁊ viuificantur. alij dicūt quod ista rescissoria non competit: nisi in integ. restitu. preb a bita ⁊ ista est vera quam tenet glo. in. l. ab hostibus. ſ. ſz quod simpliciter. ⁊ probat ex isto text. cum dicit in integ. restituat. probatur in. l. in onerarijs. ver. sed cum recissa. de act. ⁊ obli. vide glo. tuam. in fin. que tangit istas opi. tene opi. glo. in. ſ. ſz quod simpliciter. ¶ Quero vtrum ista rescissoria sit natiua vel datiua. glo. nostre subtiliter sunt locute ⁊ dicunt quādoz vsucapitur res mobilis per quam vsuca. queritur dominium directum. vt. l. traditionibus. ſ. de pac. cum ergo prima actio sit tota liter sublata ista que restituitur erit datiua nō natiua: si vero est ſcripta res immobilis tūc per prescriptionem nō tollitur dominium directum: sed queritur vtile prescribenti: vt in aut. nisi ⁊ ibi per glo, plene de bo. ma. tunc restitutio tollit de medio obstaculum prescriptionis per quod paratur exceptio cōtra vendicationē: ⁊ ista actio erit natiua: sed ex dominio directo quod reſidet penes istum restitutū ⁊ restitutio solum exceptionis obstaculum sustulit: ⁊ idem in prescriptionibus que currūt cōtra actionē. nam actio nō tollitur ipso iure ꝙ tempus nō est modus tollēdi vel inducendi obligationem. vt. l. obligationū fere. ſ. placet. de act. ⁊ ob. vnde per istam restitutionē tollitur ſolū exceptio que erat parata cōtra actionem ⁊ intētabitur actio prima directa ita sentit gl. hic. ⁊ in. ſ. ſz quod simpliciter. vltramoū. dicit ¶ ꝙ etiam ita per prescriptionem tollitur directū dñium sicut per vsucapionem: ⁊ ideo dicunt quod etiā in re mobili prescripta sit locus vtili rescissorie que dicitur datiua. tamen istorū opi. reprobamus: vt dicā in aut. nisi. de bo. ma. Item dicūt ꝙ quādo prescribitur actioni prescriptione. xxx. vel. gl. annorū tollitur ipso iure actio. pbat in. l. oēs. de prescrip. xxx. anno, ⁊ sic dicūt esse locū vtili rescisso 9 rie quā dicunt simpliciter datiā: hic ſ adueṙte rogo te. licet p pter prescriptionē. xxx. vel. gl. anno. actio ipo iure tollat. vt. d. l. omnimodo. tamē nō tollitur obligatio. vt. d. l. obligationum fere. ſ. placet. de acti. ⁊ ob. ſi ergo lex restituit illā obligationē ſi mortuā cū reperiat viuā obligationē eius matrē dicemus istam natiuam nō datiuam: qz hz matrem ex qua oritur. vt. l. iurisgentiū. ſ. j. ff. de pac. sicut videm⁹ in ꝛpo qui resuſcitauit filium ex matre ſua dicemus ne illum resuſcitatū sine matre, certe nō: ita ista actio resuſcitata diceretur natiua: nō datiua

10 aduerte tamē ¶ qō vbicunq; in actione reali ego appellaui eā natiuā seu datiuā non intelligatis eā natiuā ex matre obligata. qz actio in rem nō oritur ex obligatione: vt insti. de act. ſ. j. l. progi. sed ꝑ tāto appello eam natiuā: qz hz materiā subsistētem ex qua oritur oſium ⁊ possessio: vt videbitis. ſ. l. progi.

11 ¶ Hoc premisso quero: ſcz quanto tpe tollatur ista rescisſoria gl. dicit quadriēnio. Idē dicit. ſ. ti. pri. ſ. fi. ⁊ vide istas gl. ego dixi vobis ꝙ duplex est iudiciū. est iudiciū rescindēs ⁊ iudicium rescissorium. in iudicio rescindente est propositū quadriēnium. vt. l. ſi. ſ. ti. j. in iudicio rescissorio est ppositū annus vtilis vt hic. ⁊ l. in onerarijs. v. Sed cū rescisſa. de act. ⁊ obli. hoc nō reperio mutatū. ergo adhuc hodie durat anno. ergo ꝛc. qz ꝙ nō immutatur ꝛc. vt. l. precipimus. ſ. de ap. nec ob. iste gloſ. que videntur velle ꝙ tollatur quadriennio: nā fateor ꝙ si per quadriennīū quis fuerit negligens in proponēdo ⁊ ꝓsequendo iudiciū rescindens impeditur natinitas istius actionis re

12 scissorie. ⁊ pro tāto dicit ꝙ quadriēnio tollitur. ¶ Sed qro a quo tēpore incipit currere iste annus. breuiter ſm opi. quā tenui incipit currere a die habite restitutionis: qz tūc oritur et perpetuatur ista actio cōtra est. lutis ſm ꝙ gl. iste dicūt. ¶ Quero qñ ista actio est directa natiua nō datiua: vtrū tollatur anno vtili. certe hic est casus ꝙ sic ſcōm lect. p tout loquitur in re nō vſucapta vide glo. tua. sed possumus loqui clarius quādo actio prima durat per restitutionē datur replicatio cōtra exceptionem inductam ex tpe vel ex pacto. vidiſtis. ſ. ſi aduer. transa. in. l. ij. dico ergo ꝙ illa actio prima est perpetua bodie sicut erat primo: sed effectus replicationis inducte per restitutionem finitur anno sicut actio inducta per restitutionē finit anno, ita replicatio. Sed de nouo est mirādū quō be actiōes pretorie que sunt rei per secutorie sunt ppetue: vt insti. de ppe. ⁊ tēpo. act. ⁊. l. in onerarijs. in pn. de act. ⁊ ob. ergo ⁊ ista dz esse

14 perpetua. ¶ Rñ. actiones pſecutorie que dantur a ꝓtore sunt perpetue niſi dētur cōtra ius ciuile. vt. d. l. in onerarijs. ver. ſz cū rescisſa. ⁊ ideo redhibitoria ⁊ quāto minoris finit anno vel ſez mēſibus: qz datur ad rescindendū contractū validuz de iure ciuili. ita ista que datur ad rescindendū illud qō erat validum de iure ciuili finitur anno ꝛc.

De alienatione iudicij mutandi causa facta. Rubrica.

Cam in rem. Sires est alienata causa mutandi iudicium pōt agi cōtra alienatorem ex hoc edicto vel cōtra possessorem actione in rem. b. o. ista not. l. ¶ Oppo. ꝙ imo oſium parit actionez in rem. vt. l. in rem. ff. de rei vendica. Sol. rei vendicatio habet duo principia formalia, vnuz ex parte actoris et istud est dominiū, aliud ex parte rei ⁊ istud est possessio: vt hic. et ideo ista duo requiruntur ad corporaliter: scilicet dominiū ⁊ possessio nec sufficeret vnū: ⁊ istud vult dicere glo. posita hic dicit tamen quidā de quasi dominio ⁊ quasi possessione: que an sint vera dicam statim, ⁊ vide ꝓmo gl. in eo qō dicit de quasi dominio videtur cōtra ti. ff. de pub. vt quasi dño datur publiciana nō rei vendicatio ⁊ credo ꝙ glo. voluit intelligere quasi dominium: scilz vtile dominium de quo loquitur tit. ff. si ager vecti. vel emphy. pe. Item illud qō dicit de quasi possessione videtur cōtra quē incorporaria quasi possidentur vt. l. seruus. ſ. incorporales. de acq. rer. do. de serui. l. quoties. ⁊ tamen nō petuntur incorporalia per rei vendicationē ſz per confessoriam ⁊ negatoriam. Respondeo credo gl. intellexisse quasi possessionē pro eo qui dolo desiit possidere qui conuenitur perinde ac ſi possideret. vt. l. patrem. ff. de regu. iur. de rei vendi. l. is qui dolo. r. l. ſi culpa. vel hoc dicit pro eo qui habet detentationem tantum. vt. l. officium. de rei vendi, ⁊ ista sufficiant quantum ad rei vendicationem. ¶ Oppo. ⁊ videtur ꝙ non detur restitutio ex hoc edicto: sed actio in factum. vt. ff. eodem. l. j. et. l. ex hoc edicto. Solutio. intellige restituitur per actionem in factum. ¶ Quero quid requiritur: vt actio in factum locum habeat dic vt in gloſ. quam vide. ¶ Quero vtrū contra istam alienationem detur rei vendicatio cum alias quasi dolo desierit possidere gloſſ. dicit ꝙ ſic et bene. et dic vt in gloſſ. ¶ Quero an per actionem ex hoc edicto tollatur rei vendicatio gloſſ. dicit ꝙ non. ff. eodem. l. iij. ſ. ex quibus. ⁊ verum dicit quī competunt ad diuersa. ¶ Quero qualiter probatur quod dolose alienauit. dic vt nota per Dyn. in. c. pro poſſeſſore. extra de regu. iu. lib. vj. gloſ. in. l. ſulcinius. ſ. qd sit latitare.

v ¶ Ex snia. Qualiter ista debeāt ꝓcedre de iure cano. ⁊ multa vide ꝓ Ro. in. l. ex cōſensu. de ap. ⁊ q̄ ibi dixit Alex. ⁊ legē istā in vbo sepe rescriptum pōderat Paul. de ca. in ℨſi qō incipit In christe noīe amē. ver. visis ⁊ ponderatis oibus ꝛc. qz cōiter accidentibus bona est argumētatio de quoꝝ de in. l. neq; natales. ſ. de proba.

Aduerte qō bar. ſi bac. l. j. de arb. iuol nitur vitio ſrietatis ſm quoſdā. Sz ꝓ saluatione bar. ⁊ in quo arguit de ℨdictione. vide cōcordantiā quā poſui ad. l. nemo pōt. i ff. de lega. j.

b ¶ Oziak actio. sed 2 qd si fiat cōpromiſſum ꝓ stipulationē; sine pena an ex sen 4 tētia ona⁊ actio ſicut qñ pena est icer ſ ta: vid Cy. ⁊ qō ibi not. Bar. per illuz 6 tex. in. l. diēpferre. ſ. fi. ff. de arbi. et q̄ a differētia fit inter cōpromiſſum ⁊ in diciū vide late spe. in tit. de arbi. ſ. re sert ꝓ totū illū. ſ. ⁊ Ang. de are. in. ſ. 1 omniū. in. ij. colū. 2 insti. de actio. b

c ¶ Oppo. scōo. ſli ter intelligaſ: vid oīno bar. in. l. ſi. de bo. poſ. ſm tabu. ⁊ hāc. l. limita vt no. c ꝓ gl. ⁊ bar. in. l. arbitro. q̄ satiſ. cog. vbi vide oīno ꝙ vid d ꝓ mod. in. l. ex ℨsen 3 ſu in pin. ff. de ap. item limita niſi cō promiſſuz ſit in in dicē. ⁊ ipe vt arbiter sniam tulit. q̄ tūc poterit appellari. text. est valde no. in. c. a iudicib⁹. ij. qō. vj. ⁊ not. in. c. ab arbitris. ℨ offi. e deleg. li. vj. pōt tñ semp apponi exce ptio doli ſm bal. i rub. j. de app. in fi. Itē pōt peti in in teg. resti. ſm bal. i l. j. in fi. ſi ō momē. poſ. fue. ap.

Andr. Pomate. 4 d ¶ Atrū bodie. vide alex. in. l. nemo pōt. in. vj. col. 2 ibi ſlōd. ⁊ maxime are. ⁊ Jaſ. ff. de leg. j. ex quoꝝ dictis colliges veritatez ſ bozū que dicit bic f bar. ⁊ vide Raph. cu. ℨſi. l. ⁊ qd iuris fit in snia arbitratoris. vide Pañ. cōſi. lxxvij. col. fi. i vlti. dub. vol. ij. et Alex. in. l. j. col. vj. ff. de lega. j.

e ¶ Appellari. appellari an possit ab arbitro. ⁊ adde Bal. l. ex cōpromiſſo. ff. e. ⁊ Bal. in. l. arbitro. ff. qui satiſ. cog. ⁊ ibi Ang. videtur tenere contrariū. Que aūt sit ratio ꝙ a snia arbitri nō appelef. vide Ange. ⁊ doc. in. o. l. arbitro.

ADDE ex bal. hic reprobat bart. inōtum alleg. ſ. falſus. ⁊ inquantū dicit ꝙ in casu. l. cū antea. possit appellari infra. g. dies. de quo per alex. ſſi. xxxiij. li. iiij. ⁊ xcvj. lib. j. li. iiij. Paul. ca. cōſi. ccxvj.

¶ Possit appellari. adde Abbd. l. l. ſi ex cōſensu. in prin. ff. de ap. ⁊ ℨ bar. tz Specu. in ti. de ap. ſ. iij. ver. qd ſi quenerit. alleg. text. in aut. vt in medi. litis nō fiant ſa. iuſ. circa pn. ⁊ in. l. pri natorū. j. de iuriſd. oīm iudi.

¶ Arbitroꝝ. Not. ꝙ snia arbitri cōz ruptī pecunia vz lz obſtet exceptio doli. vt hic et not. Jnn. in. c. cū ab oī. de vi. ⁊ bone. cle. et ibi gl, lz Jo. dixerit Jo. dixerit. ij. q. vj. ſ. diffinitiua. ver. venales. Secus ſi cō tinet ex presſum error em rorem q̄ est nulla sicut snia iudicis. vt in. ſ. ſtari. bic al leg. ꝓ gl. ⁊ Bal. i. l. venales. j. qñ puo. nō est necesse.

¶ Ipso iure. facit qō not. in. l. iij. ſ. ſi seruus. de pecu.

¶ Actions. de q vide etiā ꝓ bal. i. l. ſi ex cautiōe. i. viij. q. ⁊ ibi etiā per Dy. j. de nō nu. pecu. et Bal. in. l. v. circa fi. ff. de cadu. tol.

Bal. l. ex cōpromiſſo. ff. e. ⁊ Bal. in. l. arbitro. ff. qui satiſ. cog. ⁊ ibi Ang. videtur tenere contrariū. Que aūt sit ratio ꝙ a snia arbitri nō appelef. vide Ange. ⁊ doc. in. o. l. arbitro.

ADDE ex bal. hic reprobat bart. inōtum alleg. ſ. falſus. ⁊ inquantū dicit ꝙ in casu. l. cū antea. possit appellari infra. g. dies. de quo per alex. ſſi. xxxiij. li. iiij. ⁊ xcvj. lib. j. li. iiij. Paul. ca. cōſi. ccxvj.

¶ Possit appellari. adde Abbd. l. l. ſi ex cōſensu. in prin. ff. de ap. ⁊ ℨ bar. tz Specu. in ti. de ap. ſ. iij. ver. qd ſi quenerit. alleg. text. in aut. vt in medi. litis nō fiant ſa. iuſ. circa pn. ⁊ in. l. pri natorū. j. de iuriſd. oīm iudi.

¶ Arbitroꝝ. Not. ꝙ snia arbitri cōz ruptī pecunia vz lz obſtet exceptio doli. vt hic et not. Jnn. in. c. cū ab oī. de vi. ⁊ bone. cle. et ibi gl, lz Jo. dixerit Jo. dixerit. ij. q. vj. ſ. diffinitiua. ver. venales. Secus ſi cō tinet ex presſum error em rorem q̄ est nulla sicut snia iudicis. vt in. ſ. ſtari. bic al leg. ꝓ gl. ⁊ Bal. i. l. venales. j. qñ puo. nō est necesse.

¶ Ipso iure. facit qō not. in. l. iij. ſ. ſi seruus. de pecu.

¶ Actions. de q vide etiā ꝓ bal. i. l. ſi ex cautiōe. i. viij. q. ⁊ ibi etiā per Dy. j. de nō nu. pecu. et Bal. in. l. v. circa fi. ff. de cadu. tol.

¶ Ex snia. Qualiter ista debeāt ꝓcedre de iure cano. ⁊ multa vide ꝓ Ro. in. l. ex cōſensu. de ap. ⁊ q̄ ibi dixit Alex. ⁊ legē istā in vbo sepe rescriptum pōderat Paul. de ca. in ℨſi qō incipit In christe noīe amē. ver. visis ⁊ ponderatis oibus ꝛc. qz cōiter accidentibus bona est argumētatio de quoꝝ de in. l. neq; natales. ſ. de proba.

Aduerte qō bar. ſi bac. l. j. de arb. iuol nitur vitio ſrietatis ſm quoſdā. Sz ꝓ saluatione bar. ⁊ in quo arguit de ℨdictione. vide cōcordantiā quā poſui ad. l. nemo pōt. i ff. de lega. j.

b ¶ Oziak actio. sed 2 qd si fiat cōpromiſſum ꝓ stipulationē; sine pena an ex sen 4 tētia ona⁊ actio ſicut qñ pena est icer ſ ta: vid Cy. ⁊ qō ibi not. Bar. per illuz 6 tex. in. l. diēpferre. ſ. fi. ff. de arbi. et q̄ a differētia fit inter cōpromiſſum ⁊ in diciū vide late spe. in tit. de arbi. ſ. re sert ꝓ totū illū. ſ. ⁊ Ang. de are. in. ſ. 1 omniū. in. ij. colū. 2 insti. de actio. b

c ¶ Oppo. scōo. ſli ter intelligaſ: vid oīno bar. in. l. ſi. de bo. poſ. ſm tabu. ⁊ hāc. l. limita vt no. c ꝓ gl. ⁊ bar. in. l. arbitro. q̄ satiſ. cog. vbi vide oīno ꝙ vid d ꝓ mod. in. l. ex ℨsen 3 ſu in pin. ff. de ap. item limita niſi cō promiſſuz ſit in in dicē. ⁊ ipe vt arbiter sniam tulit. q̄ tūc poterit appellari. text. est valde no. in. c. a iudicib⁹. ij. qō. vj. ⁊ not. in. c. ab arbitris. ℨ offi. e deleg. li. vj. pōt tñ semp apponi exce ptio doli ſm bal. i rub. j. de app. in fi. Itē pōt peti in in teg. resti. ſm bal. i l. j. in fi. ſi ō momē. poſ. fue. ap.

Andr. Pomate. 4 d ¶ Atrū bodie. vide alex. in. l. nemo pōt. in. vj. col. 2 ibi ſlōd. ⁊ maxime are. ⁊ Jaſ. ff. de leg. j. ex quoꝝ dictis colliges veritatez ſ bozū que dicit bic f bar. ⁊ vide Raph. cu. ℨſi. l. ⁊ qd iuris fit in snia arbitratoris. vide Pañ. cōſi. lxxvij. col. fi. i vlti. dub. vol. ij. et Alex. in. l. j. col. vj. ff. de lega. j.

e ¶ Appellari. appellari an possit ab arbitro. ⁊ adde

¶ Ex snia. Qualiter ista debeāt ꝓcedre de iure cano. ⁊ multa vide ꝓ Ro. in. l. ex cōſensu. de ap. ⁊ q̄ ibi dixit Alex. ⁊ legē istā in vbo sepe rescriptum pōderat Paul. de ca. in ℨſi qō incipit In christe noīe amē. ver. visis ⁊ ponderatis oibus ꝛc. qz cōiter accidentibus bona est argumētatio de quoꝝ de in. l. neq; natales. ſ. de proba.

Aduerte qō bar. ſi bac. l. j. de arb. iuol nitur vitio ſrietatis ſm quoſdā. Sz ꝓ saluatione bar. ⁊ in quo arguit de ℨdictione. vide cōcordantiā quā poſui ad. l. nemo pōt. i ff. de lega. j.

b ¶ Oziak actio. sed 2 qd si fiat cōpromiſſum ꝓ stipulationē; sine pena an ex sen 4 tētia ona⁊ actio ſicut qñ pena est icer ſ ta: vid Cy. ⁊ qō ibi not. Bar. per illuz 6 tex. in. l. diēpferre. ſ. fi. ff. de arbi. et q̄ a differētia fit inter cōpromiſſum ⁊ in diciū vide late spe. in tit. de arbi. ſ. re sert ꝓ totū illū. ſ. ⁊ Ang. de are. in. ſ. 1 omniū. in. ij. colū. 2 insti. de actio. b

c ¶ Oppo. scōo. ſli ter intelligaſ: vid oīno bar. in. l. ſi. de bo. poſ. ſm tabu. ⁊ hāc. l. limita vt no. c ꝓ gl. ⁊ bar. in. l. arbitro. q̄ satiſ. cog. vbi vide oīno ꝙ vid d ꝓ mod. in. l. ex ℨsen 3 ſu in pin. ff. de ap. item limita niſi cō promiſſuz ſit in in dicē. ⁊ ipe vt arbiter sniam tulit. q̄ tūc poterit appellari. text. est valde no. in. c. a iudicib⁹. ij. qō. vj. ⁊ not. in. c. ab arbitris. ℨ offi. e deleg. li. vj. pōt tñ semp apponi exce ptio doli ſm bal. i rub. j. de app. in fi. Itē pōt peti in in teg. resti. ſm bal. i l. j. in fi. ſi ō momē. poſ. fue. ap.

Andr. Pomate. 4 d ¶ Atrū bodie. vide alex. in. l. nemo pōt. in. vj. col. 2 ibi ſlōd. ⁊ maxime are. ⁊ Jaſ. ff. de leg. j. ex quoꝝ dictis colliges veritatez ſ bozū que dicit bic f bar. ⁊ vide Raph. cu. ℨſi. l. ⁊ qd iuris fit in snia arbitratoris. vide Pañ. cōſi. lxxvij. col. fi. i vlti. dub. vol. ij. et Alex. in. l. j. col. vj. ff. de lega. j.

e ¶ Appellari. appellari an possit ab arbitro. ⁊ adde

latitare. quib. ex can. in poſ. eatur.

De receptis arbitris. Rubrica.

¶ Glo. cōtinuat vt habetis in ea tu potes ꝓtinuare: vt colligit ex his que dixi. ſ. de in ius voc. l. j. ci

¶ Ab illa snia que parit actionem indicati pōt appellari.

A sententia arbitri nō oritur actio. ⁊ ideo ab ea nō appellatur.

A snia arbitri eo casu quo oritur actio appellatur.

Hodie cum ex snia arbitroꝝ ex forma statutoꝝ oriatur actio ab ea poterit appellari.

Pactum quod a sentētia arbitri possit appellari an valeat.

Verba debent intelligi scōm subiectā materiam in qua posita sunt.

¶ A sententia. Breuiter ℨ intendit ista bona lex. A sententia que nulla est appellari non potest. Item snia arbitri vltra diem compromiſſi penam cōmitti non facit. b.o. ¶ Nota ꝙ ab illa snia pōt appellari q̄ parit actionem indicati. ¶ Scōo nota ꝙ sentētie arbitri metu pene paretur nō qō ex snia oriatur actio. b

¶ Not. ꝙ a snia arbitri nō pōt appellari. ¶ Opp. ff. eo. l. nō distinguemus. ſ. cū quidā. Sol. non pōt appellari: vt hic: qz est introducta quedā exceptio que est quedam appellatiōis species. vt. l. ꝛtraria.

¶ Oppo. niſi. ꝙ quod ex sententia arbitri oziak actio vt. j. e. l. ne in arbitris. et. l. cū antea. Solu. olim nō oriebatur. bodie sic vt. l. cōtraria. ¶ Quero vtrum bodie d eo in casu ꝙ quo actio oritur a snia arbitri possit appellari. glo. dicit ꝙ nō. nam tūc oziak actio qñ sentētia est approbata expresse vel tacite p cursum decē diernum: aut ergo est approbata expresse ⁊ pōt apellari. vt. j. de re indica. l. ad solutionē aut nō. ⁊ tūc infra decē dies pōt appellari: qz si nō oriak actio post decem dies nō possit: quia trāſactum est tps appellandi: ita dicit gl. tua quam vide ꝛ oēs eā tenent ⁊ sic pertranseūt oēs doc. Ego aūs dixi in. l. nemo pōt. ff. de leg. j. puto ꝙ a snia arbitri eo casu quepotest confirmari tacite ita ꝙ oriatur actio potest appellari. e quod probo ſic. ab ea snia que prōducit actionē iudicati potest appellari: vt hic: sed ista est huiusmodi: ergo ꝛc. ſſō probat ſi dicis ante decē dies nō oritur post secus prouocatur ꝛc. vt in gl. qz eoipso qō quis appellat approbat sniam ꝛc. ita ꝙ ex ea oritur actio ⁊ sic potest appellari. nō em approbat eam tanꝯ bene latam: ſz tanꝯ ſic latam. simile in. l. iij. ſ. falſus. ff. rem rat. ha. et. l. pōponius scribit. ff. de neg. geſt. ⁊ ibi no. ¶ Ex hoc tex. ⁊ rōne ipsius habes vnū notare: menti tenere ¶ q̄ cū bodie ex forma statutoꝝ ciuitatum Italie ex sententia arbitroꝝ oriatur actio ꝙ ab illa sentētia pōt appellari sicut a sententia iudicis: tene menti nō dico de arbitris. ſz de sētia arbitratoris: qz arbitramentū est quidā contractus non ſnia: ideo est recurrendum ad materiam. l. ſi societatem. ſ. arbitroꝝ. ff. pro ſocio. ¶ Quero vtrum valeat pactum ꝙ a sententia arbitri possit appellari. f Dyposuit in. l. cōſensu. ff. de appel. ⁊ quidam habēt in l. nemo potest. ff. de lega. j. ⁊ ibi videtur tenere ꝙ tale pactum valeat. Dy. hic videtur tenere contrariū qz per hoc dareť iurisditio arbitro contra l. prinatoꝝ. m. j. de iuriſdi. oīm iudi. Ego sum cōſuetus dicere ꝙ tale pactum valeat in oi casu. aut em loquimur in casu in quo de iure cōmuni pōt appellari scōm ea que. ſ. dixi ⁊ nō est dubiū. aut loquimur in casu in quo a ſnia arbitri non possit appellari de iure cōi. quia ex ſnia arbitri nō oritur actio ⁊ tunc idem ⁊ illa verba ꝙ licet appellare accipiūtur im-

1 ¶ Tacita ℨditio ꝙ impediat natiuitatē actionis sicut expreſſa. b

g ¶ Arbitroꝝ. Sic. l. breuiter dicit Aduersus petitionē pene cōpetit exceptio doli ſi per fordes fuerit arbitratū. b.o. ¶ Oppo. videtur ꝙ pena nō cōmittitur ipso iureb qz in cōpromiſſo inest tacita conditio ſi dolo nō arbitratur. vt. ff. e. l. i. ſ. ita demum. Sol. gl. ꝙ tacita cōditio nō impedit natiuitatē actionis⁹ vnde i glo. nō dicit verū. imo tacita ¶ cōditio impedit natiuitatem actionis sicut expreſſa: vt not. in. l. ité qz. ff. de pac. que glo. dicit verius ¶ ista ꝛ ibi rñdet ad l. que ex trinsecus. Solu. ergo tacita ℨditio nō inest stipulationi sed exactioni. ita videť velle in. d. l. ita demū. ff. e. merito nō impedit natinitatē actionis. ſz inducit exceptionē. ¶ Op. ff. e. l. dicit. ſ. ſtari. So. illa ſintelligitur scōm istā. querit gl. quid ſi arbiter tulit sniam per dolū absq; scientia partis. dic vt in glo. ⁊ bene ꝛc.

1 ¶ Quod idē sit iuratū esse siue ptes scripserint vel scribi fecerint se iurasse.

2 Ex snia arbitri quādo est iuratū oritur actio ⁊ que actio. nu. 5.

3 Acta debēt apparere in scriptis ⁊ qñ possint pbari per testes. nu. 7.

4 Qui nō contradicit quādo videatur ꝓsentire ⁊ approbare.

6 Judex vel arbiter qñ possit esse testis in causa sup qua iudicauit.

¶ Jn arbitris. Jsta. l. dimiditur in plures partes. Primo ponit proemiū. Scōo ponit dictum qñ iurauerunt partes ⁊ arbiter. Tertio qñ iurauerūt partes ⁊ nō arbiter. Quarto qñ iurauit arbiter tñ. Quinto qñ de iuramēto nihil cōstat: ſz altera ps tñ. Sexto qñ post sniam ptes emologanerūt. scōa ibi: si igitur. tertia ibi finauteꝝ. qrta ibi: ſz si ipse. qnta ibi finaūt in scriptura. sexta ibi: si qs aūt. Breuiter dicit. Si qd i cōpromiſſo fuerit iuratū a ptib⁹ ⁊ ab arbitro vel a partib⁹ tñ vel ab arbitro tñ ex arbitri snia orit actio ⁊ exceptio. sec⁹ si altera ps tñ iuratū asse-

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Not.ex hac.siue post iuranerit.& sic facit ista.l.ad no.in.l.si qs maior.ff. de transac.q illa.l.locū habet siue iuramentū fuerit iuris positū in ǂtractu siue post.Andr.barba.

b ¶Cōsentire.est bonus ter.& ibi not.bar.j.de rela.l.j.& vide.j.in fi.buī⁹.l

c ¶Aperit.vide Bar.in.l.j.circa fi.de cōdi.ex leg.

d ¶Condictio. an actio varietur per sniam arbitri.vi. a de late Spe.in tit. de arbi.i.§.fi.in v. 2 itez ḡro an act.& cū.§.sequen.

c Andr. Pomate.

e ¶Et melius.vide Raph.cu.cōsi.vij. in.iiij.col.Felin.in c.cū a nobis.colū. iij.v.ij.cōclusio.de testi.Anto.de but. c 2si.cxxiij.in.v.col. 5 et seq.& 2si.cxxiij. d & Lar.2si.cxxxvij. colum.iiij.& seq.et anna.cvij. col.iij. Bal.in.c. conquerente.in fi.de testi. spolia.vbi dicit q tales non poterūt testificari de fundamento iurisdi- 6 ctionis sue et are. e in.c.qualiter et qsi f primo.colū.iij. ad fin.de accusa.& pa normi.2si.lxiij. et Panor.in.c.ij.co. iiij.ad fin.de arbi. & aret.consi.cl.iiij. colū.vj.et bal.in.c. dilecto.& bal.in.d. c. cum a nobis.et alex.2si.lxxviij. g col.penul.vol.v.et non ab re consil. cxiiij.volu.ij.& vi de etiā Alex.cōsil. lxx.vol.iij.col.pe. vbi dicit generaliter q iudex non b pōt deponere super validitate et iustitia snie sue et i ibi vide aliquid.

f ¶Non pōt.vtruz iudex vel arbiter possit esse testis in causa in qua est vt i fuit arbiter. adde 2 Bart.in.l.si societatē.§. arbitroū. 3 ff.pro socio.& quid in denuntiatore. vide casum.in.c. omni negotio. de te.& barto.in.l. Dinus.in fine.de cu re. iudex tñ semp poterit esse testis ad instructionē. et estimationem saltem glos.est valde not.in.c.de consil. xviij.dist.alle.l.sciendū.ff.de ap.reci.& c.cordi.de ap. in 6

g ¶Ad hanc partē.Adde bar.in.l.fi.in finalibus vbis.j.de edi.diui adri. tol.& que dixi post gl.& bar.in.l.contrahit.ff.de pigno.

b ¶Per testes.vide.l.querit.ff.de testi.

ADDE Pau.de ca.cōsil.ij.Et adde Lanfran.de bzig.in repe.c.quoniā contra falsam.col.v.extra de proba.qui tenet q fic.et alleg.c.sicut.extra de re iudica.

c Andr. Pomate. i ¶Et approbo.hoc tamen nō habet locum in notario dicente partibus presentibus & non cōtradicentibus quia tunc nō equipollet verbo approbo.ita plene dicit ozia.in tracta.suo de arb.in.vj. char.in.v.col.in verbo emologatio.& vide etiā ad istā.l.eūdē.in char.ex questione.xxi.

k ¶Decernit ius.Sacramentū.no.ad.c.cum cōtingat.de iureiur.& adde not.per bart.in.l. si quis pro eo.ff.ō fideiuss.

stari partibus tantum non ab arbitro.et istud tenet Pet. quasi non sit prohibitum arbitrum iurare sicut non est prohibitum de iudice. Alij dicūt l q prohibet sacramentum[k] et arbitri et partium et banc opin.glosse nostre tenent:sed de iure canonico hoc reperitur esse prohibitum imo iuramentum est seruandum: nisi vergat in dispendium salutis eterne.vt in.c.cum contingat.extra de iureiuran. Certe de hoc vellem vidisse opinionem canonistarum. tamen mihi videtur† q aliud sit expresse cautum in iure canonico quod tale iuramentum non ligat:quia vt vides hec leg precipit ne arbiter assumatur cum iuramento.& ideo qui hoc facit peccat mortaliter[l] quia facit contra preceptum principis:merito non est seruandum: quia vergit in interitum salutis eterne. ¶Querit glos. quid si fuerit apposita pena[m] & iuramentum dicyt in gl. scōm opin.Joan.quia iuramentum reijcitur et remanet compromissum validum cum pena. ¶Ultimo tamen sciast q hec autenti.habet locum in arbitro nō in arbitratore. ille enim potest assumi cū iureiurando:vt.in.c.quintauallis.extra de iureiuran.& l.si liberet.de oper.libe.& c.hic nō sunt alia pro nūc dicenda.

l ¶Ex snia arbitri a partib⁹ emologata ozit actio et exceptio.

2 Que actio oriat ex snia arbitri.

3 Clausula rato manēte pacto qd operetur in cōpro missō in quo est pena apposita.

4 Dispositio huius.l.quando in cōpromisso est adiecta stipulatio nō habet locum.

5 Laudum q non possit emologari anteq̄ feratur.

6 Arbiter debet sniam suā ferre in scriptis.

7 Litis cōtesta.facta coram arbitro interrumpit prescriptionem.

8 Probationes facte coram arbitro faciūt fidem coram iudice.

n ¶Amantea. "Ex sententia arbitri pacto nudo et sine pena assumpti emologata tacite vel expresse oritur actio: et fit interruptio prescriptionis & actis coram eo factis in alio iudicio fit probatio.hoc dicit. Ista est notabilis et singularis lex.et est constitutio nona. Primo recitat ius antiquum. Secundo ponit statutum quando partes approbant expresse. Tertio quando partes approbant tacite. Quarto quando expresse probant. Quinto ponit an fiat prescriptionis interruptio. Sexto & vltimo an acta probēt in alio iudicio. secunda ibi: sancimus.tertia ibi finautem.quarta ibi: altera.quinta ibi:licet. sexta ibi ad hoc. ¶Nota ex princip.l.q ex sententia arbitri oritur actio† et exceptio et habet executionem parata si est emologata tacite vel expresse. ¶Opp. ff.eod.l.j.† Solu.dicunt quidam fateor quod non oritur actio ex sententia vt ibi sed ex lege sic. vt hic o dum dicit ex nostro nomine. Vel dic et melius[o] quod hic est speciale quando arbiter est assumptus pacto nudo et sine pena. nam quando est apposita pena per prouisionē propriam[p] receditur a prouisione huius.l. ¶Item oppo.de.l. diem proferre.§.fina.ff.eo.Solu.ibi loquitur quando arbiter fuit assumptus per stipulationem.licet pena non fuerit apposita.nam agitur actiōe ex stipulatu ad filium iudex de iure iudicaturus.

o ¶Et melius.& adde in.l.fi.j.de execu.rei iudi.in vlti.col.

p ¶Prouisionē ppriā.& quo oriat actio ex snia arbitri effectu vel non an vero ex quētiōe cōpromissi. vide bar.no.in.l.fi.j.de secū.tab.& ad bar. hic qō ipsemet not.in.l.diē.pferre.& in.l.ij.ff.e. Quid in snia arbitratoris not.tñ q si laudū est debitū pōt implorari iudicis officiū p executiōe.vt no.bar.in.l.fi.i.ij.col.C.de execu.rei iu.& ibi vide eū etiā no.hic.& ad bar. hic vide eū in.l.ait prętor.in prin.& ibi per Alex.cum concor.ff.de re indi. interesse.

a ¶Stipulationē simplicē.Et ita tz hic Cy.& istis adde spe.de arbi.§.fin. ver.cōsueuit.& ver.quid ergo sm premissa.& ver.quid si sunt cuz ver.seq.

b ¶Emologauerunt.sed si cōpromissum non pceditur an possit emologari.dic q nō.vt.c.examinata.de cōsir.vtili.vel inutili.& qō nota.i.l.iij.§.et seruus.ff.de pecu.barto.in.d.§.arbitroū.versi.quid si in cōpromisso dictum sit q ex nūc ptes &c.in pe.col. ADDE qd consuluit pet. de anc. 2si.cclxij.

c ¶Juri futuro.et 3 vnū adde qō notvolunt bart.in.l.q de bonis.§.j.ad l.fal.et idez tenuit spe.in tit.de arbi. §.differt autē.& itē si sit pactuz &c. & in.§.fi.ver.qd si sit cōpromissum & bis adde bal.in.l. a fi.in.cij.q.de acti. empti.

d ¶Aut.generaliter.de hoc p bart. i.l.fi.de edi.diui.et an inducat vitiuz litigiosi no.Bart. in.l.j.in fi.j. cōmuni diui. Adde an per sniaz arbitratoris interrūpat prescriptio.Oldr. 4 2si.clxvj.

e ¶Sācimus.Sed quid si cōpromittentes iurant:no. spe.in tit.de arbi. §.pe.post prin.in fi.vide oino.c.dilecti.extra eo. vbi vī probari q hoc b sit speciale in par- tibus gallicis sm 5 eorū cōsuetudinē ex oppōito. vide in.l.filie.de regu. iuris.

f ¶Cōstet.et adde q 3 hoc regulariter sit q procura- c tor rei cauear de iudicato&oluendo tū illud fallit si ve nit ad defensionez alicui⁹ cause.Ita no.ang.i.l.si filiꝰ. ff.qui satisf.cog.et alle.gl.in.l.in eodē.§.j.ff. de regu. iur.& ad hoc facit in simili qō nota. Bart. in.l.debitū. ff.de cōdi. inde.et 6 in.l.filiussa.de dona.& in.l. cum procurator in prin.ff. 7 de ā.infec.qō no. Itē not.qō vbi p- curator venit ad d defensionem resul 8 tantem ex actis nunq̄ est necesse qō de rato caueat e qm si quis non defenderet iudex ex officio defendere et supplere tenere tur fm gloss. in.l. vbi pactum.§. de transac.etiam.quia in tali defensione etiā persona inhabilis:puta mulier vt mingz admittitur fm Jnno.in.c.veniens.extra de accusa.& refert do.Lud.ro.in.l.de pupillo.§.fi. procurator.ff.de ope.noui nun. Itē non tenet cauere in casib⁹ de quibus in.l.papi.§.sed si fi &c.ff.de pecu.et quod no. Bar.in.l.ō pupillo.§.pe.de ope.noui.nū. Itē nō cauet de iudicato soluē dovbi natura cause nō patit.vt declarat Jmo.i.l.pe. §.ad crimen.ff.de publi.iudi.& adde qō i iudicialib⁹ verū est q ex 3 certificari aduersarij de reuocatiōe antea facta si fuit facta si des de mandato: als nō est necesse: vt est gl.si.in.c.ij.ō pcur.in.vj.quā ad hoc alleg.docto.i c.ex parte decani. de rescrip.an extraindicialibus sit necesse reuocationez venire ad notitiā aduersarij.vide p Jnn. in.o.ex parte.et de hoc ibi per oēs docto. vbi ponit hāc materiā:& an in mīmonio baberit locū dicta reuocatio etiaz ante q̄ pteniat ad notitiā.habet in.c.fi. de pcura.in.vj.vi de per doc.in.d.c. ex parte decani.

c Andre.Poma.

g ¶Notabile & opanz qñ factū a pro curatore reuocato valeat.& limita to tā istā materiā vt nō valeat reuocatio procuratoris 3 bodie faciēdo ips procuratorē & cras reuocādo:& sic cā captionis cū ipso cōtrabentiū. tex. est singularis i.l. sed & si pupill⁹.§. 1⁹z fi also.ff.ō institō ~~iure~~.tex.p singulari alle.Roma.i singulari.cccclxxxi incip.variant.

De satisdando.

Rubrica.

¶Glos.continuat rubricam hoc modo:dicturus de iudicijs premittit de satisdā. que interponuntur ante litem contestatam. ¶Querit glos.quid sit satisdatio.Certe intelligitur cū fideiussore:vt.ff.qui satisda.cog.l.j.&c.

1 ¶Quando procurator est ad acta cōstitutus nō dubitatur de mandato.

2 Revocatio procuratoris que nō peruenit ad notitiā iudicis vel actoris nō nocet:& quādo nocet et debeat fieri.nume.7.10.11.12.13.& 14.

3 Procurator actoris tenetur cauere de defendēdo in causa reconuentionis.et nu.16.

4 Procurator rei cauet de iudicato soluēdo.

5 Exceptio contra procuratorē debet opponi ante litis contestationem.

6 Procurator an debeat satisdare quando cōstat de mandato:quomodocūq̄ constet.

8 Differentia inter procuratorem constitutū apud acta et constitutum extra iudicium q̄tum ad revocationem.

9 Revocatio administratoris apothece debet fieri in illo loco in quo fuit ppositus administrator.

15 Procurator lite contestata non revocatur ipso inuito & sine causa.

17 Differentia inter procuratorem actoris et procuratorem rei.reminue.

18 ¶Modus relevandi procuratorē a satisdatione.

"On est iuris. Procurator factus apud acta non tenetur satisdare de rato:sed de defendendo. Item revocatio que in notitiam iudicis vel aduersarij non peruenit iudicium non impedit: procurator vero rei indistincte cauet de iudicato soluendo. b. d. Dividitur in duas partes. prima de procuratore actoris.secunda de procuratore rei.secunda ibi: rei autem.Prima subdividitur in tres. quia primo loquitur quando egigebatur cautio de rato. Secundo quando mandatum fuit revocatū. Tertio quando exigitur cautio de defendendo. partes patent per se. ¶Nota ex hac.l.† quod dicitur de 1 procuratore facto apud acta de cuius mandato 2 nō potest dubitari.Et nota† q revocatio que non peruenit ad notitiam iudicis vel aduersarij non 3 nocet. ¶Nota q† procurator actoris tenetur cauere de defendendo in causa restitutionis vel re- 4 conventionis. ¶Nota q † procurator rei indistincte cauet de iudicato soluendo. ¶Nota etiam 5 q† iste exceptiones debent opponi ante litis contestationem ibi dum dicit in ipso litis contestationis ex ordio. ¶Oppo.et videtur q† quocunq̄ 6 modo constet de mandato non debet satisdare de rato:vt.ff.rem ra.ba.l. ne satisdatio. et.ff. de procura.et.l.si procuratorem.§. de procura.l.j.glo.fatetur contrarium: quia idem si quocunq̄ modo 7 de mandato constet.ego autem puto aliud esse specialitatis in procuratore facto apud acta: vt. j. dicam. ¶Oppo. ff. de ope.noui nuntia. l. de pupillo.§.qui procurator. dicit glos. ibi speciale. tu dic vt ibi not.qz ibi erat verus procurator: tamen 8 de mandato dubitatur. ¶Oppo.tertio de.l. qui ita.§.j.ff.ad trebel.Solu. fateor qō ibi est speciale per rationem que ibi ponitur in text. de ista materia dixi vobis plenius in.l.ij.§. de procu. ¶Ele- g nio ad secundum notabile et oppo.& q factum a procuratore revocato sit ipso iure nullum. §. de procura.l.licet.ff.de solu.l.vero procuratori. §. sed et si quis mandauerat. Huius timore glos.distinguit vno modo et similem distinctionem ponit in l.si procuratorem. ff. de procura. vbi idem tex. et

"Sancimus. Mulieres non possunt arbitrium assumere.b.d. ¶Querit glos. quid in comitissa mathilda & in comitissa capanie:& in regimine apulie vtrū iste dñe ita pcellētes q̄ tenent in- risditionē possit in eis cōpromitti.glo.tz q̄ sic per l.j.§. de emāci.lib.et est casus extra eo.tit.c. dilecti.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶Certū aduersarium.et est tex.not.in.d.c.ex parte decani.de rescrip.et in.c.ij.de procura.in vj.vbi bona glos.et in cle.j.de renun. vbi est glos.et Ly.in.l.mandatum.j.mandati.

b ¶Apud acta.de hac materia plene per Jaco.de bel.in.l.j.ff.qō iussu.

c ¶Imputādū.vide Bar.in.l.nō solū.§.morte.i.vj.col.de no.ope.nūtia. ⁊ ibi oīno alleg.ī. xij.col. 7

a ¶Denūtiare.no. hoc: q̄ est clauis huj⁹ passus:⁊ per hoc etiaz nō ōz q̄ si mādatū morte reuocāt nō est necesse q̄ ad notitiā aduersarij perueniat vel ad indicis cū nō sit quid a morienti oīno imputetur ita no. oicit bar.in.l. si procuratorem. ff. de procu. 8

e ¶Non valet.et de materia vide pet. de ancha. in cle.j. de renun.

f ¶Tertiū mēbrū. sed aduerte quia doc.in.c. eg parte decani.de rescri.⁊ ibi Jmol. dicunt q̄ in iudicialibus videt sufficere q̄ reuocatio perueniret ad iudicem per illā.l.i.hoc vi de p gl.⁊ doc.in.c. mādato de procu. ⁊ latissime p pe.ō anch.post glo.i.c. b j.j.de renū. q̄ sūt in reuocatiōe iurisditionis⁊ aliorū priuilegiorum anteqū reuocatio perueniat ad notitiā.vide late per Jnno.in.c. q̄ cūctis.de cōcef.p̄bē. c in.vj. per Bal. in l. mādatū.j. man. in pe.col. d

g ¶Intelligere.vj de que digi post bar.in.l. pretor.§. marcell⁹. hic alt.

b ¶Post litem.et semper scias quid relenet reuocatio pcuratoris facta e post cōclusum in cā.c.auditis.de p f cu.vnū tū no.q̄ q mittit nūtiū vult obligari p scipm ⁊ nō p aliū.⁊ video 12 pōt reuocare mandatū clā.sed ille q pcuratorē mittit vult obligari per aliū nō p seyt le.⁊ no.j.si qs alteri vl sibi.l.multū itaq̄ cōfert sensum suū in pcuratorez nec vz reuocatio nisi i notitiā deducat vt not.in.c.vlti.p Jo.an.de pcu. in vj.in nouel. qō di

eadem glo.que hic. ¶Circa reuocationem † procuratoris examinemus alia membra istius glos. dicit glos quandoq̄ iudex et aduersarius banc reuocationem ignorant tunc procedit iudicium. ita loquitur hic et vide glos. quandoq̄ procurator est factus contra certū aduersariū sine dubio procedit ista glos.vt.l.si procurator.ff.de procura. argu.l.fideiussor.§.j.ff.manda.que probant quod debet aduersario nuntiari.facit.l.nomen.j. q̄ res pig.ob.pos.quandoq̄ non factus est contra certū aduersarium[a] sed est procurator generalis ād causas tunc si quidem est factus apud acta debet reuocatio apparere apud acta als reuocatio nō nocet ⁊ hic est casus in hac.l.not.Et hec est † vna differētia inter procuratorem factum extra iudicium ⁊ factum apud acta .nam sicut quando est dubium de mandato est locus cautioni de rato: vt.l.j.§.de procura.ita etiam quando est dubium de reuocatiōe: licet cōstet de mandato est locus cautioni de rato: vt.l. vulgo. de administratione tuto. sed quando factus est apud acta nō potest esse dubiū de reuocatione nisi apud eādem de reuocatione constet vt hic ⁊ hoc vult dicere tex.itaq̄ et si postea ⁊c. quasi dicat de mutatione voluntatis non pōt dubitari et est ratio quia sicut quando habet certum aduersarium debet ei denuntiari:vt dictum est ita quando certum habet iudicem sibi debet hoc denuntiari sicut pars: vt infra dicam. Et predicta vera in his q̄ aguntur in eodem tribunali apud cui⁹ acta factus est procurator in his que aguntur in eodē tribunali esset idē quod in .pcuratore facto extra iudicium:vt dicta.l.vulgo.de administratione tutorum.ita debetis hic intelligere.Si vero nō esset factus apud acta[b] talis procurator generalis tunc si quidem per eum iam inceptum est negotium cum certo aduersario.ita q̄ non esset factus .pcurator contra certum aduersarium eadem ratione: argumen.etiam in.l.apud celsum.§.questū.de doli excep.sed si nihil ceperat tunc puto quod non requiraf q̄ reuocatio perueniat in notitiam iudicis vel aduersarij.rō:q̄ nullus est certus iudex apud quē fit factus:nullus est certus aduersari⁹.⁊ ideo nō est sibi imputandum[c] si non denūtiat:quia nescit cui probatur in.l.si dictum.§.fi.ff. de euic. quod dixi §.quando est certus iudex vel certus aduersarius debet ei denuntiare[d] idem dico si erit certus locus vtputa † proposuit aliquem cuidā administrationi in aliqua apotheca.certe in illo loco debet manifestum facere de reuocatione: vt.l.sed ⁊ si pupill⁹.§.proscribere.ita intelligo hunc passum non obstante quicquid dicitur per Ly.j.mandata.l. mandatuz. 10

¶Secundum membrum est yd

13 In quibus causis de calumnia iuretur.
14 In causa appellationis iuratur de calumnia.
15 Si instãtia est perempta iterũ iurat de calũnia.
16 Si in medio iudicij iudex mutatur an iterum sit iurandum.
18 Qualiter iuretur de calumnia.
19 Ordo litere non attenditur quãdo est cõtra mentem legis.
20 Actor qñ scit se iustam causam habere sed vult ꝙ detur sententia propter stipulationẽ de euictione quomodo iurabit.

Cum iudices. In prima parte loquit qñ quis litigat pro se ⁊ durat vsq; ad.ſ.qd obseruari ⁊ breuiter dicit. Litigãtes etiaꝫ patroni causarũ debent iurare de calũnia et ſi ad iudiciũ venire nõ põt mittitur ei sacramentuꝫ ad domũ. b.d. Primo ponit q̃ ꝑsone debent iurare. secundo quid et qualiter iurare debent. tertio quid debeat fieri qñ ille qui debet iurare non põt venire ad iudiciũ. secũda ibi. et actor quidẽ. tertia ibi ſinautem vel dignitas. Primo habes hic qđ ante tribunal iudices debẽt habere ſancta euangelia. quod hodie de conſuetudine non ſeruatur. Secundo nota. ꝙ patroni cauſaꝫ debent iurare de calumnia: vt hic ⁊ .ſ. de iudi. l. rem non nouã quod etiã de cõſuetudine non ſeruatur. Tertio not. ꝙ ſacramentum de calumnia ſtatim ꝓeſtatur poſt litem conteſtatam et vide text. Nota etiam ꝙ adnocatus[a] debet iurare poſtꝙ iurauit pars. Ex hoc colligit glo. vnum ſatis notandum quod aduocatus debet inſtruere partẽ circa reſponſionem vide glo. ſuper verbo vtriuſq; an ſit verũ dicam ſtatim in .ſ. qđ obſeruari. vbi tractabo materiam poſitionũ. Notetis vltimo formã iuramenti de calũnia. Opp. hic innuitur ꝙ. l. rem non nouam. ſ. de iudi. fuit facta anteꝙ iſta quia hic facit mentionẽ de ea. Sed contra ergo debet eſſe prior in ordine vt in prima conſtit. .ſ. quibus. ⁊ .ſ. ſeq. Sol. Illud eſt quando ponerentur in eodẽ titu. ſecus ſi in diuerſis. Item oppo. ſ. eadez. l. ſ. fin. vbi dicitur ꝙ in exordio debet iurari. Solu. ſatis iuratur in exordio quãdo fit in ipſa litis cõteſtatione vel ſtatim poſt eam vt hic. et ſic iſta concordat cum illa. Hoc ꝑmiſſo venio ad. q. [b] et in hoc ꝓcin per modum ſumme. primo quero quo iure fuit introductum ſacramentuꝫ de calumnia. ſecundo que perſone iurent de calũnia. tertio in quibus cauſis iuretur de calumnia. quarto qualiter et qñ iuretur de calũnia: et per iſtas. q. expediã oẽs gloſ. Ad primuꝫ quero quo iure fuit introductum ſacramentum de calumnia. certe videtur ꝙ de iure antiquo fuit cognitum in cauſibus ſpecialibus: vt. ff. de no. oper. nũ. l. de pupillo. ſ. qui opus. ff. de dam. infec. l. qui bona. ſ. qui alieno. de iureiurã. l. iuſiurandum. ⁊ in multis alijs legibus poſtea per iura. C. hoc fuit redactũ in materiã generalẽ ⁊ fuit ſtatutũ ꝙ in qualibet cauſa: et in quolibet articulo iuret vt vidiſtis. ſ. l. ꝓcyz. et hic in ꝓinc. hodie vero eſt conſtitutuꝫ ꝙ ſemel tantũ iuretur in cauſa. et vidiſtis in auẽ. hoc ſacramẽtum. et videbitis ſtatim in auẽ. in iſto. Scõo q̃roꝙ q̃ ꝑſone iurẽt. et vt ſcitis in iudicio ſunt ꝓncipaliter tres perſone. iudex et iſte nõ iurat in qualibet cauſa. ſed iurat in ꝓncipio ſui officij: vt in auẽ. iuſiurandũ qđ ꝑſtatur ab vobis. ꝙ totã cõſtitutionẽ oz tũ iudicare ꝑpoſitis ſacroſanctis euangelijs. vt hic. ſed hodie hoc de cõſuetudine non ſeruaẽ. Qđ ꝑſona actoris ⁊ rei. ⁊ iſti fine dubio debẽt iurare qñ ꝑ ſe litigãt vt hic. ſi aũt litigarent ꝑ alios videbitis. ſ. ꝓcyz. ſ. et in .ſ. ſinautẽ abſuit. Qđ ex perſona adnocatiꝫ ꝓcuratoris. de aduocato videbitis hic exꝑſſe: vt. l. rẽ nõ nouã. Iꝛcõ ſuetudo nõ ſeruet de ꝓcuratore. dicã ſ. in .ſ. ſinautẽ abſuit. ⁊ in auẽ. ꝓncipales. Circa hoc qrit an boc iuramẽtũ remittatur ꝑ patrono et ꝑarenti hic in glo. ſunt opi. ⁊ breuiter determinat qđ remittatur. nõ ob .ſ. ſed quia veremur. ſ. eo. quia nõ põt remitti a parte vt ibi ſed a lege ſic vt hic. et vide gloſ. ſuper ver. nouiſſe. Qđ quero quid ſi conjuncta perſona litigat per conjunctum. Rñ. quidam ſunt caſus in quibus conjuncta perſona admittitur contra voluntatẽ alterius coniũcte perſone: vt. l. nõ tñ. ff. de appel. ꝑ et. ſ. de appel. l. addictos. ⁊ ff. de libe. cau. l. j. ij. et. iij. iniſtis caſibus ipſe qui agit iurabit qñ ꝓpzium intereſſe videtur proſequi ita dicit hic eadem glo. circa finem quam vide. ſi vero agitur in caſibus in qbus nõ admittit contra voluntatẽ: ſed ꝓeter voluntatẽ tunc idem quia ꝓtum ad iſtam actionem videtur legitimus adminiſtrator: quia autoritate legis facit: ergo ⁊c. vt. ſ. ſ. ꝓcyz. Tertio ꝓncipaliter quero in qui bus caſibus iuretur de calumnia. [e] Rñ. quedaꝫ eſt ⁊cauſa ciuilis ⁊ ordinaria et in iſta ſine dubio iuratur: vt hic ⁊ per totuꝫ titulũ. quedã eſt cauſa ciuilis ⁊ extraordinaria in qua non fit litis conteſtatio: ⁊ tunc puto idem quod iuretur de calũnia ſem per ea iudex exꝑoſceret ꝑm formam legis antique vt. ſ. eo. l. j. poſſet etiã preſtari iuramentũ generale ſtatim cum de negotio tractari incipit ꝑm formam huius. l. Quedã eſt cauſa criminalis. ⁊ in iſta ſunt opiniones vt vidiſtis. ſ. l. ꝓcyz. et dic vt ibi. Quedam eſt cauſa ſpiritualis: [f] et in iſta fuerunt olim opi. hodie eſt determinatuꝫ ꝙ in ea iuretur de calũnia: vt extra eo. tit. c. ij. libz. vj. Circa hoc queritur an in cauſa appellationis ⁊ fit iurandum de calũnia. ⁊ hic in gloſ. ſunt opi. ſinaliter gloſ. determinat ꝙ ſit iurandum: qz cauſa appellationis eſt alia a prima: vt. l. inuitus. ſ. ſ. de ꝓcur. Et habuiſtis plene in. l. ita demũ. eo. tit. et. l. ꝑ banc. de tẽp. appel. quod eſt hodie determinata extra. eod. titu. c. ij. lib. vj. ⁊ vide iſtã glo. in medio. Item quero quid ſi perit inſtantia ⁊ triẽnio an debeat iterũ iurari. certe ſine dubio iurandũ eſt iterum: [h] qz noua inſtãtia eſt: vt. d. l. ꝓperandũ. ſ. de iudi. quaſi per totũ. Item querit glo. qđ ſi in medio litis mutetur iudex an iterum ſit iurandũ. Joã. dicebat ꝙ non. ꝑ. l. ꝓponebaꝫ. ff. de iudi. qz iudicandũ eſt ex eiſdẽ actis: vt. d. l. ꝓponebaꝫ. ff. de iudi. qđ habuiſtis not. ſ. quo et qñ iudex. l. ſi vt ꝓponis. quidam tenent cõtrariũ: ⁊ allegant. ff. iudi. ſol. l. cum apud ſcmponium ſed illa. l. non facit: qz ibi cautio iudicatũ ſolui fuit limitata reſpectu certi iudicis. vnde iudice mutato cautio perit: ſed illud iuramentum preſtatur ſuper tota cauſa reſpectu cauſe non iudicis. vnde cũ cauſa nõ mutet mutatione perſone indicis remanet iuramentũ validũ: vt. d. l. ꝓponebaꝫ. Itez ꝓ predictis facit in auẽ. de teſti. ſ. quia vero. ſed certe ibi de alio iuramẽto loqtur ꝓ de iuramẽto calumnie. Item facit ꝓ predictis in caſu. l. ꝓperandũ. ſ. ſinautem in medio. ſed ibi mutabatur inſtantia hic in qõne noſtra ſola iudicis perſona mutatur. Habes ergo ꝓceditas quaſi omnes iſtas gloſ. Modo habemus videre ⁊ qualiter et qñ iuretur. quero qñ debebat preſtari iſtud iuramentum. Rñ. quoddã eſt iuramẽtũ vniuerſale qđ preſtatur ſuper tota cauſa. et iſtud debet preſtari ſtatim poſt litis conteſtationẽ: vt. l. j. ⁊ ibi in textu. quoddã eſt iuramẽtum de calũnia particulare ſuper certo actu. iſtud poteſt preſtari ſemper qñ aliqua partiſi petit aliqd. ꝓduci: vt vidiſtis. ſ. l. ꝓcyz. Quero qualiter ⁊ iuretur iſtud qualiter poteſt intelligi tribus modis. Primo que ſit forma iuramenti. et hec forma iuramenti colligit ex hoc text. adijcit ſibi aliud. c. ꝑ auẽ. in iſto quem ſtatim videbitis. et adijcit aliud ꝑ auẽ. principales. quaꝫ legã ſup. .ſ. ſinaũ abſuerit. Ex his gloſ. ſ ꝓcyz. circa ꝓncipium gloſ. ponit ver. qui cõtinet iſta capitula. Iſtud iuretur ꝙ lis ſibi iuſta videẽ ⁊c. Itez poteſt intelligi iſta queſtio qualiter iuret: ideſt quo ordine iuret. ad hoc rñdet gloſ. hic ꝙ ꝓius debet iurare actor. ſecundo oz iurare reus vt colligit ex ordine litere. Sed õ hoc facit inſtitu. de pe. te. liti. .ſ. ſ. Itez certe nõ debet attẽdi ordo litere: qz eſt cõtra mentẽ legis. Quero circa hoc qđ in duplici iudicio. dic vt in gloſſ. hic. et. ff. de iudi. l. in tribus. Quero vlteri⁹ qđ ſi reus cõſiteaꝫ debitũ dicit tñ ſe habere aliquas exceptiones. certe gloſ. dicit idẽ qđ actor oz ꝓius iurare inſpecta ꝓmo: diali cauſa: vt habetis in glo. ſup ver. ⁊ actor iuret. Ultimo querit ⁊ qd ſi aliqs ſcit ſe cauſam iuſtã nõ habere tñ

[a] Cõ tñ. ff. de appel. ſi cõiũcta ꝓſona agat ꝓ cõiũcta qs iuret. adõ bar. in l. qui bona. ſ. q alieno. ff. de dã. in fec. qõ no.

Iurez de calũnia. vide bar. in l. j. ſ. e. ⁊ idẽ in arbitro: adeo ꝙ in exe cutione ſnie petita iuraꝫ ỏ calũnia. l. theſaur⁹. ff. ad exhibẽ. ita dicit bar. in. l. j. in ꝓn. ſ. ne li ceat in vna eadẽq; cauſa. tertio ꝓno. et videꝫ velle idem bal. in l. j. ſ. eo.

[f] Spũalis. vide bar. ſ. ea. l. ſ. qđ ob ſeruari. circa vlti. colum.

[g] Lege inuit⁹. vide bar. i. l. q bona ſ. ſi ſtipulat⁹. ff. de dã. infe. vide bar. ĩ auẽ. hoc facz. ſ. e.

Jurãdũ eſt iterũ adde bar. ⁊ ibi dicit in. l. q bona. ĩ ſ. ſi qs ſtipulat⁹. ff. de dam. infec. ⁊ ibi an ſit iurandũ ſup actione cmmulata ⁊ hic adde bald. in auẽ. hoc ſacramẽtũ. ſ. eo. ad hoc qđ not. in. l. ij. ff. iudi. ſolui.

bere tamen vult ꝙ detur ſententia propter ſtipulationem de euictione qualiter iurabit iſte de calumnia. gloſ. dicit optime: quia iſte non iurabit rem eſſe ſuam: ſed debet iurare ꝙ iſte litigat ex iuſta cauſa propter cauſam euictionis: ergo ⁊c. poſſet etiam confiteri alteri rem ſuam eſſe. debet enim bonam fidem agnoſcere: vt. l. quoties. ſ. ſicut. de adminiſtra. tutorum ⁊c.

[a] **In iſto ſacramento.** [a] Ad formam iuramenti additur per iſtam auẽ. aliud. c. habes hic ꝙ nõ eſt ſepius iurandum. ſimile habuiſtis. ſ. in auẽ. hoc ſacramentum. ⁊ quod ibi dictum fuit poteſt dici hic. Nota iſtam auẽ. ex qua ſumitur ꝙ pars debet reſpondere poſitionibus vt non exigat ꝓbationes niſi quas neceſſarias putabit. dicam tibi in. ſ. ſeq. Sequitur auẽ. principales. quam legam tibi in. ſ. ſinautem abſuit.

1 Adminiſtratores legitimi iurant de calumnia et in eorum animam. et nu. 2.
3 Juramentum calumnie eſt credulitatis non veritatis.
4 Illud quod quis credit dicit ſcire.
5 Scire eſt vehementer opinari.
6 Cõfeſſio tutoris vel alius adminiſtratoris legitimi emanata per modũ iuriſditionis contentioſe ꝓeindicat pupillo.
7 Juramentum in litem non defertur tutori.
8 Idnor an debeat iurare de veritate dicenda. ⁊ nu. 13. vbi ꝙ ſic.
9 Adultus cum autoritate curatoris litem conteſtatur.
10 Pater adminiſtrator filij iurat de calumnia.
11 Infames dementes ⁊ furioſi non iurant de veritate.
12 Pupillus doli capax quando ſcit veritatem iurat de veritate.
14 Idnor quando iurat de veritate: quibus caſibus hoc agat cum autoritate curatoris.
15 Filiusfamilias ⁊ monachus quãdo pater vel monaſterius agit poſſunt interrogari de veritate.
16 Pupillus ⁊ ſeruus in cauſis in quibus habent legitimam perſonaz iurant de calumnia.
17 Filiusfamil. quando agit pro caſtrenſi peculio iurat de calumnia.
18 Poſitio ꝙ inducta fuerit ex conſuetudine.
19 Differentia inter interrogationem ⁊ poſitionem.
20 Poſitio quid ſit.
21 Poſitionibus ex quibus cauſis non ſit reſpondendum.
22 Poſitioni incerte quando ſit reſpondendum. et nu. 24.
23 Dubitanti in reſpondendo poſitionibus quando iudex debeat ei aſſignare terminum.
25 Poſitio impertinens que dicatur. ⁊ quando poſitioni impertinenti ſit reſpondendum.
26 Poſitio contraria que dicatur et quando poſitioni contrarie ſit reſpondendum.
27 An ſit reſpondendum ſepius eidem poſitioni.
28 Poſitioni continenti factum alienum quando ſit reſpondendum. et numero. 23.
29 Poſitioni q̃ continet ius quando ſit reſpondendum.
30 Poſitio ſit vt pars a probatione relenetur.
31 Poſitioni negatiue bodie de iure canonico eſt reſpondendum.
32 Poſitioni criminoſi quando ſit reſpondendum.
33 Poſitioni in criminalibus quando ſit reſpondendum.

Quod obſeruari. Hic eſt ſolennis. ſ. et habet gloſ. magis notabiles ꝙ ſint in hoc titulo. breuiter dicit. Qui ſe legitimos adminiſtratores aſſerunt debent iurare de calumnia: ⁊ alie leges que de iuramento loquuntur in ſuo robore perſeuerent. hoc dicit. Continua hunc. ſ. hoc modo. dictum eſt. .ſ. de his qui litigant per ſeipſos. hic ponit de iſtis qui litigant per alios vt puta per adminiſtratores legitimos. j. ꝓme dicitur de his qui litigant per ꝓcuratorem. Item hic. ſ. diuiditur in tres partes. Primo ponit dictum. ſecundo ponit rationem. tertio confirmat leges antiquas de iuramento loquentes. ſecunda ibi: conuenit enim. tertia ibi: in omnibus. Nota ꝙ adminiſtratores legitimi iurant de calumnia.
2 Nota ꝙ iurant in animam ſuam non in eorum quorum bona adminiſtrant ibi ꝙ ex cauſa ſue ſcientie iurent. Nota ꝙ iuramentum calumnie eſt credulitatis et eſtimationis non veritatis: vt hic circa fin.
b Nota hic in verſicu. quod conuenit. [b] quod primo dicit ipſi cauſam ſcientes: et poſtea ſcire poſſunt: vt. j. dicit quod quiſq; credit et eſtimat.
4 Ex quo habes ꝙ illud quod quis credit dicitur ſcire. Scire tenim eſt
5 vehementer opinari: vt. l. ñ. ſ. idem lab eo. et quod ibi nota. ff. de aqua pluuia arcenda. quod tene menti. Venio ad gloſſam. primo oppono. non debet preſtari iuramentum quod preſtitum non releuat: vt. l. hec ſtipulatio. ſ. dinus. vt legat. noſe. ca. ſed confeſſio tutoris vel curatoris non ꝓeindicat pupillo vel adulto: vt. ff. de confeſſis. l. certum. ſ. ſed an ipſos. ergo videtur quod eoꝝ iuramentum et eoꝝ confeſſio non ſit exigenda. huius timore eſt facta gloſ. j. et gloſ. inu. oluit ſe multum: et finaliter non bene ſoluit. idem facit in contrario. examinaui vos

a ¶Introducta positio.in quo differāt positiones ab interrogationib⁹. vide spe.in ti.in positionibus in ver.hic dicamus.⁊ qualiter fieri debeat vide in.§.quinto superest ⁊c.

b ¶Iure positio.⁊ quādo sint fidē positiones.vide late per Specu.in ti. de positionibus in ver.quarto quero.

c ¶Quid est positio.an autē positiones possint fieri añ lit.cōte. text. q sic in.ca.vnico. de lit.contest.⁊ no. bar.in.l.j.de li.cō test.lꝫ videat contra.q succedūt in locū probationuꝫ qō no.⁊ adde tex. i.c.oudū.de elec.⁊ aduerte q illa iura nō arctant partes ad rīndendū illis videre meo dꝫ respōderi. tu vide glos.in.c.j.et.ij. de confes.in.vi.⁊ per Specu. in titu. de posi.§.iiij.in prin.et not.q positio non dicitur priusq̄ sit producta et admissa per iudicem ſm Bal. in.l. generaliter. §.j. de re.credi. et ibi vide per eum not. differentiam inter positionē et copulā. et articulum quem etiam a digi post Bart. in l.nō fatetur. ff. de confes.ad fi.et vide etiam an superexpensis emanantibus ante litis contest. possit fieri positio vide spe cu.in titu. deposi. §.j. versi.j.

d ¶Quod pōt cogi.not.etiam imo. in.c. ex parte. de b rescri.per text. ibi dolo vel negligen 18 tia q positio vel articulus possunt formari alternative seu cum diſiunctione ad idem de resti.in integrum c. constitutus. de c prescript. c. audi. quod est verum ſm eum quando sit de alieno facto in quo est probabilis ignorantia. l.fi.ff.pro suo. et.l. ij.ff.de iuris.et factis ignorantia.c. ab excōicato.⁊ ibi no.de rescri.⁊ potes etiam notare ſm do.Anto.ibi q qñ in vna positione pars alternative concludit ad intentionē articulantis vel ponentis tūc admittitur articulis vel positio alternativa. facit quod habeꝫ in l.quod si dubiteꝫ.ff.de acqui.here.et in l.gallus.§.fi ciꝫ.ff.de li. ⁊ postlibu.⁊ ibi bar.ita videꝫ sequutus Jmol.in.o.c.ex parte.vide Jnno. in.c.cū bertoldus.de reg.iur.⁊ Bald.in.l.age.in.ij.colū.de trāsac.⁊ in.l. edita.in.xxxiij.col.de edē.ver.quid si dicamus.facit etiā q de libello alternativo ⁊ de positione alternativa dicit per Bald.in.l.ij.C.de sen. que fine cer.quanti. Quid in positione negativa an debeat rīderi.Sui.de suza.hoc q si c in aut.principales.§.e.q pōt per cōfessionē probari.l.i. ſi.ff.de interro.act.no.Bald.in.rub.C.de pba.in.iij.colum.⁊ hic in fin,et ideo dicit ipse in.l.non nudis.j.de proba.q positioni negatiue q quis non est filius tuus.respondendū est vt per Bar.hic.⁊ positioni sine tempore non respondetur.Bal.in.l.i.in fi.si pu.vna sen.

c ¶Pro eius declaratione.adde in materia.quid si statutū dicit fingat bannitū cōtumacē haberi pro confesso vel nō respondētē positionibus interrogat non asserit. ¶Quero rationē ⁊ intro- haberi pro confesso. an talis ficta confessio possit revocari. docto. de erroꝛe ingta materiam.l.errori.§. de iuris et fac.igno. et.l.nō fatetur de confes.q glos. est pegrina in.l.quo niaꝫ.ff.de his qui not.infa.quam allegat Jo.andr.et Anto.de butr. ad boc in.c.fi.de confes.vide que nota. Bal. in.l.sicut.C. de repud. here. et quod not. moder. in.l.fi.alꝫ est.l. creditor.§. iusius. de appellatio. in. iij. char.et tenet Jo. and.in titu.de positio.§. ergo. vide quod dixi in.l.absente. de penis.et sentit expresse bal. in. l. iubemus. §. sane.in. ij. colum. et latius in.l.error. de iuris et fac. ignoran.⁊ in l.ita demum procu.et per Jmol.in.o.§. iussus.et quod dicit hic Bart. sentit Bald.in.l.magnam.j. de contraben.⁊ commit. stipula.

21 glos.ex quibus †causis ⁊ positionibus non sit respondendū.glos.hic examinat quinq causas: et ego examinabo vobis.seq quādoq allegatur incertitudo.quandoq impertinentia. quandoq est contrarietas.quandoq est iuris.quandoq negatiua.addo septū:quandoq est criminosa. ¶Examinemus ista:et erit examinata materia.et glos.

22 nostra.dico primo † quandoq allegatur incertitudo.quandoq opponit:et hoc dupliciter. quandoq est incertitudo respectu respondentis. quandoq respectu ponentis. primo casu pone exemplum.pone q titius est mortuus: ego contra quē pono. respondit nescio.de hoc dicit glos. possum respondere dubito.argu.ff.de petitio. beredita. l. si debitor.de excep.l.si quidem.de iureiuran.l. iusiurandū.et ad pecunias.in principio. Quidam tamen dicunt q cum respōsio fiat per credit vel non credit:vt in hoc.§.qō potest cogi⁹ statim respondere.et tunc glos.oat consilium q respondeat premissa negatione:vt in ea habetis. ¶Sed pro ei⁹ declaratione quero an iudex †debeat dare ei qui

23 dubitat terminū ad deliberandum. Respondeo: aut interrogatur de facto proprio et longinquo: et debet dari terminus ad deliberandum: quia memoria hois est labilis:vt.l.peregre.in principio. de acquiren.posses.et.l.hac consultissima.§. at cū humana.j.qui testa.face.possunt.et. §. de verc.iur. enuclean.l.ij.omniū habere memoriam ⁊c. sed si est de facto proprio de recenti:tunc si quidem erat negotium valde implicitum debet dari terminus ad deliberandū argu.l. penul. ff.de confessis.et.l. emptor.§.lucius.ff.de pactis.si non erat implicitum non debet dari terminus ad deliberandum: vt.l.quanq̄.ff.advelleia. Si vero positio cōtinet factum alienum:⁊ in hoc est dubium.nam glo.j.ſm quosdam videtur dicere q non debet ei respondere:vt.l.marcellus.§.j.ff.rerum amota. Sed certe

f ibi loquitur de iuramento veritatis: f hic loquitur de iuramento credulitatis.oicendum est ergo q debet responderi: tamen si dubitat debet dari f terminus ad deliberandum:et sic recte potest dici dubito:vt in hac gl.in principio sui tractatus de

24 putauit in principio. ¶Quandoq incertitudo †emanat ex ipsa positione sine respectu ponentis tunc ei non debet respondere:vt.ff.de interrog.actio.l.de. etate.§. nihil.argu.ff.de confes.l. certum in princ. vide glosſ.tuam que ista tangit ⁊ bene aduertas.

g ¶Oppo.secundoq non sit respondēdum ratio- ne impertinētie.ꝰet hic debes aduertere que† po-

25 sitio est impertinēs vt si peto a te centum et pono q rex francie est in francia: non debes respondere vt.l.si quis libertatē in fi. de peti.heredi.et.l.ꝛ duo patroni.§.iulianus.ff.de iureiurando. et alijs legibus allegatis in glos. ¶Quandoq est positio impertinēs necessario: sed pertinens presumptione:vt si pono q fuit dominus:nam non sequitur necessario:ergo bodie sum dñs est tamen presumptio:vt.l.siue possideti s.j. de proba. tunc admitteretur ista positio.quandoq est impertinens per se:ᵇ sed coniuncta cum alia est pertinēs.exemplū: peto a te centum.pono q titius est publicus no-

b ¶Impertinens per se.et adde q si statutum dicit q positioni debeat responderi:et si sit impertinens habeatur pro non responso.⁊ quod i fine examinetur que sint pertinentes per tale statutum non debet quis cogi respondere positionib⁹ notorie impertinentibus:qr statutum videt loq de positionibus in quibus potest cadere examinatio:an sint impertinētes:quod non est in notoriis.c.ad nostram.el.iij.de iureiurand.ad hoc bene facit textus in.l.vtilitas.§.penul.als est.l.does cautioni.de dā.inf. et quod no.ibi Bart.in fi.illius.§.et bocibi vult Jmol.quia ibi nō adapta tur verba.l. nec eius dispositio.l.vt aūt.in princi.ff.de admi.tut.⁊ p alia iura.et.l.quod constitutum.de testa.mili.c.indemnitatibus.§.penul. de elec.in.vj.et ita dicit ipse quod nota.

tarius. Jus

a ¶Jus dispositiū. Quid de huiusmodi quotidiana disputatione.dicas q res stetit absq̄ eo q sic fuerit factū an sit affirmatiua vel negatiua et dic q est negatiua eo q onus probādi nō incūbat proponēti lꝫ adnoca ti cōmuniter hāc reputēt affirmatiuā.idē in ista dico qō tu es maior. tu dicis dico qō nō suꝫ minor.nā ille dicit affirmare cui imponit onus probādi ⁊ not.in.l.de etate.de mino. nō attēta cautela verborū vt no.in clemēti.literas de re 26 scrip.reb⁹ effi⁹ nō verbis ⁊c.ita dicit Baldus in.c. j. in principio.de contro. inter do. et vasal. de inuestitura.ad de gl.in.l.finali.de ex cep.et Bal.hic.⁊ in.l.actor.in.v.columna. de proba.

b ¶Ergo nec poni. Adde etiā qō non requirit q positio sit necessario ꝛclu dēs sed sufficit q adminiculetur ſꝫ Petrū ⁊ bal.in.l. fine possidetis in v.colūna.de pba. ⁊ bal.in.l.eā.C. de fidei com.

c ¶Per cōfessionē vide Baldū hic in lectu. antiqua. et a Bar.in.l.ij.de probatio.vtrū admittatur articulꝰ negatiuus sicut positio.alleg.Spec.de teste.§.nūc videdū versic. hoc quoq ⁊ dicit aut articulus est coartatus loco⁊ tempore vide Baldū in.l. cū te minoꝛ.ff.de proba.ad cognoscendū positionē negatiuā nō esse inspiciēda verba an negatiue ⁊c.ſꝫ effect⁹ verborū. Et dicit etiā vnū pulchrum dictū vt videbitis de hoc vide.l. iter stipulantem.in fi. prin.de verb.obli. ⁊ ibi dixi.

27 ¶Jxta hoc querit gl.in fi.an eidē† positioni sit respondendū ⁊ dicit q nō nisi ex causa.vt puta apertis testibus pars infozmaꝫ de veritate ei⁹ qō pi⁹ ignozabat.p hoc inducto.l.optimā.ff.de damn. infe.⁊.l.qui bona.§.fi quis stipulaſ.vide glos.tuā.

28 ¶Sequit in glos. qñ positio† est de facto alieno hoc examinani tibi circa prin.ſ.qñ apponit de incertitudine ideo plus nō dico. ¶Opp.quarto qō

29 est positio iuris. ¶Quero † vtrū ei sit respondendum glo.que est hic arguit pro ⁊ contra. tu dicas quoddaꝫ est ius dispositiū. [a]quoddā est ius dispo nens. Jus dispones est lex seu statutum et isto casu dic.aut positio est iuris communis ⁊ non dꝫ ei responderi:⁊ si responderetur aliter q̄ ius diceret nō valeret.vt.l.oīa mētoꝛ.ff.de aur.⁊ ar.le.et ibi no.de interrog.ac.l.confessis.⁊ qō habuistis not.j. de cōfes.l.ij.facit.j.quando prouo.non est necesl.ij. equiparando cōfessionem ⁊ sententiam ad idez qr ius certū est:vt.l.ij.de iur.et fac.igno. ergo ⁊c. Si vero positio est iuris municipalis tūc si quidez est alterius ciuitatis quā eius in qua lis est.exemplū. Florētie est statutū q minoꝛ.xviij.annis non possit facere testamētū certe huic debet responderi qr debet probari vt habuistis no.in.l.prescriptionē. §.j.si contra ius vel uti.publi.⁊ de consti.c.j.lib.vj. Si vero est iuris municipalis eiusdē ciuitatis. tūc si quidem est ius non scriptū.vt consuetudo deberet huic respōderi quia ista sunt probabilia. ergo ponibilia. quia † ad hoc fit positio vt pars a pbatione releuet.vt in aut.in isto. Sed si esset ius scriptum tunc huic positioni non debet responderi eadem ratione quia nec positioni iuris per allegata iura. Quoddaꝫ est ius dispositiuum vt obligatio ⁊ actio seruitutes ⁊ similia iura tunc si de tali iure fiat positio erit respondendum:vt in.l.fi.de in reiuran.et.l.quidaꝫ in iure.ff.de dona.ita debetis intelligere hanc glos.ibi idē dico si.q.est iuris ⁊c.

31 ¶Opp.quinto q est negatiua. ¶an negatiue positioni fit respōdendū glo.hic dubitat.videt q non

b quia nō debet pbari ergo nec poni.ᵇ breuiter teꝛ. habemus hodie extra de confes.c.j.libꝛ.vj. qō positioni negatiue debet respōderi nō obstante q non pōt probari qr hoc non est verū semper. ¶Preterea lꝫ nō possit probari per testes pōt probari per cō-

c fessionē ideo pōt poni ⁊ eadem ratione respōderi

32 vide glos. ¶Oppo.sexto q est criminosa † et istud dictum est magis cano.extra de elec.c.duduꝫ. et.c. bone.⁊ quod ibi nota.non em̄ quis debet detegere turpitudinem suaꝫ.vt.l.transac. §. de transac. pro boc videtur glos.iuncto text.in.l.qui iurasse.§.qui pater.ff.de iureiuran.et.l.si a te.in princ.de excep. rei iudi. In contrarium videtur teꝛ.in.l. quoties. §.pretoꝛ.ff.de noua.vbi quis cogit respondere.an possideat vel dolo desierit possidere.⁊ idē videtur mihi q ponat teꝛ.in.l.petitio.ff.de rei vendi. quia in causis criminalibus deferꝛur iuramētum.vt.l. interdum in princip.ff.de iureiuran.ad idem.ff.de

d ¶De offi.assesso. vide Bar.in.l.fi.ff.de bis q.vt indig. lati⁹ in.l. marcellus.ff.rerū amo.⁊ de iure fisci.l.nō intelligiꝫ.§.tacite.qō in criminalib⁹ nō respondeꝫ positionib⁹ ⁊ cōtumaz nō habeꝫ pro cōfesso.lꝫ Bal.teneat contrariū in.l.j.in.iij.col.C.quō ⁊ qñ iudex.⁊ in.l.cōstitute.C.de pena iudi.q male iudica.⁊ late p Bal.in.l.q accusare.j.q accu.nō posꝫ.⁊ positio ni criminose nō fit

d offi.assesꝰ.dꝰl.j.in glosſ. super ver. postulationibus Breuiter spec.videtur tenere vt recitat in titu. deposi.§.vij.versic.vig.et allegat sua iura canonica ⁊ breuiter dico sic.quandoq per positionē criminosam detegitur a lege quem esse detentoꝛez rerū ad alium pertinētium vel esse alterius debitoꝛem ⁊ tunc cogit respondere:vt.o.l.quoties.§.preterea. l.qui petitoꝛio.nisi per hoc tractaretur quod semel decisum est in.l.qui iurasse.§.fi pater.⁊ ibi glos. de iureiur.et.l.si a te.in prin.ꝛ quod ibi not. de excep. rei iudi.⁊ de hoc digi vobis.ff.de his qui.vt indig. l.fin.in.q.illa an qs cogaꝫ respōdere an assumpsit tacitā fidem a testatoꝛe de restituendo non capaci. probāt in.l.non intelligiꝫ.§.tacita.ff.de iure fisci.et ibi est glosſella vbi dicit q per cōfessionē tacitam partis detegit fideicōmissum.quandoq per positionē delictū hoc nō detegit sed solū persona non repellit:⁊ tunc dꝫ respondere huic positioni crimi nose:ita intelligo dictū canonistarū:vt not.in.o.c. dudum.⁊ in.o.ver.qrz.⁊ ſm hoc glos.que est in.l.j. ff.de offi.assesꝰ.non bene dicit vsq; quaq;. ¶Quero

33 vtrū † in criminalib⁹ debeat respōderi positionib⁹ hoc nō tagunt doct.breuiter:et alias pleni⁹ digi. dic q nō debet rīderi positionibus criminalibus per credit vel non credit.ratio:qr nō releuat.casus est in.l.inter oēs.ff.de fur.et de crimi.expi. heredi. l.pe.seu fi.insti.de obli.que ex quasi delic. nascū.§. placuit sed de veritate bene dꝫ et potest rīderi:vt o.l.iij.in prin.de iureiur.⁊.l.marcellus.rerū amo. ⁊ quasi per totuꝫ titu.ff.istā materiā ita intelligo. esset etiā videndū que est pena nolentis respōdere positioni.videbitis teꝛ.j.eo.quod si actoꝛ.

1 ¶Juramētum calumnie:qñ ⁊ quō possit p procuratoꝛem prestari.⁊ in aut.principales.

2 ¶Dādatū speciale requirit ad iurandū de calūnia: et quale mandatum.nu.4.

3 ¶Delictum in generali mandato non venit.

5 ¶Procuratoꝛ qui habet generale mandatum an possit iurare de calumnia si dominus est absens a longinquo.

6 ¶Procuratoꝛ in rem suā iurat de calumnia.

7 ¶Defensoꝛ qñ possit iurare de calumnia.

Sinautem. Si causa agitur per procuratoꝛem principalis debet iurare de calumnia.b.o. Continua: dictum est.§.quando agit per legitimū administratoꝛem: hic quādo agitaꝫ per procuratoꝛem:et dixide: quia primo loquitur de procuratoꝛe actoꝛis. secundo de procuratoꝛe rei.secunda ibi:similiq̄ modo. ¶Opp. videtur q quis possit agere causam per procuratoꝛē.vt.ff.de procu.l.non solum.in prin.Sol.facteoꝛ si vult iurare de calūnia per se:vt hic.als secꝰ. ¶Oppo.scōo:ſm hoc nunq̄ esset necessaria cau- e tio de rato:qr semper constabit de mandato:et sic videtur obstare.§.procu.l.j.glos.hic non respōdet clare:sed melius dicit.ff. de procu.l.pomponius. §.sed z his.nam iuramentuꝫ de calūnia prestatur post lit.cōtest.⁊ sic cautio de rato potest habere locum pro his que geruntur ante litem contesta. Item posset esse q̄ iuramētum calūnie omittetur vt videbitis in.§. sed quia veremur. Item potest esse q procuratoꝛ dicit se habere mandatū ad iurā- dum de calumnia:vt.j. dicam. ¶Oppo.tertio de dā.infec.l.qui bona.§.si alieno Glo.magna in fi. dicit q ibi speciale vel illa corrigitur per istaz:vel e ibi extra iudiciū. dicit glos.certe nō placet aliqua istarū dicunt nostri docto. fateoꝛ q procuratoꝛ debeat iurare de calumnia:vt.l.cōtraria.non tū per hoc excludo quin debeat iurare etiaz principalis: vt hic.et hoc puto satis bene dictū:quia est casus in.c.ij.extra. eod.lib.vj.et glo.videtur hoc velle in aut.principales.quam statim legā. Tu vero q tuz ad.l.cōtrariā dic melius q̄ hic loquitur de iuramē to calumnie quod est ō ordine iudicij:ibi loquitur

Universidad del Rosario Archivo Histórico

d iuramento calum. hoc est ad probationem eius de quo agitur qō potest prestari per ꝓcuratō et. l. an per procuratorem possit dominus prestare iuramen. calum. olim erant opi. decisum est bodie quod sic in. c. vlti. extra eo. li. vj. quod per procuratorem potest iurari de calum. ⁊ aduerte quia iuramentum calumnie quod prestat procurator vt ipse prestet in animam suam: vt vidistis. ff. ꝓxi. ff. iuramētū qō prestat ꝓ domino prestat in animā domini ⁊ refert verba ad dominum scilicet dñm calū. causa nō postulare ⁊c. cum omnibus illis capitulis hoc ꝓbat text. optime in. d. ff. qui alieno. ¶ Ex hoc sequit quod ad prestandū iuramentū calum. requiritur speciale mādatum. alias nō potest iurare in alterius dñi: vt ligaret eum. nam in generali ⁊ mādato nō venit delictum: vt. l. si procurator. ff. de cōditio. indebi. vnde non posset facere procurator deierare dominum ex vigore ḡnalis mandati ideo requirit speciale. ¶ Et ideo puto de iure qō nō sufficiat speciale mandatū hoc modo etiam iurādum de calū. ⁊c. est necesse qō dicat iuranduꝫ de calū.[a] in tali causa. vt. l. si quis mihi bona. ff. iussu. ff. de acqui. heredi. qō not. per docto. supra etiam per procuratorem causam in integrū restitui posse. l. i. Ratio est manifesta quia si mandatum esset simpliciter ad iurandum de calum. intelligeretur in causis iustis. ⁊ sic dominum nō ligaret vt hic. ¶ Quero quid ? si procurator non habet speciale mandatū et dōs est absens ita a longinquo quod non potest haberi. Ultramōtani dant consilium quod detur curator: bonis tunc ille erit legitimꝰ administrator ⁊ poterit iurari de calum. ff. ꝓxi. ff. mihi non placet sicut tutela testamētaria excludit datiuum ita eadem ratione iste qui habet mandatum a dño excludit tutorem ꝓcuratoris a iudice. ⁊ ideo puto quod tūc procurator admittat ad iurandum ⁊ ꝓcedit iudicium: ⁊ iste. ff. debet intelligi quando dominus potest haberi de facili. ⁊ simile. ff. ō iudi. l. si lōgius ⁊ qō ibi no. alibi actio vtilis nō competit nisi facta cessione hoc est verū si ille qui cedit pōt reperiri. als a iure cōceditur: vt. ff. de actio. ⁊ oblig. l. j. ff. de insti. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. damni. ff. si. ⁊ quod ibi not. ff. de dā. infec. Spe. tamen in materia positionum vt mihi videtur tenet precedētem opinio. ¶ Reuertor ad glos. ¶ Quero ? quid in procuratore in rem suam. gl. bic. ⁊. l. non solum. in princi. ff. de procu. tenet. ⁊ bene qō ipse debet iurare de calum. dic vt in eis. ¶ Quero et reuoco in dubium quid de defensore ? an debeat de calum. iurare. Respondet glos. bic distinguendo. vt. in. l. nō solum. ff. de procura. Tu dic latius quādoqꝫ defensor interuenit animo nouādi et tunc non est dubium quod iurabit per procuratorē in rem suam: vt dictū est facit. ff. de noua. delegare. quandoqꝫ non intercessit animo nouādi. tunc quidem intercessit animo repetendi. tunc procedit distincto glos. scilicet aut conuenitur ex obligatione propria et iurat de calumnia aut ex ꝓmissione domini: et dominus ipse debet iurare. vt hic. Si vero intercessit animo nō repetendi tūc ipse debet iurare. argumen. l. solutioni. ff. de solu. ⁊. l. soluēdo de neg. gest. ita debetis intelligere hāc materiam.

Principales. Ista auten. ponit quedam q̄ ponuntur in hac. l. licet addat quedam: et inter cetera addit vnum capitulum iuramenti scilicet quod nihil ꝓmittet vt falsa sententia detur et addit etiam vnum alium casum. ¶ Quero que sint iste persone ad quas negotium trāsit. dicit gl. ad heredes. Item ad procuratorem. ⁊ sic tenet ista glo. quod procurator teneat iurare de calum. ⁊ vide eam. casus est bodie qō procurator debet iurare extra eod. c. ij. li. vj. dixi. ff. proxi. mo. ff. istud vltimū si nō vult respondere qualiter ꝓnūtur dicā. j. eadem. l. ff. si actor ⁊c.

1 ¶ Coram arbitris iuratur de calumnia.
2 Juramētū claumnie potest tacite omitti.
3 Juramentū calūnie si petitur ⁊ nō prestatur reddit ꝓcessum nullum.
4 Clerici quando debeant iurare de calumnia.
5 Princeps quod possit remittere iuramentum calumnie per rescriptum.

a ¶ Jurādū de calū. bart. vt tenere Jtium in. d. ff. qui alteno.

b ¶ Speciale mandatū. ⁊ hoc dictū not. ad plura alia iuramēta extēdit bar. i. l. q bona. ff. si alieno. ff. de dā. infec. ſz Jo euz tz Bal. in. ff. ſz qr in pn. q nō valet cōsuetudo q etiam parte nō petente istud iuramēti nō ꝑstet vt refertur ex. in. l. de pupillo. ff. q opus. ff. de ope. no. nun. ⁊ ibi etiā refert qd si minꝰ legitime est prestitū. ⁊ vide Jmo. in l. q bona. ff. si alieno. ff. de dā. infec. et scias q etiaz in causis summarijs prestat iuramētū vt in cle. sepe de. sig. ⁊ no. bart. ff. e. l. j. ff. finaute. ⁊ dixi. ff. e. l. j. vbi viō. Adde qō nō valet cōsue. q istud iuramentū nō ꝑstet vt extra de fide iusso. ꝓstitutus. c. ꝓsentiū. ⁊ tū valet cōsuetudo q solū tpe snie exigat ſz Jo. an. i addi. ad spe. co. ti. ff. sequit vſi. quid de causa appellationis vt refert Pile. ita tenere qō hosti. dicit q ita seruabat Mediolani tempore q ibi assessor fuit. ō q̄d abba. in. c. ceterū. extra eodem.

c ¶ Hoc etiam. sed Hui. de suza. vult būc. ff. log etiā sine cōiucta ꝑsona q̄ pōt agere sine mandato. si em̄ is quē cōstat habere mādatū non relinquetō im̄ a iuramē to quantomin⁹ oz ipsum releuare cō iuncta ꝑsona quā cōstat nō habere mādatū: ſz principiū. l. log ſ qñ cōiūcta ꝑsona agebat ꝓpria noīe ꝑ suo interesse: tunc em̄ oz ipse iurare nō alius ⁊ plus mihi placet. An. barb.

d ¶ Nō repellit. vide bar. i. l. q bona. ff. si alieno. de dā. infec. ⁊ i. l. ij. in prin. ff. eo.

e ¶ Syndicus. adde ff. ea. i. ff. qō obseruari. in. iij. colum.

f ¶ Quid ? abbate. vide q̄ dixi. post Bal. i. l. ij. ff. qui ac cu. non pos.

1 Non iurans de calumnia cadit ab actione per sniam que fertur lite contestata. nume. j.
2 Jurans de calumnia qui habetur ꝓ confesso q̄ possit appellare.
4 Volens respondere positioni an habeatur ꝓ cōfesso. ⁊ an per sniam vel ipso iure. nume. ff.
6 Pena huius. ff. quando transeat ad heredes.

Quod si actor. Breuiter dicit: si actor non vult iurare de calumnia cadit ab actione: reus volens iurare habebit ꝓ cōfesso. h. d. Dicit hic q actor cadit ab actione. ¶ Quero ? an ipso iure vel per sententiā. certe per sniam. vt habuistis in autē. principales. ff. ꝓxi. ¶ Circa hoc oppo. ⁊ videt iniquuꝫ qz forte vellet a lite desistere: vt. l. postq̄ liti. ff. de pac. Sol. non potest desistere actor: vt in aut. qui se mel. j. quō. ⁊ qñ ind. ¶ Oppo. j. de iudi. l. ꝓperādū. ff. sinaut ex gestis. Solu. ibi loqtur de absente: hic de ꝑsente ⁊ iurare nolente. ¶ Quero an iste ? qui habet ꝓ cōfesso possit appellare. glo. tua dicit q̄ sic. vt. l. creditor. ff. iussus. ff. de appel. ¶ Item q̄rit gl. ? vtrum ista snia ferat lite nō ꝓtestata. certe nō: qz iuramentū calūnie post lītē cōtestatā oz ſstari. ¶ Quero vtrum reus semper debeat condemnari dicit glo. ⁊ bene. q̄ non per istum tex tum qui dicit q̄ prout quod ꝓut rei qualitas suggesserit forte posito qō habeatur ꝓ confesso nō erit efficax ad condemnādum ⁊ libellus stabat ita quod debeat sequi absolutoria. ¶ Quero vtrū quis possit petere tēpus ad deliberādum[a] dic vt etiā dixi. ff. qō obseruari

a maciā tz iste actor fit grauat[a] in ꝑbā do vt dicit bal. in c. i. de mili. vasal. q cōtumaz[e] allegat Jac. de are. in bac l. ⁊ adde q̄ rñdēs positionib⁹ tz non cōgrue non oz reputari contumax ſm bald. ff. ea. l. ff. c quod obseruari. i ff. iij. col. ? vide q̄ ibi dixi. dicitetiā bal. in. d. ff. qō obserua ri. i. viij. col. qō cō tumaz in nō rñdē do positioni non admittēde nō ba- 6 bet[f] ꝑ confesso hic adde bar. i. l. dubita te. ff. q tacuit de in d terro. act. et dum dixi qō pōt contumaz purgare mo ram. vide hic per gui. de suza. et do. 1 Anto. in. c. pe. cir- 2 ca pe. col. extra eo.

b ¶ Pro cōfesso. ſz nō ipso iure. ⁊ hoc etiā tz Jo. mona. i dicto. c. ff. post prestitū. de ꝓbat. in. vj. 1 et hoc sequit bal. c. fi vasallus feudū si de feudo. fue. cō- 2 tro. qō cōputabit alia rōne. vt q̄ cō mittit motui iudicātis in. o. c. ff. post ſstitum dum dicit absq̄ rationabili cā. ergo requirit iudicis declaratio ? ideo fis. caut⁹ q̄ si tu es aduocat⁹ ei⁹ q nō respōdet cā cōmittat cōsule da facias qō committat sola diffinitiua ⁊ nō interlocutoria. q̄ cū sit interlocutū diffinitiua id pōt fundari rōne cōtumacie sed altera pars sit cauta qō faciat cō 2 mitti q̄ sunt ptes iudicis qō tenemē tī. ⁊ sunt vba bal. in. l. constitute. de 4 pe. iudi. q ma. indi. et in. l. j. in. ij. colū. de confessis.

c ¶ Sz aduerte. an 7 aūt requirat citatio in ista snia declinatoria ſpe. dicit qō nō in tit. de depo. ff. viij. ad fi. ſz ꝑ hoc vide Jo. an. in nota. vbi de hoc tāgit an. bar.

Sic etenim. Hic est qdā ver. qui nō geret in summario. imo est quedā ratio ꝓcedētis. ideo oz legi cuz precedēti. ¶ Contra aduocatos ꝓligos.

Cōstitutio edita ad litis ordinationē pozrigit ad lites futuras sup factis etiā ꝑteritis pēdentibus.

Antiqua. Hec lex habet locum in litibus incboandis post banc legem et in pēdentibus si partes sunt ꝑsentes: alias secus. b. d. Dicunt quidā super verbo ⁊ compendiosa. Jo. arg. ꝓ ꝓ aduocato qui dicit se breuiare verba doc. postea vtiur magna prolixitate verborū sic. j. de vsufru. l. antiqtas. ¶ Nota ex isto ff. ⁊ tene mēti ? q̄ cōstitutio q̄ respicit litis ordinationē pozrigit ad lites futuras sup factis et ꝑteritis pēdentib⁹. vt hic vides ⁊c. ¶ Opp. de. l. leges ff. de legi. vbi lex ad ꝑterita nō trahit. Solu. ibi loquitur de. ll. q̄ respiciūt litis decisionē. ⁊ sic iustitiā vel iniustitiā patris hic de his q̄ respiciūt litis ordinationē seu ꝓcessum. nā ꝓcessus ēt de futuro tz super cā ꝑterita. ita dico multū plene in repe. l. oēs populi. ⁊ ꝑpetuo tene menti. qz q̄tidie accidit.

¶ Explicit liber secundus.

¶ Incipit liber tertius.

¶ De iudicijs. Rubrica.

¶ Alijs ꝓparatorijs iudiciorum sequitur videre de iudicijs. Et hanc continuationem vidistis. ff. de in ius vocan. super rubrica.

¶ Conditio actoris quando fiat deterior per litis contestationem.

Stipulatio vsurarum quando tollatur per nouationem. ⁊ nu. 8.

Vsure currunt post litis contestationem quomodo petanť in actione vel officio iudicis. ⁊ nume. 6.

Officium iudicis ordinarium concurrit cū actione ordinaria.

Rei vendicatio tz sit iudicium stricti iuris tamen est arbitraria.

Nouationis spēs est tripleꝫ. ⁊ de effectu eiꝰ.

Iudicio. Per litis contesta. non extinguitur obligatio vsurarum commissa vel committenda. h. d. Dicimo ꝓmittit vnuz antecedens ex quo sequit declaratio questionis Secundo ponit ipsam determinationem questionis. Secunda ibi: superest. Anteq̄ ponam casum in terminis: primo debetis scire q̄ hec. l. variatur duobus modis principaliter. primo q̄ loquatur d in stipulatione vsurarum committenda. Sedo vt loquatur in stipulatione iam commissa vsurarum. ⁊ iste lec. tanguntur in secunda glo. huius l. Item prima subdiuiturin duas. Una q̄ vsure que currunt pendente iudicio possunt peti vigore einsdez instantie. alia q̄ noua instantia opus sit. Ista tanguntur in glos. super verbo deductum. Pone ergo casum ſm. j. lec.[c] scilicet in stipulatione vsurarū committenda que est magis rationabilis. ¶ Not. q̄ per lit. contesta. ? non fit deterior conditio actoris quod apparet. quia non committitur stipulatio vsurarum. ¶ Nota q̄ vsure que currunt pendente iudicio possunt peti. ¶ Oppo. q̄ per lit. contesta. fit nouatio. vt. ff. de noua. l. aliam. sed ? per nationem stipulatio vsurarum extinguitur: vt. ff. de noua. l. nouatio. ⁊. l. paulus. ergo ⁊c. Huius timore bec. l. legitur duobus modis. Primo q̄ illō quod dicitur in. l. contraria. scilicet quod tollitur stipulatio vsurarum loquitur in stipulatione commissa. et bec est. ff. lec. que tangitur in secunda glo. declara vt in glos. et in ea non insisto quia non habet dubium. vide glo. Alia lec. est q̄ loquatur de stipulatione vsurarum cōmittēda. tunc ad contrarium respondeo qz stipulatio vsurarum tollitur per nouationem voluntariam. sed per lit. contesta. fit nouatio necessaria que non habet nocere actori: vt. d. l. aliam. ⁊ de regu. iur. l. non solum. ⁊ loquitur bic ita. ¶ Adodo ad istam lec. oppo. tex. innuit q̄ iste vsure ? que currunt post lit. contesta. debent peti nouo iudicio contra quia imo boc venit in eodem iudicio: vt. l. edules. ff. item sciendum. de edil. edic. Huius timore sunt bic due lect. Una est q̄ cōtrarium fatemur q̄ bic potest conueniri scilicet per officium iudicis. vel etiā actione principali quomodouult. Alij dicunt q̄ bic debet cōueniri. ff. per officium vel etiā actione principali. f. noua instantia. ⁊ ista fuit opi. Joan. ⁊ ad. ff. item sciendum. respondet q̄ ibi loquitur in iudicijs bonefidei vide glo. Contra ista tz responsionem videtur casus. ff. de rei. vendi. l. non solum. vcz q̄ in stricti iuris ea q̄ post lit. ꝛc. emergunt spectant ad officium iudicis ꝓpter q̄ glos. videt recedere ab opi. Jo. tenendo opi. glos. q̄ bic pōt peti etiam iudicis officio. ¶ Opp. extraordinarium cōcurrit cū ordinario. vt in. l. puinciali. ff. de no. ope. nū. ⁊. l. in cause. ff. de mino. ergo nō oz cō currere iudicis officiū cū actione ordinaria. Solu. dico q̄ actio ordinaria nō cōcurrit cum officio iudicis qō ꝓncipaliter intentatur loco actionis: ſz cū officio iudicis ? mercenario sic: ita loquitur bic ⁊ in. o. l. nō solum. ff. de rei vendi. Ita defendit glo. istā lec. Nos qd dicemus. breuiter dicamus q̄ opi. Jo. est vera q̄ iste vsure nō deniant officio iudicis sed alia interꝑtatione opus est: vt tex. bic expresse dicit. Ad. ff. ité sciendum. responde vno modo ſm opi. eiusdē Jo. q̄ ibi loquit in bonefidei iudicijs: bic in stricti iuris. Nec obstat. l. non solū. de rei vē. q̄ ſz rei vendicatio ? fit iudicium stricti iuris tñ est arbitraria. vt. l. in actionibus. ff. de in ius vocan. et ideo equiparatur actioni bonefidei. Vel aliter ? et melius ⁊ ista est veritas. sicut deus est deus. Quedā occurunt pendēte iudicio q̄ possunt peti ex natura actionis. ꝓposite: tūc possunt ista expediri p officiū iudicis deseruiētis illi actiōi: vt. d. ff. ité sciē dū. ⁊. l. nō solū. quedā emergūt pendente iudicio q̄ in natura actionis. ꝓposite nō veniūt in casu. l. nostre. nā vsure hic debent ex stipulatione vsurarum nō ex natura actionis. ꝓposite ad sortem merito p officiū iudicis expediri nō poterit. Casus est hic et l. hactenus. ff. si. ck se. ff. de aqua plu. ar. et. l. si quis iussu. ff. si. ff. de dā. infe. Ité opus est alia interpellatione. Casus est hic. Modo habes intellectū butus. l. mō veniamus ad gl. mag. ¶ Op. q̄ p lit. cōtesta. fit nouatio vt dixi. sed p nouationē tollit ois obligatio: vt. l. j. ff. de noua. insti. q. mo. tol. ob. ff. patere. a. ergo vsurarū stipulatio est pempta. Nuⁱ⁹ timore debetis scire ? q̄ tripleꝫ est species nouationis. Una est nouatio q̄ est vni⁹ obligatiōis in aliā trāsfusio atq̄ translatio. ⁊ ista fit duobus modis p

[a] ¶ Ad eiꝰ heredes ⁊ sic habes hic qō ficta ꝓfessio nō nocet heredi. Adde tu ad idē ibrā. de bti. I repe. c. q̄ſi cōtra falsam. ff. pba. inver. respōnes col. fin. philip. de rufi. in. c. cū ſpāli. ff. poxro. colū. iiij. de appella.

[c] ¶ Secūdū primā lec. vide de materia angē. de are in ſti. ff. acti. i. ff. actionū. in pen. colum.

stipulationē.ꝛ per lit.conte.factam cū alio animo nouandi.Scō.ꝛ nouatio est ad obligationez noue qualitatis adiectio.ꝛ ista fit plit.contest. contra debitorez.ꝛ appellāt hec nouatio necessaria.ꝛ de hac loquif ista.l.Tertia nouatio est prime nouationis ad veterē adiectio.ꝛ ista fit p sniam.nā prime actioni adijcit actio in factū ex snia.Aideamus ergo de effectu istarū nouationū de qualibet ponit glos.p ordinem ideo vide glo.in eo ꝙ dicit per nouationem voluntariā decedit ab obligatione.dic plene vt dixi in.d.l.aliā.ff.de noua.Jn eo qō dicit ꝙ p se cūdā speciē nouationis interrūpit prescriptio. dic plene vt dixi tibi in.l.ij.§.fi.pro emp.dicaz in.l. cū notissimi.in prin.j.de prescrip.xxx.anno.ꝛ.l. more j.de rei.vendi.Jn eo ꝙ dicit de actione rescissoria que perpetuatur.dic verū est in rescissoria secus in officio iudicis rescindente.vt dixi plene.§.ex qui. cau.ma.l.fi.Circa tertiā speciē nouationis:i eo ꝙ dicit quod lata sententia super reali parit vtilē in rem nō est verum nisi in snia arbitri.vt.l. in arbitris.secus in sententia iudicis.vt.l.miles.§.iudicati.ff.de re iudi.ꝛ ibi dixi.ꝛ glo.tangit ꝛ dicam in.l. actozi.j.de iureiuran. Itez in eo qō dicit ꝙ prime actioni accedit per sententiam non est verū in snis. Nam si quis vellet prima actione agere posset agere insolidum sicut prius habuistis not.in.l.j.si plures ex na sententia fuerint condem.

Licet iudice. Sñ ē petitio generalis cō tra exceptionem rei iudicate replicatio doli obijcitur.h.d. ¶Opp. de.l.cū queritur.ꝛ.l.ꝛ an eadem de excep.rei iudi. Solu. hic considerata actione generali proposita. et sententia generali obstat exceptio rei iudi. quia agif de eodem:sed considerata prosecutione nō agitur de eodem ideo replicatio obijcitur. ¶Oppon. de.l. sub pretextu.§.de transa. Solu.vt tibi dixi.ꝛ.l.age. eo.titu. ¶Opp.j.eo.l.fi cū tibi. Solu.vt ibi et illa est notabilis determinatio ad hāc l. ¶Quero qd si scienter quis omisit prosequi vnum articulum. Rñ.idem perinde ob.exceptio rei iudicate esset prosecutus. Casus est in.l.de rebus.ff.de arbi.qui casus est singularis qno ad hoc ita quod non alibi. ꝛ ita plene tractat in ista materia.

☞ Judex secularis quando possit incidenter cognoscere de causa spirituali.

Quoties. Judex † incidenter pōt de cā spūali cognoscere qō al's principlr nō pōt. h.d. Hoc est verum simpliciter ꝑm iura nostra.sed de iure canoni.hoc est limitatū ꝙ hoc intelligaf qñ incidit qō ꝙ non sit spūalis.Nā de questione spūali non pōt etiaz incidenter cognosci.vt extra qui fi.sint legi.c.tuam.de ordi.cog.c. latoz. et possum⁹ dicere etiā qō hec limitatio est vera de iure ciuili.vt.§. de sacrosan.eccle.l.omni nouatione vbi fecit tibi notare.qō qñq; emergit aliqua ḡstio in spiritualibus non debet terminari sine cōsensu episcopi.qz in talibus ad eum debet recurri ꝛ ideo vos videtis quando opponitur exceptio vsuraria semper remittitur probatio ad epm.idem in exceptione excōicationis.Jtē quando emergit cōtentio matrimonij:vt in.c.prealleg.ꝛ extra de sententia excōi.c.si iudex laicus.lib.vj.Tamē ego consueui vobis dicere qō potest esse contentio de matrimonio taliter ꝙ pōt expediri per iudicem laicum qz ego dico ꝙ ille non despōsauit talem per verba de presenti.de hoc autem an despōsauit eam nullus instrumētū est hic factū nec ad aliqd spūalitatis.⁹ Sed si esset cōtentio an inter cos potuerit esse matrimoniū vel an sint aliqua verba que haberent inducere matrimonium tūc istud est speciale ita loquunf dicta.c.idem dico.de vsuris.Nam si est contentio inter te ꝛ me.quia dico instrumētum factuz de duplo in fraudē vsurarū aduersarius dicit contra. Jsta questio est super facto:nihil est hic spūalitatis.Sed si esset contentio super aliquo contractu certo.vtrū esset vsura vel nō:vt puta in istis emptionibus frumenti que fiunt ante tempus in istis ꝛ in alijs similibus tunc ad epm debemus recurrere ꝛ ita loquitur tex.in.d.l. omni nouatione §.allegata.ꝛ dixi tibi in.l.titia.ff.sol.matri.

Si cum tibi. Sententia generalis parit exceptionē in non prosecutis:si tñ sunt de appendicijs prosecutorum.h.d. Hic singularis casus quē ita clare nescio alibi. ¶Opp. §.eo.l.licet.Solu.vt in vlti.fol.glos.que concordat cum summario quem tibi dedi et tene menti quia nescio alibi ita clare.

Judice. Delegatus nō subdelegatus a principe.h.d. ¶Oppo.ff.de offi.procō.l.legatus. Sol. hec regula fallit in legato ꝓcon.ratio quia delegatus est de conscientia legis. ¶Op.ff.gs ꝛ a quo ap.l.j.§.j.Sol.ibi loquitur in delegato ad vniuersitatem qui potest vnaz subdelegare. ¶Oppo. de aut.ad hoc.j.posita.Sol.vt ibi videbitis incontinenti. ¶Quero vtrum iudex delegat⁹ post lit.con testa.possit subdelegare.glos.in quibusdam locis videtur dicere ꝙ sic ad similitudinem procuratoris:vt.§.de procu.l.neq;.doc.nostri dicunt contra qz differentia est inter procuratorem ꝛ iudicē.Naz per lit.conte.potestas iudicis non plus firmatur qō apparet qz potest renocari etiam post lit. contesta.vt.l.iudicium soluitur.ff.de iudi.qō in procuratore non est.non sunt hic alia.

☞ Dispositio huius aut.nō habet locum de iure canonico.

Delegatus ad vnam causam an possit vnum articulum illius cause delegare.

Ad hec si admini. Pono casum ſm gl. ¶Op.de.l.a iudice.Solu.gl. ꝙ hic loquif qñ iudex vult delegare reservata sibi snia:ꝛ ita cōiter observatō suetudo dicit glo. ¶Ultramōta.intelligunt aliter ꝛ melius ꝙ hic non loqtur de iudice delegato:sed de assessorib⁹.ꝛ sic intelligif ista aut.vt iudex ꝙ hz suos assessores possit expedire per suos assessores oīa acta.oītamen ipse etiam interfit. ita loquitur hic.iudex vero appellationis.ꝛ iudex delegat⁹ debent oīa acta per se expedire non ꝑ suos assessores

Sed circa hoc sunt † varie cōsuetudines locorum tamen de iure canonico ista aut.nō procedit qz iudex potest delegare omnia reservata sola sibi snia vt in.c.super questionum.extra de offic.ꝛ po.iudi. delega. ¶Item † an iudex delegatus ad vnā cām possit vnum articulum illius cause cōmittere dic vt extra de offi.dele.c.j.in clementinis.

Seruus. Seruus nō hz legitimā psonaz standi in iudicio h.d.Et fallit in casib⁹ hic positis in gl. Jn psona monachi:dic vt in aut.causa q̄ fit cū monacho in persona filij:dic vt in.l.j.j.de bo.ma.

Cum debitoris. Contra seruum ex persona defuncti domini agi nō potest sed nō defendatur per offi.iudi.actor in possessionem mittetur.hoc dicit.

Licuit. Equitas scripta pferē rigoi.h.d.Jstā materiam explicaui tibi plene i.l.j.§.de le.dic vt ibi.

☞ Plena cause cognitio in quib⁹ causis adhiberi debeat.

Sūmarie intelligit quo ad solennitatē iudiciorum probationes tamen requiruntur.

Semiplena probatio sufficit in causis que nō pariunt plenum preiudicium.

Plures dilationes dantur ad allegādum.

Judex an possit limitare t̄minū ad pbādū.remiſ.

Judices. In causis in qbus snia lata plenū preiudicium parit debet adhiberi plena cause cognitio.h.d.in summa. ¶Op.de.l.sciant.j.de proba. Solu.† breuiter queda est criminalis causa:ꝛ illa exigitur plenissima cause cognitio.vt.d.l.sciant.q̄ dam est cā ciuilis:ꝛ in ista qñq; snia que sup ea fertur plenū preiudiciū:tunc oz adhiberi plena cause cognitio vt hic.ꝛ vbicumq; † reperies ꝙ in istis causis

a ¶Cū q̄rit Quid si pater dedit tutorē filio suo titiū debitorē suū postea cō uenit titi⁹ de male gestis et sit cōpromissum de cā condēnat titi⁹ in.xxx. pro male gestis et omissis an si agit ad debitū patris sui obstet exceptio vtō spe.i ti.ō arbi. §.excipit.ſz pone.

✳ ¶Pro cōcordia. Aduerte ꝙ bart.i hac.l.quoties.allegat cōtrariari per d.Alex.in.l.titia. ij.so.ma.vbi dicit Bar.tenere ſnium eius qō hic dicit in.l.oī nouatione C.de sacrosan.ecc. solutionē vnā dat do.alex.ꝙ aut loqmur in his q̄ sunt mere ecclesiastica.ꝛ q̄ nullo modo actiue spectant ad laicos vt qz agif ō pu niēdo clericuz vel hereticū.ꝛ similia.

Et tūc sine incidat qō facti sine iurisdictionis cognoscit iudex secularis.ꝛ ita loquif.c. si iudex. de sent.excō.in.vj. ꝛ ꝓcedat secunda opi.§.q̄ incidēter nō pōt cognoscere si aūt actine caderet in laicū tunc procedat alia opi. bar.in.d.l.titia.cū distinctione ꝓdicta q̄ fuit originalis ꝑau.ō elizabe. i cle.j.de vsur. Ad de ꝓdicta ad bal.i l.filiuz.ff.de bis q̄ sunt sui vel alieni iur.

b ¶Spiritualitatis. Adde que posui in.l.titia.ff.sol. matri.

a ¶Allegationib⁹ sed qd si simpliciter renūtiauit allegationibus anvidetur renūtiatū allegationib⁹ iuris vel facti. vide Jo.andr.in addi. ad spe.in tit.de renuntia.§.j.ꝛ pau. de cast.hic.

Andre.Poma.

b ¶Que sepe.in cōtrarium vī facere text.in.l.testiū. C. de testi.ꝛ ibi bald. iūcta regula q̄ posſunt fieri p.l. posſunt fieri p pactuz gl.in.l.nō possibile.ff.ō pac.sol.ptz ex dictis p bart.in l.oēs populi.in.vj col.in fin.ff.de iusti.et iurē.et vide alegā.consi.l.col.j. volu.v.feli.in.c.ij. de pba.co.pe.ꝛ fi.

Andre.Poma.

c ¶Nulli.limita istā l.vt p oldra.cōsil. cxvij.col.iij.ꝛ nota q̄ q est iudex cauſe pparate et vide barb.i.c.ij.co.iiij. a de offi.dele.ꝛ aleg. 2ſi.cxcvj.col.ij.iſi. vol.ij.et cōsil.lxiij. volu.iij.

d ¶Examinari.ſz cōtinētia cause nō debeat diuidi ītel ligif semp nisi diuisioēt necessaria vt est casus no.in. l.nāz si fur.ff.sicer. pe.vt puta si pecunia qā dedi mutuo in parte sit cōsumpta qñ tūc ali parte cōsumptaz ꝛc.scō limita istā regulā nō habere locū si reus nō ponat.qz adhocvt ꝓdat iste tex. requirit ꝙ pars ponat istō fuit fingulare dictū Jnn. in.c.cū.m.ferra.de cōsti. adde bal. in terminis in aut.ſz nono iure.C.ō ser. fugi.ꝛ bald.in.c.j. de contro.feu. inter pa. Et ad limitationē vide bal. in.c. de inuestitura in mari. facta. Tertio fallit qñ petif cōtra iudicē q nō hz iurisdictionē vltra partē petitā ita singulariter dixit bart.in.l.in cōmodato.§.duab⁹. ff. cōmo.ꝛ vide q̄ dixi in margine mei codicis.i bac. l.

cauſis plenum preiudicium parientibus cognoscatur summarie intelligitur summarie quoad solennitatem in dicioꝝ probationes tamē requiruntur plene:vt extra de verbo.sign.c.sepe.in cle. ꝛ.j.de naufra.li.ij.ō submersis.Si vero sunt cause que non pariunt plenum preiudicium tunc requiruntur probationes semiplene.ff.ad exhiben. l.ij.§.ibidem.ꝛ.l.si quis a liberis.§.vel si parens. de libe.agno.ff.ad exhiben.l.thesauros.cum similibus. ¶Oppo.qō non detur: nisi vna dilatio:vt l.fi.ff.de fer.Solu.hic † loquitur in dilationibus q̄ dantur ad allegandum ibi in his que dantur ad probandū.¶Quero an iudex possit limitare terminum † ad probandum seu proponendum exceptiones.Cy.tractat hic.Dy.in.c.indultum. de regu.iur.libz.vj.dixi vobis plene in.l.ij.ff.de re iur.

☞ Productioni testiū vel instrumentoꝝ an renuntiari possit:ꝛ valeat renuntiatio.

Pactum ꝙ cōtra instrumentū non possit probari nisi per instrumentum non valet.

Allegationibus iuris q̄ñ quis possit renuntiare.

Habemus. Opp.de.l.fi.ff.de ferijs.gl.dicit bic in dilationibus que dantur absenti ibi presenti et petenti truffa est.Tu dic ꝙ ibi loquitur in dilationibus que dantur ad allegandum hic in his que dantur ad probandum. Item scias ꝙ vsus non approbauit ꝙ dentur tot dilationes ad probandum seu allegandum. Et vt dixi vobis non ponitur ista solemnitas in numero solēnitatis substantialis ita ꝙ eius omissio vitaret sententiam vt dixi vobis in.l.prolatam.j.de senten. ¶Quero si aliquis renūciauit productioni testium vel instrumentoꝝ an hec renuntiatio valeat.ista autē videtur ꝙ sic ibi allegationibus renuntiauit glo.determinat contrarium videlicet ꝙ nō valeat renūtiatio ꝛ hec aut.loquitur in allegationibus iuris.vide glos.que est vna nona glos. contrarium huius videtur notari in corpore vnde hec sumitur ꝛ Jac.de are.tenet contrariū ꝛ etiā cano.vt extra de test.c.de testibus.ꝛ istud quotidie obseruatur in iudicio ergo quis potest renuntiare suis probationibus sed extra iudicium talis renuntiatio non valet vt not.in auten.vt sine prohibi.ma.de.et cre.§.quia vero. ¶† Et illa pacta que sepe⁹ quotidie apponuntur in instrumentis que dicunt promittentes ꝙ contra instrumentum non possit probari nisi per alīd instrumentum nō valet vt no.in dicto.§.quia vero. ¶Jtem illud quod glo.dicit † ꝙ in allegationibus iuris potest renuntiari.intellige quantum ad hoc vt sibi vlterius nō statuatur terminus ad allegandū vt non fit quid imputetur iudici.tamen renuntiatio non impedit quin scilicet semper possit allegari quia illis non potest renuntiari:vt l.ornamentorum.de auro ꝛ argen.lega.ꝛ de interro.ac.l.cōfessionibus.de leg.j.l. nemo potest.

☞ Cause cōtinentes que dicantur: ad hoc vt nō possit agitari corā diuersis iudicibus.

Ratio cōuentionis ꝛ reconuentionis impedit cās agitari corā diuersis iudicibus.

Quelli. Hec.l.loquif duobus modis principaliter dicit breuiter.Cause continentes non debēt coram diuersis iudicib⁹ diuidi.hoc dicit. ¶† Ad euidentiam debes scire ꝙ cause dicuntur inuicem continentes quandoqz qz sub vna actione generaliter plures species ꝛ plura capitula continentur.hoc modo hic intelligitur hec.l.in secunda glo.huius.l. Alio modo dicuntur cause continentes qz sub eadem re licet diuersis actionibus agatur.vt petitorium ꝛ possessorium.ꝛ isto modo loquitur in prima glo.magna.Et ista diuiditur in quatuor:vt in ea patet.Redeo ad primam glos.et put hec lex loquif in petitorio et possessorio. Hec l.loquitur quatuor modis. Primo modo ponitur hic casus ꝙ hic impetrauit vnum iudicem super petitorio alium autez super possessorio.Certe hec l.non potest esse vera in se propter duas rationes Primo ne cause continentie diuidantur.vt hic. se

cundo propter naturam conuentionis ꝛ reconuē tionis que vult ꝙ fiat coram eodez iudice.vt.l. papinianus.aut.ꝛ consequenter.j.de sen.tamen hec lec.non congruit litere propter tex in fi.qui loquitur de eodem impetrante vel de tex. ¶Secūdo modo legitur in eodem impetrante ꝙ hoc facere non possit. ¶Sed contra hoc oppo.ꝙ causa possessionis ꝛ proprietatis nō potest simul examinari:vt l.incerti.j.de interdi.Sol.intellige hic de possessorio recuperande vel adipiscende possessionis vel etiam retinende in casu in quo potest concurrere cum petitorio:vt dixi in.d.l.incerti.ꝛ ista lec.est bona.Alij dicunt ꝙ leg incerti precipit cām possessionis prius examinari vel terminari. sed tū non impedit quin cognoscatur simul. ista non est vera eo casu quo esset contrarietas inter possessorium ꝛ petitorium:vt ibi dixi.Alij dicunt ꝛ ista est quarta lec.ꝙ finito iudicio super causa proprietatis volebam impetrare alium iudicem sup causa possessionis vel econuerso.ꝙ non possum. ¶Sed contra hoc oppo.ꝙ hoc possim finito iudicio:vt.j.de sen.aut.ꝛ consequenter.Solu. † ratio conuentionis ꝛ reconuentionis impedit causas agitari coram diuersis iudicibus prima tamen perit:vt in contra. Sed ratio continentie cause impedit eos agitari coram diuersis iudicibus etiaz prima finita ita loquitur hic:ꝛ.ff.de quibus rebus ad eūdem iudicem eatur.l.j.hic non habetis alia.

☞ Dispositio hui⁹.l.est correcta de iure canonico ꝛ in terris ecclesie non seruatur.

Tempus instantie an possit de consensu partium prorogari.

Tempus instantie cause appellationis prorogat per compromissum.

Pactum per quod instantia prorogat nō firmat etiam iuramento.

Cautela vt possit instantia cause prorogari.

Sententia lata extra instātiam quando ꝛ quibus casibus teneat.

Properandum. Hec est notabilis decisio. primo ponit statutum suum in quo limitat tempus instantie. secundo ponit actorē contumacē. tertio reum contumacem.quarto iudicem negligentē. quinto advocatos negligentes.sexto tutores et curatores. Secunda ibi:in.§.sed si plene quidā.tertia ibi finautem reus.quarta ibi:in. §. finantem alterutra. quinta in.§.ꝓcludubio. sexta in.§.si vero cause. ¶Uenio ad primā que videt dicere instantia cause ciuilis durat triennio exceptis causis fiscalibus ꝛ publicarum functionū.h.d. Et diuiditur istud principiuz.et primo ponit ꝓemium.secundo ponit statutum.tertio exceptionem. quarto repilogat precedentia. quinto respondet cuidam tacite obiectioni.Secunda ibi:censemus.tertia ibi:exceptis.quarta ibi:sed omnes.quinta ibi: hoc enim. ¶Oppo.j.ea.l.§.finautē.in medio soln. quod hic dicit fallit ibi. ¶Oppo.j.vt infra cer.temp. questio cri.ter.l.fi.sol.qō dicit hic fallit ibi et in alijs. ll.bic enumeratis i glo.quas vide per temetipsuz. ¶Oppo.ꝛ videtur ꝙ minus tempus statuitur vt j.quomodo ꝛ quādo iudex.aut.qui semel. glossa videtur hic velle.ꝛ.j.ꝓogi.§.q̄ per illā aut. hec.l. in aliquo mutetur quod non est verum.vt dicam j.ꝓogi.§.ꝛ ideo quandam distinctionem quā glo. hic ponit omitto quia cadit melius.j.ꝓgimo.§. ¶Jtem oppo.j.de temp.ap. aut.ei qui appellat. fol.hic loquitur in tempore cause principalis : ibi in tempore cause appellationis. ¶Opp. extra eo. c.significantibus.solutio. † de iure canoni.ista.l.est correcta:quia instantia litis nō perit triēnio:ideo illa obseruaf in terris ecclesie hec vero obseruaf i terris imperij. ¶Circa hāc.l.quero de duobus. primo † an istud tēpus instātie possit de consensu partiuz prorogari.glo. dicit ꝙ nō quia istud est introductum propter publicam vtilitatem eg rationibus positis hic in ꝓncl.ibi et ius publicum et pact. priuatorum ꝛ.ita dicit glossa. Contra hoc

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

videtur text. ff. de tẽp. ap. aut. si tñ dicunt qdam q istud tps instãtie nõ põt prorogari pacisc̃edo simpliciter. vt hic sed compromittendo sic: a vt. l. Zia. Alij dicũt q tps instãtie cause principalis nõ põt prorogari cõpromittẽdo secus † in instantia cause appellationis: vt. l. Zia. & istud vꝰ hodie canonizatum. extra de appel. c. q̃diu. in de. ¶ Et predictis apparet † q istud pactum de prorogando termino instantie cũ sit contra publicã vtilitatem b non posset iuramẽto firmari: vt extra de foro cõpe. c. si diligenti. ¶ Sed vidi adhiberi † talẽ fraudem q vna pars promitteret alteri hoc nõ allegare. s. q tps instantie sit peremptũ tñ istud non relenaret: q inde ipse videns instãtiam perẽptam non debet dare sniam: q; non valeret. ex quo instantia iã est perẽpta. arg. eorũ que dicta sunt. s. vt q̃ desunt aduo. par. l. j. qs ergo esset modus: cogito q vnus modus sit tm̃. s. q de nouo renouet instantia vno ictu c oia repetendo ꝑm quod no. in simili in. l. mutari. ff. de procu. Predicta intellige nisi aliud obstaret. vt q̃ est talis cã in qua perempta instantia esset peremptum ius: vt in aut. de do. et similibus q; tunc non esset faciendũ. ¶ Quero quid si sententia fit lata post triennium † an teneat glos. dicit q non. vide istam glo. Contra istam terminationem oppo. s. vt omnes cause tam ciuiles q̃ criminales l. j. in fi. ¶ Pro buius declaratione debes scire q̃dam que hic tanguntur p Lyn. licet non perfecte tamen perfectius per do. Old. in quadã sua dispu tatione. q̃nc̃ tempus statuitur parti: quandoc̃ iudici: quandoc̃ instantie: q̃nc̃ actioni. Primo casu quando tempus statuitur parti: pars nõ audiatur post tempus: vt. l. peremptorias. j. sen. rescin. non poss. q̃nc̃ tempus statuitur iudici tunc aut statuitur iudici tempus & iurisditio. et tunc finito tpe iudex non potest aliquid facere. vt. l. ij. §. si iudex. ff. eo. j. quõ & q̃ in. l. vt si proponis. la. ij. Si vero tempus statuitur iudici tm̃: tunc quod iudex facit post tempus valet sed ipse punitur: vt. d. l. in fi. §. vt oẽs cau. tam ciui. q̃ crimi. & ideo aduertas ad verba statuti: q; vt vides differt multũ q̃ tempus statuitur instantie. d tũc ad illud q̃ iudex facit finita instantia non valet e vt hic cum gl. Ratio q; sententia non valet nisi procedãt acta solennia ad sententiam. vt. l. prolatam. j. de sen. sed perẽpta instantia pereunt oia acta pertinentia ad ordinem. vt. l. cum lite. ff. iudi. solui. vt videbitis. j. prozi. §. ergo apparet q̃ sententia lata finito tempore fertur sine libello: lit. contest. ergo non valet. facit ad hoc. ff. de excusa. tuto. l. scire op3. §. consequens & quod ibi no. per doct. quandoc̃ tempus statuit actioni: tunc non est dubium q̃ finito tempore finiatur actio: vt. l. fin. §. de dolo. et. l. superuacuam. §. de tempo. ap. cum similibus.

¶ Tempus instantie in causis in quibus lis cõtestatur incipit currere a die lit. conte. in alijs ab ea die qua cepit tractari de causa.

Prope finem triennij dicitur per sex mẽses.

Pupillus dicitur proximus pubertati quando est prope sex menses.

In causa semper proceditur ad instantiam petentis etiam altera parte absente.

Veremodicium actore absente contrahit.

Iudex in sententia debet dicere vltra actis.

Legitime expense dicunt que cõsueto modo fiunt.

Lex ista in quo suppleatur per auten. qui semel. et numero. 16.

De causa q̃n dici possit non liquere.

Absens q̃ non damnetur nisi sit contumax.

Ad sniam ab obseruatione iudicij ante triennium actore absente q̃n peruenire possit.

Sententia ab obseruatione iudicij an sit diffinitiua. remissiue.

Si snia est lata ab obseruatione iudicij an actio remane at in primo statu vel sit nouatio.

Instantia perempta: que acta pereant.

Hodie actore absente & reo presente et instante negotium liquidari potest.

Et si quidem. Actor absens legitime citat' si de cã non liquet condemnatur in expẽsis. si de cã liquet diffinitiua profertur snia pro habente iustitiã. etiã si fuerit absens sine spe retractationis. b. d. ¶ Nota q̃ † tempus f instantie incipit currere post lit. cõte. in casibus ergo in q̃bus lis non cõtestatur puto q̃ incipit currere tps ab ea die qua cepit tractari de meritis cause. vt no. doct. s. de procu. l. nihil. & habuistis text. in. l. nulla. eo. ti. q̃ tene menti. ¶ Not. scõo q̃ † prope finem triennij dicitur illud q̃ est prope g sex menses. s Et sic facit † q̃ pupillus dicat' proximus pubertati quando est prope per sex mẽses ad idem facit. ff. de excu. tuto. l. non tantũ. dixi plene. ff. de noua. l. j. vbi glos. tangit. ¶ Not. tertio q̃ semper † q̃n vna pars est absens debet procedi ad petitionem & ad instantiam partis petẽtis: vt hic & l. ad peremptorium. ff. eo. et. j. quomodo & q̃n in. aut. qui semel. & ibi tetigi. ¶ Not. † etiam q̃ absente actore contrahitur heremodicium. ita q̃ potest peruenire ad diffinitiuam sententiam. ¶ No. aliud q̃ † hic dicitur iudicem acta apud se confecta debere inspicere vt sis cautus in pronuntiationibus dicere visis actis & agitatis in causa &c. non em̃ sufficit hoc esse agitatum si iudex ignorat: vt. l. hoc aũt §. j. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. dixi plene in. l. multum. de condi. & demon. ¶ No. etiam duo q̃ dicuntur hic circa expen. Primo dicit q̃ debet condemnari in expen. que consueto modo circa lites expẽduntur. Secundo in ver. sinautem ex gestis. dicit in expensis quas reus se legitime expendisse iurauerit. Ex quo no. † q̃ legitime expense dicunt̃ ille que consueto modo fiunt: & sic iudex tagare debet tetigi vobis in. l. nõ ignorat. de fruc. & lit. expẽ. Nota casum in quo ille qui vincit condemnatur in expen. Ultimo not. q̃ verus cõtumax nõ repellat de hoc dicam. j. prozi. §. ¶ Veniamus ad apparatus oppo. et videt q̃ maior † dilatio debeat dari actori absenti: vt. j. quomodo & quando iudex. aut. qui semel. glo. superverbo decem confitetur contraria & dicit q̃ hodie istadilatio est aucta. vide gl. videte non puto hoc verum: nam aut. qui semel. loqtur quando contra actorem absentẽ quis vult procedere ad liquidationem negotij et ad diffinitiuam sniam: ideo ibi maiores dilationes statuũtur. hic vero loquitur quando cõtra actorem absentẽ proceditur ad absolutionem ab obseruatione iudicij si negotiũ non est liquidum ad diffinitiuam. vnde hoc additur huic. l. per aut. qui semel. q; per hanc l. non poterat negotiũ liquidari absente actore: h per illam aut. sic. ¶ Oppo. ff. que sen. sine appellatione rescin. l. prima. §. item cum ex edicto. Glos. pro solbuius cõtrarij hic diuinat. tu dicas quod fuit hic legitime citatus. in. l. contraria secus. ¶ Oppon. tertio & videtur quod † nõ potest esse casus in quo de causa non liqueat. nam aut approbatus est per actorem & debet vincere. aut non est probatũ: & actore non probante reus absoluitur: vt. s. de eden. l. q accusare. glossa non bene solvit: dicit enim q̃ illud quod actore non probante reus absoluitur in dubio est verum actore presente istud nihil est dicere Tu dic q̃ lex contraria loquitur quando apparet actorem non probasse datis legitimis dilationibus: b vt. l. finali. ff. de fer. & j. de dila. l. j. Sed si ponimus actorem se absentasse non datis legitimis dilationibus tunc de causa non liquet. ita loqtur hic. ¶ Oppo. q̃ non debet recurri ad iuramẽtum partis nisi in subsidium. vt. l. admonendi. ff. de iureiuran. & l. bonefidei. j. de iureiuran. Solu. specia le est hic in expen. ¶ Oppo. & videtur q̃ cõtumax debet perdere litem. vt. l. contumacia. ff. de re indi. Solu. expone vt ibi: vt cessent Zia. ¶ Ultimo oppo. de. l. certum. §. penulti. ff. de consel. vbi presens non damnatur absenti. Sed verum † est quod non damnatur absenti nisi sit contumax. quia tñ eius absentia dei repletur presentia. vt. j. prozi. ¶ Venio ad questiones & quero † vtrum ante finem triennij possit peruenire ad illud q̃ hac. l. dicit. In hoc sunt tres opi. in gl. Bul. q̃ sic. Placen. q̃ non. Jo. distinguit sed opi. Pla. videtur verior: q; ad hoc non potest peruenire: nisi prope finẽ triennij sine sit absens actor sive reus: vt. j. ca. l. §. huiusmodi autẽ sententia

a ¶ Cõpromittẽdo sic. & vide spe. in ti. de of. dele. §. restat vers. sed nũqd de tempore triennij. 4

Andre. Poma. b

b ¶ Utilitatẽ. Prefigio ergo instãtie 5 est de iure publico & vide qd aleg. inferat ex hoc con sil. l. col. iij. ad fin. vol. ij. & vide etiã socy. consil. cxiiij. alias. ciij. colũ. x. vbi ponit an p. c curationez possit fieri prorogatio.

c ¶ Uno ictu. Vide de q̃ aret. i. c. cãque. de iud. col. fi. 6 alleg. & fegtur dicta bar. hic.

d ¶ Statuit instãtie. vide spec. in ti. de offi. deleg. §. restat. ver. ergo si in instãtia als statuto. adde pau. ẽca. 2si. ccxxxviij. abb. 2si. xvi. ij. li. Et in materia adde vide q̃ aret. in. c. venerabilis. de iudi. aliter distinguentez.

Andre. Poma. e

e ¶ Nõ vz. Vide pano. consil. l. col. ij. in. v. colũ. & Aleg. cxxxvj. col. j. vol. j. & se. co. j. e. & vide ẽt Aleg. cõs. lxxxiij. co. j. vol. iij. vbi dicit q̃ snia lata per empta instãtia est nulla etiã si iudex pronũtiasset de instantia supesse cũ non supersset. et ciiij. in primo dubio. vol. v. & paul. de castr. cccxxviij. vbi ponit an valeat snia lata post terminũ prefigum ipsi cause.

1 f

2 g

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12 Andre. Poma.

f Nota q̃ tẽpus. sentit ergo bar. q̃ dispositio hui⁹. l. hz locũ ẽt i causis sũmarijs & executiuis. & vide Aleg. ẽi. & col. iij. vol. ij. & Nico. oino in tracta. cõcordã. cõtra rietatũ. bar. i vlti. cõcordã. vide etiã Sozi. cõsi. cxv.

g ¶ Et siquidẽ. se q mẽses. vide Bal. i l. excipiunt. ad fil.

b ¶ Dilationib⁹. vide bal. i. l. sancim⁹ in antep. col. j. quõ & q̃n in. & vide bar. in. l. admonẽdi. in iij. co. de iureiurã. fuerũt vba Inno. in. c. sup eo. el. ij. õ appel. specu. in ti. de sentẽ. prola. §. nũc videndũ. ver. istud.

sententia: hodie autem videtur secus q̃ non sit necesse tantum spectare actore absente. imo potest citius peruenire ad istam solutionem que sit ab obseruatione iudicij: vt. j. de dila. aut. q̃ fieri. ¶ Quero † secundo vtrum ista absolutio ab obseruatione iudicij sit diffinitiua sententia vel interlocutoria a dic plene: vt. l. cum titia. ff. de accu. vbi glo. tangit & ibi tractani plenissime. ¶ Quero vtrum ista absolutione f secuta actio remaneat in primo vel sit in aliquo innouata. gloss. dicit hic q̃ in primo statu remaneat: innouat tamen in aliqb⁹. pristino in eo q̃ est perpetuata in. gl. an. propter lit. contest. vt. l. fi. ff. de diuer. & temp. prescrip. In hoc dicit verum licet quedã glo. videatur velle dicere aliter. in l. iij. j. de fruc. & li. expen. & ibi dixi. Itez innouatur in eo q̃ adhuc durat vitium litigiosi licet instantia fit perempta. hoc tangitur per Jnno. de testi. c. tam literis. Glos. tamen videtur dicere contra. j. de prescri. lon. tem. l. j. ꝑm primam lec. dic vt dixi in d. l. ij. j. de fruc. & li. expen. ¶ Quero vtrũ acta facta in prima † causa durent in secunda perempta instantia. breuiter ea que pertinent ad litis ordinationem pereunt vt hic in tex. in eo q̃ dicit cautiones expirare. & l. ij. ff. iudi. solui. Jn actis vero que pertinent ad lit. oẽsionem glos. remittit ad notata in. l. is apud quem. s. de edendo. tangam. j. ea. l. §. fi. ¶ Querit glo. Quid si reus presens vult assumere in se onus probandi. vt diffinitiue absoluat an potest certe non poterit fieri per istam. l. sed hodie absente actore potest negotium liquidari vt in aut. qui semel. ¶ Querit glos. † in quo innouetur ista. l. per auten. qui semel. dicit glos. primo in numero dicerum. secundo q̃ abbreuiat tempus triennij. hoc non placet quia ibi loquitur quando proceditur ad liquidationem absente actore hic vero secus. tertio innouat q̃ hodie potest absente actore procedi ad liquidationem quod non poterat per l. istam hoc est verum. quarto dicit glo. q̃ hodie cadit actor ab actione ipso iure per. d. aut. quod non est verum. vt ibi vidistis qualiter debeat concipi ista citatio quando citatur absens: vidistis. j. quõ & quando iu. in. l. consentaneum.

¶ Contumax quis possit appellare.

Contra reum absentem post litẽ contestatam per nenitur ad primum decretum.

Missio in possessionem quomodo fiat: quando fit executio sententie.

Sententia diffinitiua an feratur pro actore absente non contumace reo presente. vbi q̃ non.

b c **Sinautem reus.** b Hic incipit tertia pars in qua loquitur de reo absente. Et breuiter dicit. Reo absente legitime citato si de cã liquet ad diffinitiuam sententiam peruenitur q̃ executioni mandabitur sine spe recuperande possessionis vel appella. et hoc prope finem triennij debet fieri. b. d. ¶ Oppo. quod reus audiatur volens recuperare possessionem vt. ff. de bo. au. iu. pos. aut. ei qui sol. vt ibi fuit facta missio ante lit. contesta. hic postea quod dic: vt habuistis in. l. consentaneu. j. quomodo & quando iu. l. ij. j. vbi in rem actio. ¶ Oppo. secundo & videtur † q̃ contumax appellat vnde videtur obstare. ff. de appella. l. tutor. §. si iussus. Solu. ibi loquitur de eo qui est contumax in non exigendo. ¶ Oppo. ff. de in integ. restitutio. l. diuus. Sol. ibi venit indice sedente pro tribunali. ¶ Quero primo † an contra reum absentem post lit. contesta. possit peruenire ad missionem ex primo decreto. cum bec. l. dicat q̃ ad diffinitiuam deberet peruenire. Respon. q̃ sic: vt. j. quomodo et quando iu. l. consentaneum. & ita dicit hic gl. ¶ Quero dicit q̃ sententia debet mãdari † executioni per missionez in possessionem in quas res debet fieri missio glo. distinguit aut agitur reali. & sit missio in re petita aut agitur personali. & olim fiebat missio in oibus bonis hodie pro mensura debiti declarati: vt in aut. ei qui. vide glo. hoc non est verũ in casu huius l. q̃n fit missio pro executione snie semp debet fieri pro mensura debiti non oim bonorum: & ideo dicit

tex. primo mobilium. secundo immobilium. tertio nom in. l. a dino pio. §. j. ff. de re iu. Jtẽ subdit hic glo. q̃n q̃n fit missio ex psonali actione semper audiatur de possessione: hoc non põt esse verum q̃n mandatur snia executioni. nã nunc ideo fit missio q: non soluit: nõ ideo q: nõ venit: & ideo possessio nẽ non recuperat nisi soluat: vt. l. fi pecunie. in fi. ff. vt in pos. le. ¶ Ultimo quero † an reo pñte actore absente non p contumaciã possit ferri diffinitiua pro actore gl. dicit q̃ sic. ar. j. de adul. l. q̃nis indubitati. Jstud non est verum: q: pro absente nõ contumace non põt sententiari. vt habuistis not. in. l. ea que. j. quomodo & q̃n in. ff. de re iudi. l. questium est tex. in l. furioso. eo. ti. hic pro nũc non sunt alia.

1 ¶ Juramentum calũnie an et quando ex cusat quem ab expensis.

2 Temeritas litigatoris quõ cognoscatur: vt condẽnetur litigans in expensis.

3 Si cã appellationis agit ex primis actis indistincte victus victori condemnatur in expensis.

4 Judex potest condẽnare etiam si non sit petitum victum victori in expensis.

5 Cautela vt iudex teneatur condemnare victum victori in expensis.

Sinautem. b Victus victori dz condemnari in expẽsis. b. d. & iste. §. est de precedenti parte. no. tex. ibi pro solutis expẽ. &c. ¶ Op. j. ea. l. §. finaũt ex gestis. Solu. ibi est casus spãlis vt vinces condenet in expẽsis. ¶ Op. ff. de leg. ij. qui solidũ. §. ẽt. Sol. dicit glo. q̃ regula hic posita facit exceptionem cõtumacie. vt d. §. finaũt ex gestis. Jtẽ iusta ignorantia. vt. d. q̃ solidum. §. etiã ille ergo qui hz istam causam litigandi excusat ab expensis. ¶ Quero † ergo vtrum iuramentũ calũnie excuset quẽ ab expensis. doct. tangunt in aut. generaliter. s. de epi. & cleri. & ibi te tigi tibi. & gloss. in aut. de iud. §. op3. Guil. in. l. iij. circa ꝑin. ff. de iureiur. Et dicit ipse sic. Juramentum calũ. excusat a calũ. nõ a temeritate: vt. d. l. ij. §. j. ff. de iureiurã. & l. j. in ꝑin. ff. si mulier ven. no. in pos. mit. sed expense veniunt reficiẽde etiã ꝑpter temeritatem: vt. l. eũ quem temere. ff. eo. et instit. de pe. te. li ergo iuramentum calũnie non excusat ab expen. do. Jaco. bu. nitebat ostendere q̃ iuramentum calũnie excuset etiã a temeritate. nã iuramentum illud cõtinet q̃ qs credat se habere iustã cãm vt. l. ij. §. q̃d obseruari. s. tit. j. Et debet intelligi q̃ credit iustis rationibus nõ temerarijs ideo illud iuramentũ nõ prestatur: nisi a bonime legitimo & habente etatem legitimã: vt ibi vidistis. ergo apparet q̃ nec in calũnia nec in temeritate est. Credo do. Guil. habuisse bonum intellectũ. Et etiam do. Jac. bu. nã iuramentum excusat a ꝑsumpta calumnia. Jtẽ a ꝑsumpta temeritate ꝑm Ja. hz pro tanto do. Guil. distinguit inter calumniaz & temeritatem: q: calumnia consistit in animo. ideo nõ põt probari directo. temeritas † taũt põt ex actis facili ter colligi. quid em̃ si errauerit in iure q̃ est lata culpa: & sic temeritas: vt. l. leges. s. de leg. & no. in. l. liberorũ. §. notantur. ff. de his qui no. insa. ¶ Jtẽ põt apparere ex actis q̃ actor nõ inuestigauit oia que debuit anteq̃ peruenire ad iudiciũ: vt. l. qui in alteri⁹. ff. de reg. in. q̃ aũt hoc dolose fecerit non põt ex actis perpẽdi. Et ideo placet mihi vna practica quam ego induxi q̃ si apparet alteram partium certo tempore litis temerario litigasse certo tempore non: verbigratia. post productionẽ vn⁹ instrumenti post publicationez testium fuit certa vna pars q̃ non habebat iustam cãm vel iustitiã iudex debebit eũ condemnare in expensis factis a die productionis talis instrumenti circa vel ab apertura testiũ citra. Jn aliis factis. nõ. arg. q̃ hoc imo tex. ff. de posit. l. si quis inficiatus. põt etiã apparere ab ipso initio temerario litigasse: & sic condemnabit in omnes expẽ. ¶ Et ista † optime dicũt do. Jnno. & etiam do. Joã. an. qui dicunt q̃ q̃n causa ap. agitur ex primis actis indistincte vict⁹ victori condemnabitur in expen. Ratio quia errauit in iure victus videns oia acta hic debuit cognoscere vtrum habeat iustitiam vel non. vt not. p Jnnoc.

1 f

2

3

4

5

Andre. Poma.

¶ Sinaũt. in pri. vide aliqd p bal. i c. ex pte B. col. ij. & se. de rescri. & aleg. ẽi. cxxij. ad fi. vol. ij. vbi ponit anille q succubuit ꝑpter iuramẽtũ delatuz aduersario in suppleméũ fit i expẽ. condemnandus. & cxxiiij. col. fi. vol. iij. vbi loqtur q̃n adesset statutũ q̃ victꝰ victori &c. q̃n esset facta ꝑmissio p instrumentũ de expen. & vide etiã Jaso. i. l. admonẽdi. in repetitione. ff. de iurem. vbi in quit incidenter. et lxxix. col. ij. q̃ vir ap̃probat licet litigans & succubens nõ dz in expensis condemnari.

vi. Philippum Decium in l. qui in Alexius - hic Philippus.

¶ Illo proculdubio. Nota q̄ in snia requiritur expressio causę de quo per Jac.bu.in.l.ij.ſ.ignominie.de bis qui not.infa.vbi tradit hanc doctrinā dicens q̄ aut iudex vult grauare cōdēnatū vltra quā constet effectus snie simplr late ⁊ dz causam exprimere.vt in.d.ſ.ignominie. et in.l. fi.cū ibi no.ſ.de ſuſpe.tuto.⁊.l.ſi legatario.ſ.fin.de fideicō.liber.aut vult reſernare ius ⁊ ex
onerare eū contra quē ferē snia ⁊ tūc dz cām exprimere 4 que tali effectu cōueniat.alleg.istuz teg.⁊.ſ.senat⁹. hic allega.in glos.aut neutrum facere.et tunc est consilium q̄ iudex exprimat cām ⁊ sic snia lata ex vna cā pariet ſ excep.rei iudi. in alia.l.ſi mſ.ſ.eandem cū ſi. ff. de ex cep.rei iudic. De 1 substātia aūt snie ad ei⁹ validitatez 2 nō est q̄ requirat expressio cause. c. sicut.de re iud. Et 3 ab hac doctrina 4 nō discrepat etiaz bart.in.d.ſ. ignominie.spec.in tit. de sen.pla.ſ.qualiter.versi. verum vbi ponit multos casus in qbus in snia requiritur ex 1 pressio cause.et in ter ceteros dicit q̄ qſi quis absolutus ab instantia ⁊ per patronos cause vel alios ſteterit 2 quominus potuerit infra instātiam causa diffiniri.dz exprimi causa.i. cuius culpa ſtetit vt hic.⁊ idez dicit vbicunq; iudex a iure cōi recedit.l. ſciendum.ff.de appel.reci.et ideo infert q̄ vbi victus non cōdemnatur in expensis iuxta regulā positaz.ſ. ead.l.ſ.finautem 3 vtraq; dz exprimi cā vt in.ſ. opz in auten. de iudi. 4 et in.c. calūniam. de penis et idem dixit Jo.an.⁊ alij in.c. finē litib⁹. de do.⁊ cōtu.et bart. 1 in aut. generali ⁊ ter in.v.colū.ſ. de epiſ.⁊ cle.et Spec. 3 in tit.de expen.ſ. 4 postremo. arguit in contrarium et Bald.in.l.preſes. a C.quomodo et qn in.⁊ in aut.ſed no no iure.j.eo.et dicit q̄ de hoc ē teg. ⁊ not.Jo.an.in.d. c.ſicut. vbi etiam ſequitur dicta per Specu.in.d.ver. extra de do.⁊ contu.c.finem litibus.et per Jo an. in c.curis ignorantia.de reg.iur.lib.vi. ¶ Quero vtrum iudex possit† condemnare victum victori in expensis:ſi non ſit petitum. Respon.q̄ iudex ſi non petitum potest condemnare in expen.q̄ ſtiud emergit in lite et pertinet ad officium eius vt hic.⁊ l.ediles.ſ.item sciendum.ff.de edil.edi.⁊.l.nō ignoret.de fruc.⁊ li.expen.tamen ſi iudex cōdemnationem omittit non punitur ex hoc ſi non erat petitum:vt.l.iiij.ſ.hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.⁊ ibi hoc tangitur per Dy.⁊ ibi dixi. ¶ Et propter hoc ſitis cauti† q̄ ex parte actoris semper ponatis in libello petēdum condemnari ad predicta cum damnis ⁊ expensis factis ⁊ in faciendis ⁊c. ſimiliter ex parte rei hoc petatis.non ſunt alia.

☞ Magnus quando magis puniatur quam parvus.

Dispositio huius.ſ.an habeat locum in his indicibus qui per annum tantum constituuntur vel per ſex menſes.

Tempus semel suppletum iterum non suppletur.

Infinitas est euitanda.

Sinautem vtraq;. Hic incipit quarta pars in qua punitur negligens iudex breuiter dicit. Judex negligens causam infra terminum triennij terminare penis legitimis punietur et ſi iudex fuerit mutatus ⁊ ad litem terminandaz minus anno ſupererit annus ſupplebitur. hoc dicit Vides hic† q̄ magis punitur magnus q̄ parvus contra in.l.pedius.ff.de incen.rui.nau.Solu.ibi in pena corporali:hic in pecuniaria. ¶ Oppo.ff. de iudi.l.proponebatur.Solu. ibi non finitur iudicium ita nec iudex.hic non mutat iudex. ¶ Oppo.de.l.ſi iudex.ff.eo.Solu.vt ibi. ¶ Quero vtruz hec leg habeat† locum in iudicibus annalibus et ſemeſtribus.dicunt quidam q̄ non quod glo.non placet ⁊ merito.nam cum ſit iudex per annum aperet q̄ potest habere annum quem vult ista leg. In iudicibus autem ſemeſtribus videtur q̄ non poſſit perire instantia autoritate huius.l.nam cū debeat habere annum integrum.et in omni capite ſex menſium mutetur nunq̄ finietur instantia ita dicit glos.quam vide.docto.noſtri dicunt contrarium.hec leg loquitur quando iudex mutatur ex causa ista quod pars non potuit prouidere.Secus ſi potuit prouidere.argu.ff.qui.ex cau.maio. l.ſed ⁊ ſi per prætorem.ſ.ſi ferie.Sed certe lz ista ratio concludat in partibus non tamen concludit in iudice ſurrogato cui non eſt quid imputetur. dicas ergo quod ratio eſt quia† tēpus ſemel suppletum iterum non suppletur.vt.l.fideicom.ſ.ſi quis mihi decem.de leg.iij.⁊.l.j.ſ.ſi cui ita.vt leg.no.ca. ¶ Item ad hoc facit† ratio vitande infinitatis.

¶ Querit gloſſ.vtrum hoc caſu ſiniatur instantia ⁊ dicit quod ſinitur:ſed partes reſtituūtur.de quo dic vt in glo.

☞ Causa in sententia hodie non inseritur.

Clientulus causa pendente pōt cogi ſoluere ſalarium aduocato officio iudicis mercenario.

Causa in quibus sententijs inseri debeat.

Instantia licet ſit perempta officium tamen iudicis durat vt possit hoc declarare ⁊ partem in expēſis condemnare.

¶ Illo proculdubio. Hic incipit quarta pars in qua punīuntur aduocati:breuiter dicit Si per negligentiam aduocati causa differtur legitime punietur.et ſi propter ſalarium non ſolutum retardetur pars ſoluere compellet.hoc dicit. Nota hec ibi ipſo videlicet iudice ⁊c. Nota q̄ in sententia debet inseri causa.circa quod vide qō nota. per Dy.in.l.qui rome.ſ.duo fratres.de ver. obli. verum in omnibus fallentijs ibi poſitis.plures etiam casus in quibus requiritur cause expressio in sententia ponit Bald.in.l. preſes.et alia fallentiam ponit etiam glo.in.d.c.ſicut.⁊ Bal.in.l.generaliter.ſ.j.de rebus credi.Adde an in snia ſit inserenda causa ꝑe.de ancha. consil.ccij. vbi dicit q̄ fatuus est iudex qui cām in sententia exprimit.

1 Et hoc refert Lyn.ad literam.Sed† hodie non est necesse q̄ inseratur causa:vt in.c.ſicut. extra de re
2 iudica. ¶ Not.q̄ per† officium iudicis mercenarij deseruiens cause causa pendente potest aduersarius clientulus cogi ſoluere ſalarium aduocato videbitis.ſ.de ſuffra.l.prima. ¶ Quero circa hanc
3 l.que† est ista sententia in qua iudex debet istam causam inserere. Jn glo.ponitur tres opi.vna est q̄ loquitur de sententia in qua aduocatus condēnatur:⁊ ista est clara. Alia in qua iudex absoluit ab obſeruatione iudicij. Alia in qua declarat partes obſoluendas ab obſeruatione iudicij.quelibet est vera vt puto.nam iudex absoluit ab obſeruatione iudicij prope finem trienniȝ ante tamen elapſum triennium.vt ſ.eodē.l.j.ſ.ſi quidem.ſed ſi
b triennium est elapſum tunc partes ſunt absolute ab obſeruatione iudicij ipſo iure.vt.ſ.l.j.in princ. ⁊ habuiſtis not.in.d.ſ.⁊ ſi quidem.⁊ in eo q̄ dicit quod sententia non valet poſt triennium lz ꝑet. ⁊ Lyn.aliter dicant ⁊ male. ¶ Et quo no.q̄ licet
4 b instantia ſit perempta tamē officiuz iudicis durat vt poſſit hoc declarare ⁊ vt poſſit partem propter quam hoc contingit in expensis condemnare.hoc probatur in.l.preſes.j.quomodo et quādo iudex.⁊.l.ij.vt infra certum tempus cri.qſtio ter. Cetera dic vt in glo.

Sin vero cause. Hic incipit sexta pars in qua puniuntur administratores.breuiter dicit. ſi tutores vel curatores negligentes extiterint quo minus causa intra triennium terminetur perit instantia iure remanente minoribus saluo et damnum qō e inde contingit administratores reſpicit. hoc dicit
c Et ista.ſ.habes colligere⁹ vnum ex teg.⁊ vnum ex glo.primo an minoribus detur regreſſus contra actorem vel procuratorem constitutum a tutore.⁊ hic teg.potest induci pro et contra.videbitis text. ⁊ tene menti. Item tene menti glos.q̄ videtur velle q.l.vltima.j.de teſti. habeat locum etiam in teſtibus examinatis coram iudice.quod an ſit verum dicemus ibi ⁊c.

¶ Em non nouam. Judices ⁊ aduocati debent iurare ſolēniter vt hac.l.exprimit hoc dicit. ¶ Nota text.ibi vel qui ex iurisditione ſua iudicandi habeat facultatem.vide gloſſ. hic poſitam. que facit mentionem de iſtis iudicibus charitarijs: et in finali.supra vbi et apud quem not.et perpetuo tene menti.

☞ Dispositio huius.l.in quibus differat a dispoſitione.l.properandum.ſ.finautem alterutra. ⁊ numero.3.

2 Succumbens in interlocutoria in expensis retardat processus condēnatur.

4 Si aliquis debebat citari tribus edictis ⁊ citatus non comparuit in primo nec in ſcōo ſed in tertio an debeat in expensis condemnari.

5 Contumaz duobus remedijs cogitur expensas reſicere.

6 Delegati ab inferiore q̄ possint citare.

7 Arbitri possunt citare.

d **Sancimus.** d Cōtumaz non auditur niſi reſectis expensis.h.d. ¶ Oppo.⁊ videtur q̄ ista.l.ſit superflua per.l.properandū ſ.finautem alterutra.ſ.eo.So.in† multis differt ibi loquitur de expensis q̄ reſiciuntur ratione victoriæ⁹ hic de his que reſiciuntur rōne contumacie Item hec leg dz locū ſm glo.poſt lit. conte.⁊ ante illa poſt lit.contest.tm̄ loquit vide gloſ.innuit hec glo.q̄ ſi aliquis succūbat in aliqua interlocutoria ante lit.contest.vel etiam poſt q̄ nō dz fieri condēnatio
e offi.deleg.⁊ ita tenet do.Anto.⁊ Hoder.in.c.j.extra de iudi. super quo vide Jo an.in.c.legitima.in.gl.char.in ver.oia.de appel. in.vj.et de bis etiam.j eadem apoſtilla.Et an litigans mecum poſit recuſari in teſtem ſicut in iudicem.vide do.Anto.⁊ Abb.in.c.j.de iudi.Et ſi in aliter concludunt q̄ aut loquimur in eo qui habuit litē pōt eſſe teſtis.ita intelligunt nota bil;m doctri nam Jo.andr.in addi.Spe.rub.de iudi.dele.et in vſi, eſt ſciendū in ver. vj.aut in eo q̄ habet litē de preſenti tūc diſtinguunt aut dz criminales aut ciuilē oim bonorū vel maioris partis bonoꝝ.et tunc repellit̄ tota liter a teſtimonio per ter. in auf. de teſta.ſ. ſi vero qs dicat odioſum. in prin.⁊ p ea q̄ not. glos.⁊ doc in.c. cū oporteat. de accu. ⁊ c.j de eo.tm.⁊ per ea q̄ habenē i c.freq̄es.de reſti. ſpol.et in.l. ꝑter litē.de excu. tuto. Aut dz litē cuiuſdam rei mecū⁊ nō repellit teſtē oīno ſed eſt in arbitrio iudicis quanta fides ſit ſibi adhibenda. ita vī pro bari in.d.ſ. ſi vero qs dicat odioſum in verſicu. ſeu alias.ſ. ſi vero alter odioſus in pn. Sed tu in iſta materia cōſidera duo que ponuntur hic Et adde quo ad primam conclu ſionem quādo prelatus agit nomine ecclesie benepoteſt recuſari vt ſu ſpectus qui parti

a ¶ Condēnatio expensarū.ſed an ad iſtā cōtumaciā regrak q̄ offerāt̄ primo expenſe.vide bal.in auf.q̄ ſemel.in.v.col.j.quō ⁊ qñ iud.⁊ ibi an ſufficiat ꝑbalis oblatio.⁊ vide Jmo.in.d.ſ.iulian⁹.nūqd vna ex tribus citationib⁹ debeat eē gratuita.vide Jo.an.in.c.ij.de pcu.h alle.circa ſi.
b ¶ Dz reficere expē.de hoc eſt caſus in.c.q̄relam.de pcu.⁊.l.xiiij.diſt.c. bonoraⁿ⁹.no.bar
to.⁊ doc.in.l.cōtu a
macia.ſ.cōtumaz de re.iudi.et.l.j.ff. ſi quis ius di.non 2
obtē.⁊ ſpec.in tit. de expē.ſ.ſi autez lex.ver.ſed q̄rit lz Jac.de are. hic te nuit cōtrariū.vi ō imo.in.l.qui autē. ad ſi.⁊ ibi bart.de verbo.obli.

c ¶ Possunt cita re.vide bart.ā.l.ij. 3
de iur.om.iu.et in auf. qui ſemel.C. quō⁊ qñ iu.et bal. in.l.ij.e.tit.teg.ēin ſ.e.in auf. de liti. adde tu et vide.d. 4
maria.ſozi.idē te nentē in rubri.de b
dila.arti.iiij.⁊ iiij. illatione. de arbi tris ⁊ arbitratoꝛi⁹ 5
bus intellige etiā qñ ſunt electiēg ne ceſſitate inducta per ſtatutū p not. in.l.arbitro. et in l.ab arbitro. ff.q ſatiſd.cog.in.l.fin. ff.a qbus ap. non li.in.c.cū ſpāli. de arbi.⁊ in.c. ab arbitris.de offi. de le.li.vj.⁊ idē dicit c
in arbitris cōpro 6
miſſarijs per.l. in terpellanē.in.ſ.j. ff.de arbi.q̄ reda cta ſunt ad inſtar iudiciorū.l.j.ff. de arbi.et adde q̄ lz 1
arbitri pñt citare per nuntium non tamen poterunt citare teſtes ſed debent citari per iudicem vt compareant coram arbitris ita bal.in.l.ſed ſi interpellantur.ſ.j.ff.de iudi.⁊ dicit do.Maria.ſozi.vbi.ſ.

d ¶ Nouo iure.⁊ adde q̄ bal.in.l.ſancim⁹.in prin.ſ.eo.dicit q̄ nūq̄ habet locum taxatio.vbi quantitas expensarum pōt probari aliter q̄.per iuramentum eq̄ oppoſito.ſed vtrum deferendo ſacramentum de quo hic ſit neceſſaria citatio partis bal.dicit q̄ nō in.c.j.in prin.ſi de inueſti.lis ordia.inter do.⁊ vaſal.qz in priuilegium precedentis cōtumacie.vt ibi no. per bar.adde Ro.p bar.in.l.iiij.ſ.ſi ad diem.de re mili.⁊ in iſta aut.vide no.per.bald.in.l.ij.in vlti.col.de fru.⁊ lit.expen.

e ¶ Eſt veritas.de materia huius anten.vide Alex.in.l. qui bona.ſ. qui damni.ff.de dam.infec.

f ¶ Apertiſſimi.lz regulariter delegatus poſſit ante lit.conteſta.recuſari ſm Jnno.in.c.⁊ in ſpeciali.de app.niſi recuſaretur cum circuitu et propter ſubterfugia:quia tunc nō poſſet aliquo caſu recuſari pro quo alleg atur caſus in.c.propoſuit.de appel.et ſatis hic ſentit text.ſcōo limita per aut.offeratur.j.de lit.conteſt.de quo ibi ſcripſi.

g ☞ Andre.Pomate. ¶ Ordinarius.vide de iſta materia ⁊ ſeq.Panor. in.c.ſi quis contra clericum.col.iiij.de foro compe.et an iſte qui adiungitur ordinario debeat ire pro decidenda cā ad domū ordinarij vel ecōtra.vide Panor.in.c.ad hec.col.pe.de appel.

b ¶ Delegatus poſſit recuſari.vide late ſpecu.in titu.de iudi.deleg.ſ.ſed superest videre ex oppoſito.et quid ſi aduersarius meus eſt mihi datus iudex delegatus. Dicit aūt aduersarius ille qui mecum litigat:vt in.c.j. extra de iudi.ad idem teg.in.c.ſi.extra de eo qui mit.in poſ.cā rei ſer.⁊ in l.ſi aduersario.C.de ſi.inſtru.an poſſit tunc recuſari vt ſuſpectus dicas qō ſic.non ſolū ſi litigat noīe ſuo verūetiam ſi noīe alieno vt noīe eccleſie ſue tanq̄ prelatus ſeu vt rector:ita dicit gloſ.nota.in.c.cum ſuper de

2 Propter iuſtam causam litigandi exp̄ſe poſſunt adinimicem compenſari.

d **¶ Quo iure.** d Iſta aut.corrigit legem codicis dicit q̄ prius iurabatur a parte poſtea tazabatur a iudice hodie ſ. ¶ Opp. ff.de in litem iuran l.videamus.ſ.pe.vbi prius iuratur ⁊ poſtea taxatur dicunt quidam q̄ illa corrigitur per hanc.gloſſ. tenet contrarium ⁊ iſta eſt
c veritas. c Quandoq; iuratur de veritate: tunc de bet precedere taxatio. poſtq̄ enī eſt iuratum non potest taxari vt hac aut. Ratio q̄ taxatio veniret contra iuramentum. Quandoq; iuratur de affectione ⁊ tunc poſt iuramentum poteſt taxari.vt.l. contraria.poteſt enim iudex affectionem patri in ordinatam refrenare ſed non veritatem. ¶ Que
2 ro† quid velit dicere tegtus. hic q̄ neuter debet cō demnari in expensis propter negotij veritatem. Reſpon.poteſt eſſe q̄ vtraq; habet iuſtam causam litigandi vel potest eſſe q̄ vtraq; pars obtinuit in dimidia eius quod petebatur.vnde compēſantur expenſe inuicem ⁊c.

1 ☞ Ordinarius non recuſatur vt remoueatur ſz vt ei detur adiunctus.

2 Judex delegaᵗ⁹ de iure ciuili ſine causa recuſatur ſecus iure canonico.

f **¶ Pertiſſimi.** f Iſte leges que ſequntur non ſunt in vſu.breuiter dicit. iudices delegati poſſunt ex causa ſuſpicionis recuſari:ſed partes cogentur ad eligendos arbitros qui vice delegati fungentur. h.d. Primo ponit dictum.ſcōo ponit et extendit illud ad delegatos a principe. tertio ponit rationem. quarto ponit aliud dictum in delegato a principe. quinto illud extendit ad delegatos ab alijs. Secunda ibi. licet enim. tertia ibi cum poſt litē conte.quarta ibi eodem.quinta ibi ⁊ ſi. ¶ Quero primo an iu
g dex ordinarius⁹ poſſit recuſari vt ſuſpect⁹.in hoc fuerunt opi.inter noſtros gloſſatores vt hic dō in prima gl.ma.veritas eſt q̄ non pōt recuſari vt remoueatur.ſed vt ſibi aliqs adiūgatur.vt in auf. ſi vero contigerit.quā ſtatim videbitis de iure cano. videſ ſecus.vt extra de ap.c.cum ſpeciali. Quero
b vtrū iudex delegaᵗ⁹ poſſit recuſari ſine cā.opinio cipat commodum cum ſit vſurarius vſq; ad mortem. iuxta ea que habentur in capi preſenti. de officio ordi.libro.vj. Pro qua concluſione facit text.in.c.ſi nuante.extra de offic.delega.et ita per illum tegtum determinat.Joā.andr.in ſimili.q.in.c.poſtremo.de appella.reprehendens Specu.in titu.de iudi.dele.ſ.ſupereſt.verſi.quid ſi impetrauī. Sed vbi economus vel procurator agit nomine eccleſie ad quos nullum commodum pertinet beneficij.tunc oppoſitum eſſet dicendū.primo per tegquem Abbas Modernus not.ad hoc.in.c.poſtremo.in verſi.eo. negotio.de appellationi.vbi dicunt doctores q̄ licet aliquis non poſſit eſſe iudex in cā in qua ſemel fuit aduocatus in alia tamen poteſt eſſe eadem ratione in procuratore qui in eadem cā propter affectionem excluderet c.romana.de teſt.libro.vj.ſecundo quia aduocatus cōtra me in vna causa non mihi dicitur inimicus. l.qui cum maior.ſ.fina.de bo.libe.et tradit Barto.in.l.iij ſ.fina.de adi.lega.aſſud dictum Barto.non reperio.imo contrarium ponit glos.in.l.ſi pecuniam.ſ.proculdubio.in verſiculo.vel hoc repelle ſuam ⁊ ibi ponderat Bald.ergo non repellitur vt ſuſpectus pro hoc facit text.in.c.ſuper eo.⁊ quod ibi nota.de appella. Forte tamen poſſet dici q̄ non haberet locum in eo qui fuiſſet procurator contra me vel eſſet in causa capitali vel in actione famoſa.per ea que habentur in l.penultima.in principio.ff.de in offic.teſtamen.⁊ que ponit Bartol. in l.poſt legatum.ſ.ſunt qui putant.ff.de bis quibus vt indig.hec tamen non affirmo pro nunc.Vtrum aūt̄ iudex poſſit recuſari qui habuit litem cum patre:licet tunc ſit finita in dicta rubrica non declaranit ſed ſatis videtur ſentire quod non poſſit recuſari argumen.eorum que dicuntur in teſte.ſed tu aduerte quia aut iudex habuit litem mecum ⁊ ſuccubuit et tunc videtur poſſe recuſari. quia preſumitur durare inimicitia aliqualiter contracta per litem adhuc eq̄ culpa ſua. aut obtinuit. et tunc dicit gloſ.ſingulariter quam tene menti.in capi.vt debitus.de ap-

Universidad del Rosario Archivo Histórico

pel.q̄ iudex non possit recusari vt suspectus q̄ suspicio surgit ex culpa recusantis. Sed q̄ cōiter ibi impugnat illa gl. ideo simpliciter eēt tenendum q̄ possit recusari. Adde q̄ circa dicta do. Anto. & Elbba. declarantium dicta Jo. and. vt. S. videlz q̄ aliquis habuit litē mecū tunc: & modo non habet non pōt repelli a testificando. hoc videt esse falsum. imo videtur distinguendū sicut distinguitur pendente lite per doctores in. d. c. j. a vt. S. q̄ probo. idcirco repellitur te b stis mouens litem criminalē q̄ ex tali lite presumitur 1 inimicus: vt in. c. cum. P. & in. c. cuz 2 oporteat. extra de accusa. & probatur 3 clare in. d. §. si vero gs dicat odiosum. & etiam in. d. 1 vers. seu. §. si vero aliter odiosus. sed ista ratio hz etiaz locum finita lite. q̄ qui semel fuit 2 inimicus p̄sumit d durare inimicus nisi probetur reconciliatio secūdū 3 Innoc. in. c. cum oporteat. p.ealle. & Bal. in aut. si dicatur. C. de test. et est casus quem ibi ponderat bal. ad hoc in. l. in ipsius C. fami. hercis. ergo pari ratione re pelletur nunc sicut tunc amplius dicit specu. in tit. 1 de iudi. delega. §. superest. ver. item 2 q̄ quondā q̄ inimicus etiam recō 3 ciliatus post repellitur vt suspectus. alleg. text cū glos. iij. q. v. accusatores quod intellige si fit reconciliatus de recenti alias non p̄ocederet dictū suum 1 vt ibi not. Jo. an. f presumitur enim adhuc durare sua causa inimicitie.

precedentis. ex quibus repellitur adhuc vt inimicus. facit ac id q̄ not. tradit bal. in l. j. §. idem cornelio. ff. de q̄. sed tamen q̄ licet ista ratio fortissime astringat. tñ videntur posse saluari dicta doctorum quando ille qui habebat litem mecum nō succubuit q̄n tunc hz p̄sumatur durare inimicitia quia tñ vr contracta culpa mea. ideo testis ipse non vr esse repellendus. ita not. dicit bal. secutus dictum Fico. de ma. in aut. si dicat C. de test. tenuit bar. per illum text. in. l. j. §. cum quis. ff. de quest. p̄o quo facit text. no. quem ipse non allegat in. d. §. si vero gs dicat odiosum vbi ille qui mouit litem criminalem repellitur a testimonio totaliter donec lis fuerit finita. igitur lite finita secus. Sed contra istam doctrinam est singularis doctrina Jmo. in. c. cum. J. & A. de re iudi. dicens q̄ ad repellendum quem a testimonio non distinguitur cuius culpa inimicitia fuerit contracta. sed satis est q̄ ille testis habeat me odio. & illud dictū sequūtur moderni: q̄ habet magimā equitatē. sed q̄ posset forte dici q̄ in tali casu non repellitur a testimonio. sed non adhibet tanta fides sicut dicit text. in dicto §. cum quibus tenet Bar. ibi Quis ille text. nō probet dictum Bar. si recte consideratur.

a ¶ Suspectos. & an possim recusare illū quē babui adupcatū cōtra me in iudicem. Vide text. in glo. 2 dicto. c. dilecto. de testi.

b ✠ And. poma. ¶ Q̄. q̄ poterat. vbi vide Alex. in. ij. col. & barba. in. c. suspectus. col. ij. de offi. dele. & Aleg. cōsi. ciij. in. ij. dubio. volu. v. vbi loquitur in notario actorum recusato suspecto &c.

c ✠ And. poma. ¶ Si vero contigerit. ad istam aut. inquantū loquitur de eo q̄ vide Aleg. cōsi. clxxxij. col. ij. vo. ij. vbi ponit q̄ loco epi posset ali⁹ dari quoties eps vel ei⁹ vicarius essent remoti ad istam aut. vide Panor. in. c. licet ex suscepto. col. iij. in versi. septimus casus. et que ibi posui

2 l. a diuo pio. §. j. de re iudic. ¶ No. secundo† q̄ ab arbitris qui eliguntur ex potestate legis potest appellari: et ideo isti arbitri qui eliguntur ex forg ma statuti⁹ de necessitate magis habent vim iudicum delegatorum q̄ arbitrorum quod millies allegaui. & tenementi. & hoc vtile est propter multas differentias que sunt inter arbitros et iudices delegatos. ¶ Ultimo no. † q̄ quādo appellatur sen3 tentia mandatur executioni per iudicem appellationis. digi vobis in. l. precipimus. ver. officijs. ad. l. eos. §. j. j. de appella.

¶ De sportulis. Rubrica.

QVisquis. ¶ Executor qui fuit in principio litis debet in ea vsq; ad finem persistere. hoc dicit. ¶ Nec de consuetudine in executoribus non seruantur hodie. ¶ De hoc tetigi vobis in. l. cum sententiam. j. de senten. d

b OMnibus. ¶ Si executores non fuerunt idonei sed negligentes remouenē. & alij in eorum loco surrogantur. b. d. ¶ No. q̄ iudices delegati possunt eligere nuntios & electos remouere. non habetis hic alia.

¶ De pedaneis iudicibus. Rubrica.

PRocuratori. ¶ Sententia lata a delegato ab incompetenti iudice est ipo iure nulla. hoc dicit. ¶ Ad euidentiā tu debes scire q̄ procurator cesaris est competens iudex inter fiscum et priuatū: vt. l. ij. §. vbi. & apud quē. nō est ergo iudex inter priuatos. ideo pono casum in terminis &c. gl. formal hic duas questiones dic vt in gl.

1 ¶ Verū imperiū est q̄ expedit officio iudicis nobili & respicit publicam vtilitatem.

2 Dictum imperiū est q̄ expedit officio iudicis nobili & respicit priuatam vtilitatem.

3 Jurisditio est que expeditur proposita actione p officium iudicis mercenarium actioni deseruiēs.

4 Jurisditio est tripleg.

PLacet nobis. ¶ Habeo istā. l. p difficiliori q̄ q̄ sit in codice meo visu. & tex. & in materia. gl. nr̄e intricat multū istā. l. ego pono ibi casuz fm q̄ istā. l. itelligit Ja. de are. tenti. et ibi etiam do. Daria. sozi. qui ex hoc infert q̄ quando in cuitate datur superior si recusatur ordinarius inferior tunc superior debet adiri q̄ dicit nota. Secundo limitat hanc auten. p̄fatus dom. Daria. in dicto capitulo licet ex suscepto. q̄ habeat locum in iudicibus secularib⁹ subiectis imperio secus in subiectis ecclesie allegat q̄ habetur in capi. si duobus. in gloss. fina. extra de appel. J. T. S.

e ¶ Eligēdos. Quid si essent plures iudices & vnus esset suspect⁹ an alij possunt cognoscere de causa suspicionis. vide specu. in tit. de accusatio. §. fi. ver. sed quid si vnus.

f ¶ Mandat suam sententiam. vide late specu. in tit. de recusationibus actio. §. qualiter. vsq; in fi. illius tituli. & ibi forma.

g ✠ Andr. Pomate. ¶ Forma statuti. & an ab his possit appellari. vide Bre. in. l. nemo potest. cvj. q. Barto. ff. de lega. i. & Alegan. consil. cxxij. in iij. colū. volumi. iiij. & Felin. in. c. j. col. fina. de constit. in vlti. fol. Panor. in. c. pastoralis. §. j. de rescript. & Bre. consilio. lxxxvij. colum. fi. & Bald. cccl. col. iij. in. v. parte. & Bre. consi. lxxxvij. col. fi. & Feli. in. c. fi. col. penul. in fi. de re iudi.

b ¶ Omnibus. an bec. l. loquatur in iudice ordinario an vero in delegato. vide Alegand. in. l. ij. de iur. omn. iudi. & ibi Fulgo. indugit hanc legem quod delegatus principis non potest realiter citare quod ibi reprobat Aleg.

quam lecturam

quam lectura doc. cōmuniter tenent. Ad euidentiam huius. l. premitte. q̄ primo est† merū imperiū quod expeditur officio iudicis nobili & respicit publicam vtilitatē. vt. l. imperiū. de iurisdi. om.

2 iudi. Jtē est mixtū† imperiū quando expedit officio iudicis nobili & respicit priuatā vtilitatem. vt l. nec quicq̄. §. vbi decretum. & ibi no. ff. de offi. p̄con. & leg. a. l. iubere cauere. de iurisdi. om. iud. plene

3 de hoc in. l. j. ff. de dā. infec. Et est tertiū. s.† iurisditio que expeditur proposita actione per officium iudicis mercenarium actioni deseruiēs. vt no. in. d. §. vbi decretum. & in. l. iiij. §. duas. ff. de dā. infe. & d. l. imperiuz. ¶ Et hec iurisditio sic diuidit in tres

4 † quia quedaz iurisditio est magna: & que respicit causas status i genuitatis & libertatis vel causas pecuniarias vltra trecētos solidos. vt in aut. de iudi. §. audient. Quedā est cā media. s. trecētorum solidorū: vt. j. a. d. §. audient. Quedam causa minima. de quib⁹ loquit. j. de sen. ex peri. reci. aut. nisi breuiores. ¶ Hoc p̄missō lex nostra breuiter hoc intendit. Causas medias p̄sides debent audire p se vel delegare reseruata sentētia. nisi per occupationes publicas vel causarū multitudinem impediant causas vero meri & migti imperij & causas iurisditionis magnas iudices p seipsos. Causas vero minimas delegent indistincte. b. d. hec. l. fin. Ista lex hz quīq; partes. in p̄ma parte dicit q̄ causa medie or gb⁹ p̄sides nō poterant cognoscere ante istam legē non dico ppter iurisditionis defectū: hz ne alie cause magne impedirent bodie debēt de eis cognoscere per seipsos. b. d. ¶ Primo videamus literā. dic super verbo nō possunt. nō ppter defectuz iurisditionis sed ne alie cause impedirentur super verbo adhibe id est bodie per se debēt cognoscere possunt tamen cognitionē delegare reseruata sibi snia. vt. l. j. in vlic. q̄ vsq̄adeo. quez hic iunge. & est scōa pars istius. l. Dicit dñs imperator per hoc vos diminuitis honorez & iurisditionē p̄sidis p̄ouincie. Imperator respondet q̄ dicta debēt intelligi. ita q̄ ex hoc iurisditio p̄sidis non fit diminuta. pōt enim cōmittere cognitionē reseruata sibi snia. b. d. fm Ja. de are. vide text. & vide gl. sup verbo nec diminuta videat sed aucta. q̄ pōt cōmittere cognitionem: sed ipse sentētiat q̄ est ei honor fm Jac. de are. Redeam⁹ ad versic. ita tñ. que est tertia pars. l. dñe iperator q̄ si p̄ses impedit iudicare ppter publicas occupationes vel causarū multitudinē. certe tūc potest cōmittere etiaz sniam in dictis causis medijs. Quarta pars icipit ibi q̄ non ita &c. in qua loquit de causis meri & migti imperij. ¶ Quero vtrū ppter publicas occupationes & cāruz multitudinē possit causas meri & migti imperij delegare. rñ. imperator & dicit q̄ nō: hunc ver. intellige nisi fuerit absens. vt. l. j. §. hui⁹ rei. de offi. ei⁹ cui mā. est iurisd.

✠ Andre. Poma.

a ¶ Tenet gl. ista. vide gl. in. c. signi ficasti. ex de fo. cō pe. Panor. consi. ccij. in. j. vol. & 2si. cxviij. col. ij. volu. ij. in. iiij. col. & 2si. ccc. colū. ij. ad fin. volu. ij. & cōsi. lxij. col. j. eo. vol. Felin. c. cuz ex officij. col. cv. & sequē. de prescrip.

b ¶ Sed hz. Adde tu & vide d. Daria. Soci. i. c. signi ficasti. artic. vij. q. viij. de fo. cōpe.

c ¶ Ut delegatus. Text. est in. l. si seruus seruum. §. si quis iudex. ff. de arbi. ad idez tacit in. c. super. de offi. dele. & in. c. ex parte aften. de cōcess. preben. & in. l. si is ad quē. de acquir. here. & in. l. preterea. de eo q̄ pro tutore. sed si litigarūt co tuz co tanq̄ ordinario tūc valebit. p̄cessus. allegat. l. j. §. ij. versic. sed & si. j. de iudic. vbi satis ē q̄ partes processerūt ex capite decapitandi. licet iudex erauerit sed p̄ocedat opi. Jnn. i. c. cum ex officij. de prescrip. Spec. de iurisdi. om. iudic. §. j. versi. & ita etiam bar. in. l. si perrorem. de iurisdi. om. iudi. & Bar. in repeti. l. falsus. C. de fur. et ita etiam tz Fulg. in. d. l. si per errorem. de quo etiam per Bal. in l. eus qui. de iurisdi. om. iudic. & in. d. l. falsus. & etiaz hic. & Pau. de cast. in d. l. ij. §. pretoz. in p̄in. de offi. eius. & per Ro. ibidem q impugnat primum membrum supascripte distinctiōis et mouetur q̄ ibi est defectus in cā efficiente &c. vide Alegā. quia iueni hāc apostil. i reportatis. Allegan. in. l. si per errorem. in pe. & fin. colū. ff. de iurisdi. omni. iudi.

¶ Qui pro sua iurisditione. Rubrica.

1 ☞ Sententia nulla ex defectu iurisditionis nō potest cōsensu partium validari potest tamen valere in vim pacti.

2 Sentētia lata a delegato vt valeat requiritur q̄ fit causa de iurisditione delegantis.

3 Sentētia lata a delegato q̄ alias erat ordinarius an valeat si non processit vt delegatus.

4 Si iudex delegat⁹ a principio caruit iurisditione & lite pendente superuenit quo valeāt acta & snia.

5 Delegatus principis potest subdelegare causas meri & migti imperij.

MAgistratus minores. Non pōt delegari causa que ad iurisditionē delegātis nō pertinet & ille cui delegat debet esse de iurisditione delegātis. Jtē cū delegatus principis subdelegat appellat ad ipsum. b. d. hz tres partes. Primo q̄ causa nō est de iurisditiōe delegantis. ideo q̄ nec causa nec p̄sona est de ei⁹ iurisditione. tertio loquit de delegato a p̄cipe fm glo. nostrā. scōa ibi: quod si qs. tertia ibi: nec nisi. ¶ No. finē huius. l. q̄ nescio alibi. ¶ Opp. j. cōia vtri. iudi. l. ij. dicit glo. fateor q̄ snia est nulla ipso iure nisi a partibus approbet. vt. l. scia. vide glo.

a quā ppetuo tene menti. tenet gl. ista q̄ snia nulla

1 ppter defectū iurisditionis iudicis pōt per consensum partiū validari. doc. oēs tenent. Sicum: vt l. si exp̄essim. ff. de appel. j. & iurisdi. om. iud. l. p̄ma toz. nō ob. l. ij. j. cōia vtri. iudi. q̄ ibi ex illa appro

b batione nō validatur snia vt snia: sed habet⁹ vim cuiusdam Jctus quasi partes fecerint per cōtractū illud q̄ deueniaī in snia. ¶ Oppo. ff. de iurisdi. om. iudi. l. sed si prētor. Sol. ad† hoc vt snia lata p delegatum valeat sufficit q̄ cā ptineat ad iurisdi tionē delegātis nec est de necessitate q̄ ille cui delegat sit de ei⁹ iurisditione. vt. l. scia. Sed quātuz ad hoc vt delegatus possit cōpelli requirit q̄ sit de iurisditione delegantis. ita debet hic intelligi. ¶ Opp. ad fi. nostre. l. de. l. j. in fi. ff. q̄s & a quo ap. Sol. quidā habēt hic ad nos & tūc cōcor. quidam hīt ad eos & tūc dic q̄ speciale in delegato a p̄cipe: vt ad eū appellet ab ei⁹ delegato vt hic. & est hic singularis casus. ¶ Querit gl. super p̄inc. de duab⁹ questionib⁹. Primo qd si ille† cui est facta delegatio alias habeat iurisditionē & partes sciēter cozā eo litigauerūt. an valeat snia. gl. videtur dicere q̄ sic. Tu dic fm Azo. ispiciēda acta an cognouerit vt delegat⁹ & nō valeat vt hic. & s. tit. j. l. j. an cognouerit vt ordinarius ex vigore iurisditionis p̄rogate: & tūc valeat. ita debet intelligi

4 gl. ¶ Quero qd si in p̄incipio cause † delegatus carebat iurisditione postea pendēte causa iurisditio superuenit an cōfirmetur iurisditio delegati. dicit gl. q̄ si ab ipso tēpore non tamen trahit retro. ¶ Contra not. gl. in. l. j. j. vbi de cri. agi opor.

5 & ibi dicā tibi. ¶ Ultimo q̄rit glo. † qd si p̄inceps delegauit causam meri & migti imperij. an illā causam possit subdelegare. & tenet glo. hic quod sic.

d Bar. fil. tenet cōtra. puto gl. verū dicere p hunc teg. qui hic dicit nullo personarū causarum ve &c. & sic fine distinctione causarum delegatus a p̄cipe subdelegat. idē tenet Bul. de cu. i. l. j. de offi. eius cui mā. est iurisdi. argu. l. cū pater. §. quinde cim. de leg. iij. & dicemus i. l. j. de offi. eius cui mā. est iurisd. & ic est singularis casus hic q̄ delegatus a p̄cipe causam meri imperij subdelegat &c.

¶ Ne quis in sua causa. Rubrica.

1 ☞ Qui non cognoscit superiorem est iudex in causa p̄pria.

2 Iniuitas que non recognoscit superiorem iudicat in p̄pria causa.

3 Episcopus an possit esse iudex in causa sue ecclesie: remissiue.

4 Potestas an possit esse iudex de iniuria facta ei⁹ familie: remissiue.

¶ Possit subdelegare. Et q̄ delegatus a p̄cipe indistincte subdeleget. vide late per Spec. in tit. de iudi. dele. §. sequit. p totū illum. §.

Qui vero cōtigerit. ¶ Videtur ergo hic q̄ iudex† possit eē arbitrator inter partes quia dicit amicabiliter cōponant. Z. ff. de arbi. l. sed si seruū. §. ij. Solu. non potest esse arbiter: vt in contrarium sed arbitrator: vt hic. ¶ Et vt dicit gl. in corpore vnde sumitur hoc† arbitramentum non dicitur sententia sed magis quidam contractus transactionis d q̄ partes recedunt a lite p eo q̄ nos dicemus. ad idem. ff. de arbi. l. si de meis. §. recepi sse. ¶ Et sicī bene† aduertis arbitrator semper assumitur in cōtractu & nunq̄ in lite. nam procedit inter nos iste contractus transactionis vel pacti simplicis secūdum q̄ arbitrator ille declarabit tangunt docto. in. l. si qui ex cōsensu. §. de epi. audi. pleniss̄ime iam digi in. l. si societatem. §. arbitratorum. ff. pro solu. hic non sunt alia.

Certi iuris. ¶ Magistratus minores litterati possunt esse iudices. hoc. d. Sed quomodo iudicabūt in scriptis qui literas nesciūt dic vt. l. ij. j. de sen. ex peri. reci.

☞ Delegatus principis et subdelegatus ab eo exequitur eius sententiam.

A sententia arbitrorum iuris & sic electorum vigore statutorum appellatur.

Quando appellatur a snia: sententia mandat exē cutioni per iudicem appellationis.

Cum spālis. ¶ Libellus recusationis debet proferri cozaz recusato si est p̄sens alias cozaz iudice eius loci vbi est pars que debebit partes cogere ad arbitros eligendos quorum sententia per primum delegatum executioni mandabitur sed ad delegantem appellabitur. hoc dicit. ¶ Ex isto fine habes notare primo q̄ iudex delegatus mandat suam sententiam & eozuz qui vicem eius cognoscūt executioni. quod intellige in delegato a p̄cipe plene digi. & ibi glos. tangit in

Andre. Poma. a
a ¶Generali. vide Alex. consi. j. col. iij. vol. v. Feli. i. c. 1 j. de proba. col. v. in. ij. notabili. i in c. post cessionem. 2 col. v. de pbatio. b Anto. de prato in 3 cõsi. inserto in cõsiliis Bart. col. ij. ad fi. vol. j. cũ. iij. seq. col. 7 consilio 4 xxiiij. col. j. vol. ij. Panor. i. c. cũ venissent. de iudi.
b ¶In ciuitatib⁹. et limita hãc. l. vt per Bart. in. l. eg sententia. ff. de testa. tu. vbi dicit q potestas non potest pnũtiare sup tota iurisditione sed an sit potestas sup vna causa tantũ bene potest. pnuntiare ex opposito 7 ad hec q dicit hic Bart. vide q habes post glo. 2 i. c. j. de maleficijs. Adde an eps possit esse iudex i causa ecclesie sue. Oldra. cõsi. clvj. 7 de 4 iniuria facta familie dicit Pau. 5 de ca. q potestas possit cognoscere 6 si ẽ notoria q potius dicit egequi q cognoscere.
c ¶Valet. 7 no. gl. q probatio eius q fieri nõ debuit nihil relenat limita vt babes p alegã. i. l. a diuo pio. §. si qs. in. iij. col. de re iudi.
d ¶Audite presidẽ. super incidẽti. an 1 superincidẽti vel emergenti sit pronũtiandum. vide Bar. in. l. ait prẽtor. §. permittit. ver. si quis tamẽ. ff. de minori. cum aliis cõcor. quas refert Alegã. in. l. si finita. §. inlia. in xxij. col. de dam. infec.

Generali. a Rubrica summat. l. boc itelige verum nisi in iudicibus qui tnon cognoscunt superiorẽ. tunc eisi ipsimet iudicant causas suas. vt. ff. de bere. instit. l. 7 boc ita tybe rius. Et ita tvidemus de facto i ciuitatibus b que non recognoscunt superiorem. pro quo facit glo. in. l. si alius. §. bellissime. ff. qõ vi aut clã. ¶Quero an episcopus possit esse iudex in causa sue ecclesie. vide per Innoc. extra de elec. c. nosti. Item vide circa predicta extra de iudi. c. cum venissent. Itẽ tan potestas possit eẽ iudex de iniuria facta familie sue. Ja. de are. disputauit quã Ly. bic ponit de verbo ad verbum. 7 ego dixi in. l. si quis ali quid. §. delegatis. ff. de pe. cetera dic vt in glo.

¶Qui legitimam personam. Rubrica.

Jcum esses. Sententia lata contra minorẽ defensore carentem non valet. b. d. cum. l. seq. Super. l. j. dicit gl. q boc est verũ in sentẽtia diffinitiua secus in interlocutoria intellige interlocutoria de mittendo ex primo vel scõo decreto. vt vidistis in. l. si pses. quomodo 7 quando iudex.

¶Judicium momentanee possessionis quare sic dicatur.

In isto iudicio momẽtanee possessionis lis cõtestatur probationes tũ non requiruntur ita clare. Nec lex loquitur de possessorio adipiscẽde vel recuperande possessionis prout refertur ad psonas minoris.

Minor licet possit agere in causa possessoria non tamen potest conueniri.

In causa possessionis q̃ possit fieri articulus de proprietate. vel dicatur impertinens.

Testis deponens sup articulo possessionis si deponat etiam de proprietate an valeat eius dictũ.

Momentanee. Nce cõdificilis. l. et multũ vtilis 7 notabilis. Et diuiditur in tres partes sm lec. magis vtilẽ. Primo dicit q minor habet legitimam personam in causa momentanee possessionis. Secõ q non habet legitimam personam in causa proprietatis. Tertio q nõ potest per modũ recõuentionis minor recõueniri in causa proprietatis sine legitimi administratoris autoritate. secũda ibi: sub colore. tertia ibi: nihil autem. 7 boc sit pro summario sm lec. Also. magis vtilẽ. ¶Quero quare dicit iudicium momentanee possessionis. Rñ. dicunt q dam quia cognoscit de causa summarie. Domini non itelligatis summarie. boc est sine libello 7 lit. cõtesta. quia in eo debet lis contestari. vt insti. de interdic. §. retinẽde. 7 plene dico in. l. naturaliter. §. nihil cõmune. de acquir. pos. Sed summarie q pbationes non requiruntur ita clare: vt. j. quorũ bo. l. j. 7 ibi dixi. potest tamen agi aliquo possessorio. vt condictione eg. l. momentanee. j. vnde vi. in quo cognoscerẽ summarie vt ibi dixi. dicit teg. 7 ibi gl. sentit. 7 ibi dixi vobis. vel dic momentanee q possessio est apta momento durare penes vincentẽ. ¶Quero scõo de quo iudicio possessorio loquatur bic. rñ. licet glo. bic variet. tñ veritas est ista q put refert ad personam minoris: potest intelligi de iudicio possessorio adipiscende vel recuperande possessionis. vt. j. si p vim vel alio modo l. j. nam adipisci non potest ipse possessionem sine ẽi voluntate vt diceretur habere personam legitimam in iudicio in boc vidertur residere ista glo. ¶Quero vtrũ iudicũ momẽtanee possessionis possit cõtra minorem intẽtari. quidam dicunt q non: quia bic diuidit actio. nam loquit de defensione. ita tponunt quidã casum in fine nostre. l. q minor nõ possit cõueniri de possessione. licet possit agere qõ satis mihi placet: q in eorũ fraudem est inductus vt possint agere de possessione: ergo nõ debet redundare in eorũ lesionẽ q possunt cõueniri. ¶Ultimo glotua bic in fi. dicit no. ar. q testes in casu possessionis nõ sunt interrogãdi de proprietate. 7 si interrogentur non valet dictũ eorũ. Ista glo. potest intelligi duobus modis. primo tan in causa possessionis possit fieri articulus de proprietate. vel dicat articulus impertinẽs. rñ. q quãdoq; articulus proprietatis est pertinens in questione possessionis. quandoq; in interdicto retinende: vt dixi in. l. j. vti possi. quãq; in interdicto adipiscẽde: vt. l. fi. j. quorũ bo. l. j. quorũ lega. 7 in qualibet earum not. in. l. ij. j. de edic. diui adri. tol. 7 ibi no. Item q̃q; in interdicto recuperande possessionis. vt in casu. l. cũ quereb. j. vnde vi. 7 ibi glo. not. 7 bene 7 ibi dixi.
6 ¶Scõo modo potest intelligi q si articulus de possessione tantũ dicat 7 testis deponit de proprietate an valeat. Breuiter oẽs doc. intelligũt sic: aut testis inrauit simpliciter dicere veritatẽ super bis que in articulis cõtinentur 7 tunc illud qõ dicit de proprietate nõ valet: q deponit nõ iuratus ergo 7c. vt. l. iurisiurãdi. j. de testa. Aut iurauit dicere veritatem super articulis 7 tota causa: 7 tunc valeat dictum eius 7c.

¶Ut nemo inuitus agere vel accusare cogatur. Rubrica.

Inuitus. Itẽ dicit tex. q rubrica vnde non eget summario. dicit tamẽ gl. qõ ex causa quãdoq; statuitur terminus ad agẽdum vel accusandum quod dic vt in glo. 7 plene dixi in. l. titia. de accu.

¶De ordine iudiciorum. Rubrica.

¶Continua vt in glo. 7c.

1 ¶Si pupillo agenti monetur questio status an iudicium differatur vel causa status.
2 Snia lata super principali q̃ prejudicet super incidenti. 7 nu. 3.
4 Sententia lata super incidenti quando faciat prejudicium si in alio iudicio per modum actionis agatur super eo.
5 Super incidenti quando sit pronuntiandum. 7 nu. 8.
6 Exceptio rei iudicate iurisiurãdi 7 trãsactionis impediũt litis ingressum q̃ dicantur emergentes 7 super ipsis sit pronuntiandum. 7 nu. 7.
d Dite presidem. Super incidenti d non est pnuntiandũ sed pnuntiat sup principali. b. d. ista no. l. Et primo ponit dictum. scõo rñdet cuidã obiectioni. Secũda ibi nec ẽm. ¶Oppo. 7 videt q̃ q̃ questio status infert pupillo differat iudiciũ petitionis hereditatis. vt. j. de car. edi. l. j. Sol. verum est q differtur q̃ pupillo expedit. sed bic pupillo nõ expediebat: q habebat pbationes in promptu 7 testes poterant mori: vt. l. iij. §. oue. ff. ad car. ¶Opp. ad idẽ. ff. de car. edic. l. iij. §. missum. vbi dr q potest agi de statuto pupilli: q̃ ipse agit petitione hereditatis 7 etiam §. de pe. iudi. l. placet. in finali dicit q pses. puincie potest cognoscere de statu. bic vero dicit cõtra: quare male. Solu. q bic dr 7 si super causa status cognoscere non possit intellige. l. nõ ppter iurisditionis defectũ sed ppter defectũ principalis q̃ conueniret 7 sibi expediret q questio status differret per carbonianũ. sed bic pupillus agebat 7 expediebat sibi ne differret. ¶Itẽ opp. ad idem. ff. ad car. l. pe. vbi pupillus agebat petitorio: 7 tñ differebat questio status. Soln. bic agebat cõtra vniuersalem possessorem hereditatis qui se cõtendebat hereditatem. ibi agebat cõtra possessores singularum rerũ qui se heredes nõ contendebant 7 satisfederat ibi pupillus vnde potest mouere actiones sicut curator dat⁹ bonis. Cõtra predicta opp. 7 vr q nullo casu status questio differrat. vt. j. de pe. he. l. liber. solu. ibi referebatur questio status defuncti que nõ tangebat. q. status pupilli. bic referebat questio status ipsi pupillo. 7 scõm hoc bec. l. intelligit q bic agebat petitione hereditatis. Alij intelligũt l. istam. q hic petebatur bonorum possessio carboniana. 7 tũc teg. in tertia parte stat improprie. quia pses prouincie non poterit in illa qõne de causa status cognoscere plenarie. sed cognoscit summatim 7 non pnuntiabit de hereditate hoc est de possessione hereditatis ex carboniano edicto. pbat in. l. iij. §. parui. 7. §. cause. ff. õ carboñ. edic. Ista lectura est vera in se tñ non bene cõgruit litere que innuit q agebat de hereditate nõ de possessione hereditatis. Et ideo tvt habeas istam materiam distingue q̃ pupillo infert questio status aut est questio status defuncti que non tangit pupillum. 7 ista non differt. vt. l. liber. j. de pe. hereditatis aut infert questio status ipsius pupilli 7 tunc aut pupillus agit vel conuenitur. Si agit aut possessorio 7 differt questio status nec de causa cognoscitur nisi summarie nisi forte pupillo expediret vt bic secũdũ secũdam lecturam. 7 in. l. iij. §. parui. 7. §. cause. ff. de carbonia. edic. Si vero agit petitorio. tunc aut agit contra vniuersalem possessorem hereditatis qui se contendit heredem et non differtur questio status. sed de ea plene cognoscitur vt bic secũdum primam lecturam. et. l. iij. §. missum. ff. ad car. Si vero agit cõtra particulares possessores hereditatis tunc differtur questio status: vt. l. j. ad car. Si vero pupillus cõuenitur petitione hereditatis tunc debet differri qõ status. vt. l. j. ad car. nisi expediret pupillo q̃ non differt. vt. l. iij. §. oue. ad car. modo habetis primam

glo. mag.

gl. mag. ¶Modo venio ad vltimã glo. mag. 7 istã recitemus per qne
2 stiones 7 est multũ subtilis 7 vtilis. 7 ideo aduerte ẽz bic q̃ nõ pronuntiat super incidẽti sed super principali. ¶Quero vtrũ snia lata† super principali pareat preiudiciũ super incidenti. glo. distinguit aut pronuntiatur. p puero 7 videt q pro eo pronuntiat† super vtraq; secus si cõtra pronuntiet in principali. nõ autẽ tunc videt. pnũtiari cõtra eum super incidenti. vt. j. de ordi. cog. l. ij. 7. §. de iudi. l. quoties. Quid vult boc dicere alterũ de duobus. voluit dicere primo. q̃ sentẽtia lata super principali preiudicat in incidenti 7 de boc respicit fauorẽ status als secus. iste potest esse vnus intellectus 7 bonus. vt. j. dicam. si. p puero lata sentẽtia respicit fauorẽ status. secus si contra eũ. ergo 7c. Vel aliter. sentẽtia lata sup principali parat preiudiciũ in incidenti eatenus quatenus sententia lata nõ posset aliter esse vera nisi super incidẽti sit pronũtiatũ intelligẽ. ¶Ex boc sequitur q si lata snia est pro puero de necessitate: debet intelligi pnuntiatum pro eodẽ statu quia ipso nõ existẽte filio non potuisset obtinere. Sed si snia feratur contra puerũ potuit succumbere ex alia causa q̃ illa. ideo q nõ erat filius forte nõ probauit bene alias intẽtionem suã vnde de necessitate non infertur pronuntiatũ super incidẽti 7 istud voluit bic dicere Jo. ¶Sed cõtra boc op. ff. de bis qui sunt sui vel alie. iur. l. penul. de libe. agno. l. si quis a liberis. §. si vel parẽs. Sol. bic loquitur quãdo super incidenti cognoscitur plene. secus si sup incidenti cognoscitur summatim quia tunc snia super principali nullo mõ preiudicat super incidenti. ¶Contra boc opp. 7 miror q doc. illud contrariũ nõ tangant in aliqua parte. ¶Oppo. q̃ sentẽtia lata super pncipali nullo modo preiudicat super incidẽti quin postea per modũ actionis in alio preiudicat super incidẽti quando postea per modũ actionis in alio iudicio ad aliũ effectum deducitur. vt. l. vẽdicantẽ. cum. l. seq. ff. de enic. Rñdeo duobus modis 7 vterq; placet mihi. primo bic loquit quando sententia lata respicit fauorẽ status. als secus. vt. l. contraria. 7 istam tene. volo dare aliã soln. ¶Item opp. 7 videtur q̃ indistincte sentẽtia lata preiudicet super incidenti. adeo q̃ in alio iudicio illud postea discuti non possit. vt. l. g rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obli. pront intelligit q̃ ibi male fuit iudicatũ. que lect. cõmuniter tenetur. respon. ibi loquitur quando super incidenti succũbit ille contra quẽ objiciebatur.
3 ea que. §. dixi. babent locũ quando super incidenti succubuit ipse excipiens in cuius potestate nõ fuit litẽ reassumere. Breuiter ergo reassume sic aut super incidẽti fuit cognitũ summarie aut plene super incidẽti fuit cognitum. Primo casu non preiudicat sentẽtia lata super principali. vt. l. si quis a liberis. §. si vel parẽs. de libe. agno. 7. l. penul. de bis q sunt sui vel alie. iur. 7 ibi no. Si vero fuit cognitũ 7 plene. 7 tunc aut sententia lata super principali potest esse vera 7 si super incidenti sit pnuntiatũ 7 tunc nõ preiudicat incidenti. vt no. in. d. l. pe. de bis qui sunt sui vel alie. iur. 7. d. l. ij. j. de ordi. cog. aut nõ potest aliter esse vera. 7 tunc videtur pronuntiatũ super incidenti. vt bic. ¶Sed an bec sententia† sup
4 incidenti lata faciat preiudiciũ si in alio iudicio per modũ actionis reiricetur. dic aut proponitur in alio iudicio per modũ actionis ad eundem effectũ ad quem fuit propositum in modũ exceptionis tunc preiudicat. vt. l. duobus. ff. de excep. rei iudi. 7 qõ ibi nota. aut proponitur ad alium effectum. 7 tunc aut sentẽtia lata respicit fauorem status 7 preiudicat. vt bic sm opi. glo. aut non respicit fauorẽ status: 7 tunc ant in illa incidẽti succubuit ille contra quẽ opponebatur 7 facit preiudicium in alio iudicio. vt. l. qui rome. §. duo fratres. 7 tangitur per Ly. licet nõ allegetur illũ. §. l. j. j. quando ci. acti. cri. preiudi. Si vero nõ succubuit ille qui objiciebat tunc nõ preiudicat in alio iudicio. vt. d. l. vẽdicantẽ. ff. de enic. tangit per Ly. j. sen. rescin. nõ pos. l. peremptorias. digi in. d. l. qui rome. §. duo fratres. ¶Venio ad aliam questionem quero in quo differat ista. l. a seq. dic vt in gl. ¶Quero tertio[a] vtrum super incidenti sit
5 a pronuntiandũ. glo. super boc refert tres opi. Pla. dicebat q̃ sic. vt. l. de qua re. ff. de iudi. l. ltra vtile. de mino. j. de preuarica. l. prevaricationis. Bul. vero dicit per bãc. l. 7 per. l. ij. j. de ordi. cogni. 7 boc verum dicebat Bul. quando ciuilis questio incidit ciuili. sin autẽ criminalis criminali. tunc de vtraq; pronuntiat. vt. d. l. ij. si publico. ff. de adul. de libe. cau. l. si filium. j. eo. l. penul. idẽ si questio ciuilis incidat in criminali. vt dicta l. penul. j. eo. sm Bul. ¶Tertia fuit opi. Joã. 7 Also. que distinguit inter incidentẽ 7 emergentem. Incidens dicitur que habet causam vetustiorem ante iudiciũ 7 tunc de ea non pnuntietur vt bac. l. Item est exceptio emergens que emergit in ipso iudicio 7 quod aliquis fuit falsus testis q̃ dilatio non debet dari. tunc super istis est pnuntiandum. vt. j. de dila. l. a procedente. 7 de libe. cau. l. a liberis. §. si. 7. l. seq. ista opi. est ve
6 rissima. Tamen vt eius veritatem videamus opp. exceptio† trãsactionis rei iudicate 7 iurisiurandi impediunt processum. vt. l. fratris. §. de transac. 7. l. eleganter. §. si quis post. de condi. inde. 7 tamen constat quia ibi habuerũt originem ante iudiciũ. 7 super eis est pronuntiandum sc; ibi habuerũt originem ante iudiciũ. 7 super eis est pronuntiandum sc; impedire vel non impedire processum. vt ibi videbitis. Itẽ pone q pactum de nõ petẽdo sit factum pendẽte iudicio super ista exceptione seu pacto non erit. pnuntiandum. 7 tamen habet originem pendente iudicio. ista ergo distinctio non videtur vera. Sol. sm omnes exceptio que opponitur ad. pcessum de necessitate habet originẽ pendente processu. nõ enim poterat impedire processum anteq̃ processus inchoaretur vel
7 inchoari vellet. 7 ideo †quãdo ego opp. exceptionem rei iudicate transactionis 7 iurisiurandi ad litis contestationẽ: ista potest dici emergens. nõ enim de iustitia vel iniustitia cause tractatur sed de boc an sit procedẽdũ: vel non sit procedendũ sicut quãdo opponerek dilationẽ dandam vel aliquẽ in testem admittendũ vel nõ admittendũ. q̃ tunc videt. pnũtiari cõtra eum quod non potest vltra procedi nisi super boc pronuntiet. si vero ille qui opponeret dictas exceptiones rei iudicate trãsactionis 7 iurisiurãdi nõ opponeret ad processum sed ad iustitiam cause: vt q̃ diceret: dico me absolvẽdum vel te non fouere iustitiam. q̃ iudicatum juratũ vel transactum tunc fateor q̃ nõ esset super ea pronũtiandum. sed super principali. Ad illud
8 qõ dicitur de pacto de non petẽdo facto pendente iudicio. respondeo qõ Joã. respicit ad illud qõ cõmuniter accidit. q̃ iste exceptiones peremptorie cõsueuerunt habere originem retro ante iudicium. Clarius tamẽ ne posses terrare debes dicere sic. q̃ aut exceptio opponitur ad impediendũ pcessum 7 super ea est pronũtiandum de necessitate. vt. j. de dila. l. a pcedẽte. l. a liberis. in fi. de libe. cau. de prena. l. prevaricationis. Aut opponit ad iustitiã cause. 7 tũc super ea non est pnuntiandum: vt bic in fi. ẽlligas de necessitate. potest tñ iudex si vult. vt. l. intra vtile. ff. de mino. ita debes intelligere istã materiam: 7 ista est veritas. Dixi super exceptione que respicit pcessum esse pnuntiandum. quid si omittatur. dicã tibi in. l. a procedente. j. de dila. De materia buius. l. dicp Jnno. extra de elec. c. cũ inter. in gl. que incipit cõtrarij videtur per Ber. de mu. peti. c. j. 7 per Spe. in tit. de incidentibus questionibus.

Jquestio. Jsta. l. dicit idẽ in summa q̃ pcedẽs ideo nõ summo aliter q̃ in. l. precedẽti. Ul a timo no. q̃ non est necesse q̃ de nullitate testamẽti agatur principaliter: sed boc non venit inciden ter in petitione hereditatis. an autẽ bic principaliter possit peti q̃ testamẽtum vel aliud instrumẽ tum nullum pronũtietur. plene dixi in. l. que sub condi. in fi. de condi. inde. 7c.

Amciuili. Quãdo ciuilis icidit criminali vel ecõtra vtraq; causa eadẽ snia dirimit. b. d. ¶Opp. q̃ primo finiẽda sit criminalis. vt. j. l. j. p tot. Sol. ibi vtraq; principaliter intẽtabat. bic vna principaliter: alia incidẽter. Cõtra boc opp. ergo super incidẽti non est pnuntiãdũ. vt. j. l. pti. 7. l. j. dicebat Bul. ibi loquit q̃ ciuilis incidit ciuili. Vel aliter sm Joã. 7 melius q̃ hec intelligatur sm illas quia vna sententia terminabit. nam lata sentẽtia super principali videt sententiatum super incidenti 7c.

Joniam. Quãdo iter duos ozitur causa ciuilis 7 causa criminalis pendente criminali supersedet super ciuili. b. d. Cõcordat. ff. de iud. l. per minorem. 7 eg bac. l. sumebam vobis vnam regulam ad impediẽdã cumulationem. de qua dicã vobis in. l. edita actio. §. de edẽ. ¶Opp. de. l. re. amo. actio. §. ob adulterij crimẽ. ff. re. amo. Sol. vt ibi. 7 dicam in. d. l. edita.

¶De litis contestatione. Rubrica.

¶Continua vt in glo.

1 ¶Citatio licet interrumpat prescriptionẽ non tamen inducit litis contesta.
2 Libellus datus principi iterrumpit prescriptionem.
3 Litis contestatio per que verba inducat. 7 nu. 5.
4 Ex facto ius ozitur.
6 Lis quod non contestatur per exceptiones declinatorias.
7 Exceptio iurisiurandi an inducat litis contesta.
8 Exceptio pacti de nõ petẽdo. 7 exceptiones peremptorie an inducant litis contestationem. et numero. 12.
9 Litis cõtestatio qõ non possit fieri parte absente.

Quero tertio. Quid autem si in deq; omissa pnuntiatione sup emergẽti processus fit ipso iure nullus. videt qõ sic. quia dicũt doc. q̃ ideo est pronuntiandũ quia nõ potest ad vlteriora procedere gl. est de boc in l. arbitro. ff. qui sa tisd. cog. preterea iudex videtur inordinarie pcedere. ergo pcessus est nullus. c. egbibita. ex de iudi. in contrarium est causs q̃ licet iudex procederet omissa pronũtiatione sup legitimatione personarũ valet processus quia ipso facto videtur pronuntiare contra exceptiões impedientes processum pcedendo ad vlteriora. casus ẽ not. in. c. ex parte. el. ij. ex de appel. quid autem si indeq; dicat sic pronuntio omissa tali exceptione. dic q̃ est perinde acsi expisse de exceptione pronuntiasset. no. dictum Jnnocentij. in. c. sepe. in glo. bic locum. extra de appellatio.

Andre. Barba.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

10 Litis contesta.nō potest fieri p nouationem ꝛ responsionem factam ex interuallo.
11 Litis contestatio vnde dicatur.
13 Ex responsione facta positionibus non inducitur litis contestatio.
14 Prelium qñ dicatur fieri ꝛ qñ badaluchum.
15 Si reus rñdendo negat ꝛ ꝙ non rñdet aīo litem contestandi.ꝙ non inducatur litis cōtestatio.
16 Potestatio contraria actui ꝙ nō reuelet.ꝛ qñ dicatur contraria actui.nu.17.
18 In litis cōtestatione quasi ꝟbi ꝛ.ꝟ.nume.10.
19 Protestatio facta cōtra protestationem qñ ꝓsit.
20 Quando respondet in litis contestationem debet responderi de credulitate.
21 Si reus in respondendo confiteat an per hoc inducatur litis contestatio.

a ¶Nes. in primo a vidi dubitari reperiſ in actis narratio ꝛ petitio et ſubdit ꝙ notarius actorum tali preſente ꝛ non cōſentiente.vtrū inducatur lit.contesta. vide qō no.in.c.j. eſ eodem.

b ¶Quando libelus.Adde tu ꝛ aduerte ꝙ quādo factum proponitur coꝝ principe tūc videtur ꝙ non ſit necessarius libelus. ita Innocē.ꝛ Jo.and. in.c.j.de libel.oblatio.ꝛ remittit ſe ad nota. in.c.j. de lit.cōteſta.ꝛ idem dicunt Stepha.ꝛ Zaba. in cle.ſepe.de verſigni.q.gv. in.iiij. intelle.et licet hoc dicāt in papa ibi tamen idem eſt in quolibet principe ſuperiorē non recognoſcente et iure principū fungēte ex quo eſt ſolutus legib⁹.l.pnceps.ff.de legi.facit iam not.p Bar. ꝛ Joan.de imo.in l.ifantes.ff.de publi.iudi.ꝛ p Bar. i.l.boſtes.ff.de capti.ꝛ poſtlimi.reuer.ꝛ vide in propoſito Bar.in.l.j. ff.de minori.ꝛ ad predicta vide do. Zdaria.ſoci.i dicto.c.j.ō lib.obligal.ꝛ.

c ¶Querit ergo. facit glo.in.ſ.q.ꝙ. 4 c.q.ꝙ ꝓſulatus.ij.q. ij.c.notum.ꝛ in.c. cū eccleſia.de cauſ.idem ſi fiat coram papa .arg.l. omniū.ſ.de teſta. 5 ꝛ qō not.in.c.j.eẋ eo.tamē in cōtra. eſt glo.in.c.de lit. cōteſta.vbi regrit qō inferatur petitio ꝛ illam ſequit

Es in iudiciū.

Hec eſt bona lex ꝛ male declarata per noſtros doc.breuiter dicit. Protestatio vel actionis editio litis cōteſtationē nō facit ſed fit per narrationē negotij ꝛ reſponſionē.h.d. ¶Ad euidentiā premitte ꝙ de iure antiquo fiebat res litigioſa ꝓ lit.cōte.tūc em̄ res dicebat deducta in iudiciū:vt.l.ij.ſ.ō litigi. Dono ergo caſus ſic.actor petijt citari reū vel dedit ſibi libellū vtrū videat ex hoc lis cōteſtata ꝛ ſic res in iudicium deducta reſpōdet imperator ꝛc. ¶Opp.de.l.ſicut.in prin. j.de preſcrip.xxx.anno.Sol.ꝟ qñq; ſola ꝟ citatio habeat effectū interruptionis ꝓſcriptionis.nō tñ inducit litis cōte. ¶Opp.ꝟ.qñ libellus⁹ principi datur.l.j.ſol.ꝟ eodē modo licet ibi habeat effectū interrūpende preſcriptionis quo ad aliud tñ nō videt lis cōteſt.qz adhuc pōt indeꝝ recuſari.vt in aut.offeratur.ꝛ ideo nō pōt dici ꝙ ſit lis contest. qz nō pōt dici ꝙ ſit lis ꝟtest.qñ pōt lis effugi. ¶Op.ꝺz hic per narrationē negotij:ꝟ in libello narratur negotiū.ergo ꝛc.rñ.debet hic ſubaudiri ꝓ narrationē negotij ꝛ rñſionem alterius partis:vt.ꝟ.de iura.calū.l.ij.poſt prin.ꝛ de iudi.l.rē non nouā.ſ. patroni. ¶Hoc ꝑmiſſo venio ad.q.quero cū in libello cōtineaṫ dno.ſ.narratio facti:ꝛ cōclusio in ris:qd debet narrare actor ꝛ qd debet reus reſpōdere vt inducaṫ litis conteſt.rñ.vtrūq; ꝛ factum ꝛ ius.ꝛ ideo cōſuetudo obſeruat ꝙ actor dicit narrata ꝓout narraṫ vera eſſe hoc reſpicit factū.ꝛ petita fieri debere ℞ reſpicit ius.rcus reſpicit narrata ꝓout narraṫ vera nō eſſe ꝛ petita fieri non debere. Ratio huiꝰ:qz ſicut ex parte actoris ſnia ꝺz eſſe conformis libello.ita ex parte rei ꝺz eſſe li quidū iudici qd petat reus ꝛ apparet ꝙ petit non fieri petita ꝛ ſic ſe absolui.tū tex.iſte nō videtur reſerre niſi ad narrationē facti ditaṫ:ꝺ dicit cū iudeꝝ ꝑ narrationē negotij.nō ergo dicit de iure. tamen tex.in.l.ij.ſ.j.de iura.calum.loquit magis generaliter poſt narrationē ꝛ reſponſionē.non dicit de narratione factiveł iuris.ꝛ ſic de vtroq; pōt intelligi.itē tex.in.l.rē non nouā.ſ.patroni.dicit poſt narrationē ꝓpoſitā ꝛ contradictionē obiectā nō dicit facti vel iuris.ꝛ ſic de vtroq; potest intelligi. ¶Querit ergoᶜ qd ſi actor narraṫ factū tantū vt narrata ꝓut narraṫ vera eſſe:ꝛ reus ad facta tantū reſpōdet an inducaṫ litis cōteſtatio:puto ꝙ ſic per hāc.l.cū dicit per narrationē negotij nec regrit de neceſſitate narrationē iuris. ¶Preterea ex facto ius oritur.vt.l.ſi ex plagijs.ſ.i cliuo.ad.l.aquil.ad turpil.l.j.ſ.j.vnde preſnpoſita narratione facta ſequitur cōclusio iuris. Item ex parte rei ꝓpoſita cōtradictione facti ius ꝓ ſuꝫ facit cōtradictionē iuris qz actore factū nō ꝓbante reus abſoluit.vt.ꝟ.de edē.l.q accuſare. ¶Quero tertio ꝟ qd ſi actor ius narrat ꝛ reus ecōtra negat illud ius narratū.verbi gratia dicit actor petita fieri debere:reus negat petita fieri debere:an inducaṫ contestatio.gl.hic videt dicere ꝙ ſic in exēplo qō ponit qñ dicit ꝙ actor dicit:debes mihi decez debere em̄ eſt obligatū eſſe ꝛ eſt iuris.iſti.de obli. in prin.ꝛ ſi reus iſtud negat inducit lit.ꝛ iſtud puto verū.nā ad poſitionē cōſequētis ſequit poſitio antecedētis.vt.l.ꝙ berede.ſ.papi. ꝛ.l.illud.ff. de acq.here.vñ cū ego narro ius videoꝛ narrare iſtud factū ex quo illud ius oriſ.ꝛ idem in reo negante.hoc etiā videt ꝑ Jnn.de lit.cōte.c.j.ꝛ Spec. in ti.de litis cōteſt.ꝛ eadē rōne dico ꝙ ſi actor narraret factū reus reſpōdendo negaret ius ſatis videt ad ꝓpoſitū reſpōdiſſe.vt inducerēt litis conteſt.ar.in.l.que extrinſecus.ſ.ſi.de ỹ.ob.ꝛ.l.ſi ſub vna.in prin.eo.ti.ꝛ eoꝝ q̄ dicā ſtatim in eo q exceptionē opponit. ¶Quero vtrū opponendo exceptionē inducaṫ litis cōteſt.hic dicit ꝙ ſi opponit excep.perēptoria pacti vel iuriſiurādi inducit litis cōteſt.ſecus ſi opponit exceptio declinatoria iudicij ex ꝑſona iudicis actoris vel libelli.ita dicit gl. quā vide ſup ꝟbo.itaq;.hic Ly.idē ꝛ do.Ja.but. cōtra hoc habemus caſum expreſſum de lit.cōte. c.j.lib.vj.Quid dicemus in eo ꝙ gl.dicit qñ obijcit excep.ꝑ declinatoria iſta nō inducit litis cōte. hoc eſt veriſſimū nā ad declinandū iudiciū ꝓponitur nō ad litigandum.ꝛ ſic vos videtis in iſtis ꝓlijs corꝓoralibꝰ qñ multa ꝓtendūt anteq̄ puenīaṫ ad ꝓlium vt deplanare locū vbi ꝓlieł deſtruere muntiones eoꝝ ꝙ ꝓlium cōtendunt ꝛ declinant.ita in iſto ꝓlio ciuili ꝛ intellectuali oēs iſte exceptiones declinatorie debēt añ oīa examinari ꝺz em̄ videri libellus vtrū procedat.l.j.ff.de aſſeſ. libellus eſt em̄ id ſup quo cōtendit.ideo ꝺz deplanari ꝛ examinari vtrū ſit cōtendendū ſup eo.Jtē ille exceptiōes tu ñ es iudex nō es legitimꝰ actor: oia iſta debēt reſcindi anteq̄ ad lit.cōteſtationem pueniaṫ:ꝛ ſup eis eſt pnūtiandum.vt vidiſtis.ſ. ti.l.j. ¶Exceptioꝟ ỹo iuriſiurādi de qua dicit hic glo.pōt opponi ad impediendū proceſſum.qz eſt de ipedientibꝰ ꝛ tūc nō inducit litis cōteſtatio.nā declinat iudiciū nō inducit ꝛ eſſet idē ꝙ in ꝓcedētibus.Sed ſi opponereṫ ad merita cauſe tūc eſſet idē ꝙ in exceptione pacti ꝛ aliꝭ peremptoriꝭ:de gbꝰ ſtatim dicā. ¶De exceptione vero ꝟ pacti et aliꝭ perēptoriꝭ videtis gl.nāſ ꝛ doct.cōtradicentes cū decretali.j.egtra de lit.cōte. Pro cuius declaratione ꝑmittenda ſunt duo.primo an litis cōteſt.ꝟ poſſit fieri abſente pte.ᵇ Pe.in.l.edita.ſ. de eden.dicit ꝙ ſic ex pte actoris bodie ꝑ auṫ.ꝙ ſemel.ſtatim dato libello:ꝛ ſic ꝓpoſita facti narratione actoꝛ eſt obligatꝰ liti.ſic ex pte eiꝰ eſt lis cōteſtata.Doc.oēs dicūt cōtra:ꝛ hoc eſt cōtra iſtum tex.ꝛ eſt ſpecialis in auṫ.ꝙ ſemel.ꝙ puenīt ad diffinitiuā lite nō cōteſt.ſicut qñq; in bello corꝓali qs pōt vincere aduerſariū ſuuꝫ ſine bello.ita in caſu illius auṫ.ſine libello ꝛ ſine litis cōte.pōt vincere actoꝛ tñ ſpecialis caſus eſt ibi.facit ad hoc de tēp. ap.l.ſi.ſ.illō.ſicut em̄ ſi ỹna partiū tñ eſſet i cāpo nō pōt dici pliū.ita ex ỹna tñ altera abſente non pōt dici lis cōteſt. ¶Quero ſcūdo ꝟ vtrū litis cōteſtatio poſſit fieri ꝑ narrationē ꝛ reſpōſionem facta ex interuallo.Rñ.ꝙ nō.ꝛ nā vt ſcitis in conteſtatione quaſi cōtrahit vt.l.ij.ſ.fi.ꝛ ibi not.ff.de ꝓto.ſti.l.iiij.ſ.idē ſcribit.ff.de pecu.ſed cōtractus vel quaſi impediunṫ ꝓpter interuallū tpis inter interrogationē ꝛ rñſionē.vt.l.j.ſ.i.de verb.obli. l.cōtinuus.in prin.eo.ti. Preterea vt dixi ſicut vides in iſto corꝓali ꝓlio ſi vnus veniret in cāpū hodie ꝛ poſtea reuerteret.ꝛ alius cras nō diceretur ꝓlium inter eos.ita etiā ex interuallo nō pōt dici lis cōteſta.predicta duo:ſcz de parte abſente ꝛ de interuallo.ꝑhanc ex ſignificatione nominis. Litis enim ꝓtestatio ꝺicit a cō:ꝙ eſt ſimul:quaſi ſimul atteſtatio in lite ſed ex interuallo vel inter abſentes nō pōt ita ſimul atteſtatio iteruenire.ergo ꝛc. facit ad ꝓdicta.ff.de cōfeſ.l.certū.ſ.ſi qs abſente.ꝛ de interro.act.l.ſi. ¶Nūc ad ꝓpoſitū an per oppoſitionē exceptionis pemptorie ſducaṫ litis conteſta.dico ſic aut ſtatim poſt narrationē facta ꝛ ab actore ſequit reſpōſio rei opponentis exceptionē pemptoriā:tūc inducit lit.ꝟteſt.ita intelligaṫ iſta gl.ꝛ tex.hoc videt velle in.d.l.rem non nouam.ſ. patroni.ibi poſt narrationē ꝓpoſitam ꝛ ꝺictionē obiectā.ſed ſi poſt libellū datū vel ꝑ narrationem ꝓpoſitā reus ex interuallo veniret ꝛ produceret ſuas exceptiones.tūc nō inducereṫ lit.cōteſt.qz non videt ꝓducere ſuper meritis cauſe ita loquitur.c.j.vel.ij.de lit.cōteſt.ita debes intellige re ſtatim materiā. ¶Quero vtruꝫ per reſpōſionem factā poſitionibus inducaṫ litis contest. Reſpon.ꝙ nō.nam tex.bicloquit de narratione negotij vniuerſalis ꝛ reſpōſione facta ſecuta ad eādem:ſed in poſitionibus ſiunt narrationes particulares:merito nō inducit litis cōteſt.ſicut enim videmus in iſtis ꝟ prelijs corꝓoralibꝰ inter famulum ꝛ famulū non appellaṫ ꝓlium ſed badalucū: ſed qñ tota maſſa ꝛ totus exercitꝰ vtrinq; partis inuicē cōſiuunt.tunc ꝺz ꝓlium.ꝛ ita bic iſte cōtradictiones particulares reſpōdere poſitionibꝰ nō inducūt litis cōte.ꝛ de hoc eſt caſus extra de litis cōteſta.c.j. ¶Ꝟ Precedo vlterius ꝛ q̄ro qd ſi reus rſidendo narrationi actoris dicat ꝙ reſpōdet nō animo cōteſtādi litē gl.dicit ꝙ nō videt conteſtatio.qz qñ ꝓteſtatio ſeſt ꝛ traria actui q celebraṫ ideo nihil releuat.imo inducit cōteſtatio.qz qñ ꝓteſtatio ſeſt ꝛ traria actui q celebraṫ nihil releuat.extra de ap.c.ꝙ venerabilē.no. etiā extra de ꝟſti.c.cū. Ad.ferrariēſis.facit ad hoc qō no.in.l.in emētis.j.de contraben.emp.puto ꝙ gl.noſtra verū dicat.ꝟ nā iſta ꝓteſtatio nō eſt contraria actui qui celebraṫ.tunc em̄ eſſet ꝛ traria qñ eſſet circa idē.verbi gra ego reus reſpōdeo negādo ꝛ ꝓteſtorᵇ ꝙ nō rñdeo iſta enim bene eſſent cōtraria vere ꝛ regnātia.vt in.l.vbi repugnātia. de reg.iur.ꝛ de fi.iſtru.l.ſcripture.ſed qñ eſt circa diuerſa nō dicunṫ cōtrarie poteſt tñ animus ꝓteſtationis ſeparari ab actu.vt.l.q in aliena.ſ.ſi.de acq.here.l.at ſi quis.ſ.pleriq;.de relig.ꝛ.l.ſi debitor.ſ.j.quā alleg.glo.ita ſit in ꝓpoſito.nā vt dixi per litis cōteſtationē inducitur quidā quaſi contractus per quē quis obligaṫ inſtantie.vt.ſ.dixi. vnde cum reus rñdit negādo ꝓteſtaṫ ꝙ non ꝟ animū ꝓteſtandi litē.hoc eſt inducendi illū quaſi ꝟ tractū.videmus etiā in iſtis ꝑlijs corꝓoralibꝰ vt dixi ꝙ poſſit vna pars aggredi aliā nō animo ꝑliādi vel ſtādi ſecū in ꝑlio ſ ſtatim animo recedēdi.Alij ſunt qui dicunt ꝙ iſta ꝓteſtatio ꝑdeſt niſi ex diuerſa parte per actorē ꝓteſtet ſ riū.vt.l.j.ſ.j.ff.de lib.agno.ꝛ.l.aut qui aliter.ſ.ij. et.l.iij.ff.qō vi aut clam.breuiter dico ꝙ iſta ſ ꝓteſtatio actoris quātuꝫ eſt in caſu ꝓpoſito nihil operaṫ.in duobꝰ em̄ caſib⁹ ꝟ ego reperio ꝙ cōtraria ꝓteſtatio aliquid operaṫ.primo qñ per primā ꝓteſtationē inducit quedā quaſi patiētia ꝛ cōſenſus ei cui fiebat ꝓteſtatio qz per contrariā ꝓteſtationem declaraṫ qō ille quaſi cōſenſus ſeu patientia non inducit.vt.d.l.j.ſ.j.de lib.agno. ¶Item operaṫ ꝓteſtatio cōtraria qñ fit ad diuerſos effectus.vtputa precеſſit ꝓteſtatio tua que intēdit ad notificādū mihi aliqd vt tu excuſaris a vitio clādeſtinitatis ex aduerſo.ego facio alia ꝓteſtatione ad ꝓbibēdū ne facias vt ſic incidas in vitiū violētie hoc pōt fieri.vt.d.l.aut q aliter.Sed qñ ꝓ ꝓteſtationē partis ſolū ſducit declaratio cū ꝓteſtatione:vt eſt in.q.noſtra ꝓteſtatio aduerſe ꝓtis circa hoc non poteſt aliqd operari.qz nō fit circa iliud qō fit in ꝓtē ſui ꝓtestantis.vt habuiſtis no.in ſimili in.l.alimēta.ſ.de nego.geſt.ſed qd facient iudeꝝ qñ pars nō vult cōteſtari litē.certe ꝑcederet ad miſſionē ex primo decre.vt habuiſtis gl. qō ꝛ qñ iudeꝝ auṫ.qui ſemel. ¶Quero quādo reſpondet in litis ꝛte.vtrū debeat reſponderi de veritate an de credulitate.dic de credulitate.ꝛ ita obſeruat cōſuetudo ꝛ intelligas hoc de veritate hoc eſt de eo qō vehemēter opinaṫ ꝛ credit.vt no.i l.ij.ſ.labeo.ff.de aq̄ plu.arce.alias ille qui conueniret ex facto alieno nunq̄ poſſet contestari litez qñ eſſet abſurdū. ¶Querit gl.quid ſi reſpōdendo actoꝛi confiteaṫ reus an inducaṫ litis conteſta. gl.diſtinguit aut precеſſit libellus.ꝛ tunc per confeſſionē fit litis cōteſta.aut actoꝛ ſic ſimpliciter petit ſine libello:ꝛ tūc nō fit litis contestatio.nec daṫ diffinitiua.ᶜ ſ ſic ſimpliciter precepti de ſoluēdo vt.l.ſi debitori.ff.de iudi. Doc.vltramō.dicūt cō-

trariū.nam per cōfeſſionē non fit litis cōteſtatio imo debet qs abſolui ab inſtātia iudicij.argu.l.ſi reus.de ꝓcu.ꝑ hoc etiā videt tex.in.l.ſi domus. ſ.qui confiteṫ.de lega.j. Item ꝓ iſto:ū opi.facit ſ.de iudi.l.rē nō nouā.ſ.patroni.ibi poſt narrationē propoſitā ꝛ contradictionē obiectam.no.ꝙ dicit contradictionē:in cōtrariū etiā puto ꝙ iſta ſit veritas cōteſtatio ſit per narrationē ꝛ cōtradictionē ſine dubio.ſed alibi dicit tex.per narrationem ꝛ rñſionem.nec dicit vtruꝫ ſit reſpōſio cōtradicens vel ſit rñſio cōſonans.vt.l.ij.ſ.j.ſ.de iura. calū.nec ob.ll.alleg.in cōtrarium.imo cōcordant cū gl.ſi recte inſpicias.nā poteſt eſſe ꝙ quis confiteṫ eo propoſito ꝙ non cauſetur ſubire iudicium. ita loquuntur cōtraria.volebat em̄ ſtatim ibi ſol nere. ¶Jtē poteſt quis cōfiteri eo animo vt iudicii ſubeat ꝛ feratur diffinitiua.ita loquit iſta gl. ſicut vides in bello corꝓorali.nā poteſt eſſe ꝙ qs volēs ꝑliari reddit ſe victū.ſ ꝟ vult eſſe in ꝑlio ꝛ vult ꝙ ꝑ per vim belli capiatur.Jtē in propoſito licet quis cōfiteatur tamen vult vt per diffinitiuā ſentētiam condēnetur.qō eſt quandoq; vtile imo neceſſariū.vt puta ꝓpter conſeruandū ſtipu.de euic.vt.l.vtiq;.de rei vendi.ꝛ de neg.ge.l.ſinaute. vnde noſtre glo.dicerunt optime. ¶Ultimo q̄ro qd ſi in actis appareat lis cōteſta.nec dicitur per cōfeſſionem vel contradictionem an valeat ꝓcеſſus.de hoc dixi in.l.ſciendum.de verbo.obli.

1 ¶Libellus debet in ſcriptis offerri niſi in cauſis breuioribus.
2 Diſpoſitio huius auṫ.determinatur per.l.ſciendum.ff.qui ſatiſda.cog.
3 Libellus per quem offeratur.
4 Jn libellis offerēdis ꝙſuetudo curie ſeruāda eſt.
5 Libellus cuius expenſis detur.
6 Libellus offertur coram arbitro.
7 Sportule que ſint.
8 Jn pretorijs ſtipulationibus perſona fideiuſſoris requiritur.
9 Dilatio de qua in iſta auṫ.ꝙ cauſa cognita poſſit minui.
10 Judeꝝ quādo impetretur ab vtraq; parte.
11 Notarius de ꝙſuetudine ſcribit diem datī libelli.
12 Interruptio preſcriptionis quando fiat per lit. conteſt.nullam.
13 Productioni libelli quādo poſſit renuntiari.
14 Litis cōteſtationi non pōt renūtiari per partes.
15 Quod poſſit cōpromitti in arbitros vt poſſit fine libello ꝛ fine litis cōteſta.pronuntiare in ſcriptis ꝛ ſine ſcriptis.

Offeratur. Jſta auṫ.eſt bona. Primo ponit qd habet facere actoꝛ.ſcōo quid habet facere reus.tertio qd habet facere iudeꝝ. quarto qd iuris ſi predicta obſeruata nō fuerūt. ſcōa ibi:ꝛ egēplum.tertia ibi:deniq;.quarta ibi:li tis ergo. ¶Opp.breuiter hic ꝺz libellus.ꝛ ſic innuit ꝙ debet dari in ſcriptis cōtra.de eden.l.j.in prin.Sol.de iure antiquo nō erat neceſſe ꝙ libellus daretur in ſcriptis in ciuilibꝰ.vt.l.ꝟtra.ſed in criminalibꝰ ſic.vt.l.libelloꝝ.ff.de accu.bodie ꝟ vero etiā in ciuilibus datur in ſcriptis.vt bic.niſi in cauſis breuioribꝰ.vt ī auṫ.niſi breuiores.ſ.de ſen. ex peri.recitā. ¶Op.de.l.ſciendū.ff.qui ſatiſ.cog. Sol.quidā dicunt ꝙ illa corrigitur per iſtā. Alij dicunt ꝙ iſta tenet cōiter.ꝛ ꝙ iſta ꝟ determinatur p illā.ſ.ꝙ illud quod hic ſimpliciter dicit de fideiuſſore dando diſtinguaṫ an poſſidet immobilia vel nō:vt.d.l.ſciendū.arg.de legi.l.nā ꝛ poſteriores. ¶Circa auṫ.iſtā eſſent ꝛrenda multa:ſed dicam tibi tantū ea que ſunt neceſſaria.ꝺz bic offeraṫ ei qui ad iudiciū vocatur libellus impſona liter loquiṫ. ¶Quero per quem debet libellus offerri tres ſunt opi. Prima ꝙ ante oīa libellus debet dari iudici.ꝛ poſtea pars citari:ꝛ tunc ꝙ iudicē offeraṫ libellus parti.ꝛ hoc videt probare ex ordine ti.ſ.q̄ primo ponit de edendo.ſcōo ponit de in ius vocādo.quaſi libelli oblatio coꝝ iudice debeat precedere. Alij dicūt ꝙ primo citaṫ reus ꝛ poſtea libell⁹ ei offeraṫ ab actore reo poſtulāte:et

a ¶Nō animo con a teſtādi litē. Quid ſi reus reſponden do libello actoris dicat ꝙ reſpōdet animo non contendi litem.vide de hoc ꝑ Spec.in ti.de litis conteſt. 17 ſ.j.ver.illud.ꝛ nō cū aliꝭ pluribus verſi.ſeq.ꝛ an rñ.ꝛ ſio facta ꝑ verba iuris ſducat litis cōteſt.vide Spec. no.vbi.ſ.ſ.j. vſic. qd ergo ſi ꝓpounṫ.ꝛ ibi in ver. ſz qd ſi nego cām. 18

b ¶Et ꝓteſtor.vide in.l.non ſolum.ſ. monte.in quarta charta.ō ope.no. nuntia.

c ¶Necdatur diffinitiua.Adde tu ꝛ aduerte qz Bart. bic videtur ſentire ꝙ partes poſſunt renūtiare libello non tū quin 19 porrigaṫ qualiſ qualis petitio ad hoc:vt iudeꝝ certam ferat ſniam.ꝛ ſic videt contradicere.bis ꝙ ipſe dicit.ſ.in auṫ.offeratur.ſcz ꝙ partes nō poſſunt renūtiare libello ī col. ij.in fi.qui tamen ſaluari poteſt itel ligendo dicta bic quādo partes cōnenerunt quādo iudeꝝ nō ī figura iudicij ſed de plano ex offō ſuo veritateꝫ inquirat ꝛ 20 audiat ꝛ ſm̄ repta dicat alias aūt tali ſolēnitati renuntiari non poſt l.nemo poteſt.ff.ō lega.j.ꝛ tunc quādo partes ſic non 21 veniunt nō requirit libellus.l.quoties.in fi.C.de pu uile.ſchola.li.ſij. quem ita quidam c intelligunt. facit

boc videt pbari ex ordine titulorū in.ff.nam primo ponit de in ius vocā.scō titu.de eden.p hoc optime facit de iudi.l.nō videtur. Tertij dicūt q libellus offerat iudici ⁊ mittetur parti per vnum nuntiū[a] ⁊ in hac opi.sunt vltramon.⁊ hoc probāt primo p.l.ficut.⁊.l.cū notissimi.j.de prescrip.ggg. an.si per solā citationē fit prescriptionis interruptio de necessitate debet intelligi q mittat libellus cū citatorio.als nesciret reus ad qd esset citatus.p hoc.j.prozi.auf.libellū.⁊.j.quo ⁊ qñ iudex. auf.qui semel.[b]os qd dicem[9].certe quelibet practica est bona.vñ tene quā vis.⁊ hoc tenet gl.tua prima hic.quā vide ⁊ no.In hoc tamē est differētia.quia qñ libellus mittitur cuz citatorio postea reus cōparens nō posset petere dilationē ad deliberādū super libello:cū iā libellus fuerit missus. vt extra de dila.c.ij.facit.j.ti.ij.l.si qñ.tamē in predictis † serua cōsuetudinē[b] curie ciuitatis in quaes.nā in ciuitate ista in criminalibus mittitur libellus cū citatorio:in ciuilibus nō.in ciuitate pisarum mittitur etiā in ciuili[b] libellus cū citatorio.vnde fm diuersitatem locorum ita debet fieri.

a Vnuz nūtium. Vide.s.Allegā.in rubri.de eden. an cum citatorio sit mittēdus libell[9].

b Cōsuetudinem curie. Adde tu an valeat cōsuetudo q non detur libellus.⁊ videt q sic. vt per doct.in.c.j. de libel.obl.⁊ magime per do.alda ria.soci.in articu. v.fal.gj.

¶Quero qñ re[9] cōparet debet sibi dari copia libelli.quero † cuius expensis.teg.videt velle in.l.j. circa prin.ff.de edē.q expēsis ipsius rei.satis esn̄ est q ei fiat copia describēdi:vt ibi patet.In quibusdā partibus observat vnū:i alijs aliud.vnde serua cōsuetudinē curie. ¶Sequitur ei qui cum ad iudiciū. ¶† Quero vtrum cozā arbitro sit offerendus libellus.glo.dicit ⁊ bene q sic:vt.l.penul. ff.si.s.de arbi.⁊ de iudi.l.rem nō nouā.circa prin. ¶Ulterius quero.dicit hic exinde prestitis spōtulis que sunt † iste spontule.glo.dicit q in iudice delegato sunt declarate.in auf.de iud.ꝯ.ne aūt.in iudice vero ordinario non reperit expressum nisi in clericis.vt.l.cū clericis.⁊.l.omnes.s.ō epi.⁊ cle.

¶Ulterius pcedo ꝺz hic data fideiussione. quero si nō vult dare fideiussorem sed pignora.gl.dicit † q nō sufficit † qz in pretorijs stipulationibus persona fideiussoris requiritur.vt.l.pretorie.ff.ō pteto.stipula.in.l.predicta.tenet gl.contra.⁊ sunt glo.multū inuicem aduersantes:dic vt ibi digi.⁊ glo.ibi posita dicit veritatē. ¶Ulterius dicit hic exdierū gaudeat iudicijs. ¶† Quero vtrū ista dilatio † possit augeri vel minui.gl.videtur tenere q non.doc.sunt in contraria opi.cū etiam ista dilatio dek ministro iudicis potest minui causa cognita.vt.l.j.ff.de re iudi.⁊ ibi digi.vidistis tantū per me.⁊ ibi gl.in auf.qui semel.j.quo et quando iudex.Sequit hic q pōt recusare iudicē.nisi ipse petierit eū. ¶Quero vtrū ab vna tātū parte posfit iudex ipetrari.breuiter distingue † aut vtraq; pars est psens ⁊ nō impetrat nisi de cōsensu vtriusq;.fec[9] si alia pars est absens.⁊ ita obseruat curia romana.probāt in.l.obseruandum.ff.de iud. ¶Ulterius q̄ro vtrū ille qui dat libellū ꝺebeat in libello scribere ꝺiez ꝺati libelli.teg.hic videtur velle q fic.gl.dicit q hoc de cōsuetudine non seruatur ꝫ hoc † scribit notarius.⁊ ꝺatur terminus ad rūdendum. ¶Quero circa fi.istius aut.† vtrū quādo cōtestatio est nulla ex vigore istius aut.interrumpat̄ prescriptio.glo.que est hic videtur ꝺicere q nō.quod intellige verū in illis casibus in quib[9] interruptio ꝺebet fieri per litis cōtestationem.nō in casibus in qbus interruptio fit per solam citationē.vt.l.cuz notissimi.⁊.l.sicut.j.de prescrip.ggg.āno,an illud solū ꝺebet aduerti an legitime fuerit fcā citatio.vt.l.accusatur̄.ff.de adul. ⁊ ibi plene ꝺigi ⁊ tene menti hanc glo. ¶Ultimo quero † vtrū ꝺuctioni libelli[c] possit renunciari. gl.que est hic.ꝺ q tacite potest omitti nō expresse ⁊ in hoc videtur resiꝺere etiā ꝺar.fil. Jaco.but. Alij sunt in cōtraria opi.q renunciari nō possit. ⁊ istud puto verū ista enim solēnitas nō fit ad vtilitatē partis solum sed etiā ad vtilitatē iudicis vt sciat super quo habeat ferre sententiā ideo nō potest cōsensu partiū renūciari. ¶Preterea ea que inducunt circa solēnitatē in actibus hominū nō possunt ꝫsensu partiū tolli.[ꝺ] vt.l.nemo potest.de leg.j.de pac.l.ius publicū.idem † ꝺico in litis ꝛte.

idē tenēt cano.ex ꝺe offi.ꝺelega.c.ꝺe causis.⁊ per Jo.an.de re iudi.c.fi. lib.vj. ¶Quero tota ꝺie fiunt † cōpromissa in arbitros q possint recognoscere sine libello sine lit.cōtesta.⁊ pronuntiare in scriptis⁊ sine scriptis ꝛc.quomodo valet iste processus cum vt ꝺigi ꝺictis solēnitatibus renuntiari non potest. Respō.sicuti papa vel imperator quādo ꝺat iudicem potest remouere istas solēnitates.vt.l.j.post prin.ff.quis ⁊ a quo appel.⁊.l.vlti.j.de sen.ita partes possunt ꝺare ipsam formam arbitris: quia illi notionem habent a partibus tantum alius non potest assumi cū remotione ꝺictarum solēnitatum.secus in alio iudice qui iurisꝺitionem habet a seipso non a partibus.

Libellum. Ista auf.ꝺe cōsuetuꝺine nō conseruat officialis queritur actio parti.vidisti i auf.generaliter.s.ꝺe epis.⁊ cleri.⁊ in auf.matri ⁊ auie.j.quando muli.tut.offi.fun. potest.ista leg tamen ꝺe consuetuꝺine non seruatur.

¶De plus petitionibus. Rubrica.

1 ¶Disp̄ositio huius.l.habet locum lite cōtestata.
2 Transactio facta bona fide licet super cautione ꝺolo extorta valet.
3 Actor cōstitens lit.cōtesta.sed ꝺolo plus petisse non punitur bac.l.
4 Si reus absoluitur ꝺe quātitate falsa aꝺiecta per actorem qz actor non probauit an tunc puniatur actor.
5 Quando habeat locū ista leg ⁊ sic qñ quis ꝺicatur plus petere.
6 Hec leg quomodo ꝺeducatur in practica.
7 In pena huius.l.non habet locum penitentia.

Diolas. Ista est bona ⁊ singularis leg ⁊ ea expedita erit quasi expedita lectio nostra breuiter ꝺicit. Qui per ꝺolum cautionem pluries exigit ⁊ per ꝺolum plus petijt litem cōtestando ꝺebitū perdit nisi transactio vel secunda cautio interuenerit. b.ꝺ. Primo ponit ꝺictū.scō exceptionem.secūꝺa ibi: transactionibus. ¶Oppo.hic videt q sit locus penitētie.contra.ff.de edil.edic.l.quis sit fugitiuus.in princ.Solu.hic ꝺelictū non ꝺz consumatū ante litem.ibi vero secus. ¶Ultimo opp.institu.ꝺe acti.ꝺ.tripli. Sol.fateor q ille qui per ꝺolū plus petit punitur in triplo expensarū. tamen † nō punatur ꝺebito nisi fuerit lis cōtesta.ita loquit hic. ¶Oppo. ad fi.huius.l.⁊ videtur q transactio ꝺolose interposita non valeat.vt.l. in summa.in princi.ff.ꝺe cōꝺi.inꝺe.⁊ habuistis no.s.ꝺe trāsac.l.sub pretextu.ꝺicunt quiꝺā q hic fallit.Tu ꝺic q ista est vera q hec † transactio fuit facta bonafiꝺe licet fuerit facta super cautione extorta per ꝺolum. ¶Item oppo.ad velle.l.si mulier.vbi nō sufficit secuꝺa cautio sine cursu biēnij.Sol.ꝺicunt quiꝺam q hic expectatur cursus biennij:quoꝺ est falsum.nam ibi loquitur ꝺe muliere que pro alio se obligare nō potest. hic vero loquitur in eo qui quāꝺocūq; vult potest se obligare. ¶Queritur ꝺe ꝺuabus questionibus.⁊ primo hic ꝺicitur si reus fuerit conuictus.† quiꝺ si ipsemet post litem contestatā confessus fuerit.glo.ꝺicit q tunc nō punietur.ar.ff.ꝺe iureturan.l.eum qui.in princ.ꝺe nō nu.pecu. aut.contra qui propziā.alij ꝺicunt contrariū.Uos teneatis glo.nostrā per teg.qui hoc expresse requirit:qz post litem contestatā permaneat in lite ⁊ cōuincatur ꝺe obiecta falsa quātitate.sed ille qui confitet̄ non conuinceretur.sed ipsemet seipsum conuincit ergo ꝛc. ¶Quero † qꝺ si reus absoluitur ꝺe quātitate falsa aꝺiecta per actorē qz actor non probauit vtrū iste titulus habeat locum.glo.que est hic ꝺicit q sic.mirabilis glo. est ista si verum ꝺiceret.vide glo.mag.circa fi.ꝺoct.omnes tenent cōtrarium.nam ista leg loquitur quando actor ꝺelinquit in ꝺuobus.s.exigēꝺo cautionem pluries per ꝺolum.itē plus petendo per ꝺolū.secus si in vno tantū ꝺeliquit.s.in plus petendo.ita tenent gl.extra eo.ti.ita tenēt etiam omnes nostri ꝺocto.hic.Ex his † habes ꝺistinctos aliquos casus quandoq; quis propter ꝺolū exigit cautionem pluries ⁊ per ꝺolū plus petijt tūc habet locū ista leg. Quāꝺoq; quis solum per ꝺolū plus petijt tunc punitur in triplo expensarum ⁊ nō perꝺit ꝺebitum.vt in.ꝺ.tripli. insti.ꝺe actio.hoꝺie forte punitur in ꝺuplum.vt.s.ti.j.auf.libellum.vel ꝺicas q ibi alio casu loquitur. Quāꝺoq; quis pluries exegit cautionē per ꝺolum non tamen plus petijt ⁊ tunc nullo modo punitur in ꝺebito sed punitur crimine stellionatus si ꝺolus ille in aliā speciem ꝺelicti nō caꝺit.vt.l.j.⁊.ij.ff.ꝺe crimi.stellio. Quāꝺoq; quis nec propter ꝺolum exegit cautionem pluries nec per ꝺolum plus petijt sed p temeritatez: et tunc punitur in expensis tantum.vt.ff.ꝺe iudi.l.eum quem temere. ¶† Quero qualiter practicatur ista leg.vtrum aꝺ faciendum actorem plus petentem priuari ꝺebito requiratur nouus libellus cōꝺictione ex lista.an vero per officium iudicis qui cum reperit ꝺolo plus petijsse et pluries cautionem exegisse qualiter hoc fiat.certe vtraq; posset esse bona practica:vt not.in fimi.ff.ꝺe rei ven.l.fina.⁊ videbitis in auf.itē possessor.j.qui po.in pigno.ba.⁊ in corpore vnde sumitur. ¶Ultimo opp. extra glo.q vsq; aꝺ sententiam fit locus penitentie.vt.l.aliam.j.ꝺe bis qui.vt indig.⁊.l.papinianus.ꝺ.meminisse.ꝺe inoffi.testa.Sol.† speculeꝺic propter ꝺupleꝺ ꝺelictum actoris ꝛc.

¶De ꝺilationibus. Rubrica.

Quelibet

1 ¶Quelibet ꝺilatio aꝺ probandum videtur peremptoria.
2 Judex ex suo officio potest ꝺare ꝺilationem etiam non petenti.
3 Probatio facta in scōa ꝺilatione ꝺata causa nō cognita quādo valeat.
4 Probatio facta fine ꝺilatione an valeat:remissiue.

Uoniam. Judex ꝺebet ꝺare ꝺilationes moꝺeratas fm ꝺiuersitates locorū ⁊ non facile amplius q̄ semel.b.ꝺ.ista not.leg ⁊ singularis. ¶Opp.ꝺe auf.qui semel.j.quō ⁊ qñ iudex.So.ibi loquit in ꝺilationib[9] expectatorijs.hic vero ꝺe ꝺilationibus que ꝺant aꝺ probanꝺum. ¶Op.s.ꝺe iudi.aut. iubemus.Sol.ibi loquit ꝺe ꝺilationibus allegatorijs hic ꝺe ꝺilationibus preparatorijs. ¶Ultimo no.⁊ primo per banc.l.viꝺetur q non fit

a necesse q ꝺilatione apponat ⁊ peremptorie quia † quelibet ꝺilatio est peremptoria:vt hic videtis quia nō ꝺatur nisi vna ꝺe facili.iꝺem.ff.ꝺe fer.l.si.qō est verū in istis ꝺilationibus que ꝺantur aꝺ pbāꝺū:secus in ꝺilatorijs.vt.j.quō ⁊ quanꝺo iudex.l.cessante.⁊ ibi gl. ¶No.scō qō ꝺilatio nō ꝺebet ꝺari nisi petenti:vt ibi si rerū vrgentissima ratio flagita-

a uerit ⁊ necessitas ꝺesiderate instructionis exegerit.Ego puto[a] q iudex

2 ex suo officio possit ꝺare ꝺilationē etiam nō petenti si hoc viꝺerit expeꝺire:vt.s.ꝺe iudi.l.properandū.ꝺ.j.ibi nullus erit tam auꝺax qui possit inuito iuꝺice litē protelare.vnde si pars esset negligēs in petenꝺo ꝺilationem aꝺ producenꝺos testes iudex possit statuere etiā eo non petente.nec ob.ista.l.imo facit pro:ibi ꝺum ꝺicit si rerum vrgentissima ratio flagitauerit.vnde si est necessitas ex parte rei hoc est litis vt ꝺilatio preꝺeatur:etiam si pars non petit iudex potest hoc facere.ista enim leg hoc vult vt iudex non possit ꝺare ꝺilationem non cōgruentem per quā lis protelet̄ur:sed ꝺare ꝺilationē per quā lis abbꝛeuietur:hoc nō cōtraꝺicit.aꝺ iꝺe in.l.ij.j.quō ⁊ quāꝺo iudex ꝺixi in.l.iij.ꝺ.hoc autem iudicū. ꝺe ꝺā.infec. ¶Item.q hic ꝺz quoꝺ nō facile ꝺatur amplius q̄ vna ꝺilatio.Alie enim ꝺilationes ꝺantur causa cognita.vt.l.si.ff.eoꝺē.⁊.l.ozatione.Circa hanc quero[b] quiꝺ si iudex ꝺederit scōam ꝺilationē † abſq;

b cause cognitione vtrū valeant que fiunt in illa ꝺilatione.hic teg.ꝺicit q nō:quia iudex hoc nō potest facere vt ibi.non sibi cōcessum intelligant ꝺande ꝺilationis arbitriū ꝛc.⁊ puto verū salua meliori ꝺeliberatione si prima ꝺilatio fuit perfecta.s.trium mensium vel.vj.vel.ix.fm moꝺerationem huius.l.q nō valent.Sed si prima ꝺilatio pfecta non fuit:vt qꝺeꝺit.q.ꝺies aꝺ pbanꝺum.⁊ tunc ei ꝺe facili potest ꝺare scōam ꝺilationē ⁊ acta in illa ꝺilatione valeant.q enim in prima ꝺilatione ꝺiminuit videt q̄ possit supplere.⁊ ita videt sentire Jnno.ꝺe testi.c.penul.quasi in fi.finalis gl.⁊ ibi vide multa bona per eū ꝺe intellectu huius.l. ¶An

4 valeat † probatio facta fine ꝺilatione. Doc.tangūt aliquiꝺ hic.ꝺigi plene in.l.in crimine.ff.ꝺe aꝺul. Et hic plene vt ibi.

Squando. Non ꝺebet alicui ꝺilatio ꝺari aꝺ illud super quo ante iudicium iudex posset esse instructus.hoc ꝺicit. Per istam.l.ꝺicimus q si actor peteret ꝺilationem aꝺ ꝺandum libellum reo non ꝺebet sibi ꝺari. Item si procu-

c rator[c] actoris peteret ꝺilationem aꝺ faciendum fiꝺem ꝺe mandato non ꝺeberet sibi ꝺari quia ante hoc potuit esse instructus iꝺem in similibus quod nota bene.

Quod fieri. Oppo.quod actore veniente ꝺebeant ꝺari ꝺilationes fm autenti.qui semel. quomodo ⁊ qñ iudex.Sol.reus ꝺebet tria remeꝺia.aut est actor est absens post lit.cōtesta.⁊ negotio liquiꝺato per pbationes factas ⁊ seruat formam.l.properandum.ꝺ.j.ꝺe iudi.aut est actor absens ante lit.contest.⁊ tūc aut vult quod negotiū eo absente liquiꝺet ⁊ perueniatur aꝺ ꝺiffinitinam et ꝺebet seruare formam auf.qui semel. aut non vult quod negotium liquiꝺetur sed solum vult quod absoluat ab obseruatione iuꝺicij tunc seruet formam huius auf.ꝛc.

1 ¶Officiū iuꝺicis in quibus cōquiescat ꝺilatione pendente.
2 Finita causa ꝺilationis finitur ꝺilatio etiā si totū tps nō sit lapsum.
3 Feria an eximantur ꝺe ꝺilatione:remissiue.

Siue pars. Pendēte ꝺilatione ꝺebet iuꝺicis officium cōquiescere ⁊ in numero ꝺierum computanꝺ etiā feriati.b.ꝺ.hec bona.l. ¶Opp.aꝺ primū ꝺicum q iudex pēꝺente ꝺilatione potest procedere.vt.j.ꝺe iu-

1 reiur.l.generaliter.ꝺ.bis ꝺe presentibus.ver.nullo tamen.Solu.q hic

d ꝺicit † pendente ꝺilatione iuꝺicis officiū cōquiescat intellige in his que preiuꝺicialia essent aꝺ ea super qb[9] penꝺet ꝺilatio in alijs vero[ꝺ] potest iudex suū officiū exercere.verbigratia ꝺatus est mihi terminus.vj.mēsium aꝺ probanꝺū vnuz articulū in quo pꝺuncturi testes ex alia pro-

e uincia:interim cōquiescat iuꝺicis officium super illo articulo sup alijs poterit procedere.vt.l.cōtraria. Item si penꝺet ꝺilatio super aꝺmitten ꝺo vel nō aꝺmittēꝺo vno teste quod super alijs poterit procedi.⁊ iꝺem in similibus. ¶Item opp.ꝺe.l.a filia.ꝺ.alumno.ff.aꝺ trebel.Sol.illuꝺ quod bic ꝺicit qō ꝺebeat spectari ꝺonec transeat totum tēpus ꝺilatio-

2 nis † intelligē nisi causa ꝺilationis fit finita.nam tunc non expectaretur vlterius q̄ finita causa ꝺilationis finitur ꝺilatio.vt.l.cōtraria. Exemplum iudex statuit tibi ꝺilationem aꝺ veniendum.g.ꝺierum venisti in prima ꝺie certe finita est causa ꝺilationis ꝺe cetero pēdēte ꝺilatione p̄ cedere poterit.nō ob.bac.l.⁊ iꝺem in similibus tene menti. Aꝺ secunꝺū

3 † vtrum ferie eximantur ꝺe ꝺilatione vel nō.ꝺic plene vt ꝺixi in.l.ij.ꝺe tempo.appel.

1 ¶Ea que ꝺesiderant cause cognitionem ꝺebēt fieri iuꝺice sedente.
2 Super emergenti quanꝺo fit pronuntiandum.
3 Si iudex omisit pnūtiare super incidenti an vtietur processus.
4 Judex pcedendo aꝺ vlteriora viꝺetur tacite pnuntiare super exceptione.
5 De iure canonico reuocatur pcessus si iudex parte grauauit cum non ꝺeberet procedere ꝺe iure processit.

Procedente. Que cause cognitionē ꝺesiderant ꝺebēt expediri iuꝺice sedente p̄o tribunali non a procedēte

1 vel ambulante ⁊ super emergenti est pronuntiandum.b.ꝺ. ¶No.q ea que cause cognitionē ꝺesiderant ꝺebent expediri iuꝺice sedente p tribunali.Et ideo fis memor semper facere apponi in sententijs vel in alijs q̄ cause cognitionē ꝺesiderāt. ¶No.q super emergenti pronuntiaf. ¶Opp.ꝺe.l. nolnit.ff.ō interro.acti.⁊.l.ij.ꝺ.ꝺies.ff.quis oz.in bo.pos.fer.Sol.ibi loquit in his que plenā cause a cognitionem non requirunt:hic in his que cause cognitionē requirunt.⁊ ideo bec.l.ꝺebet intelligi in scōa vel tertia ꝺilatione q̄ petit.nā prima concediꝺe facili:ideo posset cōcedi ⁊ peti a pceꝺen-

2 te iuꝺice:vt.s.eo.l.j.⁊.l.si.ff.eo. ¶Op.⁊ viꝺe † q̄ b super incideti nō fit pnuntiāꝺum.vt.l.ij.s.ꝺe ozꝺi.iuꝺi.Sol.bic loquit ꝺe questione emergenti q̄ respicit pcessum.ibi loquit ꝺe questione incideti q̄ respicit merita cause: vt ibi plene ꝺigi. ¶Quero † qꝺ si iuꝺex omisit pronuntiare sup boc emergenti vtrū vitiet̄ processus.Spec.viꝺetur ꝺicere q̄ non vitiet ipso iure.sed potest appellari ab eo quanꝺo ipsam exceptionē vel contraꝺictionē iuꝺex non aꝺmisit.vt ex ꝺe offi.ꝺele.c.ex parte.no.p

3 Spe.in ti.ꝺe excep.s.fi.ver.si proponitur. ¶Aꝺuerte qñq; iuꝺex nō obstāte ꝺictione partis pce ꝺit in causa nulla facta examinatione ꝺe eius ꝺictione.tunc ꝺebet locū.c.interposita.ex ꝺe appel. c qz si exceptio erat legitima ⁊ in exceptione opponens se obtulit probaturū eoipso qꝺ iuꝺex eū nō aꝺmisit eū grauauit.sed si se nō obtulit probaturum tūc haberet opponens a grauamine appellare ⁊ in causa appellationis veritatē exceptionis ꝺocere.vt ibi patet.Qñq; iuꝺex ꝺe veritate ⁊ iustitia exceptionis examinat ⁊ ingrit.⁊ tunc non obstante exceptione vltra procedit ⁊ tunc ꝺico q ex

✕ boc qꝺ super exceptione nō est pnuntiatum pces

e sus nō esset nullus[e] nec etiam annullanꝺus. Nā

4 procedendo vltra † tacite super exceptione pnuntiat ipsam nō obstare:sicut pnuntianꝺo ꝺiffiniti ne tacite pronūtiat super incideti.vt.s.ꝺe ozꝺi. iuꝺi.l.ij.ita procedēꝺo in causa tacite pronuntiat super emergenti que respicit pcessum ⁊ sic posset intelligi bec.l.fm vnam expositionem gl.qꝺ bic c

5 super emergēti non fuit pronuntiatū.bene tamē † posset ꝺe iure cano.reuocari ille pcessus si iuꝺex grauauit partē cū non ꝺeberet procedere ꝺe iure ⁊ ipse processit.nō ergo appellat:quia non pnuntiauit eum tacite sic pronuntiatū vt ꝺigi.sed ideo quia tacite pnuntianꝺo grauauit partē si procedere nō ꝺebuit quia forte exceptio legitime obstabat.ita ꝺebetis intelligere hanc materiam.

Ama nobis. Loraz ꝺo aquo postulatur consilium nō postulatur nec ꝺatur ꝺilatio.b.ꝺ.ꝺigi tibi ꝺe appellatio.l.ij.

In causis. In causis fiscalibus ꝺant ꝺilatiōes.b.ꝺ.

Nec de statu. In questioni bonorum terminus ꝺilationis in.l.ista tutus non exceꝺitur.b.ꝺ.

Quoniam. ¶Ubi[ꝺ] feriatis posf test appellatio iterponi.b.ꝺ.bec.l.clare procedit in tempore

p iiij

¶Ego puto.aꝺō tu qō iꝺez tꝛs Frā. ꝺe are.l.c.venerabilis. colum.iij.ō iuꝺi.

¶Circa bāc q̄ro. Bal.tenet q̄ fic in l.petende.ꝺ.ꝺe tempo.in inte.restī.et ¶Doꝺer.sequunt in.c.ij.ꝺe ꝺila.qō b.ꝺ.Bar.sed p eo facit teg.in.ꝺ.l.petende.in ꝺ.causis cognitis oportebit.itez q̄ boc est ꝺe ordine.l.prola tam.j.ꝺe senten.

¶Procuratoꝛes actoris. Aꝺde q̄ ꝺ idem tenet referēꝺo Bart.bic Frācur. papiensis in repeti.l.admonēꝺi. col.gij.in fi.ff. ꝺe iureiuran.

Andre. Poma. ✕ ¶Jn alijs vero licet iuꝺex boc possit tamen non cogitur.⁊ viꝺe roma.cōsil.ccccclxiij. in.ij.oub.aꝺ finez in vlti.col.

¶Non esset nullus.Aꝺe Lud.in cōsi.ccxliij.in ordine suo.in.iij.colū.vbi ꝺicit intelligi ꝺebere p processum aꝺ vlteriora pronuntiatum super emergenti quāꝺo fuit cognitum per iuꝺicem et viꝺe Ange.in cōsil.cxvij.in.iij. col.⁊ Pan.ꝺe ca. in.l.fi.ff.si cer.pet. et Jo.an.in aꝺꝺi. Spe.in tit.ꝺe sen. in aꝺꝺi.incipi.itē qō est sciendū ꝛc.

Andre.Pomat. ¶Quoniā.et p cedat etiam in feriatis in bono

Biblioteca del Rosario Archivo Histórico

rem dei ⁊ quomodo notarius dici potest instrumentum appellationis cōicere ⁊ etiam in quibuscūq; aliis actibus qui die feriata possunt expediri. ita Ancha. in cōsi. suo. cccl. incipiē. visa plena. in prin. ⁊ in vlti. sed fortius obijcitur. vide etiam Feli. in. c. cum. ad. ferrarien. col. 3. in prin. de consti. ⁊ Alegan. consi. clxxxvij. volu. ij. col. ti.

a ¶ Judicis execution. de quo vide q̄ dixi in. l. j. ff. nunciatio. de no. ope. nū. in prin. iij. col. ¶ Jn. c. significauit. Adde Bar. in l. j. ff. nuntiatio. cū concor. in. iij. col. de ope. no. nun. et Ange. de areti. in l. ab executione. i vj. col. ff. ō appel. Adde Fede. consi. clviij. et adde tu circa hoc etiaz, sequestrum fieri potest ⁊ etiam revocari die feriato. Jta Lanfrā. in. c. quoniā contra falsam. in ver. citationes. colū. fi. de proba. ⁊ Moder. repe. sez do. Francur. in. l. j. j. de pbi. seque. pe. qō. g. ⁊ ponit Ange. de are. i. l. imperatores. ff. fi. ff. de ap. ⁊ Caccialup. i trac. de deb. suspe. ⁊ fungi. l. q. viij. prin. 1

✳ Pro concordia. Aduerte q̄ die- a bus feriatis i bonorem dei debet cessare ois strepitus iudiciorum. 2 per Bar. hic in. l. dies festos. de ferijs. cōtrarius tamē allegatur hic in. l. peti. hoc ti. de fer. in. l. diuus. ff. eod. in. l. miles. ff. segaginta. ff. de adul. tu dic primo potest dici specialē i criminalibus quia debent eppe diri q̄ citius est possibile q; iste ē fauor incarcerator. um. pperandum. in princi. C. de iudi. vel aliter et subtilius vera est. ff. prima opiñ. 1 non ob. quod dicitur in. d. ff. segaginta. ⁊ in dicta. l. diuus. in bac. l. penul. prealle. quia non loquitur nisi de datione libelli q̄ est facti nec dicitur actus iudicialis etiam si loquatur de exceptione ptis vt sensit ⁊ volu luit expresse bart. in locis prealleg. ⁊ magime in. d. ff. c segaginta.

appellationis interponende. in tempore vero appellationis exercende secus: quia nō potest exerceri: licet fatalia currant vt vidistis. l. ij. j. de tēpo. appel. Hic non sunt alia.

Omnes iudices. Dies domenica est feriata in omnibus preterq̄ in opere rusticali. b. d. in summa.

Nullo. Judices sua autoritate non inducūt ferias hoc dicit. Nota tex. ibi ac si pro hoc nomine eximuntur. ⁊c.

Publicas. Cause publice et forenarioum possunt tractari diebus feriatis ob necessitatem hominum. b. d.

Quadraginta. Tempore quadragesime in causis criminalibus sunt ferie. hoc dicit. non obseruatur ista lex.

☞ Executio sententie potest fieri in diebus feriatis in vtilitatem hominum.

Jnstrumenta cōfessionata possunt exequi etiam in personam in diebus feriatis ob necessitatē hominum.

Omnes. Omnis dies est iuridicus nisi spāliter sit expressum q̄ sit feriatus. b. d. ¶ Quero vtrum in diebus feriatis ob fauorē hominum homines possint capi. p debitis. breuiter nō possent capi vt venirent ad procedendum: sed possunt capi ad exequēdū. lz ⁊ enim diebus feriatis ob necessitatē boium nō posset de necessitate pceda: vt dic: tū iudicis executio[a] nō est interdicta nisi in diebus feriatis in bonorez dei: vt patet bic in fine. ⁊ q̄ō executio sñie possit fieri die feriato ob necessitatē hominum. est casus in. c. significauit. b extra de iudi. ⁊ ibi p Jnno. ⁊ per Joā. an. Tcū igit instrumenta cōfessionata seu guarentigionata habeant executionē sicut diffinitiue sentēie capi poterunt homines in diebus feriatis ob necessitatē hominū secus in feriatis in bonorem dei.

Actus q̄ spectāt ad iurisditionē voluntariā possunt celebrari diebus feriatis in bonorē dei. b. d. Et sic videt q̄ decre. q̄ est de immu. ecc. c. j. q̄ annullat oēs actus iudiciarios q̄ fiunt in ecclesia debet intelligi de actibus iudicialibus contentiosis non voluntarijs: vt bic.

✳ **Prouinciarum.** Contra latrones insignes potest fieri examinatio diebus feriatis etiam in bonorem dei. b. d. Hic videt tex. q̄ per statutū possit disponi q̄ etiam in criminalibus procedatur etiā in diebus feriatis in bonorem dei ⁊ virginis Marie ⁊ omnium sanctorum.

☞ Suspectus de fuga quādo possit capi etiam die feriato in bonorem Dei.

Citatio facta in die feriata ad diem non feriatam quando valeat.

✳ **Jes festos.** Dieb[9] dominicis ⁊ feriatis in honorē dei debet cessare ois cognitio ⁊ executio. possunt tamen celebrari contractus ⁊ specula vel prelia sunt illis diebꝰ taliter interdicta. b. d. Dicit bic nulla fideiussionis flagitetur ex actio. ff. iudicio sisti an si timeatur de eius recessu. dic vt in gl. ¶ No. fm istam glo. q̄ ⁊ quādo aliquis est suspectus ne aufugiat potest capi die feriato in bonorem dei vt det fideiussorē de stando iuri. tene mēti. sicut etiā potest capi sua autoritate: vt. l. ait pretor. c. ff. si debitorē. ff. de bis que in frau. cre. q̄ō intelligo si debitoris condicio

c ¶ Alit pretor. vide omnino Alegan. post Ang. ⁊ alios in. l. qui bona. ff. de illo. ff. de dam. infec.

d ¶ Querendū. an autem si quis citatur vt cōpareat die feriata teneatur comparere ante vel post. Bar. ponit in repe. l. eg quacunq; in versi. fi. ff. si quis in ius voca. non ierit. vbi etiam ponit. q. de qua hic querit Bar. ⁊ ibi dicit quod si actus fact[9] die feriato trahitur ad non feriatū valet ponit etiaz ibi q̄ō citat[9] a papa vel imperatore debet cōparere etiā die feriata. adde pau. de cast. consi. clxv. et Federi. consilio cc. lviij.

Andre. Poma.

¶ Potest conueniri Bar. ita generaliter loquentes reprehenditur Panor. in. c. ppositi. in. ij. col. in ver. sz quero. et ita tenet gl. o. duas qōnes. Prima an sint aliqui casus in quibus nō potest jurisditio prozogari. Bl. ponit hic quatuor casus quos vide. Domini isti quatuor casus nō ꝓprie excipiuntur ab bac. l. nā jurisditio potest prozogari. l. quādo habet alias jurisditionē ciuilium cansarū. vnde ille qui habet tm̄ cognitionē de ciuilibus nō potest ex prozogatione esse index in criminalib[9] ita loquunt isti casus exceptuati q̄ bic ponunt in gl. tua. ¶ Querit gl. quot modis fiat prozogatio jurisditionis. gl. f ponit hic plenius in. l. j. ff. de iudi. Ey. ponit in. l. fi qui ex cōsensu. ff. de epis. audi. ⁊c.

1 ☞ Quis pōt cōueniri in loco mutati domicilij.

2 Per statutum potest fieri q̄ reus sequatur forū actoris. respectu subditorum statuto.

Moris ordinem. Actor sequitur forū rei q̄ est in loco domicilij: q̄ō habet vel habuit tpe Jctus. b. d. ¶ Jlot. tex. q̄ dicit q̄ habet vel habuit tpe Jctus. q̄ō est bic singulare: ⁊ ꝑ sic licet mutauit domicilium tñ pōt conueniri[e] in loco vbi habebat domicilium. f ¶ Quero vtrū ꝑ statutū possit fieri q̄ reus sequatur forū actoris breuiter iter suos subditos pōt facere statutū q̄ō vult. Sz q̄ō quis possit statuere q̄ō homo non sue jurisditionis teneat in foro actoris. Rūdeo hoc nō pōt: quia ciuitas nō potest facere statutū de bis q̄ sue jurisditionis nō sunt: vt. j. eo. tit. l. fi. ⁊ ego examino plene in. l. cūctos populos. ⁊. l. omnes populi. quia vtraq; pono ⁊c.

Priuatorum. Prinatoz cōsensus nō dat jurisditionē. b. d. ¶ Oppo. j. eo. l. fi. ⁊ in aut. ō defen. ciuita. circa pn. ff. j. Sol. cōsensus priuatorū nō dat jurisditionē: vt bic secus in consensu alicuius collegij vel vniuersitatis: vt in. j. ¶ Quero an statim facta electione qs habeat jurisditionez anteq̄ ingrediat in offm̄ glo. dicit q̄ō sic de boc dic vt dixi in. l. publius. in g prin. de condi. ⁊ demon. ⁊ de testa. mili. l. penul. ⁊c.

Hemo post. Ordinarius non pōt recusari nec potest ante diffinitiuaz sniam appellari. b. d. An possit recusari iudex ordinari? vidistis in l. apertissimi. ff. de iudi. ⁊c.

1 ☞ Reus in vetito examine quo possit trahere actorem.

2 Jn pena huius. l. hz locū penitētia vsq; ad sniam.

3 Jn penis legalibus habet locum penitentia vsq; ad sententiam. fallit in. ff. plus.

4 De qua sententia bic intelligatur.

5 An pena huius. l. inferak ipso iure vel habeatur pro condemnato.

6 Pena huius. l. an in eadē instantia vel in alio iudicio inferatur.

7 An agi possit cōdictione sine causa contra trabētem in vetito examine vt liberet tractum.

8 Practica quomodo ꝓnuntiabitur cōtra trabentem in vetito examine in sententia diffinitiua.

Jn criminali.

a ¶ Lex. ō materia hui[9]. l. late. Spe. a in titu. de compe. in. adit. ff. j. verific. breuiter scias ⁊c. 1 Et vide tu circa materiā huius. l. ff. si quis possit petere per Franc. de are. in. c. ff. dilecti. col. ij. de fo. cōpet. ⁊ ibidē do. Bari. 503.

In criminali. Hec est bona lex. a Et breuiter dicit. q̄ alium in vetito trahit examine perdit causam. b. d. Recitemus apparatum nostrum per qōnes.

¶ Querit gl. q̄ō ꝑ reus pōt trahere actorē in veto examine dicit glo. forte si reus cōminet ei ff. sub tali iudice nō agitat ⁊ sic per metū vel p dolū eum ad hoc cōpellit. hoc satis placet. Tu aūt pone ege pla magis clara. sunt qdā casus in qbus reus trahit actorē ad iudicē. verbigratia in. l. diffamari. j. de inge. ma. vel facit reus actori statui terminū ad agendū vt habuistis no. ff. in. l. j. vt nemo inui. agere cog. j. qui accu. nō po. l. ea qdē. l. titia. ff. de accu. facit q̄ō habuistis i. l. iij. qui bo. ce. pos. ⁊ quod ibi dixi. 2 ¶ Quero scōo ꝑ q̄d si actorē posteā vel reū petat. dicit gl. vel aut eū penituit añ sniam ⁊ indulgetur ei vt actionē nō perdat nec p cōfesso habeatur. vt. l. Quis. ff. de in ius voc. qdā vltramōtani reprehēdūt: vt refert Ey. Tu dic gl. dicere verū q̄ ꝑ in istis penis legalibus est locus pnie vsq; ad sniam. vt. l. qui cū maior. ff. accusasse. de bo. lib ⁊. l. in seruitutē. ff. petijsse. c. ti. Et no. per Dy. in. l. amplius. ff. rē. ra. ba. Fallit in casib[9]. ff. j. ff. ō plus pe. vbi; vsq; ad lit. ztest. nō est locus pnie. rō: q̄ ibi in 4 duobus deliquit. ¶ Sz q̄ō ꝑ dic ꝑ añ sniam pōt penitere de qua sniа logtur bic. puta ꝑ itelligatur de ea snia q̄ fuit iudicii ꝓmū in quo qs fuit tract[9] in examine vetito de hoc dicā statim clari[9].

¶ Quero vtrū actor pdat actionē vel re[9] habeat 5 p̄ cōdenato ipso iure vel expectet snia. gl. dicit ⁊ bene q̄ snia regrit q̄ tex. dicit mulctet nō mulcta tus fit. simile in. l. inbemus. ff. sane. de sacrosan. ec. ⁊ de pe. iudi. q̄ ma. iudi. aut. nouo iure. ⁊ aut. q̄ semel. j. quō ⁊ qñ iud. ⁊ in multis sitibus. ¶ Sz q̄ō vtrū ℔ fiat in eadē ista an op[9] sit nono iudicio. 6 gl. vr̄ ponere vtraq; practicā vel q̄ fiat noua instātia sub 2dictiōe ex bac. l. vel i ipa snia diffinitiua sentētiabit ℑ vocāte in vetito examine vide gl. super. ver. habeak. quasi circa fin. in eo q̄ gl. dicit q̄ reus cōdēnatus post cōdēnationē agit 2dictiōe ex bac l. nō vr̄ pcedere. aut eñ reus vocat[9] in vetito examine nō opposuit exceptionē iudicis incōpetētis ⁊ tūc vr̄ jurisditionē progare. vt. ff. e. l. j. ⁊ videbitis. j. vbi de cri. agi op. l. j. ⁊ sic videbit vocat[9] cozā cōpetēti iudice aut opposuit exceptionē iudicis i cōpetētis ⁊ fuit admissa ⁊ tūc nō pcedit gl. q̄ dicit q̄ fuit cōdēnat[9] reus aut opposuit ⁊ fuit repulſ[9] q; iudex ꝓntiauit se esse iudicē cōpetētē ⁊ tūc nō poterit aplius dicere se vocatū in vetito examine cū semel fit ꝓnūciatū exame esse idoneū iudicem cōpetētē. Rñ. in ꝑmo casu fi ponis q̄ reus nō opposuerit exceptionē incōpetētis iudicis intelligit in casib[9] in qb[9] jurisditio nō pōt progari vel q̄ reus ignorabat vt no. j. ti. ij. l. j. vel q̄ iudex nō babebat alis jurisditionem sup illis. vt dixi t. l. j. ff. e. vel q̄ ipse reus nō poterat progare vt clericus de iure canon. ex. de foro cōpe. c. si diligēti. Secundo casu q̄ñ exceptionē indicis icōpetētis opposuit ⁊ obtinuit q; iudex ꝓntiauit se nō esse iudicē cōpe tentē. tūc fateor q̄ non pcedit glo. in eo q̄ dicit q̄ reus fuit cōdēnatus. sz pcedit tex. q; reus babebit cōditionē ex bac. l. vt actor faciat ꝑ uari sua actione. Et isto casu illa erit snia vsq; ad quā lz penitere. ff. snia in qua iudex ꝓntiauit se esse nō iudicē.

¶ Tertio casu q̄ñ exceptionē opposuit ⁊ fuit repulsus q; iudex ꝓntiauit se iudicē cōpetentē tūc pcedit glo. si ponim[9] in dicē male ꝓntiasse: hoc eñ poterat examinari in alio iudicio in quo agit 2dictione ex. l. ista: q; ad aliū finē tēdit iurta ea q̄ dixi vobis. ff. in. l. j. de or. iud. ¶ Deinde dicit gl. ⁊ q̄ pōt agi cōdictione sine causa vt actor eū libe- 7 ret. Jstud nō placet q; nō ōsijt esse obligatus sine causa donec 2dictione ex. l. ista actor fit ea actione priuatus. ¶ Deide dicit glo. ⁊ dādā aliā practicā q̄ in ipsa snia diffinitiua sententiabit ℑ vocantem 8 in vetito examine. Hic aduerte[b] si actor vocauit reū in vetito examine pōt ista glo. pcedere q; reo supuenit defectio pendente iudicio que sibi prodest ad absolutionē. insti. de pp. ⁊ tē. ac. ff. ⁊. l. aufurādū

Andre. Poma.

b ¶ Hic aduerte. nota ergo q̄ bu iusmōi remedijs quis dicitur re[9] ꝓpterea dixit. d. Ale. 2. fi. suo. ciij. volu. v. q̄ talia re media intentabit coram iudice suo ⁊c.

c ¶ Magisterie. vide q̄ per istū text. notāter dicit bal. hic in fine. ⁊ not. ⁊ limitat Alegā. in l. magistrat[9]. ff. e.

d ¶ Qui ꝓest collegio. An aūt iste electus sit a superiore cōfirmādus vide. Alegā. in. l. more. cum seq. in 7 vj. col. ff. eod. titu.

e ¶ Capitanei artium. et an ꝑes 8 artiū statutis suis possint adijce- b re penas. vide que dixi in. l. ij. ff. si qs ius di. nō obtēpe.

Andre. Poma.

¶ Si contra pupil. vltra ꝓmissa giū quod hz miserabilis ex ista. l. vide etia aliquid qō ponitur in. c. j. de postula. aliud qō ponit gl. ij. in c. lz. extra de cēsi. ⁊ ibi Panor. aliō qō ponit Jnnoc. in. c. significātib[9]. de offi. delega. q̄ nō valet rescriptū impetratum contra miserabilē ꝑsonā nisi facta mētione de eius miseria per text. nostrū bic fz illō ibi reprobat Jmol. q̄ tex. noster non ꝓbat hoc vide Lard. cōs. cxxxvj. co. v. ad fi. itē aliō ponit Ant. de bu. in. c. licet ex fuscepto. de fo. compe. fz illud ibi repro bat pano. i. v. co. in v. fi. nō placet. Jtē aliud qō ponit in. c. ex tenore. de fo. cōpe. vbi vide maria. in. c. j. in vlti. nota. ⁊ aliud qō ponit Bar. in qō. ventila. inter gloriosam virginem mariam ⁊ de momē. in. v. co. in v. dixit aduocata: ⁊ aliō quod ponit in. l. iij. ff. de aduocatis: ⁊ aliō quod ponit in. l. iij. ff. boc aute indicij. in. iij. oppo. ff. de dam. infect. in auc. bis puellegſs possuz renūtiare. vide gl. bic in ver. excedere. q̄ vr̄ sentire q̄ nō ⁊ vide ēt Panor. in. c. ex pte. ff. col. iij. de foro comp. ⁊ Barba. in. c. iij. col. ij. de offi. dele. ad fin. et Felin. in d. c. significātib[9]. colū. ij. et seq. vide Ant. de but. cōsil. gliiij.

1 ☞ Jurisditio ordinaria recusatur ꝓpter miserabilitatem ꝑsonarum.

2 Quis quando possit trahi extra prouinciam.

3 Miserabiles ꝑsone nō pñt trahi extra pnnciā.

4 Persone miserabiles que dicantur.

5 Vidua dicitur etiam mulier que nō habuit virū.

Jcontra pupillos. Persone miserables nō pñt trahi ad ius extra prouinciam. sz ipsi alios trahere possunt. boc. d. f Nota ergo casum in quo jurisditio ordinaria recusatur: quia miserables persone faciunt boc autoritate huius. l. alium casum videtis in. l. si quacūq; ꝓpter. d. po. ¶ Oppo. videtur 1 q̄ boc sit de iure cōmuni q̄ quis nō possit trahi extra pninciam: vt in auc. vt diffe. iud. ff. j. Fateor 2 q̄ hodie est cozrectum q; generaliter nemo trahi

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

potest extra ꝓuinciam suam nisi iudicꝫ ꝓuicie ne
3 gligente. tamen bodie si inder ꝓuicie negligeret
4 nō possent trahi miserabiles ℸ ꝑsone extra ꝓuin-
ciam: sed debet causa delegari in ꝓuincia huius. l.
autoritate. ¶ Quero que dicant miserabiles ꝑ-
a sone. a tex. ponit pupilli ⁊ vidue. ⁊ Inn. i. c. signifi
5 cantib⁹. de offi. dele. viduas titelligе etiā q̄ nunq̄
habuerunt virum. Nā vidua dicitur quenis mu-
lier q̄ non habet virum ⁊ alie persone infirme. bre
uiter puto iudicis arbitrio relinqui ⁊c.

¶ Ubi de crimine agi oporteat. Rubrica.

¶ Remissio vbi ⁊ qñ habeat locū in crialibus.
Remissio an habeat locū in ℣ctibus: remittue.
In criminalibus iurisditio pōt prorogari. ⁊ quo
prorogetur per ignorantiam. nu. 4.
Vagabundus potest cōueniri vbilibet: ⁊ quis sit
vagabundus. nu. 6.

Questiones. Hic est valō bo
nus titu. De crimine pōt cogno
scī in loco delicti ⁊ loco domicilij.
⁊ in loco prorogate iurisditionis
⁊ in loco vbi quis plurimum con
uersatur. b. d. cū. l. seq. ¶ Oppo. dicitur hic ꝙ po
test cognoscere vel cognosci de maleficio in pluri
bus locis. Cōtra. imo ℸ semp qs dz remitti ad lo
cum cōmissi criminis. vt ī auť. vt nul. iu. §. si vero
qs cōprehensorū. posita. ī. de adul. auť. si vero cri
minis. Sol. tres sunt opi. vna ꝙ facieda sit remis
sio verum est in illo iudice postulante in quo loco
qs deliquit: ita loquunť contraria. secus si nō pe
teret q̄ pōt alibi cognosci. ita loquiť hic. ⁊ hec est
vna opi. ⁊ bona. Alij dicūt ꝙ debēt remitti ad lo
cum delicti. s. ad puniendū: cognosci vero potest
de delicto in plurib⁹ locis: vt hac. l. hoc nō videť
vez q̄ hec lex dicit perfici debere: ⁊ sic denotat ꝙ
b perficiať vsq; ad executionē. Alia est opinio ⁊ est b Questiones. de
vera cōiuncta cū prima ꝙ remissio dz fieri ad po materia huius ti
stulationē iudicis illius loci vbi maleficiū est cō tu. vide per Ang.
missum tñ remissio nō fit simpliciter. fz dz cogno de areti. in tracta.
sci summatim per iudicem loci a quo postulať re maleficiorum. in
missio: an iste reus fuerit cōmunꝫ in loco delicti: versi. existens Flo
vt in. d. §. si vo quis cōprehēdērū. de hoc digi in. l. renti. ⁊ Bart. in. l.
fi. ff. de pub. ⁊. l. si cui. §. fi. ff. de accu. ¶ An autē in ⁊ cui. §. fin. in fi. de
cōtractib⁹ ℸ fiat remissio tangit gl. in. l. heres ab accusa.
sens. ff. de iudi. ⁊ ibi dicemus. ⁊ tene mēti illā opi. c Similiuꝫ cau
ꝙ possit cognosci vnus iudex ⁊ remittere ad iudi sarum. adde tu et
cē loci cōmissi cris ad puniendū: ⁊ vide gl. primā. vide Areti. in. c. si
¶ Opp. scōo dz hic ꝙ pōt cognosci vbi inchoata diligenti. col. ij. ō
est lis ℣ fm hoc ꝑcederet cōrā iudice icōpetēti cō foro compe.
tra. l. j. ℣. ti. ij. Sol. itellige ℸ hāc. l. ꝙ fuit lis ichoa
ta cōrā eo qui alias cognitionē habebat similiuꝫ
d ¶ Propter igno causarū⁹ criminaliū. ideo eī⁹ iurisditio potuit p rantiam. ⁊ quan
rogari. scōm ergo hoc intellige ꝙ scienter fuit lis do error litigan
inchoata cōrā iudice icompetēti. vt. l. j. ⁊. l. ij. ff. de tium impediat ꝙ
iudi. ¶ Cōtra oppo. ꝙ cause criminales non pñt rogationem iurisꝺ
delegari. vt. l. ij. ff. de offi. eius cui māda. est iurisd. itionis. adde et
Sol. aliō est dicere an causa possit delegari aliud vide plene per. d.
est an possit iurisditio prorogari. illa eñ nō est dele Maria. sozi. in. c.
gatio sed cognoscit ex vigore ꝓprie iurisditionis: significati. ar. vi.
vt babuistis in. l epīscopale. ℣. de epi. au. ¶ Quero q. ij. de foro cōpe.
qd si ab initio ignorat reus: q; credebat iudice
esse suū. postea scinit ⁊ sponte litigauit: an valeat
iudicii glo. istud tangit hic melius ℣ alibi. Jdeo
4 ℸ ꝓto declaratione istius glo. dicas tria verba sic
quandoqꝫ in iudice nō est defectus iurisditionis
sed est defectus voluntatis partiū que non prorо
d gatur iurisditionem ꝓpter ignorantiam⁹ tunc dz
ab initio ignorauit ⁊ postea scinit ⁊ ratuꝫ habuit
validatur iudicium q̄ erat defectus solum in vo
luntate. ar. l. licet. ℣. de ꝓcura. quādoqꝫ fuit defe
ctus in iurisditione iudicis tunc si postea penden
te causa iudicij iurisditio superueniat. dic aut su
peruenit ex causa de nouo emergente ⁊ iudicium
nullo modo potest cōfirmare. ita tenet hic glo. in
secūdo mēbro. ratio quia initium iudicij non fuit
legitimum. vt. l. momētanee. ℣. qui legi. perso. Si
vero supuenit iurisditio ex causa de ꝑterito tunc
cōfirmatur iudicium vt ex nunc non vt ex tunc. vt. l. obseruare. §. fi. ff. de
offi. ꝓcon. habuistis no. in. l. j. ℣. qui ꝓsua iurisdi. in. d. ari non po. ⁊ vide
gl. ¶ Quero dicitur hic vel vbi reperiuntur. qd est hoc dictū vbi repe-
riunť. dicunt qdam vbicūqꝫ propter illud verbum oñi. vbi te inuenero
ibi te iudicabo certe deus pōt bene dicere illud verbū qz hꝫ iurisditio-
nem super toto. sed imperator ⁊ alius iudex non. vnde glo. bene dicit ꝙ
debet intelligi vbi reperiuntur. scilicet habere domicilium. ⁊ ista bona.
Alij intelligunt hoc de vagabundo qui potest vbicūqꝫ conueniri. vide
5 glo. istam quā no. Et sic no. ℸ ꝙ vagabundus potest cōueniri vbilibet.
6 Idem no. j. prooi. ⁊ de iudi. l. beres absens. sed quis sit vagabūdus ℸ gl.
tangit in. l. eius qui. §. fi. ad muni. ⁊ ibi per ℣. melior est glo. in. l. iiij. §.
ꝓtor. de dam. infe. vbi vagabundus dicitur qui ꝓpriam habitationē
non habet. Venio ad. l. seq. ⁊c.

Sciens. Dicitur hic vbi degit causam cognoscet qd
est hoc dictū vbi id egit glo. dicit vbi habet
domicilium vel dic de vagabūdo. certe scōm hoc nihil adde
ret ad. l. precedentem. dic ergo vbi degit. i. cōuersatur: vt scho
laris in scholis qui nō habet domiciliū. facit. j. vbi se. vel da. l. iij. ⁊ hoc
tenet Jnno. ⁊ dicā vobis ibi. ¶ Ex hoc habes quod Florētini ⁊ alij qui
stant in ciuitate ista. licet non habeant hic domicilium: tamen ꝓpter
multam conuersationem quā habent possēt hic conueniri. qō est valde
notandum ⁊ idem de scholare. quod tene mepti.

1 ¶ Que priuilegia tollantur ex dispositione huius. l.
2 Rescriptum non potest impetrari extra prouinciam nisi data negligē-
tia iudicis ꝓuincie vel potentiam aduersarij perborresceret. nu. 3.
4 Si cōuenitur mandatarius de delicto habet dilationem ad denuntiā
dum domino ⁊ propter quid datur.
5 Procurator etiā in ciuilibus habet dilationem ad denuntiandum do
mino vt possit instrui de suis defensionibus.
6 Quando quis conuenitur semper habet dilationem ad denuntiādum
ei ad quē negotiū principaliter spectet vt possit vti eius defensionibus.
7 Fideiussori dat dilatio vt denūtiet dño vt ab eo instruatur.
8 Laboratores conductores ⁊ emptores ⁊ similes habent dilationem ad
denuntiandum dño vt instruatur ad defensionem.
9 Casus in quo lite non contestata proceditur.
10 Sententia lata contra conductorem quando possit exequi contra do
minum absentem.

Qua in prouincia. Primo ponit vnum di-
ctū vbi quis debeat con
ueniri quod erat de iure antiquo. Scōo ponit quedam sin-
gularia que inducunť per banc auten. Tertio excipit a prę-
dictis. secūda ibi: si ergo. tertia ibi: excipietur. Habes in hac. l. quedam
singularia. primo in ver. si ergo habes singulare illud qō dicit omni pri
uilegio cessante. Jn ver. eo autem absente. habes tria singularia. Pri-
mo ꝙ datur dilatio ad denuntiandum dño. Secundo ꝙ dominus ipse
absens cōdemnabitur lite non cōtesta. Tertio ꝙ condēnato procurato-
re fit satisfactio de rebus domini si ꝓcurator non est soluendo in versi. sed
nec ipse. habes aliud singulare qz quis condēnabit lite nō cōte. ¶ Op-
ꝓ ista. l. ponat superfluum in seipsa. nam ꝓmo dicit deliquit postea
dicit criminum. glo. exponit ꝙ primo intelligatur deliquit: ita ꝙ con-
ueniatur ciuiliter postea dum dicit criminuꝫ intelligitur criminaliter.
Vel dic primo loquitur quādo deliquit sine animo postea cum animo
ita dicit gl. vel dicas ꝙ primo in eo qō dicit deliquit. loquitur quando
quis conuenitur in loco delicti. Secūdo cum dicit criminum si reus lo-
quitur quando quis conuenitur in loco domicilij vel alio loco ꝓmisso.
vt. l. j. et. ij. huius titu. ¶ Oppo. scōo ⁊ videtur ꝙ hec. l. fit superflua qm
hoc erat de iure antiquo. Sol. dico ꝙ nō erat ita exꝑresse dictuꝫ de iure
antiquo. Preterea hic multo specialia addūtur specialiter illud quod
dicit omni priuilegio cessante. ¶ Sed cōtra hoc oppo. de. l. j. ℣. ti. i. ⁊. ℣.
de epi. ⁊ cleri. auť. clericus. ⁊ auť. cauſa. vbi quis habet priuilegia ꝙ pe
1 recusat iudicem. quidam ℸ dicunt bene tollit priuilegiū fori sed nō pri-
uilegiū sui iudicis. quasi dicat foꝛ ciuitatis Perusij vbi quis deliquit
declinare nō pōt. Sz tñ dz ꝙueniri cōrā suo iudice: hoc est clericus cōrā
epō: scholaris cōrā suo iudice: ⁊ similia. ¶ Vel dic verius qō ista ꝝba oī
priuilegio debent itelligi de priuilegio in corꝓore iuris nō incluſo. pri-
uilegia enim inclusa in corꝓore iuris non tollunť ex verbis istius auť.
qō est notandum. simile no. in. l. j. §. legatus. ff. de iudi. ⁊. l. beres absens.
in ꝓin. ff. de iudi. qō tene menti. ¶ Jtē oppo. ad primū ⁊ ad idem. ⁊ vi-
detur ꝙ quis possit trahi extra ꝓuinciam per rescriptum. vt. ℣. de dila.
l. si quādo. ⁊ auten. quod fieri. Sol. hic tollit priuilegium reo si aliquod
priuilegium allegaret ꝓpter ꝙ nō conueniatur in sua prouincia. sed
in. l. contraria concedit actori impetrare rescriptum extra prouinciam.
¶ Contra hoc oppo. de. l. criminale. ℣. titu. ij. vbi innuit etiam reum ad
iudicem impetrare rescriptum extra prouinciam. Sol. dicunt quidam
quod illa corrigitur per istam. Tu dic ꝙ non corrigitur. fateor enim
quod reus potest impetrare rescriptum ad iudicem extra prouinciam.
tamen si preueniretur quia ꝓtius esset conuentus coram iudice sue prin-
cie nō posset vti exceptione aliqua ex vigore illius rescripti ꝓpter ver-
ba huius autenti. Sed si ꝓtius traheretur actor ad iudicium coram iu-
dice delegato procederet iudicium: nec posset postea cōueniri coram iu-
dice

dice ꝓuincie obstante exceptione ꝓuentionis que est inserta
in corꝓore iuris. vt. l. vbi acceptū. ff. de iudi. nec esset tunc ꝓ
ꝓie exceptio ex vigore impetrati rescripti seu priuilegij. bo
2 die tamen ℸ est hoc expeditum qō nec actor nec reus pōt ipe
trare rescriptum extra ꝓuinciam nisi ꝓpter negligentiā iu-
3 dicis ꝓuincie: vt in auť. vt diffe. iudi. §. j. ¶ Jtem ℸ quando
aduersarij potentiam perborresceret. vt. ℣. titu. j. l. j. in fine. ⁊
est bodie exꝑressum. extra de rescript. c. statutum. lib. vj. vbi
vtitur exꝑresse verbis. l. j. in fi. precedentis titu. ¶ Venio ad
ver. eo autem absente. ¶ Primo quero de intellectu huius
ver. antiqui posuerunt casum: vt babetis in ꝓin. glo. quam
casus positionem glo. reꝓrehendit ⁊ bene. ¶ Secūda casus
positio est in eo qui aliquē deiecit de possessione aliquo mā
dante: vt si de hoc accusaretur nec cōueniatur habet dilatio
nem ad denuntiandum domino. et ꝑcedatur scōm formam
huius autenti. vide istam gl. ⁊ no. scōm istam casus positio-
4 nem ℸ ꝙ si cōuenitur mandatarius de delicto habet dilatio-
nem ad denūtiandum domino: ⁊ ista dilatio nō datur vt ex
hoc liberetur conuentus sed datur vt conuentus a domino
possit instrui de suis defensionibus. arg. extra de ꝓcura. c. cō
stitutus quod est notandum. ⁊ secūdum hec intelliges istam
autenti. quod cōueniebatur de isto crimine ciuiliter ⁊ illo ca
su quo vnius satisfactio liberat aliū. alias ꝙ delicto ꝓcura-
toris non fieret executio in dominū cum vnusquisqꝫ ꝓpria
⁊ separata obligatione teneatur. vt. j. dicam. potest tamē esse
a casus in quo iste mandatarius exꝑcusabitur ꝓpter manda- a ¶ Mandatarius
tum scōm ea que not. i. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. ⁊ digi ple excusabitur. vide
ne in. l. nō solum. §. si mandato. ff. de iniur. ¶ Tertio modo que digi i. l. de pu
ponit casus in eo qui cōtrazit te mandante. vt in glo. ⁊ scōm pillo. §. ij. de ope.
bāc debes exꝑonere ex cuius domo nūqꝫ quid patior. quia noui nun. ad itel
obseruantur contenta in contractu. no. istam casus positio- lectū. §. signum.
5 nem quod ℸ etiam in contractibus ꝓcurator debet habere
dilationem ad denuntiandum domino vt possit de suis de-
fensionibus instrui: vt dicto. c. cōstitutus. ¶ Quarto modo
ponitur casus in eo cui data fuit pecunia contemplatione
vtriusqꝫ. vt. ℣. si tut. vel cura. interue. l. si creditor. ⁊. l. si pupil-
6 li. §. j. ff. de neg. gest. ¶ Ex quo no. ꝙ quis ℸ debet habere di-
lationem ad denuntiandum ei ad quem negotium princi-
paliter spectat licet non cōueniatur vt procurator nec vt fi-
deiussor sed debet habere dilationem ad denuntiandum so
cio suo cuius equaliter interest ⁊ semper itelligas ꝙ illa di-
latio fiet vt se possent instrui defensionibus. vt infra dicam.
¶ Quinto modo ponit casum Joan. in fideiussore de iudi-
cio sisti qui debet habere dilationem ad denuntiandum do-
mino. Ex quo ℸ etiam not. ꝙ fideiussori datur dilatio vt de-
7 nu ntiet domino vt sic ab eo possit defensionibus instrui. fa-
cit ad hoc. l. idē quoqꝫ generaliter. ff. māda. aduerte omnes
iste positiones possunt sustineri vt vidistis ⁊ notabiles sunt
tamen nō congruunt litere que dicit siue procurator siue cō-
ductor siue quicunqꝫ sit alius. Et ideo vltramontani ponūt
casum ⁊ bene si dominus erat absens ⁊ dimisit ꝓcuratorem
curatorem siue castaldionem siue laborantem vel conducto-
rem suum vel emptorem fructuū ⁊ ille informatus a domi-
no suo incidit arborem in possessione quam alius dicebat
suam esse certe si talis accusatur vel ciuiliter cōuenitur de-
bet habere dilationem ad denuntiandum domino: vt sic ab
eo suis defensionibus instrui possit qui si venerit vel nō ve-
nerit procederetur vt litera iacet. ¶ Ho. ergo ex ista lectura
8 ℸ q̄ laboratores conductores et emptores et omnes similes
debent habere dilationem ad denūtiandum dominovel ad
denuntiandum eorum actori vt possint instrui defensioni-
bus. Et hoc dico ad differentiam illius dilationis que da-
tur ad denuntiandum domino. vt. j. vbi in rem acti. l. ij. per
quam dilationem liberatur reus ab instantia iudicij: vt ibi
vidistis. ¶ Opp. hic innuit ꝙ peruenietur ad diffinitiuam
sentētiam lite nō cōtesta. cōtra in. l. fi. §. illud. de tempo. app.
9 Solu. specialis ℸ est casus in quo lit. nō cōtest. procedit quia
lis videtur quasi contestata per istam dilationem que datur
ad denuntiandum domino: vt videbitis in. d. l. ij. vbi in rem
act. ¶ Opp. res inter alios acta alijs nō preiudicat. vt. j. res
inter alios acta. in rubro ⁊ nigro. ⁊. j. qui. res iudic. nō nocet.
per totum. Sed hic dicitur ꝙ lata sententia cōtra castaldio-
nem cōductorem ⁊ similes fi non est soluendo satisfiet de re-
bus domini quare male. glos. dicit ꝙ hic text. debet intelligi
quando sententia est lata contra ipsum dñm absentem. non
autem quando est sententia lata in cōductorem ⁊ similes fiet
executio in bonis domini. vide glo. super ver. nō fit. Ho. in
l. venditur. ff. de iudi. videtur velle ꝙ ex sententia cōtra pre-
sentem fiet executio in absentem. idem videtur text. in. l. si ꝙ
curatorem. §. si ignorante. ff. manda. tex. hic clare videt di-
cere ꝙ in subsidiū nō existēte soluendo conductore vel simili
10 fiet executio in bonis domini. dico sic ℸ quādo aliquis ꝓpo
nit aliquem certo poderi vel facit eū vsufructuarium videt
eum facere procuratorem ad omnia incumbentia illi pode-
ri. vt. l. ij. ff. de ope. no. nun. ⁊ vsufrnc. quemadmo. ca. l. j. in fi.
⁊. l. seq. per hoc tamen generale mandatū non videt manda
tum delictum. vt. l. ꝓcuratoꝛ. de cōdi. indebi. vnde ex delicto
talis ꝓcuratoris nullo modo in dominum debet fieri execu
tio. Sed si nos poneremus a domino esse mādatū exꝑresse:
vt quia locauit possessionem cum talibus finibus ⁊ sic com-
ꝓhendebat aliena tunc si quidem ꝓcurator fuisset conuen
tus criminaliter ex suo delicto ⁊ fuisset cōdemnatus nō satis
fieret de bonis domini: quia ꝓcurator soluendo dominum
non liberaret. vt. l. si id qō. §. fi. cum. l. seq. de iurisdi. om. iud.
⁊. l. j. de cōdi. fur. sed si cōueniretur ciuiliter ad interesse quo
casu solutio ꝓcuratoris liberat dominū. vt. d. l. j. de ꝙdi. fur.
tunc ipsemet ꝓcurator possit satisfacere de bonis domini: vt
in illis possit fieri executio ꝓcuratoꝛe boc volente. vt. d. §. si
ignoranter. ⁊ hoc negotium absentis vtiliter fit. ar. ℣. de epi.
⁊ cleri. auť. si captiui. ⁊ dixi vobis. in. l. ea. §. cato. de verborū
oblig. ¶ Ultimo querit glo. quot specialia inducantur per
banc auť. dixi vobis. ℣. in ꝓin. legis.

¶ Ubi de possessione agi oporteat. Rubrica.

Vbi autē. Ubi est facta vis ⁊ vbi est a
possessio ibi potest agi de
possessione. b. d. vide glo. facit bec. l. ad que
stionem si egistens in territorio perusij per-
cutit aliquem cū sagitta in territorio assisij
b quo loco possit conueniri. ᵇde hoc dic vt di- b ¶ Conueniri. vide
gi in. l. libell o rum. ff. de accu. Bald. in. l. negan
da. in. vj. col. in v.
forma qōnis. ℣. g
accusa. non poss.
Adde nota. extra
de foro competē.
c. postulasti. ⁊. c. ñ.

¶ Ubi de fideicōmisso agi oportet. Rubrica.

Fideicōmissum. De mate
ria istius
dic plene vt no. in. l. quod legatis. ff. de iud.
¶ Ultimo aduerte ad glo. que est super ver.
relicta est ⁊c. que dicit vt sit tertium adiacēs.
Dy. dicit. i. verbum tertie persone nullā de-
terminationem habens.

¶ Ubi conueniatur qui certo loco promisit. Rubrica.

1 ¶ Actio arbitraria que dicatur.
2 Utrum omnis actio stricti iuris dicatur arbitraria ꝓpter
electionem loci.
3 Si ℣ctus celebrat Florentie ⁊ solutio destinat ℳediolani:
an Florentie ⁊ sic in loco contractus quis cōueniatur.

Ubi certo loco. Jn actionib⁹
arbitrarijs ꝓ
pter adiectionem loci habetur ratio iteresse
vtriusqꝫ partis. b. d. ¶ Quero que dicatur
actio arbitraria: dico ꝙ actio arbitraria est
in qua exercetur officium iudicis mercena-
rium actioni deseruiens incidēs intrinsecus. hoc dico vt co
gnoscatis in quo differat ab actionibus bonefidei in quib⁹
deseruit officium iudicis mercenarij scōm naturam actio-
nis ꝓposite. nam ex natura actionis ꝓposite bonefidei ve-
niant vsure: venit interesse: iuratur in litem ⁊ similia. sed in
actione stricti iuris scōm naturam actionis ꝓposite hoc nō
potest fieri: sed equitas suggerit ꝓpter adiectionez loci vt
iudex habeat rationem interesse vtriusqꝫ. Jdeo ꝓpter banc
adiectionez hec actio dicitur etiā aliis modis arbitraria: vt
2 insti. de ac. §. preterea. ¶ Querit gl. ℸ vtrū possit cōueniri in
quolibet loco. dicit glo. ꝙ sic. l. loco idoneo. ¶ Jtē q̄rit vtrū
omnis actio stricti iuris sit arbitraria ꝓpter adiectionem
loci. ⁊ dicit ꝙ nō. nisi in tribus casibus. s. in constituta pecu
nia: ex stipulatu: ex mutuo. ⁊ ex testamento. do. Nico. de ma.
disputauit cōtrarium in quolibet istoꝛ dicemus in materia
de eo quod certo loco anno futuro. ¶ Querit glo. ℸ ego exi-
stens Perusij ꝓmisi me daturum centū Florentie. nō est du
bium ꝙ Florentie possim cōueniri vbi est solutio facieda. vt
l. cōtrazisse. ff. de act. ⁊ obli. Sed an possim cōueniri hic vbi
verba fuerūt celebrata. gl. tangit hic. ⁊. l. iij. §. iulianus. ff. de
cōsti. pecu. ⁊. l. iij. de bo. auto. iudi. poss. ⁊ ibi digi. text. videtur
in. l. quero. ff. de sol. fm ℣. ⁊ ibi digi.

¶ Ubi in rem actio exerceri potest. Rubrica.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

1 ¶ Venditor si vult emptorem defendere an possit iudiciū
suscipere inuito actore.
2 Venditor potest suscipere iudicium vt simpleꝝ defensor nō
tamen animo nouandi.
3 Stante statuto q̄ inter cōsanguineos fiat compromissum si
vnus ex fratribus q̄ vendidit cōparet ꝓ defensione ꝑ alium
fratrem vendicantem: an statutum habebit locum.
4 Per cōpromissum quod fit in arbitratorez non fit mutatio
iurisditionis.
5 Arbitramentum est quedam transactio.
6 Qui de necessitate alium defendit potest ex sua persona excep-
tiones ⁊ beneficia deducere.

In rem actio. Actio in rem da-
tur contra possi-
dentem ⁊ ex persona actoris non fit mutatio
iudicis. b. d. ista nota. l. ¶ Not. tex. ibi in fine.
neq̄ iurisditionis ⁊c. Ad illud ꝙ. j. dicam.
¶ Circa banc. l. querit glo. † quid si vendi-
tor vult defendere emptorem ⁊ pro eo suscipere iudiciū in-
uito actore an potest. glo. determinat hic ꝙ fic. tamen in fo-
ro emptoris nō ipsius venditoris. vt. l. venditor. ff. de iudi. fa-
cit de peti. heredi. l. sed ⁊ si. §. item si rem. in fin. ⁊ verum dicit
tamen in hoc est dubiū si inuito actore potest suscipere iudi
cium animo nouandi vt si emptor vlterius non teneat glo.
videtur tenere ꝙ fic in. l. liberto. §. si. de nego. gest. ⁊ male di-
cit ſm ꝛdodernos hic. per. l. si mandato. §. j. ff. manda. doct.
tangunt hic. ego plene dixi in. l. solutionem. ff. de solu. tanꝫ
† ergo simpleꝝ defensor potest suscipere iudicium non tamē
animo nouandi. ¶ Ultimo hic videtur casus illius. q.ª quā
dispntaui. dicit statutum † q̄ cause que vertuntur inter con-
sanguineos compromittantur in arbitratores. contingit ꝙ
frater meus vendicauit ab eo cui vendidi possessionem. ego
iui ad defendendum illū cui vendideram ⁊ defensione susce
pta petij causam compromitti tanꝫ ver tentem inter cōsan-
guineos al's cōiunctos. queritur an possum: ꝙ non debeat
compromitti videtur casus hic. et in. l. venditor. ff. de iudic.
¶ Contra determinaui per banc rationem quia † per com-
promissum quod fit in arbitratorem nō fit mutatio iudicis
v. eliurisdi. imo prima causa decidit coram iudice. Cū enim
† arbitramentū fit quedam transactio: vt in auc. si vero con-
tigerit. §. de iud. ⁊ ibi digi: in corpore: vt diffe. iudi. §. ⁊ ibi
glo. quando peto compromitti. i. dicere ꝙ peto quod transi-
gamus scōm arbitrium talis ⁊ sic nō est mutatio iurisdi. sed
est quoddam beneficiuꝫ competens partibus ⁊ per hoc bec
l. nihil facit ad determinationem questionis ille qui deꝫ ne-
cessitate defendit aliuꝫ potest defensiones excep. ⁊ beneficia
ex sua persona in iudicium deducere. vt. l. idemq̄. §. genera.
ff. manda. ⁊ ibi tex. glo. l. procuratoris. ad exhiben. l. j. ⁊ ibi
digi rem ra. hab. ergo iste poterit ex sua persona istā defen-
sionem in iudicium deducere ⁊c.

¶ Possidens alieno nomine potest dominum in iudicio
nominare.
Reuersus quando agat de ꝓpꝛietate quando aliquis fuit
in possessione suorum bonorum.
Denuntiatio facta domino quando habeat vim quasi litis
contestationis.
Quasi quoddam ꝓelium. quid sit.
Ex disipositione huius. l. inducitur possidenti quedam excep
tio declinatoria.
Dispositio huius. l. in quo possessore habeat locuꝫ vt possit
dominum in iudicio nominare.
Possidens ciuiliter nominatus in dōm in iudicio potest cō
uenire rei vendicatione.
Nominare dominum in iudicio ꝙ possit possidens rem mo
bilem. ⁊ nume. ii.
Nominatio an possit fieri in iuribus incoꝛpoꝛalibus.
Nominatio an habeat locum in iudicio possessoꝛio.
Conuentus in actione mixta vtputa in petitione heredita-
tis quando possit dōm in iudicio nominare.
Cōuentus actione ꝑsonali an possit dōm in iudicio nōiare.
Nominatio ꝙ debeat fieri ante litem contestatam.
Nominans dominum in iudicio an debeat ꝓbare se posside
re nomine alieno.
Si possidens nomine alieno conuenit si nō nominet domi-
num in iudicio an teneat ꝓcessus.
Sententia lata contra colonū vel alium alieno nomine pos
sidentem an noceat domino.
Per iudicem denuntiandum est domino.
Domino comparente datur nouus libellus.
Nominans debere possessionem in nominatum transferre.

a ¶ Casus illi⁹. q. vide que dixi post Barto. in. l. facere posse. ff. solu. ma.
b ¶ Nominare. qs teneaꝫ dōm in iudicio nōiare. vide late Spe. in tit. de primo decreto. §. restat. ℣. hoc etiaꝫ no. ⁊ ibi etiam qd i emphyteota vel feudatario. et ibi etiam quid in ꝓturatore dato ad administrandum ⁊ ibi de colono et de viro circa bona dotalia ⁊ alijs similib⁹. ⁊ ibi etiā quid si nominans nominato nō cōparente vult penitere ⁊c.
* ℣ Pro concordia. Aduerte ꝙ beneficiū missionis in possessionē datū per iudicē contra aliquē debitorem vez super aliqua re q̄ non erat ipsi⁹ debitoris sed alterius ꝑiudicat ēt dño ipsius rei ſm Bar. i. l. iuste pos-
sidet. ff. ℣ acq. pos. Zium videt velle in hac. l. ij. ℣. q̄ro verus. in isto casu. tu dic Bar. in. d. l. iuste loquitur qñ debitor possidebat illaꝫ rē in quā fit missio i hac ℣o l. ij. loquit qñ dñs possidebat quo casu nullū fit ꝓeiudiciuꝫ dño ꝓout apparet ex ℣bis. bart. vbiq̄. Adde ad materiaꝫ. l. ob maritorum. C. ne vxo. p ma. ⁊ i. l. no galib⁹. ff. de noga. in. l. fin. C. de edic. diui adri. tol. ⁊ ibi Bal. in. iiij. q.

* Iquis alterius. Ista ē singula-
ris lex et non
est alibi in corpore iuris ciuilis. breuiter dicit.
Alieno nomine † possidens cōuēt⁹ potest dōm
in iudicio nominare[b] ⁊ ei sunt dande inducie ad denuntian
dum domino ⁊ habet vim quasi contestationis quo ad iter-
rumpendū ꝓescriptionē ⁊ vt reuersus dominus de posses-
sione non audiatur. hoc dicit. Dicit hic qō † reuersus audit
de ꝓpꝛietate tantū. Cōtra: imo de possessione: vt. l. si quis
emptionis. §. penul. j. de ꝓescrip. xxx. anno. Sol. quandoq̄
missio in possessionem fit ante lit. cōtesta. ⁊ tunc auditur de
possessione ⁊ ꝓpꝛietate: vt. l. cōtraria. quandoq̄ missio in
possessionē fit post li. contest. vel quasi: ⁊ tunc nō auditur de
possessione ꝛz de ꝓpꝛietate hic est casus hic. quādoq̄ missio
in possessionē fit post diffinitiuam sententiam ⁊ tunc nō au-
ditur nec de ꝓpꝛietate nec de possessione: vt. l. ꝓperanduꝫ. §.
finaute reus. ff. de iudi. j. quomodo ⁊ qñ iud. l. cōsentaneum.
⁊ ibi vidistis. ¶ Quero vnde inducāt ista quasi contestatio
de qua fit hic mentio tex. dicit qō hec † denūtiatio facta dño
habet vim quasi cōtestationis ad quod intelligendū aduer-
te vt dixi tibi in. l. j. de li. cōtesta. istud qō dicimus de ista lit.
ꝯtesta. ciuili procedit quasi ad exemplum ꝓelij corꝓoꝛalis:
vt vidistis. quandoq̄ in ꝓelio † corꝓoꝛali illi qui tenent vnā
arcem vel vnum fortalicium dicunt volo denūtiare domino
q̄ quo bic sum ⁊ nisi mihi succurrerit infra tantum tempus
ego cedam tibi qui facis exercitus contra me: istud est quasi
quoddam ꝓelium: ita hic iste tenens rez alieno nōie nominat
dōm in iudicio expectat ab eo subsidiū quo veniēte litigaꝫ:
eo nō veniēte cedit. Et sic † ex hac. l. inducit possidēti alieno
nōie q̄dā exceptio declinatoria vt nō cogaꝫ subire iudiciū si
eius dōs veniat ipse litigabit ⁊ cōtra eum dabitur libellus
vt vbi actoris intēciones exꝯipiat: fine nō veniet ipse erit ci-
tandus ⁊ constituendus in contumacia vt ibi edictis legiti-
mis citare curabit: ⁊ sic iste possidens nō inquietabitur vlte
rius ⁊ in hoc differt ista denuntiatio que hic fit ab ea que po
nitur in anten. qua in ꝓuincia. nā illa denuntiatio fit vt con
uentus possit instrui defensionibus suis: vt nō per hoc a in-
dicio liberet: vt vidistis ibi. ¶ Quero dicitur hic ꝙ qs alie-
no nomine possidens deꝫ quo loquitur ista lex: dicit quidā
de eo qui non habet ius in re vt commodatarius colonus
vel inquilin⁹. Itē in eo qui habet ius in re vt feudatari? em
phitenta ⁊ similes. ⁊ hoc ꝓpter generalitatē hui⁹. l. Alij di-
cunt contra. nam illi qui non habent ius in re possident no-
mine suo non nomine alieno: ideo dominū non nominat in
iudicio. ⁊ ista opi. cōiter tenetur. ⁊ mihi videtur ꝙ debemus
sic dicere: aut iste qui habet ius in re cōuenitur solū respectu
possessionis. vt quia emphyteota quenitur ab alio dicēte se
potioꝛē emphyteotam esse tunc vera sit ista opi. ꝙ nō possit
dominum in iudicio nominare: quia ei nō ꝓeiudicatur. Si
vero conuenit respectu dominij directi. ⁊ sic respectu iuris
quod est apud aliuꝫ ⁊ debet nominare dominum in iudicio
⁊ liberabitur a iudicio respectu illius dominij quaten⁹ illō
iudicium non repugnat iuri ipsius emphyteote. pōt em di-
cere emphyteota nō curo quis sit dominus directo nec hoc
volo defendere. sed dico me esse emphyteotam. sed quaten⁹
ius vel petitio actoris repugnaret iuri ipsius emphyte-
ote haberet ēphyteota necesse se dēfendere nec posset dōm nōi
nare ꝯtū ad declinandum iudicium: sed bene posset eū no-
minare vt possit ab eo de suis defensionibus informari vt vi
distis in antē. qua in ꝓuincia. ¶ Iuxta hoc quero. † pone
quod nominaret in iudicio dominum qui possidet ciuiliter
tantum. an iste tantum ciuiliter possidens possit conueniri
rei vendicatione. Spi. ponuntur hic in gloss. finaliter glo. te
net ꝙ fic. ff. de rei vēdi. super rubrica in. l. pompo. §. si is qui
precario. ff. de acquirē. possef. ⁊ ibi plene dixi. Et est tex. in. l.
quicunq̄. §. j. ff. de vsufruc. ¶ Procedo vlterius dicetur hic
alieno nomine possidens rem immobilem. Quero † quid si
possideat rem mobilem. gloss. dicit ꝙ non potest dominum
nominare in iudicio vigore huius. l. sed res debet deponi si
est persona suspecta: vt. l. si fideiussor. §. fina. qui satisda. cog.
Sed hodie posset dominum nominare per autē. qua in pro
uincia. ita dicit gl. certe autē. illa nihil facit: quia ibi loqtur
de nominatione que fit vt possit instrui de defensione cau-
se non autem ad declinandum iudicium. Innocen. extra vt
lite non contestata. c. quoniam frequenter. circa finem. tenet
idem indistincteq̄ possessoꝛ rei mobilis possit dominum no
minare in iudicio. ⁊ ꝓo certo nos de hoc habemus. l. exꝓel
sam. tamen ex identitate rationis possumus beneficium hu
ius legis ad possessoꝛes rei mobilis extendere cum eadem
fit ratio: nec per hoc introducatur alicuius legis correctio.

Quero

9 ¶ † Quero extra glo. vtrum in iuribus incoꝛpoꝛalibus liceat dominū
in iudicio nominare. Jnn. tenet ꝙ sic. per. c. inter. de ma. ⁊ obe. ⁊ no. ipse
in. d. c. quoniam frequēter. ista enim iura coꝛpoꝛalia habentur ꝓ rebus
immobilibus ⁊ magime quando immobilibus adherent. vt. l. si aliena.
10 §. j. ff. de vsuca. cōmu. prē. l. j. ¶ Quero extra gl. † nūquid in posses. pos-
sit quis dominum nominare in iudicio videtur ꝙ non: quia tex. loquit
de conuento act. in rem. Guil. de cu. tenet hoc idem in cōuento possesso
rio per aut. qua in prouincia. sed illa nihil facit vt dixit glo. decre. tenet
contra. ff. q. ij. c. quocūq̄. Glo. nostra videtur velle ꝙ in possessoꝛio ba-
beat locū beneficium huius. l. vt. l. locū. §. j. ff. de tabu. exhi. que glo. etiā
11 tinuit ꝙ in re mobili habeat locū hec. l. quod satis placet ꝓpter idēti
tatem rationis si ex hoc vt dixi non introducitur. l. correctio. nō obst. c.
quicūq̄. vbi dicit ꝙ ille qui possidet nomine alieno conuenitur possess
soꝛio ꝛz restituere verū est ⁊ intelligē cū determinatione hui⁹. l. vel dōm
12 in iudicio nominare ⁊ sic declinare iudicū. ¶ Quero vtrū † conuentus
acti. mixta vt petitione hereditatis possit dominū in iudicio nominare
Guil. ꝙ sic per text. ff. de peti. bere. l. nec nullā. §. fi qs absente. al's est sub
l. etiam que l. bene facit. dices tu fm hoc apparet ꝙ iste modus nomiā
di dōm in iudicio erat de iure antiquo. vt. §. dixi. quod hoc non reperit
alibi. Sol. dico ꝙ alio respectu loquitur. §. ille. nā vt scitis petitio here-
ditatis non datur nisi cōtra eū qui possidet ꝓ herede vel ꝓ possessoꝛe:
sed ille qui possidet alieno nomine nō possidet ꝓ herede vel ꝓ possesso
re ⁊ ꝓ tanto ibi nominabat dōm in iudicio nō autem nominabat: vt ei
domino absenti fieret denuntiatio: ⁊ pcederetur scōm formam huius. l.
boc etiam non reperiebatur cautum tamē per rationem illius. §. ⁊ pr
idētitatem rationis istius. l. teneo hoc esse verum. quia in act. mixta cō-
uentus possit nominare dōm in iudicio. argu. j. ti. j. l. j. ⁊ hoc puto verū
ꝓout ista actio mixta hz naturam actionis realis q̄ datur cōtra possi-
dentem. put vero baberet naturam ꝑsonalis. dic vt in ea. vt dicam. j.
13 prima. q. ¶ † Quero vtrū cōuentus actione ꝑsonali possit dōm nomi-
nare in iudicio cum teg. hic nō loquit nisi de cōuentis acti. in rem. Bre-
uiter quedam est actio personalis in rem scripta. vt sunt fere oīa inter-
dicta. vt. l. j. §. pe. ff. de interdi. ⁊ in istis pōt quis dōm nominare in iudi
cio q̄ est eadem ratio que in reali. ⁊ hoc tenet glo. in predicta. l. locū. §. j.
de tabu. exhi. quedam est actio mere personalis ⁊ in ista non licet domi
num nominare in iudicio ad declinandum iudicium sed vt posset se de
defensionibus informare. hic est casus in autēti. qua in ꝓuincia ꝓcedo
vlterius dicitur in tex. debet statim in iudicio nominare dōm. ¶ Que-
14 ro † quando ꝛz fieri ista nominatio. respon. ista exceptio est declinatoria
⁊ exceptiones declinatorie debēt opponi an litē contesta. vt. j. de excep.
15 l. fi. j. de ꝓba. l. in excep. ¶ † Quero secūdo an iste qui nominat dominū
in iudicio debet ꝓbare se alieno nomine possidere. dic quod sic: quia
in exceptionibus reus est actoꝛ quātum ad ꝓbandum. vt. d. l. in excep-
tionibus. ff. de ꝓbat. ⁊ l. j. ff. de excep. Tu dic ꝙ sufficit solum quod
nominet dominum in iudicio vt per hoc absoluatur ab instātia iudicij
nisi actoꝛ in se velit onus ꝓbandi assumere ⁊ ꝓbare eum suo nomi
ne possidere: vt sic in eum transferatur possessio autoꝛitate. l. vltime. ff.
de rei vendica. Et illud videtur Jnnocen. velle in. c. quoniam frequen-
16 ter. vt lit. non contest. ¶ † Quero quid si talis possidens nomine alieno
non nominat dominum in iudicio an valet ꝓcessus certe sic. vt. l. offi-
cium. de rei vendica. et istud est quod glo. hic dicit dum exponit debet
idest potest quasi dicat nemo cogitur dominum nominare in iudicio si
17 non vult. ¶ † Quero vtrum isto casu sententia lata contra colonum vel
alium alio nomine possidentem ꝓeiudicabit dño. videtur ꝙ non. vt. l.
fi. j. fi per vim vel alio modo. ⁊. j. quibus res indicata non nocet. per to-
tum. ⁊ res inter alios acta. per totum. plus dico qō etiaꝫ facta execution
ne ad actoꝛē translata non ꝓiudicabitur dominus absens possessione sua
fi quā babeat. ar. d. l. fi si per vim vel alio modo. non ob. ad hoc. l. pere
gre. §. quibus. ff. de acqui. possef. ⁊. l. iij. §. quod si hic seruus. eo. tit. quia
ibi loquitur in deficiente qui deficiendo colonū habet causam ꝓinuen
di quemlibet sua possessione at iudex nō habet animū ꝓinandi absen
tem possessione sua. vt. d. l. fi. si per vim vel alio modo. Et hoc videtur te
nere Jnnocē. in. d. c. quoniam frequenter. ¶ Procedo vlterius. dicitur
hic quod statuitur tempus certum colono ad denuntiandum domino.
18 ¶ † Quero an debeat domino nūtiari per iudicem vel sufficiat sola da
ta dilatio colono. Respon. non: sed per iudicem etiam debet nūtiari do
mino: al's posset per colonum fraus cōmitti nō denuntiando domino.
⁊ hoc videtur velle tex. ibi certo dierum spatio a iudice ⁊c. eo qō notio-
nem eius ꝓcedēdo intelligo per iudicem. ⁊ hoc videt expressius dicere
teg. in dicto. c. quoniam frequenter. circa finem. ⁊ ita ibi epponit Jnno.
¶ Procedo vlterius dicitur hic quod dominus veniens vel mittens
procuratoꝛem contra actoris intentionem excipiet. ¶ Quero qualiter
19 istud fiat procedetur ne super ꝓimo libello dato cōtra colonū. an vero
dabitur nouus libellus contra superuenientem dominum puto † quod
colonus absoluatur ab instātia iudicij ꝓpter dictam nominationem.
⁊ libellus de nouo sit dandus contra superuenientem dominum quia
tegtus innuit cōtra ipsum de cetero faciendus est ꝓcessus. ¶ Sed tunc
quero si dominus nullo modo possidebat sed ille qui eū in iudicio no-
minabat possidebat ciuiliter detinebat nomine domini forte precario
quomodo contra dominum dabitur libellus videtur ꝙ non potest. vt

dicta. l. pompo. §. si is qui precario. ff. de acquirē.
20 possef. † ꝙ iste qui nominat dominum in iudicio
debet etiam possessionem ipsam in dominū trans
ferre ⁊ sic potest reus non conueniri: al's si hoc nō
faceret non absolueretur ab instātia iudicij quia
per illam nominationem nō esset actori cōsultū:
vt voluit bec lex ⁊c.

1 ¶ Cognitio summaria qualis eē debeat ad co
gnoscendum de iuribus actoris.
2 De ꝓpꝛietate vsq̄ ad quātum tempus quis au
diat quando sit actum super possessione.
3 Missus in possessionez in actione reali an statim
possideat: remissiue.

Jn vero post. Dicit hic ꝙ dño
nō veniēte nego-
1 tium examinatur summatim. ¶ Quero † qualis
esset ista summaria cognitio vtruꝫ requiratur. qō
de iure petentis cōstet expresse ⁊ clare an ꝛō sufficiat iuramentum calūnie. Breuiter[a] quādoq̄ ex
a missione in possessionē non fit preiudiciū neq̄ in
ꝓpꝛietate neq̄ in possessione tūc sufficit summa-
ria cognitio per iuramētū calūnie: vt vidistis in
aut. ei qui iurat. j. de bonis autoꝛita. iudi. possid.
quādoq̄ fit ꝓeiudicium in ꝓpꝛietate ⁊ in posses-
sione. vt quando interponit scōm decretum tunc
debet ꝛstare de iure actoris: vt plene vidistis in. l.
fi. de bo. auto. iudicis possi. quandoq̄ fit ꝓeiudi-
cium in possessione ⁊ nō in ꝓpꝛietate ⁊ tūc debet
constare de iure actoris summatim boc est ꝙ ꝓe-
scriptionem vel indicia vel semiplenam ꝓbatio-
nem. vt. l. j. §. cause. ff. ad carbo. ⁊ ita in bac. l. cuꝫ p
hāc missionem nō fiat ꝓeiudicium nisi in posses-
sione. ¶ Venio ad finem nostre legis. dicitur hic
omni dilatione absente reseruata sup ꝓpꝛietate.
2 ¶ Quero vsq̄ † ad qō tempus auditur de ꝓpꝛie-
tate. dicit gl. vsq̄ ad decem annos inter ꝑsentes
⁊ viginti inter absentes. nā postea esset res vsuca-
pta vel ꝓscripta. vt in. l. iuste. in gl. allegata. Do
cto. reꝓbant istā glo. nam per primū decretum c
non intendit iudex trāsferre dominium per cōse-
quens nec vsucapiēdi condictionē. vt. l. claudius.
de cōtraben. emp. sultinendo gl. dic quod vsuca-
piet ex possessione quodammodo iuncta cum pre
cedenti titulo quez babebat vt. l. si is qui pro em-
ptore. §. penulti. ff. de vsuca. ⁊. l. eum qui edes. post
princi. eo. titu. ¶ Item dicit gl. quod aliud est in
actione nox ali cum statim efficitur dominus acci
piens si primus possessoꝛ erat dominus. vt in gl.
boc est verum quādo missio fit ex secundo decre-
to secus si missio fieret ex ꝓmo. ⁊ ita loquunt iura
allegata in glo. ¶ Item dicit glo. quod in actione
personali auditur quis vsq̄ ad. xxx. annos. volēs
recuperare possessionē nisi peruētum fuerit vsq̄
ad secundū decretum ⁊ verum dicit gl. ¶ † Que-
ro nunquid in reali missus[b] in possessionē statim
possideat. dic vt dicemus in. d. l. si qs emptionis.
§. pe. j. de prescrip. xxx. an. facit ad predicta qō no.
in. ff. §. fi. ff. de acqui. possef. ⁊c.

1 ¶ Si mulus ducitur per mulionem per cinita
tem: mulio nō poterit dic sequitur per mulionem.
2 Actio personalis que ꝓponitur ꝓ aliqua re im-
mobili an poterit in loco vbi res est ꝓponi.

Actio in rem pōt exerce-
ri vbi possessio: hz domi-
cilium et vbi res est: alias hz forum rei
sequi tā in actione reali q̄ in personali. d. d. ¶ † Quero quid de re mobili. per cinitatē
1 istam trāsit quidam mulio: ego dico mulum quez
ducit esse meum volo eū hic cōuenire an possim.
⁊ videtur ꝙ sic. quia potest cōuenire vbi res est. et
de boc sunt opi. in glo. nostra: vt in ea babebitis.
Finaliter salua meliori deliberatione dicēdū vi-
detur ꝙ non. qz istud qō hic dicit vbi res est intel
ligitur vt ibi permaneat nō ad tempus causa cu-
stodie vel transitorie: tūc enim ibi nō dicitur esse
vidistis in. l. j. ⁊. ij. de verbo. signifi. ⁊. l. quesitū. §. j.
de leg. iij. cum similibus. ⁊ ideo si res esset hic per
mansura vt hic permaneret. idem est in re mobili
quod in immobili ⁊ sic procedat opinio Alex. In
re que esset hic transitura ⁊ causa custodie pcedit

Biblioteca del Rosario Archivo Histórico

a ¶ Andre. Poma. ¶ Breuiter. adde Bart. i. l. j. C. quo. bo. cōtra tenet in. l. admonēdi. ℣ iureiurā. et in versi. summarie. in extrauag. ad repri. vide not. ℣ dat.
in. ij. volu. iij. not.
a ¶ Andre. Poma. ¶ Reali missus. in fine de boc aūt an missus in possessione ex primo decreto i actione reali possideat vi de Allegā. i. l. iuste possidet. i pnci. ff. de acqui. pos.
¶ Finaliter. adde tu ꝙ hec opi. fuit originaliter ꝑdicta per illam sequit Joā. and. in addi. Spe. i ti. de cōpe. iudi. adi. §. j. versi. gg. ⁊ in c. fin. de fo. cōpetē. ⁊ ita etiam Abb. in. c. sane. de foro cōpe. ⁊ ibi. d. Mari. sozi. l. d. c. sane. vbic. ij. decla.

opinio Hug.⁊ alior⁹ salua meliori deliberatione. cetera dic vt in gl. ¶ Quero quid in actione psonali que ꝓponitur ꝓ aliqua re immobili vtrum possit ꝓponi in loco vbi res est si ꝓponens nō hz domicilium. gl. tenet ꝙ non[a]. ff. de cēsi. l. forma. §. si vero quis agrū. ⁊ ibi no. ⁊ pbaf. ff. de iudi. l. qō lega. secus in actione mixta.[b] vt. j. prozi. tit. l. j. in qua idem tenet quod in reali.

a ¶ Tenet ꝙ non. Et sic habes ꝙ in personalibus qs b ratione rei site nō sortitur forum. ita etiā tenet. d. Bal. Soci. i. c. sane. ver. septima declaratio. de foro cōpet. Adde tamen ꝙ si agit hypothecaria rōne rei site. ꝙ quis i loco poterit cōueniri ita Jo. and. in addi. Spe. in ti. de cōp. iudi. §. j. ver. vij. ⁊ idē si agitur iter dicto turbatino dato ꝙ sit personale: tū est scriptū in rem ⁊ ideo quo ad ipsam rem in dicatur vt realis. l. j. ff. de interdic. ⁊ not. Jnno. in. c. ex parte. ē. ō foro cō peten.

b ¶ Actiōe mixta. Vide Roma. cōsi. ccxvij. ⁊ Bal. etiā ibi idez tenet in. l. cū longi. §. nihil. j. de prescrip. lōg. tempo. ⁊ Pano. in. c. fi. col. xvij. ex de foro cōpeten. ⁊ Bar. i. l. forma. §. j. ff. de censi.

Vbi de hereditate agatur. Rubrica.

Vlic vbi. Missio in possessionem debet peti vbi res est petitio hereditatis potest intentari vbi heres habet domicilium. hoc dicit ꝛc.

Vbi de ratiocinijs agi oportet. Rubrica.

Em qui. De administratione tam publica ꝙ priuata ibi ratio reddi potest vbi est gesta. b. o. iste titulus.

Vbi causa status agi oportet. Rubrica.

☞ Quo iure cognoscatur an seruus aufugerit. Practica huius. l.

Recōuētio an possit habere locū qñ causa cōuentionis est summaria: ⁊ recōuentio nō: remissiue.

Reconuentio non habet locum in causis que sibi inuicem preiudicant.

Aque. Nec est bona lex an qui fugerit dz pus per iudicez examinari ⁊ repertus fugisse ad locū vbi aufugit debet remitti vbi status q̄stio agit. b. o. ¶ Quero primo quo iure cognoscatur de hoc[†] an ipse aufugerit vel nō dicit glo. nō iterdicto vti pollicetis. qz res est mobilis sed iterdicto vtrobi: nō est verū qz illud haberet locū qñ ancilla possideret ab alio. sed qñ ipsemet facit cōtrouersiā sui recurrēdū est ad officiū iudicis. vt l. iij. §. hoc interdictū. de libe. exhi. babuistis no. j. de lib. exhi. l. j. ff. ō rei vēdi. l. j. §. p hāc. Erit † ergo practica hic qō ille a quo seruꝰ aufugit in aliā ciuitatē capiet seruū per personā ⁊ cōducet ad iudicem illius terre in qua eū cepit ⁊ eiꝰ officiū implorabit. ⁊ hic examinet an ab eo aufugit an nō. Et si eū aufugisse reperiēt remittatur ad iudicē vnde ipse aufugit. pbaf in. l. j. ff. ti. j. ⁊ qō ibi no. ¶ Sed cōtra hoc oppo. si tu conuenis me fugitiuū petendo remissionē. ergo potero te reconuenire super cā status dicendo me libertū. vt. j. de sen. l. papi. ⁊ aut. ⁊ cōsequēter. ⁊ sic in eodē loco examinabitur causa status. dicūt † quidam recōuentio nō potest habere locuꝫ qñ causa conuentionis est summaria ⁊ cā recōuentionis requirit plenariā cause cognitionem. Et ita dicūt ꝙ est casus in hac. l. Sed an hoc sit verū dicā in dicta aut. ⁊ cōsequenter tamen ad 4 l. nostram. resp̄deo † qō materia reconuentionis non habet locū in causis que sibi inuicē preiudicant. vel quarum vna est ꝓparatoria ad aliam. ⁊ ita loquitur ista lex: ⁊ ibi videbitis.

Procuratores. Procurator cesaris est cōpetens iudex in causa status.

Ex possessione. In causa status actor sequit forū rei ⁊ partes reiustinet q possessionis cōmodo gaudet. b. o. cum l. seq. ⁊ ista lex bene cōgruit. l. j. huius ti. qz illa loquitur quando est dubium. hic qñ certū.

Am. Causa libertatis et seruitutis inter fiscū ⁊ priuatū examinat a procuratore cesaris. Causa vero libertinitatis ⁊ ingenuitatis a preside. b. o.

Alitibus. Jn qōnibus ingenuitatis alicuiꝰ vi uētis ꝑscriptio qnquēnij est sublata. b. o.

¶ Vbi quis de curiali vel coartali aliave conditione conueniatur. Rubrica.

Liber homo alteri obnoxius fugiens potest ꝓprija autoritate capi vt ad iudicem ducatur.

Causa status liberi hois an agat vbi sit captus.

Si quis. Liber hō alteri obnoxiꝰ fugiēs pōt capi ⁊ sub iudice sub quo capitur causaꝫ status examinatur. b. o. ¶ No. banc. l. o. ꝓ monachis aufugientibꝰ et ꝓ aliis obnoxiis.

¶ No. ꝙ liberū hoiem quis nō pōt capere sua autoritate. vt. l. ab eo. j. de act. ⁊ obli. de prima. car. l. j. Sol. speciale † est in hoibus sic obnoxiatis sic ꝙditionatis. tūc em̄ per cōditionē persone qñq̄ sunt fugitiui ⁊ possunt capi vt hic. ⁊. ē. ti. j. l. j. Et intelligo capi nō vt detineant sed vt ad iudicē ducant. ⁊ ita intelligit hic gl. notabiliter. ⁊. j. de cura. l. g. nerali. tangit per gl. insti. de act. in pnc. digi plene in. l. ait prētor. §. si debitorē. ō his q̄ in frau. credi.

Oppo. ꝙ nō dz ibi agi causa status vbi est captus. sed dz remitti ad locū vbi aufugit. vt. ē. ti. j. l. j. Sol. † aliud in seruis vt in contrario: aliud in hominibꝰ quoꝝ cōditio alio modo est obnoxiata in quibus est statutū vbi te inuenero ibi te iudicabo ita intelligitur hic. Sed certe Bul. de cu. videtur dicere qō hic agatur causa status coram isto iudice sub quo capit sponte. si enim peteret remissionē fieri scōm formā. l. j. §. tit. j. hoc etiā velle videtur glo. in. l. de iure. ff. ad municipa. no. istam glo. que dicit capi sc̄z vt ad iudicem ducatur.

☞ Snia diffinitiua an possit ꝓferri i cōtumacē. Sententia diffinitiua ꝙ possit ferri in cōtumacē ꝓ publicis fnctionibus.

Ac perpetua. Homines obnoxiati vel qui ꝓ exactionibus vel cōcussionibus conueniuntur nō possunt fori prescriptionē opponere: nisi sint milites armate milicie vel eis sit specialiter concessum. b. o. ¶ No. hic in fine sententiam † ꝓferri contra cōtumaces glo. que est hic dicit. intellige de pena que infertur ipsi contumaci non quod diffinitiua sententia ꝓferat in cōtumacem. Bul. de cu. etiam sic intelligit qō diffinitiua sententia ꝓferatur in contumacem in casibus hic positis. ¶ Et sic no. ꝙ † quando qs conuenitur ꝓ publicis functionibus potest in eum contumacem ꝓferri sententia. quod bene nota ⁊ tene menti.

¶ Si quis. et no. glo. scōam hic in v. ab his quedicit vel a ꝓcuratoribꝰ eorū. Ex qua habes qñ beneficiū capiēdi ꝓpria autoritate pōt cedi. qō perpetuo nor. fa. qō not. Bar. et doct. in. l. j. §. fi. ff. de no. oper. nunt.

Andreas poma.

¶ No. bāc. l. circa principium. vide text. in. c. penul. et ibi Feli. ⁊ scribentes de pba. ⁊ vide areti. con. ccv.

¶ Senatores. circa medi. per doct. in. c. dilectus. el. ij. de rescriptis post glo. ibi.

¶ Assidue conuersatur. Adde ⁊ intellige hoc saltem ꝙ decēnium. ita Lyn. hic. et dicit Franc. de aret. i. c. qu od clericis. col. ij. de fo. cōpe. et adde. d. Bartol. sozi. in. c. licet. qō. vj. ver. j. eo. tit. de foro cōpe.

Andreas poma.

¶ Vide Panor. i. c. quod clericis. circa primā colū. extra de for. cōpe. in ver. duo pncipaliter. idē refert Bartol. sibi contrarius.

¶ Vbi senatores vel clarissimi ciuiliter vel criminaliter conueniantur. Rubrica.

Reatus excludit omnem honorem.

Forensis delinquens in ciuitate punitur scōm formam statutorum ciuitatis.

Vicunq; Qui occasione criminis cōueniunt actione dignitatis infra illustrē ꝓuilegio fori nō vtunt b. o. ¶ No. ꝙ reat⁹ † excludit oēm honorem. Item no. text. oū dicit publicis legibus subiungentur. Ex quo† dicunt qō si forensis delinquat in ciuitate ista: debet hic puniri autoritate publicarum legū non scōm formam statutorū. Cōtra determinat oēs doct. ē. de sum. tri. l. cūctos populos. ⁊ ibi plene digi tāgitur per Dy. in. l. si cui. §. fi. ff. de accu. ꝛc.

Senatores. Senatores ēt in causis ciuilibus pōt cōueniri vbi habēt domicilium vel maiorē partē bonorū: vel vbi cōuersantur in ꝙbe. nō coā suis iudicibus. b. o. Quidā habēt hic aut: qdā ⁊. put habetis aut: est casus ꝙ vbi qs assidue† cōuersatur potest conueniri: ⁊ ibi nō habeat domicilium. ꝓ hoc. ē. vbi decrimine agi oportet. l. fina. vbi de heredi. agi oportet. l. j. quod not. in. l. heres absens. ff. de iudi. per Jnnocen. de foro compe. c. ex parte.

Quoties

Quoties. Viri habentes dignitatem illustrez ex administratione in causis criminalibus solum coram principe vel cui ipse mandauerit possunt accusari ⁊ possunt absolui non condemnari principe inconsulto: et eius aduersarius poterit de calumnia condemnari: nisi similis dignitatis existat. Qui vero sunt illustres concessione absq̄ administratione poterunt sub quibusdam iudicibus nominatis in vrbe. in puncijs vero apud eorum rectores accusari qui eos poterūt absoluere. sed non condēnare principe inconsulto. b. o. tota ista lex. ⁊ habet duas partes. secunda ibi: viros autem illustres. ¶ No. casum in hac. l. vbi quis potest absoluere ⁊ non condemnare. ⁊ videtur contra regulam iuris. qō tene menti perpetuo.

¶ Jn quibus causis militantes fori prescriptione vti possunt. Rubrica.

Omnes. Militantes etiam in curia principis fori prescriptionem nō habent in publicis functionibus: vel si ꝓ priuatis negotiationibus cōueniuntur nisi tempore cōmeatus. b. o.

¶ Vbi cause fiscales. Rubrica.

On defense. Ista est lex. et declarat ⁊ ponit practicam qualiter bona auferuntur ab berede indigno qui mortem non vindicauit. breuiter dicit. De bonis auferendis ab berede qui mortem defuncti non vindicauit non potest agi nisi conuictis reis vel defunctis. hoc dicit. ¶ Nota hic ꝙ ista accusatio facta contra reos conuictos habet effectum confiscandorum bonorum contra heredes. de hoc vide plene in. l. prima. de bis quibus vt indig. et videtur casus hic quod de crimine non possit agi ciuiliter nisi prius agatur criminaliter: sed hoc non est verum simpliciter. dicemus in. l. j. de fide instrumen. vbi glo. dicit. ⁊ vide in. l. prima. §. vestrum. de pigno.

Cum vendente procu. ¶ No. hic glo. vtrum procurator qui habet mandatum de vendendo possit habere fidem de pretio ꝛc.

¶ Quādo licet vnicuiq̄ sine iudice se vindicare. Rubrica.

¶ Supra babuistis in alio titulo de iudicijs vsq̄ hic quandoq̄ quis implorat iudicis officium contra alium: hic quando ipsemet vindicat vel rempublicam. ⁊ de prima parte rubrice loquitur. l. j. De scōa parte rubrice loquitur. l. ij. ꝛc.

Jberam. De nocturno depopulatore agrorum ⁊ derobatore stratarum potest quis sua autoritate vindictam assumere. b. o.

☞ Statuta que permittunt bānitos impune offendi sunt introducta ꝓ quiete cōmuni.

Vindicta publica que dicatur.

Qui facit pacem cum bānito ⁊ ꝓmittit non offendere si tamen postea offendit non dicitur pacem rumpere quando ex forma statuti bānitus potest impune occidi.

Oprimendorum. Milites desertores possunt a quocunq̄ capi ⁊ resistentes offendi. hoc dicit. ¶ Nota ꝙ statuta que permittunt exbannitos impune occidi sunt introducta ꝓ quiete cōmuni. ⁊ dicitur illa † vindicta publica[c] vt hic vides. ⁊ hoc colligitur ꝙ † si aliquis priuatus facit pacem cum exbannito: ⁊ ꝓmittit nō offendere eum postea offendit non incidit in penā. nec dicitur rumpere pacem.[d] nam cum ista offensio permittatur ꝓpter publicam vtilitatē ⁊ dicitur publica vindicta non potuit pacto priuatorum tolli: vt. l. ius publicum. ff. de pac. Et dicitur ille bonus dolus. vt. l. j. §. non fuit. ff. de dolo. Et istam. q. disputani Pisis ꝛc.

¶ De inofficioso testamento. Rubrica.

Petitio hereditatis quomodo detur contra titulo possidentem.

Petitio hereditatis an videatur intentata quando intentatur querela inofficiosi.

Querela inofficiosi qñ possit intētari cōtra fideicōmissariū vniuersalē.

Cum de inofficioso. Querela et petitio hereditatis potest contra fideicommissarium sicut contra heredem intentari. hoc dicit. ¶ Oppoñ. ꝙ petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem. vt. l. hereditate. j. in quibus cau. cessat longi tempo. prescri. ⁊. l. j. ff. de pe. here. sed hic fideicommissarius possidet titulum: ergo ꝛc. Quinus † timore sunt in hac lege due opiniones. vna que dicit ꝙ hic in pncipio legis non fuit intentata hereditatis petitio sz querela postq̄ quis obtinuit in querela potest agere contra fideicommissarium petitione hereditatis: quia titulus allegatus ꝓ non titulo habetur cum testamentum sit rescissum. ⁊ ista est bona lectura ⁊ vera. alij dicūt † ꝙ intentando querelam videt intetari petitio hereditatis. ⁊ ideo non potest hic intentari cōtra fideicōmissarium: quia habet titulū vniuersalem: ⁊ scinit esse testamentū inofficiosum. vt. l. nec vllam. §. si quis sciēs. de petitio. here. Jsta est etiam vera ꝙ intentata querela videatur intētata petitio hereditatis: vt plene no. in. l. qui de inofficioso. ff. de inofficio. testamē. tene ergo primam. ¶ Quero ergo † reuoco in dubium vtrum contra fideicōmissarium vniuersalem possit intētari querela vt rescindat testamentum ex toto. Breuiter dic ꝑm Bulli. de cu. aut fuit intentata cōtra heredem anteq̄ restitueret: ⁊ tunc posset et potest prosequi contra fideicommissarium: quia ius instantie trāsit in eum. vt. l. j. circa princi. ff. ad trebellia. ⁊. l. ita tamen. §. actiones. ē. eodem titu. Si vero fuit restituta hereditas ante litem egotam: ⁊ tunc aut fuit tota restituta absq̄ aliqua detractione vel facta detractione certe rei: ⁊ tunc poterit contra eū intentari querela: vt hic. Si vero fuit facta detractio quote nō potest intētari querela cōtra fideicōmissarium vt testamentum rescindatur ꝓ toto. sed solum ꝓ parte que sibi restituta est. vt. l. ij. j. ad trebellia. argu. j. eodez l. cum duobus. ⁊. ff. eo. l. circa. Si vero intentatur contra heredem post restitutam hereditatem nullo modo noceat fideicōmissario vt. l. facta. §. nec heres. ff. ad trebel.

Quamuis. Gl. ponit casum i. l. ista. de illa bonorum possessione gratia agnoscendelitis. aliter intelligunt doctores q̄ gl. vt hic refert Cy. ideo videatis eum qui hoc plene tractat ꝛc.

☞ Preteritio matris habetur ꝓ exheredatione.

Preteritio matris quare magis habeat ꝓ exheredatione q̄ preteritio patris.

Filius preteritus ceteris filijs institutis ex disparibus partibus quam portionem habeat.

Filio preterito an detur querela quando in testamento sunt instituti filij ⁊ extranei.

Contra presumptionem huius. l. qō admittatur probatio in contrarium.

Filius qui presumitur institutus huius. l. autoritate qua actione agat.

Jmater. Hec est bona ⁊ singularis lex. ita ꝙ non alibi reperietis eam. postbumus preteritus a matre que mutandi testamentum nō habuit facultatem videtur cum alijs viriliter institutus. sz si essent extranei instituti q̄rela agere debet. b. o. ¶ Opponi. per natiuitatez postbumi rumpitur testamentum ipso iure: nec est opus querela. vt insti. de exhe. lib. §. j. Sol. ibi loquitur in maribus facientibus testamentū. hic loquitur in feminis. est ratio dicit glo. ⁊ quia preteritio matris habet ꝓ exheredatione. vt insti. de exhe. lib. §. mater. ¶ Sed queritur quare preteritio matris magis habetur ꝓ exheredatione q̄ preteritio patris istam rationem ego digi. alia scripta non ponunt: sed iurisc̄sulti credo ꝙ non posuerunt eā. Ratio bec est filius in potestate patris dicitur oīs viuo patre: videt ideo ꝙ monente patre nō dicitur possidere: ꝓ herede: nec noua hereditas dicitur supervenire. sed dicitur continuare. vt. l. nibil. j. ꝓ herede. ⁊ ibi no. vnde cū viuo patre fingatur oīs ⁊ nisi exheredetur heredi tas nō potest alijs dari cū fingat esse oīs. sed mater non habet suū heredē: ⁊ ideo instituere extraneum ⁊ filiū preterire est eum hereditate priuare:

a ¶ Nō defense. istū limita. put bar. no. in. l. si vacātia. C. de bo. vacā. lib. g. nisi procurator Cesaris non adesset: quia preses puincie est iudex etiaz in causa deuoluta per Bar. in. l. a diuo pio. §. si emptor. ō re in. et ad hāc. l. vide. l. cū eorū. ⁊ ibi bar. ⁊ bal. j. ō sen. ⁊ interlo. om. iudi.

b ¶ Oppimēdoꝝ. ad banc. l. vide ca no. in. c. iter alia. de immu. eccle.

¶ Vindicta publica. De ista. qō. vide per Bal. hic. ⁊ per Bar. in. l. qd ergo. §. si heres. ō leg. j. ⁊ adde qō dicit Bart. in. l. vbi pactū. de transac. quod minim⁹ veniēs poterit hoc allegare.

¶ Rumpere pacē. Pro hoc vide qō no. Bart. in. l. cum mulier. i. j. q. ff. solu. matri.

¶ Si mater. vide pro ampliatione huius tex. in. l. cū mater. iuncta gl. j. ff. eodem.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Uocetur ad dimidiam. Adde Bar. idem tenentem in l. pater filium. in. xij. col. ꝛ que ibi digi. ff. eo. ti.
ADDE inquātum Bar. cōcludit ꝙ posthumus qui p̄sumitur istitutus autoritate huius. l. agit actione ex testamēto qō Bald. tenet contrarium. ꝛ per primū vide an huic cōpetat beneficium. l. edicto. an autē si filius sit institutus ex re certa et ist̄ituti sint extranei habeak p̄ preterito pil. q. lxxv. vt refert Joā. an. in addi. ad Spe. ō a test. §. j. ver. coza 3. tenuit ꝙ sic p̄ hāc l. secus. si sint fratres instituti. 3

b ¶Si pater. Ibi bodie secus ſz certe ista soluⁿ. nō videtur vera in casu. l. nostre. Nam ibi loquit̄ in querela que competit 4 ℨ testamētū ascendentium. hic contra querelam que datur cōtra testamētū fratris mei cum in hoc nō reperiam mutatuz ius ātiquuz. ergo ꝛc. l. p̄cipimus. j. de appel. not. tū glo. qz forte seruatur in p̄actica ſm Frā. de ramp. 6 ꝛ idē sequit̄ Bal. in. l. scimus. §. fin. j. eodem.

c↦Andre. Poma. c ¶Nouissima. ad hanc auto. Unde Allex. cōſ. lxxxiij. vol. iij. vbi ponit quanta sit legitima nepotū faciendo i hoc pulchrā distinctionē. vide etiam Allegā. cōſ. lxxvj. col. iij. vol. b iij. vbi ponit quā do testamentuz sit iter liberos an deb eant habere iure restitutionis et vīs Mathe. not. ciij. col. xviij.

c↦Andre. Poma. d ¶Corrigitur. vi 1 de Panor. ℨ. j. ad fi. volu. ij. Felī. 2 in. c. cum sup. col. fi. de offi. delega. ꝛ Allegā. consi. lxxx. volu. v. col. ij. vide etiam Ang. in. l. milites. j. de testa. mili. ꝛ Bald. consi. ij. in fi. in p̄ima parte vbi ponit an hoc procedat etiam in linea materna.

e ¶Nouissima. iure institutionis. banc regulam ꝙ filius debeat habere iure institutionis. limita non procedere in patre testante inter liberos: quia sufficit quolibet relicti titulo dummodo aliquid relinquatur. glo. est hic singu. ꝛ quia defectus alicuius solēnitatis iuris positiui illud nō vitiat. vt. o. §. ex imperfecto. ꝛ ageret ad supplementum. secus si preteriti fuerunt aliqui ex ipsis filijs: quia testamētum esset nullum. l. filio preterito. de iniusto rupt. testa. p̄o hoc. bene facit. §. raynutius. de testa. in p̄incip. ꝛ not. in. c. si pater. de testa. in. vj. ꝛ versicu. instituit. ꝛ secutus est Mathe. in suis notabilibus. cgl. licet non alleget glo. hic. ꝛ istam gl. secutus est Jaco. bu. ar. o. §. ex imperfecto. tamen Jaco. de are. Pe. ꝛ Ly. videntur hic istam glo. reprehēdere tenentes ꝙ ista omnino corrigatur per. §. aliud quoꝙ capitulum. quod etiam reputat tutius glo. in. o. c. si pater. Item fallit hec regula in institutione in legitima ſm Bar. in. l. j. circa fi. ℨ. de satisfda. in lec. nō in repe. in. ij. q. quinte partis principalis.

Cum excausa. Rescisso testamēto per querelam nō rescinduntur libertates cōcesse.

Jpater. b Querela p̄eparata transmittitur. b. o.

Amqueritur. Filiꝰ cui relicta ē legitima nō habet querelā. b. o. Jstud qō erat olim in quarta bodie corrigit ꝛ inducitur legitima ad aliam portionem sc̄z triēm ꝛ semissem per auten. de triē. ꝛ semiſ. §. j. ideo aut. nouissima: que sequitur.

Filij bodie debēt habere legitimam iure institutionis.

Legitima ascendentium est aucta.

ꝙ ibi Bal. in. xxvj. col. ꝛ Pe. de ancha. ꝛ Jmo. in. c. cum esses. de testa. et sufficit ꝙ sit institutus in vno numo: qz habebit ius accrescēdi ſm Bal. in. l. si quis p̄iore. ad trebel. ꝛ. ff. ō mino. l. deniqꝫ. in fi. no. Bal. hic. secus si esset simplex legatarius: quia etiam decedente fideicommissario vniuersali non haberet ius accrescendi. l. eā quā. j. de fideicōmiſ. ꝛ Bal. hic

3 Trebellianica ꝛ falcidia non est aucta.
4 Parentes an bodie habeant legitimā iure institutionis.
5 Filij qui nō possunt succedere an computētur in numero filiorum ad cōputationem legitime.

Quissima. ¶Opp. ꝙ imo ℨ institutionis: vt i auť. vt cū de ap. cog. §. aliud quoꝙ capitulum. Sol. fateor

1 Tꝙ ista autentica per illam corrigit: b quia bodie
d debet habere iure istōnis: c ratio quia est titulus
e magis honorabilis. ¶Item qz habet ius accrescendi in hereditate: vt digi vobis in. l. quoties. j. de vsufruc. lega. Soluⁿ. fateor ꝙ lex illa corrigitur in hoc: quia in vsufructu non potest filius fraudari in legitima. ¶Quero vtrū in ascendentibus 2
fit aucta portio legitima. glo. ꝛ docto. intelligunt ꝙ fit: vt in autenti. eadem. §. j. ¶Item † queritur 3
vtrum trebellianica ꝛ falcidia fit aucta. Respon. non: quia hoc nō reperitur ꝛ qō nō mutatur quare stare p̄obibetur. ¶Quero † vtruz parētes de 4
f beant habere bodie legitimam iure istitutionis. f glo. tāgit istam questionem in patrono in. l. j. §. j. ff. si a pa. quis fue. ma. ꝛ ibi digit ꝙ patronus potest habere quoquo relicti titulo. vt institu. de succēſſio. liber. §. sed nostra. sed parens et patronus equiparantur quo ad omnia: exceptis quibusdā que no. in dicta. l. j. si a par. quis fue. ma. qz nō reperitur ista diuersitas: ergo ꝛc. Preterea ꝙ non mutatur expresse remanet ico: rectum. vt. l. precipimus. in fi. de appella. ¶Quero † vtrum filij qui non possunt succedere cōnumerentur in numero aliorum quātum ad cōputationem legitime. ista est difficillima questio quā examinaui plene in. l. j. §. si pater. ff. de coniun. cum emanci. libe. ꝛc.

1 Falcidia que dicatur p̄opzie.
2 Testamentum in quo filie sunt relicta centum ꝙ f sua falcidia an valeat.
3 Donatio an valeat inter patrem et filium.
4 Donatio immēſa facta filio quo iure reuocetur: remissiue.

Vnde si parens. Jstud quod in lege codicis dicitur ꝙ inspicit illud quod habet tempꝰ mortis limitatur per bāc aut. ¶Opp. dicitur hic nomine falcidie. falcidia dicitur que debetur iure istitutiōis. vt. j. ad. l. fal. l. j. in p̄n. Sol. dicit glo. † hoc nomen falci 1
dia. p̄prie ponitur p falcidia debita iure institōnis impzopzie pzo trebellianica. ipzopzissime. p legitima. Nota. ista verba faciunt ad. q. quam vidi de facto. digit testator relinquo filie centum. p sua falcidia nec adiecit ꝛ in his eā heredē instituo. certe puto ꝙ testamētū ª valeat ꝛ iure institutionis videatur relictse. nā cū istud nomen falcidia accipiatur. p legitima intelligere vt iure restitutionis. ar. l. sciendū. de ver. ob. insti. de fideiuſ. §. fin. de inuti. stip. §. item si scriptū. digi vobis in. l. filiū. §. legati p̄eſes. de leg. p̄stan. ¶Op. ꝙ inter patrē ꝛ filiū nō valeret donatio: vt. j. de do. inter vir. ꝛ vxo. l. donationes. possumus dicere hic erat filius emancipatus. vel dicverius ꝙ etiā in filio in potestate potest habere locū in q̄ vz donatio bodie ꝛ ēt q̄libet obligatio causa aduentitia tz glos. hic. ꝛ. l. frater a fratre. in p̄ima magna glo. de cōdi. indebi. ꝛ in. l. pactū. j. de pac. cōuen. ꝛ ibi digi tibi. Et habuistis casum in. l. iubemus. ad treb. dices tu. quomodo possumus dicere ꝙ donatio fit ex causa aduentitia cū ea q̄ a pr̄e p̄fiscūtur dicātur p̄fectitia ꝛ sic est p̄fectitia. Rñdeo. dicit gl. hic logtur q̄n pater donat filio vt extraneo. qd hoc est dictū dico intelligē q̄n p̄cesserūt opa filij talia ꝙ ppter illa opa pater cuilibet extraneo tantū donasset. vnde illud qō filius acgrit ex opis suis fit aduentitiū. vt. l. cū oportet. in p̄n. j. de bo. que lib. ista donatio videtur aduētitia. secus si ista merita nō p̄cessissent digi vobis plene in. l. si donatiōe. j. de col. vbi dicit gl. ¶Quero quo † iure ista immēſa donatio filijs irritetur. dicit glo. per querelā inoffi. dona. dicā vobis. j. tit. j. in. l. j. ꝛc.

Eptem. Neptis exheredata habet q̄relam. b. o.

Arentibus. b Pater pōt heredītate diuidere inter filios oūmodo vnicuiq; legitimā derelinquat qui iudiciū defuncti agnouit non potest intentare querelam. b. o.

Einofficioso. Testamentum mīlitis nō subiacet q̄rele. b. o.

Jheredum. Cōtra fiscum q succedit heredi scripto pōt intētari q̄rela. b. o.

Nil iudeus iudeo ꝛ nihil catilina cethego. Infamis ꝙ nō possit opponere contra testē quod sit infamis.
Judex ex officio repellit testē infamem etiā quando pars nō potest opponere.
Mater que fuerit meretrix nō pōt ppter meretricium filiam exheredare.

Marenā. Turpitudo quē a successione intestati nō remouet. ¶Item nō pōt qs obiçere turpitudinē in qua ipe occurrit obiçies. ¶No. ex isto tex. in fi. ¶nil iudeus iudeo ꝛ nil catilina cethego. d facit † ꝙ si aliqs est infamis nō pōt opponere testi ꝙ sit infamis: vt. l. iij. §. iulian⁹. de testi. §z ¶inde ex forte poterit eū repellere ex suo officio §z Buil. de cu. ar. l. q§ pbibet. de postu. ꝛ sic facit † ꝙ si mater fuit meretrix ppter meretriciū nō posset filiā exheredare. qō no. bene ꝛc.

Jpater. Propter fideicommissum inuicē inter filios relictū nō est locus querele. b. o. Op. j. eo. l. in p̄ioribⁿ. Sol. dicit glo. fateor ꝙ ista lex bodie corrigat: qz debet filiꝰ habere legitimā sine aliquo grauamine. qdā doc. mod. dicunt nō esse verū ꝙ ista lex bodie corrigat: qz si cut continet onus istud fiet fideicōmissum. ita pōt habere cōmodū ꝛ sub isto incerto tolleretur istud grauamen vt. l. si ea. j. de vsur. ꝛ argu. de sol. l. pe. et istud videbat tenere Ricar. malū. pzo quo optime facit. §. de trāsac. l. fideicōmiſſū. Tu teneas gl. tuā ꝛ ita obseruat consuetudo ꝙ sine alicꝫ onere debet habere hoc pōt p̄eiudicare filio. sicut em̄ in legitima sibi remittitur onus. ita ét alteri parti remitti turynde nec plus nec minꝰ §z. pzo buiꝰ declaratione vide qō dicam. j. eo. l. si filius matrem.

Um duobus. Testamento rescisso ꝙ parte legata diuidua ꝙ parte p̄stātur. indiuidua ꝙ solido sunt p̄standa. b. o. intellige vt in glo.

1 ¶Succumbens in vna actione quando repelꝫ latur ab alia.
2 Querela ꝛ falsum sunt contraria origine non effectu.
3 Contra tabulas ꝛ falsum an sint contraria origine et effectu.

Jam qui. Qui succubuit ¶in vna actione que ex vna causa ꝑponit non repellit ab alia q̄ ex diuersa causa ꝑponit. b. o. ¶Op. j. de. l. si mater. §. cādē. ff. de excep. rei iud. Sol. dicūt qdā aliud in rei vēdica. aliud in petitione hereditatis istud est falsum: vt. l. si mater. in p̄inc. ff. de peti. here. dicas ergo qō bic ꝑpōsita fuit q̄rela nō petitio hereditatis. ¶Item op. extra glo. j. de furt. l. i. §. olu. ibi qs ꝑpōsuit vnā actionē cōtrariā ꝛ obtinuit hic vero succubuit: ideo pōt redire ad illā: vt. l. aurelius. §. fi. de libe. leg. ¶Cōtra hec opp. et nunc reintro glo. de. l. si patronꝰ. de bo. lib. Sol. dicunt quidam. aliud in patrono: aliud in patre qō 2
nihil est. Alij dicūt vt dixi in. l. ℨtia. q̄rela ꝛ falsum sunt cōtraria origine non effectu. nam vtrūq; reducit rem ad cām intestati ibi vero falsum ꝛ con c
tra tabu. sunt cōtraria origine ꝛ effectu. nam p falsum p̄supponitur nunq; fuisse testamētū ꝛ reduci 3
tur res ad causam intestati. sed falsum † ꝛ cōtra tabulas omnino sunt contraria effectu ꝛ origine qz vnum p̄supponit testamētum fuisse: aliud non. ¶Jtē effectu qz pervnū res reducitur ad causam intestati: p aliud nō. ita dicit ℨy. istud placet: nec per hoc reddit ratio diuersitatis. dic ergo ꝙ ibi p̄inak hereditate patronꝰ qui succubuit in falso d
ꝑpter delictū suū sc̄z qz testamētū falsum aptauit nō ꝑpter electionē. Dices tu quare etiā in hac. l. il le qui succubuit in falso nō p̄inak hereditate. rñ. ibi q dicit testamētū falsum p̄inatur omni cōmodo. pueniēte ex illo testamēto nō aliunde. sed in. l. cōtraria patronꝰ qui dicit testamētū falsum oīno p̄inak institutione: q; in testamēto erat institutꝰ. hic vult peruenire ad q̄relā ab intestato. ꝛ sic vult puenire aliūde ꝙ ex testamēto. arg. ff. eo. l. ét. ꝛ qō ibi no. ꝛ hoc forte voluit hic dicere gl. in scā sol. ibi in. l. ℨtia fuit institutꝰ patronus ꝛc. quasi dicat ibi q succubuit in falso agebat ex eodē testamento hic agit ex trinsecꝰ. ¶Op. j. de codicil. l. fi. Sol. ibi ideo qz cū varijs modis nitebak ex eadē scriptura. ¶Op. de. l. q in heredē. §. eligere. de tribu. so. ibi in his que electione tolluntur ꝛc.

Jliam. Preterit⁹ a matre habe e
tur ꝑ exheredato: c ideo c
habet necesse intētare querelam. b. o.

1 Proposita vna actione quando currat tempus ad aliam.

Ontra maiores. Pēdēte vno iudicio nō currit tēpus in alio: qz illo pendēte non poterit inchoari. b. o. ¶Opp. de. l. si seruus. ff. vi bo. rap. Sol. illa nihil ad ꝓpositū. ibi em̄ logtur qñ negligētia in primo nocet in scō. de quo dic vt ibi. boc logtur quando est diligens in primo vtrū p̄osit in secūdo de quo statim dicam. ¶Opp. de. l. minorum. §. i. de enict. Sol. illa non est cōtra. ibi enim q̄ritur an vna sententia p̄eiudicet ꝛ ad aliam non de cursu temporis. ¶Item oppo. ꝛ videtur q istud tēpus quinquennij sit continuū: ideo semper currat: vt. ff. q̄ ap. fit. l. i. §. dies. Solu. istud tempus est vtile quo ad initium: cōtinuum quo ad p̄cessum. ¶Jtē op. ff. de excusa. tuto. l. scire oportet. §. scire. ℨmius timore † cōtrarij debes dicere breuiter sic. quādoq; vni cōpetunt plura iudicia vere. quandoq; vnum competit: ꝛ putat aliud sibi cōpetere. Primo casu aut illa iudicia poterant simul et semel intentare aut nō. Primo casu aut ꝓpositi actionē ita generaliter ꝙ poterat vtrūq; iudicium cōprehendere: ꝛ tūc negligentia in vno. pdest in oībus; vt. l. fi. de anna. excep. Aut petitio nō poterat vtrūq; cōprehendere: ꝛ tūc diligētia in vno prodest in alio: vt d. l. fi. de an. excep. ꝛ. l. scire opz. §. scire. de excu. tut. fallit in. l. fi. de duobꝰ reis. ratio ibi patet. Si vero

dem importet institutionem.
c↦Andre. pomate.

¶Parentibꝰ. vide aliter p alegan. cōſi. xxij. volu. v. et cxiij. ad fi. vol. iij. vbi dicit ꝙ p istū tex. ꝙ cū legitima sit portio ei⁹ ꝙ debetur ab intestato p nepotibꝰ vinctibus ꝛ parētibꝰ nō debetur legitima in bonis aui.

¶Jn arenam. in p̄nci. limita vt per bal. in. l. filiū. j. c.

¶Cethego. contrariū tenuit bar. ꝛ melius in. l. cum mulier. ff. so. mat. vbi vide per alegā. cōcordātias.

¶Exheredato. Quid eōtra vide j. e. l. cū filium.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶ Pro exheredatione. dicit bal. hic qō corrigitur.

b ¶ Fratris. in fi. j. col. vide circa hoc glo. de insti. eo. tit. §. si eius.

c ¶ Respicit fauorem. item vbicūq; conditio fuerit ad 1 cōmoduꝫ filij nec hꝫ locū ḡrela. vt in multꝫ. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ vide qō a ibi in fili ponunt doc. ⁊ facit an mater possit relinq̄re 1 legitimā filio cum hoc qō patri non q̄ratur vsusfructꝰ 1 de quo p bar. in l. filio. i fi. fami. herc. 2 cis. p bart. in trac. de duobꝰ fratribꝰ. 4 ⁊ in auc. ex cipitur C. de bo. que lib. et vide bal. hic ad fi.

d ¶ Substituit. vide 1 §. e. l. si pr̄ pupille.

¶ Andre. pomate.

e ¶ Veritas est ista 2 ⁊ istā opin. tꝫ in §. diui ℈ putās ma 3 ior. et p eo facit q vbicunq;. l. resistit actui ibi nec ꝫ ad iectio pene. §. fi. in 4 fi. de leg. sed. l. resistit. ne in legitima apponaṫ gravamen. vt hic igit ⁊c. adde q phibitus de alie. non afficit legitimā ſm aret. in cōſi. xix. inci. ex facto p̄supponit. ⁊ est verū q̄ ille lo b quitur qñ ad ℈ vt inducaṫ p̄iudicio legitime sed nos logmur q̄ ad p̄uationē residui here ditatis. imo cogita ℈ diū tñ in ℈ tꝫ raph. in. l. filiusſa. §. diui. ff. de leg. i. ⁊ pau. de ca. in ℈ si. ccxxxiiij. inci. visis ⁊ diligēter cōsideratis ⁊ moder. refereñ. in. d. §. diui. in. ccvij. col. tñ in ℈ diū stringit iste 1 text. in. l. oīmodo. 2 ⁊ in. l. qñ in prioribꝰ. j. e. in ℈bo directe nec indirecte pōt apponi gravamen in legitima. retēta tñ opi. raph. p barb. vide cautelā ad eā euitādū. Lepo. caut. liz. quam referūt mod. repetētes in d. §. diui. colū. xxviij. retēta ēt opi. ℈ria q phibitio de non alienando 1 nō afficit legitimā c simul intentare non poterat: tunc diligētia in primo facit q tempus in secundo non currit: vt. ff. de adul. l. quinquēnium. Secūdo casu quādo vnum competebat ⁊ aliud putabat sibi competere. ⁊ tūc aut eligit ius incompetens ignoranter ⁊ non curit sibi tempus in iure competenti: vt hic aut eligit scienter ⁊ imputet sibi: vt. l. mater. ff. eodē. sed si elegisset ignoranter ignorātia iuris. dic vt dixi in l. claudius. de acqui. here.

¶ Preteritio matris facta per filiū in testamento habetur pro exheredatione.

¶ Cum filium. Preteritio matris facta a filio habetur pro exheredatione.[a] et est locus querele. b. o. Et habet multas leges que dicunt q̄ preteritio matris habetur pro exheredatione ⁊ est locus querele. sed † de preteritione matris passius cū ipsa preteritur habes modicas leges: ideo istā tene menti perpetuo.

¶ Offensa dicitur quicqd alterius animum ad iracundiam p̄uocat. ⁊ nu. ℈.

Offensa cū tractatur de aliquo puniendo dicitur illa que penam meretur.

Offensa in personā que dicatur. remissiue.

¶ Cum te pietatis. Exheredatus a patre fine iusta causa hꝫ querelam. b. o. vide glo. in. l. nostra. q̄ † offensa dicitur quicqd alterius animū ad iracundiam p̄uocat: vt videbitis hic ⁊. j. eo. l. filia. in orbitate. Tamen cū tractamus † de aliquo puniēdo propter offensam. offensa dicitur illa q̄ penam meretur vt. l. testamēti. ff. de manu. test. tamē largo † modo sumendo: vt dixi: dicitur offensa etiam illa que non penam meretur. si tamē p̄uocat animum alterius ad iracūdiam etiam iniuste vt hic. ⁊. j. eo. l. filia. de hoc q̄ dicatur offēsa. ⁊ que † dicatur offensa in persona vel non. dixi plene in. l. licitatio. §. qō illicite. ff. de publi.

¶ Si filiam. Justa est causa exheredādi filiā propter vite turpitudinem. b. o. Hodie est istud limitatū per aut. que sequitur.

¶ Ilia. Nolle diuertere a marito non est iusta causa exheredādi vel exheredationis. b. o.

¶ Patris. [b] Ultra fratres nulli competit querela ac cusatio autem falsi omnibus permittitur. b. o. de huius. l. materia videbitis j. eo. l. fratres.

¶ Si maritus. Testamēto reſciſſo p querelam actiones cōpetēbas heredi q̄rant confuse restituuntur. b. o.

¶ Testamenti. Qui impedit aliū testari in stam cām exheredationis cōmittit. b. o. hoc est hodie correctum ⁊c.

¶ Testamentum. Testamētū militis non subiacet q̄rele inofficiose. b. o.

¶ Filius sub qua cōditione possit institui.

Filius an possit cogere patrē vt ipsum emācipet.

¶ Filiis matrem. Condictio que filij instituti fauorem respicit non facit locum querele nec̄ testamentū annullat. b. o. ¶ Oppo. primo ⁊ videtur q̄ pendēte conditione habeat locum bonorū possessio ſm tabu. vt. ff. de bo. poſſ. ſm tab. l. ij. §. ſi sub cōditione. Solu. hec est regula q̄ potest peti: als tamen non potest peti a patre in cui⁹ odium fuit apposita conditio. sed an iusta possessio tribuat ius vel nō dic plenevt dicam in. d. l. ij. §. fi sub conditione. ¶ Oppo. ⁊ videtur q̄ non potest institui filius nisi sub conditione potestatiua: vt. l. pater. j. de instit. ⁊ substit. sub condi. fac. imo omnis conditio reiicitur de legitima: vt. j. eo. l. quoniam in prioribꝰ. Sol. † quādoq; certum est q̄ conditio respicit fauorem ‘non odium filij ⁊ tunc potest adijci: nec reiicitur. hic est casus hic. quandoq; respicit gravamen filij tunc non potest adijci: vt. d. l. si pater. imo bodie de legitima reiiciatur: vt. d. l. quoniam in prioribꝰ. Quādoq; est dubium vtrum conditio adiecta respicit fauorem vel odium ⁊ tunc illa bodie reiicitur de legitima: licet olim secus: vt. l. si pater. in princi. §. eodem. ⁊ ſm opi. gloſſ. ⁊. l. cum ex filio. in princi. ff. de vulg. ⁊ pupil. ¶ Querit gloſſ. an filius † possit cogere patrem vt eum emancipet. dic vt. ff. de leg. j. l. filiusſamilias. §. ſm vulgarem ⁊ de condi. et demon. l. si cui.

¶ Patribus. Instituto in legitima potest pupillariter substitui. b. o. ¶ Querit gloſſ. vtrum in legitima possit substitui per fideicommissum. ⁊ dicit q̄ non. istam questionem examinat plene ℣. in. l. j. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ ibi dixi. ⁊ ℣. hic ponit verba ℣. veritas est ista[c] q̄ ipse filius in legitima non potest gravari per fideicommissum quia ab omni gravamine subducitur vt. l. quoniā in prioribus. j. de vulg. ⁊ pupil. l. cobredi. §. cū filie. sed substituꝫ filio pupillariter gravari potest per fideicommissum in legitima: vt. l. si fundum per fideicommissum. §. fina. cum. l. seq. ff. de leg. j. nota bene.

¶ Fratri pterito vel exheredato an detur querela.

¶ Preteritio fratris habetur p exheredatione.

¶ Querela cōtra testamētū fratris an opetur rescissionē testamēti in totū vel vsq̄ ad legitimā.

¶ Querela an cōpetat quādo frater instituit aliquā turpem personā ⁊ aliquā non.

¶ Quando frater exheredatur an debeat causa inseri.

¶ Cause ingratitudinis an repellant fratrem a successione ab intestato.

¶ Fratres. Fratres consanguinei habēt querelam contra testamentū fratris turpem personam[f] instituentis nisi seruum necessarium instituat querela nulli alij ex transuersalibus competit. hoc dicit. ista lex singularis. nam in nulla parte iuris declaratur quod querela competat fratri contra testamentum fratris sicut hic. licet de hoc habemus in tribus locis ſc̄z. §. eodem. l. fratres. insti. eo. §. j. ff. eo. l. j. ¶ Quero vtrū † querela competat fratri preterito seu exheredato de exheredato non est dubium de preterito dubitatur: quia posset dici quod sibi competat bonorū possessio cōtra tabulas sicut parēti preterito. ¶ Contrarium est veritas: quia bonorum possessio contra tabulas non competit: vt. l. j. §. liberos. ff. si patria. quis fue. ma. competit autem querela autoritate huius. l. nec est opus exheredatione q̄ † preteritio pro exheredatione habetur sicut dicimus de preteritione materna cum eadē sit ratio. p̄dut dixi supra eodem. l. iij. ¶ Quero vtrum per banc † querelam rescindetur testamentum in totum: an vero vsq̄ ad legitimam. gloſſa supra eodem. aut. nouiſſima. dum facit mentionem de legitima fratris videtur innuere q̄ vsq̄ ad legitimam rescinditur testamētum. pro hoc facit similitudo patroni. vt instituꝫ. de succeſſ. libe. §. sed nostra. Contrarium determinat Guil. quoniam ista querela competit propter odium heredis instituti qui est turpis persona: vt. l. patronus. ff. si quis a pa. fue. ma.

¶ Quero † quid si frater instituit aliquam turpem personam ⁊ aliquam non turpem. breuiter dicit hic Guil. q̄ contra illam turpem personam competat querela ⁊ pro parte sua rescindetur ar. §. eodem. l. cum duobus. ⁊. ff. eo. l. certa. ¶ Quero vtrum quando frater exheredatur debeant de necessitate inseri cause exheredationis que cause ponuntur in aut. de nupt. §. ingratitudinis. dicit Guil. de cug. q̄ non: quia quando frater agit contra turpem personā institutam heredem per querelam poterit heres institutus de eius ingratitudine conqueri: vt in dicto. §. ingratitudinis. facit ad boc. l. libertus. ff. de in ius vocando. ¶ Quero vtrum intellige qñ phibitio fieret ſimpliciter ſec⁹ ſiv ſcīs ad certū tēpus: puta vſq̄ ad. xxx. annum. et pau. de ca. ſi. cccxxxiiij. incip. visis ⁊ cōſideratis oīb⁹. in. ij. col. ad bāc tū euitādū vide ang. in. l. q̄ties de oīb⁹ j. de fideicō. ⁊ Lepol. in. d. cautela lig. ⁊ qd si testm̄ in stituit in minus q̄ legitima adiectis bis vbis q̄ pl⁹ petere nō possit ⁊ an tamen possit agi ad supplemētū vide ro. cōſi. cccclxxviij. ⁊ an filius quē pr̄ exheredauit ſz postea ei aliqd relinq̄t iure institutionis possit agere ad supplemētū vide bal. ℈si. cciij. in. ij. parte.

¶ Turpe psonā. qd si repiatur vsu rarius institutus vtrū ōt turpis p sona. vide qō dixi in. l. ip⁹obū. §. de insa. vbi est casus.

ADDE ang. ℈si. clxxi. qñ frater instituit cōcubinā et fratri certū qd relīqt ⁊ in testamēto est clausula codicillaris. vide etiā pau. de ca. ℈si. lxi. Jo. an. in addi. ad ſpec. in ti. de testa. §. segtur. ver. si autem vbi limitat q̄ frater. hꝫ ḡrelā cū turpis psona est instituta: nisi ⁊ ipe frater eodem modo laboraret.

a ¶ Cause ingratitudinis. Contrarium tenuit Ange. in. §. ingratitudinis. hic alleg.

b ¶ Quoniam. Adde bart. in. l. in quartam. ad. l. fal. Et not. q̄ dos computatur in legitimam. Et adde q̄ istud intelligit Barto. hic locum habere non solum in filia sed etiam in nepotibus ex filia agētibus ex persona filie. Et dicit de hoc hic esse ca 6 sum coniuncta. l. a illam. j. de colla. et ita concordat bar to. consi. cxlvij. qō incipit Silbertus dedit dotem pro filia que mortua est ⁊c. Illud idem tenuit in alio suo consilio quod incipit in questione predicta.

ADDE petr. de ancba. cōſi. xlviij. Pau. de caſt. consil. cxxxiij.

¶ Andre. pomate.

c ¶ Oīmodo. qualiter autem deducatur supplementum legitime vide Oldra. consi. cxiij. et etiam aliquid p eum consil. cviij. colum. iij. volu. i. 2 ⁊ vide Lapā. etiā 3 consil. vj. ⁊ ſcḡn. in 4 prin. ⁊ gv. not. ergo q̄ agens ad ta le supplementum nō dicitur infringere vel querelare teſta. ⁊c. et vide Alexand. consilio lv. colū. ſi. volu. ij. pro hui⁹ amplia tione vide text. in apoſt. ad bal. in. l. 1 ſi. C. de do. p̄miſ. ⁊ in. l. gallus. §. qd si tātum post imo. in. ig. col. ff. de lib. ⁊ posthu. vide raph. in. l. filiusſa. §. diui. ff. de leg. j. 2 pau. de ca. in ℈si. ccxxxiiij. inci. visis ⁊ diligēter cōsideratis ⁊ moder. refereñ. in. d. §. diui. in. ccvij. col. tñ in ℈ diū stringit iste 1 text. in. l. oīmodo. 2 ⁊ in. l. qñ in prioribꝰ. j. e. in ℈bo directe nec indirecte pōt apponi gravamen in legitima. retēta tñ opi. raph. p barb. vide cautelā ad eā euitādū. Lepo. caut. liz. quam referūt mod. repetētes in d. §. diui. colū. xxviij. retēta ēt opi. ℈ria q̄ phibitio de non alienando 1 nō afficit legitimā c

¶ Andre. pomate. c ¶ Quoniā in prioribus. vide p limitatione istius l. Allegā. in. l. si pater. in vlti. col. in ver. extra glos. adde infra de institu. et substitut. sub condi. fac. ⁊ in. vij. col. ⁊ in. l. reprehendenda. eod. titulo an autem legata vel onus eris minuant legitimam vide Oldra. consi. cxxj. ad fi. Allegā. consi. lv. in. iij. col. in. ij. dubio volu. iiij. in fine. ⁊. lxxxix. in. ij. col. eo. ⁊ in fi. an in legitima posset pr̄ filio substituere vi de Pano. consil. xv. colum. ij. volu. ij. vide etiā ad hec bar. in consil. xiij. colū. ij. in. ij. dubio ⁊ col. v. cōſi. xxvij. ⁊ cōſil. xxviij. in fi. ⁊ cōſil. xxxij. ⁊ consil. gl. ⁊ barba. consil. lxiij. colum. vj. vol. ij. Cardi. cōſi. xxij. ⁊ Imo. consi. cxiiij. vide etiam q̄ scripsi supra post l. eg tribus.

¶ Omne gravamen. Limita hāc l. vt habetur. §. eodem. l. filiis. qd autem si filius renuntians legitime scit ipsam ad aliū deuenire: an ille teneatur ad gravamen dic q̄ sic. text. est singularis in. l. cum patronus. ff. de leg. ij. q̄ licet loquatur in patrono nihilomin⁹ ex idētitate rationis per moder. extenditur ad filiū. Ite limita banc. l. non habere locum in posthumo sub cō di. instit. ⁊ eueniat cōditio anteq̄ nascatur vt per illuꝫ text. dixit ⁊ limitant banc. l. imo. in l. cum posthum⁹. ff. de libe. ⁊ posthu. in fin. l. de hoc etiā vide vnū verbum per Bar. in. l. cum modissime. de liberis et posthu. vbi per illum tex. hoc limitat.

ADDE qō Jac. but. ⁊ Bald. dicunt q̄ si statutum dicat q̄ filia debeat stare contenta illa quantitate quam pater in suo testamento reliquerit pro dote: nec possit plus petere. q̄ si pater reliquerit centum non sufficientia ad legitimam ⁊ vltra hoc apposuerit conditionem vel tēpus q̄ licet filia debeat stare contenta de quantitate non tamen cogitur stare contenta de cōditione vel tempore q̄ statutū venit ad correctionē. l. omnimodo. quo casu non debet extendi sed restringi.

¶ Si quis in suo. Dic habes tex. in prin. vbi munuscula autem. qō appellatione particule venit quarta sed appellatione partis venit dimidia. l. nomen. §. portionis. de ver. sig. quod limita nisi esset dictio aliqua q̄ tunc importat minus q̄ dimidia: vt voluit Bal. in. c. i. de controuer. inuesti. ⁊ in. l. cū filijs. §. pater. de leg. ij. Et adde Barto. per illum tex. in glo. in princi. in. l. ij. C. quādo ⁊ quibus quarta pars debetur. Adde etiā glo. in cle. j. in verbo aut earū partis. de foro compe. Et adde que notat bar. in. l. plures. de dam. infec. Si autem dicit p̄o parte sua intelligitur p̄o legitima. l. scimus. j. eo. ⁊ ibi not. Barto. ⁊ Bald. Et quando dicitur aliqua pars vide Bal. in. l. j. in pennul. col. j. cit. ij. ⁊ probatur in. l. gallus §. in omnibus. de libe. ⁊ posthu.

b ¶ Iste nepos. nepos iste ex p̄sona sua admittitur ad q̄relā. ⁊ idē tꝫ bar. in. l. pater filiū. de inoffi. test. ⁊ Pau. de ca. in cōſi. cclxiij. qō incipit in christi nomine amen. in p̄senti casu ⁊c. in. xj. col.

¶ Quo nimodo. Ille cui aliquid in testamēto relinquitur nō pōt illud impugnare: sed dꝫ ad supplementū legitime agere nisi. p̄betur ingratus. in bis vero in quibus nihil relinqtur iura vetera non mutantur. Item datum causa militie computatur in legitimam. b. o. ¶ Not. q̄ † quando relinquitur minus legitima debet agi ad supplementum. ⁊ istud est ius nouum per quod iura antiqua corriguntur: licet de hoc non fiat mentio in. l. si non mortis. ff. eodē. sed fuit additum a compositoribus. ¶ Not. † secundo quod filij p̄sumūtur grati⁹ si non p̄bentur ingrati. hoc etiam est nouum ⁊ corrigit. l. liberi. §. e. ¶ Nota † tertio quod sufficit q̄ relinquatur legitima quoqno relicti titulo. hoc hodie corrigitur vt habuistis not. in aut. nouiſſima. §. eo. ¶ Quero quando quis † agit ad supplementum: vtrum debeat agere contra heredem: an etiam contra legatarios quibus sunt relicte res hereditate. dixi plene in. l. in quartā. ff. ad. l. falci. an autem † filijs

¶ Iberi. Liberi exheredati p̄sumūtur ingrati nisi p̄betur ingrati. b. o. Et est bodie ista lex correcta: q̄ qlibet p̄sumitur grat⁹ nisi. p̄betur ingratus per. l. omnmodo. j. eo. ⁊ est hodie necesse quod inseratur causa exheredationis: vt in aut. non licet. j. de lib. prete.

¶ Quoniam. Dos ⁊ donatio p̄pter nuptias cōputantur in legitimā portionem. b. o.

¶ Quādo relinquitur minus legitima agitur ad supplementum.

Filij p̄sumuntur grati.

Sufficiebat olim legitimā quoquo titulo relinq.

Quando quis agit ad supplementū legitime contra quos debeat agere.

Filius p̄o supplemento legitime an possit p̄pria autoritate occupare bona.

¶ Omnimodo. Ille cui aliquid in testamēto relinquitur nō pōt illud impugnare: sed dꝫ ad supplementū legitime agere nisi. p̄betur ingratus. in bis vero in quibus nihil relinqtur iura vetera non mutantur. Item datum causa militie computatur in legitimam. b. o. ¶ Not. q̄ † quando relinquitur minus legitima debet agi ad supplementum. ⁊ istud est ius nouum per quod iura antiqua corriguntur: licet de hoc non fiat mentio in. l. si non mortis. ff. eodē. sed fuit additum a compositoribus. ¶ Not. † secundo quod filij p̄sumūtur grati⁹ si non p̄bentur ingrati. hoc etiam est nouum ⁊ corrigit. l. liberi. §. e. ¶ Nota † tertio quod sufficit q̄ relinquatur legitima quoqno relicti titulo. hoc hodie corrigitur vt habuistis not. in aut. nouiſſima. §. eo. ¶ Quero quando quis † agit ad supplementum: vtrum debeat agere contra heredem: an etiam contra legatarios quibus sunt relicte res hereditate. dixi plene in. l. in quartā. ff. ad. l. falci. an autem † filijs

¶ Quando relinquitur minus legitima agitur ad supplementum.

Filij p̄sumuntur grati.

Sufficiebat olim legitimā quoquo titulo relinq.

Quando quis agit ad supplementū legitime contra quos debeat agere.

Filius p̄o supplemento legitime an possit p̄pria autoritate occupare bona.

¶ Querela quādo detur nepoti preterito.

¶ Querela inofficiosi finitur quinquennio.

Jus agendi ad supplementum legitime finitur quinquennio.

¶ Si quis filium. Querela p̄parata transmittitur ad heredes contra quos poterit opponi de ingratitudine transmittentis ⁊ de institutione de eo facta ⁊ de repudiatione vel temporis casu. ¶ Oppo. q̄ de iure antiquo iste nepos. b[a] ltem ex p̄sona sua ℈ ha bet querelam: vt. ff. eodem. l. si is. gloſſ. fatetur contrarium idem tenet in. l. nam et si parentibus. ff. eodem. idem tenet ℣n. in. c. non debet. de regu. iur. lib. vj. ⁊ in. l. iij. §. ſi emācipatus filius. ff. de bo. poſ. contra tab. vbi videtur tex. etiam videtur tangere glo. in. l. ſi quis posthumos. de libe. ⁊ posthu. dices, tu quomodo iste nepos cum sit preteritus habet querelam. ideo glo. in. l. parētes. ff. eodem. but. ⁊ Bald. dicunt q̄ si filia debeat stare contenta illa quantitate quam pater in suo testamento reliquerit p̄o dote: nec possit plus petere. q̄ si pater reliquerit centum non sufficientia ad legitimam ⁊ vltra hoc apposuerit conditionem vel tēpus q̄ licet filia debeat stare contenta de quantitate non tamen cogitur stare contenta de cōditione vel tempore q̄ statutū venit ad correctionē. l. omnimodo. quo casu non debet extendi sed restringi.

¶ Si quis in suo. Dic habes tex. in prin. vbi munuscula autem. qō appellatione particule venit quarta sed appellatione partis venit dimidia. l. nomen. §. portionis. de ver. sig. quod limita nisi esset dictio aliqua q̄ tunc importat minus q̄ dimidia: vt voluit Bal. in. c. i. de controuer. inuesti. ⁊ in. l. cū filijs. §. pater. de leg. ij. Et adde Barto. per illum tex. in glo. in princi. in. l. ij. C. quādo ⁊ quibus quarta pars debetur. Adde etiā glo. in cle. j. in verbo aut earū partis. de foro compe. Et adde que notat bar. in. l. plures. de dam. infec. Si autem dicit p̄o parte sua intelligitur p̄o legitima. l. scimus. j. eo. ⁊ ibi not. Barto. ⁊ Bald. Et quando dicitur aliqua pars vide Bal. in. l. j. in pennul. col. j. cit. ij. ⁊ probatur in. l. gallus §. in omnibus. de libe. ⁊ posthu.

b ¶ Iste nepos. nepos iste ex p̄sona sua admittitur ad q̄relā. ⁊ idē tꝫ bar. in. l. pater filiū. de inoffi. test. ⁊ Pau. de ca. in cōſi. cclxiij. qō incipit in christi nomine amen. in p̄senti casu ⁊c. in. xj. col.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶ Finitur quinquēnio. Adde bal. in auc. presbyteros. la. j. de episco. et cleri. qui fuit sibi cōtrarius in. l. pater filium. ff. e. sed Sali. hic tenet contra Bar. ⁊ idem Bal. hic. ⁊ idem Ang. in. l. pater. §. si conditionem. ff. eo. vbi dedit nouos intellectus ad istum tex. ⁊ vide Bart. latius suam opi. firmantem in consil. in nomine domini. queritur vtrum iuri agendi ⁊c. per Jmo. in. l. plane. §. si unob[9]. de leg. j. ⁊ bal. in. l. ij. in qui. cau. in integ. restitu. non est necess. ⁊ cōtra bar. tenet hic etiā Flo- 2
ria. et dicit qō est a communis opiō. 3
moder. per Ang. in aut. de trie. ⁊ semis. in princ. ⁊ per bald. in. d. l. pater 1
filium. in. gij. col. et in materia vide bonum dictū bal. in. l. qui libertatē de pac. vtrum per modum contradictionis seu excusationis possit opponi querela. facit quod no. Jnn. in. c. cum dilectus ⁊ in. c. fin. de ordi. b
cogni.
ADDE an iuri agendi ad supplementum prescribatur quinquen- 1
nio Paul. de cast. cōsil. cccglviij. bal. cōsi. cxxxiij. iij. lib. Pet. de ancha. in consil. Lald. gvij. de testa.
Andre. pomate.
b ¶ L. si quis. pro declaratione huius. l. vide Jas. in l. militibus. j. de c
testa. mili. col. j. et aliquid non ab re per Felin. in. c. ad aures. colū. ij. j. de 1
rescri. ⁊ in. c. j. col. v. in versi. declara 2
duob[9] modis eodem titu. 3
c ¶ Jllud. Non potest tolli. quid autem si istud pactū iuretur an tollat ius agēdi ad supplementum. bart. d
hic tz qꝫ sic per. c. q̄uis. de pact. in vj. Et not. ex isto 1
text. quod legitima non est debita filio viuēte patre: quia si de presenti deberet in vita patris de psenti possit renūtiare. ⁊ istū tex. limita vt per bar. in. d. l. j. §. si vel parēs ⁊ seqtur Jmo. in. l. titio centum. §. titio. de condi. ⁊ demon. in vti. col.
d ¶ L. iiij. vtrum illud quod datur filio a patre computetur in legitimam limita vide per Barto. in. l. j. §. si vel parens. ff. si quis a paren. fue. manumis. vide Bal. in. l. ex liberis. ⁊ in. l. illud. j. de colla. ⁊ Ange. in. l. in quartam. ad. l. falcid.
e ¶ Donat filio. de ista quest. vide Bar. in. l. in quartam. ad. l. falci. ⁊ in. l. peto. hic alleg. ⁊ in. d. l. vt liberis. ⁊ ibi Bald. ⁊ vide Bald. in. l. scimus. j. eodem. adde eundem in consi. cxxxviij. ⁊ aliud per Bal. in. l. quoniā nouella. §. eodem titu.

exponit querelā. i. cōtratab. Ego dico q querela stat. ppzie. nam iste nepos lz esset in potestate non tñ erat suus: qz pater eū pteribat: ⁊ ficū dñium nō cōtinuaretur in eū pteritio habeꝫ p ebereda tione sicut dixi vobis in pteritione materna in. l. j. §. eo. ¶ Ultimo not. ex hac. l. q ⁊ querela finitur quinquēnio[a] ⁊ idem de iure ⁊ agēdi ad supplementum. hoc modo pōt intelligi hec. l. in fi. p hoc facit qz ius agēdi ad supplemētū succedit in loco q̄rele: vt. §. eo. l. oīmodo. ergo sortitur eius naturā. vt. l. j. §. hec actio. ff. si quis te. li. esse inf. sue.

☞ Priuilegium quādo latissime ⁊ quando stricte intelligatur.

Si quando. Cōcessio testādi libere intelligitur legitime ⁊ solennitate iuris seruata. h. d. Hl. signat hic multa ⁊ traria.
¶ Op. fm hoc priuilegiū nihil opatur qō est contra. l. j. in fi. ff. ad muni. ⁊ l. fi qñ. de leg. j. So. intellige hic q fuit cōcessum ꝓuilegiū ei q alias testari non poterat dicit gl. ¶ Op. de. l. j. §. j. ff. de bo. lib. So. dicit qđā ibi ꝓnceps scīeter boc facit. vel aliter ibi babebat alias testamēti factionē. ideo aliqđ opatur. ¶ Opp. de. l. si qs[b] egberedato. §. sed et si qs fuerit. ff. de iniusto test. Sol. ibi ꝓnceps conce debat militi facere testm̄. vnde vr ei concedere. fm qualitatem persone sue et fm priuilegia militie.
¶ Op. de. l. paulus. §. patroni. ff. de bo. li. Sol. ibi cōcessit homo: hic ꝓnceps. ¶ Extra gl. opp. ⁊ et videtur q beneficia principū sunt latissime interpretanda: vt. l. ij. ff. de cōsti. prin. Solu. quoddā est priuilegiū qō cōceditur cōtra ius cōmune ⁊ illud stricte interpretat vt hic. quoddā est beneficiū: vt qñ impator donaret alicui castrū vnū vel similia ⁊ illud interpretatur latissime: vt. l. cōtraria. quedam sunt rescripta q̄ ad iuris cōis obseruantiam concedūtur. ⁊ de illis vidistis. §. in diuersis rubricis. ⁊ in ti. si cōtra ius vel uti. pub.

Illud. Per pactū habitū inter patrē ⁊ filium nō pōt tolli[c] ius agēdi ad supplemētum hic hoc fieret cū berede post mortē defuncti. h. d. ¶ Opp. de. l. j. §. si vel parens. ff. si qs a pa. fue. ma. So. tene vltimā solu. glo.

☞ Donatū per patrem filio tēpore emācipationis an cōputetur in legitimam.

Donatum filio tempore emācipationis venit in collatione.

Volūtas filij quādo sit causa iusta exheredādi.

Et generaliter. Qui accipit simpliciter qō sibi est relictū iure agēdi ad supplemētū nō videt renunciare nisi fuerit boc expressum. h. d. ¶ Not. tex. ibi sub ea cōditione vel inter vinos donatio in quarta ei cōputet. ¶ Opp. j. deposi. l. iiij. So. ibi acciendo debitū nō pōt petere accessiones q̄ veniūt iudicis officio mercenario. bic pōt petere supplementū qō venit iure actionis. ¶ Quero ⁊ vtrū illud qō pater donat filio[c] emācipato tpe emancipationis cōputet in legitima. certe hic est text. qō non nisi fuerit dictū in dicto versi. ⁊ gñaliter. puto tñ q fi pater dicat. do tibi p parte tua videat hoc expressum qō cōputet in legitima. ar. j. l. pgi. circa ꝓin. ⁊ l. peto. circa ꝓnci. de leg. ij. lz tñ in legitima

ADDE pau. de ca. consi. ccl. ro. consi. cclxxij. Oldr. consi. clj.
f ¶ Ultimo querit glo. dicit Ange. in. l. si quis legatum. §. si patronus. q videtur text. iuncta gloss. dum loquitur de filio q fi filius ascribat se in
testamēto ꝓteriti nihilominus potest dicere nullum mortuo patre. l.
si filio ꝓterito. de iniusto rup. test. ⁊ p̄o hoc glo. alleg. hic ⁊ in. l. pube-
2 ¶ non cōputetur venit in collatione: vt vidistis in g rem. in fi. j. de fal.
f l. vt liberis. j. de colla. ¶ Ultimo querit gl.[k] quid ¶ Hec obstā. auc.
3 ¶ si pater nō instituit filiū ideo qz fili[9] dixit q̄ no- bal. tamen hic se-
lebat institui an filius possit rūpere testamētum. cutus est opi. con-
Hl. vl. hic tāgit ⁊ arguit ꝓ et cōtra. Breuiter omis tra bart. videlicet
sis oībus determinationibus doct. videt mihi sic q nō sit iusta cau
dicendū. aut pater talē filiū ꝓteriit vel exheredauit nulla causa inserta ⁊ tunc testamentū est nullū sa volūtas filij. et
nec potuit filius sua voluntate istā solennitatē re hic adde Ange. et
mittere: vt. l. paulus. §. patronus. de bo. lib. Si ve Jmol. post glo. in
ro fuerit exheredatus cā adiecta: qz voluit exhere l. si quid posthu-
dari: tunc si causa est vera puto q testamentū va- mos. §. si filius. de
g leat. nec obst. auc.[s] vt cum de appel. cog. §. causas. libe. ⁊ postbu. An-
qz ibi loqtur de exheredatione q̄ fit inuito filio nō ge. ⁊ Bal. ⁊ Jmol.
de ea q̄ fit eo volente. arg. in. l. non putauit. §. si qs late in. l. filio pre-
sua manu. de cōtra tab. pōt aūt apparere: qz licet terito. in. glv. col.
illa verba dixerit tñ noluit exheredari: vtputa si cū. §. j. j. de iniust.
hoc dixit ꝓpter dolorē mortis patris dicēs postꝫ testa.
tu decedis nolo aliqd vel alia rōne turbatus. arg. ADDE Joan.
de regu. iur. l. qō caloze quam rationem fige men- andr. in addit. ad
ti: qz occurrit de facto ⁊c. specu. in titu. de te
1 ¶ Repletio legitime fit ipso iure si petatur. sta. §. sequitur vi-
2 Fructus bonorū defuncti licet dicantur res nō ta dere. versicu. illud
men sunt de substātia defuncti. quoꝫ. vbi ponit
3 ꝓ to parte sua idē est dicere qō ꝓo sua legitima. quid de filio qui a
b matre fuit ꝓteri
tus ipso volente.
et dicit q postea
agens doli exce-
ptione repellitur
fm pil. nili caloze
iracundie recusaſ
set institui.
ADDE tu ꝓo
intelligētia dicto-
rum Bar. hic. ⁊ vi
de dñm meū So-
zi. in consilio suo
incipien. circa pri
mum consultatio
nis articulū in. iij.
dubio. vsic. iij. ista
conclusio.
¶ Scimus. vide
not. per bart. ⁊ ibi
doc. in. l. suus quo
qz. in princ. de he-
redi. instit.
¶ Videlicet si op
ponatur. Salice.
bic dicit contra q
fiat ipso iure etiā
si non petatur qz
si ista cōclusio in-
esset ipediret trāſ
missionē in. l. si qs
filium. §. eo. argu.
huius. l. in fi. iun-
cta. l. si ita legatū.
§. illi si volet. de le
ga. j. Cogita tamē
quia lz dicerem[9]
tacite inesse istam
conditionem. non
tamen impedire-
tur trāſmissio. l. cō

Illud ꝓterea. Tēpus q̄rele incipit currere ab adita hereditate q̄ debet adiri infra seq̄ menses: et querela nō ꝓparata transmittitur ad liberos. boc dicit iste bonus. §. quod no. ⁊c.

1 ☞ Testamētū filij fam̄. militis factū de bonis castrēsibus vel quasi bodie subiacet querele.
2 Filiusfamilias miles quādo testaꝫ de peculio ca-

ditiones extrinsecus. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ qō dicitur nō cōputari fructus in legitima. vide in. l. non est ambiguum vbi Cy. idē tenet. j. famil. ber. ⁊ in. l. coberedibus. qz est ius vniuersale. ⁊ qō babeꝫ in aut. nouissima. §. e. bal. in. d. l. non est ambiguum.
k ¶ Cum autem. in. §. est autem. in princ. sed portio sua idem est dicere q legitima per Barto. in. l. peto. in princ. de leg. ij. ⁊ vide quod dixi. §. eo. l. si quis in suo.
l ¶ Jure fideicōmissi. vide late per Bar. in. d. l. ita tamen. ⁊ bart. in. l. cum ex filio. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ in. l. multi. de libe. ⁊ postbu. ⁊ in. l. si emancipati. la. ij. j. de contra tabu.

strēsi habet

strensi habet tria priuilegia.
3 Filiusfamilias effectus sui iuris non habet amplius peculium.

a ¶ ff. eodē. l. papi. Adde qō bald. in c. j. de duo. fra. de nono beneficio in uesti. dixit q pecu liū aliud castrēse: aliud paganū: et paganum est du- 2
pleꝫ. vt ibi late. et de istis peculijs vide spec. de acti. §. fi. vōi. qd si de pecu lio. vtrū aūt istud qō q̄rūt notarij dicatur quasi castrēse. s. in salarijs fis. bal. q̄ sic in. l. fori. de aduo. diner. iudi. ⁊ ibi dicit. se- 3
cus forte i salario pcuratorū ⁊ aliorum negotiātiū.

Ām antiquis. In castrensi vel quasi peculio filiusfamilias bz duplex priuilegiū qō pōt testari ⁊ qō non subiacet q̄rele: sed postꝫ factus est sui iuris desinit esse peculiū. h. d. tota leg. ¶ Oppo. ⁊ videt q istorū testamēta subiacēt querele: vt. §. de sa. sanc. ecclē. auc. presbyteros. glo. dicit fateor cōtrariū q ista iura hodie corrigantur. de boc etiā vidistis in auc. testamēto. j. ad treb. ⁊ in auc. presbyteros vbi glo. videtur inuicē aduersari. dicā in auc. ex causa vbi etiam glos. tangit. ¶ Item oppo. ff. eo. l. papinianus.[a] §. cōtra vetera. Sol. dicit glo. bic loqtur in milite. ibi loqtur in veterano. Tu vero dic breuiter quoddā est peculium ꝓfectitium. quoddam aduentitium. ⁊ in istis filiusfamilias nō pōt testari nec aliam vltimam volūtatem condere: vt. l. pe. j. qui testa. fa. pos. quoddam est peculium castrēse ⁊ in hoc distingue. aut facit testamētum miles aut veteranus. si miles si[†] quidem egistens in actu militie bz tria priuilegia q̄ potest testari licet filiusfamilias. Item in eo nō requiritur solennitas iuris. Item nō sunt nisi duo: qz repetit bis idē. ideo illa recitabo vobis p duo cōtraria. ¶ Op. bic innuitur q quatuor erāt filij ex eo qō donatio erat facta liberis in plurali: ⁊ sic ad min[9] erāt duo ⁊ filij in plurali erant q renuocabāt. ⁊ sic ad min[9] erant alij duo fm hoc si istis duobus sunt relicte due vncie fuit relictū plusꝫ legitima: ergo non bz querelā: vt. l. cū queritur. §. ti. j. So. duob[9] modis. primo q bic instituit eos in duabus vncijs minutis boc est in duabus partibus de. xij. illius patrimonij qō remāsit post factā donationē: ⁊ sic nō habebat legitimā. ista est vera. Alij dicunt q bic instituit eos ex duab[9] vncijs de grossis. boc est toti[9] patrimonij qō erat ante donationē. ⁊ ideo isti dicūtur habere min[9] quarta: qz fuerūt grauati legatis vt teg. dicit vide gl. ibi vel si ex grossis fuerūt eginanite legatis ⁊ cōiuge ver. tertio op. ⁊c. vbi repetit idē qō. §. dixerat in ꝓma cōpositione. bec tñ scda solutio nō est vera. si em̄ relicte essent due vncie ex grossis ꝓo

1 ¶ Reuocatio ad
b quātū fiat reuoca 2
tio p bāc querelā. opi. bal. bec est q 4
nō fiat reuocatio nisi vsqꝫ ad legitimā indistincte pre- 5
terꝫ i casu illi[9]. l. fivnꝫ infra alleg. vtrū aūt reuocent legata vt inoff. dona. an vo vt legata. ⁊ si nō sufficiāt ꝓmo donationes. ⁊ istud vltimū tz bic bal. in. vij. col. formā libelli pōit bic bal. in. vij. col. ⁊ modū articulan di p cūdē in. l. si qs in suo. §. titu. j. ibi dū dicit valere si ex eo qō donatio erat facta liberis in plurali: ⁊ sic ad min[9] erāt duo ⁊ filij in plurali erant q renuocabāt. ⁊ sic ad min[9] erant alij duo fm hoc si istis duobus sunt relicte due vncie fuit relictū plusꝫ legitima: ergo non bz querelā: vt. l. cū queritur. §. ti. j. So. duob[9] modis. primo q bic instituit eos in duabus vncijs minutis boc est in duabus partibus de. xij. illius patrimonij qō remāsit post factā donationē: ⁊ sic nō habebat legitimā. ista est vera. Alij dicunt q bic instituit eos ex duab[9] vncijs de grossis. boc est toti[9] patrimonij qō erat ante donationē. ⁊ ideo isti dicūtur habere min[9] quarta: qz fuerūt grauati legatis vt teg. dicit vide gl. ibi vel si ex grossis fuerūt eginanite legatis ⁊ cōiuge ver. tertio op. ⁊c. vbi repetit idē qō. §. dixerat in ꝓma cōpositione. bec tñ scda solutio nō est vera. si em̄ relicte essent due vncie ex grossis ꝓo

pter legata: non induceret q̄rela: qz legata relicta vltra legitimā de iure antiquo nō valēt: vt. l. cum patron[9]. ff. de le. ij. ⁊ etiā hodie remittit omne gravamen: vt. l. qm̄ in ꝓtoril[9]. §. ti. j. remanet ergo q ꝓma so. sit vera. ¶ Op. scō. qñ filio aliqd relinquitur nō bz locū q̄rela: sed agit ad supplementū vt. §. tit. j. l. oīmodo. ⁊ l. fancim[9]. sed bic in istis fuit aliqd relictū: ergo ista querela nō dz agi ad supplemētū glo. dicit q ista lex habuit respectū ad iura antiqua q̄ erāt ante l. oīmodo. vbi habebat locum q̄rela si min[9] legitima relinq̄batur: vt. §. ti. j. l. cū querif. ⁊ idē glo. repetit bic in. iiij. q. An vero hodie habeat locū ista querela. gl. bic videt velle variare. nā ꝓmo dicit q ꝓt agi q̄rela inofficiose dona. ⁊ pōt agi cōdictiōe ex illa. l. ad supplemētū ⁊ ita vtrūq; remediū bz postea. j. in. iiij. q. videtur dicere q sicut in q̄rela inoffi. testa. est facta immutatio. ita etiā in hac q̄rela. ⁊ vide glos. videte q̄rela inofficiosi testamēti semper rescindebat testamentum in totū respectu eius contra quē agebaf. ideo fuit introductū remediū. l. oīmodo. §. ti. j. Sed q̄re la inofficiose donationis q̄ꝫ rescinditur vsqꝫ ad legitimā tantū: vt statim videbitis. ⁊ isto casu non fuit necessariū remediū. l. oīmodo. vnde boc casu pōt esse verū ꝓimū dictū in gl. qz bz condictionē ex. l. oīmodo. ⁊ bz querelā qz oīno ad idē tendunt c
vt legitima suppleatur. nō em̄ est aliud ista q̄rela quā ius agendi ad supplementū. qñ̄ꝫ p banc querelā renocatur totū quod est donatū. ⁊ tunc est verum scōm dictū glo. q bodie dz agi ad supplemētum nō renocari in totū si aliqd est relictū. argu. l. omnimodo. ¶ Sed cōtra ꝓimū dictū oppo. dixi q duo remedia habēt locum cōtra. j. eo. l. si filius.
1 So. dico ꝓ q̄rela inofficiose donationis nō concurrit cū alio remedio qō esset ante istā. l. fed bene concurrit cū alio qō est inuentū post banc legē: vt
2 j. tit. j. l. j. ⁊ ibi dicā. ¶ Quero ⁊ inquantū fit renoca-
b tio[o] per q̄relā inofficiose donationis. Jn hoc sunt opi. Alzo dicit indistincte q semper fit renocatio vsqꝫ ad legitimā quatenus est gestū immoderate vt. pbak. j. eo. l. si totas. ⁊. l. si mater. ⁊. l. si liqueat. et quasi p totū istū tit. ¶ Cōtra istā opi. op. de. l. titia §. imperator. ff. de leg. ij. vbi dicit q renocak dimidia. sed expone ibi dimidia que est vltra dodrantem. ¶ Op. scō plus iuris bz filius q̄ patronus in bonis liberti: vt. l. si quis legatū. §. fi. ff. ad. l. cor. de fal. sed ego video q patron[9] renocat in totū: vt
3 l. si libert[9]. §. fi. de iure pa. ergo idē in filio ⁊c. Nuius timoze ¶ ng. recessit bic ab opi. Alzo. ⁊ ditim guit sic. aut donatio est inofficiosa re ⁊ cōsilio: aut re tantū. vt primo casu fiat renocatio in totū. arg. d. l. si libertus. in fi. ⁊ ita intelligaf. d. l. titia imperator. Scō casu renocef quaten[9] immoderate est gestū. ⁊ ita intelligaꝫ quasi oēs leges istius titu. ista opi. videf cōtra casum. l. si liqueat. j. e. vbi fuit inofficiosa re ⁊ cōsilio ⁊ nō renocak nisi vsqꝫ ad legitimā. ¶ Item ista distinctio videf contra. l. si vnꝫ. j. de reuo. do. vbi nō fuit inofficiosa cōsilio: ⁊ tamen renocaf in totū. ideo do. Dy. distinguit in hac materia sic. aut quis donat ante natinitatē filioꝝ ⁊ renocare volentiū: aut post. si ante aut extrancis aut liberis si extrancis totū renocak: vt. d. l. si vnꝫ. j. de reuo. do. si liberis. tūc renocatur vsqꝫ ad legitimam: vt. j. eo. l. si totas. ¶ Si aūt donat post natiuitatem tūc tene distinctionē ¶ ng. aliqno addito aut donatio fuit inofficiosa re ⁊ renocak in totum arg. distincte. l. si liberi[9]. in fi. de iure pa. Et intelligē q fuit facta extrancis. secus si liberis. vt. l. si liqueat. j. e. Si vero fuit inofficiosa re tm̄ renocatur vsqꝫ ad legitimā vt bac. l. ⁊ quasi per oēs leges buius ti. ¶ uil. de cug. videf dicere q. d. si vnꝫ. de reuo. do. nō babeat locū nisi quando donatio est facta liberto. secus si est facta alij extraneo: quia tūc nunqꝫ renocak nisi quaten[9] immoderate est gestū. p boc facit bec. l. q̄ eparat siue donatū sit extraneis siue filijs. Jsta opi. ¶ uil. est cōtra casum vni
c decre. gvij. q. iiij. c. fi. qnā alleg. §. de epis. ⁊ cleri. l. si quis ad declinādam. circa princi. tamen vt ego respondeam hunc. l. vt sustineā dictū ¶ ng. debetis aduertere q qñ̄ꝫ donatio renocatur ex ꝓsum-

pta volũtate donãtis: vt puta. donauit aliqs non habẽs liberos nec se habere putabat. certe si post ea nascãtur liberi donatio reuocaꝫ. inest enim tacita cõditio si liberos non habuero. de ista logtur l. si vnꝯ. ꝛ dictũ capꝫm vltimũ. de bac etiã põt loqui. l. si totas. j. eo. ¶ Quedã est reuocatio q̃ fit cõtra voluntatem donãtis per istum tit. vt quando sciens se habere filios donat ꝛ quãdo sciẽs se non habere cogitauit ꝙ etiam si filios suscipere et volebat istã donationẽ valere. ꝛ sic non fuit illa tacita conditio si liberos nõ habuero tunc fit reuocatio per istũ tit. Reassume ergo sic. aut queris de reuocatione que fit ex presumpta voluntate donantis ꝓpter superuenientes liberos: aut de ea que fit contra voluntatem donantis. ¶ Primo casu aut donatio fuit facta liberis ꝛ reuocatur quatenus immoderate est donatũ: vt. j. e. l. si totas. Aut fuit facta extraneis ꝛ reuocatur in totũ ipso iure: vt. l. si vnꝯ. de reuo. dona. z. gyij. q. iiij. c. ñ. Si q̃ris de reuocatione q̃ fit p istũ tit. distingue. aut fuit inofficiosa re ꝛ consilio aut re tantum. Primo casu aut donatio fuit facta liberis et reuocatur quatenus est immoderate gestum: vt. j. eodẽ. l. si liqueat. Aut fuit facta extraneis ꝛ reuocatur in totum argu. l. si libertus. in fi. de iure pa. nec ob. ista. l. que equiparat siue donatio sit facta extraneis siue liberis. mã eam intelligo q̃n ab initio fuit inofficiosa re ꝛ cum filio. ꝛ quod dicitur in text. ad excludẽdum inofficiosi q̃relã ꝛc. intelligas ꝙ hoc cõtingit ex euentu nõ ex ꝓpõito. vel aliter si intelligas ꝙ hic fuit inofficiosa cõsilio. respõ. ꝙ hoc nõ declaratur quatenus fiat reuocatio. intelligas ergo ꝑm ꝓdicta aliter in filijs: aliter in extraneis. Secũdo casu q̃n donatio fuit inofficiosa re tantũ semp reuocaꝫ quatenꝰ immoderate est gestũ. ita intelligũtur oẽs. ll. huius ti. Sumus expediti de ista qõne. ¶ Quero scdo ꝛ nũc intro glo. ibi sexto q̃ro ꝛc. quid si aliqs primo donauit dodrãtẽ postea fecit testm̃. ꝛ filium instituit in reliquis tribꝰ vncijs ꝛ ab eo multa legata reliqt: an ꝓpter ista legata possit agi q̃rela inofficiose donationis. dic vt in gl. quã vide. qcqd glo. dicat breuiter veritas ꝛ est ista ꝙ q̃rela inofficiose donationis in casu ꝓdicto locũ non hz cũ iste filius fuerit tm̃ in legitima institutus legata ab eo relicta sunt nulla: vt. l. qm̃ in ꝓcinctꝰ. ff. de leg. ij. vnde filius hz legitimã: ꝛ de donatione nihil venit renocãdũ. ¶ Quero tertio ꝛ est septima in gl. ꝛ quero qd si pluribus singulariter donauit ꝛ vltima est inofficiosa. an oẽs alie veniant renocande. gl. dicit ꝙ breuiter distinguendum est: vt. ſ. Tu dic ꝙ aut donationes fuerũt ab initio valide: sed eodẽ tpe fuit confirmate: vt puta per mortem. ꝛ tũc de oibus fit reuocatio ꝓ rata. argu. j. ad. l. fal. l. in donationibus. Si vero donationes fuerũt ab initio valide ꝛ tũc reuocatur solũ vltima que fit inofficiosa: vt. l. si libertꝰ. in fi. de iure pa. ¶ Querit gl. tres alias qõnes de qbꝰ dicyt in glo. q̃ ad eã nihil addo. ꝛ multa alia singularia vtilia digi in bac materia in. d. l. titia. ſ. imꝑator ff. de leg. ij. dic vt ibi ꝛc.

¶ Donatio inter patrẽ ꝛ filiũ quãdo valeat.

Querela inofficiose donationis cessat qñ aliud remedium potest habere locum.

Donatio immoderata non cõfirmatur morte in eo quod est immoderata.

Donatio qñ non retrotrahatur q̃tũ ad dominiũ sed q̃tum ad fructus.

Heres quãdo possit venire cõtra factũ defuncti.

Pater. Si pater donauit filio ipotestate quatenus immoderate donauit morte non confirmatur ideo ad renocandũ non est opus q̃rela. Si donauit filio emãcipato ab initio valeat[a] ꝛ q̃re le est locus. b. d. ¶ Op. ꝛ videtur ꝙ donatio inter patrem ꝛ filiũ in potestate non valet. vidistis in. l. donationis. ſ. de dona. inter virũ ꝛ vxo. ¶ Oppo. de. l. põponius philadelphus. famili. hercis. Sol. regula est ꝙ nõ valet donatio inter patrẽ et filiũ fallit in quibusdã casibus quos gl. hic ponit. quã vide et no. In istis ergo casibus in quibus donatio statim perficitur non sufficeret acti. famil. her. sed esset locꝰ q̃rele inofficiose donationis nisi forte posset subueniri filio per officiũ iudicis ex titu. de col. tunc ꝛ enim si haberet aliud remediũ cessaret ista q̃rela: vt. l. si filius. j. eodẽ. ¶ Opp. scdo de autent. vnde si parẽs. ẽ. tit. ꝓmo. Sol. intellige qñ ibi donatio fuit facta ꝓpter merita sua. ꝛ sic ex causa aduentitia. ꝛ sic statim tenuit: merito est locꝰ q̃rele hic vero qñ donatio ab initio nõ tenuit. ¶ Venio ad secũdã glo. op. in fa. ber. iudicio non venit nisi illud qõ erat in bonis tpe mortis: vt. ff. famil. ber. l. puto. sed iste donationes cõfirmantur morte et retrotrahũtur: vt. j. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. donationes. ergo apparet ꝙ nõ erat in bonis tẽpore mortis. Hl. ponit plures so. tenẽ alterã [b] de duabus. prima ꝙ hec nõ cõfirmatur ⁊ morte in eo qõ immoderate est donatum. ꝛ ista est bona q̃tum ad istã. l. vel aliter et ⁊ subtili[a] qõ retrotrahitur q̃tũ ad fructꝰ: nõ autẽ q̃tũ ad dñium. ita tz gl. hic ꝛ in d. l. donationes. j. de do. inter vir. ꝛ vxo. ¶ Cõtrarium videt tenere in. l. sequẽs q̃stio. de leg. ſ. ꝛ. l. si sub cõditione. ff. de sol. Sed ista gl. est verior vt ibi dixi. ¶ Op. ꝙ heres nõ possit venire contra factũ defuncti: vt. l. cũ a matre. j. de reiuẽ. So. heres ⁊ nõ põt venire contra factũ defuncti verũ est qñ a defuncto nõ habet nisi illud qõ sibi hz necesse relinquere. habuistis plene no. j. si qs i frau. pa. l. j. ꝛ. ij. ¶ Itẽ op. iudiciũ famil. ber. non cõpetit nisi inter heredes: vt. ff. famil. her. l. j. ꝛ. ij. Solu. intellige hic ambos filios fore heredes ꝑm glo. ꝛ Ly. circa hoc dicit multa verba q̃ ꝓ nũc hic omitto.

¶ Tene alterã donatio morte cõfirmata retrotrahitur vide i. l. j. ꝛ. iiij. ff. ꝓ. o dona.

¶ Retrotrahit. Sed an ista donatio confirmeꝫ per emancipationẽ et quõ: tũc vide text. in. l. siue emãcipatis. j. de dona. per hãc. l. etiã dicit ex ꝓsse bal. in aut. si quas ruinas. in vi. col. C. de sa. san. eccl. ꝙ pr̃ renocaret donationẽ quã ipse fecit filio in potestate qõ no. ꝛ est casus i. l. siue emã cipatis. C. de don. ꝛ dixi in. d. l. si frater. a fratre. ꝛ facit ad B. l. titia. scia. ſ. lucꝰ. de le. ij. ꝛ qõ hic do. bal. de donatione alimẽtoꝝ ⁊ ibi bar. in. l. si totos. j. c. ꝛ vide bal. in. l. filia. in. j. col. f. famil. ber. ꝛ an valeat donatio fctã a matre filio in potestate. vide glo. et bal. in. l. si ꝙstãte. j. de don. inter virũ ꝛ vxorem.

[a] ¶ Ab initio valet. Adde qõ donatio oĩm bonoꝝ facta filio naturali tm̃ tz. l. oẽs debitores. ſ. luciꝰ. ff. q̃ in frau. credi. ꝛ vide bal. in rub. C. e. ti. in. ij. co. ꝛ bãc. l. sikes intellige vt ſ p bar. in. l. frater a fratre. in vlt. co. illius. l. ff. de cõd. in debi. ꝛ fallit i casu sing. l. cũ opem. ſ. finaute. ꝛ ibi bart. de bo. q̃ libe. ꝛ ꝓ eo q̃ dixi in. l. ij. ff. de don. post Bar. fallit ista. l. in donatione facta a re ge suo filio in potestate q̃ valet in ꝛ cõtineti ꝑm bal. in c. i. ſ. itẽ sacramentum. de pa. iur. fir. Sz de materia hu ſ ius. l. vide hic per Jac. de bel. Item fallit in donatiõe facta studiozũ causa: ꝛ bal. ꝛ ange. in a l. i. solut. ma. lz ibi imol. contra.

ADDE an valeat donatio facta filio naturali. Ro. i cõsilio. cccgcvij, et cccclxxxiij.

repellar a q̃rela inofficiosi testamẽti: nõ tñ repellar a q̃rela inofficiose donatiõis p quã cõtra testm̃ nõ venit. qñq; petit vt legitima suppleat: vt. ſ. ti. j. l. si qñ. ſ. fi. Itẽ dicit glo. q̃ cursu qñq; videt renũtiare huic querele qõ satis placet ꝛc.

[a] **Si liqueat.** [a] Donatio facta vni ex liberis immoderate re et cõsilio renocaꝫ quatenꝰ gestũ est immoderate. Itẽ in eo qõ vxor donat de bonis viri debet inspici an filij p illã donationem in bonis viri fraudentur. b. d.

Non conuenit. Eiusdẽ nature est q̃rela inofficiosi testamenti cũ hac q̃rela. b. d. Fallit in casib⁹ vt dicit glos. q̃s habetis notatos in gl. nr̃a quã potes videre.

¶ De inofficiosis dotibus. Rubrica.

¶ Filij qualiter dicãtur defraudari per cõstitutionem dotis inofficiose.

Querela inofficiose dotis quando aliud remediũ excludat.

Cum omnia. Si p donationẽ in dotem filij legitima defraudẽtur renocatur p querelã inofficiose dot'. b. d. ¶ Op. qõ per cõstitutionẽ dotis filij defraudẽtur: nã filij succedũt in dote sicut in alijs bonis matris vt. l. si qdẽ. j. so. ma. ꝛ. l. illã. de colla. Sol. intellige ꝙ hic dedit dotẽ ꝛ pactũ apposuit vt vir lucrareꝫ eã vxore mortua in mrimonio ita intellige gl. j. vel aliter pone exẽplũ hodie p statuta q̃ sunt in ciuitatibus[b] vt vir lucrareꝫ tertiã ptẽ dotis vel dimidiã: nã si p hoc lucrũ legitima filiorũ minuaꝫ renocareꝫ p hãc q̃relã. ¶ Op. ꝛ aliud auxiliũ hãc q̃relã excludit: vt. l. si filij[a]. ꝛ. l. cũ donationib⁹. ſ. ti. j. sed filij ꝑmi mrimonij habẽt hodie remediũ. l. hac edictali. j. de secũ. nup. ideo videt ꝙ hoc remediũ nõ cõpetebat. vñ Azo. dicebat hodie remediũ hui⁹. l. cessare. Aug. vero dicebat hanc. l. cõcurrere. cũ alio remedio ꝛ sic differat a ꝓcẽtibus. d. Ja. bn. dicebat ꝙ b̃ remediũ ꝛ ẽt ꝓcedentia possunt cõcurrere cũ alijs remedijs post hãc. l. inductis nõ tñ inductis ante: ꝛ sic cessat Jaciũ. Tu dic ꝙ Jaciũ nullo modo obstat nã auxilia cõpetũt ad diuersa: illud em̃ qõ renocaꝫ per. l. hac edictali. ſ. j. cõputat in legitimã portionẽ. vt. l. hac edictali. ſ. j. ꝛ no. in aut. de nupt. ſ. optime. Sed p remediũ bi⁹. l. renocat vt babeat legitimã. ideo vtrũq; remediũ habebit et b̃ ꝓout ponim̃ in liberis ꝑmi matrimonij q renocãt a scõa coniuge possum⁹ in telligere et hãc. l. in filijs naturalib⁹ q renocãt a cõiuge p beneficiũ hui⁹. l. qb⁹ nõ cõpetebat remediũ l. hac edictali. qm̃ ꝑm matrimoniũ non intercellit.

¶ Itẽ possum⁹ ponere in filijs eiusdẽ mrimonij q videt patrẽ lucratũ esse oĩa bona ex pacto: ꝛ ex. l. ꝛ ficvidẽt se grauari legitima. sed forte hoc nõ pcederet qm̃ illud qõ lucrat hz ipsis filijs reseruare: vt. l. j. j. de secũ. nup. aut. heres: ꝛ aut. vxore. possumus et intelligere qm̃ mulier nõ dotauit seipsam: sed dotauit filiã vel aliã psonã extraneã immoderate ꝛ tũc reuocareꝫ per hãc q̃relã ꝑm Pla. sz ista nõ plz⁹ q̃ tunc illud dotare esset donare: vt. l. ij. ſ. accedit de rei vxo. act. ꝛ ideo tũc haberet locũ remediũ precedentis ti. ꝛ istud nõ est necessarium ꝛc.

¶ De petitione hereditatis. Rubrica.

Quando idem sit in extraneo ꝛ in fisco.

Pecunia hereditaria altero ex tribus modis potest peruenire ad possessorem.

Senatus. Bonefidei possessor tenetur quatenus factus est locupletior ante lit. cõtest. malefidei vel bonefidei post li. cõtest. tenet ad vsuras ꝛ ad fructus perceptos et q̃ pcipi potuerũt. b. d. Et diuidit in tres partes. Primo ponit vnã præambulã ad decisionem qõnis scdo loqtur in bonefidei possessore. tertio loqtur in malefidei possessore. Scda ibi vsura.

[d] Tertia ibi post litẽ. ¶ Op. ad primũ. ſ. de priui. [1] fisci. l. j. ꝛ de cõpen. l. j. ꝛ. l. iij. Sol. ꝙ fisco aliqd cõcedit in priuilegiũ ꝛ tũc nõ est idẽ in fisco qõ in exneo q̃ ꝛ nõ cõcedit priuilegiũ: ꝛ tũc idẽ in fisco qõ in exneo seu in ꝓuato. ¶ Op. ff. eo. l. si possessor [2] in pn. Sol. ⁊ bonefidei hereditaria põt puenire ad possessorẽ altero de trib⁹ modis. vno pecunia inuenta in hereditate: ꝛ tũc distingue aut eã cõtigit aut nõ vt. l. si possessor. ff. e. scõo põt ad eã puenire pecunia ex vẽditione rerũ hereditariarũ. ꝛ tũc distigue: vt hac. l. Aut est malefidei possessor aut bonefidei: ꝛ si bonefidei: aut est lis cõtestata aut non tertio põt puenire pecunia ex venditione fructũ tunc dic vt in. l. heres furiosi. ſ. fi. ff. eo. ꝛc.

[1] ¶ Petitio hereditatis quod detur cõtra titulo possidentem mala fide.

[2] Bonefidei possessor cõuẽt⁹ petitione hereditatis quando teneatur p fructibus.

[3] Fructus in petitione hereditatis veniũt ꝛ augent hereditatem.

[4] Jn rei vendicatione fructus non veniunt.

[5] Fructus pendẽtes augẽt rem particularem ꝛ veniunt in rei vendicatione.

Si post motam. Emptor hereditatis malefidei tenet̃ de fructib⁹ bonefidei vero a tpe litis cõte. ꝛ petitione here. cõuenit. emptor vero rei singularis rei vẽdicatione tenetur. b. d. hz tres ptes vt apparet ex summaria. scõa ibi si vero. tertia ibi emptor autẽ.

¶ Ad primũ dictũ op. q̃ possidet titu. nõ cõuenit petitione here. sed iste conuentus possidet hereditatẽ titulo ergo petitione hereditatis nõ cõuenit sol. † hic emit hereditatez mala fide ꝛ emit mulier quotã ideo teneꝫ petitione hereditatis. ita logtur iste tex. ꝛ. ff. e. l. titia. ſ. si qs. alias est sub. l. nec nulla. ¶ Op. scõo ad scõm de. d. l. titia. ſ. si qs. ff. e. sol. [2] ¶ iste scõs casus hz intelligi ꝑm distinctionẽ illius l. vt qñ qs emit hereditatem bona fide distinguaꝫ. aut emit modico ꝓtio vel magno ꝛ qñ magno prẽtio aut venditor cõperet aut non vt ibi plene not.

¶ Venio ad vers. fructib⁹ q̃ro qd vult dicere. rñ. [3] ¶ adaptatur ad precedẽtia hoc modo fructꝰ augẽt hereditatẽ ꝛ ideo vigore ꝑme petitionis hereditatis ꝓpõite veniũt fructꝰ. ¶ Itẽ ꝓpõito q̃ qs peteret hereditatẽ simplr nulla facta mẽtione de fru[e] ctib⁹ fructꝰ veniũtc in hoc iudicio qñ augẽt ipsam hereditatẽ. Exẽplũ sicut si peteret hoiem q̃ cresceret pecudẽ iudicio: vt. l. itẽ veniũt. ſ. fructꝰ. ff. e. non [4] ¶ aũt esset ita in reiuẽ. q̃. ꝓponit. p re singulari. tũc em̃ si qs vellet fructꝰ petere rei vẽdi. nouo iudicio opus esset: vt. l. fundi. ff. de exce. nec de eis haberet ratio nisi esset petitũ: vt. d. l. fundi. ꝛ qõ ibi no. ꝛ vide debitis. j. ti. j. l. certũ. ff. de rei vẽdi. l. fructꝰ. ꝛ. l. eꝛ di[5] uerso. ꝛ qõ ibi no. ratio q̃ fructꝰ nõ augẽt rẽ singulare. Sz post̃ sunt sepati hz alia res. Donec ⁊ vero fructꝰ essent pendẽtes[f] augerẽt rem: ꝛ in ipa rei vẽdi. veniũt vt. l. fructꝰ pẽdẽtes. ff. de rei vẽd.

Hereditas. Quia succumbit in [f] pellitur exceptiõe rei iudicate in alio qõ ex alia cã descẽdit. b. d. gl. ponit hic casum ꝛc.

Si restituenda. Jn restituenda hereditate habeẽ ratio expẽsarũ factarũ in defunctũ ꝛ solutarũ pecuniarũ creditorib⁹ hereditarijs. b. d. cum. l. sequenti.

Si puras. Hec est difficilis lex ꝛ legit duobus modis in gl. ꝛ pone casum ꝑm scõz lec. veriozẽ breuiter dicit. Quus paternus põt ab initio stis tutorib⁹ possidẽtib⁹ hereditatẽ ꝑtinẽtẽ ad nepotes bac actiõe auocare. b. d. ¶ Opp. hz hic qõ nõ vz datio tutoris facta ei q est in ptate alicui⁹. ¶ Cõtra sniã q̃ nõ cõtinet expssam falsam cãm vz: vt. l. si ꝑses. ꝛ. l. cũ plaꝛ. ff. de re iud. fo. dicit

¶ Fructꝰ veniũt. Nota. q̃ res petit rei vẽd. an in ea in terueniãt fructꝰ si petiãt. adde bar. in. l. iiij. ſ. hoc aũt iudiciũ. ff. de dã. infec. ꝛ bal. i. l. j. in vlt. co. de fructib⁹ ꝛ li. eppen. ꝛ Ly. in l. nõ est. j. fa. ber.

ꝛ Andre. pomate.

¶ Essent pẽdẽtes. Vide de ista materia pleni⁹ remissiõe ꝑ Bl. ꝛ. in. l. si marito. ſ. fi. in fi. ff. sol. matr. ꝛ aret. cõsi. cr. col. fi.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Item oppo. Adde que in simili no. in l. ex quacunq; ff. si quis in ius voc. non ierit & ibi etiam Alex. allegat hāc glo. in v. col.

Andre. poma. b ¶Sed q̄ro. circa hec vide Alex. cōsi. 3c. col. fi. vo. ij. vbi limitat hoc quotiescūq; gs acq̄uisset titulū post mortē defuncti q̄ tūc contra eū bene daretur petitio hereditatis & publiciana lz als nō daretur. l. xxxiij.

c ¶Possidentē. vide. ff. co. l. iij. aliqd p bal. in l. hereditatis. in qb⁹ cau. a ces. lon. tēp. pscri.

Andre. pomate.

d ¶Defuncti. vide aret. cōsi. ciij. & ibi ponit qualiter p batur possessio defuncti et. 3c. co. iij. & Anna. c.

e ¶Datur p⁹ termin⁹. adde q̄ pōt simul dilatio dari vtriq; parti. l. ij. in pnci. & ibi bal. f. vt intra certū tēpus. Sed no. q̄ tūc nō curret terminus reo ad pbādū exceptiones suas p eū appositas ſm Bal. i. l. i. in. ig. co. C. de serui.

f ¶Simul & semel. dilationes ad pro bādū prius debēt dari actori q̄ reo. vide bart. in. d. l. fi q̄ram⁹. p bar. in. l. frustra. j. de. pbat. Sed qd si in eodē termino actor et reus volunt testes pducere quis pferetur per specu. de. pbat. ſ. j. versi. sed vbi vter q;.

g ¶Si filiussa. non est alibi. & ad istuz tex. adde simile & q̄ ibi no. in. c. continebatur de his que fi. a p̄cla. sine consensu capituli.

Andre. pomate.

g ¶Pro maiori in c telligētia bui⁹. l. fi liuſſamil. vide. d. ale. in. l. sciēdū. in v. co. ff. de vb. obligat. de ista materia q̄s diuturni tas opatur vt oīa videantur solēniter acta vide ale. in. l. sciēdum. in v. col. ff. de vb. obl. et d in. ſſi. lxxix. incip. redēptozis nostri circa ꝓmū dubiū de quo q̄ritur co. iij. & iiij. vo. j. & ſſi. cxiij. inci. ſup ꝓmo dubio. col. ij. e. vo. j. & ſſi. ix. inci. viſo themate. colū. pe. vol. iij. & cōsi. j. co. ij. pe. vo. iiij. & cōsi. xij. inci. viſo ꝓcessu co. ſi. eo. vo. iiij. & cōsi. xvij. inci. viſo instrumēto col. iij. eo. vol. & cōsi. xlv. incip. viſa facti narratione. in ſi. vo. iij. Ro. cōsi. ccl ij. Barb. cōsi. xxvj. co. vj. & cōsi. xxxiij. co. i. vo. ij. & Are. cōsi. xxxvj. Alex. an. cōsi. vlt. in. iiij. co. vo. iiij. & cōsi. vi. vo. j. & cōsi. j. co. x. vo. x. & feli. in. c. alberi cus. co. ij. & seq. de testi. & in. c. nōne. co. iij. & seq. in. iij. nota. de ꝓsumpt. & in c. illud. co. iij. & seq. in. iij. no. de ꝓsump. barba. cōsi. xviij. co. xvi. vo. j. & xlix. glij. col. vj. eo. et ſſi. l. co. iiij. eo. vo. plenius feli. in. c. sicut. col. xiiij. in fi. & v. seq. de re iudi. barb. cōsil. viij. col. xvij. vo. ij. & co. iij. & consi. xxxv. colū. viij. vo. ij. & ro. ſſi. clij. & consi. cclxxv. & Alexā. lxxix. col. iij. vo. j. & cxiij. col. & eo. & areti. xxxvj. col. j. & xlij. in fi. et bart. in rub. C. qui admit. co. ij. & Jas. in. l. j. co. vj. & seq̄n. dnab⁹. eo. & & alex. in. l. si donatione co. antepe. j. de col la. & cōsil. lxx. col. j. vo. ij. vbi limitat hāc. l. trib⁹ modis & co. pe. & alio modo vī limitare. et l. co. ij. & seq. vol. v. vbi dicit q̄ ista. l. tñi. pcedit vbi trāctatur de so. pesu mēda alias nō. et soſi. cclxvj. co. xiij. vbi dicit q̄ ex diuturnitate tpis pre sumit q̄ emphyteosis legitime cō cessa fuerit ab ecclesia & transit etiā ad extraneos & vide etiam bal. cōsi. ccccc j. in. vlt. pte. & xxxiij. co. ij. vo.

Ereditatis.

Petitio hereditatis pscribitur. xxx. annis. rei vēdicatio pscribit lōgo tpe. b. d. vides ergo q̄ petitio hereditatis pscribit lōgissimo tpe: rei vēdicatio longo. ¶Quero † q̄ est ratio hui⁹. l. text. vī dicere ratio est q̄ est mista actio tā in re q̄ in psona. quidā istā rōnē reprehēdūt. nā ideo dr mista: q̄ in ea veniūt psonales pstationes: sed quaten⁹ ꝓponit pro re corpali dr in rē: vt. l. sed & si legis. ff. pet. her. ff. e. Jdeo gl. dicit melior ratio est illa q̄ colligit ex hoc pnc. Hereditatis petitio nō datur ℈ eū q tit. possidet: vt. l. regulariter. ff. eo. sed aduersus eū q possidet ꝓ herede vel ꝓ possessore. sed prescriptio lōgi tpis nō hz locū nisi titulus p̄cedat. j. ti. i. l. nullus. & ff. de vsucap. l. celsus. Jdeo nō pōt tolli spatio lōgi tpis. Eo aūt casu quo datur cōtra titu. possidētem tollere† spatio lōgi tpis vidistis in. l. fi. in fi. j. de edi. di. adri. tol. q̄ est satis bene dictū. ¶Sed q̄ro † q̄ est ratio q̄ petitio hereditatis non datur contra titulo possidentē. glo. hic dicit quā vide & hec ratio est q̄: petitio hereditatis dz durare. xxx. an. sed possidens titulo tuetur se minori tpe. ergo &c. sed in. l. hereditatē. j. in quib⁹ cau. ces. lon. tēpo. prescrip. gl. assignat aliā rationē & meliorē. nam in petitione hereditatis qs petit se p̄onūtiari heredem: vt. l. lz minimā. ff. e. ille ergo qui possidet certo titulo nō negat te heredē. ideo nō debes agere contra eū. Ista ratio non cōcludit in eo qui possidet ꝓ possessore qui etiā agētē nō negat heredem vsq; quaq;. ¶Que ergo est ratio dicūt doc. & dicūt veritatē in peti. heredi. agens fundat se solū ex titulo suo & possessionē defuncti. Dz enim defunct⁹ non fuerit dñs nihilominus venit in petitione hereditatis. vt. l. & non tantū. ff. e. sed ille qui possidet titulo bz titulū & possessionem & sic habeat equale ius cū actore. ergo † melior est cōditio possidentis in pari cā: vt in. c. in pari. de re iudi. lib. vi. & l. fi seruū. ſ. de illo. ff. de ver. obl. facit optime. l. siue aut tē. circa pnc. & ſ. j. q̄ ibi no. de publi. tene mēti: q̄ ista est verissima ratio. Sed rei † vēdicatio fundat ex dñio q̄ est ex pte agētis. Jdeo datur ℈ quēcūq; quocūq; titulo possidētē cū ius dñij sit potentius: vt vidistis in. l. j. ℈. de ali. iu. mu. cau. fac.

Iber

De psona testat⁹ ante oīa dz ingri. b. d. ¶Oppo. de. l. ij. j. de edi. di. adri. tol. Sol. ibi agitur possessorio hic petitorio. ¶Op. de. l. ſſ.

Sſiliuſſa.

Ista est singularis lex nec scio causum huius. l. alibi nisi eōuerso. breuiter dicit. Detētatio † hereditatis plongum tēpus facta per filiū facit ꝓsumi iussum precessisse & cōditionem secutam esse. b. d. Dico quod singularis casus est hic quando filij detinet idem ecōtra si detinuisset pater filio patiente seu consentiente: vt. l. qui in aliena. post principiū. ff. de acqui. bere. ¶Op. de. l. si quis mihi bona. ſ. iussum de acqui. bere. Solu. dicunt quidam quod hic fingitur precessisse iussum. quod non est verum. quia † fictio semp est super certo: vt no. in. l. nō est verisimile. ff. quod metus causa. Sed hic erat dubium an precessit iussus vel non. Alij dicunt † quod sequēs ratihabitio operatur idē quod iussus: quod est falsum vt patet in dicto ſ. iussum. dicas ergo quod ex hac detentatione & cursu † longi tēporis ꝓsumantur omnia solenniter acta quod est notandum. facit. ff. de vsur. l. cum de in rem verso. et quod dixi in. l. j. ſ. fi. ff. de aqua plu. arce. ¶Quero quid sit lōgū tēpus quidā dicūt trienniū. alij † dicunt. x. vel. xx. an. & ista plus placet &c.

¶Reus quando cogatur docere titulum sue possessionis.

2 In petitione hereditatis reus cogitur dicere titulum sue possessionis.

3 Interrogatio in petitione hereditatis qualiter fieri debeat.

4 Glossator: fuit dignus inuolui ceno.

5 Reus pōt opponere de titulo etiā post litem cōtestatā & exceptio tituli est peremptoria.

6 Titulus nouus superueniēs possidēti facit possidentē possidere ex noua causa.

7 Titulus superueniēs pēdēte iudicio in petitione hereditatis quādo excludat agētem.

Logi

a ¶Cogit dicere ti tulū. adō. l. j. & q̄ ibi Bar. not. C. de conducto. li. ij. ista regula fallit quādo ꝓsumptio est cōtra possidentez ſm Jnno. in. c. cō stituꝝ. de ele. & de buius. l. 1 tellectu not. Jnno. in. c. si diligēti ante fi. de prescrip. Item limita. vt per Bal. post bar. in. l. siue possidetis. in. iiij. col. de pba. et dicit etiam limitari allegādo Jnnoc. in. d. c. cōstitutus. adde q̄ etiā clare posuit bal. & ang. in. l. male. de prescript. xxx. anno. Item limita nisi quis habeat titulum in re cui⁹ dominiū esset alterius ſm Bald. in l. ij. in. ij. colum. j. q̄o & q̄ iud. ites limita. vt ꝓ Bal. in. l. inciuile. C. de fur. et glos. ſ. in. c. j. de reg. iur. in. vj. quā allegat imo. in. l. in illa. in penul. col. de verb. obli. Sed de materia vide in remissionibus allegatis ꝓ lud. ro. in penul. colū. ibi et arch. & etiā domi. i. c. ordinarij. ver. q̄ si forte. de offi. oz. lib. vj. q̄ clerici cus teneat ecclere titulū sui beneficij. et vide etiam Archi. post gl. in c. 2tra mozē. c. di. & Federi. de senis consi. cxvij.

2 Cessa litigio sa. Jsta ratio non est vera q̄ verum est q̄ res litigiosa alienari nō potest. sed bene pōt fibi possessio confirmari ſm Bal. no. in. l. per diuersas. j. mand. & ita etiam voluit hic Bal. quem omni no vide.

3 ¶Pendente iudicio. adde quod no. Jmo. per illū tex. in. l. beres q̄ ꝓ. de acqui. bere. & no. bar. in. l. j. ff. de excep. & bal. hic et in. l. quoties. j. tit. j. & vide ꝓ moder. insti. de acti. ſ. sic itaq;.

4 ¶Ego dico vobis i. l. hereditatis. ſ. eo. q̄ exceptio est pemptoria q̄ perimit & excludit ius agētis: q̄ ex hoc apparet q̄ ius rei est equale inri actoris. Et ſ̄ puto q̄ possit opponi etiam post lit. cōtest.

5 ¶Quero q̄ si titulus supuenit pendēte iudicio an repellat agētem peti. bere. ipse determinat q̄ nō ſm Ri. mal. nā licet titulus supueniat. et sic incipias titulo possidere. tñ nō tollit titulus ꝓ bere de q̄ ꝓmo babebat vt. iiij. ſ. ex plurimis. de acq. pos. certe ista rō nō placet mihi: lz eñ possideat ꝓ herede et possideat alio titu. puto q̄ sufficiat ad excludendā petitionē hereditatis p rationē quaz dixi in. l. hereditatis. ſ. e. Jsta questio fuit disputata bononie per vnū doct. inuenē & fuit determinatum q̄ iste titulus nō excusaret: q̄ in petitiōe hereditatis post cōtrouersiā motā res est effecta litigiosa & sic nō est alienabilis. vt. ſ. e. l. iij. & l. aliena tiones. ff. fa. ber. Jsta etiā non placet mihi si ab eo q̄ venit petitiōe hereditatis res euincit ab alio. ipse eñ liberat in hoc iudicio. vt. l. si a quo. ff. de rei ven. Jdē si pdit possessionē absq; sui culpa liberat. hoc iudicio. vt. l. si a bonefidei. ſ. j. de rei vē.

Ogi.

Jsta maluagia. l. breuiter dicit. Nemo cogit dicere titulū sue possessionis ad vtilitatē actoris & eius petitionē nō cogit qs titulū sue pos. ostendere. vt hic. sed reus ad vtilitatē suā & ad excludendū actorem cogit q̄ſq; dicere titulū sue possessionis. ita loquit l. Stia. ¶Op. ff. de fur. l. ciuile. Sol. vt ibi. ¶Jtez op. ff. de rei ven. l. si. Sol. an qs ꝓ possideat nō cogit nisi in petitione hereditatis. ita loquit hic. ¶Ce nio ad secūdā partē. p cui⁹ declaratiōe q̄ro † quōd est facienda interrogatio in petitiōe hereditatis. dicebat Bul. q̄ interrogat an possideat ꝓ herede vl possessore. & ipe poterit ꝛsidere alternatiue possidere ꝓ herede vel ꝓ possessore. Et hoc ꝑbat ipse primo p hūc tex. scō ꝓ simile sicut in rei vendicatione sufficit quē dicere an possideat: q̄ ex hoc apparet an pōt conueniri rei vendi. nec cogit dicere quoti. i petitiōe hereditatis sufficit q̄ dicere q̄ possidet ꝓ herede vel ꝓ possessore. & sic est certum actori posse agere petitione hereditatis nec erit cogēdus reus vt ylterius exprimat. Jsta nō videtur bona lec. p istū text. q̄ dicit vtrū ꝓ o possessore vel ꝓ herede possideat. et sic videtur requirere q̄ō de altero tantū respōdeat. lz Guil. nitatur respondere huic tex. Pla. vero dicit q̄ō glo. hic somniauit & mirabilia locutus est et dicit † Azo in summa q̄ō fuisset dignus inuolui ceno. ſ. Pla. i summa sua dixit quod hūc ambobis mū aliter q̄ ego intelligit de stip. vniformiter. dicit ergo Pla. sic: q̄ō in reiven. q̄s cogit dicere titulū ꝓ primū cognati⁹. ar. j. de pub. l. siue possi. in petitione hereditatis cogitur dicere ꝓ quēlibet cognatū nō per extraneū. q. o. nō cogitur dicere possidere ꝓ herede vel ꝓ possessore. & sic tāq̄ fur cōtra le locus est. dicit glo. q̄ voluit dicere Pla. in rei ven. si tu vis excludere agentē oportet te allegare titulū per primū cognatū hoc est q̄ō sis primior cognat⁹ eius cuius res fuit i petitione hereditatis sufficit quē dicere titulū per quēcūq; cognatū. q. d. quocūq; titulo possideas excludas agentē petitiōe hereditatis. Sz parcat mihi pla. ista lec. loquit q̄ō q̄s allegat titulū ad vtilitatē actoris interrogantis ante lit. cōte. vel ante libelli dationē. Pla. se retulit q̄ō q̄s allegat titulū ad sui defensionē ℈ actoē. Jtem Joā. & Azo & Hu. dixerūt interrogationes in petitiōe hereditatis esse formādas aliter vt bic ipi ponunt ꝓ ordinē. vt. l. regulariter. ff. e. & dic vt ī gl. q̄ istū modū seruamus. ¶Quero de duab⁹ q̄nib⁹ quas bic Ly. formauit addendo ad lecturā suam. ¶Quero primo si reus vult opponere istaz exceptionē quod titulo possidet vtrū debeat eam opponere ante lit. cōtest. vel post dicit ipse & videt q̄ō fuerit opi. Ric. mal. q̄ō ista est exceptio declinatoria. iō dz opponi ante lit. cōtest. vt. l. si. j. de excep.

6 Sed q̄ſ mihi possidēti supuenit nouus titulus ego desino possidere ex prima causa & incipio possidere ex secūda quasi mihipsi emicrim. vt. l. i fundo. ff. ad. l. fal. no. bene in. d. l. iij. ſ. ex plurimis. de acqui. posse. ergo videt q̄ō debeat mihi pdesse titulus nouus in petitione hereditatis tanḡ re ab alio euicta vel me desinēte possidere sine culpa facit ad boc. l. si seruus. in pn. de cōdi. fur. † Et istud

7 ego puto⁹ verū q̄ſ titulus nō supueniſſet ab eo q petitorē agentē petitiōe hereditatis potuisset excludere per dicta iura. Sed si ego acquirerē mihi quendā titulū ab aliquo q̄ nullū ius habueret: tūc procederet determinatio prima per. l. ij. ſ. eo. fa. l. summa cum ratione. in pn. ff. de peculio &c.

1 ¶Petitio hereditatis fuit introducta a senatoribus qui erāt centū & iudicū oz centūuirale.

2 Legatarij contra quem agant quando est contro uersia de hereditate.

3 Item creditores contra quem agant.

Im hereditatis.

Si est cōtrouersia de hereditate legatarij possunt agere ℈ heredē scriptum pzestita cautione. creditores possunt agere ℈ petitorē vel possessorē libertates pñt peti post annū. & hec cautio est bonefidei. h. d. ¶Ad euidētia scias † q̄ō hereditatis petitio fuit introducta a senatoribus q̄ erāt centū numero. ideo oz centūuirale iudiciū. Jtē scias q̄ō hec actio erat de iure antiquo tante autoritatis q̄ō donec ipsa ſperabat moueri nō poterat moueri aliqua q̄stio particularis per quā posset fieri aliquale piudiciū petitioni hereditatis. vt. l. si q̄s hereditatē. ff. e. ¶Opp. ff. de excu. l. si possessorē. Sol. vt ibi plene dixi. ¶Op. de. l. nō distinguemus. ſ. si is. ff. de arbi. Solu. q̄ petitor vel possessor inuicem volunt aliquod particulare iudiciū intentare nihil est mutatū. vt. l. cōtra. ¶Jtē quando petitor vel possessor vellet aliquid cōtra aliū agere nihil est mutatum per banc. l. vt. l. si a bonefidei. ff. eo. & ibi no. in. l. si possessorē. ff. de excep. sed quando alius vellet agere contra petitorē vel possessorem: tunc est mutatum per bāc. l. vt vi distis inter legatarios creditores & libertatuz donatores. ¶Quero ergo ℈ q̄ō possunt agere legatarij. respōdeo siquidem legata sunt relicta in testamento debēt agere contra heredem scriptuz vt bic in. ſ. j. sine fit petitor sine pos. Sed si nos diceremus legata esse relicta ab intestato ita q̄ō certum est legata deberi a quocūq; detinēte: tūc possent agere contra petitorē vel possessorē sicut dicimus in creditoribus quia eadem est ratio ita ego intelligo. sed eo casu quo agitur cōtra petitorem si ipse fecit inuentariū non puto quod cōtra eum possit fieri executio donec habeat possessionē hereditatis: vt. l. seius. ſ. & ſ fatā. j. de iure deli. Jtē

3 quero † contra quem agent creditores. respondeo contra petitorem vel possessorem sine petatur res sine pecunia ſm glo. cetera dic vt in glo. &c.

¶Et istud ego puto. Ego consului mutuo ꝓ hac distinctione bart. vide que dixi in illo cōsi. meo. ccc. lxviij. And. bar.

¶De rei vendicatione. Rubrica.

1 ¶Bona fides quo tempore requiritur ad hoc vt quis faciat fructus suos.

Iāper alienū.

Per seruuz bona fide possessum qs q̄rit ex re vel ex opa serui malefideiuero possessoꝛi nihil querit hoc dicit. Dicitur hic bonefidei.

1 ¶Quero † quo tēpore debeat esse bonefidei. dicit glo. sufficit q̄ sit bonefidei ab initio in seruo. in libero homine inspicit bona fides quolibet momento. vt. l. q bona. in pncipio de acqr. rerū domi. ista nō est vera q̄: ibi loquitur tam in homine libero bona fide possesso ꝓ de seruo alieno. dic ergo q̄ il le q est bonefidei ab initio semp facit fructus suos vt. l. qd sit. ſ. fin. de vsuca. Tamen ex eo tpe quo cepit esse malefidei tenetur eos restituere. vt no. i. d. l. qui bona fide. in pncipio. de acquiren. re. de. sic debes intelligere dictam. l. qui bona fide in pncipio.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

a ¶Cedit solo. vi a de oino ale. in.l. j.§. nūtiatio.el.ij. ff.de ope.no.nūti. vbi plures limi 1 tationes ad regu lam hic positā. et 2 dicit bal. hic q ta lis edificās ōr oia 3 possidere. et vide 4 j.e.l.mater.ꝛ not. in.l.dom⁹.de le.j. 5

b ¶Ratū habere. 6 Et q possit ratifi care ne ius sup p 7 dat bal.in.l.vēdi tionē.C. p empto re.alleg.l. sicut.§. 8 vēditionis.quib⁹ mo. pig. vel hyp. sol. vide que digi 9 post Bart. in.l.si pupil.§.si ego.de 10 neg. gest. 11

c ¶Habere.ac.ne. 12 gest.adde imol.q videt tenere 2tra 13 bart. hic.ꝛ in.o.l. si cū seruū. si cer. 14 pet. bocꝛ ipse in l.ꝛ fundū. p fidei cōmissum.de le.j. in princ.ꝛ bal. hic b ꝛ ibi videnꝫ quod not. in.l. Quis. si cer.pet.ꝛ no. bal. ꝛ in.l.j.j. de re. eccl. nō alie.ꝛ etiaꝫ an ista.l. habeat lo cū qñ venditor bꝫ 2 bereditatē titulo oneroso. 3

d ¶Pecunia mea. qd si de mea pecu nia emisti an pos sim ratificare ꝛ re petere reꝫ vide. j. eo.l.vt.pponis. p bal. hic ꝛ p ray.j. e.l. si eꝝ ea. ꝛ oino vide bald.in.l.pe. j.de ser.pig. dato ma. vbi aligd de pecunia vsuraria.

e ¶Alieno noīe. qd si aliqs vendi dit rem meā vide alex.in.l.j.§.nun tiatio. in fin.viij. colū. de no. oper. nuntia.

f ¶De fructibus. 4 vtrū titulus sen tētie excluset a fru ctibus dixi in.l.in fideicommiss. de vsur. per Bal. in l.ij.in.ex.colū. de seruitu.

c bere ac.neg.gest.ᵃhic est casus in.l.nostra.pbo sic. Sicut ego gero ne 5 gotium tuum ipso gestu datur mihi cōtra te ac. neg.gest.ita ratum non habeas: vt.l.qui vtiliter.in fi.de neg.gest.no.i.l.si pupilli.§.item queri tur in fi.mag.glo.eo.ti. modo tu qui vēdidisti rem meā emptori tuo no mine tu teneris de euictione. Si igitur ego ratum habendo transfero in emptorem dñium gero negotium tuū ipso gestu merito ex hoc con tractu vel actu quia dñium transfero oritur mihi cōtra te ac. neg. gest. ex hoc enim casu loquitur opi. ¶Dar.fil.ꝛ pbat hoc ex. iste expresse di cit etiam qō siue quis perdat dñium ratihabitione siue pdat alio mo do act.neg.gest.habet.de hoc tetigi vobis in.l.si fundū. per fideicōmis sum.in prin.de leg.j. quod tene menti. ¶Querit glo. quid si totum pre tium petij. quando nō erat meo nomine gestum an mihi preiudicet gl. 6 dixit quod nō. vt habes in ea ꝛ bene. ¶Item querit glos. quid si ven didisti paruo pretio an repetam pretium iustū an pretiū acceptum gl. distinguit. Aut erat malefidei possessor aut bonefidei. vt.l.possessor.§.j. ff.de peti.here.ꝛ ita transeūt hic doc. Jac.but.nō tenebat ista glos. dice bat enim qō.d.l.si possessor loquitur in peti.here. que cum sit vniuersa lis in ea succedit pretiū loco rei. vt.l.si pretiū.ꝛ ibi no.de peti.here.ꝛ hic agitur ac.neg.gest.vnde habeatur rata venditio non potest venire nisi pretium acceptum. Ego dicerem sic: aut intelligis de ac.neg.gest. q̄ oritur ex primo negotio gesto: sez ex pditione ꝛ verū dicit do. Jac.bu. aut queris de act.neg.gest. que oritur ex eo quod iste ratum habuit ꝛ domi nium transtulit tunc poterit peti pretium iustum quatenus ille ratum habendo illum venditorem liberauit: vt.d.l. que vtiliter. in fi. ¶Item 7 querit glo. quid si non meo nomine vendidisti deinde per plures ma nus ambulauit. vltimo est vsucapta vel pscripta.ꝛ ego ratā habeo vtrū repetam a primo venditore vel ab vltimo. vel ab omnibus. glo. respon det quod solum a primo: q̄ ille habet pretium ex causa lucrativa. Alij vero qui emerunt quantū ipsi vendiderunt tantū tibi cōsiterat.ꝛ ideo nihil videntur habere: ꝛ in hoc stant omnes doct. ¶Item querit glos. 8 quid si primus vendidit: rem meā ille emptor alteri donauit ille dona tarius vltimo vendidit: res est vsucapta vel pscripta contra quē aga tur. quidam dicunt contra primū: quidam contra vltimū: quidam con tra vtrūq;. Tu vero dicas siquidē loquaris de act.neg.gest. que oritur ex primo negotio gesto propter ratihabitionem procedat opi. istius glo. vt possit agi contra vtrūq; qui habet causam lucrativam. Si vero in telligis quod ac.neg.gest.oritur ex vltimo negotio gesto. quia ratū ba bendo transtulit dominium: tunc tātum ab vltimo vendente potest re petere: q̄ illi vltimo tantum profuit: ꝛ illum vltimum liberauit: ꝛ idem dicendum est in vltima questione glos. Venio ad quasdam questiones extra glos. primo formo vnā q̄ne quā formant docto. Dic loquitur in eo qui vendidit rem meā suo nomine. ¶Quero quid econverso pone 9 tq̄ aliquis ex pecunia meaᵈ emit rē nō suo nomine: vtrū illā emptio d nem possum habere ratam in subsidium ꝛ possum rem petere. Istam questionem tangit glo.ff.de iur.do.l.proculus.ꝛ hic per doc. extra glo. ¶Quero dicit hic q̄ si aliquis vendidit rem alienam suo noīe: quero 10 tquomodo cognoscam vtrū vendidit suo noīe vel alieno.rū. aut in vē ditione exprimitur suo nomine aut alieno et stamus certo. aut non ex primitur tunc regulariter est dicendum q̄ pprio nomine videatur sē dere. vt.l. magis.ff.de solu. Tamen tintelligo alieno nomine rem ven 11 e ditam semper quādo quis vendidit eam vt alienā videt eam alieno no mine vendere. hic est casus.§. de neg.gest.l. ab vno.ꝛ fami. berci.l. fami lie. Sed si eam vendidit vt ppriam ꝓcederent ea que supra dicta sunt. ¶Quero tquid in creditore vtrusꝫ re perempta vel pscripta possit in 12 subsidium agere ad pretium. hec glo. tangit. ff. de distrac. pig. l.j. in glo. mag. dixit ibi hoc anno in.l.sancimus.§. si vero beredes.j. de iur. deli. 13 vbi textus.ꝛ gl. tangit dic vt ibi. ¶Quero quid de eo cui debetur res actione personali. dic vt.l. venditor ex hereditate.§. primo.ff. de bered. 14 vendi. ¶Quero quid in eo qui rem poterat auocare a primo posses sore per publicianā vtrum re perempta possit petere pretium. dubito: ideo cogitabimus.

Duersus. Ab eo qui emit a male fidei possessore potest res vendicari nisi prescripserit. hoc dicit.

1 ☞Malefidei possessor an teneatur ad fructus quos ipse percipere potuit vel quos petitor percepisset.

f **Omum.** Malefidei possessor tenetur de fructibᵘˢ perceptis et percipiendis ꝛ expensas ne cessarias officio iudicis recuperat vtiles detrabit. hoc dicit. ¶Ad primum dicitur hic quod tenetur malefidei possessor de fructibus quos percepit vel percipere potuit ipse malefidei possessor. Contra tquod imo tenetur de bis quos percipere poterat ipse pe titor. vt.l.si nauis.in fi.ff.eodem.not.in.l.ex diuerso.in glos.mag. Blos. nec ibi. me sciente signat nec; soluit istud contrarium. Pet. dicit quod debet distingui. nam malefidei possessor ante moram tenetur de fructi bus perceptis ꝛ quos percipere poterat ipse, post moꝛā tenetur de bis quos percipere poterat ipse petitor, istud non placet mihi. nam ille qui iniuria occupauit. vt hic dicitur semper est in moꝛa. vt vidistis. §. quod metus causa.l. prima. Preterea contra hanc distinctionem videtur te 1 xtus. §. titulo primo. l.j. in fin. nec possumus distinguere. Aliud in do mo: aliud

ꝛ .l. fina. ff de condict. furtiua.

a ¶Aliud in rebus.ꝛ in materia istarū oppositionū. vide Pau. de cast. cōsi. xvij. qō incipit in ḡi nomine amen. in causa q̄ vertit in vlti. col.

b ¶Persona petitoris.ꝛ in hac materia vide bar. melius in repe.l. fru ctus. ff.e.ꝛ in.l.ij.de fru.ꝛ li.exp̄e.ꝛ bar.in.l.apud iul.§.fundus. de leg.j. ꝛ ibi videt voluisse igitur ex hac distinctio sit magima restrictio ad banc.l. fm Jmol. ibi vi de bal. hic ꝛ ang. a in.o.§.fruct⁹. Cy. cōtra Bar.in.l.in certū.in.j.q.j.e. et b vide Bar. in.l. eꝛ c diuerso.in princi. ff.de rei vend.per ang. in.l.fructus. la.j.ꝛ cōtra.l.si na uis.e.ti. vide bal. in.o.l.ij. de fruc.ꝛ lit.expen. bāc.l.li mita non habere locum in dote.l.si cū dotem.§.fi.fol. ma. vel dicit banc l.nō ꝓcedere i in dicijs vniuersali bus.l.imperator. §.fi.cū.l.seq. et qō ibi Bar.de leg.ij. d Ibidem ꝛ magis cōis opi. videt eē cū bar.hic cū quo 1 2cor.Buil. de cu. ꝛ bal. hic ꝛ Jmo. 2 Ray.ꝛ pan.de ca. 3 in.o.§.fruct⁹. quā opi. tamen limita 4 primo vt ꝓcedat in illo possessore qui nullā bꝫ iustā cām a dño indu e cente: secus si cau saꝫ baberet vt est creditor habens fundū pignoratū a dño: qz dño te nebitur de fructi bus quos ipse de 2 bitor ꝓcipere po f tuisset teꝝ. est mē ti tenendus. in.l. ij.C.de pig. actio. qō repugnat not. 3 bal. Scōo limita g ꝓcedere in vero malefidei posses 4 sore. secus in ficto b cuius mala fides inducta esset ficte per lit.contest.cō 1 tra eum factā. nā 2 talis tenetur tan tum de fructibus quos ipse reus p i cipere potuisset. teꝝ. est non violando literam. C.de fruc.ꝛ lit.exꝑpen.l.ij.fm Barto. ibi. lꝫ glo. ibi aliter intelligat.

c ¶Si em psona. vide Aleg. vbi appellat istā cōem in.l.apud iulianū. in pn.ff.de leg.j.ꝛ Ro.cōsi.ccl v. ꝛ are.cōsi.xvij.col.ig.

d ¶Est mater. Probat in.l.fi.§. idē rūdit mulierem ad municipales.

e ¶Speciali fauore. Et vide glo.in.l.vxor marito, de dona. inter virum ꝛ vxorē. in glo.j.ꝛ glo. fina.ꝛ ibi Bar.ꝛ Bal.in.l.si paratus. infra cōmunia vtriusq; iudicij.

f ¶Al tutore.ꝛ adde qō hoc ꝓuilegium bꝫ etiaꝫ pecuniam datā filio in peculium: qz est vniuersale fm Bald.in.l.filium.j.famil. bercisc.ꝛ adde Bal.omnimodo in.l.j.si quis alteri vel sibi. per Bald.in dicta.l.penul. j.de seruo pigno.dato.

g ¶De ecclesia. vide omnino Bar.in.l.si vbana.in fi.de condi.indeb. se cus si res fuerit empta de pecunia mutuata per ecclesiam fm Bal.in.l. fina.C.de fideicommiss.

b ¶Nō est verū. vide no.gl.in.l.si filij tui.in fi.ꝓin.gl.j. de do. inter vi. et vxo. Et adde bar.hic adde tu Ja.aluaro.in.c.j.§.ꝛ qz vidim⁹. de bis qui

i ¶Dotalem. vide Bar.ꝛ Bal.in.l.j.j.de seruo pign.da.ma.

k ¶In rē. vide bar. latius aliter in.l.si ꝑstāte.in.j.q.iiij.q.princi. hic alle.

l ¶Cum super. vide Pau.de cast. consi.cccl.gij.

m ¶Tangit Cy. vide Ange. consi. gliiij.

n ¶Cū a matre. vi de super bac.l. in cōsi.xvij.qō icipit in ḡi nōie amen in cā que vertitur ꝛc. in.iij.col. ꝛ cuꝫ bac.l. cōcordat.l. vnū ex familia.§. fi.§ vno.de leg.ij.

o ¶Venire nō po test. Qualiter ista l. sit intelligenda vide gl. ꝛ Bal. in l.lucius. so.ma.et no.bart.in.l. cum hic.so.ma.ꝛ i.l.ij. j.si qd ī frau. cre.

c ✝Andre. pomate.

¶Sl.q̄rit hic. vi de aleꝝ.qñ.iij.col. ij.vol.iij. et.ꝛ.col. pe.co.ꝛ cōsi.xvij. col.ij.in.ij. dubio vol.v. vbi loquit in patre alienāte feudū in casu pro missore.ꝛ.xxj.col. iij. vbi declarat. vo.v. in ver.ꝛ per predicta.ꝛ Felx. i rub.de spōsa. col. fi.ꝛ aluaro. in tit. si de feudo sit con trouer.§. fi facto. col.pe.in fi. et seq. ꝛ aleꝝ. qñ.cxxxix. vo.ij.ꝛ co.ij.ꝛ.cxx iiij.vo.v. vide etiā exemplū p alegā. consi.xxix. col.iij. vo.v.pau. de cast. cōsi.cclxvij.col.ij. in fi.in.ij. ātiquo. fulgo. cōsi.lxvij.ꝛ fulgo.cōsi.xvij.Cu. consi.xxxij.teꝝ.et ibi Jaſ.in princi. in aut. vnde si pa rens.C. de inoffi. testa.ꝛ vide Old. consil.xciij. in.ij. col.ꝛ areti.exꝑpli. col.ij.ꝛ aleꝝ.lxxx vij.col.iij. vol.iij. ꝛ.xxvj.col.ij. in fi. volu.v.

q ¶Quoties. adde quod dixit Bost. post Jnno.in.c.cōtinebaᵗ.de bis q̄ fi.a fla.fine cōsensu.ca. pillū teꝝ. qō ista.l.nunc nō bꝫ locū in personis ecclesiasticis vendentibus: qz tūc sem per erit potior primus emptor: lꝫ secundo res fuerit tradita ꝛ non pri mo: quia tales persone nō deberent adhibere fraudē in suis contracti bus.c.per tuas.de dona.lꝫ laici se quasi naturaliter adinnicē decipiūt l.in cause.la.ij.de mino. Item qz consensus spiritualis est fortior q̄ car nalis. ideo difficilius rumpit.c.ij.de transla.prela. sed Abb.sicu.in.d.c. continebaᵗ. refert qō istud singulare dictū cōmuniter nō tenetur a mo dernioribus qz ista leꝝ nō reperitur correcta p canones ideo non debet corrigi per glo. magis sed refert abb. singulariter posse illud dictū sub distingui in concessione rerum spiritualiū in gbus ex sola concessione transfertur ius in re. vt in teꝝ. no. in.c.ij. tibi. de prebē. in.vj. facit.c.ij. de spon. duo.ꝛ qō no. cōmuniter in.c. inter cetera. de prebē. Item fm eus posset salnari qñ ecclesia vēdit ecclesie vt ex sola cōuentione fit trāslatū dñium in ecclesiā. ar.l.ij. C. de sac. san. ecc. illa tñ leꝝ nō loquit qñ ecclesia contragit cum ecclesia: ꝛ videt disputandum esse an priuilegium illius constitutionis competat ecclesie cōtra ecclesiam. ꝛ satis equum esset te-

Universidad del Rosario Archivo Histórico

nere quod sic. ꝛ faciũt no. p Bar. in aut. ℌs actiones. Cõsa. san. ecc. vbi disputat an priui legitimꝫ. adde q̃ dixi post bar. in. l. si ꝛ ue aũt. §. j. de publi. ꝛ dictam opi. ℨ bost. ꝛ Jnno. seq̃t Aud. ro. in aut. si militer ad fi. ad. l. fal. i. grij. fallẽ. ar. c. cũ aũt. de iure pa. ꝛ i bac materia qs sit potior etiaꝫ si interuenit iuramẽtũ. et qd si vni vẽdidi alteri pmiſi vẽdere. Jn no. i. c. cũ ꝛingat. de iureiur. in. iiij. char. ꝛ illo dictuꝫ Host. in. c. ℨtinebatur. tenẽt scribentes in cle. cum illusio. de renun. vt habeo relatuꝫ per Aſpoder. in. c. suam. de penis.

AMDE qd dictũ Jan. sequitur Ro. cõsil. cc. cvij. vbi illud extẽdit ad pr̃incipem.

a ¶De fructibus perceptis. Et ita etiaꝫ tꝫ pau. de ca. in consil. clvij. qõ incipit in ꝛpi nomine amen ℌstio ista vertit ꝛc. alleb gat hunc tex. iuncta glo.

b ¶Certũ est. vide bar. in. l. ex diuerso. ff. eo. ꝛ banc. l. scõ dicto limitauit bar. in. l. insula. §. fund⁹. ff. sol. matri. quã limitationem reprehendũt ibi Rapha. ꝛ pau. de cast. sed in vno casu saluat ibi ale. ꝛ vide ad hãc. l. aliqua per Bart. in. l. iij. §. ex c contrario. de acq. pos. ꝛ banc. l. limita. in iudicio singulari q̃ fructus cepti et consumpti a bẽficiꝫ possore veniunt restituendi: secus in iudicio vniuersali. l. non est ambiguum. ꝛ ibi ℨ. et bal. fami. bercis.

✠ Andre. pomate. l c ¶Adore litis. dicq̃ imo bodie de d equitate canonica post solã citationẽ vide ad istã l. do. Fran. de crema. notabili. cj.

SJn area. Quod in communi edificatur communi efficitur: sed edificanti bona fide expense debent restitui. b. d.

℔ Protestatio facta ementi rem meam quomodo fiat.

Denuntiatio quod constituat quem in mala fide. nu. 4. et nu. 5.

¶Malefidei possessor constitutus per denuntiationem quod teneatur tantum de perceptis.

SJ fundũ. Denũtiatio facta a domino ne quis emat emptorẽ constituit malefidei possessorem. b. d. ℳo. banc. l. de virtute buius denuntiationis que constituit emptorem malefidei. Item ꝛ põdero verba huius. l. valde in materia ꝓtestationis qõ nõ sufficit si ꝓtestet quod nõ emat: sed dz dicere quia est mea vt hic patet in tex. Et hac. l. habes duos ꝛ primo qõ denuntiatio cõstituit aliquem malefidei possessorẽ. scõ ꝛ qõ iste male fidei possessor teneat tantũ de fructibus perceptis[a] quasi dicat nõ de percipiẽdis: ꝛ sic titulus excusat a percipiendis. ꝛ ita tenet glo. licet ꝛ doct. vltramon. dicant cõtra primum passum vtrũ denuntiatio constituat quẽ in mora. Ly. hic dicit. et ponit verba Dy. que sunt in. l. j. ꝛ. l. iij. ff. quod fal. tuto. auto. ꝛ dic vt hic plene per eum. Ego ponã in meo tractatu de ꝓtestatione. Item no. ꝛ qõ denũtiatio constituit quem malefidei ante contractum postea vero non no. per glo. in. l. penul. ff. de vsucapio. pro empto.

Jndicia. Dominiũ potest probari instrumentis et alijs indicijs. hoc dicit ꝛc.

MOn seruum. Contra dominũ ista tui dz actio. p rebus quas detinet seruus non contra seruum. b. d.

Possidentibus. Jn act. rẽ cõtra restituentẽ iurat in litẽ. b. d.

CErtum est. b Jsta. l. non posset q̃ est: et est magis repetibilis in materia fructuum q̃ aliqua alia: materiam istã ponit gl. in. l. ex diuerso. ff. eo. docto. recitant eam hic ideo non recitani eam.

SJmancipium. Qui repetit rem nõ tenetur ad restituendum pretiũ ab alio perceptum. b. d.

Illo iusto. Qui titulum iustum non habuit non præscribit. b. d.

Solennibus. Per solutionem pensionis non consequit quis dominium. b. d.

MOrelitis. Præscriptio longi temporis post lit. contest. nõ currit. b. d. ¶No. et tenementi banc. l. de qua facio et doceo practicam in. l. celsus. ff. de vsuca. Tu scis qõ articuli producũtur post lit. contest. ꝛ testes etiam examinantur facias quod articulus tuus concludat qõ tu possedisti. p. an. ꝛ vltra añ lit. ℨtesta. nã si pbare tur possessio. p. anno. post lit. cõtest. nihil pbares. Et ad hoc no. hãc. l. q̃ meli⁹ dicit ℨ aliã de mũdo.

Terum. Ex solo titulo sine possessione non queritur dominium. b. d.

℔ Opponi potest de iure tertij quando est conclusiuum iuris agentis.

Res alienas. b Nisi actor suam intentionem ꝓbet reus possidens: licet etiã iniuste absoluitur. b. d. Ex hoc habes quod ꝛ hoc casu tꝫ opponi de iure tertij hoc modo tu vendicas rem quã ego possideo ego possum dicere non est tua: sed cuiusdam tertij. Ratio est q̃ ius tertij[c] est conclusiuum iuris agentis. vidistis in. l. seruum quispiam. j. de ser. fugi.

¶De vsufructu ꝛ habitatione ꝛ ministerio seruorum. Rubrica.

1 ℔ Usufructuarius quomodo dicatur dñs.
2 Usufructuario datur realis actio: vt confessoria et negatoria.
3 Seruitutes personales sunt quatuor.
4 Ministerium seruorum ꝛ seruitus personalis.

¶Rubrica nostra cõtinuaꝫ ℌm glos. nostram sic. Dictũ est. 3. de ℌio rerũ corporaliũ sequit videre de ℌio rerũ incorporaliũ vt vsufructus vsus ꝛc. Jsta cõtinuatio videt posse impugnari. Et videt qõ hic sit oppositio in obiecto. nã vsufructus est ius vtẽdi fruẽdi alienis rebus. vt. ff. eo. titu. l. j. sed glo. ℌm istã cõtinuationẽ videt cõcludere ꝛ qõ vsu fructuari⁹ sit dñs: f quare male potes saluare glo. ℌm Guil. de cu. ꝛ dicere qõ vsufructuarius habito respectu ad ius qõ hz in re põt dici dñs ipsius ar. l. in venditione. ff. de bo. auto. iudi. pos. in prin. nam ꝛ vsufructuario datur realis actio vt cõfessoria ꝛ negatoria que dño danf. vt. l. ij. §. j. ff. si seruendi. ꝛ qõ ibi no. in. l. vti frui. §. j. ff. si vsufruc. pe. Ad euidentiã totius materie debetis scire qõ seruitutes quedã sunt reales. de gbus babetis. j. tit. ℘pi. quedã sunt pſonales: ꝛ iste sunt quatuor ℌm Dy. scz vsufructꝰ de quo pr̃incipaliter tractat titulus noster ꝛ cuius nature sit babetis in. l. vsufructũ legato. in prin. ff. eo. ti. Est ꝛ vsus ꝛ cuius nature sit babetis in. l. plenũ. in princ. ff. de vsu ꝛ habi. Et est habitatio: et cuius nature sit babetis. in. l. pe. §. licet tam angustus. ff. de vsu ꝛ ba. Et est ministerium seruoꝝ de quo sit mẽtio in rub. nostra. ꝛ cuiꝰ nature sit babetis in. l. ij. ff. de ope. ser. ꝛ in. l. ij. de vsufr. le. lꝫ qdã dixerint qõ ministeriũ seruorum sit seruitus realis. Tamẽ tu dicas ℌm Dyn. qõ seruitus pſonalis est. nã morte serui extinguit secus in realibus q̃ sunt ꝓpetue ꝛ debenꝫ a re rei. vt. l. j. ꝛ qõ ibi no. ff. de serui. titu. generali. et. l. qui aliena. §. fi. ff. de nego. gest. ꝛ ibi bonus tex. ꝛ banc opi. firmat Dy. in. §. eque. insti. de actio.

1 ℔ Testator non potest remittere cautionẽ introductam ꝛ fauorem heredis. nu. 6.
2 Testator non potest facere quin leges habeant locum in suo testamento. et nu. 9.
3 Usufructus quando cadat in rebus quevsu consumuntur.
4 Verba impropriantur propter volũtatem defuncti seruandam.
5 Verba quandoq̃ ꝓprie ꝛ quandoq̃ improprie sumuntur.
7 Quis non debet inuitari ad delinquendum.
8 Detractio falcidie quod sit introducta fauore testatoris.
10 De qua cautione loquatur hec lex.
11 Heres potest remittere banc cautionem.
12 Cautio de qua in ista. l. quando dicatur de substãtia vsufructus.
13 Usufructus si constituat inter viuos: an hec cautio tunc posset remitti.
14 Libellus dico me esse in possessione taliũ iurium ꝛ possessio in iuribus non detur qõ sustentetur.
15 Verbum dubium prolatum ab actore interpretatur pro eo.
16 Si emphyteota qui cedit a possessione rei emphyteotice dicat rem ad se pertinere iure dominij qõ sustinetur libellus.
17 Si in libello dicitur rem pertinere ratione dominij vel quasi qõ videatur deductũ ad̃ium vtile.
18 Dictum testis improprie loquentis quod debet coadiuuari. vt non incidat in falsum.

SJ vsufructꝰ. Cautionẽ quaz vsufructuarius pstare dz testatori remittere nõ põt. ꝛ per cõsequens vsufructuarius de iure canonico ante cautionem prestitam vti frui nõ potest. boc dicit.

Nota

d ¶Res alienas. singu. est bec. l. ℌm Bal. in. l. ij. j. qui. ſion ob. lon. tẽpo. præsci. ver. no. de iur. tertij põt opponi p Bart. in. l. ij. de excep. rei iu.

✠ Andre. pomate.

¶Limita istaꝫ. l. si. vt per Alex. in l. si ab hostibus. §. si aliena. in ꝑn. ff. sol. ma. ꝛ cũ alc. consi. j. volu. v.

¶Jus tertij. tu adde Bart. in. l. si alienãdo. sol. ma.

¶Et circa istum titu. qũ legaꝫ vsufructus oim bonorũ. vide Ludo. ro. in cõsil. ccciiij. ꝛ an medietas alterius vsufructꝰ accrescat alteri legatario. An. bar.

f ¶Usufructuarius dicitur dñs. vtrũ vsufructuariꝰ dicaꝫ dñs. facit qõ no. Bart. in. l. naturaliter. in prin. de acquir. pos. et adõ. l. vsufructꝰ. ꝛ ibi Bart. ff. ꝛ l. q vsumfructus. de verbo. obliga.

1 ¶No. j. qõ dixi in summario. ¶Not. ij. ꝛ qõ testator cautionẽ que est introducta in fauorẽ heredis remittere nõ põt. ¶No. iij. ꝛ qõ testator nõ põt facere. qõ. ll. nõ habeãt locũ in testõ suo. vt hic. ꝛ. l. nemo. ff. de leg. j. ¶Opp. dz hic si vsufructꝰ oim bonoꝝ ꝛc. tex. videt cõcludere qõ in rebus ꝛ q̃ vsu cõsumuntur dicaꝫ esse vsufructꝰ. ¶Sed cõtra de. l. j. ꝛ. ij. ꝛ. iij. ff. de vsufruc. ea. re. q̃ vsu cõsu. et de. §. cõstituitur. insti. de vsufruc. Solu. nomẽ fructus vel vsufructus hic appositum sumitur ꝓprie quãtum ad eas res que: scz vsu nõ cõsumũtur. impꝛo ꝓprie aũt sumitur etiaꝫ habito respectu ad eas res
4 que vsu cõsumũtur. ꝛ hoc ꝛ contingit ꝓpter volũ
5 tatẽ defuncti cõseruandã. nam alias ꝛ verbũ quãdoq̃ sumiꝫ ꝓprie ꝛ impꝛoprie. vt. l. ij. ꝛ qõ ibi not. de offi. procon. ꝛ. l. sed ꝛ si possessori. §. item si iuranuero. ff. de iureiu. ¶Jtẽ opp. dicitur hic qõ testator nõ põt remittere istam cautionẽ. ¶Cõtra de
6 l. scire. j. vt in pos. lega. Sol. ꝛ hic nõ põt remittere istam cautionẽ: tum qz est introducta in fauorẽ heredis: tum qz vsufructuarius ꝛ inuitaretur ad de
7 linquendum contra. l. conuenire. ff. de pac. do. contra. l. si vnius. §. illud. ff. de pactis. Sed cautio de qua fit mẽtio in. l. cõtra est introducta in fauorem
a ¶Remittere po a ipsius testatoris. ꝛ ideo eã remittere põt. a Sed cõtest. vtrũz cautio tra istã sol. posset instari de aute. sed cũ testator. j. ad. l. fal. que sumiꝫ ex corpore. de bere. ꝛ fal. §. fi vo possit remitti. ꝛz bal. bic dicit qõ est cõ cxpressum. vbi testator potest ꝓbibere falc. q̃ est tra istũ tegt. q lo 8 in fauorẽ heredis. Sol. potestis ꝛ dicere quod detractio fal. fit fauori ipsius testatis ad boc vt non quik in pecunia ꝛ 9 decederet fine herede qz si decederet si heres non bãc etiam appro haberet aliqõ cõmodũ qz nõ adiret hereditatem. bat bal. in duob⁹ ar. insti. ad. l. fal. §. j. ¶Jtẽ op. dicit hic quod etiaꝫ locis hic ꝛ p opi. si testator ꝓbuit cautionẽ exigi qõ tamen ꝓstari cy. tꝫ pe. de anch. dz. Cõtra de. §. diſponant i aut. de nup. col. iiij. bic in. c. fi. de pig. sed aũt veniũt cõtra diſpositionẽ ipsi⁹ testatoris quare male. Sol. ꝛ aut volũtas testatoris est ℌm leges imo. ibi ℨ ꝛ Sali. ꝛ tũc indistincte seruanda est: vt in cõtra. aut est cõ bic etiã tꝫ cũ opi. tra leges vel quia forte diſponit volens legẽ non bart. vide Bal. in locũ habere in testamento. ꝛ ista diſpositio non est aut. an relictũ. in seruãda. Jta itelligaꝫ. l. nostra. ar. in. l. nemo põt. vltri. colũ. in versi. de leg. j. ¶Modo ꝓ declaratione nostre legis que ergo. C. de indi. 10 roꝝ ꝛ de qua cautione loquaꝫ. l. nostra. breuiter loq uidi. tollen. tur de cautione de vtẽdo fruẽdo arbitrio boni viri babẽdo respectũ ad res q̃ vsu nõ cõsumuntur. Jtem loquitur de alia cautione: videlicet de tãta pecunia reddẽda estimatione rerũ habẽdo respectum ad res que vsu cõsumũtur. vt. l. iij. §. j. de vsu fruc. earũ rerũ que vsu cõsumũtur. in. §. cõstituit. insti. eo. ti. ¶Quero ꝺz hic qõ testator non põt remittere hãc cautionẽ. Sed nunqd heres ꝓt põt re 11 mittere hãc cautionẽ debeat cautionẽ ipso iure. primo videtur qõ non per. l. heredẽ. ff. de reg. iur. glo. nostra videtur determinare cõtrariũ: quia cũ ista cautio fit fauore heredis ipe heres fauori suo renũtiare põt. vt l. gs in cõscribẽdo. de pac. ꝛ. l. si quis in cõscriben
b ¶De substantia 12 do. de epis. ꝛ cle. ¶Jtẽ quero nunquid ꝛ cautio fit b vsufructus. ꝛ ad de substãtia vsufructꝰ. b primo videtur quod sic p boc qõ no. bar. in hãc. l. ꝛ p. l. j. ꝛ. §. j. ꝛ. §. heres. ff. vsufruc. quẽad. ca. l. si tñ. de vsufr. est Jn cõtrariũ videt. l. si vsufructꝰ. §. illud. ꝛ. §. plane. vsufruc. quẽad. ca. ad idẽ. l. boc senatusc̃ sultũ. text. optimus. i. l. §. j. ff. de vsufru. earũ rerũ q̃ vsu consu. in gbus. ll. pe. de vsufruc. ea. ꝓbabit qõ cõsiſtit vsufructꝰ sine cautione. hãc vlre. quẽad. ca. ad. tra. bic tꝫ ant. partẽ ꝑbat gl. in. l. j. ff. eo. dñs Jaco. but. dicit duo de but. in. c. fin. de ꝑba ꝛ fic. aut queris nũquid ista cautio fit de substantia vsufructꝰ babẽdo respectũ ad eas res que pig. ℌz imo. ibi ou vsu non consu. ꝛ dico quod nõ est de substãtia. nã bitat p. l. boc sena ꝛ in multis casibus vsufructus consiſtit sine eavt tus. §. j. bic alleg. videbitis no. in. l. vsufructus. j. eo. ti. Si vero Sali. boc tenet cũ beamus respectũ ad eas res q̃ vsu cõsumũtur tũc Barto. cautio ista videtur esse de substãtia. vt. l. boc senatus. §. j. ff. de vsufruc. ea re. que vsu consu. scõm eũ. ¶Jtem quero dicit hic quod testator in testamẽto non potest remittere banc cautionem. Sed po 13 noꝝ qõ cõstituo tibi vsumfruc. inter viuos qõ põt fieri. vt. l. vsufruc. eo. ti. in. §. constituit. insti. eo. tit. Nũquid possum remittere banc cautionẽ. primo videt quod nõ. p. l. vsufr. in fi. j. e. ti. ¶In contrariũ determinat Guil. de cu. hic q̃ cum in suũ fauorem ista cautio fit introducta fauori suo renũtiare

¶Ad aliud. Ad de bar. in. l. sed et si possessori. §. itẽ si iuranuero. de iu reiuran.

¶Talis libell⁹. an si libello emphyteota dicat rẽ ad se ꝓtinere iure dominij possit de fendi talis libellus. adde Bar. in eo q ꝓscripsit in l. minor. §. j. ff. de cnic. vide que dixi post bar. in. l. j. si ager vecti. hic alle. ꝛ qõ not. Jnno. in. c. examinata ad fi. de iudi. et qõ not. Jnno. i. c. in ꝓtia. ad fi. de ꝑba. ꝛ q̃ not. in. d. l. si gs intẽtiõe ad fi. de iud. ꝛ cũ bar. sequit hic bal. ꝛ i. l. ꝓpietatis. de ꝑba. adde tñ qõ ap pel. ꝓpietatis semp intelligitur tegt. in. d. l. si ager vecti. no. bal. in. l. cum res. in fi. j. de ꝑba. ꝛ bal. i. l. pe. in. j. col. si a nõ cõpe. iudi. vide tu not. in. l. si olei. j. loca.

c ¶Loadiuuari. Nota qualiter dz iurare testis de cẽ per bart. in. l. ij. ff. si cer. pet. ꝛ in. l. in ter stipulantez. §. put. vbi omnino vide imo. de ver. oblig. sed Bar. in rubri. j. si ex fal. in stru. tꝫ qõ etiã testis improbe loquens ꝓbabit in fi. legis. vide oino Bal. in. l. lucius. ff. de infa.

✠ Andre. pomate. d ¶Verum ℌm do. Ja. vide etiã Alegan. i. l. dinoꝛtio. ff. solu. ma. ꝛ vide Felꝝ. in. c. cuꝫ tu. in. j. col. de testi. et Jmo. consi. cj.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶ Oportet cauere.no.qui sunt illi vsufructuarij qui teneantur cauere sed quid in conductore emphyteota ⁊ alijs habentibus vtile dñium. vi de Bal.in rub.j.de iure do. Adde an ante prestitam cautionē faciat fructus suos. Bal.consi. clxxvij.ij.lib.

b ¶ Reddere rationē. an pater teneaṫ reddere rōnē filio p Bald.in.l.emphyteosis.de epi. ⁊ cle.l.filia.in vlti. col.fa.ber.⁊ in.l.si superstite. de do. lo.⁊ tex.bonus.et doc.in.l.cū opꝫ.ff. cum aūt.de bo. q̄ libe. Alex.an.

c ¶ Quare fideiussores.no.qd fiscus fructuarius non potest cauere.⁊ vt sufficiat iuratoria cautio duo requirunt.vt no.bart.i aut. gñaliter. in pn.de epis.⁊ cle.et q̄ ista difficultas semp̄ pbē p iramentū: vt perueniat ad iuratoriā cautionem tenet Bal.i.l.j.C.de asser.to. sed ille tex. videaṫ subtiliter in contrarium. et adde bal. in.o.l.j. ℈.j. in fi. vbi querit vtrū semp̄ sufficiat ista iuratoria cautio. itez nō sufficit iuratoria cautio vbicūq; in rasset gs se semel pūtare.⁊ non obseruauerit auf. ei q.⁊ q̄ ibi bal.i pri mis ℣bis. de bo. a auto.iu.pos. ad ß qō no. Bald.in.c. qua fronte. post glos.in fi. de app. imo etiaꝫ videtur ibi in.d.auf. ei q. dicere hoc esse verum ⁊ soluꝫ quis fuit cōtumaꝫ etiā abstq̄ periurio: et ad gōnem gl. hic ⁊ doct.vide etiam Bal.in.l.hac edictali.℈.is illud.in pe.colū. de secun. nup.⁊ adde q̄ vbi q̄s liberaṫ a fatisdatione:eo q̄ nō pōt et q̄ deueniṫ ad iuratoriā cautionem nō debet solū ꝓmittere sed cū hypotheca bonoꝝ.per.l. filio. ⁊ ibi bar. vt lega. no.caue.⁊ text. in auf.cui relictum. de indic. vidui. et adde ꝑm Flo. hic staṫ iuratorie cautioni hoc est verū si quis non potest cauere,ꝑpter paupertatem:secus si ꝑpter malos mores nō poteṫ fide iubere: quia tunc tes dicere ꝑm Pet.et Ly.ibi.⁊ id quod ibi est alia ratio finiendi vsumfructū valet consolidatio cum ꝓprietate. ¶ Itē oppo.de.℈.si vero.in auf. de here.ab intest.col.viij.quare dicas duo ℣ba.quādoq̄ filius decedit nō relictis descendentibus vel collateralibus sed patre tantū.⁊ tunc succedit tātum pater ⁊ vsufru.consolidatur cum ꝓprietate. vt in auf.de.iuncto.⁊ in corpore vnde sumiṫ quandoq̄ filius decedit relictis descendentibus tantū ⁊ tunc illi succedunt:q: est potior causa descendentium.vt in.℈.i.in auf.de here. ab intesta. ⁊ in auf. in succes.quandoq̄ decedit relicto patre ⁊ relictis fratribus:⁊ tunc pater succedit in virilem cū fratribus ⁊ quantū ad illam portionē virilē vsufru. extinguitur ⁊ cū ꝓprietate consolidatur quātum ad alias portiones ī q̄bus succedūt fratres etiā vsufructus extinguiṫ.vt in.℈. quoties. in auf. de here.ab intesta.⁊ que sit ratio dic vt ibi.⁊ est de casibus exceptuatis.in quibus pater non ħz vsumfructum in bonis aduentitijs filij quos habetis no.in auf. idemq̄.C. de bo. que libe. ⁊ in corpore. vt li.ma.⁊ auie.℈.fi.ac.

1 ☞ Usufructuarius tenek cauere de vtendo fruē dove arbitrio boni viri.

2 Fiscus vsufructuarius non cauet.

3 Pater vsufructuarius nō cauet et quando tenea tur reddere rationem.

4 Quādo vsufructus est relict⁹ pure: ⁊ ꝓprietas sub conditione vsufructuarius non cauet.

5 Si vsufructuarius non potest cauere an habeat vsumfructum.

6 Impossibilitas facta q̄ excusat:ꝙ difficultas nō.

7 Usufructuarius si non prestitit cautionē:⁊ percepit fructus an eos faciat suos.

Usufructu. Usufructuarij sine ex testamento sine ex contractu oportet cauere de vtēdo fruēdo arbi. boni viri. hoc dicit. ¶ Nota.q̄ vsufructuarius ☨ tenetur cauere de vtendo fruendo arbi.bo.vi.vt hic.⁊ hec sunt vera siue vsufru.constitutus sit cū vltima volūtate siue inter viuos vt hic. ¶ Adodo opp.dicitur hic q̄ vsufructuarius teneṫ cauere ⁊c. Cōtra ☨ oe.l.j.℈. si ad fiscū.ff.vt leg.no.ca.vbi fiscus non cauet. Solu.casus specialis est in fisco. ¶ Item oppo.de.l.fin.℈. sinaūt.j.de bo.que libe. ¶ Sol. ☨ etiam est casus specialis in patre vt colligitur in.o.℈.sinauté.naz non tenetur illi cauere sicut ⁊ alias non teneṫ reddere rationē⁹ administrationis vt ibi nisi dolose gesserit:quia tunc tenetur reddere rationē administrationis.vt.l.imperatores.⁊ ibi not.ff. ad trebel. ¶ Item oppo.de.l.vsufructuarius.℈.plene.⁊ ℈.illud.ff.vsufruct.quēadmo.ca. Solu. ☨ ibi vsufructus erat relictus pure ꝓprietas ex conditione.⁊ ita sperabatur de proximo vsufructus consolidari cum ꝓprietate.⁊ sic vsufructuarius vtebatur quasi re ꝓpria:⁊ ideo nō cauet:⁊ ista est ratio legis contrarie. ¶ Pro declaratione.l.nostre. querit gloss. ☨ Ecce vsufructuarius debet cauere ⁊ dare fideiussores de vtendo ⁊c. arbitrio boniviri. pone q̄ nō poteṫ dare fideiussores⁹ nunqd gaudebit commodo⁹ vsufructus: quidam dicerunt quod non.imo res debet sequestrari. vt.l.litibus. ō.de agri.⁊ censi.lib.xj. Illa opi.nō videtur vera. nam regulariter sequestratio est prohibita nisi in casibus inter quos iste nō enumeratur.vt.l.vnica. ⁊ quod ibi nota.de prohib.sequestra.⁊.l.si fideiusſor.℈.fi.ff.q̄ satisda.cog. quare dicerunt alij quod ipse velit ꝓmittere ꝓprietario ꝑm formam.l. hac edictali.℈.his illud.j. de secund. nupt. quod admittetur ad vsumfructum. Ista opinio reprobatur in glo.⁊ merito.nam ibi est speciale in matre conuolante ad secūda vota vt hic patet. quare glo.nostra hic dicit q̄ si nō pōt dare fideiussores non auditur cum eius iuramento.l.iij.℈.a barbaris. de re mili. et.d.℈. is illud.⁊.c.ꝑ vestras. de dona.inter vi.⁊ hoc fuit de mente Bal.in auf. cui relictum.in.ij.col.j.de indi.vidui.⁊ doct.in.c.qua fronte.in fi. de appel. Item istis in materia.adde quod not.Lyn.in.l.vniuersa. et ibi dixi post Bal.℈.de ꝓbatio.offer.⁊ ad questionem. de qua hic vide bonū quod ipse nō gaudebit cōmodo vsufructus.vt.l. vrore.ff.de vsufru.leg. Sed cōtra istam solu. glos. posset instari.de.℈.impossibilis.institu. de hered. insti. Sol.dicit glos. ibi loquit de impossibilitate in natura vel de iure.hic de q̄stione nostra de impossibilitate facti vel melius ꝑm dictū do. Jac.de catis ☨ q̄ impossibilitas excusat aliquē vt in contrario ħz difficultas prestationis nō excusat. vt.l. cōtinuus.℈.j.de ver.obli.⁊ ita ītelligiṫ questio nostra. ¶ Sed vlterius cōtra determinationē glos. posset instari.de.l.cum non facile.ff.si cui plusq̄. p l.falcidiā. vbi nō pōt prestare fideiussores remitti tur iuratorie cautioni. Huius timore ꝓ. et Ly. post eum dixerunt quod si vsufructuarius velit iurare de vtēdo fruendo arbitrio boni viri.quod ipse gaudebit cōmodo vsufructus et remittatur sibi cautio.arg.in auf.cui relictum posita.j.de indi.vidui.tollen.⁊ in corpore vnde sumitur facit ad boc.l.℈.finantem.j.de asser.tol.⁊ ita tenet primā opi.positam hic in glo. Guil.de cu.tenet q̄ res debent sequestrari apud quendam bonum virum q vsufructuario prestabit cōmoditatem vsufruct⁹. argu.l.posti℈.℈.imperator.vt le.no.ca. Crederem posse saluari opi. vtriusq̄.⁊ sic. nam aut persona vsufructuarij est persona suspecta:⁊ tunc dicerem quod haberet locum opi. Guil. quod res debeat sequestrari ꝑm formam.l.posti℈.℈. imperator.ꝑe alleg. Aut nō est persona suspecta.⁊ tunc habet locum opi. Pet. videlicet quod cōmittatur iuratorie cautioni.argu.in.o.l.j.℈.sinauté.j.de asser.tol. ¶ Itē quero videtis q̄ vsufructuarius ꝺz ꝑstare cautionē ☨ q̄ si nō prestitit cautionē ⁊ fructꝰ percepit nunqd fructus fecit suos⁹ glo.variāt. habetis vnā gl.in.l.si cuius.℈.j.ff.co.ti.q̄ videtur dicere q̄ non facit fructus suos aliam habetis in.l. vxori.la.j.ff.de vsufr.leg.q̄ videtur dicere quod fecit fructus suos.quid dicemus. Guil.de cu.con cordat eas sic.aut vsufructuarius bona fide vsus fuit:q: forte cautio nō fuit petita sibi ab herede:et tūc vsufructuarius facit fructus suos.⁊ ita habet locum glos.q̄ est in.l.vxori.ꝑalleg.aut nō fuit vsus bona fide.⁊ tunc non facit fructus suos.⁊ ita habet locum glo.q̄ est in.l.si cuius.℈.j. de vsufr. ⁊ hanc eandem opi.ꝑm Ly. ꝑe.formaṫ hic.⁊ quo dammodo fuerunt verba Azo.in.o.l. cum vxori. de vsufruc.lega.⁊c.

Spater ꝓcepto⁹ post tps vsui fructui adiectū teneṫ restituere. hoc dicit. ¶ Not.q̄ dixi in summario. ¶ Itē not.q̄ finito vsufructu post tempus ei adiectū fructuarius tenetur restituere omnes fructus vt hic. ¶ Oppo. dicitur hic q̄ vsufructuarius ☨ tenetur restituere fructus perceptos post tempus quasi videatur dicere q̄ non teneatur de percipiendis. Sed cōtra de.l.si nauis.℈.generaliter.ff.de rei vendi.⁊.l.certum.℈.titu.proximo.dicerunt quidam q̄ hic est speciale in matre quod teneatur de percipiendis. Ista solu.est falsa per.l.si mater.j.de vsuris. quare dicatis quod ista leꝝ suppleṫur per iura cōtraria:quia licet dicat quod teneatur ad fructus perceptos:non tamen negat quinetiam de percipiendis teneatur.

1 ☞ Usufructuarius potest obligare vsumfructū ideſt cōmoditatē vtendi fruendi.et nu.2.

Interest ꝓprietatem obligare nō potest.⁊ idē si ꝓprietatem estimatam in dotem reciperet si nō estimatam obligare potest.b.d. Ad euidentiam ista leꝝ habet duplicem intellectū, vnus est ꝑm glo.q̄ leꝝ ista ponat tres casus: videlz q̄n vsufructus tā tum datur in dotem.itē q̄n datur ꝓprietas inestimata.item quādo datur estimata.legiṫ alio modo vt ponat quatuor casus. Et ꝑm istam lectu. ꝺz addi casus in quo ꝓprietas sit estimata ea estimatione q̄ nō facit emptionē. ponā vobis casum ꝑm primā lect. quā gl. approbat. ħz alias nō approbet ¶ Not.q̄ dixi in summario. ¶ Oppo. ꝺz hic q̄ vsufructuarius nō pōt obligare ꝓprietatē. ¶ Cōtra.de.l.fructus.de reg.iur.⁊.l.ff.de vsuris. hic aūt dicitur cōtra.quare male. Solu.dicūt quidā ꝺz q̄ iura cōtraria loquunṫ in dubio.certe ista solutio nō videṫ bona q: nullū ħz saporē.quare dic q̄ vsufructuarius nō pōt obligare ꝓprietatē vt hic ☨ vsumfructū sic.⁊ ita intelliganṫ cōtraria. contra istam solu. instāt. de.l. arborib⁹.℈. vsufructuari⁹. ff.eo.ti.e de eo q̄ solet notari.℈.itē finiṫ.insti.e.tit. vbi vsufructuarius pōt cedere. Solu.aut vsufructuarius vult cedere vel vendere vel obligare ius vtēdi fruēdi.⁊ dico q̄ non pōt. vt.o.℈. item finiṫ. Aut ☨ vult cedere vel vendere cōmoditatē vtendi fruendi ⁊ hoc pōt fieri.vt not.o.l.arboribus. et.o. ℈.item finitur.insti.eo.ti.hic non sunt alia.

1 ☞ In reficiēdo omnis expensa pertinet ad vsufructuarium.

2 Usufructuarius repetit magnam expēsam:⁊ qua actione.nu.1.

4 Usufructuarius videtur constitutus procurator in rem suam.

Um ad quem. Modica expēsa pertinet ad vsufructuariū magna ad ꝓprietariū.b.d. Querit glos.qua actione vsufructuari⁹ repetet. Ridet q̄ ꝓ actione negotij ge. Ista gl.nō placet mihi:ħz enim modica expēsa pertineret ad

1 vsufructuariū ⁊ magna ad dñm.tamē ☨ eis expensa in reficiendo semp̄ pertinet ad vsufructuariū.si ue ergo sit magna expensa siue parua vsufructuarius ꝺz refiterе:ħz ☨ magnā⁸ repetat ⁊ paruā nō vt ff.de dā.infect.l.dāni.℈.eius.vnde cū vsufructuarius expēdit de necessitate nō pōt repetere ꝓ actionem neg.ge.vt.l.hereditas.℈.itē si vnus. fa.berci. ¶ Qualiter ergo repetet. Rñ. per actionē in factum:vt dicit iurisconsultus in simili in.l. in vendītione.℈.bis vero.de bo.au.iudi. pos. qui est bonus tex.ad boc vel repetet pervtile actionem mādati:quia ☨ vsufructuarius videṫ constitutus procurator ꝙ in rem suam a dño circa curā rei.istud ꝓbatur in.l.j.in fi.cum.l.seq.de no.ope. nun. ⁊.l.j.cum l.seq. vsufructu.quemad.ca.

☞ Usufructuarius possidet naturaliter tantū. Sola naturalꝭ possessio nō sufficit ad ꝓscriptionē.

Ecꝫ vsufructuariū. Usufructuari⁹ vel eius heres nō prescribit ꝓprietatem.b.d. ratio est dicit gl.⁊ bene ☨ q̄ nō possidet ciuiliter sed naturaliter tantū ⁊ ꝑ sola naturalis nō sufficit ad ꝓscribēdū. vt.l. acquiritur.℈.fi.de acqui.re.do.per Dy.in.c.fine possessione.de regu.iur.lib.vj. digi pleniſſime.in.l.iij.eg cōtrario.de acqui.pos.

Usufructu. Usufructuari⁹ vel cui sunt relicte opere serui alienandi facultatem non habet.b.d.

Idomina. Habet duas lecturas ꝑm ꝓmā d.o.morte dñi nō extinguiṫ vsufructus. b.o.ꝑm aliā lec. Morte eius qui cōduxit vsumfructum vsufructus conductus extinguiṫ. boc dicit ꝑm aliam lect.magis notabilem ⁊c.

Abitatio. Habitatio finitur morte ⁊ q̄ eā habet nō pōt alienare ꝓprietatē etiam in vltima voluntate.b.d.

☞ Dñs ꝓs certe etatis opponiṫ ad exclusionem iuris iam q̄siti in dubio facit diē nō cōditionem.

g Dictio donec importat quandā conditionem extensiuam.⁊ de ista dictione.remissiue.

Obiguitatem. Quando ꝓpus certe etatis opp. ad exclusionē iuris iam quesiti in dubio facit diem nō conditionem:⁊ vsufructus morte extinguiṫ.b.d.tota ista leꝝ.⁊ est ista leꝝ vnum de membꝭ is quod fit in.l. cuz legeꝫ. d de leg.ij.⁊.l.eꝫ bis verbis.de bo.aut.iu.pos. ¶ Nota primo quod dixi in summario. ¶ Nota secūdo

2 ꝙ dictio donec hic importat conditionē quādam extensiuam de boc tangitur per glo.in.l.j.ff. e de serui.rusti.ꝑedi.tex.qui facit magis difficilem istam materiā de dictione quouisq̄ ⁊ donec est tex. in.l.ſi.de exeu.tut. Tu dic vt plene dixi in.l.j.ff. de condi.⁊ demon.tetigi.℈.de legi.l.j.

1 ☞ Habitatio est ius per se ⁊ qui eam habet potest eam locare.

2 Habitatione legata quod ex vsu loquēdi quis intelligatur legasse dominium.

1 **Uam antiqtas.** Habitatio est ius f per se ⁊ qui eam habet potest locare:b non tamen potest dominium vendicare:nisi boc fuerit in concedendo expressum.b.d. ¶ Oppo.ff.de vsu ⁊ habi.l.certum.in pn.⁊.l.ſi neq̄. Solu. ibi loqtur in eo cui adiectus est vsus tantū. hic in eo cui

2 relicta est habitatio. ¶ Quero quomodo poterit ꝓbari vt quis legando habitationem voluit le

c gare dominium.⁊ glo.respondet ☨ bene multū no tabiliter ex vsu loquendi.sunt enim quidā qui domum vocant habitationem sicut sunt quidaꝫ qui ✳ fundū appellant possessionem respiciendo ad ꝓ prietatem non ad nudam possessionē. vt.l. interdum.de verbo.signi.quod tene menti.

1 ☞ Appellatio beredis quando finiatur in persona beredis.

2 Liber homo quādo possit in perpetuum operas suas locare.remissiue.

d **Antiquitas.** Appellatio beredis relata ad illud quod sui natura nō est transibile ad beredes in persona primi beredis finiṫ. hoc dicit. ¶ Opp.de.l.in annalibus.j.de lega.glos.dicit ibi solui. Tu dic ☨ q̄ ibi appellatio beredis referṫ ad illud q̄ sui natura nō est transibile ad beredem: etiam volentibus cōtrabentibus seu volēte testatore:si enim esset actum q̄ ad beredes trāiret nō esset idem vsufructus ille qui est in persona beredis:⁊ ille qui erat in ꝑsona defuncti. vt.l. stipulatio ista.℈.ſi q̄s ita.de ver.obli.facit.ff.q̄ead.vsufruc.amit.l.repeti. sed legatū annuum ex natura rei legate bene pōt transire ad beredē sed nō transit:q: est conditionale ꝑ annis sequentibus adiici tur ergo ibi rei que de sui natura pōt ad beredes transire.ideo si bene respicis illā legem heres nō capit tanq̄ legatū sibi:sed tanq̄ legatū factuz defuncto conseruatū in cū. ¶ Oppo.de.l.sciendū.de ve bo.signi.Sol.fallit ibi. ¶ Ultimo glo. induc it istam.l.ad questionem vtrū liber homo possit in perpetuuz⁸ operas suas locare seu obligare de e qua questione plene dixi in repetitione.l.stipulationes nō diuiduntur.ff.de verbo.obli.

Ater antiquam. Per alie nationem partis serui non extinguitur vsufructus ꝓ eo concessus.b.d.

1 ☞ Actio personalis competens ꝓ vsufructu g quod tollatur longo tempore.

2 Promittens seruitutem an dicatur ꝓmittere factum an ius.remissiue.

f **Oruptionem.** Usufructuari⁹ ✳ non vtendo:⁊ personalis actio ꝓ eo cōpetens spatio longi temporis remittitur non minori finiṫ etiā per mortē ⁊ capitis diminu. nō minimam.b.d. ¶ Opp.glo.cōtra istam.l.multū fortiter videtur q̄ ista leꝝ nō ꝓcedit in vsufructu relicto in testō. nā ille statim adita hereditate est cōstitutus.vt.l.ſi patrē.℈.i. quēad. ſer. amit. ſicut ei vsufruct⁹ est ꝓmissus ꝓ stipulationē ſiquidē nō est tradit⁹ nō ꝑ cōmitti:ħz ſi est tradit⁹ iā ꝑsonalis actio ꝓ eo cōpetēs est extincta ſolutione. frustra ergo querik de ꝑsonali actione. ¶ Rogo ☨ q̄ aduertas. di

1 Antiqtas. ad banc.l.etiā. Bar. in.l. sempronius. de vsufru.le.

¶ In perpetuū. Vide.l.titio cētū. ff.de condi.⁊ de.ꝓ Bart.in.l.j.in.vj. col.de sentē.q̄ ꝓ eo ꝙ interest.vgl. j.loca.in.l. filij. et in.l. post certi.C. de libe.cau.

¶ Corruptionē. ⁊ vtrum illa.l. habeat locū in herēditate dic q̄ nō. q: nunq̄ admittitur nisi morte. vt no.glo.⁊ bal.in.l. cū antiquitas.℈. eodem.

✳ Pro concordia. Aduerte q̄ actio personalis cōpetens ꝓ seruitute reali vel ꝑsonali imponenda nondū orta tollitur spatio.x. vel.xx. an.ꝑm Bart.hic ī bac.l. corruptionē.℈.o.alex. hic ī sua apostilla alle gat.bar. ſibi ꝺtra riū in.l. ſi partez. ff.q̄eadmo.ſerui amit. Tu dic non reperiṫ q̄ bar. ali quid dicat in.o.l. ſi parteꝫ. ꝑter sum mariū:ſed adhuc ibi loquiṫ de seruitute impoſita ⁊ orta: ptz nō dicit ꝓ ꝑsum partis loci ⁊c. ꝑterea aliud est in nibilo habere ſeu vti actione quo casu logtur ꝓima opi. Aliud vti ꝓ ꝑte quo casu impediṫ ꝓscriptio in totū. adde ad Cepol. in tracta. seruitutuz in ꝓima pte.q.viij.

¶ Recta via. vide bar.in.o.l. ſi parteꝫ. vbi videṫ tenere contrarium videlz q̄ actio ꝑsonalis cōpetens ꝓ seruitute reali vel.xx. anno. ⁊ sic not.q̄ actio ꝑsonalis iuſta cū rea li vel ꝑsonali ꝓscribitur eodē tēpore ſicut ⁊ realis vide Bal.post gl. in.l.j.in.v.col. de anna.egcep.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶ Exliberis. loquit in dubio. an relictū filio dicat cōtēplatione patris. vide late bar to. in. l. fi filio. de vo. cā mor. ꝛ vide pulchre bal. in. l. nō plures. de fac. san. ecc. et qō not. Bal. in. l. gallus. 2 ℣. quidaꝫ recte. ff. de libe. ꝛ postbu.

b ¶ Relictum filio qñ videat factum eius contēplatione vel patris.

c ¶ Jn. l. post mortem. quero in illa l. cū quis illa bereditas nō pōt q̄rī filio dūmodo apparet qō cōtēplatione illius facum est nō habemus qō per ista verba soluas filio meo videt pater p̄iuari vsufructu p. l. fi vsufructus. ℣. fi ita. iuncta gl. ff. qñ di. leg. ce.

d ¶ Prescribo. ad de gl. in. l. q lumi nibus. ꝛ ibi gl. ff. de ser. vrba. pdi. ꝛ Bart. in. l. si ptor. ℣. si seruī. ven. et in. l. si p̄ius. l. vij. op. de ope. no. nū tia. qñ acqrat possessio seruitutis altius nō tollēdi et sic de alijs tangitur. j. eo. ꝛ vide qō dixi post bart. a in. l. j. in p̄in. viij. col. ff. de acq. pos. p Jnno. in. c. bone. de postu. pla. ꝛ in. c. in literis. de resti. spo. ꝛ bal. i. l. b p̄i. ꝛ qō dixi post Barto. in. d. l. j. de acqui. pos. ꝛ plene quomodo acquiratur possessio in corpoalibus per Bald. in. l. p̄i. in ℣ij. co. cū duabus seq. ꝛ Bar. in. l. lz. de acquirē. pos. et plene Pe. de anc. in repe. c. fine possessione. de regu. iur. in. vj.

co qō si ī vsufructu relicto ista. l. pcedit sine dubio qz in vltima voluntate cōcurrit actio personalis eum reali quātū est respectu originis. vt. l. j. ꝛ ij. j. cōm. de leg. Jn vsufructu vero p̄omisso iter vivos procedit ista. l. anteq̄ cōstituatur. ꝛ scōm hoc erit mirabile qō actio personalis finitur longo tē pore etiam vsufructu nō cōstituto. ꝛ ita generaliter hic glo. in fi. videtur banc. l. intelligere. ita etiā sentit Azo. in summa huius tit. Item pcedit hec l. j. in vsufructu iam constituto nec tollit actio personalis soluꝫ. nam ille qui p̄omisit vsumfructum tenetur ad factum hoc est ad patientiam istam patientiam nunq̄ tradit perfecte: lz enim patiatur te frui hodie forte nō patietur cras. ideo actio personalis adhuc nō durat: qz vna cum vsufructu extinguit. ita etiā dicit in. l. plurib⁹. de verbo. obli. ꝛ credo qō ista gl. dicat veritatē. Ultramontani vero insurgūt ꝓtra eā ꝛ dicūt qō ille q̄ pmittit seruitutē nō pmittit factū: sed ius vt hic refert ℣. et hoc tāgit in. l. ij. circa p̄in. de verb. obli. ꝛ ibi būc passum examinaui pfecte ꝛ sustinui gl. nostrā cōtra impugnationem vltramontanorum.

Exliberis. Hec lex hz vnū diffícilem passum valde breuiter dicit. Si filius cui est vsusfructꝰ cōcessus ante patrē decedit vī cōtemplatione patris cōcessus: sed si pater p̄ius decedat cōtemplatione filij. h. d. Diuidit in duas partes. Primo loquit qñ filius vel seruus p̄decesserit. scōo qñ pater predecesserit. Ité in p̄ima loquit de filio ꝛ seruo. Jn scōa de filio tantum. Scōa ibi neq̄ si pater ꝛc.

¶ Op. de. l. q vsusfructus. ℣. fi. ff. e. So. bicvsusfructus fuit relictus cōtēplatione patris vel dñi. ibi contēplatione serui. ita dicit gl. hoc ibi constabat.

¶ Op. de. l. si filio. ff. de vo. cā mor. Sol. eo. modo.

¶ Opp. de ver. obli. l. si ita stipulatus. ꝛ de iureiuran. l. sed ꝛ si vnus. ℣. si. Sol. ibi in his q̄ coherent mere persone filij ita qō patri nō acquirit. ¶ Ité oppo. ꝛ istud est difficile videt qō hec lex nō possit procedere aliquo iure neq̄ antiquo neq̄ iure nouo. nā aut hic relictus erat vsusfructꝰ ex causa castrensi vel quasi: ꝛ tunc persona patris nullo modo attendit: qz sibi nihil querebat. vt vidistis in. l. cū opz. ℣. exceptis. j. de bo. que libe. ad mace. l. ij. Aut loqueris in aduentitijs ꝛ pfectitijs. ꝛ tunc de iure antiquo acquirebāt in totum patriz in nullo attendebat persone filij. hic dicit cōtra ergo male. Si loqueris de iure bodierno in castrēsi vel q̄si vel pfectitio nihil est immutatum in aduētitio querit ipse filio. ergo eius morte debuit extingui. ꝛ tamen hic in p̄incipio dicit qō remaneat apud patrē. dicūt quidā qō in p̄in. loquitur qñ constat qō fuit relictus vsusfructus cōtēplatione patris. in fine loquit qñ cōstat qō fuit relictus cōtēplatione filij. Jstud nihil est dicere. hec distinctio bulus legis nihil operaꝫ vtrū pater decedat p̄imo vel post. Preterea tex. si eū respicis. loquit in dubio[a] vt ptz ex fine. ibi plerūq̄ verisimile. cū em respicis qō verisimile est apparet qō nō est certū. ¶ Pro huius declaratione quicqd dicant hic doct. Nos debemus hic p̄imo aduertere qñ relinquit filio vtrum videatur relictū[b] contemplatione patris aut contēplatione filij. Circa qō ℣. in. l. si filius. ff. de do. cau. mor. ꝛ in. l. filio. de condi. ꝛ demon. vidēt distinguere: an fiat mentio patris vel non: vt qñ fiat mētio patris videat relinq̄ contēplatione patris. vt. l. cū aligs. j. de iure deli. lz ego reperio in quodā suo cōsilio ipm cōsuluisse aliter qō ī dubio videt relictū cōtēplatione filij per banc. l. in fi. Et istud puto verius cum distinctione quā dicā. j. nā in dubio nomē patris vel pater videtur adijci causa demonstrationis. ꝛ si in ea erretur nō vitiat vt. l. bis verbis. ℣. fin. ff. de bere. instī. ¶ Circa hoc debemus breuiter sic dicere. p̄imo si est certū vel ex aliquibus coniecturis potest apparere cuius contemplatione relinquatur stamus illi certo. vt l. si plures. ℣. in arrogato. de vulg. ꝛ pup. ꝛ. ff. pro so. l. socium qui in eo. facit qō habuistis notatum in. l. cum oportet. in p̄inci. de bo. que libe. Si vero non apparent: aduerte quandoq̄ sit mentio patris ꝛ patrie potestatis: tunc in dubio videtur relictum contemplatione patris. vt. l. filio. de condi. ꝛ demon. nisi expresse esset relictum in tempore existentie sui iuris. vt. l. mulier. in p̄in. ad trebel. l. si mater. j. de insti. ꝛ substi. Si vero fit mentio patris tantū ꝛ nō patrie potestatis: tunc aut illud quod relinquit est illud ex quo nihil pōt queri. et tunc in dubio videt relictū contēplatione patris. ar. ff. de stip. ser. l. j. ℣. si seruus. ꝛ l. verum. ℣. si cōmuni seruo. ff. pro so. facit ad hoc qō not. in. l. post mortem[c]. ff. qō ex fac. tuto. ꝛ. l. cū post. ℣. j. ff. de admi. tuto. ꝛ ita debet intelligi. l. cum quis. j. de iure delibe. Si vero filio potest queri tunc in dubio videtur relictum cōtēplatione filij. vt bac. l. in fine. ꝛ persona patris videtur adiecta ad demonstrationem. vt. d. l. bis verbis. in fi. Si vero est dubium vtrum filio possit queri vel non: sed pendet ex futuro eventu ille futurus eventus inspicitur ꝛ scōm illud futurum euentum iudicamus contēplatione patris vel filij. hic est casus hic. vt. j. declarabo. Debes em̄ scire qō qñ filio relinquit vsufructus ex causa adnētitia: tz ipse sit fructuarius: tñ cōmoditas fructuū pertinet ad patrē. vt not. in aut. idem est. j. de bo. que libe. Si igitur filius decedit viuo patre hic euentus declarat qō filio nihil potest queri. ꝛ ideo p̄sumitur isto casu contemplatione patris relictum et patri dicatur vsusfructus questus. vt in p̄inci. l. sed si pater decedat p̄imo hic euētus declarat quod filio potest queri: quia est sui iuris effectus. ideo videtur contemplatione filij relictum hic est casus in secunda parte huius. l. ꝛ ideo in hac parte non repetitur de seruo: quia ipsi siue viuo siue mortuo domino nihil potest queri: ꝛ ideo semper in dubio inspicitur persona domini. ita debetis intelligere banc materiam.

¶ De seruitutibus et aqua. Rubrica.

¶ Continua vt in glo. ꝛc.

1 ℣ Seruitus altius nō tollendi qō sola ꝓhibitione acquiratur.
2 Seruitus itineris acquiritur secuto cursu. ℣℣. dierum.
3 Jn seruitute aqueductus per p̄imū actum inducit quasi possessio.
4 Bona fides q̄si requiratur ad p̄scribendam libertatem.
5 Possidere p̄ecario respectu alterius non dñi qñ p̄scribatur.
6 Contra nescientem: nec contra possidentem vi vel clam vel p̄ecario nō p̄scribo seruitutem. et nu. 7.
8 Patientia tyranni occupantis ciuitatem non p̄stat alicui ius p̄scribendi bona illius ciuitatis.
9 Ciuitates q̄ sunt vse mero ꝛ mixto imperio vacante an p̄scripserint.
10 Jn positionibus ad probandam p̄scriptionem debet poni de sciētia aduersarij.

Equas. Ista lex p̄imo legit tribus modis. et quelibet lectu. est bona ꝛ nota. Breuiter dicit scōm p̄imā. Seruitus que hz causam cōtinuā acquiritur spatio longi temporis si p̄scribens fuerit bonefidei. h. d. ¶ Oppo. ad istā lect. de text. huius. l. j. in p̄in. que loquitur in secunda persona. in fine loquitur in tertia persona. Preterea in fine dicit is qui pulsatur. vnde videt qō referatur ad reum conuentum qui edificauit non ad actorem: sed secundum casum quem posui ista verba referuntur ad actorem quare male. Solu. expone is qui pulsatur: ideſt tu qui pulsaris. scōm istam lectura.

¶ Item oppo. quod fine possessione p̄scriptio non procedit. vt. l. fine possessione. ff. de vsucapi. sed licet domus tua sit depressa ꝛ mea sit alta. ego nullam habeo possessionē seruitutis. ergo nullo modo p̄scribo.[d]

1 Glo. huius gratia dicit hic ꝛ alibi quod in hac seruitute altius nō tollendi: tunc acquiro quasi possessionem quando vicinum volentem altius tollere prohibeo. vt. l. fin. ff. quemadmo. ser. amit. ꝛ ibi not. ¶ Circa hoc oppo. ꝛ videtur quod non sufficiat sola prohibitio ad acquirendam istam quasi possessionem: sed requiritur cursus. ℣℣. dierum. vt. l. p̄ima. ℣. j. de iti. actuq̄ p̄inā. Solu. quedam sunt seruitutes negatiue. ꝛ in istis acquiritur quasi possessio per solam prohibitionē. vt hic: quedam sunt seruitutes affirmatiue. vt quod liceat ire ꝛ agere aquam ducere ꝛ similia. ꝛ in istis quedam sunt in quibus potest esse vsus per modum facultatis cuiusdam. vt ire per fundum tuū. de hoc cuilibet est facultas donec prohibeatur. vt. l. diuus. ff. de ser. rusti. p̄edi. et. l. ij. ℣. j. de acquiren. re. do. tunc non acquiritur quasi possessio per p̄imum actum nisi cursu secuto. ℣℣. dierū. vt. d. l. j. de iti. actuq̄ p̄inā. quādoq̄ vsus non potest esse per modum facultatis: vt si quis ducat aquam per fundum tuum: tunc per p̄imum actum inducitur quasi possessio. vt. l. j. in p̄inci. ℣. qui autem. ff. de aqua quo. ꝛ estiua. Qualiter autem hoc probetur non vi aut clam neq̄ p̄ecario. dic vt in. d. l. j. ℣. j. de iti. actuq̄ p̄inā. Secundo legitur ista lex ꝛ breuiter hoc intendit. Libertas seruitutis altius non tollendi queritur longo tempore ab eo qui bona fide fuerit in quasi possessione libertatis. hoc dicit. ¶ Nota secundum banc lectu. quod ad p̄scribendam libertatem requiritur bona fides. ¶ Oppo. ad banc lectu. de text. qui dicit vicem seruitutis. Solutio. dic seruitutis: scilicet amisse: vel aliter dic ꝓprie, sicut enim quando scholaris perdit famulum suum oportet quod ipsemet sit sibi famulus. ita qñ domus amittit seruitutem ipsamet sibi efficitur serua. ¶ Opponit secundo

secundo qō nō requiratur bona fides: vt. l. sequit ℣. si quis viā. ff. de vsuca. Solu. qñq̄ querit de prescribēda libertate p̄sone tunc fine dubio requirit bona fides. vt. j. de p̄scrip. long. tēp. que. p liber. p totum. qñq̄ tractat de p̄scriptiōe libertatis a seruitute reali: tūc fi quidē ad constituendā quasi possessionē huius libertatis requirit factū hois: tunc requirit bona fides hic est casus hic. nā adhocvt sim in quasi possessiōe libertatis requirit q altius edificem ita nota. ff. quēad. ser. amit. l. hec aūt iura. Si vero ad factū p̄scribētis non requirit factum bominis: ꝛ tunc nō est necesse. vt. d. l. sequit. ℣. si quis viam. ¶ Querit gl. fm istā lec. quid si p̄scribēs possidebat p̄cario respectu alteri⁹ nō respectu oñi: an p̄scribat glo. dicit q nō. ꝓpter generalitatem hui⁹. l. ꝛ. ff. quēad. ser. amit. l. fin. de aqua plu. ar. l. fi. Jn contrariū facit vti pos. l. j. in fin. cū seq. glos. non soluit dīc q̄tum ad cōseruandum possessionē per interdictum retinēde possessionis sufficit q ab ad uersario vitiose non possidēdi: sed q̄tū ad acquirendum per p̄scriptionē requirit q a nemine vitiose possideam: ita loquit hic: sed in tertia lectura bene iuter dicit patientia eius qui vi aut clam vel precario possidet. nō tribuit alteri ius[a] seruitutis p̄scribende. h. d. ¶ Not. q ista est magis notabilis lect. ad infinitas res. ¶ Nota. q dixi tibi in summario huius ratio est ista:[b] qz in istis iuribus incorporalibus nō cadit aliqua possessio: sed quasi possessio dicitur patientia aduersarij: vt. l. penul. ff. de serui.

a ¶ Tribuit alteri ius. vide barto. in l. p̄ori. et in. l. j. de aqua plu. arcend. 7
b ¶ Ratio est ista. vide q̄dixi post barto. i. l. p̄scrip. ad fi. ℣. si ℣ ius vel vtili. pu. ꝛ qō no. in. c. cū ecclesia. de cā poss. Adde bar. in. l. qui fundū. ff. quemad. ser. amit. bal. et bic vī tenere ℣ bar. in vlti. col. p bal. in. l. c p̄ori. in. v. col. 9
c ¶ Et ideo etiā an ciuitates ita alie p̄scripserint ℣ imperium. vide bart. in l. j. ℣. deniq̄. ff. de aq̄ pln. arce. ꝛ. l. na turaliꝛ. ff. de vsuca. moderniores in. c. j. de p̄scrip. ꝛ nota ut ad domi. Anto. Andre. barba. 1

Tribuit alteri ius. vide barto. in l. p̄ori. et in. l. j. de aqua plu. arcend.

Ratio est ista. vide q̄dixi post barto. i. l. p̄scrip. ad fi. ℣. si ℣ ius vel vtili. pu. ꝛ qō no. in. c. cū ecclesia. de cā poss. Adde bar. in. l. qui fundū. ff. quemad. ser. amit. bal. et bic vī tenere ℣ bar. in vlti. col. p bal. in. l. c p̄ori. in. v. col.

Et ideo etiā an ciuitates ita alie p̄scripserint ℣ imperium. vide bart. in l. j. ℣. deniq̄. ff. de aq̄ pln. arce. ꝛ. l. na turaliꝛ. ff. de vsuca. moderniores in. c. j. de p̄scrip. ꝛ nota ut ad domi. Anto. Andre. barba.

d ¶ De modico plus dicio. de quo plene alex. post imo. i. d. l. j. ℣. fi. de oper. no. nuntia.

Andr. Pomate.

¶ Cōtinuam aut nō. ꝛ vide aliqd p seli. in. c. d ārta. co. ℣iij. ꝛ preceden. de p̄scrip. ꝛ alex. ℣. f. lxix. in. j. dub. vol. v. vbi in spē ponit de ductu aq̄ ꝛ que requirant ad illi⁹ acquisitionē ꝛ vide alex. cōsi. cviij. col. j. ad fin. vol. ij. ꝛ ibi in. ij. co. dicit q̄ ser uitus aqueductus dī pdialis et imo est necesse q dicēs illā acq̄siuisse ꝑbet limitate cui pdio acq̄fuerit et ibi ēt ponit q̄tū regrat ad talē p̄scriptio nem.

¶ Et. d. ℣. pōt tñ vn⁹ allegare titulū ꝛ fundare intentionē suā ex eo qz p̄sumit ex diuturna patiētia oñiz: vt no. in. l. cū de in rem verso. de vsur. vbi vide bar.

Andr. Pomate.

¶ Cautus semp. vide ℣anoz. cōsi. ℣viij. col. fi. vol. ij. ꝛ ℣f. ℣iij. co. fi. vo. ij. ꝛ ℣fi. ℣vj. col. iij. eo. vo. ꝛ alex. cviij. col. i. ad fi. vol. ij. ꝛ aliquid per cū. vj. vol. ꝛ Feli. in. c. de quarta col. pen. in ℣. dū subdit abb. de p̄scrip.

¶ Prescribit. Hoc intelligatis vtruz in seruitutib⁹ habētibus cām cōtinuā. sec⁹ si discōtinuā. vt no. bald. in d. l. j. ℣. j. ō iti. actu. p̄inā.

Seruitus altius nō tollendi qō sola ꝓhibitione acquiratur.
Seruitus itineris acquiritur secuto cursu. ℣℣. dierum.
Jn seruitute aqueductus per p̄imū actum inducit quasi possessio.
Bona fides q̄si requiratur ad p̄scribendam libertatem.
Possidere p̄ecario respectu alterius non dñi qñ p̄scribatur.
Contra nescientem: nec contra possidentem vi vel clam vel p̄ecario nō p̄scribo seruitutem. et nu. 7.
Patientia tyranni occupantis ciuitatem non p̄stat alicui ius p̄scribendi bona illius ciuitatis.
Ciuitates q̄ sunt vse mero ꝛ mixto imperio vacante an p̄scripserint.
Jn positionibus ad probandam p̄scriptionem debet poni de sciētia aduersarij.

Equas. Ista lex p̄imo legit tribus modis. et quelibet lectu. est bona ꝛ nota. Breuiter dicit scōm p̄imā. Seruitus que hz causam cōtinuā acquiritur spatio longi temporis si p̄scribens fuerit bonefidei. h. d. ¶ Oppo. ad istā lect. de text. huius. l. j. in p̄in. que loquitur in secunda persona. in fine loquitur in tertia persona. Preterea in fine dicit is qui pulsatur. vnde videt qō referatur ad reum conuentum qui edificauit non ad actorem: sed secundum casum quem posui ista verba referuntur ad actorem quare male. Solu. expone is qui pulsatur: ideſt tu qui pulsaris. scōm istam lectura.

¶ Item oppo. quod fine possessione p̄scriptio non procedit. vt. l. fine possessione. ff. de vsucapi. sed licet domus tua sit depressa ꝛ mea sit alta. ego nullam habeo possessionē seruitutis. ergo nullo modo p̄scribo.[d]

1 Glo. huius gratia dicit hic ꝛ alibi quod in hac seruitute altius nō tollendi: tunc acquiro quasi possessionem quando vicinum volentem altius tollere prohibeo. vt. l. fin. ff. quemadmo. ser. amit. ꝛ ibi not. ¶ Circa hoc oppo. ꝛ videtur quod non sufficiat sola prohibitio ad acquirendam istam quasi possessionem: sed requiritur cursus. ℣℣. dierum. vt. l. p̄ima. ℣. j. de iti. actuq̄ p̄inā. Solu. quedam sunt seruitutes negatiue. ꝛ in istis acquiritur quasi possessio per solam prohibitionē. vt hic: quedam sunt seruitutes affirmatiue. vt quod liceat ire ꝛ agere aquam ducere ꝛ similia. ꝛ in istis quedam sunt in quibus potest esse vsus per modum facultatis cuiusdam. vt ire per fundum tuū. de hoc cuilibet est facultas donec prohibeatur. vt. l. diuus. ff. de ser. rusti. p̄edi. et. l. ij. ℣. j. de acquiren. re. do. tunc non acquiritur quasi possessio per p̄imum actum nisi cursu secuto. ℣℣. dierū. vt. d. l. j. de iti. actuq̄ p̄inā. quādoq̄ vsus non potest esse per modum facultatis: vt si quis ducat aquam per fundum tuum: tunc per p̄imum actum inducitur quasi possessio. vt. l. j. in p̄inci. ℣. qui autem. ff. de aqua quo. ꝛ estiua. Qualiter autem hoc probetur non vi aut clam neq̄ p̄ecario. dic vt in. d. l. j. ℣. j. de iti. actuq̄ p̄inā. Secundo legitur ista lex ꝛ breuiter hoc intendit. Libertas seruitutis altius non tollendi queritur longo tempore ab eo qui bona fide fuerit in quasi possessione libertatis. hoc dicit. ¶ Nota secundum banc lectu. quod ad p̄scribendam libertatem requiritur bona fides. ¶ Oppo. ad banc lectu. de text. qui dicit vicem seruitutis. Solutio. dic seruitutis: scilicet amisse: vel aliter dic ꝓprie, sicut enim quando scholaris perdit famulum suum oportet quod ipsemet sit sibi famulus. ita qñ domus amittit seruitutem ipsamet sibi efficitur serua. ¶ Opponit secundo

Jaquam. Seruitus que hz cām continuā acquirit longo tpe: nisi fuerit interrupta h. d. ¶ Nota. q aqueductus p̄scribitur. longo tpe. ¶ Not. q ad hāc p̄scriptionē requirit scientia aduersarij. ¶ Not. q talis p̄scriptio interrumpitur. ¶ Oppo. ꝛ vī q p̄scribat exemplo rerū immobiliū q̄ res imobiles non p̄scribunt fine titulo: vt. l. nullo. ℣. de rei ven. sed seruitutes p̄re-

Equas. Ista lex p̄imo legit tribus modis. et quelibet lectu. est bona ꝛ nota. Breuiter dicit scōm p̄imā. Seruitus que hz causam cōtinuā acquiritur spatio longi temporis si p̄scribens fuerit bonefidei. h. d. ¶ Oppo. ad istā lect. de text. huius. l. j. in p̄in. que loquitur in secunda persona. in fine loquitur in tertia persona. Preterea in fine dicit is qui pulsatur. vnde videt qō referatur ad reum conuentum qui edificauit non ad actorem: sed secundum casum quem posui ista verba referuntur ad actorem quare male. Solu. expone is qui pulsatur: ideſt tu qui pulsaris. scōm istam lectura.

¶ Item oppo. quod fine possessione p̄scriptio non procedit. vt. l. fine possessione. ff. de vsucapi. sed licet domus tua sit depressa ꝛ mea sit alta. ego nullam habeo possessionē seruitutis. ergo nullo modo p̄scribo.[d]

1 Glo. huius gratia dicit hic ꝛ alibi quod in hac seruitute altius nō tollendi: tunc acquiro quasi possessionem quando vicinum volentem altius tollere prohibeo. vt. l. fin. ff. quemadmo. ser. amit. ꝛ ibi not. ¶ Circa hoc oppo. ꝛ videtur quod non sufficiat sola prohibitio ad acquirendam istam quasi possessionem: sed requiritur cursus. ℣℣. dierum. vt. l. p̄ima. ℣. j. de iti. actuq̄ p̄inā. Solu. quedam sunt seruitutes negatiue. ꝛ in istis acquiritur quasi possessio per solam prohibitionē. vt hic: quedam sunt seruitutes affirmatiue. vt quod liceat ire ꝛ agere aquam ducere ꝛ similia. ꝛ in istis quedam sunt in quibus potest esse vsus per modum facultatis cuiusdam. vt ire per fundum tuū. de hoc cuilibet est facultas donec prohibeatur. vt. l. diuus. ff. de ser. rusti. p̄edi. et. l. ij. ℣. j. de acquiren. re. do. tunc non acquiritur quasi possessio per p̄imum actum nisi cursu secuto. ℣℣. dierū. vt. d. l. j. de iti. actuq̄ p̄inā. quādoq̄ vsus non potest esse per modum facultatis: vt si quis ducat aquam per fundum tuum: tunc per p̄imum actum inducitur quasi possessio. vt. l. j. in p̄inci. ℣. qui autem. ff. de aqua quo. ꝛ estiua. Qualiter autem hoc probetur non vi aut clam neq̄ p̄ecario. dic vt in. d. l. j. ℣. j. de iti. actuq̄ p̄inā. Secundo legitur ista lex ꝛ breuiter hoc intendit. Libertas seruitutis altius non tollendi queritur longo tempore ab eo qui bona fide fuerit in quasi possessione libertatis. hoc dicit. ¶ Nota secundum banc lectu. quod ad p̄scribendam libertatem requiritur bona fides. ¶ Oppo. ad banc lectu. de text. qui dicit vicem seruitutis. Solutio. dic seruitutis: scilicet amisse: vel aliter dic ꝓprie, sicut enim quando scholaris perdit famulum suum oportet quod ipsemet sit sibi famulus. ita qñ domus amittit seruitutem ipsamet sibi efficitur serua. ¶ Opponit secundo

Jaquam. Seruitus que hz cām continuā acquirit longo tpe: nisi fuerit interrupta h. d. ¶ Nota. q aqueductus p̄scribitur. longo tpe. ¶ Not. q ad hāc p̄scriptionē requirit scientia aduersarij. ¶ Not. q talis p̄scriptio interrumpitur. ¶ Oppo. ꝛ vī q p̄scribat exemplo rerū immobiliū q̄ res imobiles non p̄scribunt fine titulo: vt. l. nullo. ℣. de rei ven. sed seruitutes p̄re-

Universidad del Rosario Archivo Histórico

¶ Concedi alteri. a Si cõcessi aquedu ctũ vni an possim postea ꝛcedere alteri. vide bar.i.d.l. in ꝛcedẽdo.ꝛ in.l. quominus. i fi.v. q.ō flumi. ꝛ qō no. bart.in.l.per agrũ j.eodem.

Andr. Pomate.

b ¶ Altius. solũ est. limita istã regulã. iz. modis vt per ce pol.in trac.suo seruitu.ꝑdi.rusti.i ti. de solo seu area. ꝛ exrriz. quarũ limitationũ refert qua tuo: Jaſ.i.l.ex hoc iure.in.ij.col.in v. no. ibi edificia tollere.ff.de iusti.ꝛ iure se extẽdit circa limitationẽ de eo qui ob inuidiã vel odiũ vellet edifica re ꝛ vide istã.l.alĩ ter p aleg.cõſi.gy.i pn.vol.v.ꝛ pano. cõſi.lvij.col.iiij. in ij.dub.in.ij.vol. et b vide q̃ scripſi post bar.in.l.q̃ro.ff. de ſer.vꝛb.ꝑdi.ꝛ aleg. cviij.colũ.j.vo.ij.ꝛ clxxiij.eo. volu.ij.

c ¶ Per agrũ. vide ad ea q̃ habenẽ et etiã q̃ no.bar.i.l.ij. j.ne qd i publico.

p ¶ Cũ talis. Tẽpo re duplicato.bal.ꝛ ang.in.l.cũ notiſſi mi.ij.i his de pſcri. xxx.anno. tenent qō istud tẽpus nul lo mō possit trans cendere.xxx.ann.

e ¶ Cum aũt aper c tiſſimi. vide aleg. post ang.i.l.ſi pus in.cvj.col.ff.ō ope. no.nũ.ꝛ pro singu. alle.ibi imo.in ſi.ꝛ allegãs post bar.i l.ij.opi.tertie par tis et alij casus in quibus ipso iure ponunt.vide i.l.ij. in fine cum.seq. de aqua pln.arcẽ.

tium vni an possit postea cõcedi alteri⁹ vꝫ q̃ non vt.l.in cõcedendo.cũ.l.ſe.ff.de aqua plu.ar.ꝛ.ff. de ſerui.ruſt.ꝑdi.l.per quẽ.in Jtium.ff.de aqua.q̃ti.ꝛ esti.l.lucio.de ſerui.ruſti. ꝑdi.l.ij.ſ.ſi aqueductus. Solu.aut ex eo q̃ ꝛcedit ſecundo nocet priori ꝛ nō valet ꝛcessio.vt in primis allegationibus aut prio ri nō nocet ꝛ valet concessio.vt in ſecundis allega tionibus.ꝛ ita fuit determinatũ bononie in q̃stione inter fratres predicatores ꝛ minores cum cõ prius concessit aquã fratribus minoribus:ꝛ post ea cõcessit predicatoribus vel econtra q̃ potuerũt facere ex quo aqua sufficiebat vtriq̃. ¶ Quero vtrum ille cui cõcessa est seruitus possit a alij ꝛcede re.dic vt gl.ꝛ bene.

Si quid pars. In cõfessoria venit vt res in pristinũ statum deducaẽ ꝛ damnum re sarciatur.b.d.

Reses prouincie. Omnis charitas incipit a ſeipſo.ad poc allegat ista lex ꝛc.

Si manifeste. In aqueductu antiqua cõsuetudo seruanda est.b.d.Glo.inducit istã.l.in arg.ad qõnem de molẽdino.de quo nõ tangit nisi hic ꝛ in.l.ſi qs ex argẽtarijs.ſ.ſi initium.de edẽdo.ꝛ.l.quominus.ff.de flumi. et ibi hec oia ꝛ multas alias questiones ꝛ quicq̃d pōt in illa materia occurrere intẽdo tractare in repetitio ne illius.l.quominus.

A Ltius. Solum est⁹ liberũ vsq; ad celũ nisi seruitus sit imposi ta ꝛ in parietẽ alterius nemo pōt fenestrã facere.hoc dicit.ista lex ꝛc.

Dicens seruitutẽ nõ deberi habet intentionẽ fundatã de iure communi.

Si in edibus. Qui edifica nit ℈ debitã seruitutẽ cogit tollere.als non pōt pro biberi altius edificare.b.d. ¶ Nota ex hac.l.ꝛ.l.precedẽti.† qō fundata est intẽtio de iure cõmuni eius qui dicit seruitutẽ non deberi siue sit actor siue reus vnde aduersario incũbit onus pro bandi: vt in istis duab⁹ legibus.de quo in.l.ſicuti. ſ.ſi querã.ſi serui.vẽdi.ꝛ plene dixi in.l.ſi prius.ff. de no.ope.nun.

Si tibi. Quilibet in suo pōt facere qō vult nisi faciat ꝗra debi tam seruitutẽ.b.d.

Ager agrum. Non pōt quis ire per agrũ alienum si per viam publicam ire pōt.b.d.vide gl. que facit ad questionẽ.Tu ab initio duxisti aquaz ex flumine publico ad domũ in qua habes vnum molendinum.Et ego ex alia parte duco ex eodẽ flu mine aquã ad aliud molẽdinum cũ tanta sit aqua que sufficit vtriq̃.tu vis me impedire dicẽs q̃ ido mo tua vis ponere plura molẽdina. certe non po tes.debet eã inspici modus ab initio sumptus q̃ tantum pro vno molẽdino ducebas nec debes cu rare qō postea debet augeri ꝛc.

Sicut vsumfructuz. Seruitutes reales nõ vtendo perduntur spatio longi temporis.

Episcopus qui habet visitationẽ vna die cu iuslibet anni in monasterio istud ius nõ vtendo p dit tẽpore duplicato.

Cum talis. Jsta est singula ris leg. Bzeuiter dicit Seruitus que hz vsum discõtinuũ perdit tpe duplicato ᵇ.b.d.nota.lex ad multa. ¶ Op.ff.si serui.amit.l.si fit.glo. soluit tene solutionẽ Jo.hic positã.† Jsta lex facit ad questio nem de episcopo qui dz habere visitationem vna die cuiuslibet anni in monasterio.ꝛ istud ius non vtendo pereat tẽpore duplicato ꝛc.

Cum autẽ apertissimi.

Et forte iste.ſ.non est alibi fm vnã lec.que dicit Si area non pōt habere ventũ:nisi ex vna parte ꝑdio vicino ipso iure seruit? est imposita ne alius tollat ꝛ ventũ impediat.boc dicit.

¶ De lege aquilia. Rubrica.

Ex morte. Ex morte serui pōt agi ciuiliter ꝛ criminaliter.b.d. ¶ Tractat hic materiã.l.j.quãdo ci.ac.crimi.preiu.ꝛ ibi etiam dicit.et dic vt ibi.ꝛ.l.ij.ſ.j.ff.vi bono.rap.

f Contra negantem. Actio legis aquilie crescit cõtra inficiẽtem.boc dicit.

De pecoribus. Vide glo. Jsta glos. nihil dicit: qꝛ ad hoc vt competat directa actio legis aquilie oportet q̃ detur damnum de corpore in corpus quia verba legis aquilie in primo capite dicunt si quis hominem quadrupedem vel pecudem occiderit.In ſecundo dicit si quis arserit fregerit ruperit ꝛc.et sic loquitur quando datur dãnum de corpore in corpus.et tunc datur directa:alias autem vtiles:qꝛ non haberent locum hec verba:boc dicunt omnes leges allegate.

¶ De iudicio familie herciscunde. Rubrica.

Si non omnem. Si qd hereditatis ad diuisum hoc iudicio agitur et diuiditur.b.d. ¶ Oppo.ff. eodẽ.l.ſi filia.ſ.familie. tene vltimam solutionem quod hec solutio fuit facta extra iudicium ꝛc.

f ¶ Contra negatẽ. ꝛ banc.l.limita.vt singu.dicit bar. in l.idẽ.ſ.j. de vſufr. legato. bald. in.l. ea q̃.de cõdi. inde. et ibi etiã dicit q̃ ab hac pena exc̃ntur qs propter iuſſũ errorẽ et ibi etiã subdit q̃ ſi p dãno dato agerẽt criminaliter non crescit p inficiatio nẽ ꝛ vide que dixi post bar.in.l.eũ q̃. de iureiur.ꝛc.

¶ Vxor tua.p bar. in.l.ſi cũ dotem.ſ. transgrediamur. ſolu.matri.

¶ Jure diuisa.vi de aliqd per gl. in l.bona.j.eo.

g Vxor tua. Jn boc iudicio filius deducit precipuã dotẽ vxoris sue viuentis vel post mortem pa tris defuncti.b.d. ¶ Quero quid ſi vxor filij decedit in vita patris.Lyn.tãgit hic ꝛ bene:vt dixi tibi in.l.j.de bo.ma.dic vt ibi.

Duersus. Hoc iudicium exclu dit crimẽ exp̃late be reditatis.

Si filius. Castrensia in diuisione deducunt precipua. secꝰ si nõ sunt castrensia.

Ipsius. Uolũtas vltima pōt mutari taciter exp̃sse. boc dicit.

1 Nomina debitorum non diuiduntur sed assignantur.

2 Res immobiles q̃ per diuisionem demonstrãtur.

3 In hominibus fit diuisio fm.l.gij.tabu.

Aque. Nomina per boc iudi cium non veniunt; diuidẽda cũ sint ipso iure diuisa.ᵇboc dicit. ¶ Oppo.de.l.plane.ff.eodem.So.nomina non veniunt diuidenda: vt hic. sed veniunt assignanda vt ibi. ¶ Oppo.q̃ idem videtur in rebus immobilibus cum ipso iure sint diuisa quoniam quilibet ibi habet partem suam. Respondeo† ille portiones que sunt pro indiuiso non pos sunt ad oculũ demonstrari:vt.l.menia.ſ.duobus. de lega.ij.sed per diuisionem postea potuerunt de monstrari nõ antea:sed† in hominibus non potest fieri aliter diuisio quam facta fit per.l.gij.tabula. boc dicit.

Jqua. In boc iudicio habetur ra tio fideicommissoꝛum ꝛ prelegatorum.

Ona. Pro pluribus heredibus di uidendis pōt vnũ fami. herciscun.iudicium intentari.b.d.fm lec. magis notabilem ꝛc.

Non est

a ¶ Diuidere. Sed nũqd pater possit feuda vel castra di uidere inter filios pſertim pupillos. bal.in.c.j.in pn.de pbi.feu.alic. p fe a de.dicit q̃ nõ:tũ ſi filius est eꝰ heres nisi seruet volũtatem patris tenẽ p stare intereſſe.ō le ga.j.l.vnũ ex fami lia.ſ.ſi vnus.

b ¶ Certũ.vide in.l. si frater a fratre iũ b cta gl.ĩ ver.secut⁹. de ꝛdi.inde.an aũt peculiũ profectitiũ veniat cõserendũ bar.q̃ nõ in.l. filie lz.j.de col.vbi tex. 2

Andr. Pomate.

c ¶ Solu.dicit gl.li mita istã gl.vt per aleg.i.l.q rome.ſ. duo fratres.ỽ.i ea. ibi nisi fuerĩ sciẽs. ff.de verb.obli.

d ¶ Nõ est not.tene mẽti singulariter gl.ꝛ vide bar.in.l.q rome.ſ.duo ffes. in.gj.q.de ỽ.ob. lu cius in vltima.qõ.

e ¶ Not.q.No. pulchrã.q.gl.in mate ria feudi. adde tũ q̃ dicit bal.in.c.j. c ſ.ꝓterea ducaꝛ.de probi.feu.alie.p fe de.q̃ duo fratres d marchiones diuiduñt sed hoc qualiter intelligi debe at in.c.iperator⁹ lo tbari.in vſi.feudo.

f ¶ Filie cui⁹.ꝛ vide bal.in.l.q̃ dotis.ff. e solu.ma.ꝛ ibi vide aleg.post imo.refe rentẽ duos alios intellect⁹ ad istã.l. sed hãc.l.limita.ꝛ intellige: vt hic p bal.in.v.col.ꝛ adõ bar.in.l.ſi.de pe.lega.ꝛ ℈ bart.hic tz bal.hic. in.ij.q. in iiij.co. Adde ad.q. bar.ro.consi.cxlv. bal.ꝛſi.cxiij.l.lib.

✳ ¶ Pro cõcordia. Aduerte q̃si rẽ ali quã emit pẽ noie filij ꝛstituti in eius ptãte quẽ sibi non tradidit presumit solũ pater noie filij accõmodasse in in strumẽto ita bart. hic in bac.l.filie cu ius.ꝛ i.l.iij.C.ſi qs alteri vel sibi.quã ipse legit.p prima. ꝗrarius tñ allega tur in.l.ſi pẽ.ff.de dona.ꝛ in.l.ſi.ō pe cul.leg. Tu dic q̃ corrupte allegaẽ ℈

Mon est. Hec actio est bonefidei et in ea habeẽ ratio fructuũ b.d.vide gl.q̃ dicit quot modis accipiaẽ ti tulus no.ꝛ signa.doc.ponũt in.l.cogi.ſ.de peti.be dita.quãdo repetũt illam ꝛc.

Quoties. Testator pōt inter suos heredes diuidere⁸ sal ua falcidia.et clausula generalis determi nat per ſpecialem clausulam precedentem.boc dicit.

Inter filios. Hereditas pa tris debet diui di equaliter inter filios.

n Diuideo. In diuisione nõ est ne cessaria scriptura.b.d.

Certum. ᵇ Profectitia veniũt diui denda ꝛ debitum vnius fratris nõ onerat alios:nisi de eius pecu lio profectitio.b.d.

g Socius scienter accipiẽs rẽ aliẽnã pro sua pte in diuisione re euicta qō non agat cõtra socium.

Si vni ex duobus fratribus eueniãt in partẽ bona emphyteotica vel feudalia:alteri allodialia ꝛ si emphyteotica reuertant ad dñm ex dispositione cõtractus:quando cõtra babentem allodialia pos sit agi de euictione.

Si familie. Ex contractu diuisionis obligaẽ quis de euictione quatenus socĩ⁹ habet de parte consocij.b.d. ¶ Oppo.ſ. cõia vtri.indi.l.ſi fratres. Sol.ibi scienter vnus accepit pro parte sua rem aliẽnã.bic ignoraẽter ꝛc. ¶ Contra hoc oppo.ꝛ videtur q̃ etiam quando vnus so cius accepit rem alienam scienter alter socius te netur de euictione ſaltem vt reddat quod ad eum peruenit de parte socij sicut dicimus in venditore qui ſaltem tenetur ad restituendum pretium etiaꝫ eo casu quo conuenit vt de euictione non agatur vt.l.emptorem.ſ.ſi.de act.emp. Sol.dicit glos.ꝰ q̃ aliud est in diuisione quo casu vterq; videtur † in se suscipere periculum sue partis quod est notandum.ᵇ facit ad hoc argu.ff.de transac.l.ſi fideicom missorum. vide banc gl.ꝛ not.q̃ est singularis ꝛ te ne menti. ¶ Op.ff.de lega.j.l.ſi domus.ſ.j. Solu. ibi loquitur in re legata.bic in re que ex diuisione obuenit:ꝛ sic est separata materia. ¶ Item oppo. de.l.cum pater.ſ.euic.ff.de leg.ij.ſo.ibi diuisio fuit facta a testatore:bic a iudice vel a partib⁹. ¶ Quero ꝛ est no. questio.ᵉ ponamus† q̃ in diuisione veni ex fratribus obuenit vnum podere totũ propinz quod in quibuſdam partibus vocatur allodium alteri vero fratri obuenit podere vel fundus em phyteoticus contingit q̃ ille frater cui obuene runt res emphyteotice est mortuus relicta filia fe mina.vnde diꝰ fm.l.cõtractus aduocat illas res. Quero an possit agi contra fratrem de euictione glos.determinat q̃ de euictione agi non possit nisi stipulatus esset exp̃resse.vide istam glo.ꝛ tene men ti qꝛ singularis est do.Ri.mal.intelligit istã qñ ex p̃sse stipulatum esset de euictione in hunc casum alias si singulariter esset stipulatus cũ sciret bona esse feudalia ꝛ ex natura feudi eximeret de euictio ne nõ ageretur.arg.ff.de here.vel acti.ven.l.noie.j. de dona.l.sponſe.facit.ff.loca.l.ſi quis domũ.ſ.j.de dam.infec.l.dãni infecti stipulatio pertinet.in pnc. bic non sunt alia.

f Filie cuius. Quod pater noie vnius filij comparuit et tradidit debet eius filio adiudicari.in hoc iudicio habetur ra tio sumptuũ.b.d. super ver. comparuit.i. manualiter tradidit als videt tantum nomẽ filij in instrũ accommodare.ar.j.ſi quis alteri vel sibi.l.ij.de ca stren.pecu.l.j.libro.gij.fm Ray. ¶ Item oppo.de l.ſi donatione.j.de col.Sol.vt ibi. ¶ Jsta.l.allegatur in arg.ad† questionem de filio pro quo pater emit libros vtrum debeat eos habere precipuos g glo.dicit q̃ bec.l.facit pro eo.Ro.ſi.dispu tauit istaz questionem ꝛ determinauit q̃ filius non debet ha bere libros precipuos.et hoc per oẽs alias rõnes que veniũt in aut.et testõ.j.de colla.que cõcludunt q̃ simpleꝛ donatio venit in collatiõe dotis.Uber. de bobio determinauit Jtium. sicut emẽs res quas pater dat filio militi eunti in castris filius debet habere precipuas:vt.l.filius. de castren.pecul. ita illud qõ datur filio studenti dicitur quasi castrense nec venit in collationem.arg.ſ.de inoffi.test.l.ſi. ſ.de aduo.diuer.iudi.l.fori.et.l.aduocati.ꝛ hoc videtur etiam velle Dyn.in.l.j.ſ. sed nec castrẽſe.ff. de colla.bo.ꝛ ibi plene dixi. Sed aduertas istud.p cederet si pater emeret libros ꝛ daret filio iam exi stenti aduocato vel doctori qui pōt quasi castrense habere peculiũ:sed donec filius est in studio nõ dicitur quasi militaris:nec dicit habere quasi castrẽ se peculiũ:nullam enim exercet professionẽ.et ideo tunc videt recurrendũ ad illud qõ hac lege dicit: vt si pater emit et sibi tradidit qõ videt donare et morte confirmat.ideo nõ venit in collatione bono rum:tñ pōt dicere Jtium si vellet vt bic dr in tex.lz in filio iam exĩstẽte aduocato valet donatio incõti nenti ita q̃ pater nõ posset reuocare si vellet: qꝛ est quasi castrẽſe.dixi plenius in.d.l.j.ſ.sed nec castrẽ ſe.ff.de colla.bono.

Incerti iuris. In boc iudi cio habeẽ rõ rerum subtractarũ ꝛ etiam deteriozatarũ. boc dicit.

h In familie. s Jsta lex est sub tilis et allegaui tibi eam multz notabilem in.l.mater. ſ.de rei vendi.nec pōt summariꝛ non posset esse magis breuis: banc.l.allegaui tibi in.l. mater.ſ.de rei vendi.q̃ qñ vendo rem vt alienam ego videoꝛ vendere nomine alieno:ita q̃ pōt habe re ratum vt bic tex.clare dicit.gl.q̃ est hic ponitvna distinctionem valde pulchram.quã vide ꝛ nota.qꝛ est subtilis ꝛ pulchra notabilis ꝛ iam pluries ꝛsului fm eam.

Si cogitatione. Judex in hoc iudi cio debet sequi patris voluntatẽ.b.d.

Seruum cõmunem. Error coheredis nõ facit alteri requirere dñium.boc intendit.

Licet. Pactum coheredũ non preiu dicat creditoribus sed inter ipsos heredes seruaẽ ꝛ suum operaẽ effe ctum.boc dicit.

Ex causa donatiõis. Qui nõ vult succedere non teneẽ vel cogi ꝛ conferre.boc dicit.

1 Uolũtas testatoris imperfecta probat inter li beros qñ est imperfecta ratione solennitatis.

2 Testamẽtum potest probari indicijs dum tñ per duos testes probetur.

3 Unus testis deponẽs directe super maleficio facit indicium.

4 Indicium in maleficijs debet legitime probari p duos testes.

Inter omnes. Uolun tas patris minus solẽnis in diuisione inter li beros est seruanda.secus quo ad extra neos.b.d. ¶ Nota q̃ voluntas imperfecta ꝓbat

Universidad del Rosario Archivo Histórico

c Andr. Pomate.

a ¶Testm pbari. vide ale. p. fi. cly. i penul. onb. i. ij. co. vol. ij. r. lxx. vo. iij. vbi pulchra circa hoc dicit maxime in prima colum. 2

b ¶Intelligit gl. est a singularis r no. q b indiciū est min⁹ q̄ semiplena; pba. gl. 3 no. an. l. cū pbatio. ff. de proba. r vide pulchre in. d. l. obi tori. de in. r dū hec 4 gl. dicit q vnus testis facit indiciū in telligo si est pbate vite r bone opinionis nec pōt haberi su spect⁹ familiari 1 tate r alia de cā iudicis arbitrio cō 2 mittēda vt refert bal. in. c. sacrm. de 3 confue. recti feu. et ita a fortiori d3 in 4 telligi regula q̄ dicit q̄ vnus testis facit semiplenā p 6 bationē r q̄ no. in l. marit⁹. ff. de q̄sti. et bar. in. l. fi. r ibi dixi de q̄sti. Ray. in. l. j. §. idē. e. tit. et cū bart. r3 bal. in. c. ficut. de simo. Itē vn⁹ testis facit idiciū ad tortura nisi alie circunstantie existant bal. in. l. ij. C. q̄rū ap. in prin. r hic vide. d. alex. de imo. in cōsi. xxxvj. et cōsi. xxxix. in. v. vol. et adde q̄ etiā vnūq̄q3 adminiculū facies ad cām d3 legitime pbari 2 p duos testes. ita not. in. c. ficut. de si 3 mo. r ang. in auc. de testa. imperfec. bal. in. l. ij. in pn. ff. de excu. tut. r alex. in cōsi. cl. col. fi. et in cōsi. cly. col. ij. in. v. vol. bal. in. l. cū circa. j. de iur. do. r ange. i. l. fi. ff. q̄ met. causa.

inter liberos. quod intelligitur de volūtate imperfecta ratione solennitatis fuit tamen perfecta ratione voluntatis: sedsi esset imperfecta ratione voluntatis nihil probaret: vt. l. si is qui. ff. de testa. digi vobis in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. j. de testa. hoc vult dicere queda3 glosella super verbo imperfectum. l3 nihil alleget quam vide r not.

† Item habes hic q̄ sufficit testā probari[a] in quibusdam indicijs. intelligit gl.[b] multum notabiliter q̄ nunq̄ exeat de mente tua. dumtame legitime probetur saltem duobus testibus. r vide glo. et not. r perpetuo tene méti † q̄ ergo dicit vnus testis facit indiciū r facit semiplenam: vt. l. in bonefi dei. r ibi no. j. de iure cu. r. ff. de re iudi. l. a diuo r no. j. ad. l. iul. ma. l. si qs. est verū q̄ si vnus testis deponit directe sup vno maleficio: fi3 deponeret † sup aliquo indicio ad maleficiū: tunc illud indiciū d3 legitime probari per duos testes: vt hic.

Si modo. Ista autentica determinat auc. q̄ obtinet. j. de testa.

¶Fundus concessus in peculiū profectitiū filio venit in restitutionem fideicommissi.

Datum causa cōditionis implēde venit in restitutione fideicōmissi.

Trebellianica pōt deduci in vna re cōcessa filio in peculio profectitio. r nu. 5.

Lectura antiquorū ad banc. l. est vera. r nu. 7.

Quarta l3 respiciat qualibet rē patrimonij d3 fieri diuisio in vna re prout coberedes fuerūt cōcordes r inde q̄ estimauerit.

Filiū quē habentē. Fama r re difficilis est hec lex ꝑm glos. Et huius difficultas insurgit ex variatione lecturarū r ex intricatione gl. Et legit hec lex in gl. nostra tribus modis. quarto modo legit ꝑm Jac. de are. ꝑm cōem lec. hec lex diuidit in duas ꝑtes. In prima ponit thema r questiones et ostēdit questiones ex themate. Scōo ponitur decisio questionum. Scōa ibi hereditaria parte predij &c. Et prima gl. huius. l. prosequitur eñ lectura antiquorum ꝑm quā lectura hec lex breuiter hoc intendit. Datum causa conditionis implende computatur in quarta trebellianica que pōt detrahi in vna re data a patre filio ī peculio ꝑfectitio. Hoc dicit. Casum in terminis pone vt in glo. r habetis tex. multum clarum. r ex ista lectu. not. † q̄ fundus concessus in peculium profectitiū venit in restitutione fideicommissi. † Scōo no. datum causa conditionis implende computatur in quartā trebellianicam. Tertio not. † q̄ trebellianica potest deduci in vna re concessa filio in peculio profectitio. Et pone casum vt dixi q̄ in hereditate erant retenta et erant tres filij fundus datus in peculio valebat. xxx. Si enim poneres q̄ fundus datus in peculio v3 xij. vt quidam antiqui posuerunt: de quibus fecit mētionem gl. i. in prin. tūc facta deductione trebellianice nihil remanet in eodē fundo. Cōtra dicit textus in fine. l. ideo pono fundū valere. xxx. r casus est planus. ¶Oppo. et videtur q̄ datum causa cōditionis implende non computetur falcidia. vt. §. de inoffi. testa. l. sancimus. §. repletionem. solu. ibi in q̄rta debita iure nature bic in quarta trebellianica. ¶Oppo. secundo q̄ scōm hoc hec. l. nō facit ad tit. quod est contra primam constitutionem. §. quibus solu. dicit glos. q̄ hec. l. facit ad titulum in hoc: q̄ sicut per hāc actionem ꝓlegationes deducū tur: vt. §. eo. l. si qua. r. ff. e. l. inter coheredes. §. i. ita hec restitutio fit coheredibus hoc iudicio. vel dicas cum per istum rogatum debeat retineri quarta: r sic fieri diuisio huius portionis. hoc fiet per iudicium familie bercis. ¶Opp. tertio q̄ ꝑm hoc est mala grāmatica. nam bic dicitur filiū quem habētem. r ista dictio filium non habet verbū a quo regatur q̄ est §. l. plautius. ff. de aur. r argē. leg. Huius timore aliqui antiqui exponunt filium: idest filius vt sic ponat casus ꝓ casu. Alij dicunt filium quem: idest aliquem. vel potes dicere q̄ hic subaudit̄ vnus nominatiuus; idest filius et dicamus filius quem filium habentem fundum &c. r procedit ista lectura clare: et est clara glossa: quam vide. ¶Venio ad secundam glossam. r opponitur quarta diminuit quamlibet rem patrimonij equaliter. vt. l. plautius. et lege linea margaritarum. ff. ad legem falcidiam. et. l. ij. §. eodem titulo hic dicitur q̄ detrahitur in vna re: scilicet. concessa filio in peculium profectitium quare male. Solu. dicunt quidam hoc ideo. quia testator hoc expresse bic dicit q̄ de illa re detrahere hoc est diuinare et est refugium miserorum vt glos. dicit ideo glo. habens istam lectu. antiquorum ꝓ declarata intrat ad lectu. Joā. ibi dic ergo ꝑm Joan. et etiam vsq̄ ibi recitaui. † nos quid dicemus. dico lectu. antiquorum esse verissimam et notabilem vltra alias. † Et qua habes istud singulare in hac. l. q̄ trebellia. potest deduci in vna re concessa filio in peculio profectitio: nec habes alibi istum casum. Multis ratio est quia Joan. dicebat q̄ pater eum predilegatit in vita. hanc voluntatem debet imitari iudex in hoc iudicio diuisorio post mortem. nam vos debetis scire† q̄ licet quarta respiciat quamlibet rem patrimonij: non tamen debet fieri diuisio cuiuslibet rei patrimonij: vt l. ij. §. quibus quarta pars debe. li. g. ¶Sd debet deduci in vna re de qua coheredes fuerunt in concordia. et iudex estimauerit: vt. ff. de legatis. j. l. penultima. debet ergo iudex istam rem eligere quam pater filio concesserat in peculium in vita r sic presumatur dilegisse in morte: vt. l. pen. de ali. r ciba. lega. r ne auferatur filio. §. quod suis sumptibus laborauit et laboribus ampliauit: vt. j. de allu. r pal. l. fina. r ne ab eo fiat separatio rei ita sibi coherentis. argumen. j. communia vtriusq̄ iudi. l. possessionē nec obstat glossa. que dicit q̄ ista peculia non sunt precipua. vt. l. certum. §. eodem. quia hoc concedo q̄ filius habet bic istum fundum precipuum cum pro habendo isto det tantundem. quartā enim quam in alijs rebus debebat detrabere habet in istis et in alijs dimittet. et hec est veritas. Non obst. l. titia. ad. l. falcid. quia ibi loquitur quādo detrabit quartam scōm voluntatem defuncti. hic autem quando ꝓter voluntatem. ¶Sumus expediti de. l. antiquorum: veniamus ad lec. Joan. ꝑm quam hec. l. breuiter dicit et intendit. Datum causa conditionis implende cōputatur in quarta trebellianica et hereditaria portio fundi filio ꝓlegati et de eo restituendo grauato hoc dicit ꝑm lectu. Joan. et est differentia inter lectu. Joā. r antiquorum: quia antiqui dicebant fundū concessum in peculio. et sic inter viuos. sed Joan. dicit fundum prelegatum in morte. Item antiqui dicebant q̄ illud quod deerat de quarta suppleatur de eo fundo. Joan. q̄ suppletur de eo quod datur pro eo fundo. Item anti qui dicebant filio rogato restituere totam partem suam. Joan. vero. dixit. filio rogato restituere specialem illum fundum. pone ergo casum ꝑm lectu. Joan. procedere vt ex predictis colligitur. ¶Oppo. ad istam lect. de. l. titia

[a] Multi. lec. bugolini et azo. ex pedit hic bald. in vij. col. in verſic. et ideo pcedo ad tertium. de qua lect. bald. aliquid in. l. iubemus. in. j. col. j. ad treb.

[b] ¶Qui filiab⁹. bal. hic i. viij. col. vt tenere ſtium r vide bar. in. l. in quarta. ff. ad. l. falci. in v. oppo.

[c] ¶Azo. fit vera. vide bar. in. l. marcellus. §. qdā. ad tre. r bal. in. d. l. cuz vi rū. in iij. colū. de fideicom.

¶Diſcuſſio pncipalis. Not. ꝓpetuo r vio inſti. de acti. §. itē ſi qs. r vide. j. ō appel. l. j. ſed bald. hic ponit practicā ſcz q̄ poſt litē zte ita. neceſſe ſit actori vel excuſſionē facere vl aliter de inopia debitoris do cere.

[d] ¶Formand⁹ ſit libell⁹. forma libelli in B iudicio. r not. qō ad B vt habeat locū hoc iudiciū re quirit vel qō agēs nō negeā ſoci⁹ vel qō ſit in poſſeſſiōe rei quā petit diuidi. vt p bar. in. l. in prouinciali. §. j. ff. de ope. no. nun.

de. l. titia. ff. ad. l. falci. Sol. ibi detrahebat treb. ꝑm voluntatē testatoris. vnde computatur ibi in ea quarta hereditarie portionis. hic vero detrahebat preter voluntatem defuncti rationem dic plene vt dixi in dicta. l. titia. ¶Itē op. q̄ tex. hoc nō dicit de eo qō datur pro fundo: sed in eo fundo. Solu. ꝑm Jo. exponе in eo fundo. s. pro eo fundo. Sed q̄ hec lectu. vī aliqualiter destruere tex. ideo dicit gl. solue vt dixit in gl. superiori. vide ergo istā gl. quatenus prosequit glo. lect. Jo. vsq̄ ibi: vel si vis ꝑm Azo. et Hugo. &c. vt ibi: vel dicit in gl. alia inferiori. melius staret in superiori redeo ess ad precedentem glo. vbi dimisi. alij vt Joā. &c. quia ista expositio vt exponitur in eo fundo. i. pro eo videtur nimis extranea ad text. ideo Joā. dicit tex. stare propie tamen legit eum transponendo hoc modo solutur a ceteris facta detractione de singulis supra quartam babes in eodem fundo &c. et sic textus iste non dicit q̄ in eo fundo aliquid habeatur nomine quarte: nisi bereditaria portio secundum Joan. habes ergo expeditam illam particulam precedentis glos. Alij vt Joā. &c. vsq̄ ibi: hoc dicre. vide eam. hec lectu. Joā. non est vera. primo q̄ text. dicit filium quem habentem. nam habentem est participium presentis temporis: ergo significat secundum tempus: vt ibi et. l. in delictis. §. fi. et tranеus. ff. de noxa. Innuit ergo q̄ tempore quo testator disposuit filius habebat fundum. Sed secundum lectu. Joā. tunc non habebat quia sibi prelegabatur. ergo &c. Preterea hec lectu. Joā. destruit literam vt videtis. Preterea hec lectu. Joā. presupponit eam granuitum restituere istuz fundum. Sed si hoc est verum de isto fundo toto non detraberet quartam: sed detraberet quartam portionis hereditarie. nam in eo quod ipse habet vltra portionem hereditariam est legatarius: ergo in ea quod bz iure legati non detrahet falcidiam: vt. l. in lege falcidi. ff. ad. l. falcidiam.

[a] Unde reprobata lec. Joan. veniamus ad lect. Azo. r Hugo. [a] ꝑm quam breuiter hoc intendit. Datum causa conditionis implende computatur in trebelli. et hereditaria portio rei filio donate et donatio morte confirmatur. hoc dicit. differt hec lect. a lec. antiquorum: quia antiqui dicebant fundum esse concessum filio in peculium. Azo r Hug. dicebant fundum esse donatum filio. Item antiqui dicebant q̄ illud quod deerat de quarta supplebatur in eodem fundo. Azo r Hugolinus dicebant q̄ supplеatur in alijs rebus. Item differt a lectu. Joan. quia ideo dicebat fundum prelegatum. Azo r Hugo. dicebant fundum in vita donatum. Item dicebat Joan. filium expresse grauatum in fundo. Azo et hugo. hoc nō dicunt. Ponamus ergo casum in terminis ꝑm Azone r Hugo. vt iacet in glos. r clare. ¶Oppo. q̄ ista res donata non veniat in fideicommissum vnde videtur ob. j. ad. l. falcidi. l. in donationibus cōiuncta. l. marcellus. in. §. quidam. ff. ad. l. falci. Solu. dicunt ipsi q̄ bic fuerit rogatus restituere portionem simpliciter non dixit portionem hereditatis: vt plene habuistis no. j. de fideicommissis. l. cum virum. ¶Oppo. de legatis primo.

[b] l. qui filiabus. [b] Solu. vt in glos. ¶Item oppo. de. l. iubemus. §. antepenulti. ad trebel. Solu. ibi vt in glo. ¶Item oppo. de. l. iubemus. §. antepenulti. ad trebel. vbi dicitur q̄ illud quod extrinsecus obuenit non computatur filio in trebellianica. Solutio. dicit glos. bec. l. corrigitur per illam. Sed possumus dicere quod illa loquitur in suis casibus tantum. scilicet vt fructus computentur ei in trebellianica: secus si in alijs rebus que obuenirent filio extrinsecus. vide glo. videamus an lect. Azo. fit vera. [c] Vbi dicit q̄ non quod probat donatio facta inter viuos non venit in fideicommissum: vt. l. sequens questio. ff. de lega. ij. ergo non computatur nec computabitur in quartam: vt. l. in in fideicōmissaria. ff. ad trebellia. Dominus Franciscus respondebat q̄. l. sequens questio. loquitur inordinatione facta a viro vxori que retrotrahitur merito in fideicommisso non venit. secus in donatione que fit a patre filio. Item non videtur esse verum. nam eodem modo retrotrahitur in vna sicut in alia: vt. l. donatio de donatio. inter vir. et vxo. r. l. ij. de inoffi. dona. et ibi nota. propter hoc docto. moderni recedunt a lectu. Azo. quia circa intellectum huius. l. sequens questio. dic vt ibi dixi. tamen lectu. Azo. mihi non placet. nam cuz a coheredibus videat habere illum fundū quatenus excedit hereditariā portionem saltem quo ad ipsos coheredes debet in trebellia. imputari

7 vt. l. nesennius. ff. ad. l. falci. † Tene ergo lect. antiquorum tanquam veram r verissimam. Jac. de ra. legit alio modo r in parte tenet lectu. antiquorum r in parte lectu. Joan. quam recitare non curo. Restat vt videamus finem precedentis glosse que intrat materiam nostre. l. explicatis lectu. Et pro ista glos. determinanda habemus videre quid computetur in debita iure nature. quid in debita iure institutionis: et quid computetur in trebellianica: r an possit in vna reduci. Item habemus videre de alijs quartis que omnia plene examinaui in repetitione quam tibi feci in. l. in quartā. ff. ad. l. falci. r ibi plene vide &c. bec. l. est de titulo precedēti post. l. licet.

¶Communi diuidundo. Rubrica.

1 ¶Res sit litigiosa per litis contestationem et in quo iudicio. numero. 4.

2 Conclusio libelli in iudicio cōi diuidundo.

3 Fundus debet totus estimari.

5 Judicium cōi diuidundo est mistum.

Frater tuus. Judicium communi diuidundo datur contra emptorem et post litem super eo contestatam res tanq̄ litigiosa non potest alienari. b. d. ¶Nota finem huius. l. q̄ solum † per litis contestationem fit res litigiosa. Habes hic duo notare. Primo quale sit officium iudicis in communi diuidundo.

2 † Et quo debes colligere conclusionem libelli. scilicet. fundum certis finibus et regionibus terminari: vel si cōmode fieri non posset alteri ad iudicari secundum qō iudici videbitur. de hoc dicam plenius. j. eo. l. ad officium. ¶† Item nota q̄ fundus estimari debet totus: non debet estimari quelibet pars: nam quandoq̄ est maioz estimatio totius q̄ si fieret per partes. hoc tenet bic glos. quam tene menti. r not. r vide eam quidam tamē tenent cōtrarium. j. l. prosigi. ¶Flo. tertio q̄ in hoc iudicio res

4 sit litigiosa per litis contestationem. secus esset in [a] iudicio vniuersali famil. bercis. vel petitione hereditatis. vt. §. de peti. hereditā. l. i. r ibi no. r fami. bercisc. un. l. alienationes. † Item hoc est verū q̄ istud

5 iudicium nō est mere reale sed mixtum. nam in rei vendicatione per solam citationem efficeretur hodie res litigiosa. vt. j. de litig. auf. litigi. r sic hodie hic finis nō corrigitur.

1 ¶Actio cōmuni diuidundo qñ competat non possidenti. [b]

2 Si ex duob⁹ iudicijs vnum d3 precedere aliud pro cessus tenet si nō opponatur

3 Judiciū in hypothecaria nō facta excussione pcedit si nō opponat.

Iprobatum. Contra eum ad [c] quem transit possessio iure pignoris potest hoc iudicium intentari. b. d. ¶Oppo. dicitur hic estimata parte. imo videtur quod debeat estimari totum: vt. l. §. proxima. Sol. quod bic dicitur estimata parte intelligatis sub vniuerso non autem particulariter fit estimatio: vt vidi [d]

1 tis. §. l. progi. ¶† Quero circa banc. l. vtrum debeant esse duo iudicia vnū in quo egovendico partem meam aliud in qua peto diuisionem. an vero fit vnum sez communi diuidundo r in eo incidenter cognoscatur de dominio. Respon. quando ille qui agit cōmuni diuidundo non possidet r negat communis: tunc debet ante oia agi rei vendicatione: nec potest agi cōi diuidundo post. vt. ff. familie. bercif. l. j. q̄ est verum si opponat: sed si nō opponeretur hec exceptio procederet hoc iudiciū. et in isto iudicio cōi diuidundo incidenter cognoscetur de dominio. ita dicit glo. bic quam signa r no. r in. l. fi [e] mancipium. §. j. ff. de euic. vide glos. tuam notabile r not. eam. † Ad istud quod dicit expresse not. etiā vniuersaliter eam q̄ duo sunt iudicia quoruz vnū

2 debet precedere aliud. hoc est verum si apponatur

3 alias non vitiatur processus: vt bic vides. † Et est vtile si ageretur contra bonorum possessorē hypothecaria vel ageretur contra fideiussorē: licet nō fit

d facta discussio principalis[d] procederet iudicium si non opponatur: et vide in. l. prolatam. de senten. hoc dicit.

1 ¶Libellus in iudicio cōi diuidundo.

2 Judex quomodo estimabit rem.

A officium. In hoc iudicio veniunt que sunt communia r per iudicem est facienda diuisio certis regionibus vel adiudicationibus possessionum diuersarum vel etiā vnius alteri estimatione refusa. b. d. ¶Circa. l. nostram quero qualiter formādus sit libellus[e] in cō

c 1 muni diuidundo iudicio. † Respondeo q̄ libellus habet duas partes. primo narrationem. secundo conclusionem. In narratione d3 ille qui agit dicere q̄ cum aduersario bz talem rem cōem r pro tā ta parte r q̄ nō placet sibi nec expedit amplius in communione persistere: istud probatur hac. l. j. ij. responso. in conclusione vero debet dicere quare peto dictum fundum si est fundus vnus partiri et

Archivo Histórico del Rosario

a ¶Fructus. Adde q̄ si res non pōt cōmode diuidi p̄fertur qui h3 maiorem partem. l. san cimus. ⁊ ibi bal. in. ij. col. de dona. ⁊ ibi q̄si res dicit non posse commode diuidi.

b ¶Haberi rata. Itē facit q̄ si sint duo fratres quorū vnus administrat oia bona paterna sciente et patiente altero per longum tēpus. vtrum per hanc patientiam excludatur mazie vigore cuiusdam tacite renuntiationis ista faciunt q̄ sic. sed bal. firmat 2ium et bene ſm alios doc. ⁊ hoc dixit in l. l3. C. de iure de- 2 li. per suas rationes. Itē q̄ scientia ⁊ patientia nō babetur p̄ consu in bis q̄ sunt magn i p̄iudicij vt plene per bart. in 1 l. cū de in rem ver. 2 de vsur. ⁊ in. l. que dotis. sol. mat. in bis aūt que sunt parui p̄iudicij in b ducit cōsensus: et ita ītellige gl. bic ⁊ adde q̄ no. s. e. 1 in. l. ij. ⁊ h3 pau. de cast. in. d. l. l3. et adde p bart. in di c sputatione sua. q̄ d dam mulier bñs 2 magnū patrimoniū: sed bal. in cōsil. inci. q̄dā puella. dixit q̄ diuisio p̄sumit ex precedenti possessione facta p̄o diuiso ⁊ inducit diuisio al leg. glo. ordi. ⁊ bis subdit q̄ aliq nō intelligentes dicunt 2ium: q̄ ex sola patientia cōtractus nō p̄sumitur vñ confidentes q̄ facta relatione de patientia ad patientiam e resultat q̄dam p̄mutatio cui inest diuisio. ange. in. l. fin. ff. p̄o dote. refert hanc glo. cui dicit inherere bar. ⁊ bal. in. l. qui aliena. sed vlterius late refert q̄ Pe. ⁊ Ly. bic tenent 2ium. ⁊ sic transit bald. bic optime loqtur. ⁊ adde Bal. in. l. j. in. v. col. C. de fideicom.

terminari et dictam partem mibi p̄o diuiso peto assignari vel alteri ex eis dictum fundū iusto p̄tio adiudicari p̄out vestre equitati videbit. verū quia in hoc iudicio veniunt quandoq3 fructus s babetur etiam ratio damnorum datorum in re vt j. l. pḡi. tunc in narratione debet fieri mentio fructuum et dāni dati et in conclusione petere aduersarium in hoc condemnari. vt. j. l. p̄ogi. ¶ Quero† quando iudex debet estimare qualiter fiet estimatio. Respondeo ipse potest facere suo arbitrio si vult etiam illam partem interrogando: vt. 3. l. p̄ogi. Item hoc facere pōt licitando interrogando quamlibet partē p̄o quanto p̄tio vis tu ibi retinere: vt hic. ⁊. 3. l. j. quo casu poterit etiā extraneus ad licitationem admitti: vt bac. l.

¶ Ex diuturnitate tp̄is p̄sumitur diuisio. Ex possessione rei per decem annos non p̄sumitur emptio.

Maior. Diuisio facta inter fratres debet habere rata[b] nisi beneficio restitutionis rescindatur nō diuisa debent diuidi: et in hoc iudicio habetur ratio culpe et fructuum. b. d. Tu† babes hic vnam bonam glos. no. ⁊ singularē duo fratres possederunt fundū p̄o diuiso longo tempore nec de diuisione aliquid apparet vtrum ex hoc p̄sumatur diuisio[c] glo. dicit q̄ sic. d 1 bene quam signa ⁊ perpetuo tenemenți. ¶ Quero qd si ego possedi talem totam rem tuam decem annis volo dicere emisse et probare per banc p̄sumptionem: q̄ decem annis possedi an hoc fieri poterit. gl. dicit q̄ posset queri: sed dic breuiter q̄ nō q̄ nullo precedenti titulo ex sola possessione non p̄sumitur: vt. 3. de rei ven. l. nullo. non ob. q̄ dictum est in questione precedenti: q̄ ibi tractatur de modico vel nullo p̄iudicio. nam si dico me habere partem ex diuisione constat hoc q̄ tu habes aliam partē ex diuisione: 3 hic si p̄sumeret vēditio totum ōnium perderetur: sic etiam non obstat q̄ dicitur de seruitute in qua p̄bat titulus ex p̄sumptione q̄ resultat ex vsu lōgi tēporis: vt not. in l. seruitutes. ff. de ser. ⁊. l. j. in fi. ff. de aqua plu. ar. q̄ ibi tractatur de re modici p̄iudicij vt dixi vobis in. l. j. ℌ. de ser. ⁊ aqua ⁊c.

Communionem. Glos. dicit q̄ hoc fallit in casibus[e] quos dic vt in glos. vnum tñ q̄ glo. dicit q̄ ratione temporis quis in uitus cogitur stare in cōtione reprehēditur p̄ doc. ⁊ bene videbitis in. l. j. de an. ex cep.

Spatruus. [f] Hec est subtilis. l. et doc. nullum bic bonum verbum dicunt. breuiter dicit. Res empta ex pecunia 2muni vel redacta ex ro compe. Adde ⁊ intellige not. in bac. l. non habere locum quando partes stant in vi simplicis glo. est sing. quam Bald. ad hoc ponderat in. l. si diuersa. in princip. ℌ. de transac. Item non habet locum quando scienter coram iudice incompetenti litigarent. cuius iurisditionem prorogare non poterant. Ita doct. in. c. significasti. de foro compe. et Bal. in. l. vnica. C. qui p̄o sua iurisdi. et ponit Fran. de are. in. c. at si clerici. colum. v. de iud. Stra.

c ¶Casibus. no. q̄ quilibet pōt p̄ocare ad diuisiō nem. fallit in casibus bic notatis. adde predictā regulā etiā fallere i duobus alijs casibus de q̄bus babes sing. teg. in. l. fi. ⁊ ibi bart. ff. de ali. iu. mu. cau. fa. et ad intellectū. vi de bar. in. l. si non sortem. ℌ. si cētum ff. de cōdi. inde. in l. filiū quem babē tem. ver. venio ad scōā gl. vide bart. in. l. in quarta. ad l. falci.

d ¶Diuisionē. Et de his que bic babent bene faciunt not. per bart. in. l. cū sol[a]. ff. de vsur. Sed vtrum titul[s] diuisionis excludat petitionē bereditatis vi6 bal. in. l. pomponius ff. de rei ven.

e ¶Etiam si is. hec est lex ita singularis sicut aliqua q̄ sit in mundo ſm bal. bic de quo vide q̄ dixi in. l. j. q̄ p̄o sua iurisd. ⁊ vide bar. in. l. obseruare. circa fin. de offi. procon. et q̄ not. moder. in. l. ſt expressim. ff. ō appella. et bald. in. l. diuersa. C. de trāſact. et ā sententia nulla valeat vt cōtractus. et an possit ratificari per glos. ⁊ docto. in. c. significasti. de fo

Diuisionem. [f] Diuisio est similis emptioni. b. d. ¶ Quero q̄o hoc p̄cedat: dic vt in glossa. tamen † in hoc est dissimilis quia vnus est contractus nominatus alius non. Et ex hoc sequitur q̄ in vno habet locum condictio ob causā3 in alio non ⁊c.

Etiam si is. [s] Diuisio facta a iudice incompetenti potest consensu partiū ratificari. b. d. Non intelligatis[v] hoc q̄ bec diuisio comprobetur per cōsensum tanq̄ ex sententia: sed approbat tanq̄ ex diuisione consensu facta: vt dixi tibi in. l. j. ℌ. qui p̄o sua iurisdictione. et ibi declarau istam l. q3 ibi glo. allegat eam.

f ¶Quod. l. ij. j. de rescin. vendi. habeat locum in omnibus contractibus bonefidei.

Modibus. Hec est bona. l. ¶ In diuisionib[v] subuenitur ei qui est deceptus dolo aduersarij vel re ipsa vltra dimidiam iusti p̄tij. b. d. ¶ Not. banc. l. quale que generaliter extendit. l. ij. ℌ. de rescin. vendi. ad omnes contract[s] bonefidei. et ideo bene not. et vide glossam super verbo perperam ⁊c.

g ¶Res empta ex pecunia communi cum minore efficitur communis cum minore idem in ecclesia ⁊ marito. nu. 2.

3 Pecunia redēpta ex bonis communibus nō efficitur cōmunis. ⁊ nu. 7.

4 Res empta per socium ex pecunia communi quādo fit communis.

5 Si vnus ex fratribus cū pecunia bereditaria mercatur ⁊ lucretur: quando debeat tale lucrum cum alijs communicare.

6 Libri mercantie p̄obant cuius nomine mercatura exercetur.

8 Tutor negotians cum pecunia bereditaria in dubio p̄sumitur q̄ nomine cōi. remissiue.

9 Fratres stantes simul in cōione quando videātur societatem contrahere ⁊ que societas dicatur contracta nume. 10.

i ¶Patruus. [t] Hec est subtilis. l. et doc. nullum bic bonum verbum dicunt. breuiter dicit. Res empta ex pecunia 2muni vel redacta ex

rebus communibus non est cōmunis: sed est emētis cui tradita est: sed pecunia petī debet. hoc dicit multum nota. et sepe contingit de facto iste casus.

¶ Oppo. ff. p̄o socio. l. si quis societatem. Sol. ibi contracta erat societas oium bonorum. bic non.

¶ Oppo. secundo de. l. curatores. j. arbi. tute. ff. quādo ex fac. tu. l. ij. Sol. dicit glos. bec. l. debet intelligi † quando ille filius factus erat maior. nā si fuisset minor res empta ex pecunia communi cum minore esset communis. † Item in ecclesia ⁊ marito: vt habuistis not. in. l. si vt proponis. ℌ. de rei vendica. P̄o declarando banc. l. debetis aduertere q̄ lex ista intelligitur duobus modis: vno modo q̄ res fuit empta ex pecunia communi in bereditate reperta alio modo ex pecunia redacta ex communibus bonis: vt puta ex venditione fructuum vt dicit prima glos. quam vide ⁊ not. p̄out intelligitur primo modo siquidem ponimus istum patruum esse tutorem vel curatorem nepotis: nō posset bec l. intelligi in minore: vt. d. l. si cura. ⁊. l. ij. quando ex fa. tuto. Sed si ponimus q̄ non est tutor nec curator tunc non est aliud in minore q̄ in maiore: vt. l. filie. ff. de solu. ⁊ dixi. ℌ. de rei vendica. l. si vt proponis. Sed p̄out intelligimus secundo modo tunc pecunia † redacta ex bonis communibus non est communis: vt. l. qui vas. ℌ. fi. ff. de furt. merito res empta ex illa pecunia non est communis. sed ista l. procederet tam in maiore q̄ in minore ad hoc facit. l. titium et meuium. ℌ. altero. ff. de admini. tuto.

¶ Contra hoc oppo. de. l. si ego. ff. de nego. gest.[a] Solu. ibi emit nomine communi. bic vero nomine p̄oprio. vt dicit text. † Et ideo p̄o declaratione buius. l. dic aut emit quis nomine cōmuni aut nomine p̄oprio aut dubitatur. primo casu res est communis altero babēte ratum. vt. d. l. si ego. de nego. gest. et. l. actione. ⁊. l. inter. ff. qui satisda. cog. aut emit nomine p̄oprio tunc distingue: aut emit de pecunia p̄oprie aut de pecunia communi. aut dubitatur. primo casu non est dubium q̄ res non est communis: vt bic ſm vnum modum legēdi. aut de pecunia communi: ⁊ tunc aut ille qui in re communi vendicat partem erat maior aut minor. primo casu. nil pōt repetere in re: vt bic. secundo casu aut ille qui emit non erat tutor vel curator et tunc idem: vt. l. filie. ff. de solu. aut erat tutor vel curator ⁊ emit ⁊ tūc res efficitur communis. vt. l. ij. quando ex facto tuto. l. curatores. j. arbi. tute. Aut dubitatur ex qua pecunia emerit. [b] et p̄sumitur ex p̄oprijs: vt. l. si defunctus. arbi. tute. nec est ibi recurrēdum ad coniecturas cuius conditionis bic fuerit artifex vel non: vt dixi in. l. cum oportet. in princi. de bo. que lib. tertio casu quando dubitatur cuius nomine emerit in dubio p̄sumitur[c] emisse p̄o p̄prio nomine: vt. l. magis. ff. de sol. nec alia persona subintelligitur extrinsecus: vt in. l. si ita stipulat[r]. ℌ. chrysogonus. de ver. ob. ¶ Et predictis appareret soluta questio que tota die occurrit de facto si vnus ex fratribus cum pecunia bereditaria facit mercantias ⁊ ex illis lucrat vtrū debeat alteri fratri communicare. nam primo videdum est an boc fecerit nomine cōmuni an nomine p̄oprio. et hoc anno cum hoc de facto occurrisset mihi: fecī mihi ostendi librum rationum in† quo cōtinebatur hic est liber mercantie mei talis ⁊ mei fratris. Et hoc ego dico p̄obare q̄ cōmuni nomine faciebat. arg. l. nesennius. de nego. gest. vnde lucrum erat cōicandum. sed si hoc non apparet tunc si ille frater non erat tutor neq̄ curator lucrū debet esse suum p̄o p̄prium: vt. d. l. titium et meuium. ℌ. altero. de admi. tuto. ⁊ bac. l. Sed si esset tutor vel curator tunc lucrum q̄ fecit ex prima mercātia empta debet esse commune: quia mercantia illa fuit cōmunis tanq̄ empta de pecunia cōmuni. secus ex lucro q̄ fit ex reiteratione emptionum. † nā pecunia redacta ex mercantijs communibus nō est communis: vt hic dicitur in prima glo. ℌt predicta que dico de tutore sunt vera quando cōstat mercantiam fecisse nomine p̄oprio. † nā in eo forte in dubio p̄sumere tur nomine cōi: vt. d. post mortem. ℌ. j. et q̄ ibi not. ff. quando ex facto tu. q̄ bic nō examino. ¶ Sed

¶ Nego. ℌ est. ō ista materia vi6 p bal. in. l. ij. ℌ. q testa. fapos. ⁊ bal. in. l. j. de ſſicio fratris. et bal. in. l. si fratres. ff. p̄ soci. Ibidē et si babēs bona cuz 1 fratrib[v] aliq̄d acq 2 rat an p̄sumatur acq̄situz de bonis cōibus dic q̄ nō vt in gl. i. l. quint[o] mutius de dona. inter vi. ⁊ p̄o. ⁊ vide no. bar. in. l. cū opz. j. de bo. que lib. ⁊ in tract. de duobus fratribus.

b ¶Pecunia emerit. b fi est casus q̄ dō. ℣. und. all. p̄ sin. in ti. de emptio. et vē. in. xvij. sing. i. l. ij. j. p̄o socio. vbivi 3 de bartolum.

c ¶Dubio p̄sumit. bal. bic dicit esse recurrēdū ad cōcordātias a[t]s ad 4 ras q̄s ponit b alter loq[t] in. l. pe. j. i 4 q̄s alteri vel sibi.

d ¶Socij oim bonor. vide alex. 2si. cliij. in. ij. col. vol. ij. ⁊ vide et panor. 2si. l. xxvij. vol. ij. ⁊ anna. l. xv. ⁊ ibi addi. et capf. xvij. et alex. xl viij. vo. ij. ⁊ ibi inter cetera ponit q̄ feudū q̄ō acquisiuit vn[s] ex fratribus habētibus in cōi nō teneť alteri cōicare ⁊ q̄tales b tenenť cōferre solū acq̄sita ex actibus questuarijs. ⁊ negotiatiōibus nō aūt que ex legato ⁊c. ni c si esset expressim ℌta societas ⁊ q̄ p cōio nē fructuū p̄oue 5 nientiū et tali re nō infertur. cōmunio.

e ¶Clari[o] dico sic. bald. bic in oib[v] 3 bar. dicēs q̄ sine nullus negotiaťi ne vn[s] tñ sine am 6 bo ⁊ diuerso mō si tñ oia que acq̄rit cōicat inducit societas. Adde vidē dū Pet. de anc. cō silio. cxliij.

f ¶Non pōt intelligi. fallit nisi tutor ē haberet ſm Bal. bic. ⁊ hoc verū essz si talis societas vti 7 lis fuisset ſm bal. in. l. cū opz. in iij. col. de bo. que lib.

g ¶Negotiationis 8 tñ hoc verū intelligit bic bal. in acti

d quero bic dicitur si non sunt socij oim bonorum[d]
9 quero † an stando simul fratres videantur societatem contrahere reperiť quedam additio originaliter ex dictis do. Jac. de are. primo aliqualiter ex tensa per do. Ray. et do. Oldr. qui dicūt q̄ fratres stando simul cōmunicando simul lucra videnť tacite habere et cōtrahere societatem re ipsa. argu. l. coiri. ff. p̄o socio. Item sicut tacito cōsensu dissoluitur sic tacito consensu contrahitur: vt. l. itaq̄. ff. e p̄o socio. Ego vero clarius dico[e] sic. quādo plures fratres stant simul aut nullus negotiatur. aut alter negotiatur: alter non: aut omnes negotiantur si neuter nō potest intelligi contracta societas: licet bereditatem in simul teneant indiuisam: vt. l. ex p b te. ℌ. filius. ff. fami. bercif. fecit. l. cū duobus. ℌ. pompo. alias est. l. si fratres p̄o socio. Si vero vnus negotiatur alter non: tunc idem q̄ non potest intelligi societas contracta: quia ex hoc ille qui negotiaretur magis videretur donare q̄ societatem contrahere ergo ⁊c. in. l. v. ff. p̄o socio. Si vero vter negotiatur si quidem alter eorum est pupillus nō f potest intelligi cum eo contracta societas: q̄ hoc i non posset ex p̄esse: vt. l. in conductionibus. ff. p̄o socio. Si vero vter negotiatur si quidem alter eorum est pupillus nō potest intelligi cum eo contracta societas: q̄ hoc i non posset ex p̄esse: vt. l. in conductionibus. ff. p̄o socio. Si vero vter ⁊ alios ex bis causis datū perseuerat. b. d. ¶ Nota ex hac. l. q̄ si pater stipulatur dotem quam dat p filia actio est p̄opria patris ⁊ an transeat ad heredes distingue aut sunt extranei aut filij: ⁊ si filij: aut ipsis est data dos vel donatio aut nō ⁊ per hoc soluitur questio que ponit in. l. j. ℌ. videamus. j. de rei vx̄o actio. ⁊c.

¶ Finium regundorum. Rubrica.

1 ¶ Differunt verbū querimonia ⁊ verbū q̄stio. remissiue. nu. 3.

2 Quādo est q̄stio de similibus ⁊ nō de p̄oprietate li te nō contestata peruenit ad diffinitiuam.

k **Si quis super.** [k] Primo de possessione. Secundo de p̄prietate debuit iudicari. Tertio per agrimensores fines ponuntur etiam parte absente per cōmu r iij

bus vnis comib[v]. secus si essent diffor mes ⁊ p̄misceri q̄ tūc societas inducitur oim bonorū. Addevidendū pe. de anc. cōsil. ccciij. vbi dicit q̄ si vnus fit doctor alter mercator aler iuri in tendāt. ⁊ vide q̄e posui i. l. si maior. c. p̄oprij.

¶ Possessionu. facit. l. ante p. ff. faber. ⁊ iō dicit bal. q̄ brdes huic. l. nō possunt renūciare: q̄ est introducta i fauorē familie non heredum.

¶ Illud. bec. l. nō est alibi de ei[s] intellectu. vide aliquid p bal. i. l. j. ℌ. videamus. C. ō rei vx̄o. actio. in fi. ⁊ vi6 q̄ō no. bar. in. l. si emā cipati. ad fi. de col.

¶ Si q̄s super. ad intellectū buius. l. vide p ang. insti. ō acq. ℌ. quedā actio. in. iij. cbar. ibidē paulopost. et bic alleg. bar. in. l. q bona. ℌ. fi. de dā. infe. ⁊ in. l. theopomp[s]. circa fin. de do. p̄e lega.

Ossessionum. [b] Sic est facienda diuisio vt agnationes ascriptitioz nō separētur. b. d. ⁊c.

1 ¶ Si pater stipulatur dotē p̄o filia actio est p̄ p̄pria patris ⁊ an trāseat ad heredes.

i **Illud.** [i] Ista est singula. l. nec scio eam alibi ⁊ in repetitione quam feci. de. l. post dotē solu. ma. feci de bac. l. magnum festus. Breuiter dos vel donatio ante nup. ad patrē reuersa debet esse preci pua illius filie p̄ qua data fuit ex extraneis ī stituta. Si vero alij filij fuerūt instituti debet ad eum p̄o quo data fuerit redire eaten[s] quatenus apud eos. ⁊ alios ex bis causis datū perseuerat. b. d. ¶ Nota ex bac. l. q̄ si pater stipulatur dotem quam dat p filia actio est p̄opria patris sed an transeat ad heredes distingue aut sunt extranei aut filij: ⁊ si filij: aut ipsis est data dos vel donatio aut nō ⁊ per hoc soluitur questio que ponit in. l. j. ℌ. videamus. j. de rei vx̄o actio. ⁊c.

¶ Finium regundorum. Rubrica.

1 ¶ Differunt verbū querimonia ⁊ verbū q̄stio. remissiue. nu. 3.

2 Quādo est q̄stio de similibus ⁊ nō de p̄oprietate li te nō contestata peruenit ad diffinitiuam.

k **Si quis super.** [k] Primo de possessione. Secundo de p̄prietate debuit iudicari. Tertio per agrimensores fines ponuntur etiam parte absente per cōmu r iij

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Querimoniã.ꝛ de ꝗstione.ꝛ ꝗrimo i nia.vide bal.i.l.j.ꝺ a prescrip.lon.tẽpo. 2

b ¶Sine mãdato.ꝛ ꝑ ista dico gõ gl. no.in.l.nemo ex so cijs.ff.ꝑ socio vo lens videre tacitũ ʒ mandatũ esse iter socios ẽt ad licita. ꝛ ad vẽdendũ par tẽ cõsocij nõ est vera nec i licitis nec illicitis primo casu ꝺ ipsam est bona gl.cũ tex.i.l.de pu pillo.§.si pluriũ. i verbo alter ꝺ ope. no.nũ.ꝛ ibi p ro.ꝑ hoc etiã facit text.i l.ꝑpriõ cõia prædi. lʒ ibi possit rñderi spãle esse in seruitu tibus in quo casu reqrit singularis cõsensus.l.si.cõia. 1 prædi. Itẽ pro hoc tex.i.l.q in aliena. 2 in fi.de nego.gest. vbi actio neg.gest. 3 daꝁ sed si directuʒ haberet mandatũ cõperet mãdati igitur ꝛc.Sed etiã forte hoc nõ ob.qꝛ se quereꝁ ꝙ si ẽt ti bi meo socio mãdo exp esse aliqd in so b cietate ꝙ nũꝙ pos sit habere locum actio ꝓ o socio vel cõi diui.qõ credo 1 verũ.item ꝑ ista p te multuʒ stringit iste tex.nã si dicere tur nõ habere mãdati cũ haberet ad ministrationẽ pos set mouere actionẽ l.si ꝙ nus.§.pcura tor.ꝺ iniur. Itẽ sic esset ʒ istũ tex. vñ putareꝁ sic distiguẽ dũ ꝓout hic distiguit bar.ꝛ vꝁ bar. sensisse i.ꝺ.l. nemo 2 ex socijs.ꝛ ibi vide bal. aduerte tñ qꝛ gl.in.ꝺ.§.si pluriũ. in vb.nocere.in fi. dũ alle.l.si qs pu ʒ tans vꝁ oino velle c ꝙ socij possit face re ea q̃ tendunt ad vtilitatẽ socioꝝ.ꝛ sicẽt ad hoc habe re mandatũ ita vꝁ velle glos.ibi ꝛ ibi oino nota.

¶Et tractare cau se merita: adde ꝙ not.ꝑ doc.in.l.ni hil.et in.l.nulla.§. 1 de.pcu.ꝛ istud dictum ponit Cyn. hic:alr tñ vꝁ log.

d ¶Si ꝺñũ.in actio ne ad exhibẽdũ ꝗliter ꝓcdaꝁ ꝛ qua- maciam.hoc dicit.vide gloss.super verbo questio ꝓquam not.qꝛ notat differentiam inter questionem et querimoniam: [a]sed ego puto ꝙ quando questio est solum de finibus ꝓ et non de proprietate lite non contestata possit ad diffinitiuam sententiam peruenire quia non cadit hic immissio ex primo vel secundo decreto.vt dixi vobis in aut.si omnis.§.si vt se ab here.abstiꝛ de hoc verbo questionis ꝓquod glo.dicit an sit verum.dic vt.l.amplius non peti.ff.rem ra.baꝛ glo.tangit in.l. qui fidem. ff.de transac.

¶Si constiterit. Hanc constitutionẽ mandat Rofre. inter constitutiones que puniunt violentias. qui post litis contestatio.super finibus aliquid inuadit indebite hac.l.punitur.hoc dicit vide Rofre.super hac.l. hoc dicit ꝛc.

¶De consortibus eiusdem litis. Rubrica.

Explosis. Licet plures sint consortes eiusdẽ rei tamẽ quilibet potest ꝓ sua parte agere ꝛ defendere.ꝺ.ꝺ.

☞Consors ꝓ consorte qñ possit sine mandato agere ꝛ defendere.

Cautio rati ꝙ etiam prestetur post litis contestationem. 1

Si quis post litẽ contesta.procuratorẽ interuenire ꝛ merita cause tractare anteꝙ petat cautionẽ rati. talem cautionem petere non potest.

Commune. Hec est bona ꝛ subtilis .l. pro consorte post litis contesta.absente potest quis agere ꝛ defendere sine mandato[b] prestitis legitimis satisdationibus. hoc dicit. 1

¶Oppo.quando certum est quẽ non habere mãdatum non est locus cautioni de rato:vt.l.j.§. de procura.Solu.fallit hic in consorte eiusdem litis absente post lit.contesta.Circa quod dicꝁ aut plures consortes habent eandem litem circa rem indiuiduam aut circa rem diuiduaʒ.primo casu potestvnus solus agere ꝛ defendere:vt.l.aũpe.que incipit:si cũ vno.ff.si ex noxa.cau.aga.et si serui.ven. l.loci corpus.§.si fundus. aut est res diuidua. et tunc ante litem contesta.abest.et non potest agere niſi ꝓ parte.vt.§.l.ꝓgi. defendere vero posset in totum sicut quilibet extraneus per.l.soluẽdo.ff. de neg.ge.ꝛ.l.solutis.§.de sol.aut post lit.ꝛte.ꝛ tũc aut vult agere alijs inuitis ꝛ contradicentibus et non potest:vt.l.si petitor.ff.de iudi.aut alijs ignorantibus.et tunc potest agere prestita cautione de rato vt hic.de defensione non est dubium. ¶Sed contra hoc oppo.ꝛ videtur ꝙ cautio de rato non debeat interponi post lit.cõtesta. vt.l.põpo.§.rati. ff.de procu.Sol.illud est verũ in eo qui intercessit ante lit.contesta.secus in eo qui intercessit post lit, contesta.vt hic qõ est notandum .dicũt tamen doc. ꝙ si post lit.contestationẽ ꝓ quis pateretꝁ procurato rem interuenire ꝛ tractare cause merita[c] anteꝙ petet cautionẽ de rato ꝙ petere non posset.argu.ꝺ. §.rati.ꝛc.

¶De nogalibus actionibus. Rubrica.

☞Statuta recipiũt interpretationẽ restrictiuaʒ ne quis indebite dãnum patiatur.

Iserui. Tota die allegatur.l.et est notabilis.l. Breuiter dicit ꝓ ne aliquis indebite damnum patiatur verba statuti recipiunt interpretationem restrictiuã. hoc dicit.vide glossam super verbo saltem:circa fi nem. quam nota et tene menti.et de hoc dic vt in l. omnes populi. Et ibi allego tibi hanc.l. notabiliter.

Iue seruũ. Actio criminalis cõtra seruũ actio vero noxalis ꝺ dominum proponiꝁ.ꝺ.ꝺ.

Iseruus. Idem dicit quod lex precedens.

¶Ad exhibendum. Rubrica.

Idominium.[d]

Actio ad exhibendum est precipua et preparatoria ad rei vendicationẽ hoc dicit.ꝛc.

☞Persona vel res exhibetur testibus vt ea ꝛe cognoscant. 1

Icriminis. Etiam si agẽdum est criminaliter põt agi vt seruus exhibeaꝁ.ꝺ.ꝺ. tenemẽti.dico ꝓ qñ testes dicerent se non cognoscere personã vel rem nominaliter:sed si eam viderent ꝙ recognoscerẽt ꝙ ꝺ eis res ostẽdi vt possit eã cognoscere vt hic.ꝛ.l.si cũ exhibuissent. ff.de publi.ꝛ dic vt ibi. 1

Exadest. Snia absolutoria nõ nocet agere revolẽti de nouo ex alia causa.ꝺ.ꝺ.ꝛc.

☞Qui semel possedit quãdo presumatur hodie possidere. 1

Non ignorabit. Qui in initio litis possedit adhuc hodie presumitur possidere.ꝺ.ꝺ.¶Oppo. ꝺ.l.siue possidetis.§.de proba.ꝓ Solu. qui semel possederit non presumitur hodie possidere regulariter:vt in contra.fallit si possederit in initio litis vel si possessor habebatꝁ causam ab actore.ita dicit glo.non habe tis hic alia. 1 e

☞Actio ad exhibendum est personalis scripta in rem. 1

Exhibẽs rem deteriorata culpa qua actione tenea tur.ꝛ nu.§. 2

Actio ex testamẽto est stricti iuris sed habet instar bonefidei. 3

Soluẽs partẽ rei aut totam rem qñ ꝛ ꝓ qua parte liberationẽ consequaꝁ.ꝛ qua actione contra eum agatur.nu.§. 4

Libellus qualiter formarꝁ qñ agitur actione prima ad illud qõ deficit. 6

Recipiens rem deteriorata tam in solutione a soluẽte quando preiudicet sibi in estimatione deteriorationis. 7

Exhibitionis. Omissis truffis ad nerte vt declarẽ tibi istam materiã difficilem ꝛ banc.l.in tex.que multũ iam dedit mihi de laboꝛe.breuiter dicit.Qui rẽ deteriorã tam culpa exhibet in factũ acti.tenetur.ꝺ.ꝺ.Diuide primo ponit dictũ suum sub nube.scõ illud de terminat et declarat.Secunda ibi.ita vt qui rem. Ad euidentiam premittẽ ꝙ actio ad exhibendum est personalis scripta in rem:vt.l.de eo.§.si.ff.eo.et differt a mere reali qꝛ personalis in rem scripta datur contra possidentẽ tanꝝ ꝓtra obligatum. Sed actio in rem non ꝓsupponit obligationem. hoc premisso pone casum.ille contra quem fuit actum ad exhibendum fuit condemnatus vt exhiberet qui exhibuit ꝛ in exhibendo dolum vel culpam cõmisit. Quero vtrum ipse teneatur aliqua obligatione ꝓpter dolum vel culpam in exhibendo commissam. Respondet imperator et dicit ꝙ ſic. hic primo vide literam super verbo necessitate tenetur.s. obligatione qua quis tenetur exhibere.

¶Sequitur secũda pars. Dñe imperator ille qui in exhibẽdo cõmisit culpã:lʒ ob hoc sit obligatus cõenieꝁ act.ad exhibendũ ꝓma an aliqua nona actio. Rñ.imperator et dicit conuenitur acti.in factum nona que descendit ex equitate ibi sup verbo exhibuit les ꝓbationes requirant not.plene spe.ꝺ summa cog. §.postremo.ff.vj.cã rendũ an in eodẽ libello possit attẽtari cũ reivẽ.no.in tit.de act.ꝛ pe.§. se quiꝁ.ꝛ no. qõ ꝺ ꝛ in ti.de iudi.§.vl. videndũ ꝛ no.quoi cta actio est arbitraria ꝛ no.bal.i.l. nõ ignorabit.j.eo. c ☞Andr. Pomate. ¶Habebat. Itẽ fallit qñ reus affirmat se possidere se cus si negat qꝛ non ꝑsumiꝁ ita ista gl. magistralis in.l.si ne possidetis.j.de ꝓba.ꝛ secutus fuit are.in cõsi.ciij.inci. vertente in cã ꝛ qõ ne.in.iiij.co.ꝛ facit qꝛ vult bar.in §.l.j. incip.vꝁ dicendũ ꝛ j.col.ꝛ qꝛ vult glo. in.c. ꝓpositi. per istũ tex. vbi videnꝁ notare canoniste ꝺ cleri.egcõ.ministr.

¶Incipit liber quartus.

¶De rebus creditis ꝛ iureiurando. Rubrica.

☞Verbum cedere est generale ad omnes personales actiones. 1

¶Continua vt in gl.Victum est.§.de actionibus in rem:sequitur videre de actionibus personalibꝰ. a verum quia hoc ꝓ verbum credere est generale ad omnes personales actiones:ideo premittit.de reb. credi.¶Itẽ quia per insiurãdum aliquis efficitur debitor vel creditor:ideo connectitur de iureiurãdo licet in hoc titu.de hoc nihil ponatur:sed in seq. titu.ꝑspecialibꝰ.¶Querit glo.quare nõ dixit de rebus debitis.dic vt in glo.ꝛ bene ꝛc. 1

☞Iuramentũ decisorium litis quãdo retractetur ratione periurij. 1

Iuramentum veritatis retractaꝁ ratione periurij. 2

Item iuramentũ purgationis. 3

Quod ex iuramento non oriatur actio. 4

Causa iureiuran. Causa iuramẽto decisa non retractaꝁ ꝓtextu periurij.ꝺ.ꝺ.¶Op.de.l.admonendi.ff.eod.ꝛ.j.de pe.iudi. qui male iu.in aut.nouo iure.Sol.quoddã ꝺest inramẽtum decisorium litis:ꝛ istud nõ retractatur ꝓtextu periurij nisi in casibus expressis in.l.vt hic.Quoddã ꝺest iuramentũ veritatis.vt illud qõ ꝓstat testis ꝛ istud potest retractari ꝓtextu periurij:vt.l.lucius.ff.de his qui no infa.quoddam ꝺest iuramentũ purgationis.ꝛ istud etiã potest retractari.in aut.nouo iure.j.de pe.iu.q male iudi.Sed cõtra ꝓdicta op.de.ꝺ.l.admonendi.ff.eo.Sol.ibi est sacrm necessariũ hic vero volũtariũ vel iudiciale qõ non retractatur.fallit in casu.l.si.j.eo.ti.¶Querit gl.vtrũ ꝓ ex iuramẽto oriatur actio.dic vt in gl.ꝛ tene menti opi.Io.vt semp ex iuramento oriatur actio. 1 2 3 4 b c d e

Iurisiurandi. Periurus nõ a lege ʒ a solo deo punit.ꝰ b.ꝺ.Diuidit.primo loquit de eo q iurauit per deuʒ.scõ o eo q iurauit per principẽ.Scõa ibi periculũ ante. ¶Oppo.ʒ.de sum.tri.l.j.in fi.fol.ibi cõtemnit fidẽ christianã alio modo ꝙ deterãdo.¶Scõ o opp.ff. eo.l.si duo patroni.in fi.fol.vt glo.tu tene tertiã fol. ꝛ qñ iurarꝁ ꝓ principẽ nõ punit pena corporalis vt hic: sed alia pena:vt legibꝰ Zrijs.¶Op.ʒ.de trãsac.l.si qs maior.fol.hic loquit in iuramẽto de ꝓterito litis decisorio: ibi vo loquit in iuramento de futuro qõ apponit sup ꝛctu in quo deierans punit.ꝺ.ꝺ. 1

☞Nec legꝙ habeat locũ in oibus causis ciuilibus ꝛ criminalibus. 1

Per domesticos cõparationẽ literarũ vel per fugã rei ita per vnum testẽ semiplene ꝓbatur. ꝛ nu.ʒ. de fuga.remissiue. 2

Iuramentũ suppletorium cui deferaꝁ. 4

Mboneficei. Ista.l.sollennizabit anno futuro.in.l.admonẽdi.ff.e. In decisu pbationis iudex deferꝛ alteri partiũ iuramẽtũ.hoc intẽdit.¶Op.qꝛ actore non ꝓbante reus absoluit.vt.ff.de edẽ.l.qui accusare. fol. qñqꝫ actor plene ꝓbat ꝛ vincit.qñqꝫ nihil ꝓbat ꝛ succũbit vt in ꝛcto.qñqꝫ ꝓbat semiplene tũc recurritur ad hãc.l.vt cã decidaꝁ iureiurando.¶Quero in quibꝰ causis habet locũ hec.l.Glos.videꝁ velle qꝛ in omnibus causis ciuilibus ꝛ criminalibus.vide glo.super casibꝰ ordinarijs ꝺũ loquitur in actionibus descendentibus ex delicto ciuiliter intentatis sine dubio ista glo.diceret verũ in criminalibus forte nõ dicit verũ qõ dic vt tãgit Bnil.de cug.in.l. iij.§.j.ff.ꝛ ibi dicã. vt dixi plenissime in.l. maritus. ff.de questio. vbi gl.tãgit. ¶Quero ꝙando quis dicatur semiplene ꝓbare. Glo.ponit hic tres vel

¶Cꝺ.non solum.ꝛ per ea que habenꝁ in.ꝺ.§.nõ solũ.dicit bal.in.l.si.j. de condi.fur.qꝛ si furẽ pignoratitiam abstulerit nõ ꝓdest sibi qñ si res postea pereat etiã absqsui culpa nõ teneatur nisi ꝺris rem sciẽter ꝛ sponte recuperet.

¶Rem deteriorata.per Bar.in.l.q sibi.§.j.de solu.

¶Donumẽtoꝝ. Adde Bal.bic.et Barto.in.l.j.in fi. ꝓinc.de secũ.tab. ꝛ glo.sing.in.q.v. c.pulsatꝰ.in.j.glo. vbi snia valet scripta in parietibꝰ.

¶Punik.ꝛ hic vide Bal.bic.et octo.penas diner sinode ꝓ iura imponendas.ꝛ vide qõ habeꝁ.vj.q.vj. quicũqꝫ.ꝛ gl.odi. in.c.j.de fal.et qõ no.gl.in.c. querelam.de iureiurã.

¶In bonefidei. Adde singlariter qꝙ in pactis extraneis que nõ presumũtur non differt iuramẽtũ.c.j.§.fi. q̃ si inuesti.itẽ nõ deferꝛ iuramentũ qñ actor bene ꝓbatꝛ reus semiplene nõ defertur reo ad reprobationẽ actoris.ita sing.dicit Tan.in suo cõpẽ.in.vj. rub.in.j. allegatione. insti. de inuti.stip.§.itẽ verbor.ꝛ vide singu.bal.in.l.q accusare.de edẽ.vbi q reprobatur a testimonio reꝓbaꝛ iuramento. And. Barba.

¶Explicit liber tertius.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a ¶Quatuor modos. et adde ꝙ ad hoc vt deferatur iuramentū in defectū semiplene ꝓbationis est necesse ꝙ pars que petit deferri iuramētū dicat verisimilia vt dixit elegāter bal. in l. j. in. ij. col. 3. qui ⁊ aduersus quos.

b ☞Andre. poma. ¶Itē per vnū. limita multis modis sed etiā late de materia ⁊ per Jas. in. l. admonendi. in lectura in glos. in verbo exacto in versi. in eadē glos. vbi vel ꝑ vnū testē a ff. de iureiuran.

c ¶Nisi actio. vtr b antē ex iuramēto 3 tagationis expensarū vel in litē ozis tur actio vió bal. in aut. nouo iure. C. de iudi. ⁊ Bar. i l. in actionibus. in 4 fi. de in lit. iu. et ad bocvió plene no. i l. j. ē. eo. per bar. in l. nā ⁊ postea. ff. fi. ⁊ in l. sed si possesso ri. ff. si gs. ff. de iureiuran. ex ſnia tñ formiter lata dak actio ex ſctu ſm bart. sing. in. l. iuſ. verus debitorē. ff. de cōdi. inde.

d ¶Delata. de bus. l. intellectu. vi de bar. in. l. iuſiur. ff. ꝓtor ait. ff. eo. ti.

e ¶Bona lex. hāc l. no. ⁊ bart. alle. in l. fi. de ꝓto. ſtipu. et no. etiā in. l. ſi post legatū. in. iiij. col. de his qui. vt idi. ꝙ positio non pōt 1 niſi semel reuocari. adō que dixi in 2 l. reb⁹. reruꝫ amo. ⁊ vide oīno bal. ꝑ 1 ſtū tex. no. alleg. i c aut⁹. habita. ſ. iiij. col. in v. iij. in fi. j. ne filiꝰ ꝑ pa. ꝙ no uatio nō permittitur niſi semel. et ꝑ 2 hoc quod no. moder. in. l. ſi ex toto. ff. j. de leg. j. in ea. l. ⁊ allegat quedā gl. buius. l. ꝙ diffinitiua ſnia dicitur etiā illa ꝙ diffinit d articulum cauſe ⁊ iſta alle. pau. de ca. in cōſi. clxv. qō incipit in ḡpi nomine amē. i facto iſto poſt lōgā diſceptationē. no. in prīc. ij. col. ⁊ vide Bar. e i. l. ſi poſt exceptionē. ff. hec aūctio. ff. qō me. can.

☞Andre. Poma.

f ¶Nota ꝙ aliud. Si defunctus erat go debebat iurare nō poterat heres iurare: nec declarare id qō defūctus habebat declarare: vt per ale. conſi. lviij. vol. j. in primo dubio.

g ¶Juramētū defuncti. iuramentū

Actio que oritur ex sententia an dicatur in factum vel iudicati. remiſſiue.

quatuor modos.ª Primo per domesticos. secundo per comparationem literarū. tertio per fugam rei. Item per vnum ᵇ testem que omnia not. ſpecialiter † illud quando dicit de fuga. ꝙ fuga facit semiplenā ꝓbationem. tex. alibi videtur velle ꝙ faciat plenam. i. conſiliarios. ſ. de aſſeſſo. idem ꝙ hic. gloſ. no. in. d. l. admonendi. ff. eo. et ibi dicemus de hac fuga plene dixi. in. l. lege. cor. ſ. j. ff. ad filleia. Queritur hic cui debet iuramentū deferri. † hic tex. non aperit. ſed dicit cauſa cognita. in cauſe autem cognitione vertitur vt deferatur ei qui melius ſcit veritatem et ſi vterq; equaliter ſcit deferatur ei qui eſt dignior. Si vterq; eſt equaliter dignus: in hoc ſunt opinio. Quidā dicūt deferēdū potius actori ꝙ reo quidam econtra vt potius reo ꝙ actori. ⁊ iſtud vltimū conſueuerunt tenere gl. no ſtre licet vltramon. teneant contra ꝛc.

Jad excludendam.

Pupillus non potest iusiurandum deferre. boc dicit.

Am etiam a pupil

lo. Relictum a tutore videtur relictum a pupillo ⁊ in causa pupilli potest iusiurādum deferri tutori. h. d. ꝛc.

Am proponas.

Super causa status pōt iusiurandū deferri. h. d.

Ec filius.

Juramētū vel delatio vnius alteri non debet obesse. h. d.

☞Actio in factū oritur ex iuramēto quādo informiter iuratur ⁊ formiter vtilis ex cōtractu. Actio que oritur ex sententia an dicatur in factum vel iudicati. remissiue.

Croz.

† Ex iuramento prestito vel remisso oritur actio c in factū sicut ex sententia. h. d. ¶Opp. ꝙ oritur alia actio ꝯ in factū. vt. ff. eo. l. si duo. ſ. ſi quis iurauit. Solu. hic loquitur qñ iurauerit informiter ibi quando iurauerit formiter super aliquo cōtractu vnde oritꝫ actio vtilis ex eo contractu. ¶Queritur vtrū actio † que oritur ex sententia vocetur actio in factū vel actio iudicati glo. dicunt ꝙ vocatur actio in factū per hāc l. doc. vltra mō. dicunt ꝙ vocatur actio iudicati: vt hic tractat per do. Cy. ego plene dixi in. l. miles. ſ. iudicati. ff. de re iudi. vbi glo. tangit ꝛc.

Clara.

ᵈ Reus cui deferꝫ iuramētū † tū ꝛc. iurare referre vel solvere. h. d. vides ergo ex hac l. practicas ꝙ iudex recte precepit parti ꝙ non recedat a bancho quin iuret ſolnat vel deferat. ꝛc.

In actione.

Super actione de positi pōt iusiurādum deferri. h. d. ꝛc.

Jquis.

Ista est bona lex. ᵉ Delatio iuramēti anteꝙ prestatur potest revocari donec iuretur prestetur vel ſententietur. h. d. ¶Opp. hic innuit ꝙ prestatur iuramentū post diffinitiuā ſententiā. Contra. ſ. l. progi. Sol. vt ibi dicam ꝛc.

☞Ante ſententiā vel in ipsa ſententia est iurādū vel modicum post. nu. 4.

Juramentū defuncti ꝙ ſit aliud a iuramento heredis.

Heres non est periurus ſi non impedit iuramentum defuncti.

Eneraliter.

Primo loquitur quando ꝺꝫ iurare. secundo loquitur de effectu iuramenti partibus ꝓsentibus. tertio loquitur de effectu iuramēti partibus absentibus. quarto cōfirmat iuris antiqua. secunda ibi: ſi iuramento. tertia ibi: bis ꝓsentibus. quarta ibi: in omnibus autez. ⁊ hoc ſit ꝓ ſummario. ¶Nota ꝙ ante ſententiam: vel in ipsa ſententia est iurandum. ¶Nota ⁊ ꝙ aliud ᶠ est iuramentum defuncti: ᵍ aliud iuramentum heredum. et ſic iuramentū eſt mere perſonale. Si ergo defunctus iurauerit aliquid facere vel dare: ⁊ non facit nec dat ipſe nec heres eius non est periurus heres ꝓpter iuramentum defuncti. ¶Oppo. et videtur ꝙ poſt ſententiam iuretur: ʰ vt. ſ. l. progi. ⁊ j. de senten. l. cum iudex. Sol. dicunt quidam ꝙ illa iura corrigitur. hoc videtur contra hanc legem in fine. que confirmat iura antiqua. Sol. ego † dico ꝙ debet iurari in ipsa ſententia vel modicū antevel modicum poſt: vt hic. licet a ſententia appelletur: nihilominus ſtatim iurabitur non obstante appellatione, hic eſt caſus hic ꝛc.

☞Deferens iuramentum ſiue iuretur ſiue non: non appellat.

Ille cui iuramentū defertur potest illud ex causa m recuſare. ⁊ nu. 5.

Recuſans iuramentum ſine cauſa potest a iudice pro conuicto haberi.

Recuſans iuramentum licet cauſas non allegauerit potest tamen illas in cauſa appellationis allegare.

Qui non vult iurare non cogitur cauſam dicere Hec lex loquitur de iuramento iudiciali voluntario.

Qui vicit in prima cauſa ſi perdat in cauſa appellationis ex nouis ꝓbationibus non condemnatur in expensis. aks secus.

Ec iuramēto.

Si causa ſacramento delato prestito vel recuſato non est locꝰ appellationi: ⁱ ſed qñ potest pronocari ꝓceditur eo ordine qui hac. l. inseritur. hoc dicit. ⁊ est notabilis iſte caſus ⁊ alij in hac. l. posſiti qui non ſunt alibi. ¶Nota primo † ꝙ ille qui defert iuramentū ſine uretur ſiue referatur non potest appellare ᵏ. ¶Nota ſecundo ꝙ ille cui defertur cogitur iurare vel referre: vel † ſi vult potest recuſare ex cauſa. ita debet intelligi iſte tex. ⁊ ſic nō corrigitur. l. manifeſte. ¶Nota tertio ꝙ quando quis recuſat iuramētum abſq; legitima cauſa iudex potest habere eum ꝓ conuicto quaſi ipſe alteri parti retulerit iuramentum ⁊ ei remiſerit. ⁊ hoc habet locū ſiue ſit iuramentum deciſiuū totius ſiue ſit iuramētum deciſiuū alicuius partis: vtputa ſuper aliqua li poſitione. vide tex. qui dicit ibi: ⁊ ita cetera ſunt capitula. No. ex hac. l. qō ille qui recuſat iurare l. ꝯ cauſas quare nolluerit iurare nō allegauerit coram primo iudice: tamen eas poterit allegare coram iudice appellationis ſm quod gloſ. intelligit. vide tex. in ver. ipſe autē. ⁊ vide glo. ſuper ver. attestetur. ⁊ glo. ſuper verbo angilium. ¶Oppo. ff. eo. l. manifeſte. dicunt quidam ꝙ illa lex hodie corrigitur: quia indiſtincte hodie potest iuramentum recuſari ſine cauſa. Alij dicunt cōtra. † veritas est: qz ſine cauſa nō potest recuſari: vt hic dicit textus hoc etiam apparet: quia ſine cauſa recuſat potest haberi ꝓ conuicto. in † hoc tamen est aduertendum: qz non cogitur cauſam dicere quando nō vult iurare. ¶Quero de quo iuramento loquitur lex iſta. Rñ. quedā glosſe la dicit ꝙ refertur ad iuramentum neceſſarium tñ. hoc est falſum; † qz tex. in ver. ſi nauté bis ꝛc. expresſe loquit de iuramēto volūtario vel iudiciali. ¶Quero qd vult dicere tex. ibi: ᵐ neq; periurij neq; inſti diſpēdij. Glo. dicit multū notabiliter ⁊ neuter neutri condēnāt in expēſis. vide gl. ſuper ver. diſpēdij. quam no. † er hac gl. dicit quidā ꝙ ille q vicit in prima cauſa ſi in cauſa appellationis ſuccumbit nūq̄ dānatur in expensis: ⁿ qō debes intelligere verū qñ in cauſa appellationis ſuccumbit ex nouis ꝓbationibus ita

i ¶Locus appel. vide bar. in. l. in actionib⁹. in ſi. q. de in lit. iuran.

k ¶Appellare. ex iſto tex. dicas ꝙ ſi cauſa cōmittit ex partiū cōſenſu cū filio ſapiētis ⁊ ſententia fuerit lata vigore filij ꝙ pars nō poterit appellare. ſed contrariū tenet bal. in. l. j. ſ. j. in ſi. ⁊ in. l. ex conſenſu. de app. ⁊ dicebat Bal. ꝙ hic erat tex. melior de iure. videomnino bar. in. l. ſi conuenerit. de re iudi.

¶Manifeste. per cano. extra eodez. c. ſi.

¶Tex. ibi. et hic no. text. ſm bal. ꝙ iudex non pōt cogere quez iurare: ſed dicit bre ipm pro cōuicto. ibidē. adde bart. in. d. ſ. finaūt reus. adde pulchrum dictuꝫ bart. in. l. ſi pignore. de pig. act.

¶In expēſis. qd aut ſi fuerit interlocutoria ſnia condēnatus in expēſis ⁊ in diffinitiua obtinuit. vide no. bar. in. l. ſi pignore. in fin. ff. de pig. actio. ⁊ vide not. Bal. in aut. generaliter. in. v. colū. ff. de epi. ⁊ cleri. de eo qui habet iuſtā cauſaꝫ litigādi in vno articulo ⁊ obtinet in alio. ideo dicit bal. ſ. ꝓgi. ꝙ ſi gs dicit i vno caplo in expensis ſtatim debeat reſici nō expectata diſſinitiua. Adde gl. bic. vide Bal. in. l. j. ſ. de ſen. ſine cer. quantitate.

a ¶Nisi de presentibus. ⁊ per hūc tex. digit hic bal. ꝙ ari ꝙ iuramentum veritatis delatuꝫ dño nō potest per 1 procuratorez ꝓstari de iure ciuili etiaꝫ ſi haberet ſpeciale 2 mandatū de quo oīno vide alet. in l. a bona. ſ. qui in 3 alieno. ff. de dā. in fec. in. ꝛi. col. in fi. ⁊ 4 vide ſali. hic quid ſi dñs eſſet in loco 5 adeo lōge ꝙ adeū mitti nō poterit.

b ¶Fide geſtoruꝫ. vide Bart. in. l. ad egregias. ff. e. ter. cū glo. in. c. coſtitutus. ſ. fideiuſ. ⁊ ibi gl. ꝙ in cauſa cri 2 minali testes debēt remitti ad iudicē cauſe ⁊ glo. in c. testes. in. q. ij. cō 3 trariū ſenſit gl. in c. romana. ſ. 3bentes. poſt Jo. mo. ſo. cōpe. lib. vj per 4 do. Abb. in. c. cum d cauſam. de teſtiꝫ. ⁊ 5 qō no. in. l. ſi qñ. C. e de testi.

c ¶Remittāt acta. 1 vió bar. i. l. ſi poſtu 2 lauerit. ff. ō adul.ᵗ

d ¶Cuius expēſis. 3 in hoc cuius expē ſis debeāt fieri vi de q̄ dixi post bar. in. l. ad egregias. de iureiur. ⁊ bal. ꝛ ſali. ibi etiā q̄rit f quid de reſpōdēte positionibꝰ qui eſt dñs. et de materia g vide que dixi post 1 bar. in. l. qm. ⁊ in. l. b ſi qñ. ſ. de teſtiꝫ. et 2 Ro. in. l. accuſare. ſ. fi. ff. ad treb. ⁊ vi 3 de oīno glos. ſ. ꝛ ibi bar. in. l. ij. ſ. defendi. ff. qui ex cau. in poſ. ea. ⁊ Jo. and. in rub. extra ō iur. calum.

e ¶Non impedit. ⁊ no. bar. in. l. ſi. i. ij. colū. ff. de feriis. ⁊ in. l. ij. de re iudi. ⁊ in. l. ſine pars. C. ō dila. ⁊ qō no. bar. i l. iij. de appel. reci.

☞Andre. Pomate.

f ¶Quero qño. vide ſozi. conſi. clij. col. magie. iiij. vbi ſequitur inducendo ad pulchū caſum.

nibus. ita loquit hic. ſecus ſi ex primis actis ſuccubit vel apparet prima ſententia manifeste iniqua vt habes in. o. l. ſi. als ſecus ſi ex primis actis ſuccumberet. ita no. Joā. an. in. c. iuris ignorātia. de regu. iur. lib. vj. per Jnno. extra de dolo ⁊ cōtu. c. finem. dixi tibi vt videtur mihi. ſ. de iudi. l. properandū. ſ. finautem reus ꝛc.

☞Judex pōt ſtatuere procuratori terminum ad faciendū cōparere principalē ꝙ veniat ad iurādū vel reſpondendū poſitionibus.

Juramētū qñ in absentia cōmittit iudex in cuius iuriſditione pars degit ſi cōtra eo iuratur remittit acta ad iudicem cauſe.

Quando iuramentū cōmittit in absentia oz ſtatui terminus parti vt cōpareat ad videndū iurare.

In arbitrio iudicis est declarare cuius expēſis fiat iuramentū in absentia.

Pendente iudicio super vno capitulo non impeditur iudicis officium super aliis.

Mis de presentibus.

ª Jste est notabilis. ſ. et ponit valde pulcherrimā practicam.

¶No. primo † ꝙ iudex potest procuratori ſtatuere terminū ad faciendū comparere principalē qō veniat ad iurandū vel reſpondendū poſitionibus.

¶No. ſecdo † ꝙ quādo iuramentū committitur in absentia hoc oportet fieri ſub fide geſtorum ᵇ hoc est ꝙ iudex cōtra quo cauſa agitur ſcribat iudici illius loci vbi pars degit: vt ſi cōtra eo iuretur remittātur acta ᶜ ad iudicē cauſe principalis. ¶No. tertio † ꝙ quando iuramentū cōmittitur in absentia debet ſtatui terminus parti vt ad illum locū cōpareat ad videndū iurare parte vel testes ꝛc. ¶Nota quarto † ꝙ cuius expēſis ᵈ hoc debeat fieri hoc est in arbitrio iudicis. ¶No. † quinto ꝙ pendente diſſatione ſuper vno capitulo nō impeditur ᵉ iudicis officiū ſuper alijs capitulis non preiudicialibus. qō perpetuo tene menti. ꝛc.

☞Negatiua probatur per ſcripturam.

Scholaris ꝙ nō ſit in matricula ꝓbatur in inſpectione matricule.

Qui nō ſoluiſſe collectā probatur ſi in libro ſolutium non reperitur.

Am quis.

Juramētū retractatur ꝓ tertiū testamenti de nouo reperti. hoc dicit. vió tex. ibi circa princi. ibi poſtea autē manifeſtum nihil ei ꝛc. ¶Quero † quomodo ᶠ potest iſta negatiua probari nihil fuiſſe ei relictum. gloſ. dicit per ſcripturā testamenti non per testes. Alij dicunt etiam per testes ᵍ ⁊ iſtud puto verū. ¶No. ergo † primo ꝙ per ſcripturam probaretur negatiua ʰ hoc modo inſpecto teſtamēto non reperitur ibi titio legatū: ergo non est legatū. facit † ad probandū ꝙ ſcholaris non ſit in matricula probatur per inſpectionē matricule. facit † etiā ad probandū ꝙ aliquis non ſoluit collectā: qz inſpecto libro ſoluētiū collectā nō reperitur ibi ⁊ valet ad multa. ſimile potest probari per testes qui dicunt ſe interfuiſſe teſtamento. ⁊ tunc non fuit relictum.

¶Si certum petatur. Rubrica.

Eq equam.

¶Heredes tenētur ad debita ꝓ portionibus hereditarijs nullo reſpectu habito ad prelegata. h. d. iſta lex ꝛc.

Amuis.

Eg mutuo rei alicuius nascitur nobis actio ſi fuerimus ſtipulati que poterit cedit domino. hoc dicit. ¶Oppo. de. l. ij. ſ. appellata. ff. eo. Solu. hic mutuum fuit recōciliatū ſtipulatione. ¶Querit glo. an iſta ſtipulatio impediat actionē oriri ex numeratione. gloſ. plene examinat in. l. certi condictio. ſ. quoniam. ff. eodē. Cy. refert hic. tenigi in. l. ſi ita ſtipulatus. ⁊ in. l. cum enim. ff. de nouatio. ¶Quero quid ſi pecuniā alie nam quam dedit mutuo et ſum ſtipulatus dominus repetat. Jtē quid ſi dñs nō repetat nec ego ſui ſtipulat⁹ ⁊ ille nō vult cōſumere. Jſtas gōnes formal hic gl. ⁊ de verbo ad verbū eas ponit in. l. nā ⁊ ſi fur. ff. eo. dic vt in gl. ibi plene examinabimus.

Osqui.

Ubi quis exercet officiū non pōt exercere fenus. h. d. videbitis in. l. principa. ff. eo. ꝛc.

☞Alteri per alterū in mutuo ⁊ in debito ꝓpter pecuniā queritur.

Expreſſa reprobatio actus facti nomine meo quādo requiratur.

Ex cōtractu alterius meo nomine celebrato ſi ratū nō habeo gerenti queritur actio vtilis.

Jabentis.

Subtilis. l. eſt iſta. Si pecunia aliena absentis oñi nomine mutuetur ei queritur actio ꝙ ſi ratū nō habet mutuanti cedere cogitur: aks vtilis ei cōpetit. h. d. ¶Oppo. alteri per alterū nō potest queri actio: vt l. ſtipulatio iſta. ſ. ſi quis alteri. de verborū obliga. Sol. fallit † in mutuo ⁊ etiā in debito ꝓpter ſingularia ꝓcepta pecunie vt hic. et. l. certi cōdictio. ſ. ſi numos. ⁊ l. ſingularia. ff. eo. j. de condi. indebi. l. ſi per ignorantiā. ¶Item oppo. ꝙ hic nō potest queri actio cum ratū nō habuerit: ergo negotium b ad eū nō pertinet: vt. l. ſi pupilli. ſ. vnde queritur. ff. de neg. geſt. Sol. dicunt quidaꝫ ꝙ hic primo habuit ratum poſtea nō vult habere ratum per reſti. in integ. vnde actio iam erat ſibi queſita. Iſtud licet in ſe ſit verum tamen eſt diuinare. dicas ergo ꝙ ei abſenti ⁊ ignoranti ⁊ ratum non habenti queritur actio ipſo iure vt hic. nec obſt. ſ. vnde queritur. qz hic eſt negotiū ſuum quodāmodo ipſo geſtu vel re ipſa: ideo pertinet ad eū non expectata ratihabitione. vel verius dicas hoc eſt ſpeciale ꝓpter ſingularia ꝓcepta pecunie mutuate vt. ſ. digi. ¶Unero dicitur hic reprobatō nomine qualiter ꝓbaut iſtud nomē. dicūt quidā petēdo reſtitui in integrū: ſed vt dixi iſtud eſt diuinare. Alij dicunt ꝙ reprobat expreſſe dicēdo volo agere. ⁊ iſta eſt vera: vt ſtatim dicā tibi. Alij dicunt ꝙ tacendo eoipſo nō habet ratum videtur reprobare. qō glo. noſtre nō placet. Et ſic remanet vera ꝓcedens ꝙ requiritur re probatio expreſſa. ꝓ hoc facit. l. ſi filius. ff. ad macedo. ⁊ quod no. in. l. quo enim. ſ. j. rem ratam habem gloſſellā Rogerij qui dicit nō reprobare ratihabitioni par eſt. Sed cōtra iſtā gloſ. facit. l. procurator ad exhibendū. ſ. ſi. ⁊. d. l. quo enim. ſ. j. ff. rē ratam habe. Sol. † quādoq; aliquid eſt factū nomine meo per quod mibi querit vel alius mibi obligatur tunc non imꝓbare eſt approbare. requirit ergo expreſſa reprobatio: ita debet intelligi hec. l. cum ſua. ideo enim dicit text. reprobato noīe quaſi expreſſa reprobatio requirit ſi vero eſt factū aliqd meo nomine per qō mibi ꝓeiudicat: tunc nō eſt ne ceſſaria expreſſa reprobatio: ſed qui non approbat reprobat: vt legib⁹ Zrijs. fallit in caſu. d. l. ſi filius. ad macedo. digi plene in. d. l. quo enim. ſ. j. Glo. for mat vnā queſtionē quā dic vt in ea. ⁊ tene lyttimaꝫ ſolu. ¶Ultimo no. † ⁊ tene menti tex. ꝙ ex contractu alterius nomine celebrato ſi ille ratum nō haberet gerenti cōpetit vtilis ⁱ in eo quod ad illū cōtrahentē peruenit. Concordātie ſunt in gl.

☞Quando pecunia ad vnum de voluntate alterius peruenit fictione iuris dicūtur plures numerationes.

Exceptio non nume. pecu. limitata tēpore non ḥz locū in contractibus nō celebratis in ſcriptis.

Diſtinctio glo. in. l. ſi ex cautione. j. de nō nu. pecu. nō habet locū in ſcriptura ꝓnata.

Si notarius in inſtrumento dicat ꝓ centū floreni ſibi datis ⁊ ſolutis ꝛc. ſi poſtea ꝓbetur ꝙ illo tēpore nō interuenit numeratio: an inſtrumentum ſit falſum. remiſſiue.

Jnon ſinguli.

Eg contractu mutui quis nō teneturꝫ vltra illud quod ad eū peruenit niſi plurium rerū cōſtitutio vel interceſſio vel biennij curſus interuenerit. h. d. Diuiditur in duas partes. Primo quādo pecunia fuit numerata ⁊ confeſſata. Secdo qñ fuit

¶Per testes. ⁊ ex hoc cōcludit pau. de caſt. in ẓſi. qō incipit in ḡpi nomine amē. ꝓ eui dētia eius qō querit ꝛc. ꝙ acta poſſunt ꝑ testes. ꝑba ri etiā ſi nulla ſcriptura reperiatur.

¶Probaret negatiua. de modo probādi negatiua adde qō no. glo. ⁊ bar. ſ. de erro. ad no. errores. qquod not. gl. in. l. eos. de of. magiſt. tex. ⁊ ibi bar. in. l. cuꝫ gs. C. de vſufr. ⁊ hic no. ⁊ adde bar. in. l. tittie tectores. de le. i. ⁊ bal. in. l. iuſtuꝫ. C. de eden. ⁊ tex. et bal. in. l. cū teſta. j. ō teſt. manu. ⁊ bal. in. l. ei qui ad ciuilia. de app.

¶Cōpetit vtilis. ⁊ intellige cū oīb⁹ qualitatib⁹ ⁊ cōditionibus coberentibus perſone ter tij: vt ſingu. declarat bar. i. l. fundū. ff. de actio. emp.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

numerata sed fuit confessatū alind pro ea.secunda ibi:ac multomagis. ¶Opp. q numerationes nō possunt cōstituī cum vna pecunia nō possit ad plures peruenire in solidū:vt.l.si vt certo.§.si duob⁹. ff.cōmo.Glos.soluit † optime fictione iuris videt ad vtrūq; peruenisse cum ad vnū de voluntate alterius peruenerit.ista est vera:licet vltramōtani cōtra.plene dixi in.l.eandē.in prin.de duo.re. ¶Itē oppo.egcep.nō nu.pecu.potest opponi infra biennū tantū quando cōtractus est celebratus in scriptis:vt.l.in Ictibus.j.de nō nume.pecu.sed hic nō proponit intercessisse scriptura:ergo ꝛc.Sol.vt in glo.que dicit q hec scriptura intercessit.vide glos. ¶no.¶ tene menti.que tenet † q exceptio nō numerate pecunie limitata tēpore nō hz locū in cōtractibus nō celebratis in scriptis. Sūil.de cug.tractat. in.l.qui pecuniam.si cer.pet.oicam vobis in.l.si ex cautione.¶.l.in Ictibus.j.de nō nu.pecu. ¶Opp. dicitur hic q scriptū fuit oleum susceptū:ergo per instrm probāt oleū numeratū:ergo non pōt obiici exceptio nō nu.pec.Glos.soluit duob⁹ modis.primo q hic erat priuata scriptura. ¶No.istā sol.† ¶ sic babes q distin.glos.in.l.si ex cautione.que dicit aut instrm dicit q quis confitet:aut dicit q fuit facta numeratio nō hz locum in priuata scriptura.ª Idem no.j.de do.cau.nō nu.l.si.in prima glossella qō tene menti.Alij dicūt q hic loquitur etiā in publico instro:¶ qō hic dicit susceptū debet intelligi q partes cōfitebantur hic q notarius hoc asserit in instro.sm hoc videt velle ista glo.q † si notari⁹ diceret in instro ¶ hoc fecit pro centū florenis sibi datis ¶ solutis ꝛc.¶ postea probaret q illo tēpore nō interuenit numeratio instrm esset falsum:q an sit verū nō dicā modo.do.Jac.but.disputauit de hoc vnā questionē tangā.j.de nō nu.pecu.l.si ex cautione. no.¶ tene menti glo.istam.

¶ Exceptio simulationis dicit q obligatio est facta ob causam nō verā vel fictam.

Si debitū est ex vna causa:¶ in instro cōfiteatur ex alia causa non dicit instrumentū simulatū.

Debitum ex vna causa potest conuerti in debitum ex alia causa.

Si ex pretio. Ista est bona.l. Debitū ex vna causa pōt cōuerti in aliā stipulationē non pacto nudo ex interuallo appositō:sec⁹ si incōtinēti.b.d.hec.l.¶.l.si promutua.j.eo. ¶Opp.ad.l.si ex ptio.de.l.singularia.ff.eo.Sol.ibi pecunia debita ex vna cā erat solutioni parata.vñ nuda cōuentio ne in cām mutui potest cōuenire:vt ibi no.sed si nō esset parata solutioni:dist.aut vis diuertere in cām mutui per stipulationez aut pacto nudo:¶ si pacto nudo:aut incontinenti:aut ex interuallo vt istis.ll. Ex hoc habes statuto ciuitatis hui⁹ cauet q cōtra instrm cōfessionatū seu guarētigionatū possit opponi exceptio simulatiōis.ᵇDico ¶ ita de facto obtinuit † q illa dz exceptio simulationis qñ omissio est facta simulate ob cām nō verā vel nō iustā. Ita loquit titu.plus valere qō agit.l.i.j.de cōdic.ob tur. cau.quasi † dicat qñ debitū inveritate est ex vna cā licet in instro cōfiteatur vt debitū ex alia cā nō dicitur instrm simulatū:q obligationis substātia non deficit:vt hic dicit tex.Et debitū † ex vna cā potest cōuerti in debitū ex alia causa.tene menti ꝛc.

Si vnde. Utrum ille qui agit mutuo debeat probare pecuniā mutuatā fuisse suā.ppriā.hic tex.vī q sic.certe si pecunia est cōsumpta nō est dubiū q nō debet pbare:q etiā si fuisset aliena mutuū esset recōciliatū cōsumptione sed si nō esset cōsumpta de hoc sunt opi.tangit i.l. nam ¶ si fur.ff.eo.¶ ibi deo duce dicemus ꝛc.

¶ Unus ex pluribⁿ sociis vni⁹ mercātie nō pōt agere insolidū pro rebⁿ societatis sine mādato.

Cum te. Si plures simul mutuāt quilibet agit pro parte nisi actum fuerit vt essent duo rei credēdi vel alteri ab altero est mādatū. b.d. ¶No.q duo rei credēdi possunt constitui.de duo.reis debēdi nō est dubiū vt videtis i.l.si nō sunt gulli.§.eo.¶.l.penul.j.de duo.reis.¶.l.eandem.ff.de duo.reis.facit † ista.l.q si plures sunt socij vnius mercantie:q vnus nō pōt agere insolidū pro rebⁿ societatis nisi habeat mandatū ab alijs.dixi plene in materia de duo.reis.optime facit.ff.de exerci.l. j.in fi.¶ cū.ll.sequentibus.

Si quod. Plures vno instro possunt obligari. Itē vnū debitū in aliud pōt per stipulationez conuerti.b.d.an autē plures debitores vno libello possint conueniri:dixi etiā in materia de duobus reis.l.iij.in fin.tetigi.in.l.supra iter.§.cassius.ff.de aqua plu.arcen.

Incendium. Casus fortuit⁹ non liberat⁹ debitorē quātitatis vel generis.b.d. ¶Opp. de.l.qō te.ff.eod.Sol.ibi loquit in debitore speciei. secus in debitore quātitatis.Itē qō hic dicit⁹ debitore quātitatis.fallit qñ quātitas debetur respectu certe speciei:vt.ff.de nog.in.l.iij.§.si is.de pe.l.qñ tū.in prin.j.de iur.emphy.l.i.ꝛc.

Sin rem. Qui p alio soluit potest ab eo repetere ꝛc. hoc dicit.

Cum qui. Inspicitur cuius contemplatione quis mutuet.nō cuius cōtemplatione quis accipit hoc dicit.materia huius.l.est plene in.l.si pupilli. §.j.de neg.gest.

Datue. Subscriptio vt testis nō obligat eum qui nec accipit nec stipulanti promisit.b.d.

Non aduersus. Creditor nō potest cogi a debitore vt eo dimisso agat contra debitorē debitoris.b.d.

Quisquis. Judices in prouincia qua iudicāt fenus exercere nō possunt:¶ qui pecuniā p honore dat exilij pena punitur.b.d.

Super chirographa rijs.Si cōtractus excedit summā quinq; librarū auri tres testes debent, adhiberi in instrumēto obligationis vel liberationis.b.d. ¶Oppo. j.de test.l.testiū.Dic vt ibi.Jsta.l.recipit limitatione.aut.sed nouo iure.quā vide ꝛc.

¶ Quot testes requirant in instrumētis.

Notarius q cōnumeret in numero triū testiū.

Cōparatio instri ad qō instrm fiat.remissiue.

Contractus in scriptis celebratur qñ hoc agitur.

Sed nouo iure. ᶠCirca l.nostrā sunt queredā tria que tangunt hic per gl.Primo † querit quot testes requirātur in instrumētis.Glo.tua dist.vtrū Jctus fuit super minori summa libra auri vel maiori.primo casu sufficiunt duo testes ad plenā pbationē non distincto vtruz in scriptis vel sine scriptis in ciuitate vel extra ab imperito literarū vel non vt in aut.de fide instr.§.pe.Secōo casu aut cōtrahit imperitus literaz in scriptis ¶ in ciuitate ¶ requirunt quinq; testes qui oēs debēt subscribere cū ipso cōtrahēte vel alius pro cōtrahēte subscribere:vt in hac aut. dices tu qō potest Jhens se subscribere cū ponas eū imperitū literarū.Rñ.imperitū literarū intellige sm Odof.illū qui nullas scit literas vel scit modicū.vt isti mercatores qui nesciūt scribere:nisi in vulgari.Sivero Jctus celebratur sine scriptis tūc requirunt tres testes.Idē si contractus celebraf a perito literarū.ita dicit glof.vt in aut.de fi.instru. §.ij.¶.§.fz ¶ si instra.qō est multū notandū:vt semper aduertatis si instrm excedit summā centū florenoz.requirantur in eo tres testes sm gl.hoc etiā tenebat Odof.Alij dicunt q isto casu sufficiūt duo testes.¶ hoc tenebat Jaco.de bel.¶ hoc si instrumētū est publicū.Nec obstat.d.§.ij.¶.§.sed ¶ si instrumenta:quia ibi loquitur quādo erat priuata scriptura.¶ quis volebat ad eum facere comparationē ¶ do.Ly.hic hoc non firmat:licet tangat Spec. in titu. de teste.§.restat.de numero.videt q duo testes sufficiāt per Joan.an.in.c.pluralis locutio.de reg.iu.li.vi.videt ponere idē.dicit esti q regulariter duo testes sufficiunt.excipit qñ Jctus fit in scriptis ab imperito literarū in ciuitate ꝛc.Sed qñ fit sine scriptis nullā exceptionē facit:vt dicas vt sequentes infra que quotidie fiunt q † in numero dictorū triū testiū cōnumeretur tabellio sm qō gl.dicit in precedēti mēbro vbi requirunt quinq; testes. Si vo Jctus fiat in iure remanet in eo correcta ª l.C. ¶ Quero de cōparatione instrumentoz ad qō instrumentuz fiat cōparatio.de quo dicemus in.l. cōparationes.¶ aut. ibi posita.j.de fi.instr. ¶Quero ¶ qñ Jctus dicatur celebrari in scriptis.Rñ.qñ hoc agitur vt in scriptis celebretur:vt dicit glos.

Andr. Pomate. ¶Qō hic dicit.limita istū tex.nota bilē per casum nō tabilem quē excogitat Pau.de cast. in.l.titius.de prescrip.ver.rationez attigi ibi ad bart. et sequit in.l.si ex delegati causa.ff. de verb.obl.ad fi. et Jas.in.l.titius. in.ij.notabili.ff.ō prescrip.verbis.

a ¶In priuata scriptura.¶ istud idez tenet pau.de cast. in cōsilio.j.quē vide:q¹ Bar.recitat contrarium ꝛc.

b ¶Simulationis. adde bal.§.de postu.l.si sub specie. ¶ vide bart.late in consil.pe.nicole.et qō no, bar.in.l.lucius.ff. deposi. et Bar.in.l.emptoz. de aqua plu.arcē. ¶ bal.post Bar.in d.l.si sub specie.an exceptio nō nu.pecu . sit exceptio simulationis.

c Andr. Pomate. ¶Eo qō . vide in simili tex.vbi bal. pau.de cast.¶ doc. in.l.licet.§.depac.

d ¶Nō liberat.vide per ange.¶ moder.in.l.si ex legato.de ver.oblig.

e Correcta . vide gl.magistrā in corpore.de fide instr.

a §.fina.

b ¶In.l.i.§ qñ debet solui salarium aduocato.vide in l.antiochus.¶ ibi Bart.C.de pfect.¶ medi.lib.¶. qz dō nec lis pendet nō dz solui.per Bar. late in.l.diuus. de var.¶extraor.cog.

c ¶Quoties. adde lu.ro.in pri.ccccxx. in materia sequestrationis. Andr. Barba.

c ¶Quoties.¶ adō q sicut rerū mobiliū fit sequestratio qñq; vt bic:citatiā istis casib⁹ poterit iterdici alienatio immobiliū in.l.ō pollicitatiōib⁹.ff. de pollici.et adde sm Bar.in.l.si.de edi.diui adri. tol. q tenet sequestratio possessiōis cuz duo veniāt ad arma:¶ mādat vtriq; ne accedant ad possessionē sine licētia iudicis.et de materia vide Anto.de but in.c.ij.ō c eo qui mit.in pos. causa rei ser.¶ ad de qō dixi.§.adde bar.i.l.fz ¶ si vsus fructus.§.si inter duos.de vsufru.¶ glo.in.c.dilectus. de sequestra.posit. et specialiter.de expē.§.postremo.

d per totum . ¶ dicit bar.per gl.in.l.i.j. de ferijs.qō semp valet sequestratio cōmissa ppter sequestrationez nisi satisdaretur.qō tenet Bal. in.l.si.§. vbi in rem actio etiā in loco vbi qs reſortitur fomm.

d ¶Permittit.adde Bar.in.l.imperatores.§.si.de appel.qō ibi per moder.¶de materia p Joā.an.in regula locupletari.¶ mer cu.li.vj.¶ bal.bic.

e ¶Cessare repetitionez.adde tū q solutio indebiti vigore pcepti facta sine causę cognitione repetitur:vt

f Sed nouo iure. Jsta aut.de cōsuetudine non seruatur ¶ publico in instrumento in quo sufficiunt duo testes sed solū seruabitur in chirographo ¶ priuata scriptura.sm Jac.de bel.in.l.si.facit qō idez no.in.l.necq; ad velle.

nem indebiti.vt bic.sed per cōditionem sine causa. ita no.in.l.fideiussoz.§.in omnibus.ff.man.ita etiā no.in.l.si fine.§.cum autem.ff.rem ra.ha.Doct. nostri reprobant illas glo.¶ merito solutum indebitū per sententiā nullo modo potest repeti:nisi veniatur per sententiā sed si esset aliqua actio que contra sententiā nō repugnat:sed asserit eā esse verā:tunc datur repetitio hic est casus in.o.l.in cōmodato. in fi.¶.l.si fullo.cum si.

Scitra. Delegatus indebite repetit a delegante non ab eo cui est delegatum.b.d.ꝛc.

Cum decem. Solutū et etiaz promissum pōt condici.b.d.

Que. In his que crescūt per inficiationē solutū vel promissum indebite nō concedit⁹.b.d. ¶Quero que est ratio huius.l.Rñ.quia in istis que crescunt per inficiationem soluens . licet indebite videtur transigere ᶠ ita tangit glo.in.l.erroz.§.de iur.¶ fac. igno. ¶Oppo.de.l.inde neratius.§.fi.ff.ad.l.aql. sed ibi a nemine erat debitus.hic vero erat debitū ab aliquo.

f Transigere.de hac ratione.adde Bart.post glol.in l.elegāter.§.fin.ff. eo.aliter tamē potest per Bal.i.l. j.in fi.§.eo.

Ja parte. Qui non est heres ¶ redem repetit.b.d.

Per ignorantiam. In debito soluto alteri per alterum queritur actio:sicut in mutuo.

Fideicommissum. Idem dicit quod.l.cum quis.§.de iuris ¶ fac.igno.ꝛc.

g ¶Indebitū ¶ prima partē buj⁹.l.limita vt dixi i.l.cuius per erroz.§.ff. de regu.iur.

Reditoris. Indebitū solutū per peratorē in rē suā ab eo repetitur.vidistis de hac materia in.l.falsus.j.de fur.ꝛc.

Indebitū. ˢ Soluens scienter indebitū nō repetit ¶ solutio in dubio presumitur.b.d.

¶ §.si decē.in.l.si non sortē per banc.l.corrigit.

Si quis. Quis est electio in sol in repetendo.b.d. ¶Opp.de.l.si nō sortem.§.si decem.circa finē.ff.eo.Solu.dicunt quidam q ibi erat electio creditoris ab instio sed istud licet sit verū in se est tamen diuinare:veritas † est q ibi vlpiani opi.ponit que hic per bāc.l. corrigitur. ¶Opp.de.l.plane.ff.eo.Sol.ibi loquitur quādo erant duo rei debendi:tunc ipsi nō bant electionē in repetendo ne forte in eligēdo sint discordes. ¶Opp.tertio de.l.si is cui.ff.de lega.ij. Sol.ibi solvit vnā rem de debitis alternatiue hic soluit vtrūq;. ¶Item oppo.de.l.si nō sortem.§.si decē in primo casu.ff.eo.So.ibi nō soluit perfecte vtrūq; sed cū deberet stichū aut.g.soluit stichum. ¶.v.vnde illa.v.debent repeti precise quoniā illa.v. apparent indebite solūta. ¶Ex predictis potes di stinguere per teipsum.

¶ Repetit.¶ materiā huius.l.videlate examinata p bar.post glos.in.l. fi.ff.de condic.sine causa.¶ solet limitari hec.l.cuz materia per casum.l. pe.ff.qō fal.tu.auto.videlicet ne tradens in dotē fuerit in dolo ¶ vide Bal.bic.

¶ Dubitans ¶ ignorās qñ equiparentur.

Ro dubietate. Hec est notabilis.l.Dubitans † ¶ ignorās quātū ad repetitionē indebiti equiparātur.ᵇ Predicta vera sunt quantū ad repetitionē debiti:vt dixi quantum ad alios cōtractus.qñq; inter dubitantē ¶ ignorātem reperitur differētia.vt not.ff.de iur.¶ fac.ign.in gl. super rubrica.¶.ff.de testa.l.de statu.Et habuistis hoc anno j.de fur.l.manifestissimi.§.finautem nescius ¶ dubitans.

¶ Equiparātur. An dubi⁹ et ignorans equiparētur vide in.l. manifestissimi.§.j. de furijs.¶ no.bar.in.l. ij.in.ij.colum.ff. si quis in ius voca. non ierit.

Ecuniam. Quod datur ob causam dotalem pro matrimonio illicito per cōdictionem ob causam repetitur.ᵇ.b.d. ¶Oppo.de.l.qui contra.j.de incest.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

nup. vbi dicitur q̄ dos debet duplicari. Solu. ibi quando scienter contraxerūt matrimoniū illicitū. hic. quādo ignoranter: ꝛ circa hoc dic vt habes in l. si cū dotem. ff. si. cum. l. seq. ff. solu. mat. ¶ Quero quid est hoc dictū iure. glo. dicit id est intransitiue lege. q. d. de eo iure q̄ est cōditio. idē no. S. ti. i. l. j. et quid velit dicere transitiue vel intransitiue: quere grammaticos ꝛc.

☞ Donatio inter patrem ꝛ filium quando cōsistat.

Donatio morte cōfirmata quasi per omnia habet vim relicti.

Actio prescriptis verbis datur vt impleatur id q̄d conuenitur.

Condictio ob causam ad resoluendum contractum ꝛ sic ad repetendū datum.

Actio prescriptis verbis et condictio ob causam quomodo simul concurrant.

Condictio ob causam occurrit cum actione vtili in rem.

Jn contractibus nominatis agitur ad contractus resoluendum.

Donatio simplex est contractus innominatus.

Donatio ob causam est cōtractus innominatus.

Condictio ob causam an habeat locū in contractibus innominatis. remissiue.

Stipulatio est contractus.

Jvt proponis. Si dominus nō implet pactū in donatione appositū ad reddendū q̄d accepit hac cōditione tenetur. b. d. ¶ Oppo. inter patrem ꝛ filium nō consistit donatio: vt. l. ij. S. de inoffi. do. So. † q̄ hic dicit sozoi tue intelligas emācipate vel ex alio patre nate: vt dicit glossella. et iste solutiones sunt clare ꝛ vere: vel ficte dic licet donatio ab initio non valuerit. tū quia cōfirmatur morte si nō implet q̄d cōuenit cōuenitur condictione ob causam hoc quidam reprehendit: q̄ illa donatio morte cōfirmata assumit vim relicti. ꝛ in vltimis volūtatibus trāsfertur dominiū ipso iure. vnde nō posset agi condictione ob causam. Si † volumus sustinere gl. possumus dicere q̄ quasi per omnia habet vim relicti vt vidistis. j. de don. inter vir. ꝛ vxo. l. res. ꝛ l. donationes. ¶ Jtē oppo. ꝛ videtur q̄ debeat dari actio prescrip. ver. ad implendū promissa non condictio ob causam. vt. l. naturalis. S. j. de prescri. ver. l. here ditatē. ff. de don. ꝛ j. de dona. l. cū res. Sol. fateor q̄ vtraq̄ datur. sed ad diuersa. nam † act. prescri. ver. datur vt impleatur q̄ conuenitur. vt in cōtrarijs. Condictio † ob causam datur ad resoluendū contractū. ꝛ sic ad repetēdum q̄d est datum oritur enim extra id quod agitur: vt. l. si is qui. in fi. ff. commo. Et ideo quādo in conuentione fuit dictum vt si hoc non obseruares redderes. prout fuit in casu. l. nostre. posset etiam agi. act. prescri. verb. vt reddatur: quia hoc fuit conuentū. ꝛ sic agitur ad obseruationem promissorū. hoc no. in. l. j. ff. de don. ꝛ ibi plene dixi. ¶ † Sed tunc oppo. q̄o act. prescrip. verb. et condictio ob causam concurrant [a] simul contra. l. quoties. ff. de prescript. ver. q̄ habent originem ex diuersis fontibus. nā condictio ob causam datur: quia promissa nō obseruantur actio prescrip. ver. datur quia promisisti reddere. ¶ Jtē oppo. q̄ non posset agi condictione ob causam cum datur in rem: vt. l. quoties. j. de dona. que sub modo. ꝛ nemo condicit rem suam: vt. l. si. vsufr. quemadmo. ca. Solu. † ibi datur in rem vtilis que concurrit cum conditione. secus in rem directā. ¶ Item opp. de. l. incinile. S. de rescin. ven. † vbi non potest agi ad resoluendum contractū: sed impleatur q̄d conuenit. Solu. illud est verū in cōtractibus nominatis. secus in cōtractibus innominatis. ita loquitur hic. ¶ Sed tunc opp. donatio est bodie cōtractus nominatus cum cū cōtrahitur pacto nudo. vt. l. si quis argentū. S. j. de do. ergo non debet dari [b] condictio ob causam in casu nostre. l. sol. dicit gl. speciale est bodie in cōtractu dona. vltra mon. dicunt q̄ cōtractus dona. olim ꝛ bodie fuit cōtractus nominatus. habet eſſ elegans nomen sicut ceteri cōtractus: ergo ꝛc. vt. l.

iurisgen. circa prin. ff. de pact. ¶ Quid † dicemus. breuiter dico ꝛ puto q̄ donatio simplex olim ꝛ bodie fuit cōtractus nominatus. donatio † vero que fit ob causam nō est proprie donatio sed magis ob causam datio: vt. l. j. ff. de dona. merito dicitur contractus innominatus ꝛ olim ꝛ bodie. ¶ Oppo. de rescin. vendi. l. ea. fol. vt ibi. ¶ Jtē oppo. de. l. cū te. j. de pact. inter emp. fol. vt ibi clarius dicam: † an in contractibus nominatis habeat locū condictio ob causam. Jnum † tamen scias q̄ stipulatio [c] est contractus: vt. l. j. in fi. ff. de pac. vnde cum in omni publico instrumento notarij apponant stipulatio [d] nē raro reperies contractū innominatū [e] probari per publicū instrumentū: ideo est recurrendum ad materiā contractuū nominatorū. tangam vobis [e] in. l. eg placito. j. de re. permu. ꝛc.

☞ Pactum de non alienando non impedit dominij translationem ꝛ qñ. nu. 5. 7. 6.

Pactum de non faciendo rem sacram vel religiosam valet.

Si res datur minori cum pacto de non alienando tale pactum impedit alienationem ab eo faciendā.

Barto. et Fran. accursij miserunt pisas ad videndum pandectas. in. l. cum creditor. S. fin. de distrac. pigno.

Alienans quod sibi datū est cum pacto de nō alienando quando teneatur ad interesse.

Alienatio quando possit prohibere per iudicē vel arbitros. remissiue.

Alege. Pactum de non alienā do rem donatam operatur vt eius metu quis non alienet: vel si alienabit condi. ob causam tenebitur. [f] hoc dicit. Anteq̄ veniam ad contraria: quia ista lex loquitur alternatiue: quero huius alternatiue que [g] pars sit vera. Jn hoc sunt opi. vna glos. est que dicit q̄ vltima pars est vera. nam per istud pactum non impeditur translatio dominij in alium. Sed si alternaretur competit condictio ob causam. hoc probat glos. per duas rationes. primo quia nemo potest condicere rem suam preter q̄ a fure; sed cum detur cōditio: ergo dominiū erat translatū in aliū. secundo per. l. traditionibus. S. de pac. q̄ per nudā conuentionem a traditione rei dominium non potest transferri. ꝛ ista est vera. Aliqui vt Rof. ꝛ Jaco. de ra. dicebant q̄ prima pars est vera per. l. finale. j. de re. alie. non alie. sed statim soluā. habes ergo secundam glo. quam tene menti: † q̄ pactum de nō alienando non impedit te alienare quin in aliū transferres dominiū: licet tu tenearis cōdi. ob cau. hoc etiā probatur in. l. si ita quis. S. ea lege. de ver. obli. de hoc dixi ibi. ¶ Contra hoc oppo. de. l. fin. de re. alie. non alie. Sol. fateor q̄ alienatione prohibita omnia que in illa ponūtur intelliguntur esse prohibita adeo q̄ contra faciens incidat in penā vel ad interesse teneatur nō tamen q̄ dominij translatio impediatur. ¶ Item oppo. de. l. ea quidem. j. fi man. ita fue. alie. que. l. ob. in duob. Primo in eo q̄ ibi dicitur q̄ pactum de non manumittēdo impedit libertatē. ¶ Ad hoc rñd. q̄ speciale est ibi in libertate que sicut difficilius reuocatur: ita difficilius impeditur. eadem † ratione dicerē q̄ pactum appositū de nō faciēdo rem sacram vel religiosam [g] valeret ꝛ impedit illud fieri sicut impedit libertatē. Scōo modo oppo. q̄ ibi veniendo contra de facto nō incidit in penā. hic secus. Sol. ibi fuit cogitatū de effectu: vt. j. ibi plene dicetur. ¶ Tertio oppo. j. de bo. que lib. auf. excipitur. Sol. dicunt quidā ibi in vltima volūtate. certe etiā ibi loquit inter vinos. dic ergo q̄ ibi pactū impedit quādā alienationē legalem: quia per. l. in patre transibit vsufructus. alienatio vero ordinaria que fit ab homine per traditionē nō impeditur: vt ibi. ¶ Jtē oppo. in auf. hic vnū tantū. Et eadē ratione dicerem † q̄ si quid detur minori sub pacto nō alienādi illud pactū impediret alienationē faciendam ab eo. ¶ Jtē oppo. de. l. si creditor. S. fina. ff. de distra. pig. Solu. ibi duple. est litera. vna que dicit nullam esse pactionē. ꝛ tunc concordat cum ista. alia que dicit nullam esse venditionem. et illa est vera litera. † semel enim cum

diligēter ꝛ mature discussis. vide etiā Ang. in. l. qui duas tells. S. si quis filio. in. ij. col. ff. ad trebel. ꝛ abba. q. si. tij. col. vnij. q. vij. in. ij. volumi. in. q. xxvj. colū. xxiiij. ꝛ feli. in. c. venerabilis. de offi. delega.

¶ Tangā vobis. vide bar. in. l. si. ff. eo. ꝛ vtra istud q̄ dicit hic bar. facit q̄ no. bar. in. l. cū mota. S. de trāsac. dū alleg. l. si stipulatus. de vsuris. et ino. i. l. stipulationes nō diuidūtur in. g. col. de verbo. obli. S. pro hoc facit. l. ex placito. de re. permu. ꝛ cū bartol. transit pau. de cast. in rubrica de verb. obli.

¶ Tenebitur. sed si loco tibi rem an valeat pactum q̄ alteri non loceris. tex. est ꝛ ibi bal. in l. nemo. j. loca.

¶ Religiosa ꝛ valeret. Jn Jtium videtur tex. cū glo. ꝛ ibi dic in. l. si. C. de pac. inter empt. et ven. ibi: humano iuri. cū ꝛ forte melius. ꝛ vide etiam bart. l. o. S. ea lege. ꝛ. l. ea quidem. C. si manci. ita fue. alie na. posses pluribꝰ modis respōdere vt per glos. hic vel aliter vt per Bal. hic in fin. ꝛ vt per Bal. in. d. l. ea qui dē. ꝛ idē q̄ hoc vi dek sentire bart. in l. filiussa. S. diui. in iij. col. ff. de lega. j.

[a] Concurrāt. no. q̄ vtilis rei vēdic. cōcurrit cū cōdic. ob cau. et firmat Bal. in. l. prozi. in v. colū. in ver. iam venio.

[b] Debet dari. ad ; de an donatio sit ☞ctus innominatus. vide bar. in. l. fi. ff. eo. ꝛ in. l. iuris ; gē. in prin. de pac. ꝛ in. l. arist. de do. Bald. hic tenet q̄ fit cōtractus noia tus etiam bodie.

[c] Stipulatio. ad de tu ad bar. hic ꝛ vide alegā. in cōsi. gv. col. j. in. ij. vol. ꝛ in consi. lxxvj. in prin. in. v. volu. et no. Bart. in. l. cum mota. S. de trāsac. intellige vt p Alegā. in. d. ꝓsil. lxxvj. Strab.

☞ Andre. Poma.

[d] Jnnominatū. vide aleg. ꝛ ibi moder. in. l. filiussa. S. diui. in. j. col. ff. de leg. j. ꝛ barb. cōsil. suo. clvij. inci. clare scribit col. cvij. in. j. vol. ꝛ in cōsil. lxiij. inci. preclare scribit in. iiij. col. iij. vol. vbi tenēt q̄ ꝓhibita alienari de iure cōi q̄ ꝓhibitio facta de nō alie nādo etiā sine causa ꝓ adeo q̄ post ea impeditur alienatio in casib⁹ als a iure. ꝓ quo facit q̄ vult bal. in. c. j. ¶. preterea. de capi. conra. vbi vult q̄ pactum de non alienādo etiā sine causa valeat adeo a q̄ postea impedit alienatio in casib⁹ als a iure. ꝓ quo facit q̄ vult bal. ī c. ꝓterea. vbi vult q̄ pactum de non alienādo apposi tuꝫ in inuestitura feudali operatur etiā vt non possit alienari in casib⁹ als pmissis. facit l. tutelā iuncta gl. j. de admi. tut. contrariū tū videtur tenere ang. in ☞. b cgl vij. incip. andr. Pet. monaldi. et ad hec vide Alleg. are. ☞fil. cxxij. inci.

[1] Reservat. intelige vt quia bona sunt hypothecata ꝓ tali nō alienatione. ita. d. Alleg. in cōsil. lviij. col. j. in. v. vol. ad bar. hic adde not. in. l. qui absente. S. j. ff. de acqui. possel.

[b] Si repetēdi. vide per gl. plene in l. j. S. fi parēdo. de cōdic. ob cau. ꝛ q̄ no. Bart. et q̄ ibi digi. in. l. cuꝫ re. S. q̄ met. cau. ꝛ not. gl. in. l. q̄ quis. de condic. indebi.

☞ Andr. Pomate.

[c] In mente retenta. Limita nisi cā a iure ꝓsumeret ita do. ꝓpoſi. in. c. veritate. eodē. iij. dist. viij. ꝛ nisi etiā cā ab vtraq̄ parte tacite subintelligatur. ita ro. cōsil. cccc xvij. ꝛ Jas. in l. dedi. S. filiber. colum. ij. in. vj. nota. bi. ff. de condic. ob cau.

[d] Si ex cautione. vide ad hāc l. bar to. in. l. penul. in fi. ff. eo. ꝛ q̄ ibi dixi. ꝛ ista. l. habet locū in quacūq̄ parte versetur turpitudo vt hic in glos. ꝛ ita intellexit Bar. in. l. ij. ꝛ. j. ff. eo.

[e] Quod enitādi. punitur. vide q̄ no. Bar. in. l. cum ea. et ibi omnino bal. j. q̄ met. cau.

[f] Quoties. vsure. Adde tamē q̄ qñ rescinditur cōtract⁹ habitus feneratorius fructꝰ extenuāt sortē. no. gl. in. c. ad nostrā. de emp. ꝛ vendi.

est cum hoc dubiū hic haberemus missimus vsq̄ ad Pisas. d. Fran. accur. ꝛ ego ad videndū pandectas ꝛ erat ibi litera: nullā esse venditionē. Solue ergo † sic: q̄ q̄ ille qui dat sibi sub pacto de nō alienādo reseruat [a] sibi aliq̄ ius in re ꝓ cōseruatione illius cōuētionis: tūc illa cōuentio valet ꝛ impedit trāslatio dominij: vt. d. l. si creditor. S. fi. de dist. pig. ꝛ. l. si. de iure emphy. ꝛ ideo si pro observatione cōuētionis de nō alienādo volo rem alienare: prohibitā mihi esse obligata nō poterit fieri alienatio vt. d. l. ¶ Jtē opp. ff. de act. emp. l. si tibi liber. Sol. quidā distinguūt an ius dicit in. d. l. si tibi liber homo. ꝛ. l. bi narū. de ser. vrba. ꝓdi. sed si est truffa. ille enim. ll. lo quunt qñ de ꝓsenti volo mihi reseruare aliq̄ ius in re. materia nostra loquit qñ volo mihi reseruare aliq̄ ius in futurū. ¶ Jtē opp. de. l. si. j. de pact. inter emp. Sol. quidā distinguūt hic aut interest pacisc̄tis aut nō. q̄ distinctio est bona q̄tū ad actionē personalē nō quātū ad impediendā translationem dñij. habes ergo summarie vtrū per pactū impediat huius dñij trāslatio. dist. aut queris an possit ī pediri alienatio extraordinaria q̄ fit a lege et impedit vt in aut. excipit. aut de alienatione ordinaria: ꝛ tūc aut cōditio persone ꝓmittētis est talis q̄ de iure cōi nō potest alienare. et istud pactū impedit: vt in. S. sanctissimos. de alien. empt. aut de iure cōi pōt alienare: ꝛ tūc aut ille cui promissum est de nō alienando reseruabit sibi aliq̄ ius in re hypothece vel dominij ꝛ impeditur alienatio. vt. l. si creditor. in fi. de distra. pig. aut nullū ius sibi reseruauit. ꝛ tunc dñij trāslatio nō impeditur: vt hic. ꝛ. l. si ista quis. S. ea. de ver. obli. ¶ Sed an ille qui facit cōtra cōuentionē ad interesse teneatur: dist. aut interest eius cui fit pactū vel nō: vt. l. fin. de pact. inter empt. ꝛ. ff. de pact. l. nemo. ¶ Modo habes q̄ñ est prohibita alienatio per pactū. ¶ Oppo. S. de legi. l. non dubiū. fol. ibi fuit ꝓhibita per. l. bic per bominē. ¶ Circa hoc q̄ñ est ꝓhibita per. l. essent vidē da multa. Jtē esset videndū qualiter statutū potest impedire alienationē. ¶ Jtē op. de. l. filius. S. diui. de lega. j. so. ibi fuit alienatio prohibita a testatore hic a cōtrahentib⁹. Et quādo prohibēt a testatore dic plene per ☞y. in. l. pater. S. iul. agrippa. de leg. iij. Sed † an per iudicē possit alienatio ꝓhiberi et an per arbitros. glo. ꝛ Jnno. tangūt hoc extra de testa. c. raynaldus. Ego oia plene examinaui. in. d. l. filius. S. diui. de lega. j. hic ꝓ nunc non sunt alia digna relatu ꝛc.

[1] Jn ex cautione. Per hanc condicitur liberatio si non est secuta causa ꝑpter quā facta est obligatio. b. d.

Jmilitē. Si causa ꝑpter quā est datū non impletur ꝑpter iuris impossibilitatē q̄d datū est repetitur. b. d. ¶ Opp. impossibilis cōditio impedit actionē oriri ex cōtractu: vt. l. impossibilis. ff. de ver. obli. Sol. quicquid dicit gl. cēdo q̄ impedit act. oriri ex cōtractu facto ad obseruandū q̄d venit in contractu: sed condi. ob cau. datur ad resoluēdū ꝓtractū nō ad implendū q̄d in contractu deuenit. ad idē vide q̄ pleniſſime dixi in l. j. de condi. insti. ¶ Quero an hoc sit verū q̄d dicitur siue fuerit sciens siue ignorans glo. tangit hic. statim. j. ea. l. dicam.

Jmancillam. Donatio simplex nō reuocatur: donatio ob causam reuocatur causa non secuta. b. d.

Jrepetendi. [b] Causa dādi in mente retēta [c] nō expressa si non impleat hanc cōditionem non inducit. b. d.

☞ Datum ob causam impossibilem quando repetatur.

Jctam. Si causa nō impletur ex facto exceptis hac cōditione tenetur. b. d. ¶ Oppo. dicitur hic si nō impossibile ꝛc. ¶ Cōtra imo etiā quādo ꝑpter impossibilitatē impeditur impleri hꝫ locum cōditio: vt. ff. eo. l. si militem. Sol. † multe ponūtur hic in gl. veritas est ista q̄ñ aliquis dat ob causam impossibilē. aut ignorāter. ꝛ hꝫ locū hec cōdictio: vt. l. si militē. aut sciēter. ꝛ tunc aut dedit ad iciendo cōditionē. ꝛ tūc repetitur: vt. d. l. si militē. aut non adiciendo cōdictionē sed per modū cause aut modi. ꝛ tunc non repetitur. ita loquitur hec lex ꝛc.

Jliber. Datum causa nō secuta repetitur: nisi cū seruus domino dederit. b. d. ¶ No. quod dicit salua reuerentia ꝛc.

☞ Causa si impletur casu fortuito an tunc cesset conditio.

Jn Jctibus innominatis est locus penitentie.

Decuniam. Si causa † nō impleꝫ cēdictio. b. d. cū. l. seq. ¶ Ad. l. pecuniā oppo. ff. eo. l. si pecuniā. in prin. ꝛ. l. ij. S. j. glos. no. dicit bene. hec veritas est ista: vt dicit gl. in cōtrarium: ꝛ ibi dicemus latiꝰ. breuiter aut volo repetere quasi causa non secuta: ꝛ nō possum vt hic: aut quasi peniteat: q̄ † penitentie est locus in cōtractibꝰ innominatis ꝛ possum: ita loquitur. l. Jtia. ꝛc.

¶ De condictione ob turpem causam. Rubrica.

☞ Exceptio ꝺ promissionē q̄ fuit facta ob turpē causam infra quantū tēpus possit opponi.

Exceptio turpis cause. q̄o opponaſ. remissiue.

Jex cautione. [d] Condictio promissionis ex causa turpi in veritate licet in cautione causa exprimatur honesta potest condici liberatio. b. d. Jstam. l. babuistis in. l. sub specie. S. de postulā. dic ut ibi. ¶ Opp. q̄ imo aduersarius debet probare nō ille qui excipit: vt si ex cautione. j. de nō nu. pec. Sol. dic illud est verū infra bienniū: hic post biennīū. veritas vt mihi videtur est: q̄ † ibi loquitur in exceptione non nu. pecu. que hꝫ locū qñ aliquid est pmissum spe future numerationis: hic ꝺo non sub spe future numerationis: sed ob certā cām turpē: ideo nō est proprie exceptio nō numerate pecunie: sed volīvel cause iniuste vel simulationis. ¶ Quero ꝓ declaratione huius. l. si ꝓcedit ista exceptio: dico q̄ in dicta promissione nulla interuenit numerata pecunia: sed dicta pmissio fuit ob cām turpē ꝛ nō expꝛimo ob quā cām. hic tenet tex. q̄ sic. sed tu cogitabis qñ habebis opponere exceptionē: nō dico modo. sed vide notata per me in. l. j. de testa.

Am te. Jn pari causa turpitudinis potior est cōditio possidentis. b. d. glo. tangit quasdā questiones. quid de pignore. dic vt. l. iij. S. ſꝫ qꝺ meretrici. ff. eo. l. ꝛc.

Quod euitandi. Jñ turpi datur ex parte recipientis tantum q̄ datū est: repetitur ꝛ turpitudo punitur. c. b. d.

Quoties. Jn actione stricti iuris non veniunt vsure. [f] hoc dicit.

Ercalem. Promissum ob turpem causam ex parte vtriusq̄ nō potest peti. b. d. ꝛc.

Brestituenda. Qui recipit pecuniā vt faciat quod facere tenebatur condi. ob turpem. cau. tenetur. b. d. cum. ll. seq.

¶ De condictione furtiua. Rubrica.

Preses puincie. Actiones penales contra plures dantur insolidū: ꝛ vnius solutione alter nō liberatur: secus in persecutorijs. b. d.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

a ¶Bona. vide l.1. ij.C. qñ fiscus vel pn.ꝛ qđ no. Bart. in l.iij.§.multa.de iure fisci.

b ¶Dissolute. hãc l. extendevt per gl. a ꝛ docto. in.c. accedens. el.i. vt lit. nõ cõte.ꝛ vide in materia per. d. Anto. in c. ecclesia. vt lit. pen. sed an debeat b in casu huj⁹ l. debitor reficere expẽsas ĩstrumẽti ipsi creditori. vid bal. in l.fi.j. eod.ꝛ melius in l. eos. §. super his. j. de vsu.ꝛ no.p Bal. in l. nec ignoras. de fru. et lit. expen.ꝛ hic ad de bal. in l. hmõi. §. si ita. de lega. j.

c ¶Sine cessione. Ex cõtractu inominato nõ transeunt actiones sine mãdato. vide plene hic per Bal. in 2 v. col. Vide etiam Ludo. in l. mortis 3 causa. §. titia. 5 do. cau. mor. qui alle. 4 istã l. pro sin. et in materia cessionis 5 dic q̃ officio indi 6 cis cedi potest. l. si minoris. ff. de admi. tu.ꝛ ibi est ter. 7 no. idẽ in instãtia. 8 l. in cause. §. pe. de procu.ꝛ ibi gl. fin. 9 volens cessionem fieri posse absente cessionario q̃ forte verũ est in mandato ſz in cessione que est q̃dã ſz quasi traditio forte non 13 est verũ nisi interueniat nũtius 17 epla item põt cedi ius siue in el in iudicio fa. her.ꝛ hoc ca su si cedens hz ius executionis parte habebit eodem modo cessionari⁹. ꝛ idẽ in legatario, qõ nota perpetuo c pro quib⁹ omnib⁹ vide bal. in l. ex legato. j. de lega. in materia vide que dixi post bar. in l. si stipulat⁹ fuerim illud aut illud. de ver. obli. lati⁹ pro bar. in l. modestinus. de sol. saltem circa fin.ꝛ qõ dixi 1 post Bar. in l. per diuersas. j. mã.ꝛ la tissime de hac materia in l. j. ff. eo. et adde in Specu. de cessione act. 2

Ante oblationẽ. Periculum rei furtiue spectat ad furem.

¶De condictione ex lege. Rubrica.

Iacet. Nec est bona.[a] l.ꝛ habet vnũ casum singularẽ. Fiscus debitorẽ pure vel in diẽ debitoris sui ex causa principali potest cõuenire etiã ante diẽ condictione ex hac lege. h. d.

Ipsolute. [b] Debitor liberatus solutione potest debi ti instrumentũ q̃dictione ex bac. l. q̃dicere. h. d. breuiter dicũt aut instrumentũ erat debitoris ꝛ potest agere actione ad exhibendũ vel rei ven. vt §. ad exhi. l. fi. aut erat creditoris.ꝛ tunc potest agere cõdictione sine causa: vt reddat sibi instrumentũ cancellatũ. dũ tamẽ faciat aliud instrumentũ creditoris se debitũ exoluisse: vt. l. plures. j. de fide instru. ff. de fur. l. qui tabulas.

Inon est. Numeratũ infra tẽpus infra quod põt opponi exceptio non numerate pecunie potest cõdici liberatio. h. d. ꝛc.

¶De actio.ꝛ obliga. ꝛc. Rubrica.

☞ Species cõtinetur appellatione quãtitatis.
Actio vtilis sine cessione non transit ex contractu innominato nisi in subsidiũ.ꝛ nu. 14.
Ex datione insolutum quando transeat vtilis sine cessione.
Mandatum procuratoris in rem suam quãdo finiatur morte.
Actio vtilis qñ transeat sine cessione.ꝛ nu. 15.
Titulus cõtractus non requiritur in cessione qñ creditor cedit fideiussori vel correo: vel similibus.ꝛ numero. 24.
Cedere.ꝛ mandare qũo differant.ꝛ nu. 21.
Qñ operatur traditio in rebus corporalibus operatur cessio in incorporalibus.
Cedere.ꝛ concedere qũo differant.ꝛ nu. 23.
Notarij apponũt in instrumentis: dedit: cessit.ꝛ cõcessit: ꝛc. vt cõpetant actiones vtiles.ꝛ directe.ꝛ numero. 25.
Actio vtilis vñ oriat.ꝛ an sit datiua: ꝛ nu. 16.ꝛ. 19.
Agens actione vtili an possit dicere aduersarium obligatum.ꝛ nu. 22.
Qñ cessionarius agit ex cessione an de cessione debeat discuti ante litẽ contest.ꝛ nu. 18.
Actio dicitur vtilis quadrupliciter.
Actio vtilis in actionib⁹ realibus an dicatur natiua an vero datiua.
Verbũ transtulit qñ importet idẽ qđ mandanit.

Vra. Legitur dupl⁹ modis. vno modo in glos. alio modo per Azo. in sum. fm lect. gl. breuiter hoc intẽdit. Ex contractu innominato nõ competunt vtiles actiones sine cessione. ꝛ nisi in subsidiũ. h. d. ¶Op. ex Jctu emp. träseunt vtiles actiones sine mãdato vt. l. empto. j. de heredi. ven.ꝛ. j. l. pti. in fi. sed hic fuit cõtractus emptionis qđ apparet: q̃ fuit data pecunia pro illa actione. ergo cõpetit vtilis: nec est necesse qđ expectet q̃ creditor sine herede decedat hic dicit contra. ergo male. ¶Duius timore digerunt antiqui q̃ hic nõ fuit contractus empt. sed fuit quidã cõtractus innominatus ſz do vt facias.ꝛ intelligũt q̃ hic nõ fuit data pecunia numerata: sed in sacculo signata tanq̃ species. ¶Hec ob. tex. qui dicit quãtitate: q̃ etiã appellatione quãtitatis continetur species: vt. l. quisquis. de le. iij.ꝛ fm hoc fnit: do vt facias, possumus etiã dicere q̃ fuit facio vt facias.ꝛ tũc exponimus tex. qui dicit data, i. tradita ista lect. licet sit vera in se diuinare est: ideo veniamus statim ad aliã lectu. ¶Not. tũ ex ea illud qđ digi tibi in summario q̃ ex cõtractu innominato nõ transit vtilis actio fine cessione nisi in subsidiũ quando nõ superest ille qui debet cedere. qđ est notandũ. probatur in l. j. in fi. cũ l. seq. ff. de instit. de dã. infect. l. damni. §. fin.ꝛ ibi no. ¶Secũdo modo legitur fm Azo. in summa. licet glo. hic de eo nõ faciat mentionẽ.ꝛ fm eũ hoc breuiter intendit. Mandatũ directarũ actionũ ex causa emp. expirat mãdatore mortuo fine herede.ꝛ vtiles sole remanent. h. d. ¶Oppo. ad istam lectu. q̃ cõpetit vtilis ex contractu empt. etiam ante mortẽ mandantis: vt. j. l. pro qui. ꝛ l. empto. de here. vendi. Sol. fateor cõtrarium: nec hec. l. hoc negat sed dicit q̃ directe actiones que nõ sunt mandate nõ possunt exerceri post mortẽ mandantis. nã ante poterat exercere directas.ꝛ habebit vtiles post mortem vtiles tantũ. ista est lec. Azo. ista lectu. est vera in se: tamen iudicio meo non bene cõgruit litere hic nõ dicit q̃ ex causa emptionis fuerũt mandate actiones: nec pecunia fuerit data ex causa pretij: sed inuicem pretij debiti. vnde puto q̃ casus debeat aliter poni.ꝛ fm banc lect. quam pono breuiter dicit. Qñ creditor mandat soluẽti debitũ actiones: tale mãdatũ morte finitur: ſz in subsidiũ vtilis dabit si nõ est qui cedat. h. d. ¶Est ergo ponendus casus quãdo creditor cedit actiones fideiussori soluenti vel mãdatori vel correo vel pignorũ possessori: vel etiã similib⁹ casibus. ¶Sed contra hoc oppo. q̃ soluẽti debitũ nõ possint cedi actiones vel mandari: q̃ solutione tollit obligatio: vt. l. modestinus. ff. de solu. Sol. intellige hic q̃ fuit actum tẽpore solutionis q̃ actio cederet: vt. d. l. modestinus. et ita dicit hic glo. in pnn.ꝛ bene. ¶Oppo. scõdo q̃ competat vtilis nõ expectata mora cedentis: vt. j. l. pro pti. cum simi. Sol. illud est verũ in cõtractu emptionis ꝛ venditionis ꝛ similiũ: vt statim dicaꝛ. sed hic nõ fuit ille Jctus: sed fuerunt mandate actiones in vicẽ debiti soluti: vt dicit tex. ¶Sed cõtra hoc oq̃ isto casu qñ fideiussor soluit pro reo ꝛ similibus videtur fieri emptio nois: vt. l. si dubiteꝛ. ff. de fideiusso. ergo cõpeteret vtilis sine cessione. Rñd. dico q̃ non est emptio proprie sed emptio largo modo assumẽdo pro int continet oẽm alienationẽ. j. de stipulib. l. stipuliberi a ceteris. vbi dicitur q̃ creditor recipit pro debito suo.ꝛ solues soluit de necessitate:ꝛ sic proprie nõ fuit emptio. Itẽ cõtra istã lec. opp. ex datione in solutuꝫ transeunt vtiles sine cessione: vt. j. qñ fil. vel pnua. l. fi. in fi. Sed in casib⁹ dictis creditor tenebaꝛ cedere: ergo cedendo soluit qđ debebat: merito vtiles träseũt sine cessione. Sol. illud quod dicitur † q̃ ex datione in solutũ träsit vtilis sine cessione: est verũ qñ datur in solutuꝫ nomẽ pro pecunia debita: tunc enim videtur emptio. sed qñ nomen ipsum principaliter debet ex alia causa vel ex alia equitate non transeunt vtiles sine cessione nisi in subsidiũ vt hic.ꝛ. d. l. j. in fi. cum. l. seq. ff. de instit.ꝛ qđ no. in. l. dãni. §. fin. de dã. infec. Et ista videtur verior lec. ¶Contra oẽs istas lec. oppo. mandatũ procuratoris in rem suã nõ finiꝫ morte mãdantis: vt j. de dona. l. illa. sed in omnib⁹ pdictis casibus fuit mandatũ in rem suã: ergo ꝛc. Sol. dicunt quidã q̃ hec lectu. hodie corrigit per illaꝫ. Alij dicũt q̃ ibi fuit cessa: hic mandata. Alij dicũt q̃ speciale est in datione. Mihi videt q̃ debemus sic dicere: † aut ille qui fecit aliquẽ procuratorẽ in rem suã decessit cum herede.ꝛ tunc mandatũ directarũ actionũ nõ extinguitur: cũ enim ille qui intẽdat directas intentat eas nomine cedentis seu mãdantis: vt. ff. famil. her. l. plane. digi vobis in. l. qui stipẽdia. §. de. pcu. sicut vino mandante poterat agere nõe eius: ita tũc nomine heredis. sed qñ decessit sine herede tunc extinguitur mandatũ: vt hic. ratio: q̃ non est cuius nomine agaꝫ: ideo datur vtilis in subsidiuꝫ. Circa legẽ nostrã † q̃ro vtrũ [d] vtilis träseat sine cessione. breuiter rñdeo: aut ille qui debet cedere non reperitur: q̃ est mortuus vel absens.ꝛ tunc transeunt sine cessione: vt hic cum cõcor. alleg. §. qđ est multũ notã dũ.ꝛ habuistis pridie ad trebel. l. pe. Si vo reperit tunc aut loquit in Jctu innominato.ꝛ nõ transeunt vtiles sine cessione: vt fm lectu. antiquorum: aut ex Jctu innominato:ꝛ tunc rñdeo q̃ vtilis sine cessiõe nõ träsibit: vt patur. ff. pro soc. l. j. in fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. iij.

Hec distin. tenetur Bal. in l. de pe. co. mo. § fact. mil. l. cpo qui in glosa. mã. m. § placitũ. co. ꝛ mi ppũ. m. 1. ff. si. cer. pet. fm. m. c. Relatũ. de offo. deleg. o. ꝛ. m. 3 § ubi. dn⁹. co. ꝛ. mi ppũ. m. 1.

ꝛ de pe. l. quis ergo. fallit in emptione. vt. j. l. pti. ꝛ. l. emptor de bere. ven. fallit in dote: vt. j. l. pro qui. fallit in donatione in solutũ: vt. l. si. j. qñ fil. vel pnua. qđ intellige qñ datio in solutum facit ius emptionis. vt dixi. §. fallit in legato nois: vt. j. de le. l. eg legato nois. sed istud fallit non cadit pro hic qñ regulã posui. §. in Jctibus noiatis. sed legatũ non est Jctus: vñ magis cadet. j. vt videbitis. Itẽ fallit in donatione vtſ. de dona. l. illã. sed certe hoc nõ placebat. d. Jac. but.ꝛ bñ: nã ibi nõ fuerũt actiones mandate: sed fuerũt cesse. vt ibi patet Qñq̃ nõ est Jct⁹ innoiat⁹ neq̃ noiat⁹. ſz est alia equitas propter quã debet fieri cessio actionũ vel alia obligatio: tũc nõ trã feũt vtiles sine cessione vt hic. fm tertiã lect. quã dedi vobis: fallit in legato nois. vt. d. l. ex legato. Et fm hanc tertiã lectu. no. ꝛ ex hac l. vnũ q̃ ſz titulus Jctus debeat apponi in initio cessionis: fm glo. nostrã. vt. l. pro aduersis. ꝛ. l. ab anastasio. j. man. Et habuistis no. §. ne li. po. l. j. ꝛ. §. depositi. ſz. qñ quãdo creditor cedit fideiussori vel correo.ꝛ similibus. sufficit qđ causa cessionis inferatur: q̃ soluisti tale debitum ꝛc. nec est necesse qđ dicatur titulo vẽditio. vel donatio. vel alio simili. hoc pbatur ex hac l. sufficit qđ inuicem debiti cessio fit facta. ¶Quero que differẽtia est inter cedere actionem et mandare.ꝛ hoc tractat hic glo. ij. ¶Tu dicas breuiter qđ respectu cedentis inter cedere ꝛ mandare non videtur differentia. nam semper directe remanẽt penes cedentẽ que non possunt ab eius ossibus separari. vt. l. quis ergo casus. ff. de pecu.ꝛ pro socio. l. ij. sed respectu ei⁹ cui fit cessio bene est differentia. nã qñ mandant actiones transferſ solum exercitũ directarũ quas debet exercere noie mandantis: sed quando cedũtur transferſ vtilis quam exercebit noie suo. illud tẽm qđ operaꝫ traditio in rebus corporalib⁹. vt. l. traditionib⁹. §. de pac. illud operaꝫ cessio in istis iuribus incorporalibus vt no. in. l. si. qñ fil. vel pnua. ff. de dona. l. pe. in pnn. que tamen differentia sit inter cedere ꝛ concedere. dic vt dixi in. d. l. pe. nul. de dona. vbi glo. ponit ꝛ sic notarij in instrumẽto cessio num apponunt oĩa ista verba: dedit: cessit: ꝛ cõcessit: ꝛ transtulit atq̃ mandauit. vt ex hoc competant vtiles et directe. ¶Quero vnde oriaꝫ actio[a] vtilis. glo. vſ velle qđ actio vtilis sit data a. l. nec nascatur ex matre obligatione. ita sentit hic glo. in fi. ff. e. l. j. in pnn. in glos. mag. j. de le. l. ex legato nois. qđ est verum indubitãter in vtili que competit ex cessione. nam inter eum cui cedit ꝛ debitorem nullum negotium est gestũ ex quo actio possit oriri. merito dicitur datiua non natiua: q̃ nõ habet preexistẽtẽ materiã ex qua oriatur. vt. l. iurisgentium. §. j. ꝛ ibi no. ff. de pac. alie vero vtiles fm quod dicit pet.ꝛ bene possunt dici datiue habito respectu ad editum pretotis. de nego. gest. qđ loquitur in eo qui sponte gerit. sed habito respectu ad exẽtionẽ iuris cõsulti tunc dicitur natiua. habet enim preexistentẽ materiã ex qua oriri ſz negotium. gest. producens obligationẽ ex extensione iurisconsultorũ. idem in. l. pe. si quadru. pau. fec. di. nam habito respectu ad l. xij. tab. que loquitur de dano dato a quadrupede non potest oriri actio. p dato a bipede: sed ex idẽtitate rationis iurisconsulti extenderũt ad bipedem:ꝛ illo respectu dicit natiua habet enim preexistentem materiam ex qua oritur. idem in actione vtili ex. l. aquilia. Idem in vtili petit. here. seu in bonorum pos. beredi tatis peti. ¶Hoc premisso querit glos. vtrum ille qui intentat vtiles debeat dicere aduersariũ sibi obligatum. glo. dicit qđ non. Non enim ista actio vtilis competit sibi ex oblig. sed datur a lege. vide glos. que loqtur notabiliter. Tu dicas breuiter qđ si quidẽ intentatur vtilis ex cessione nõ possum eum dicere fuisse obligatũ mihi: sed debeo eũ dicere fuisse obligatũ cedenti quare debet condẽnari mihi. vt vidistis in. l. qui stipendia. §. de procura. sed si intento alias vtiles de quibus fecit mentionem. §. recte est potero mihi dicere obligatum. vt. §. pts.ꝛ sic vides qđ illa difficultas vtrum vtilis sit datiua vel natiua reducitur ad hoc vtrum possim dicere eũ mihi obligatum vel non. ¶Ultimo quero qñ ille cui sunt cesse actiones agit vtrum ante lit. cõtest. debeat discuti de sua cessione. Spec. ponit istam questionem nescio in quo ti. do. Jaco. disputauit.ꝛ finaliter determinauit aut intentat directas.ꝛ tunc nomine alieno agit vt. l. plane. fa. her. debet eius persona ante oĩa legitimari: ſz si intentat vtiles suo nomine tunc secus. [b] d. o.

¶Additur de nouo.

Vra. [c] Hec. l. legitur quinq̃ modis quorum duo sunt in glo. alij extra glos. fm primũ. h. d. ex tractu innominato nõ träseũt actiones vtiles sine cessione nisi in subsidium. Not. qđ digi in summario. ¶Oppo. qđ ante creditor decedat sine herede ex solo tractu cõpetant actiones vtiles. vt. l. pro qui.ꝛ

a ¶Oriatur actio. bene facit qđ not. bar. in. l. j. de condi. ide. in. viij. col. et in. l. cũ quis. de iur. et fac. igno. et adde Bar. ꝛ doct. in. l. curatores. de neg. gest. ꝛ in. l. iij. ff. eo.

✣ Andre. pomate.

¶Vide ad Bareti. cõsil. cxxiiij. alꝫ cxiiij. et seq. et ibi dicit hic velle qđ ille cui sunt mandate directe fine cessione vtiliũ dicit procurator in rem suam.

b ¶Tũc sec⁹. et iõ caute facias semp vtiles tno noie in tẽtari plene p bar. to. i. d. l. qui stipẽdia.ꝛ cum bal. hic träſit bar. i. iij. q. quã vide. vtile tũ est in casu agere directa: q̃ tũc nõ regritur cessio bo nor: sec⁹ fi ageret vtiles. vt no. bal. in l. ij. et. iij. col. C. qñ fil. vel pti.ꝛ i. l. hereditatis actio. et qđ no. in. l. nomẽ. C. que res pigno. obli. pos. ad finẽ. vbicunq̃ agit de priuilegijs meliꝰ est agere directa. vt not. bar. in. l. j. in. v. col. C. de pui le. adde spec. in ti. de actio. ꝛ peti. §. iuncta. vſi. antepe. vbi ponit de bis vltimis verbis.

c ¶Data. adde q̃ banc repetitionẽ asserit esse Bart. do. Jaſ. may. nostra tẽpestate doctor egcel. in. §. j. col. iij. ver. ij. limita. insti. de acti. et in. §. rursus. colũ. xvij. ver. nunqd. insti. eo. titu.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

dic qđ soluit p̄o obligatione sua:non eius p̄o quo fideiuss
fit.l.papinianus.ff.mā.ꝛ qđ ibi not.Contra boc facit text. q
dicit p̄o quo soluisti.Sol.ex̄pone p̄o quo:idest cuius occa
sione:q; ad istū principaliter spectabat debitū. ¶Secundo
oppo.qđ boc casu solues videt emere.vt.ff.de fideiuss.l.si ou
bitetur.ergo tanꝝ ex̄ctu emptionis transeunt vtiles sine
cessione.Solu.ibi nomen emptionis ponit impropzie. nam
vere non soluit:q; debet:nō vt actiones emat vel ibi loqtur
in emptione quedā necessaria sed solū in volūtaria:ideo pla
cuit vt omnes actiones dētur sine cessione:ergo nō obstat.ꝛ
bic est casus no.in hac lege. ¶Istis lecturis sic ex̄plicatis
quero vtrum actiones vtiles competant sine cessione. Rñ.
aut aliqs tenetur cedere ex̄ vltima volūtate.si qdem ex̄ titu.
singulari vt ex̄ causa legati et transeunt vtiles sine cessione.
vt.l.ex̄ legato.ff.de lega.Ratio:quia etiam in rebus corpora
libus transit dñium sine traditione.l.a titio.ff. de fur. ꝛ titio
generali.ꝛ nō transeunt nisi facta restitutione.vt.l.facta.et.l.
restituta.ff.ad trebel.fallit qñ nō reperiť quis cedat.vt.l.pe.
ff.ad trebel.Si ex̄ cōtractu:aut ex̄ cōtractu innominato ꝛ nō
transeunt sine cessione:vt bic ſm lecturā Bdarti.aut ex̄ con
tractu nominato:ꝛ regula est qđ nō transeunt sine cessione.
l.i.ij.et.iiij.ff.p̄o socio.Fallit dicta gl. in Ẋctu emptionis. vt
ff.l.pp̄i.ꝛ de bere.vel actio.ven.l.emptor.ratio:q; sic placuit.
quod intellige in actione volūtaria.vt.Ꝫ.digi.Sēd fallit in
dote.vt.l.pp̄i.bec potest esse ratio fauore dotis. vt.l.ff. sol.
matri.Tertio an in noie dato in solutū.vt.ff. quando fil. vel
nepos.fil.quod intellige quādo datum in solutū facit empt.
als secus.ita loquūtur dicte leges. Fallit quarto in nomine
dato pignori.vt.ff.de pig.actio.l.qui quenerit. vt.ff. de bere.
vel actio.ven.l.posťa. Quinto fallit[a] in dona.vt.l.illam.ff.de
dona.bec non placet dño Jaco.butri.nam ibi actiones fue
runt esse:als non competunt ſm regulam predictā.facit.ff.
de dona.l.ad eum.in pp̄in.ꝛ quod ibi not. ¶Tertio casu qñ
actio debet cedi ex̄ aliqua equitate nunꝝ transit vtilis nisi
in subsidiū quādo cedens non reperitur vt bic.ꝛ.d.l.j. in fi.ꝛ
l.sequen.ff.de insti.et.l.damni.ff.fin.ff.de dam.infec.ad idem
ff.de enic.l.in credito.est et alius casus quando transit vtilis
sine cessione.vt.ff.de admini.tuto.l.quoties. in pp̄in. ſm do.
Jaco.et Ꝺy. ¶Quero vnde oritur ista vtilis actio.glo.re
mittit se ad notata.ꝛ de lega.l.ex̄ legato nominis. vbi no.qđ
iste actiones vtiles sunt datiue non natiue.ita no.ff.eo.l.j.in
pp̄inci.in glo.magna.ꝛ.l.ex̄ maleficijs.ff.beres.ff.eo.sed in.l.
pater.ff.de pactis cōuen.dicitur qđ quandoqꝫ nascitur:qñqꝫ
datur. ¶Ad declarationem[b] huius primo videamus quid
sit dicere natiua et datiua.p̄o iuuenibus pono ex̄emplū in
hominib[9]:possumus dicere qđ quidā est homo datiuus nō
natiuus sed a deo immediate factus. Alij dicunt natiui.na
scuntur enim ex̄ patre ꝛ matre ſm qđ cōmuniter videmus:
sed quādo nō habet matrē sed immediate a lege procedit di
citur datiuus.text.est quem vltramontani nō allegāt:ſz do.
Jaco.butri.allegat.l.iurisgentiū.ff.j.ff.de pac.dicit enim qđ
tunc dicit natiua quādo habet p̄ecedentē materiā sufficiē
tem ex̄ qua oriatur:als dicit datiua. Hoc premisso sciēdū est
qđ duplex est materia. Quedā est materia remota: quedam
p̄xima.ex̄emplū in personalibus Ẋctus est materia remo
ta:obligatio est materia p̄xima ex̄ qua oritur actio que di
citur natiua in realibus pos.et eius traditio est causa remo
ta dñium possessio seu detentio aduersarij est causa p̄xima
que parit actionē in rem.vt.Ꝫ.de alie.iudi.mu.cau.fac.l.j. et
ff.de rei ven.l.in rem.ꝛ.l.officiū.et ideo dicit ipse:aut tu que
ris vtrum actio vtilis dicať respectu cause p̄xime. et tunc fi
quidē inspicias p̄incipia.l.gñ.tab.que istam vtilē nō introꝺ
ducebāt dicēť datiua.vt in vtili pos. bonoꝝ que dať cogna
tis.vt in casu.l.penul.ff.si quadru.pau.fe.dica. Si vo inspi
cis leges que illas vtiles introꝺuxerūt ex̄ qua bec actio oriť
vnde obligatio bene posset dici datiua sed actio non. Si vo
inspicis causam remotā:tunc fateor dictū glo. qđ est datiua.
nam cum p̄ecesserit Ẋctus ex̄ quo oriatur.ꝛ qđ in istis vtili
bus sit obligatio:pbat ipse.obligatio est iuris vinculū quo
quis astringiť ꝛc.vt insti.de obliga.in pp̄in.sed iste cui dāt
iste vtiles astringiť ſm nostre ciuitatis iura:ergo ꝛc. ¶Ad
examinandā ť istā qōnem opz me primo p̄emittere qđ actio
vtilis dicit quadruplr.primo vtilis respectu directe cōpete
tis.vt in casu.l.nostre.cū filibus.nam directa cōpetit cedēti
vtilis cessionario.ſcđo dicit respectu directe q̄ iam cōpetijt.
ad idē nūc nō cōpetit vt in vtili que restituiť minori vel ab
senti post peremptā directā.vt.ff.de acti.ꝛ obli.l. in bonoza
rijs.vers.sed cum res ipsa.ꝛ.Ꝫ.si aduer.transl.l.j.ꝛ.ij. Tertio
dicitur vtilis respectu directe que nunꝝ cōpetijt vel cōpetit
ad idem.sed est possibile competere.vt.l.quoties.ff. de dona.
que sub modo.ꝛ ad exhibendū.l.j. quarto dicitur vtilis re
spectu directe que competit ad aliud.vt in.l.pe.ff. si quadru.
pau.fe.dica.ꝛ.l.curatores.Ꝫ.de nego.gest.et de bo.pos. bere.
pet.l.j. ¶Secundo est videndū an per cessionē transferatur
vtilis actio.ꝛ videť qđ nō gl.vlti.bic ť dicit qđ habens vtiles
non potest dicere illū sibi obligatū.in contrariū videť text.j.
qñ fil.vel p̄ima.l.in solutū.p̄out est in litera babes.p̄o boc
quia video qđ quando alicui restituiť hereditas non solum
trāseūt vtiles actiones sed etiā vtilr dicitur beres. vt.ff. qđ
cū eo.l.si filius.ꝛ.l.si postulante.ff.ad trebel.preterea ego vi
deo qđ spes obligationis potest trāsferri p̄ cessionē. vt.j. de
dona.l.spem.eadē ratione ipsa obliga. preterea obligatio q̄
non parit actionē pōt cedi.vt.l.si eius.ff. ad treb. eadem ra
tione etiam que actionem parit. Preterea instantia iudicij
que non est actio:sed per eam obstatur instantie.pōt cedi.l.j.
in pp̄in.j.ad treb.ꝛ.l.cum hereditatem.eo.titu.facit.l.tam ex̄
contractibus.ff.de iudicijs.sic puto qđ cōpetat vtilis obli
gatio. Tertio est videndū quādo actio oritur ex̄ obligatio
ne vtrum semel nascatur ab initio tm̄. Sunt enim quedaꝫ q̄
nascuntur ex̄ aliqua re indefinenter vt lumen a sole et simi
lia.quedā que oriuntur in puncto vt filius a matre. Respon
deo semel tantum ab initio oritur actio nec vlterius postea
ad idem.l.si stipuletur.ꝛ.l.si fic.ff.de verbo. obliga.l. cū que
rebatur.ff.iudi.fol. ¶Dis premissis venio ad questionem
vtrum actio vtilis dicatur datiua.iurisconsulti appellaue
runt eā datiuā que nō habet p̄ecedentē materiā sufficiētē
remotā:boc est cōtractū ex̄ quo oriatur.vt.ꝺ.l.iurisgentium.
ff.de pactis.strictius videamus ꝛ dicamus eam esse datiuam que nō habet obligationem aliquā nec natiuā nec datiuam ex̄ cōtractu:assumo actionē vtilem p̄out p̄imo modo dicitur respectu directe cōpetentis.ad idē vt in cedente et cessionario.diceret aliquis natiua est.quia.Ꝫ.tenuiť qđ cessionario cōpetit obligatio vtilis. ergo habet vtiles ex̄ qua oritur actio.cōtrariū dico in cessionariū cōfertur vtilis obligatio que apud cedentē erat directa.sed apud cedentem erit obligatio tūc que vlterius nō pareret actionē.iam enim parturierunt illā.vt.Ꝫ. dixi. Jam em̄ ergo bec vtilis non parit actionē vtilem mere.ergo ista vtilis est datiua. et boc modo verum dicit glo.sed si poneres qđ obligatio vtilis trāsferreť in aliquem anteq̄ actionē pareret vt in boc casu. et.l. spem. j.de dona.tunc puto verā opi. Pe. qđ illa actio vtilis oriať ab obligatione vtili que est datiua ꝛ nō natiua. Si vero capias vtilē actionē secūdo modo.put dicit respectu directe q̄ iam cōpetijt ad idem nunc non cōpetit:ꝛ tunc idem: quia est datiua non natiua.iam em̄ enacuata erat potestas generandi in obligatione illa directa eo qđ iam actionem pareat. Si vero accipis actionem vtilē tertio casu:ſz que nunꝝ cōpetijt nec cōpetit ad idem.sed possibile est cōpetere vt in casu.l. quoties.j.de dona.que sub modo. et.l. pe. ad exhiben. tunc fateor qđ.l.ab initio producit obligationē vtilem ꝛ actionē que oritur ex̄ ea.ꝛ tunc dicetur actio natiua obligatio datiua. Nec obstat text.in.d.l.pe.ad exhi.qui dicit vtilis debitur et sic innuit qđ est datiua:q; illud dicit ideo quia obligatio nō datur nisi habeat contractū precedentē ex̄ quo oriatur.ꝛ sic iurisconsultus appellat illā datiuam. vt digi. sed ego hic strictius accipio. Si vo accipis actionē vtilē q̄rto modo: ſz qñ respectu directe que cōpetit ad aliud:tunc fateor opi. petri verā. Aut respicis principia.l.gij.tab. vel alterius iuris introducētis directam in alio casu tunc non potest dici datiua:q; illa vtilē non inducit nec ex̄ ea habet ortum. Aut respicis alia iura introducētia directam vtilem. ꝛ tunc fateor qđ illa vtilis nō est natiua respectu obligationis ꝛ respectu alterius materie ſz cōtractus vel delicti vel quasi. vt.ꝺ.l.curatoris.Ꝫ.de neg.gest.l.actio.si quadru.pau.fe.di. et in multis legibus in titulo ad.l.aquil. Et predicta vera in persona
20 libus. ¶Quid dicemus in realibus vtrum vtilis sit natiua vel datiua.glo.in.l.j.in pp̄in.ff.eo.in glo.magna dicit qđ reales actiones oriunť ex̄ obligatione.vt insti. de act. in pn. ꝛ dicit verū. Sed dixi vobis materia ex̄ qua oriť actio in rē. est dñium ꝛ possessio aduersarij. videndū est ergo vtrum vtilis in rem oriatur vel detur. Et est bic aduertendū: qz vtilis in rem quandoqꝫ dicitur vtilis respectu directe que cōpetebat ad idem que desijt competere aduersario desinenti dolo possidere:tunc puto qđ bec actio nō fit natiua. nō em̄ habet sufficientē materiā ex̄ qua oriatur.qz deficit pos. aduersarij. vt.ꝺ.l.j.Ꝫ.de alie.iudi.mu.cā.ꝛ no.Ꝫ.de rei ven. in rub. qñqꝫ dicit vtilis respectu directe cōpetentis ad diuersa: vt vtilis in rem que cōpetit emphyteote feudatario et similibus. ista ex̄ natiua.oriť em̄ ex̄ vtili dño qđ habet emphyteota et feu
datarius,ꝛ ex̄ pos. aduersarij sic loquitur, titulus.ff. si ager
vec.vel

vec.vel emphy.pe.qñqꝫ dať vtilis respectu directe cui cōtra
riať vt in vtili que cōpetit p̄escribēti.q̄ directa venit ad pe
rimendū directā ei Ꝫ quē p̄escribit ſm opi. glos. in aut. nisi
tricennale.j.de bo.mater.ꝛ ista similiter est natiua.oritur em̄
ex̄ dño vtili questio per p̄escrip.et pos. aduersarij. facit.l.j.
in fi.ꝛ quod ibi no.per Ꝺy.ff.de aqua plu.arcen. vbi dicitur
qđ ex̄ p̄escrip.oritur vtile ius.quandoqꝫ datur vtilis respe
ctu directe cōpetentis ad idem voluntate eius cui competit
directa vera vel p̄sumpta.vt quādo dñs qui habet directam
de retinendo mibi cedit:illam vendit: vel recepit estimatio
nem rei:tunc enim competit vtilis in rem que est datiua nō
natiua.non em̄ habet dominiū:q; non fuit mihi res tradita
nec directā nec vtilem ſm Ꝺy.in.c.p̄o possessore.de reg.iu
ris.in.vi.glo.in.l.si culpa.de reivendi.licet Pe.dicat qđ tūc
cōpetat vtile qđ est falsum.vt.l.boc si res.ff.de rei ven. et bec
sunt multū necessaria ppter formationē libelli. vt dixi in.d.
21 l.si culpa. ¶Querit glo.vtrū in vtili possim dicere debito
rem mihi obligatum.glos.pe.dicit qđ non.tu dic vt patet ex̄
bis que iam dixi.nam in casibus in quib[9] personalis vtilis
est natiua:tūc possum dicere debitorē mihi obligatū licet cō
tractus fit celebratus cū altero.vt.Ꝫ.de p̄ocura.l. qui stipen
dia.sed qñ actio fit datiua tūc idem:q; possum dicere debito
rem mihi obligatū. vt dictū est.nō tñ possum dicere vel con
cludere vt virtute illius obligationis condēnet:q; illa obli
gatio nō pōt actionē p̄oducere.vt.l. late dictū est:ꝛ boc vo
a luit dicere glos. ¶Quero que est[a] differentia inter cedere et
22 mandare. Tglo.ij.recitat opi.nam quidam dicunt qđ quan
do actio ceditur nil remanet penes cedentem qñ mandatur
tūc remanet penes eū directa: ista est falsa qz per cessionem
quis non amittit directā:quia ab ossibus separari non pōt.
vt.l.quis ergo.ff.de peculio.ꝛ p̄o socio.l.iij.vnde alij vt Jo.
dicunt qđ qui cedit retinet directam.sed vtilem transfert:sed
qui mandat tm̄ cōmittit exercitiū ꝛ non transfert nisi in casi
bus.vt in glo.illud qđ dicit qđ qui cedit retinet directum est
verū.sed qđ postea dicit vtilē transferri non est verum dire
cte loquendo:q; vtilem nō habet sed a lege conceditur p̄o
pter illam cessionem.sed improp̄ria locutio est: ſz qđ postea
subdit qui mādat solū cōmittit exercitium istud est verū vt
bic.ꝛ.d.l.plane.qđ postea subdit: nisi in casibus bic notatis
est falsum:nunꝝ em̄ per mādatū transit vtilis actio.vt.l.fi.j.
qñ fil.vel p̄ima.ꝛ bac lege que loquitur in procuratore in rē
suam:vt videtis qz vtilis cōpetit in subsidium ex̄ illa equi
tate:qui non est qui cedat non p̄opter mandatum:vt bic in
tex.item cōpetit vtilis fine cessione in casibus predictis p̄o
per ipm̄ cōtractū nō ppter mandatū exercendarū actionū:
vnde Ałso ꝛ Hug.dicūt si tu loqueris respectu cedētis.ꝛ dic
qđ inter cedere ꝛ mādare nulla est differētia qz semper apud
cedentē vel mandantē remanet directa:sed respectu eius cui
ceditur bene est differentia.nam per mandatum nō trāseūt
vtiles sed per cessionem sic.ꝛ boc est satis verū. Sed dubito
an per cessionē actionis finiri videať mādatū videtur qđ nō
vt.l.j.j.qñ fil.vel p̄ima.sed certe ibi non fuit facta cessio: licet
vtilis cōpeteret fine cessione:in contrarium videtur.l.j.in fi.
ff.de ope.no.nun.vbi eoipso qđ te facio fructuarium video:te
facere procuratorem in rem tuā vt sic in illam rem procu
ratorio noie possit experiri.ad idem ꝑfruc. quēadmo. ca
ue.l.iij.in fi.cum.l.seq.ꝛ boc puto verū.glo. in p̄ogima.l.te
net qđ videatur mādatū directarū.ꝛ ita facta cessione actio
23 num. ¶Vidimus differentiā inter cedere et mandare: sed
quero que est differentia inter cedere ꝛ cōcedere.glo. in.l.pe.
in pp̄in.ff.de dona.dicit qđ qui cōcedit nō cedit.ꝛ sic per con
cessionem nō trāseunt vtiles:qđ est verū vt ibi patet sed vbi
boc videndum. Respon.verbum concedo est significatiuum
actus cōtrabēdi:sed per cōtractū non transferť vtilis nisi in
casibus vt dictū est.ergo cū dico concedo non transfero vti
lem nisi concederem ex̄ aliqua causa:que caderet in aliquem
cōtractū ex̄ quo transferreť vtilis fine cessione:sed verbū ce
do non est significatiuum actus cōtrabendi:sed executionis
cōtractus vel obligationis precedētis.vnde cedere idem qđ
abdicare a se.vt in titulo de cessio.bo.ff.ꝛ.j.eo.ti.vnde postꝝ
precellit cōtractus vel obliga.istud cedere tibi actionem est
abdicare a me in quātum possum.ꝛ bz vim cuiusdā traditio
nis.ꝛ transfertur vtilis:seu a lege cōcedit.et ideo.l.que dicit
qđ cessio nō valet nisi appareat titulus Ẋctus in cessione. vt
l.per diuersas.ꝛ.l.ab anastasio.j.mā.ꝛ.l.j.in fi.mag. gl.Ꝫ. ne
lice.potē.secūdū pontem rationis procedit. nam sicut in res
bus corpo.nuda traditio nunꝝ transfert domi, vt.l. nunꝝ
nuda.ff.de acqui.re.do. Ita nunꝝ nuda cessio transfert vti
24 lem in cessionarium.ꝺ.l.per diuersas. ¶Et aduertendum
est ad id qđ dicit qđ titulus Ẋtractus debet inseri: verum est
quando causa cessionis cadit in aliquē contractū:tunc enim
potest exprimi titulus:q; qñ nō est notatus: tunc sufficit di
cere titulū ꝛ causa infra scripta:vt bic est casus, nō enim bic
expressit vtrū ex̄ causa emp.vel alia:sed dixit inuicē debiti.ꝛ
b tamen sufficit quod est notandū. Et ideo[b] propter tollendas
25 istas ť dubitationes notarij apponūt in instro ola ista ver
ba:dedit:cessit:cōcessit:trāstulit:atq; mādauit. ¶Sed de si
gnificatione verbi transtulit qđ importet:dubitať an sit idē
26 quod cessit vel cōcessit.teg.in.l.ij.ff.de dona.dicit ť qđ impor
tat idē quod mādauit.non enim potest importare idē quod
cedit.nam per cessionē non transfertur ppzie vtilis:sed post
cessionē a lege cōceditur.Sumus expediti de glossis oibus
quedam alia dicam in materia in.l.p̄oxima.Bar.

Ominibus. Ex̄ cōtractu dotis et emptionis transeunt vtiles
1 fine cessione.boc dixit ꝛc.
2 Actio directa ꝛ vtilis an possint competere eidē ad idem.
3 Habens vtilem ex̄ instrumento habenti executionem para
tam ex̄ forma statutorum:an poterit petere executionem ta
lis instrumenti.
4 Agens directa et p̄obans in vtili:an debeat obtinere.

Ominibus. Ex̄ ꝛtractu dotis ꝛ emp. transeunt vtiles fine ces
a sione.bic videtur casus contra opi. Pe.qui dicit qđ
nunꝝ trāsit vtilis sine cessione:sed ipse respon.intelligo boc
facta cessione.ꝛ ista.l. voluit concludere qđ delegatio facta p
stipulationē.vt lit.cōtest.nō est necessaria.voluit tñ cōclude
re per cessionē.sed nostri doct. cōiter intelligūt sine cessione.
et videť de mēte huius.l.in eo qđ dicit ad similitudinē eius
qui nomen emerit.si em̄ idē esset in omni Ẋctu. ista exceptio
in emp.et dote fuisset superflua.frustra enim a p̄ncipe im
c petrāt qđ de iure cōi cōcedit.l.j.ad munici. ¶Quero vtrū
1 actio vtilis ꝛ directa sint eedem in substātia. Joan.dicit qđ
sic.glos.signat argumentū cōtra:ꝛ sic dimittit.ꝛ qđ sint eedē
sic pbatur contra gerentē ex̄ necessitate datur vtilis contra
gerētē ex̄ volūtate dať directa.vt.l.curatoris.Ꝫ.de neg. gest.
sed iste one dicunť eedē:q; dicit.l.bec actio.Ꝫ.eo. ꝛ.l.iij.Ꝫ. bec
actio.ff.de nego.gest.videť casus in.l.bec actio.Ꝫ.eo.titu. ſm
vnam lectu.preterea tutor tenet directa tutele: magistratus
vtili.vt.l.j.Ꝫ.de magi.conue.sed iste one dicunť eedez. vt.l. fi.
ff.de magi.cōue.ergo ꝛc.in Ẋtium qđ sint due pbat in actio
b ne directa:quis fundat intentionez suam ex̄ persona sua. in
actione vtili ex̄ persona alterius.vt.l.qui stipēdia.Ꝫ.de pcu.
qđ intellige quantū ad facti narrationē: ergo sunt diuersa.
Preterea videmus qđ qñqꝫ directa est ciuilis: vtilis est pre
toria.vt.ff.de bono.pos.bere.peti.l.j.sed p̄toriez ciuiles sunt
differētes specie:ergo nō sunt eedem. Bzeuiter Pe. dicit qđ
quātū ad effectū vtilis ꝛ directa est eadē:quia habet eundez
effectum.vt.ꝺ.l.actio. Item est eadē in genere:quia sicut vna
est actio:ita alia est actio.item sunt eedem specie:q; de quali
bet specie actionis possumus dicere alia directa:alia vtilis.
Et si queris an sint eedem numero:tunc dicendū est qđ non
ſm eum:quod apparet:quia multe sunt differētie: fingitur
tamen eedem quādoqꝫ vtputa quādo vnus loco alterius re
stituit.vt.Ꝫ.si aduer.fil.l.j.Et ista sunt verba sua q̄ examine
mus. Dicit ipse qđ quātū ad effectū vtilis ꝛ directa sunt eedē
quia habent eundē effectū.boc non est verū simpliciter. naz
vtilis peti.here.que competit fideicōmissario nō est effectus
c eiusdē cum directa.per notata in.l. p̄oinde.ff. ad trebellia.
item in iudicijs particularibus potest esse qđ contra vtilem
competit ex̄cep.que non competit contra directā. vt.l. quo
ties.in pp̄in.ff.de admini.tuto. Ꝺy.in.c.p̄o possessore. de re
gu.iur.in.vj.item directa infamat qđ non reperitur in vtili.
vt.ff.de his qui not.infa.l.j.expedit enim magis habere di
rectam q̄ vtilem p̄opter p̄obationē.nam in vtili quādoqꝫ
debeo plus probare ſz contractū ꝛ cessionem:sed in directa
q̄ habeť ex̄ cōtractu meo solam cessionē. Hoc vltimū Pe.
fatetur de alijs non facit mentionē. Ad secundū dicit ipse qđ
actio vtilis ꝛ directa sunt eedem genere:quod est verum ſm
cōmunē opi.q̄ est vt sit actio in genere. vt.Ꝫ. de nego. gest.l.
iij. et ibi dixi.l.iij.Ꝫ.genera.ff.de acquiren.pos.l.seruus cōis
meus.ff.de stipu.seruo.Ꝫ.si.sed ipse Pe.dicit qđ non reperit
actio in genere.vt referunt docto. in.d.l.iij.Ꝫ. de nego. gest.
ergo nō potest dici qđ sit actio in genere:cum nō reperiatur
istud genus. Tertio dicit ipse qđ iste actiones sunt eedem in
specie. Circa quod est sciendū qđ differētie que sumuntur ex
aliquibus qualitatibus non faciunt differentiā specificā: ſz
differentie substātiales faciūt aliquos differre specie: vnde
si diceremus hominum;quidam magni:quidam parui.ista

a ¶Quero que est. Adde ad istā differentiā. glo.ꝛ ibi bar.ꝛ alex.in apostil.in.l.si.in pp̄in. ff.de do.ꝛ eundez bar.l.l. per diuersas.j.manda.ꝛ in d.l.si. de sequenti differentia.

b ¶Et ideo. Adde bar.met. in.l.si.ff. de dona.in pp̄in.ꝛ vide.Ꝫ.

c ¶Quero vtrum. Adde eundē bar. in.l.j.ff.eo.titu.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

differentia est ꝑm qualitatē: ⁊ sic nō differūt specie. vt. l. fi. de fun. instru. sed differētie ꝑm substantiā: vt homo ⁊ asinus faciunt differētiā specificā. facit qō no. in. l. j. in ꝓn. ff. si cer. pe.

a ¶Quero ex forma statutoꝝ. De hac. q. et seq. vide per eundē bar. in l. j. col. pe. ver. quero ergo. ff. eo. ibi late per do. alex. in apostil. adō tū quod in. j. q. cōtra bart. tenet bal. i. l. p diuersas. j. mā. ⁊ ibi sali. ⁊ tz etiaz pau. de ca. in. l. posstulāte. in. ij. colū. ad trebel. et clare pōt alex. de imo. in ꝑti. ccv. col. iij. ver. vnū est qō de bitor. vbi qō non potuit capi ad instātiam cessionarij nisi ꝓs citato ipso debitore ⁊ discusso de citatiōe. de quo vide etiaz per eūdē alex. in. l. si fic. in fi. ff. de lega. j. ⁊ l. o. l. postulāte. in. ij. col. circa fi. ⁊ in colū. fi. et ibi ꝛcordātes al. legat. ⁊ ponit magis cōem opi.

b ¶Sicut. istā alle. bal. in ar. in. l. gallus. §. ei⁹. de libe. ⁊ postbu. qō licet als cōfessio facta per partez possit reuocari. vt no. p Bar. in. l. quicqd astringende. in fi. de ver. obli. istud est verum nisi per partē fuerit acceptata: qm illa am pli⁹ reuocari non pōt sine. pbatione errozis. et iuxta banc. l. adde glos. magistrā in. c. diuersis fallacijs. ō cle. cōiuga. vñ qs possit venire ↄ factum suum.

c ¶Vera rō. et de rōne hui⁹ vide qō no. bar. in. l. petierint. de condi. ob causam.

d ¶Sicut. adde et intellige hāc. l. nō habere locū i feudis. ita Joā. fabri hic alleg. rex. i. c. j. de feu. guar.

1 2 1

cti iuris ope exceptionis. vt. ff. de dolo. l. eleganter. in ꝓn. Et quātum ad officiū iudicis actioni deseruiens. nam in cōtractibus bonefidei veniunt ea de quibus non est actum nec cogitatū si bona fides exigitat. secus in stricti iuris. vt insti. de

2 acti. §. in bonefidei. ¶Sed quero quid in liberationibus vtrum consideretur bonafides eodez modo vt in contractibus. respōdeo qō sic p oīa. sicuti essi dolus dans causam contractui bonefidei reddit contractū ipso iure nullū. ita dans causam liberationi a cōtractu bonefidei: reddit liberationē ipso iure nullā. vt no. ↄ de in integ. restī. l. de tutela. a. d. l. elegāter. §. nō solū. itē sicut in cōtractibus bonefidei cōsiliū iudicis multū pōt in cōsiderando ea que ex bona fide sunt ita in pactis liberatorijs: super cōtractu bonefidei. ⁊ hoc est qō no. ff. de pac. l. ab emptione. Bar.

b Jcut. [b]Bones liganture per cornua et homines per verba. b. d. ¶Oppo. de. l. si pecuniam. ff. de condi. ob cau. Solu. ibi loqtur in contractibus innominatis. hic loquitur in cōtractibus nominatis: ideo in contractibus innominatis nō oritur obligatio nisi completo contractu rei interuētu: ideo locus est penitentie: quia adhuc non sum ligatus: sed in contractibus nominatis est ligatus in continenti: ideo nō licet discedere. ¶Opp. de contractu mandati qui resoluitur volente mandante ⁊ de contractu depositi. nam depositum resoluitur cum vult deponens. Idem de contractu precarij et similibus. fallit dicit glo. sed nō est verum: imo regula superior remanet firma. nā in omnibus istis cōtractibus in eo in quo contracta est obligatio nunq̄ licet resilire altera parte inuita: sed quando apud te deposui non fuit contracta obligatio: vt permitterē apud te rē esse semper: sed ad mei beneplacitū. Idem in cōtractibus mandati precarij: similibus. ⁊ sic regula remanet firma ⁊ viua. Et ista est vera ratio. ¶licet glo. assignet quasdam rationes delusorias ꝛc.

¶Nouiter apposita.

d Jcut initio. [d]Ab initio contrahere est volūtatis. post contractum ei stare est necessitatis. ¶Primo no. qō a principio cōtrahere est voluntatis. hoc examinat glo. in. l. nec emere. j. de iure deliberandi. ¶Secūdo no. qō post contractū celebratū ei stare est necessitatis hoc examinatur hic. ¶Ad hoc oppo. ff. de condi. ob cau. l. dedi. §. j. glo. in ꝓn. soluit ꝑm quosdam qō ibi loquitur in contractibus innominatis celebratis gratia petentis tm̄: secus si alterius vel vtriusq̄. Jstam opi. reprehendit Azo in. l. si pecuniam. in glo. magna. in ꝓn. ff. de cōdi. ob cau. ⁊ veram solutionem ponit glo. hic in fi. nam post cōtractum nō licet venire contra id ad quod quis est obligatus. ita loquitur hic. sed in contractibus innominatis non est qs perfecte obligatus anteq̄ aduersarius impleat cōtractū ex parte sua. ergo pōt penitere. ¶Scōo opp. ff. māda. l. si mādauero. §. fi. ⁊. l. intercausas. §. mandatū. sol. quidam dicūt qō ibi fallit: nō est verum ista regula nunq̄ fallit. Jn mādato nō obligatur. nam dans ad nō reuocandum mandatum cū mandatum sit gratuitum. dicunt doc. qō ille qui suscepit mandatum pōt penitere sicut ille qui suscepit precarium: sed si penitentia affert domino damnum: vel male exercuisset mandatum. ⁊ sic iam esset dño obligatus ad interesse: tūc ab ista obligatione non posset discedere. ¶Opp. de. l. verum. §. fi. ff. ꝓ socio. dicūt quidam fallit. ⁊ hoc videtur dicere Dy. in. c. qō semel. extra de reg. iur. in. vj. sed nō est verū. nā cōtrahens societatē non obligaī ad persistendū in illa obligatione societatis. ⁊ ideo pōt illi renūtiare. nō em̄ contra obligationē venit: qō si esset obligatus ad aliquid cōmunicandū tūc illi obligationi nō posset renūtiare per regulam hic posītā. ¶Oppo. ff. de po. l. j. §. pe. dicunt quidam ibi fallit: nihil est dicere: ideo eodem modo solue: deponēs nō est obligatus: vt non petat depositum: ideo potest repetere quando vult sed si esset obligatus actione depositi: non posset penitere per regulā hic positam vt. ff. cōmo. l. in cōmodato. §. sicut. ¶Opp. ff. de ꝓcu. l. cum precario. sol. eodem modo: quidam tū solunt. d. ll. qz nō est nata actio: vnde ante natiuitatē actionis locus est penitentie quoꝝ opinionē reꝓbat hic glo. ⁊ bene. Bar.

S in solutum. [d]Lui cedūtur actiones personales videtur cedi hypothecaria ꝓ illo debito cum sua causa: vt ei creditor potior ꝓferatur. b. d. cum. l. sequen. facit. l. emptori. ⁊ quod ibi no. de here. ven. in fi. et qō no. per Azo. in summa de here. ven. in fi. Jn cōtrarium videtur casus in. l. si heres pecuniā. ff. ad trebel. ⁊. l. heres a debitore. in ꝓn. ff. de fideiuſ. ⁊ dic vt ibi digi ⁊c.

¶Nouiter addita.

S in solutum. [d]Lui credit actio personalis in cōsequentiā ei competit hypothecaria cū sua causa: ⁊ ei priꝰ creditor ꝓferat. hoc dicit. cū. l. seq. ¶No. quod digi in summario. ¶Itē no. qō cessa personali trāsit ptās vendendi pignora. Quero qd differt. l. j. a. ij. glo. respon. hec loqtur de datione in solutū. sequēs loqtur deveneditione. Itē hic fuit spāliter cessa hypothecaria: certe hoc nō dicit text. Item in. l. j. addit plus: qz addit de vēditiōe pignoꝝ qō hic nō dicit. ¶Quero que sit forma vendendi pignora. dic vt in glo. ¶Quero quāto tpe prescribat hypothecaria. dic vt in glo. ¶Extra glo. opp. de. l. si heres pecuniā. ff. ad treb. ⁊. l. heres a debitore. in pn. ff. de fideiuſ. Solu. ibi non trāsijt hypothecaria vel obligatio cōtra fideiussorē per trebellianū: qz nō fuerant iste obligationes per testatorē ↄte: sed per heredē et trebellianū solū dispositū de actionib⁹ hereditarijs q̄ defuncto cōpetebāt: ꝛ hic loqtur in cessiōe quā quis facit sponte quo casu cessante personali seu principali: cessant accessoria. vt hic. ¶Oppo. de. l. heredē. in pn. ff. mā. fol. q̄ nō ceperūt trāseunt sine noua cessione. vt ibi in gl. no. ¶Oppo. de. l. si pignoꝝ. ver. ecōtra. ff. fami. ber. sol. hic loqtur qn̄ cessa est principalis. ibi econtra qn̄ cessa est hypothecaria. aut em̄ ceditur ex necessitate. et tunc videtur cedi personalis: aut ex volūtate. ⁊ tūc secus. qūo autem sit possibile qō hypothecaria cedatur sine principali. dicam in. l. vlti. j. de here. vel actio. ven. vel in. l. vsucapio. j. de pigno. Bar.

a ¶Et ibi digi per ange. in repe. l. nemo carcerē. C. de ꝛac. tri. l. g. ⁊ bal. ⁊ Jmo. in. d. §. elegāter.

S iquidē donandi. [d]Donatio perfecta nō revocat: mādatum vero mandātis morte finit. b. d. ¶Oppo. qō mādatū bic nō finit ex morte: qz est mandatū in rē suā: ergo ꝛc. vt. l. illā. j. de dona. bic dicit

b ¶C. debitores. et. c. ex rescripto. eo. tit. et no. bal. in l. ob es. §. eodem. vbi dicit q̄ ꝓ publica dari pōt nō ꝓ priuata. et de istis obsidib⁹. vide in. l. diu⁹. de in re fis. late. ⁊ bal. in d. l. fi. de pa. q fil. dist. et in. l. obsides. de testa.

enim ei fuit mandatū pcuratori qō ei daret ꝛc.

¶Nouiter apposita.

S iquidem. [d]Mandatū morte mandātis finitur: sed imperfecta donatio morte nō confirmatur. ¶Oppo. qn̄ mādatum sit in rem suam morte non extinguit. vt. l. illā. j. de dona. bic dicit contrariū: ergo male. glos. ponit duas solutiones quas reꝓbat ⁊ bene. iij. soln. est qō bic nō mādauit: nec aliqd mihi volebat donare: sed mandauit pcuratori suo vt daret. ad idē retulit. iiij. sol. ⁊ bāc tenet glos. et est vera in se. casus est in. l. iij. §. si qs donatur⁹. ff. de dona. ⁊ ꝓ hoc facit text. hic cū dicit nec qō tibi dari mādauerat: ⁊ sic innuit qō nō mādauerat tibi vt accipias: sed pcuratori vt daret. sed in ↄtio facit text. in pn. ibi te a pcuratore suo aliam pecuniā sumere ꝓceperat: ⁊ sic mandatū videtur directū ad eum cui donare volebat: volēdo sustinere gl. oportet dicere qō ꝓcepit per quandā consequentiā. nam ex eo qō ꝓcepit pcuratori vt solua: videt ꝓcipere qō ego recipiā. ſz fivolumus tenere qō mandatū fuerit directū ad eū cui donabatur tūc habemus tenere vltimā solutionē gl. qō de iure antiquo donatio nō perficiebat pacto nudo sed regrebat traditio vel stipulatio: sed hic interuenit cessio que habet vim traditionis: nec interuenit stipulatio: ⁊ sic nō possunt cōueniri heredes. priꝰ tū lectura plus placet Bar.

Egantes. [d]Qui negat debet de iure conueniri non per vim exigi. hoc dicit.

Duersus. [d]Per electionem hypothecarie non peraditur personalis. hoc dicit.

Jmia. [d]Dis non potest cōueniri ꝓ debito coloni. b. d.

¶Nouiter apposita.

Jmia. [d]Locator non potest cōueniri ꝓ debito domini: vel sic: dis non pōt conueniri ꝓ debito coloni. ¶Querit glo. hic dicit qō colonus accipiebat mutuo in rē suā. quid si acciperet qō conueniret in rem domini. dicit glos. tūc tenetur dis. vt. j. qō cū eo. l. et qui. Adueniret si colonus esset in potestatem locatoris: quia filius vel seruus tunc pater vel dis teneretur de in rē verso. ⁊ nō est dubiū qō si est liber homo: tūc si aliquis mutuat cōtemplatione domini ⁊ vertat in rem domini pōt habere dīm obligatū. vt. d. l. ei qui. j. qō cum eo. sed si mutuat simpliciter vel contēplatione coloni: tūc licet vertat colonus in rem domini nō tenetur dis. vt §. si cer. pet. a. l. enim qui. Bar.

B es alienū. [d]Ob es alienū non potest qs effici seruus alterius. b. d. Jntelligatis seruire hoc est qō fit seruus. Item qō nec facit aliqua seruitia: qz potest liberari prestando interesse cū in obligationibus facti succedat obligatio ad interesse. habuistis no. in. l. antigtas. §. de vsufru. ⁊ digi in. l. stipulationes. ff. de ver. ob. Quero vtrū valeat pactū qō debitor possit capi ꝓ debito. Dy. tangit istā. q. in. l. alia. §. elegāter. ff. fol. ma. ⁊ ibi digi.

a ¶Tangit etiā in. l. titio. §. j. de cōdi. ⁊ demon. ⁊c.

¶De nouo addita.

B es. [d]Duobus modis principaliter legit hec. l. primo vt exponat liberos ſz boies. secūdo vt exponatur idest filios. itē ꝑm primā subdiuidit i tres. prima hoc dicit. quod ꝓ debito boies liberi nō possunt serui cōstitui. ¶Secūda lect. b. d. seruus qui ad libertatē dz peruenire ꝓpter debitū non pōt in seruitutē retineri. scōm hoc exponit seruire. i. in seruitutē durare. ⁊ qō dicit liberos: ſz futuros. hoc tū fallit i casu. j. de cap. l. fi. ¶Tertio hoc dicit. ꝓpter debitū quis nō cogit ad seruitēdū precise. et ꝑm hoc si ego ꝓmitto tibi seruire ad certuz tps: vel alias ꝓmitto operas meas nō cogor ꝑ ci vsufructu. ⁊. §. de vsu ⁊ ha. l. cū antigtas. iste tres lectu. tangunt in glo. vide eā. ¶Secūdū secundā lectura principalē. b. d. filij non possunt obligari vel i seruitutē redigi ꝓ debito patris. ⁊ scōm hoc expone liberos: idest filios. hoc tū fallit in casu. l. ij. j. de pat. qui filios distr. Bar.

L Do. [d]An autē possint dari obsides. tāgit glo. in. l. fi. j. de pa. qui fi. dist. ⁊ extra de iureiu. c. Debitores[b] ⁊c.

b 1 ¶Dispositioni huius aut. an renūtietur.

2 Pactū quod quis ꝓ debito carcerari possit qō non valeat.

3 Beneficio cessionis bonoꝝ an quis possit renūtiare. remissiue.

4 Statutum qō quis ꝓ debito possit carcerari an valeat.

P Do. [d]Hec aut. addit ad legem. C. et punit eū qui liberum hominem ꝓ debito retinuerit: sed non dicit qua pena. posset forte dici ſz relegat. argumento imo casus. ff. q̄ res pig. obli. possunt. l. qui filios.

¶Glo. q̄rit de tribus q̄stio. primo quo iure detur parentibus. dic vt in glos. ¶Scōo querit vtrum isti legi possit renūtiari. ⁊ dicit qō nō. vt in aut. vt sine pbibi. ma. §. j. vide glo. ⁊ signa. ratio est: quia homo non est dominus mēbrorum suoꝝ. vt. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. est em̄ homo imperijvel ciuitatis nō suijpsi⁹. ff. de insti. ⁊ iu. l. veluti. ⁊. l. plurimū. §. j. j. de cap. Jdem non pōt facere pacto qō efficiatur seruus: nec potest renūtiare istis legib⁹ qz non pertinet ad vtilitatem eorum. vt. j. de appel. l. addictos. ⁊. ff. de liber. can. l. j. ¶Et sic habes bic casum qō pactum factum qō quis ꝓ debito

1 possit capi et incarcerari nō valet[c] qz quem in carceribus detineri est ſpecies seruitutis. vt. ff. de lib. bo. exhib. l. i. ⁊. ij. ¶Et[d] istā glos. inducunt quidā ad questio. illā an possit renunciari beneficio cessionis[b] bonoꝝ. de quo per doc. j. qui bo. cede. possunt. ⁊ p glo. ⁊ Dy. in. l. alia. §. elegāter. ff. fol. ma.

4 ¶Sed q̄ro nūquid valeat[c] statutū qō quis ꝓ debito possit incarcerari. Rñ. nō. vt. ff. de condi. et demon. l. titio. §. j. ⁊ reperiunt alique allegatiōes

c ¶Nunqd valeat statutū. adō ang. in. d. l. nemo carcerē. docto. in. l. j. qui bo. ce. pos. et in. d. §. elegāter. et in. d. §. titio cētū. ⁊ Alex. de imo in consi. eglv. colū. j. in. v. volu.

d ¶Beneficio cessionis. et qō non possit renūtiari. adde cano. in. c. ij. de pigno. et in. c. odoardus. de sol. Jmo. in. c. cū contingat. de iureiu. Fede. in cōsil. lxij. et do. de ro. cōcilu. clj. ⁊ ꝑti. ccv. adde tū qō firmat iurament. ita abb. in cōsi. xlij. in. ij. vol. de quo per doct. ī §. fi. insti. de actio. ⁊ do. maria. sozi. in. c. si diligēti. de foro compe.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Dy. que videntur inclinare quod non valeat: tamen ego ibi reprobaui in d. §. j. vbi videtur casus qđ patronus facere pōt quod libertus nō recedat de certo loco sic. a ciuitas pōt. l. cōdere. que faciat; aliquē incarcerari possunt eñ ista fieri per. l. publicam. licet nō per pactū priuatorum. vt. l. nec ex pretorio. ff. l. neq; pignus. ff. de reg. iur. An autem possint dari obsides. tangit glo. j. de pa. potestate in. l. j. extra de reg. iur. c. debitores. Bar.

a ¶ Vide auc. bāc auc. vna cuz auc. hoc si debitor. hic alle. Pau. de ca. in consi. clxxij. qđ incipit in gpi nomine amē ad primū quesitū clare est responsum.

EAm cui debitor est cōuenie-dus non ille qui a debitore pretium rerum quas sibi vendidit recepit ꝛc.

EStin arbitrio. Creditor pōt agere personali vel hypothecaria. b. d. Hoc est bodie correctū: qz prius debet fieri executio bonorum: ideo vide auc. ª ꝛ habuistis. j. de pigno. auc. hoc ita. ꝛ auc. hoc si debitor ꝛc.

¶ De nouo addita.

EStin arbitrio. Pōt qs eligere an agat personali vel hypothecaria contra possessores. b. d. ¶ Nota hic qđ dicit vtraq; ꝛ sic possum agere personali et hypothecaria ſm ista tēpora clarius est expeditū in auc. de fideiusso. §. neq; bodie. hec. l. coꝛrigit. ideo vide auc. ſz bodie. materia huius auc. declarabit plenius. j. de pig. auc. hoc ita. ꝛ auc. hoc si debitor. Bar.

¶ Ut actiones ab heredib⁹ ꝛ ℈ heredes. Rub.

1 ☞ Actio an sit nata ante diē in obligationibus ante diem. remissiue.

ECam et. Actiones possunt incipere ab herede. et cōtra heredes sublata antiqua regula q̄ cōtrariū dicebat. b. d. ¶ Oppo. et videtur qđ isto casu nata sit actio viuente creditore. vnde videtur obstare. ff. de verbo. li. eum qui ita. §. j. ꝛ. l. ad diem. et. l. interdum. in prin. ꝛ quando di. vsufrm. le. ce. l. j. Glo. dicit fateor hoc esse verū in contractibus. Sed pro tanto hoc ꝺz incipere cōtra heredē: qz ante non habebat effectū. tene ergo glos. qđ in obli. in diē ante diem sit nata actio ꝛ obligatio. Pet. de bel. perti. et Jac. de ra. determinauerūt cōtrariū. postea do. Bar. de prætis. disputauit ista. q. cuius dispu. Ly. posuit⁹ hic ꝛ tenuit glo. postea do. Andr. de pisis in repetitione. l. si insulā. ponit eā multū late. Et do. Guil. de cu. tractat eā in. l. certi cōdi. in prin. si cer. peta. Ego tracto eam ꝛ reduco eos ad concor. sub quadā distinctione in repetitione. l. ita stipulatus. de verbo. obli. in illa questione quando cōmittitur obligatio in idem ꝛc.

b ¶ Posuit. Vide Bart. in. l. heres meus. in princ. de condi. ꝛ demon.

¶ Superaddita de nouo.

ECam et Actiones possunt incipere ab heredibus ꝛ contra heredes sublata veteri regula que cōtrariū suadebat. b. d. ¶ Quero exēplia huius. l. gl. ij. ponit. dic vt i ea. ℈ insti. de ver. ob. §. ex cōditionali. solu. fallit dicit glo. in cōditionali stipulatione. ¶ Contra hoc oppo. de. l. penales. versi. nec contrariū. ff. ad. l. fal. sol. a℈o. ꝛ nos dicimus qđ bec. l. facit mētionem de quodā iure ffoꝛ. antiquissimo. et hoc sentit glo. insti. de inutili. stipu. §. post moꝛtem. secundo modo ponit exemplum glo. fina. de stipu. que pōt committi post moꝛtem. sed stipulatio penalis est stipulatio cōditionalis ī qua omni tēpoꝛe fuit idē vt dicit precedēs glos. ¶ Oppo. in stipulatione in diē statim est nata actio ꝛ obligatio. licet non cū effectu. vt. l. cedere diem. ff. de verbo. signifi. l. j. §. fi. quando dies vsufruc. lega. ced. sed hic dicitur qđ actio incipit ab herede ꝛ contra beredem. ergo male. imo a defuncto incipit. glos. fatetur contrariū dicens qđ in legatis incipit ab herede in stipulationib⁹ a defuncto sed dicit incipere ab herede: qz incipit incipere cū habeat effectū. Et sic sumus in ista. q. an in obligationem in diē añ diē sit nata actio. glossatores nostri dicunt qđ sic. Pe. disputauit contrariū per multas leges. do. Bartolutius de prætis dicit cōtrariū respondēs ad rationes Pet. qđ vide hic per Ly. do. And. de pisis in repetitione. l. si insulā. ff. de verbo. oblig. reassumit hec oīa de verbo ad verbū. ¶ Ego vo aliter ꝓ predicti solno pernam distinctionē quā pono in. l. ita stipulatus. ff. de ver. obli. in illa qōne de stipulatione in diem: tamen quantū ad propositum teneo contra glo. ꝛ contra A℈o. in summa huius tituli. nam ℈ obligatio in diem certā pariat actionē incōtinenti. casus est hic. ꝛ glo. hoc tenēt in. l. in oībus. ff. de reg. iur. Dy. in. l. si pupillus. §. sub conditione. ff. de mino. rationē assignat. nam obligatione in diem certā interusuriū medij tēporis est certū. ꝛ sic est certū. quid sit in obligatione. merito possumus dicere actionem natā: sed quādo permittit in diem incertā interusuriū est incertū: ꝛ sic est incertū quid sit in obligatione: sicut cum promittuntur partus nascituri vel fructus futuri: ꝛ sic actio non est nata. vt. l. interdum. ff. de verbo. obli. dixi plene in. d. l. ita stipulatus.

¶ De vxoꝛ pro marito. Rubrica.

ERustra. Rubrica summat totū istum titulū: ideo non ponam tibi aliud summarium.

c EBmaritorum. ª Hec est bona lex. Hoc qđ dicitur qđ vxoꝛ debet probare esse suas. Et sic de dominio est verum si maritus possidebat: secus si ipsa vxoꝛ possideret cui sufficeret solum qđ probaret se possidere nec esset necesse probare de dñio. hoc vult ista glo. hic super verbo occupate sunt. quam perpetuo tenemenți. secus si nō possideret maritus: ſz vxoꝛ. ita no. per glo. in. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. et ibi plene dixi. ꝛ habuistis hoc anno a me. j. de priui. fisci. l. j.

¶ Souiter inuenta.

1 ☞ Bona vxoris occupata cum bonis viri quo iure petantur.
2 Qui petit vt bona occupata sibi reddantur quid habeat probare.

EBmaritorum. Publicatis bonis viri nō debent capi bona vxoris ſz capta restitui. b. d. ¶ Primo quero quādo bona sunt isto modo occupata quo iure petant ꝛ reddantur. Rñ. implozat officium iudicis: vt summatim cognito de hoc ea faciat reddi. vt. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. l. si quis post banc. in prin. j. de bo. dā. l. reos quoq;. ff. de iure fisci. ¶ Secundo quero iste qui petit vt bona occupata sibi reddātur quid habet probare. tegt. dicit qđ dominiū. glo. distinguit notabiliter qđ aut sunt occupata bona mea a me possessa: tunc sufficit. pbare possessionē meam. vt. d. §. si super rebus. dicit ibi per do. Fran. Aut possidebātur ab aliquo cōtra quem fiebat executio: tunc debet probare dominiū. ita sentit glo. j. super verbo occupate. ꝛ. j. de priuile. fis. l. j. Item quod hic dicit qđ vxoꝛ debet pbare res esse suas et sic de dominio est verum si maritus possidebat: sed si ipsa vxoꝛ possideret sufficeret qđ probaret possessionē: ℈ non probaret de dñio. sic dicit glo. nota. super verbo occupate: secus si maritus non ipsa possideret. vt. d. dixi. Bar.

ETam te. Hec est bona lex. Qui solnit debitū vnum pro alio nō cogitur alia soluere. hoc dicit ꝛc.

¶ Souiter apposita.

ETam te. Vxoꝛ pro marito: mater pro filio: ª marit⁹ pro vxoꝛe non tenetur. b. d. in princi. Ista lex ponit vnum alium casum quem non dixit: ideo vide eam. ¶ Opp. gl. et ista oppositio est. ℈. l. proxi. melius tamen cadit hic, ꝛ videtur qđ maritus teneatur pro vxoꝛe. vt. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offi. procon. Sol. vt. j. l. proxima. Bar.

¶ Souiter inuenta.

ETam te. Qui vni creditori filij satisfacit alijs satisfacere nō tenetur. b. d. vel sic. Qui solnit vnum debitum pro alio: alia debita soluere nō cogitur. b. d. ¶ No. qđ ea que volūtarie gerimus non extendunt vltra ꝙ geruntur. facit. ℈. de nego. gest. l. tutori. ¶ Oppo. j. ad. l. falci. auc. sed cum testatoꝛ. solue vt in glossa Bar.

ETomnino. No. quod repetsalie nō sunt licite: hoc est verum qñ aliter possit haberi iustitia. vt. l. nullus. ℈. de indeis. ꝛ ibi no. do. Jac. de bel. disputauit vnā. q. de boc in auc. vnde hec sumit. facit de boc extra de iniur. ꝛ dam. da. c. j. lib. vj. facit. j. ti. j. auc. habita.

¶ Souiter addita. Aluc.

ETomnino. Hec auc. est multum nota. ꝛ illud qđ in boc titulo dictum est in quibuscuz personis: generaliter statuitur in omnibus et pena imponitur boc dicit. Videtur ergo per istaz auc. qđ repetsalie sint prohibite. ꝛ hoc videtur velle glo. licet ciuitates seruent contrarium. ita dicit glo. ꝛ tegvidetur dicere. j. tit. j. in auc. habita. ¶ Oppo. qđ non puniatur in quadruplo: sed solum perdat actionem. vt. l. extat. ff. quod metus cau. Sol. hic loquitur quando aliud pro alio exigitur: ibi quando a proprio debitoꝛe: sed si aliquam rem occupauit punitur per. l. si quis in tantam. j. vnde vi. et tangitur. ff. de offi. presi. ¶ Not. ergo quod repetsalie de iure non sunt

non sunt licite: est verū qñ aliter posset haberi iustitia. sed si iustitia haberi non posset: tunc sunt licite. vt. l. nullus. ℈. de iudi. ꝛ ibi no. do. Jaco. de bel. disputauit vnam questionem quam posuit in auc. vt fiant pig. in princi. vnde sumitur hec auc. facit ſm primū. extra de iniurijs. ꝛ damno dato. in. vj. et in auc. habita. j. titu. j.

¶ Ne filius pro patre. Rubrica.

a EMeq; ex eius. ª ¶ Rubrica sit summarium totius tituli ꝛc.

1 ☞ Scholares possunt venire ꝛ stare secure ad studiū.
2 Qualiter probabitur quem veniſſe causa studij si in aliquo loco capiatur.
3 Data licentia veniendi et standi an videatur data licentia redeundi. remissiue.
4 Nuntij scholarium habent eandem licentiam ꝛ securitatem quam habent scholares.
5 Potestas loci quod sit iudex scholarium. et qđ habent tres iudices.
6 Si a sententia rectoris vel doctoris appelletur ad quem appellabitur.
7 Scholaris vsq; ad quantum tempus variare possit in electione iudicis.
8 Si iudex inuito scholare pronuntiat se iudicem a tali pronuntia. appellatur.
9 Verbum priuetur quod intelligitur per sententiam.
10 Scholares eius nuntij valisia et roncini non possunt capi pro repetsaliis. et nu. 4.

1 b 2 EHabita. No. tin principio qđ scholares possunt venire et stare secure ad studia[b] Sed qualiter probabit qđ ipsi veniūt causa studij si in aliquo loco capiātur. pbabit certe ex cōiecturis: vt qz veniebāt cū libris vel erāt soliti aks stare in studio: vel ex qualitate itineris. vt. l. si fugitiui. j. de ser. fu. ꝛ. l. nō oēs. §. a barbaris. de re mili. ¶ Sed advnū aduertendū est qđ ista. l. dicit qđ veniāt ꝛ moꝛentur securi nō dicit aliquid qñ recedūt. ꝛ sic nō incidit in illā questionē. vtrū illi cui data est licētia veniē di videatur data licētia redeūdi. dixi plene in. l. vtimur. j. de sepul. vio. Et tunc no. qđ eandē securitatē habent ipsi ꝛ eoꝛ nuntij: qđ est nota. ad multa. Eadem ergo ratione non potest capi: nec nūtius suus nez; valisia sua ꝛ similia gl. format hic aliquas. q. in ista materia que dicvt in glo. qz nō possunt hic stare. hic non sunt alia ꝛc.

EHabita. Hec auc. diuiditur in tres partes sicut tria priuilegia indulget. primū est qđ scholares vadant ꝛ moꝛentur securi. et sic nō teneant ad soluendas gabellas vel pedagia. secundū est qđ nō patiantur iniuriam ꝛ nō capiant propter repetsaliaz tertiū est qđ dat eis qz dat eis iudices ꝛ facultates eligēdi sub quo cōueniantur. scda ibi: hac igit: tertia ibi verum tamē. ¶ Primo qro quid reluet istud priuilegium qđ scholares vadāt securi nōne de iure cōmuni quilibet debet ire securus per loca. Nam scitis qđ oratores puniuntur. Rñ. dicit glo. vadant securi qđ nō teneant soluere pedagia alias bec constitutio nihil reluenaret. arg. l. si qñ. de. l. j. Et ita tenent oēs doct. Dicitur hic qđ vadant securi ad loca que literarū exercent studia. Utrum hoc sit verum si vadant ad ciuitates non priuilegiatas. Respon. si quidē loquamur in alijs facultatibus excepto iure ciuili videtur qđ habeant priuilegium. Nam ille scientie possunt in qualibet ciuitate legi. de iure communi. vt. l. si quis duos. §. finaute. ff. de excu. tuto. sed leges iste non possunt legi: niſi in ciuitatib⁹ priuilegiatis. vt in prima cōsti. ffoꝛ. §. pe. Et ideo qui vadit ad alia studia adulterina nō habet priuilegia ꝛ hoc verū: tamē quidā dicunt qđ illi cōstitu. est derogatum per cōsuetudinē. tertio quero quādo aliquis transit ſi dicet se scholarem quo modo probabit. respon. ex coniecturis cōsiderata qualitate persone rerū quas portat in itinere. ad qđ facit. ff. de re mi. l. nō omnes. §. a barbaris. j. de ser. fugi. l. si fugitiui. ¶ Quero istud priuilegiū eundi ꝛ moꝛandi: sed de recedentibus nihil dicitur: ꝛ sic sumus i illa questione si datur alicui securitas eūdi an videat data securitas redeundi. ꝛ dico qđ sic. ff. de sepul. vio. l. vtimur. ¶ Veniamus ad scōm priuilegiū et istud priuilegium habet tria capita. ¶ Primo qđ nullus faciat scholaribus iniuriam. Secundo qđ nō capiātur pro repetsaliſs que concedūtur ex priuata consuetudine quod nota. Tertio qđ rectores debent iudicare quod intelligo qđ ex iniquitione ꝛ officio suo alias nullum esset priuilegiū et si nō faciunt puniuntur. ¶ Venio ad tertiū priuilegium ꝛ quero

vtrū hoc sit verū in qualibet lite etiā in criminali. glos. dicit qđ sic. sed quātū in criminali scholares Boñ. renūtiauerūt:

5 Perusini non: sed eis nō seruaret clericis. ¶ Quero vtrū habeant iudicem ptātem ciuitatis. glo. dicit qđ sic: qz de iure a cōi erat: ꝛ sic habēt tres iudices: ptātem: episcopū: ꝛ doctoꝛē vt in pemio ffoꝛ. §. penul. sed an doctoꝛem. Rñ. non de iure cōi: quia ita scholaris sicut quelibet alia vniuersitas potest sibi facere rectoꝛem. vt. l. vltima. ff. de iurisdi. om. iudi. Jaco. but. ideo dicit qđ si eligeret rectoꝛē bene audiret: ſz si quānis alium alibi trabat non incideret in penā huius. l. ¶ Quero

6 extra ꝛ glo. a ſnia docto. vel rectoris ad quē appellabit. Breuiter appellabitur ad proximū superioꝛē. vnde si doctoꝛ vel rectoꝛ est secularis appellabit ad ptātez: si clericus ad epm. Sed in vniuersitate ista et Boñ. docto. subsunt rectoꝛi: nec posset appellari a rectoꝛe ad doctoꝛē: sed si non subessent rectoꝛi tūc appellaret ad eos. ¶ Sed quero ꝛ dicit hic qđ scholaris habet ptātem eligēdi vsq; ad quod tēpus. glo. dicit qđ

7 vsq; ad litē ꝓtest. doctoꝛes oēs reprehendūt eā: qz si hoc esset semp variaret: quod esset absurdū. arg. l. ij. ff. de eo qđ cer. lo. Preterea statim cū acceptauit est qñtū ius alteri. vt. l. apud. ff. de opt. leg. pro ista opi. videt gl. in. l. si cōuenerit. ff. de iur. om. iudi. ¶ Quero vtrū scholaris possit priuilegio renūtiare. dic vt. ℈. de pac. l. si quis. ꝛ. ff. si qs in ius voc. nō ie. ¶ Que b

8 roꝛ quid si iudex inuito scholari pnūtiauit se iudicē. Rñ. appellabitur ab ista pnūtiatione dicit glo. ꝛ bene no. qđ super istis tamē appellabit. ratio: quia habet preiudiciū facere in toto. de quo per me ī. d. l. in rem. ff. de mino. ꝛ. l. ait pretoꝛ. §. permittit. eo. ti. appellatur enim ab bis pnūtationib⁹ quē iudicē esse vel nō: vel cognoscēdi vel nō: ſz sit interlocutoria.

9 ¶ Quero hic dicit priuetur an ipso iure vel per sniam. gl. dicit per sniam: qz dicit priuet. que verba referunt ad iudicē: vt dixi in. l. extat. ff. qđ met. cau. hic non. secus si daret priuatus sit vel preteritū apponeret vel dictio moꝛ vel statim. vt no. ℈. de iurisd. om. iudi. l. in criminali. ꝛ in auc. de incest. nup. §. j. ¶ Quero a quo iudice priuetur. Rñ. possum hoc petere fieri per officiū iudicis a quo coram quo est citatus possum etiā hoc petere principale condition⁹ ex ista auc. ¶ Ultimo

10 nota qđ ista securitas eundi ꝛ redeundi datur scholaribus nuntijs et rebus eoꝛum: et sic pro repetsaliſs valisia et roncini capi non possunt. quod no. ꝛc.

¶ An seruus ex suo facto. Rubrica.

EQuāuis. Seruus ex cōtractu vel quasi facto in seruitute non tenetur factus nisi liber niſi cum libertatem promisit. Ex debito vero factus liber tenetur extraneo non domino suo. b. d. lex ista ꝛc.

¶ Additur de nouo cum seq. legibus huius tituli.

1 ☞ Seruus factus liber qñ teneat pro ℈tu facto per eum in libertate vbi regula cum fallentiſs.

EQuāuis. Statuliber de eo qđ gessit factus liber nō tenet. b. d. specialiter quātuz ad se. ¶ Quero que fuit ratio dubitādi in hac lege. glo. dicit qz interim videt liber: sed hoc non est verū simpliciter niſi quo ad quedā. Item posset esse dubitandi ratio: qz existens conditio retrotrahitur: ꝛ retro fingitur fuisse liber augmēto. l. potioꝛ. ff. qui potio. in pig. habe. ꝛ. l. qui balneū. eo. titu. et de pericu. rei vendi. l. quod si pendente. sed hoc nō est verum in relictis cōditionalibus factis in testamento. vt

1 ff. ad filleia. ¶ Oppo. glo. ꝙ de. l. eleganter. §. seruus pactionis. ff. de dolo. dicit glo. regula posita in hoc titu. fallit in casibus. primo in. d. §. seruus. ratio est ibi in eo qđ dicit. j. eo. l. promisse. et statim dicam. Secūdo fallit. ff. de fideicom. liber. c
l. si pure. de libe. lega. l. aurelius. §. sticho. istud nō est verum. nam bec lex loqtur qđ non tenetur factus liber ciuili obligatione: sed naturali tenetur. vt. l. si id quod. ff. de condi. inde. et l. naturaliter. eo. tit. sed ille one. ll. nō dicūt qđ seruus pōssit cōueniri: sed qđ possit de peculio retineri tanq̄ naturaliter debitū. Item fallit quarū rerū actio non datur. l. j. §. iiij. ratio ibi patet. Item fallit. j. eo. l. promisse. ratio est ibi: quia promisit pro libertate ppria et cōfertur in tempus libertatis. ꝛ eodē modo loquitur. §. seruus pactionis. ℈. allegatus. Item fallit. ff. de nego. gest. l. eum actum. ꝛ eo. titu. l. at qui natura. §. scenola. certe dñi ibi non cōuenit ex ante gesto vt cōdēnet sed vt deducat. ppter cōuenitate enim in iudiciū de necessitate debet deduci. vt ibi notatur. Item fallit in. l. j. §. si apud aufidium. sed glo. dicit qđ illud fallere non est verū: quia ex posteriori detētatione cōuenitur. Item fallit ſm. l. in maleficijs. de quibus dicam in. l. vlti.

c

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Reditoribus. Factus liber nō tenetur ex ante gesto
a et maxime si non habet peculiū. h.d. differt hec. l. precedenti q. §. loquitur de statu libero: hic in mero seruo: innuit qō hoc quod dicit maxime idē esset si peculium esset legatum contra. de leg. ij. §. per contrariū. ff. de do. prelega. Sol. vt in glo. a bene.

Romisse. Promissum ex causa liber
tatis a seruo debet a facto libero. b.d. ¶ Oppo. ff. de ope. libe. l. vt iusiu. §. j. et de libe. cau. l. fi. Solu. hic loquit in pecunia promissa pro libertate ibi in operis promissis. ¶ Op. ff. de dolo. l. eleganter. §. seruus pactionis. Solu. ibi seruus nō promisit sed alium subiecit: qui promitteret: vnde tenet in factū sed hic de dolo.

Icet. Ex delicto commisso in alium factus li
ber tenetur q. nō ga caput sequitur. ad
b euidētia debetis scire qō licet per mutationē status quis dicatur esse alter homo. hoc est verum in actionibus ciuilibus ex contractu: secus in actionibus descendentibus ex delicto. vt. ff. de cap. dimi. l. ij. §. pe. Querit glos. qñ oritur hec actio. dic vt in ea. a bene no.

Icut allegas. Factus liber ex aſi ge
sto non pōt inquietari
in persona nec in eo qō lucratus est. Bar.

Iue serui. Seruus ex delicto commisso
in dominum non tenetur in
seruitute vel postea: secus si factus liber deliquerit. hoc dicit. ¶ Opp. §. eo. l. ij. solutio. ibi delinquit in extraneū quo casu ab initio nascitur actio noxalis contra dominum que postea est directa cōtra ipsum manumissum: sed si deliquit in dōm ab initio nulla nascit actio: ideo postea non tenetur. ¶ Oppo. ff. si quis testa. lib. esse iuſ. fu. l. j. Sol. ibi fallit a ratio ibi patet. ¶ Ultimo distingue: q. aut seruus cōtrahit vel quaſi. primo casu illa est qō non teneatur. vt. l. j. §. eo. fallit in casibus vt ibi: aut delinquit: a tunc aut in dōm: aut in extraneū. primo casu non tenetur. secundo ſic. vt. l. licet. §. eo. fallit in. d. l. j. ſi quis testa. lib. ac. Bar.

¶ Quando fiscus vel priuatus. Rubrica.

Ropter es alienum.
Res tutoris non potest inquietari pro pupillo.
boc dicit.
¶ Nouiter inuenta et apposita.

☞ Tutor debitor pupilli ex mala administratione quādo
posſit pro pupillo conueniri.
Ex potest impedire ortū actionis per appositionem diei.

Ropter es alienū. Res tutoris
nō pōt inge
tari ꝓpter debitū pupilli. b.d. ꝯro qd si tutor tenet aliquid de bonis pupilli. dic vt in glos. ¶ Quero quid si tutor non tenet? sed est debitor pupilli: q. male administrauit glo. dicit idē. q. etiā ab ipso pupillo nō cōuenit nisi finita tutela. vt. l. j. a. ij. j. de admi. tu. a. l. rationes. ſtud qō dicit tutorē durante tutela nō cōueniri intelligas nō teneri ita qō possit agi: nā ſtatim obligatio: sed nō ſtatim actio nascit nisi finita tutela. vt. l. ſi tutor reipublice. §. ſi. cum. l. ſequen. ff. de tute. et rati. distra. a tangit per glos. in. l. ſi rem. §. omnis. ff. de pign. actio. Ex quo colligo vnū membrū contra nostros docto. in questione quā dixi. §. vt act. ab here. a cōtra here. l. j. ſc3 qō ex obligatione in diem certā qñ dies adiſcitur a. l. nō nascit ſtatim actio vt dixi modo in tutore: nā obligatio eius est in die certā scil3 pubertatis licet ante possit finiri. ratio huius est
a 2 quia. l. potest impedire ortū actionis per appositionē diei
f ¶ Insolutū. No. non aūt homo. vt. l. nemo pōt. ff. de lega. j. a de actio. a obli. l. obligationum fere. §. placet.
adde no. in. l. ſi. in
prin. ff. de dona. a b Bart. in. l. j. §. de acti. a obli. in ulti. colum.

Jncausa. b Si alia non reperiuntur
vltimo loco fit execution in
nominibus debitorū. b.d. ¶ Quero vtrū hoc sit verū sine debitor confiteatur sine negat debitū. ¶ Pla. distinguit aut negat malitiose aut nō. Bloſſatores nostri indiſtincte dicunt contra debitorem negante nō posse fieri executionem. vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. ſed vtrū: ſ3 eo casu quo malitiose negat debitur cura. bonis qui ordinarie conueniat debitorem.
¶ Addita nouiter.
☞ Debitor ex causa que paratā executionē habet ſi negat ſe debitorem fiet tamen executio.

2 Ad nomina debitorum quādo perueniatur etiam non lata ſententia.
3 Executio contra nomina debitorum quomodo fiet.
4 Pignora quomodo capientur.

Jn causa. Vbi alie res non repe
riunt fit executio cōtra
noīa debitor. b.d. ¶ Not. vltio deneniri ad noīa debitor. vt. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. ¶ Op. de. l. a diuo pio. §. ſ3 vtrū. ff. de re iudi. glos. dicit intelligo hanc ſm diſtinctionē illius. §. qō hec lex ſ3 locū in
c debitore cōtēte: a hoc verū. nā ſi neget malitiose: ꝑmenda ciū tūc nō pōt fieri executio. ſed Pla. dixit ſuū a male. Sed que est ratio huius. Rñ. in executione adhibet ſummaria cognitio. d. l. a diuo. §. ſi ſup rebus. ſed in exigēdo a debitore negāte exigitur plena cause cognitio: q. debet dari libellus a ſimilia. vt. §. de act. a obli. l. negantes. merito nō potest fieri executio. Sed qualiter cōſuletur actori dicit glo. dabitur curator bonis qui ponīget libellum vt litem proſequat. ¶ Ex
1 predictis colligē ꝙ qō ſi debitor negās ſe esse debitorem esset debitor ex tali causa que habet paratam executionē: qō tūc posset fieri executio contra eum: q. cessat ratio predicta. preterea ad quid expectamus casum cuius nil operat euentus imo iam euenit. nā ſi negat cōdēnaret: a postea fiet executio: sed ſi nō reperiatur in eo ſtatu qō est cōdēnandus vel ꝑ condēnato habitus: qō impedit quin contra eum fiat executio
2 non video. ¶ Oppo. ꝙicit hic qō ſi in causa iudicati. cōtra: imo a ſi nō est lata ſnīa potest peruenīri ad noīa debitor. vt ff. de pig. act. l. ſi cōuenerit. a. j. que res pig. obli. poſ. l. nomē. Sol. ibi ſi vult agere hypothecaria ꝓpter noīa debitor seu vtili potest: sed ſi nō habet noīa obligata tūc secus. fallit in
3 fiſco. vt. j. l. proxi. a ſeq. ¶ Quero qualiter fiet hec executio cōtra nomina debitor. tex. hic videt velle qō autoritate iudicis debitores ſoluere compellant: sed dubito cum de iure cōmuni res prius debeat capi pignori. a post aliquod tēpus
4 diſtrahi. vt. l. debitoribus. de re iudi. ¶ Quero ꝙ qō capien
d tur pignora. certe iſtam practicā tangit glo. melius ꝙ alibi j. de preto. pign. l. j. a. in. d. l. a diuo pio. §. hic quoq. Sed predictis videtur Jziari. nam nō debent capi ipſa noīa pignori sed pecunia. vt. d. l. a diuo pio. §. ſed ſi pecunia. et. §. ſeq. l. cō
modis. ff. de re iudi. Rñ. ſi quidem debitor habebat pecuniā ſolutioni paratā ipſa pecunia capietur non nomina. vt. d. l. cōmodis. §. ſed ſi pecunia. ſ3 glo. in. d. §. intelligant aliter. ſ3 destruit tex. ſed quādo non est parata ſolutioni: tunc ipſum nomen capietur. vt hic. Et aduerte qō quādo pecunia capit est necesse qō debitor ꝓfiteatur ſicut quādo capitur ipſum nomen. vt. d. §. ſed et ſi pecunia. in eo quod dicit eque. d. q. eodē modo quo quando ipſum nomen capitur. habes ergo qūo ipſum nomen capitur in causa iudicati.

Jdebitum. Debitor debitoris ſisci
cogit ſoluere ſiſco. b.d.
boc fit in priuato demū cōdēnato a debitore pn
cipali in ſiſco etiā eo noīe nō cōdēnato p cōdictio
e nem ex lege. §. j. de condi. eg. l. Hic non ſunt alia.

On prius. Ad debitorem debitoris nō
peruenitur nisi debitore pri
mo discusſo. b.d.

1 ☞ Dominium ſicut in corporalibus non transfertur nisi traditione secuta: ita in incorporalibus ex ſolo ꝙtractu non transfertur actio directa. et nu. 4.
2 Actio vtilis regulariter non transfertur nisi cedatur.
3 Libellus in actione directa competenti cedenti qūo formetur et quando in actione vtili.
5 Actio vtilis ex datione inſolutum transfertur ſine ceſſione.
6 Actio directa non competit nisi fit ceſſa vel mandata.

Jnsolutum. Ex datione inſolutū trāſ
eunt vtiles in ceſſione: di
recte vero non possunt exerceri nisi mādentur. boc dicit. ¶ De hac materia dixi vobis in. l. j. §. de actio. a obli.
f Vnum tamen nota quod ponit iſta glo. qō ſicut in corporalibus non transfertur dominiū nisi secuta traditione ita in
1 incorporalibus ex ſolo cōtractu non trāſfertur actio directa
2 nisi mādetur. vt hic. neq; vtilis regulariter nisi cedatur. vt. d. l. j. §. de act. a oblig. vide iſtam equiparationē que est bona ad multa argumenta ꝛc.
¶ Additio noua.

Jnsolutum. Nomine dato inſolutum
non competit exercitium
directe nisi mandetur: sed competit vtilis. boc dicit. vel ſic. Ex datione inſolutū trāſeunt vtiles ſine ceſſione. dire
cte vō nō possunt exerceri nisi mandent. de hac materia dixi vobis in

3 vobis in. l. j. §. de actio. a obli. ¶ Nota ꝙ quando formatur libellus in actione directa competenti cedenti: formatur procuratorio nomine cedentis: vt hic. a. l. plane. fami. herciſcun. sed quādo formatur in vtili formatur nomine eius cui est facta ceſſio: vt hic. a. §. de procu. l. cui ſtipen
4 dia. a quod ibi videbitis. ¶ Item no. vnum ꝙ ꝓ posuit iſta glo. ſicut in corporalibus non trāſfertur dominium nisi traditione secuta. ita in incorporalibus ex ſolo contractu non transfertur actio directa nisi mādetur a vtilis nisi cedatur. vt in. d. l. j. §. de actio. a oblig. ¶ Quero ꝙ vtrum bicvtilis competat ſine ceſſione. Reſpōdeo: ſic in caſu iſto: vt no. in. l. j. §. de actio. a oblig. a ibi plene digi. ¶ Sed tunc oppo. facta ceſſione videntur mandate actiones directe. vt. l. ij. §. de act. a oblig. a ibi no. ſed hic est facta ceſſio ſaltem a lege. ergo ꝛc. Reſpōdeo: aliud est ceſſionem fieri ab
5 homine: aliud a lege: quia iſtud ꝙ fit a lege limitatur: vt ſola vtilis competat: ſed homo cedendo tranſfert quicquid potest: potest autem tranſferre mandatum directarum: ergo ꝛc. ¶ Alti. no. quandam glos. que est
6 hic que dicit id ꝙ operatur traditio ꝛc. quod intellige quātū ad exercitium directarum indiſtincte: quia nullo casu competit nisi actiones ſint ceſſe vel mandate: sed quo ad vtiles in aliquibus casibus nō est necessaria ceſſio: vt. §. de actio. a oblig. l. j.

¶ De hereditarijs actionibus. Rubrica.

Ecuniam. Coheredes possunt conueniri per
ſonaliter pro hereditaria portione
bypothecaria inſolidum. boc dicit. ¶ Glos. querit quid ſi defunctus erat obligatus ad aliquid d an dū indiuiduum. dic vt in glossa.
¶ Additio noua.

Ecuniam. Contra heredes ꝓ portionib. heredi
tarijs pōt agi perſonali a hypotheca
ria inſolidum. b.d. ¶ Opp. dicitur hic pro parte tibi competente. cōtra: q. pro illa parte actio est extincta. vt in. l. ſi adulta. j. eo. Sol. ꝛpone vt in glo. ¶ Querit gl. quid ſi mater debeat rem indiuiduam. dic vt in glo.

Ro hereditarijs. a Actiones perſonales
dātur contra heredes
a pro hereditarijs portionib. reales quatenus poſſident. b.d. vide glo. que ponit casus in quibus dicitur fallere quam no. Domini iſta est materia. ff. de verbo. oblig. l. iiij. §. cato. a ibi pleniſſime examinaui qualiter actiones diuidue a indiuidue transeūt contra heredes. a Ly. hic multa ponit a dicit.
¶ Additio noua.
1 ☞ Actio in rem quando detur contra heredes pro parte quam poſſident regula cum fallentijs.
2 Rem reſtituere est q̄dā indiuiduū a qñ dicta obligatio fit indiuidua.

Ro hereditarijs. Duas regulas ponit
hec lex. Prima actio p
ſonalis datur cōtra heredes pro hereditarijs portionibus.
1 Actio in rem datur cōtra heredes ꝑ pte quā poſſidēt. b.d.
¶ Oppo. ff. de verbo. obli. l. ij. §. ex bis. a. l. in executione. §. ſi aliqua ſpecies. So. dicit glo. prima regula huius. l. fallit. in. vj. a. vij. caſibus quos enumerat per ordinem. ¶ Examinemus ſingulariter a primo dicit fallit quando indiuiduum esset in obligatione: quo casu quilibet heredum tenetur inſolidū: vt in. ll. contrarijs. ita dicit glo. a bene. Quod intellige quando agitur ad ipſum indiuiduū: sec3 ſi ad intereſſe denenitur. vt. d. l. ij. §. idē ſi in facto. ¶ Preterea dicit glo. fallit quādo res que debet reſtitui possidetur ab vno. vt. ff. cōmo. l. iij. §. ſi heres. a de posſeſſ. l. ſi duo. deposito
2 in boc aduerte: iſte nō videtur nouus casus a precedenti: ¶ nam rem reſtituere est quoddā indiuiduum cum ꝓ parte non possit reſtitui. d. l. ſi duo. a ric videtur idem casus cū precedenti: quia indiuiduum est in obligatione. Sed aduerte. §. dixi de indiuiduo quo ad obligationem. Item aduerte: quia iſtud non est verum in qualibet obligatione rem reſtitui: sed ita demū ſi in obligatione rem reſtitui est in obligatione bone fidei. iſtud probat tex. in. l. iij. §. heres. ff. cōmoda. item habet locum in actione ſtricti iuris. quando competit ꝓ aliqua re ꝓ qua posset competere actio in rem. casus est in. l. qui fundum. §. ſi tu ex parte. ff. ad legē fal. alias extra hos casus starem regule huius. l. vt quilibet teneatur ꝓ portione hereditaria. pro hoc alle. de lega. ij. l. ſi tibi homo. ¶ Tertio fallit in pollicitatione. qō dic vt in gl. a bene: a est ratio fauor fiſci. ¶ Quarto fallit in. l. iij. in princi. a. §. j. ff. de alimen. a ciba. lega. certe iſtud nō est propriē fallere. nam hec regula loquitur de actionib. hereditarijs que competunt contra defunctum ibi de actione que nunq̄ competit defuncto: preterea ibi actio pro hereditarijs partibus competit anteq̄ iudex ſe interponat: sed dicit imminente fauore alimentorum concedere ſibi vt decernat vtrum ſoluatur ab vno: an a pluribus. ¶ Quinto fallit ſi testator legauit ab vno heredum creditori hereditario causa compenſandi debitum. vt. l. cum ab vno. ff. de leg. ij. Aduerte iſta. l. habet duplicem intellectum. primo ꝙ loquatur in actione vendita hereditaria: ſcilicet de dote: a tunc verum dicit glo. a tunc fallit: non. enim esſet idem ſi legaretur alteri ꝙ ei qui debet habere dotem: nō enim potest facere testator quin quilibet heredum teneatur pro hereditaria: vt. §. ſi cer. pet. l. j. Alio modo intelligitur in actione ex testamento: a tunc non ꝓprie fallit: quia non est actio illa hereditaria que competeret contra testatorem: sed primus intellect? cōmuniter approbatur: vt ibi per do. Franciſ. ¶ Segt? casus est in ſummaria cognitione ſeu actione. glo. dicit verū: tamen nec illa cepit cōtra defunctum competere. ¶ Septimus casus in caſu mirabili. dicit gl. in. l. qui fundū. §. ex pte. ff. ad le. fal. certe nec ibi dicitur de actione hereditaria: que cōtra defuncti competeret: tūc actio daretur ꝓ portionib. ex testamēto: que licet ſit perſonalis tamen quando agitur ad ſpeciem: agitur cōtra illum qui possidet ꝓ modo quo possidet. ratio: q. pro ea etiā cōpetit actio in rem: vnde ꝓpter concomitātiam quā habet cū ea datur inſolidum cōtra partem: vt ibi patet: sed ſi esſet res heredis ita ꝙ actio in rem nō cōpeteret: tunc actio daretur pro portionibus hereditarijs non in plus: etiam ſi vnus totā haberet. vt. l. ſi tibi homo. §. fundus. ff. de leg. ij. ¶ Sum? expediti de prima regula. ad ſecūdam regulā oppo. ff. de pto. ſtipu. l. ij. in fi. Sol. ibi loquitur quādo aliquis de ceſſit poſt litem conteſtatam. bic ante: a dic vt ibi plene per gl. a. ff. de rei vēdi. l. ſi poſſeſſor. a de condi. fur. l. in conditione.
1 ☞ Jn obligatione ſeu actione tacita ꝙ detur actio vtilis cōtra debitorē debitoris cōtra glo.
2 Forma libelli quādo quis intētat actionē perſonalem ꝓhibitā per hāc legem: vel vtilem ꝓpter hypothecariam.

Eredem. Cōtra debitorē de
bitoris nō cōpetit a
a actio pſonalis. b.d. ¶ Oppo. ꝙ possit agere hypothecaria cōtra debitorē de bitoris. vt. ff. de pigno. act. l. ſi cōuenerit. j. que res pig. obli. poſ. l. nomen. Sol. dicit gl. illud est verū in expreſſa obligatione: secus ſi in tacita. notabile dictum ſi esſet ſi esſet verū ꝙ in actione ſeu in obli
1 gatione tacita non detur actio vtilis contra debitorem debitoris. gloſſ. ponit hic quā vide. iſta glo. cōmuniter non tenetur: q. hic non posſet agi vtili ex tacita obligatione: nam non reperitur in. l. nec obſt. l. iſta. q. hic denegatur actio perſonalis: non autem vtilis que datur ꝓpter hypothecariam: vt
2 dicit glo. Sed q̄r quomodo cognoſcam vtrum quis intentet perſonalē actionē ꝓhibitam per hanc. l. an vero intentet vtilem ꝓpter hypothecā: a sic est necesse q̄ ſciamus formationē libelli. glos. hic mirabiliter dicit: quādo ego intētaré perſonalem ego dicerem ꝙ debitor est mihi obligat? obligatione perſonali quādo intēto vtilem ꝓpter hypothecam nō dico eum mihi obligatū sed dico qō nomen eius vel ius obligationis est mihi obligatum. vide iſtā glo. quam not. quia est vtilis ꝓpter formationem libelli ꝛc.
¶ Additio noua.

Eredem. Actio pſonalis da
tur ℈ heredes non
cōtra debitores. ¶ Opp. ꝙ pote reddēda sunt oīa bona tacite hypothecata. vt. l. aſſiduis. j. q. po. in pig. habe. a de rei vxo. ac. l. j. §. sed vt plenius. ergo iſta dña ℈ obligata noīa debitorū pōt ergo vtili agere. vt. ff. de pig. act. l. ſi cōuenerit. So. dicit Alzo. a mirabiliter i obligatione gñali expreſſa veniūt noīa debitorū: vt in ℈iij: sec? in tacita: vt hic ſm eū qō est multū singulare hanc sol. tz Pe. contrariū tenet Ly. a arguit ſic. in tacita obligatione veniūt bona. vt. l. hac edictali. §. oībus. j. de secun. nup. sed appellatione bonorū veniūt noīa debitor: ergo ꝛc. ¶ Dubito in iſto paſſu per Alzo. tamen arguo ſic. fiſcus habet omnia bona tacite obligata. vt. l. auferuntur. §. fiſc? ff. de in. fiſci. tū ego video ꝙ fiſcus non pōt cōuenire debitorē debitoris ſui niſi in trib? caſib? qui ponuntur. in. l. j. §. miles. ff. de in. fiſci. a not. §. titu. j. l. iij. nā ſi verū esſet ꝙ tacita hypotheca porigeretur ad noīa indiſtincte posſet fiſcus agere ℈ debitorē debitoris ſui qō est falſū: q tū voluerūt tenere ℈iū intelligūt hāc. l. ſ. ꝙ mulier nō pōt itētare actionē

Cꝺ pro hereditarijs. Et vide oīno Barto. in. l. ij. j. de debi. ci. lib. gi. vbi videt bon? casus. a in hac. l. habes glo. not. ſiſto tex. iſto et per iſtū tex. hic nota. ¶ Bal. in l. debitori. i. ij. col. C. de pact. ꝙ ſi qs petat ſuū debitū anteq̄ recleat non videtur hereditati renūtiare. vide tamē Bal. hic.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

personalē contra debitores mariti: sed hypothecariam. ¶Et qualiter hoc cognoscatur vtrum intentetur personalis an hypothecaria: pront glo. no. Et qua habes formam libelli. hic vide eam et signa. hec non videtur vera. nam cōtra debitores debitoris non datur hypothecaria. sed vtilis que ipso primo debitori competit directa. vt. l. nomē. ff. que res pig. obli. pol. sed sustinendo glo. potest dici q intellegit q non datur personalis actio iu re personalis actionis sed iure hypothece. Deinde subdit glo. sed ꝛ personali potest eum ꝛc. vt. §. titu. j. l. ij. istud non est verum: sed illud fit officio iudicis ex equētis: vt ibi patet. ꝛ. l. a diuo pio. §. sic quoq;. ff. de re iudi. Bar.

Vt debitum. Donec hereditatis ēstio terminetur alter ex litigantibus nō potest sibi petere debitum. b. o.

¶Noua additio.

1 ☞Petens debitū quādo videatur renuntiare petitioni hereditatis.
2 Actus factus cōtrarius ptestationi quādo tollat protestationem.
3 Donec petitio hereditatis terminatur nō pōt alter ex litigātibus petere debitum.

Vt debitum. Petitio hereditatis sub ptestatione alterius actionis preiudicialis ad illā nō admittetur. ¶Querit

1 glossa vtrū ꝑ petēdo debitū videatur renūtiare petitioni hereditatis. ꝛ dic q non: quando expresse reseruat sibi petitio. heredi. si ergo non reseruaret videretur hereditatē repudiare. q. pbo sic actus qui nō potest geri citra ins ꝛ nomē heredis inducit additionē. vt. l. pro herede. §. papinian⁹. ff. de acqui. here. ita actio que non potest geri absq; repu-
2 diatione: ergo ꝛc. ¶Cōtra hoc oppo. ꝑ act⁹ protestationi cōtrarius[a] tollit ptestationē. extra de appel. solicitudinē. sed petere debitū cōtrariatur illi ptestationi per quā reseruat sibi peti. heredi. ergo illa protestatio videtur nulla ꝛ per cōsequens videtur renuntiatū petitioni hereditatis. Sol. quādo id q protestatur est preiudiciale ad id q petitur: in tantum q ei est preferēdum ratione maioritatis: et tūc ptestatio annullat actū: magis q̄ act⁹ protestationem: vt hic. Si vero essent inuicem preiudiciales paris potētie procedit cōtrarium. tenementi. ¶No. q donec ꝑ petitio hereditatis terminetur alter ex litigantibus non potest petere sibi debitum. Bar.

a ¶Cōtrarius. De a hoc quādo actus contrarius protestationi tollat protestationē: vide aliquid p Bal. in suo tract. schisma. quē ponit sup rub. j. §. fi qs alie. testa. pbi. et p Ale. de imo. in. l. iurisgētiū. §. 3 qō fere. ff. de pact. p Imo. ꝛ ibi late p do. Feli. in. c. cum nō. ferrariensis extra de cōsti.

Ab pretextu. Questio pecuniaria pro pupillare etatē non differtur.

Iadulta. Cōtra coheredes pōt qs agere pro hereditaria portione: ꝛ si nō fit soluendo pōt impetrari separatio.

¶Noua additio.

Iadulta. Si creditor debitori succedit ꝓ hereditaria parte actio extinguitur pro residuo coheredes possunt cōuenire: et sic bonoꝝ separatio poterit impetrari. b. o. vel sic. Potest qs agere cōtra coheredes ꝓ hereditaria portione: ꝛ si nō sunt soluēdo pōt separatio bonorum impetrari. b. o. ad euidētiā premitte dicit gl. de separatione bonorum. Bar.

Reditores. Creditores debent conuenire heredes nō legatarios. b. o. ꝛc.

¶Additio noua.

Reditores. Legatarij nō possunt a creditorib⁹ cōueniri. b. o. vel sic. Creditores debēt cōuenire heredes nō legatarios: vides ergo q legatarij nō dicuntur creditores hereditarij: qō est verū quādo est cōtrouersia inter creditores: vt dicit gl. in casibus tamē datur actio cōtra legatarios. vt. j. de iure delibe. l. sanci-
mus. §. licētia. el. primo. Bar.

¶Ex delictis defunctorū inquātum heredes cōueniantur. Rubrica.

1 ☞Actio descēdēs ex delicto defuncti quādo detur cōtra heredes. remissiue. ꝛ nu. 6. ꝛ nu. 9.
2 Litis contestatio quando detur contra heredes. remissiue.
3 Actio descendens ex contractu pro dolo cōmisso in contractu per defunctū quando detur cōtra heredes. ꝛ nume. 13.
4 Actiones descendētes ex delicto quando dentur heredibus. ꝛ nu. 17.
5 Actio de calūniatorib⁹ datur ad quadruplū eius quod recipit non qō est dānificatus.
7 Conditio furtiua est ex delicto.
8 Quando pena imponitur ipso iure nō est necessaria litis contestatio.
9 Si defunctus fuit confessus delictum an debitur actio contra heredes.
10 Ex delicto vnius plati an detur actio in successorem. remissiue.
11 Heredes de iure canonico: an teneātur ꝓ delicto defuncti vltra id q̄ ad eos peruenit.
12 Heredes vsurariorū an teneantur ad restitutionem vsurarum.
13 Heredes defuncti qñ teneātur actionib⁹ puenientibus ex contractu defuncti.
14 Ex contractu nullo non potest actio oriri.
15 Actiones descendētes ex quasi cōtractu quando dentur contra heredes.
16 Actio ex cōtractu quādo detur heredibus.

b **Post litis.** [b] Hec lex sūmat seipsam ꝛ totam materiā. breuiter dicit. Actiones descēdētes ex delicto post litis cōtesta-
dantur cōtra heredes insolidum alias quātū ad eos peruenit. b. o. ¶Opp. ꝛ videtur ꝙ
1 iste actiones non dātur cōtra heredes. vt. ff. vi bono. rap. l. ij. §. fi. Sol. dicit glo. q̄ hec est regula. fallit hic in casib⁹ qui hic ponūtur in gl. breuiter circa hoc dic vt dixi tibi plene in. l. j. ff. de priua. deli.
2 ¶Oppo. ij. ꝙ litis cōtest. non detur contra heredes regulariter. vt. l. iudiciorum. ff. de accu. Solu. hic loquitur in actionibus ciuilibus descēdentibus ex delicto. ll. cōtrarie loquūtur in actionibus criminalibus que an dentur contra heredes siue descendant ex legibus publicoū iudiciorum siue ex legibus priuatorum iudiciorū: dic vt ibi plene dixi vobis. ꝛ glo. hic tangit in fi. ¶Oppo. iij. de. l. ex cōtractibus. ꝛ. l. ex depositi. ff. de actio. ꝛ oblig. ꝛ. l. si hominem. §. datur. ff. depo. Dicit gl. q̄ regula istius. l. habet locū quādo delictum cōmittitur extra contractum: sed quādo committitur in contractu regulariter datur cōtra heredes: sicut contra defunctum. fallit tamen in casibus quos glos.
3 hic ponit breuiter ꝙ quando dolus commissus in contractu purgatur per actionem descendentem ex contractu datur contra heredem sicut cōtra defunctum non distincto an lis fit cōtest. vel non: per uenit vel non. vt in. ll. alle. in contra. §. Sed quādo dolus cōmissus circa contractū nō purgatur per actum descendētem ex cōtractu: tūc nō datur contra heredes insolidū nisi fit lis cōtest. vel quaten⁹ ad eos peruenit: vt in casibus in quibus glo. dicit fallit: ꝛ vide gl. ibi: finaute ex cōtractu vel quasi ꝛc. Si eos bene aduertas quādoq; dolus cōmittitur in quasi cōtractu: tunc quid iuris sit. habuistis in l. curationis. §. de neg. gest. j. de in li. iur. per totū. hic dicitur qualiter hec actio detur ꝛra heredes. Sed quero vtrū actiones ex delicto dentur heredibus. hic gl. in prin. examinat. tu dic vt dixi in. d. l. j. ff. de priua. deli. ꝛc.

¶Additio noua.

c **Post litis.** [c] Actiones descēdētes ex delictis dantur ℈ heredes insolidū post lit. cōtesta. alias q̄tū ad eos peruenit. b. o. glos. est multū plena: ꝛ ideo ꝓ ei⁹ declaratiōe eā diuido in quatuor ptes: quas recitabo ꝓ quatuor qōnes et
4 aliqua dicta vltra. ¶Ex primo tan actiones descēdentes ex delicto dentur heredib⁹. breuiter dic clarius quam glo. Aut actiones competebant defuncto: vt cuilibet de populo. Aut iure proprio: primo casu nō transeūt nisi lite contestata. vt. l. iniuriarum. ff. de iniur. l. cum emancipata. §. cum emancipatus. ff. de colla. bono. de in ius vocan. l. penul. Aut prosequitur rem familiarem: ꝛ tunc regula est q̄ cōpetit heredibus: fallit in factum de calumnia. vt. l. hec actio. ff. de calum. fm vnam lectu. sed possumus dicere ꝙ illa actio com
5 petat ad vidictam: datur enim in quadruplum eius q̄ quis recepit non ad quadruplum eius quod quis est dānificatus. vt. l. j. in prin. eo. titu. ¶Sed quero ꝛ assumo glo. ibi cōtra.
6 vtrum ꝙ actiones dentur contra heredes. dicit glo. regula est q̄ sic: quatenus ad eos peruenit nō vltra: fallit in actione vi bo. rap. Item in interdicto vnde vi. ff. vi bo. rap. l. ij. in fi. ꝛ. ff. de vi ꝛ vi arma. l. j. in fi. Certe puto q̄ ille leges faciāt regulā pro se: q̄ vbicūq; actio ꝓtoria denominatur ab ipso delicto: vt vnde vi: vi bo. rap. ꝛ simi. talis non datur cōtra heredem: sed datur in factum loco ipsius pro alia si qua cōpetit pro rationem positam in dictis legibus. item fallit: dicit gl. in conditione furtiua. vt. l. si pro fure. ff. de condi. fur. sed ista nō est ex delicto: sed ex varijs signis causarū. Domini istud est verum dictum: ratio est falsa. nam ꝙ conditio furtiua est ex delicto. vt. ff. re. amo. l. si mulier. §. penul. ꝛ. ff. de cōpen. l. si ambo. ꝛ per Iusl. quem recitat do. Bartolutius in. d. l. si pro fure. Est ergo ratio frequētia huius delicti: propter quam constitutum est heredem tenere insolidum. Item fallit dicit gl. ff. quod cuiusq; vni. nomi. l. iij. §. quod autem. ratio: quia priui legium transit ad heredes: ergo ꝛ pena. ita dicit glos. Tu dic
8 ꝛ melius: ibi ꝙ loquitur in pena a iure imposita ipso iure vnde non est ibi necessaria lit. contesta. cū ipsa. l. ibi faciat execution em: simile est in. l. commissa. ff. de publi. Et pro hoc soluo vnum contrarium de. l. diuus. ff. ad silleia. sibi etiam li. conte sta. non conuenitur heres insolidum. nam dicunt quidam q̄ ibi loquitur in delicto commisso in non faciendo quod nihil est dicere: dic ergo q̄ hic erat facta execution ipso iure. nā propter ꝙ multā mortem defuncti ipso iure priuabitur heres hereditate: quod apparet: quia cōuenitur heredita. peti. nō autem accusatur vt priuetur hereditate: vt no. in. l. j. §. de bis q. vt indi. ff. ad silleia. l. in cognitione. item fallit si lis est conte-
9 stata. istud est verū. ¶Sed iuxta hoc quero ꝙ quid si est confessus ꝛ vt augeam dubium pono eum cōfessum in causa criminali: vtrum debitur actio contra heredes. Specu. dicit q̄
a sic[a] in tit. de accu. §. j. ver. sed pone. dixi in. l. j. ff. de priua. deli. ¶Item fallit dicit gloss. in. l. iij. ff. ad legem iuliam repetun. quod est verum fm vnā lect. fm aliam non fallit. sed est aliud speciale. Dic ergo breuiter: aut ex maleficio imponitur pena ipso iure: ꝛ transit contra heredes. Aut venit imponenda ab homine: ꝛ tūc aut lis est cōtestata contra defunctum: ꝛ datur in solidum cōtra heredes: vt hic. fallit in casu. l. ij. ff. ad legem iuli. repe. fm vnam lect. aut lis non est cōtestata ꝛ datur contra heredem inquātum ad eum peruenit regulariter: vt hic. fallit in conditione furtiua que datur insolidū contra furem. d. l. si pro fure. In vno tamen est differēcia q̄ quādo datur cōtra heredem in eo q̄ peruenit. si est actio ciuilis datur eadem. si pretoria tunc: aut denominatur a delicto: ꝛ tūc non
10 datur eadem. ¶Quero ꝙ vtrum detur actio in successorem ex delicto vnius prelati. dic vt per Inno. in. c. dilectus extra de ordi. cog. ¶Quero ꝙ vtrum hoc sit verum de iure canonico: q̄ heredes non teneantur nisi quātū ad eos peruenit. videtur q̄ sic: cum idem sit de iure naturali: fm glo. in. l. j. ff. de priua. deli. in contrarium videtur casus in. c. j. de accu. sed ibi loquitur in actione que non est penalis ex ꝙ traq; parte secus puto in actionibus ex ꝙ traq; parte penalibus: vt. d. l. j. de pri
12 ua. deli. ¶Quero ꝙ vtrū de iure ciuili heredes vsurariorum possunt compelli ad restitutionem vsurarum. videtur q̄ non nisi q̄tū ad eos peruenit. in contrarium est veritas. nam vsurarij tenentur ad restituendum vsuras non ex delicto: sed ex conditione indebiti: que est ex quasi contractu: vt. ff. de condi. inde. l. si nō sortem. §. j. ꝛ per Inn. in. c. michael. extra de vsur. predicta vera in actionib⁹ descendentibus ex delicto. quid in actione descēdēte ex quasi delicto. glo. hic in prin. videtur dicere idem ꝓ hoc habem⁹. l. si filius. in fi. cum. l. seq. ff. de tute.
13 ¶Venio ad tertiam partē glo. ꝛ quero ꝙ quid de actionibus descendentib⁹ ex contractu. dicit glo. iste regulariter dantur contra heredes: fallit in casibus. Tu dic et examina bene totam glo. Siquidē actio oritur ex cōtractu nō est dubium qō datur heredibus ꝛ contra heredes: vt. §. titu. j. per totū. ꝛ per totum titu. de acq. here. si vero datur ex contractu ꝑpter delictum: tunc aut purgatur dolus per actionem descēdētem ex eo contractu: ꝛ datur contra heredes: siue sit cōtractus bone fidei: vt. l. ex depositi. ꝛ. l. ex cōtractibus. ff. de actio. ꝛ obli. ꝛ. l. si hominem. §. datus. ff. depositi. ꝛ. ff. cōi diui. l. item querim⁹. ꝛ ibi not. siue sit stricti iuris: vt. l. ex ea parte. §. fi. ff. de verbo. obli. Aut non purgatur per actionem descendentem ex contractu: ꝛ non datur contra heredes nisi inquātū ad eos peruenit. ꝛ ita loquuntur omnes leges: in quibus gl. dicit: fallit nam in. §. actio. inst. de perpe. ꝛ tempo. actio. dolus ibi dedit
14 causam contractui: vnde est ipso iure nullus: ꝙ vnde ex eo nō potest oriri actio: vt. ff. si men. fal. mo. dixe. l. j. nō oritur actio ex contractu: sed ex delicto. ꝛ in. l. illud. §. fi. ff. de tribu. q: ibi tenetur dominus ꝓpter dolum commissum in male distribuendo. similiter fallit in. l. fi. ff. de edēdo. ꝛ. ff. de prea. l. que
a situm. §. fi. de quo dic vt in. d. §. datur. d. l. si hominē. ff. depositi. item fallit in. l. si. §. qui iniuriam. ff. si quis cau. ꝛ dicit verum: quia ibi actio subrogatur in locum actionis descendentis ex
15 delicto. ¶Quero ꝙ quid in actionibus ex quasi cōtractu. glo. in princi. videtur dicere idem cum equiparet contractus: vel quasi: quod non est verum. sed est dicendum q̄ aut delictum purgatur per actionem descendentem ex quasi contractu necessario. ꝛ tunc non est verum: vt in titu. de here. tute. ꝛ de in litē iuran. per totum. Aut oritur ex quasi cōtractu inito voluntarie: ꝛ tūc datur in totū fm veram opi. vt. l. curatoris. §.
16 de nego. gest. ꝛ. d. l. iij. §. hec actio. ¶Quero ꝙ an actio ex contractu datur heredib⁹. glo. dicit q̄ regulariter sic. fallit in. l. j. §. videamus. j. de rei vxo. act. ꝛ de ope. libe. l. operarum. ratio in primo est ius consolidorum: als consolidationis que com petit filie. ratio in secūda est: quia illud ad qō competebat actio est mere personale: ꝛ idem vbicunq; hoc cōtigerit. ¶Venio ad vltimam partem glo. quero nūquid actiones criminales
17 transeunt ꝙ ad heredes vel contra heredes. glo. dicit q̄ nō regulariter. fallit in quinq; casibus in. l. venditionū. ff. de accu. predicta vera siue rens decedat ante litem conte. siue post. sed si decedat post sententiam tamen appellatione suspēsam distingue. vt in. l. iij. j. si reus vel accu. mor. fue. ꝛ. l. si. ff. si pēden. appel. mors interue. Bar.

¶De constituta pecunia. Rubrica.

1 ☞Actio de cōstituta vt detur nō regritur q̄ debitū precedat quādo qs cōstituit se soluturū per stipulationem.
2 Ex pacto nudo oritur actio quādo quis pacto se cōstituit soluturum debitum a se vel ab alio.

Pro alieno. Actio de cōstituta est ppetua ꝛ trāsitoria ad heredes ꝛ cōtra heredes. b. o. ¶Aduerte ad hoc vt habeat locū actio de cōstituta requiritur q̄ precedat debitum: quod est verū quādo
1 quis se soluturū constituit pacto nudo: sed ꝙ si per stipulationem tunc etiā si debitū in veritate nō precessit tenetur cū effectu. p hatur insti. de act. §. de cōstituta. ꝛ. ff. de ver. obli. l. si duo. tio. quod tene menti ꝛc.

¶Noua additio.

Pro alieno. Pro debito alieno tenetur cōstituens et
2 cius heres. Debes scire ad euidētiā: q̄ fundamentum istius actionis est: qz regulariter ex nudo pacto non oritur actio: sed in hoc casu speciali introductum est per pretorem quando quis cōstituit se soluturum quod erat debitū a se vel ab alio. vt insti. de actio. §. de cōstituta. si enim per stipulationem promitteretur haberet locum certi condictio ex stipulatu.

1 ☞Dictio aut: constituit duos reos insolidum.
2 Impsonalitas ex parte pmittētis vitiat obligationem.
3 Idem quādo esset in verbo obligatino seu obligationis conductiuo.
4 Quando prefertur verbum prime persone suppositum subintelligitur ego.

Quando. Hec est bona aut. ¶No. de dictione aut: de qua
1 dicaf q̄ sint duo rei insolidū: tū si apponatur ꝺicto aut: duos cōstituit insolidum. vt de hoc habes in. l. si ex toto. §. fi. de lega. j. ¶Nota secūdo ꝙ impersonalitas vitiat
2 obligationē qō intellige quādo impersonalitas est ex parte promittentis: b secus est impersonalitas ex parte stipulātis. vt. l. stipulatio ista. §. fi qs ita. ff. de ver. obli. Item bo verum quando ꝙ impersonalitas est in verbo obligatiuo: seu in verbo obligationis conductino: secus si esset impersonalitas in verbo obligationis executino. vt. l. si. ff. si cer. peta. ꝛ. l. illa. §. j. ff. de verbo. obliga.

¶Od sic. Adde eūdē Spec. in tit. de interro. in ind. fa. §. nūc de interrogatoriis. vñ. qd si is. ꝛ adde q̄ not. in. c. in literis. de rap. ꝛ ibi vide do. Abb. ꝛ eūdē in. c. fi. de sepul. ꝛ ibi qñ heres teneat ex delicto defuncti: de q̄ etiā vide p Pe. de anch. in pl. cccc xiij. ꝛ adde Jo. fab. hic: q̄ vbi esset iniuncta penitentia semp heres tenet: ꝛ idem Inn. ꝛ ibi Abb. in. d. c. fi. de sepul. sic facit fm Jo. fab. hic: q̄ heres nō tenetur ad emēdas nō tapastas ꝛz defunct⁹ gagauerit. ꝛ ēt adde q̄ vbi pro delicto eēt imponēda pena: partim pecuniaria: partim corporalis q̄ pecuniaria nō extinguitur morte. l. defuncto. ff. de publi. iudi. ita Joan. fabri hic alle. no. in. §. nō aūt. instit. de ppe. ꝛ tēpo. actio.

b ¶Promittētis. Adde dicas ex libellatis: vt si qs dicat domine iudex petit⁹ a vobis: fz Bal. in. l. edita. in. iiij. colū. C. de eden. ꝓ Bart. in. l. cōpetit. §. in fin. summa. qs vi aut clā.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶Additio noua aut.

4 **Si quando.** Ex ista aut.† not.q quãdo pferturverbũ prime p
sone intelligitur suppositũ ego vel nos. ¶Scdo
no.q impsonalitas ex pte ꝓmissoris vitiat obli
gationẽ. ¶Tertio nota q si plures sunt ꝓmittẽtes alterna
tiue qlibet tenetur insolidũ.simile in l.si ex toto.ff.de lega.i.
& de lega.ij.l.si qs titio aut seio. ¶Ulti.q impsonalitas a vi
tiat obligationẽ.intellige quãdo impersonalitas est ex parte
promittẽtis:secus si est ex parte stipulãtis.l.stipulatio ista.ff.
si quis ita.ff.de verbo.oblig. Itẽ hoc est verũ quando imper
sonalitas est in verbo obligatiuo:seu obligationis inducti
uo:secus si esset in verbo obligationis egectiuo.l.si.ff.si cer
peta.l.illa.§.j.ff.de verbo.obli.

Receptitia. Receptitia actio est subla
ta & ois res põt in constitu
tum deduci:& actio de constituta est personalis et
perpetua.b.d.tota ista lex.vide gl.que est hic in fi.

a ¶Nota casum expressum:q negotiatores possunt facere sta
tuta inter se:qõ tene menti &c.

¶Additio noua.

¶Actiones psonales & que durãt triginta annis.
Actio de constituta habet duo priuilegia.
Pecunie nomen quãdoq; stricte:quãdoq; large:& quãdoq;
largissime accipitur.
Campsores & alij negotiatores possunt facere statuta.
Statuta campsorum inter eos in deciosijs seruantur in cu
ria aliorum.

Receptitia. Actio receptitia est subla
ta & omne debitũ:& oẽs res
possunt in cõstitutũ deduci.hec actio est perpetua
& competit heredib⁹ & cõtra heredes.b.d.Primo
tollit actionẽ receptitiã.Secũdo ponit tria vitia circa actio
nem de cõstituta que per ordinem tollit. Tertio statuit eam
transire ad heredes & contra heredes.Quarto ponit q impe
diunt constitutũ.Quinto respõdet cuidã obiectioni.Ultimo
confirmat statuta campsorũ.Secunda ibi:cum igitur.tertia
ibi:sed heredibus.quarta ibi:ita tamen.quita ibi:neminem.
vltima ibi:in his. ¶Nota ꝙ actiones personales durãt tri
ginta annis.fallit in casibus vt dicit gl. ¶Nota ꝙ actio de
constituta habet sua priuilegia.que sunt duo fm glos.primo
q ex nudo pacto oritur actio.secũdo de spatio decem dierũ.
vt.l.promissor.ff.eo.postea dicit glo.qõ illud est de iure com
muni.vt.l.qõ dicimus.ff.de solutioni.qõ nõ est verũ:q in.l.
quod dicimus.tẽpus est arbitrio iudicis:sed in constituto est
limitatum. ¶Not.† q nomen pecunie accipitur largissime:
quãdoq; large:quãdoq; stricte:vt in gl. ¶Ulti.no.† q cam
psores & alij negotiatores possunt facere statuta q seruantur
& valida sunt:vt hic.& a.ff.de iurisdictio.omni.iudi.l.fi.& plene
dixi in.l.omnes populi.que statuta seruabãtur inter eos tm:
vt glo.dicit† sed an seruarentur in curia aliorũ.glo.bicvide
tur dicere q non.docto.dicunt contrarium.nam in his que
pertinent ad litis decisionem si litigium esset inter campso
res seruãtur eorum iura coram omni iudice.l.si fundus.ff.
de euictio.Bar.

Iuiadriani. Exceptio diuisionis que
oritur ex epla diui adria
ni ꝺz locũ etiã inter plures cõstituẽtes.b.d.&c.

¶Additur de nouo.

Iuiadriani. Beneficiũ diuisionis
ex epla diui Adriani
ꝺz locũ inter plures alienũ debitũ constituentes.
b.d. Oppo.ff.rem pup.sal.fo.l.fi. Sol. speciale
est ibi:& cit casus in quo plures fideiussores non habẽt bene
ficium diuisionis.

¶De probationibus. Rubrica.

¶Probatio est rei dubie per argumẽtum ostensio.
Quando animus iudicis ad fidem vel credulitatem deduci
tur dicitur fieri ostensio.
Argumẽtorũ appellatione veniũt testes & instrumẽta.
¶Continua vt in gl.† Querit gl.qd est ꝓbatio.& respõdet q
est rei dubie p argumẽtũ ostẽsio.& aduerte ostẽsio ista dicitur
fieri† quãdo animus iudicis ad fidẽ & credulitatẽ deducitur.
vt.l.qui quagita.& ibi no.ff.de ꝓbatio.& l.cũ de etate.& ti.Itẽ
q dicit argumẽta† nõ intelligas de argumẽtis tm & rõnib⁹
syllogisticis:q etiã de testib⁹ & instrumẽtis ad inducẽdũ iu
dicẽ ad fidẽ:vt per totũ hunc tit.& seq.Querit gl.vnde dicitur
ꝓbatio.& dicitur a verbo ꝓbo.Bar.

Vt creditor. Actor suã intẽtionem
& rens suam exceptio
nem debet ꝓbare.b.d. ¶Quero vtrũ eoipso q
debitor dicit se soluisse fundata sit intẽtio creditoris quasi videatur ille cõteri debitũ.do.Dy.
videtur dicere q sic:in.c.nullus pluribus.de regu.iur.li.vj.
Ego dico contrariũ in.l.non vtiq;.ff.de excep.videtur tex.in
l.cum de indebito.ff.de ꝓba.&c.

¶Additur de nouo.

1 ¶Quãdo aduersarius negat vel dubitat respõdẽdo onus
probationis trãsfertur in alium.
2 Intentio actoris an sit fundata ex eo quod reus opponit so
lutionem.

Vt creditor. Sicut actor ꝺz probare
suam intẽtionẽ:ita reus
1 suam exceptionẽ.b.d. ¶Quero† quãdo alicui infer
tur onus ꝓbãdi.Respõdet gl.quãdo aduersarius
negat:siue dubitat si ergo petitioni per aduersarium respon
sum est quod dubitat:ita mihi onus probationis incumbit:
ac si negaret.an autẽ admittatur respõsio sic.ista videbitis.&
de iura.calum.l.ij.§.quod obseruari.no.ff.de peti.heredi.l.si
debitor.& de iureiurãdo.l.iusiurãdũ & ad pecunias. ¶Quero
que est ratio huius.l.q creditor debet ꝓbare numerationẽ:
2 debitor solutionẽ.dicyt in glo. ¶Quero circa.l.istã† vtrum
eoipso q reus opponit exceptionem solutionis sit fundata
intentio actoris:ita q nihil habeat actor ꝓbare.quidã di
cunt q casus est hic q reo incumbit onus probandi.certe in
contrarium est veritas:nam si reus negat solu.illa solu.alle
gata ꝓsumptionem c debiti non inducit.casus est in.l.cum
de indebito.ff.eo.vnde indeꝯ debet dare terminum ad pro
bandum vtriq; parti.casus est fm vnam lectu.ff.de condi.in
debi.l.iulianus.licet Dy.dixerit contrarium & male in.c.plu
ribus.extra de regu.iu.in.vj.& idem Ly.& ita debet intelligi
hec.l.sed vtriq; parti datur terminus ad probãdum.dixi late
in.l.nonnunq;.ff.de excep.
1 ¶Possessor non ꝓsumitur dominus.
2 Actor succũbẽs in rei vẽdicatione agitur publiciana.

Possessiones. In re possessa ꝺz pro
bare petitor non pos
sessor.b.d.istã.l.inducebat Placen.† q possessor
ꝺ dns ꝓsumatur quod falsum est:c vt gl.videbitis
j.eodem.l.cum res &c.

¶Additur de nouo.

Possessiones. Actori incũbit onus
ꝓbãdi dñiũ & als pos
sessor absoluitur.b.d.vel sic. In reali ꝺz ꝓbare pe
titor nõ possessor. ¶No.q actore nõ probãte pos
sessor absoluitur.vt.l.q accusare.§.de eden. ¶Opp.q apud
reum absolutũ non remanet dñium.vt.ff.de iureiurã.l.sed et
si possessori.& ff.eo.l.circa.de execu.rei iud.l.exceptio.bui⁹ ti
more exponit gl.& Jo.hic dñium.i.possessio.simile in.l.inter
dum.ff.de verbo.signi.& hec est vera.alie nõ sunt vere.dic vt
2 in glo.& dicã in.l.cũ res.j.eo. ¶Quero† si actor succumbit in
rei vendicatione:an possit agere publiciana.doc.& gl.dicunt
q sic.ff.de euictio.l.j.§.i.dic vt ibi plene dixi.

Expersona. Ex persona tutoris q fuit
soluẽdo tpe depositi offi
cij non põt alius cõueniri.b.d.& materiã huius.l.
habuistis.§.de trãsactio.l.j.& ibi dixi.& j.arbi.tu
te.l.j.vnde ergo q ego debebam ꝓbare ipsum tũc fuisse sol
uendo quasi de iure ꝓsumatur cõtrariũ hic est de casib⁹ in
e quibus ex ꝓsenti ꝓsumi⁹ in ꝓteritũ:c qui enim modo
soluendo nõ est:retro ꝓsumitur non soluẽdo nisi ꝓbetur
contrariũ & cõuerso in iudicijs.de hoc cõsuetudo dare quan
dam distinctionẽ dñi Oldr.quã ipse ponit in.l.j.§.magistra
tus.de magi.cõue.non sunt alia hic &c.

¶Additio noua.

1 ¶Qui non est modo soluendo ꝓsumitur retro nõ fuisse
soluendo.& nume.§.
2 Tutor quando conueniatur ex persona alterius.
3 Tutor excusatur si contutor tpe finite tutele erat soluendo.
4 Dicens se fuisse diuitem debet ꝓbare.
6 Ex ꝓsenti quomodo ꝓsumatur in ꝓteritum.

Expersona. Qui aliqd dicit certo tpe
fuisse:illud ꝺz ꝓbare.b.d.
1 vel aliter.† Non ꝓsumitur quẽ diuitẽ fuisse:nisi
ꝓbetur.vel sic.Ex persona contutoris q fuit soluẽ
do tempore depositi officij nõ potest alius cõueniri. ¶Nota
2 tria† q quãdoq; vnus tutor cõuenitur ex ꝑsona alterius.de
quo in.l.j.§.de trãsac.glo.hic tangit:tamen nõ curo referre.

Secundo

3 ¶Scdo no.† ex cusatur tutor si cõtutor erat sol
4 uendo tempore finite tutele. ¶Tertio no.q ille
qui dicit se fuisse diuitem & soluendo debet proba
re.Ad secundum no.oppoñ.& videtur q sufficiat
quem non esse soluendo tempore quo agitur.vt.l.
inter fideiussores.ff.de fideiuss.Sol.fm Pe.ibi in
fideiussore qui sponte intercedit:et ideo plus gra
natur hic in tutoribus quorũ officium est necessa
rium:ideo ad eorum excusationẽ sufficit tempore
finite tutele quẽ esse soluendo. ¶Ad aliud oppo.
& videtur q actori incumbat onus probandi non
reo.vt in.l.frustra.& .§.l.prox.Sol.actori incum
bit onus probandi suam intentionem:reo suam
exceptionẽ.vt.§.l.j.sed hic reus dicit:ideo probat.
¶Contra hoc oppo.quilibet ꝓsumitur idoneus
et bonus nisi probetur.vt.j.de testa.l.omni.ergo
debemus presumere istum fuisse diuitem:nisi pro
5 betur contrarium.Sol.dicit glo.hoc ideo:† quia
ex ꝓsenti ꝓsumitur in ꝓteritum.vult ergo q
qui bodie non est soluendo retro ꝓsumatur non
soluendo.idem not.in.l.ei qui.ff.eo.& in.l.non est
a ¶Proprietatis. necesse.de magi.conuenien.l.j.& in.l.magistratus.
Debuit allegare ¶Istud examinemus quomodo ex ꝓsenti ꝓ
l.at q.§.cũ me ab 6 sumatur in ꝓteritũ.& oppo.de.l.iij.ff.eodem.vbi
sente.ff.de nego. qui bodie fugit non ꝓsumitur retro fugisse.fed
gest.vide Ang.in Oldra.in sua quadam disputatione dicit:quãdo
d.§.cũ me absen q presens status rei est connexus tempore ꝓteri
te.Andre.barba. tor:& tunc de ꝓsenti ꝓsumitur in ꝓteritum:vt
b ¶Probationes. in aut.de restit.& ea que parit.in.§.vnũ siquidem.
Not.q si testis de Quandoq; non est connexus:et tunc aut ꝓsens
ponat q talis te status habet in ꝓteritũ contrariam necessariam
nebat ꝓ suo & tãq veritatem.exemplum:licet seruus fugerit.tamen
rem suã.no.ꝓ hoc in ꝓteritum ponitur de necessitate tẽporis quo
ꝓbatur dñiuz nisi verum est ipsum non fugisse:quando erat puer:et
ostẽdat titulũ.ita tunc de ꝓsenti non ꝓsumimus in ꝓteritum.
dixit dns Abb.in vt.d.l.iij.ff.eo.Quandoq; non habet in ꝓteritũ
c.cũ ad sedẽ.de re necessariam veritatem contrarium vt in pauper
sti.spo.in.iiij.char tate & diuitijs:potest enim esse q quis semper fuit
ta.alle.dictũ Inn. dives:vel semper fuit pauper:et tunc de ꝓsenti
in.c.illud.de ꝓ ꝓsumitur in ꝓteritum:vt hic.cum simi.et pro
sump.& dñi de Ro hoc dicit ipse contrarium dixi in.l.j.§.magistra
ta in deci.cccxxv. tus.Et est in argumento q qui bodie condemna
Adde Alex.& ibi tur vt hereticus.ꝓsumitur heri hereticus.quia
plene in.l.j.ff.pro hoc est falsum cum hoc habet in ꝓteritum necessariam veritatem contrariam.ista verba non sunt
suo.post Barto.et perfecta neq; in omni parte sui vera:vt.j.videbi
Ang.vbi ad B al tis.Ideo aduertendũ:nam quandoq; ex eo q est
leg.alias cõcor. in ꝓsenti volumus ꝓsumere in ꝓteritũ illud
c ¶Dicit glos.An idem:quandoq; ex eo q est in ꝓsenti volumus
ista gl.sit vera vide ꝓsumere aliud.primo casu aut ꝓsens tempus
Bart.in.l.de mi se habet ad ꝓteritum ad quod volo ꝓsumere
nore.§.tormenta. sicut finis ad initium:tunc de ꝓsenti ꝓsumim⁹
de qõni.& ista sol in ꝓteritum.vt.l.sed & iulianus.§.proinde.ff.ad
uit Bar.in.l.cũ su macedo.vbi si filius vertit in rem patris ꝓsumi
par.de rei vẽdi. tur a principio illo animo accepisse.vt.j.de agri.
d ¶Fama operatur. & censi.l.litibus.vbi si colonus mihi respondet de
Posses dicere in fructibus:ꝓsumitur retro meo nomine coluisse:
B articulo: aut est & idem in similibus quandoq; ꝓsens status non
fama recens.& tũc habet se ad ꝓteritum eo modo:& tunc.Aut illud
nõ plene ꝓbat:sed quod est in ꝓsenti habet in ꝓteritũ necessariam
adminiculat. ita contrariam veritatem & non ꝓsumimus in ꝓte
ꝓcedat ista gl.hic ritum.vt.d.l.iij.ff.eodem.Aut non habet & tunc
p quã dicit Ly.et ꝓsens status habet se ad non esse:aut ad esse.pri
Bart.& oẽs q q̃ mo casu ex ꝓsenti ꝓsumim⁹ in ꝓteritum.vt
procuratores arti d.l.non est necesse.& l.j.§.magistratus.ff.de mag.
culãtur q de B est conue.Secundo casu & tunc ex ꝓsenti non ꝓsu
publica vox & fa mimus in ꝓteritum.exemplum:si bodie possi
ma.B ideo faciunt deo:in ꝓteritum non ꝓsumo:possedisse.vt.j.
q si ꝓbationes de ꝓscript.lon.tempo.l.super longi.Et si bodie
erũt bincinde pa sum dominus non ꝓsumo:& retro fuisse domin⁹.
res deferẽt iuramẽ vt.l.si mater.§.eadẽ.ff.de excep.rei iudi.cum simi.
tũ semiplene ꝓbãti Et quod.§.dixi:quando se habet ad non esse intel
ꝑpter famã:aut ꝓma est antiqua lige simpliciter:nam si haberet se ad non esse per
& tunc plene ꝓbat modum priuationis:vt si dicerem me liberatum
dominiũ.ita dicit nõ ꝓsumeretur in ꝓteritum.imo infertur con
Ange.in.l.titꝰ.ff. trarium:quia ad positionem priuationis sequi
q.mo.pig.vel by tur rescissio habitus.l.decem.de ver.obli.secundo
po.solui.& l.at q quãdo ex ꝓsenti volo aliud ꝓsumere in ꝓteri
natura.§.cum me tum:& tunc quandoq; ꝓsens infertur in ꝓteri
absente.ff.de neg. tum de necessitate.aliqua peperit hodie:ex hoc in
gest.lz gl.ibi tenue

rit.Sziũ.& no.dicit ibi Ang.q ita fuit de facto obtẽtũ in ciuitate Paduana.idẽ Bal.& aut. quas actiones.C. de ss.ecc.& in l.conueniculã.de epis.& cle.& in.l.cũ sup.de rei vẽdi.et hic.& Jmo.in.c.ve nies.de vb.signi. ingta hoc no.q fa ma antiqua est ilã q excedit hoim memoriã.excedere en dz memoriã hominũ si p.gl.an nos viguit. dictũ est singu.do.Ant. in.c.veniẽs.el.j.de testi.qualiter.ꝓbatur stare memoria vide Allegan.post Bart.in.l.ij.§.itẽ tabu.ff.de aq̃ plu. arcẽda. Adde qd opetur fama anti qua Bal.cõsi.lxxxiij.iij.li.& fi.cccclxiiij.co.li.& qualr ꝓbetur possessio: & qualr dñiuz.vide Bal.consil.cccxxvj.cuz duobus seq.iij.lib.
¶Sz an vltro.volui allegare.l.at q natura.§.cũ me absente.& ita glos. de nego.gest.

1 ¶Probationes legitime que dicantur.
2 Fama non probat dominium: sed probationem coadiuuat.
3 Fama inducit iustã causam credendi & sic titulum putatiuum.
4 Titulus putatiuus sufficit ad prescriptionem.

a **Proprietatis.** Dñium põt ꝓba
ri p instrumenta & per alias legitimas
b 1 ꝓbationes.b.d. ¶Quero† q sunt alie
c legitime ꝓbationes.dicit gl.& per famã cõsentien
2 tem vel testes vel per alia.nõ intelligatis† q per
famam ꝓbetur dominium: sed probationẽ co
adiuuat. vt.l.iij.§.eiusdem quod principis.ff.de
3 test.vel possumus dicere† q fama operetur d hoc
d q inducat instam causam credẽdi:& sic induceret
4 titulũ putatiuum qui sufficit ad prescriptionem
vt.l.celsus.de vsuca.Et hoc modo forte debet in
e telligi glo.que est in.l.sed an vltro.c circa princi.ff.
de negotijs gestis &c.

¶Additur de nouo.

e **Proprietatis.** Dñium
põt ꝓbari quolibet genere ꝓbationis.b.d.
¶Nota hic istud q dicit ꝓprietatis do
minii &c. ¶No.etiã hic cũ glo.sua:q quicũq; ha
bet aliquod ius dñium illi ꝑ iuris dicitur habere.
de hoc tangitur in.l.naturaliter.ff.de acqui.poss.
¶Quero que sunt legitime ꝓbationes.glo.di
cit per famam consequentẽ vel testes vel alia:non
intelligas q per famam ꝓbetur dominium:sed
coadiuuat probationẽ de dominio.vt.ff.de testi.
l.iiij.§.eiusdemq;.in principi.dico etiam q fama fa
cit ad probationẽ dominij:nam ad vsucapionem
& prescriptionẽ sufficit titulus putatiuus errore
ꝓbabili.vt.l.celsus.ff.de vsuca.vnde si esset fama
q pater,meus acquisiuisset aliquid aliquo titulo:
hec fama induceret iustum errorem: et illo titulo
prescriberem.& hoc forte voluit sentire gl.de nego.
gest.l.at qui natura.§.j.in glo.mag.possunt etiam
alie ꝓbationes de dominio esse. Ideo potest esse
in rebus mobilibus ꝓbatio multũ clara:vt si in
ueni lapillũ in litore maris:vel feci vnam speciem
ex multis rebus bona fide.vt.ff.de acqr.re.domi.
l.adeo.§.cum quis.
1 ¶Scriptura priuata quando ꝓbet.
2 Que sunt adminicula que adiuuant scripturam
priuatam vt ꝓbet.
3 Que nõ ꝓsunt singula:quãdo multa iuuant.

f **Instrumẽta.** Legitur duo
bus modis.
1 Priuata† scriptura nõ inducit ꝓbatio
nẽ si ibi nõ est causa.b.d.vides ergo fm glos.q
illa priuata scriptura facit fidẽ q̃tũ est in se:sed nõ
sufficit propter defectũ eorum que in ea continen
tur:sed ipsa de se ꝓbat illud q dicit:sed non suf
ficit:q; non continet causam. Nec lec.videtur con
tra tex.qui dicit q non facit ꝓbationem. Unde
vltramonta.legunt aliter:et fm eos bene.dic.
Priuata scriptura nõ facit fidẽ:nisi cum alijs ad
miniculis:vt puta literarum cõparitionibus ad
iuuetur.b.d.lectu.glo. ꝓcedit quãdo priuata scri
ptura fit confessata q̃ fit facta eius manu contra
quem ꝓducitur.lec.vltramon.ꝓcedit quando
scriptura priuata negatur.

¶Instrumenta. Allegani tibi in l.nuda.in.j.col.ff. de dolo.adde que posui post Allegã. in.d.l.nuda.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶ Additur nouiter.

Instrumēta. Legitur duobus modis. Primo fm glo. scriptura priuata non facit fidē sine causa. ¶ Quero † q̄ sunt ista alia adminicula. dicit glo. causa. vt. l. nuda ratio. ff. de acq. re. do. videte priuata scriptura si non habet causam. pbat sicut cū causa: sed pbatū non releuat: ꝛ ideo ista lectura non videtur vera: quia tex. querit vtrum sufficiat ad probationem. Jdeo vltramontani legūt istam. l. alio modo: et fm eos breuiter. h. d. priuata scriptura nō probat nisi testibus vel cōparatione adiuuetur. h. d. ¶ Secundum hoc quero que sint adminicula de quib⁹ loquitur hic. Respondeo: cōparatio ꝛ testes fm formam. l. comparationes. ſ. cit. ſ. ꝛ in aut. ibi posita. lect. glo. potest esse vera in priuata scriptura confessata que non sufficit ad probationem eius q̄ in ea cōtinetur: nisi adiuuetur aliis adminiculis supradictis. ¶ Ulti. glo. colligit † que non prosunt singula multa iuuant. Oppo. glo. ſ. qui. mo. tute. l. ſ. in fi. Solu. in vno verbo. Quandoq̄ plura que non prosunt singula tendūt ad perficiendū vnum tantum: tunc que non prosunt singula multa iuuant: vt hic cum simi. omnia enim ista tendunt ad faciendū iudici fidem. Si vero tendunt ad diuersa tota: tunc que nō prosunt singula nec multa iuuant: vt in. l. contraria. ibi enim tendebant ad diuersas species excusationum.

Rationes. Duas partes habet. Prima loquitur in ratione. Secūda inyltima volūtate. Prima pars hoc dicit. rationes defuncti nō probāt alium fuisse debitorē defuncti. h. d. Scōa pars fm glo. breuiter dicta. verba enūtiatiua defuncti in vltima volūtate debitores non liberant. h. d. fm glo. vel aliter. Debitoribus non præiudicatur fm alios. Secunda pars incipit ibi idem iuris est. Videtur q̄ in residuo debitor liberetur. vnde oppo. de. l. i. ſ. de fal. cau. adie. Sol. ibi asserunt sibi solutum. bic vero dicit certam quātitatem sibi deberi: licet enim dixerit de minori: non propter hoc negauit: quin deberetur maior quantitas: sed si dixisset sibi deberi centū tantū. per hoc q̄ dixit tm̄ videtur negare q̄ plus debeatur: ꝛ tūc sufficeret debitoribus: fm Azo. ꝛ bene⁹ probatur in. l. ſ. ſi titio. ff. de adimen. leg. tetigi vobis. ſ. de transactioni. l. ſi quidem.

¶ Rationes defuncti quando faciant præsumptionem vel indicium.

Enuntiatiua verba defuncti quam probationem faciant.

Juramentum erroneum an noceat sicut nec confessio.

Juramentum habet in se clausulam: si non valet q̄ ago vt ago: valeat vt valere potest.

Enuntiatiua verba defuncti quādo inducant dispositionem.

Rationes. Rationes defuncti nō probāt contra extraneos. itē si per assertionē minoris quātitatis non inducitur liberatio a maiori. h. d. ¶ Circa primā partē q̄ro † vtrū rationes defuncti faciāt aliquale præsumptionem seu indicium. ꝛ glo. aliquando tenet: q̄ ea debet referri iusiurandum. vt dixi in. l. admonendi. ff. de iureiur. ꝛ hoc probat cum dicit: solā sufficere non posse ꝛc. quasi dicat eget aliquibus adminiculis ipsa sola non sufficit: sed adminiculatur vt non probaret testis vnicus. ratio est: nam cum dicitur fieri probatio et communis sit præsumptio cum iudex adducitur ad fidem ꝛ credulitatem: vt dixi super rubricam. sed cum iudex vidit librum rationum aliqualiter incipit suspicari: quia non est verisimile q̄ defunctus scripserit ibi falsum. ¶ Ad secūdā partem quero pro declaratione tex. † quid si testator vsus esset verbo tagatuno tm̄: vel solum modo: vel dumtaxat: vtputa. Titius debet mihi centum tm̄. Azo dicit tunc esse aliud. Hug. dixit idem. Jste opi. non contradicunt sibi. nam q̄ Azo dixit tunc esse. aliud verum est ex significatione verborum. casus est no. ff. de adimen. leg. l. iij. ſ. cū titio. ꝛ q̄ Hug. dixit q̄ non negat dictū Azo. esse verū: sed dixi licet verba hoc importent. tamen nō præiudicat si per heredē contrariū probetur nisi in duobus casibus: quos statim examinabo. pōt ergo. pbari contrariū fm Hug. ꝛ bene. vt. l. j. de fal. cau. adie. Fallit in duobus casibus. primo si iurauit: vt in aut. hic posita. hoc non videtur verū: q̄ ſiuramentū erroneum nō debet nocere sicut nec cōfessio: vt. l. ſi. ff. q̄ satisfd. cog. ꝛ. l. ſi. de nō nume. pec. sustinēdo dico hoc ideo: † quia iuramentū importat in se: vt si nō valet quod ago vt ꝛc. vt. l. cum pater. ſ. filius matrem. de lega. ij. valebit ergo tūc iure liberationis relicte. Item fallit si fuit sciens: q̄ tunc non errauit. ꝛ dictū hoc est quando per heredē probatur error. ¶ Ulti. glo. sumit hic arg. q̄ † verba enuntiatiua non inducūt dispositionem. postea in contrariū arguit breuiter ad solu. l. que hic all. ꝛ ad declarationē huius scias q̄ verba enūtiatiua nunq̄ inducunt dispositionē postea vltra id q̄ eorū significatio importat. bic est casus ꝛ in. l. titia. ſ. caius. ff. de lega. ij. Item enuntiatiua non inducunt dispositionē cōtra eum quem testator nō potuit grauare. bic est casus: ꝛ in. l. iij. ſ. j. ad filleia. ꝛ j. de testa. l. verba. Item verba enūtiatiua non inducunt dispositionē eius q̄ per testatorem non potest inducī. vt. j. arbi. tute. l. j. ſ. communia vtriuſq̄ iudi. l. scriptura. Alia regula est: verba enuntiatiua eius q̄ per testatorē potest induci: disponunt contra eum quem testator grauare potest. vt. l. ex bac scriptura. ff. ad filleia. l. j. in fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. l. lucius. ſ. quisquis. de leg. ij. ꝛ. j. de fal. cau. adie. lega. l. j. in princi. cum simi. Bar.

Quod obtinet. Verba enuntiatiua testatoris non præiudicant heredib⁹: nisi testator iurauerit. b h. d. De materia hui⁹ dic plene vt in. l. in bac scriptura. ff. de dona.

¶ Additur noua aut.

Heredes tenentur seruare iuramentum defuncti.

Heres non seruans iuramētum defuncti non efficitur periurus.

Juramentum non transit ad heredes.

Testator iurando non potest extraneis præiudicare prodesse sic. numero. ſ.

Quod obtinet. Verba enuntiatiua testatoris non præiudicant heredib⁹: nisi testator iurauerit. vel pone casum fꝫ qō colligit ex lectu. Bugolini posita sup. l. C. ¶ Nota † q̄ heres tenet seruare iuramētum defuncti: † nō tñ esset periur⁹ si nō seruaret: q̄ iuramētū non ligat nisi aiam iurātis: † nec trāsit ad heredes. c. vt. ſ. de re. cred. l. generaliter. in princ. ꝛ extra de iureiurā. c. veritatis. ¶ Secūdo nota q̄ testator † etiā iurando non pōt præiudicare extraneis. ¶ Querit gl. an † possit. pdesse extraneis. ꝛ determinat q̄ sic. ꝛ bene de materia huius aut. dic plene vt dixi in. l. ex bac scriptura. ff. de dona. Bar.

Exemplo. Scriptura propria non facit fidem pro producente. b. d.

¶ Additio.

Quod ex causa mali exempli non debet permitti.

Liber rationū non probat pro scribēte: sed cōtra scribentem.

Exemplo. Scriptura ppria scribenti non prodest. ¶ No. † q̄ non dꝫ permitti id q̄ est mali exēplificausa. vt. ff. de penis. l. ſi qs aliqd. ſ. abolitionis. ¶ Secūdo no. q̄ † liber rationū non probat pro scribēte: vt bic. vel per heredem eius: vt. ſ. l. proxi. sed cōtra scribentem sic: vt. l. quidam. ſ. nūmularios. ff. de eden. ꝛ contra heredes eius. vt. l. inter chartulas. et ibi no. j. de conue. fil. debi. Bar.

Rustra. Reus non debet probare: sed actor. boc dicit.

Tam te minorem. Ei q̄ etatē allegat incūbit onus probandi eā. b. d. de boc babuistis. ſ. de in inte. restit. l. minorem ꝛc.

¶ Additio.

An possim adire iudicē vt pbetur de etate mea. remissiue.

Etas per quem probetur: ꝛ qui debet eam probare.

Etas qualiter probetur.

Quod semel fuit tale quando præsumitur ipsum fuisse tale.

Tam te minorem. Qui etatē dicit: eā pbare dꝫ. ¶ Dic esset videndum principaliter † an possim adire iudicē ad hoc vt pbem de etate mea: q̄ bec lex velle videtur quod examinari plene in. l. de etate. ff. de minori. ¶ Secundo esset videndū † cui incumbit onus probandi etatem. ꝛ iste tex. dicit q̄ ei qui dicit clarius ei cui etas est fundamentum intentionis. vt. d. l. de etate. ff. de mino. ꝛ. ſ. de in inte. restit. l. ſi minorem, ꝛ ibi melius q̄ alibi. Item esset videndum † qualiter probetur etas. dic vt. d. l. de etate. ꝛ de pbationis effectu ibi plene dixi. ¶ Oppo. q̄ † quod semel fuit tale semper præsumitur tale: nisi probetur contrarium. vt. ſ. eo. l. fine. So. illud est verum in bis que solo cursu temporis non mutātur: sed etas solo cursu temporis mutātur: ergo ꝛc. vide glo. ꝛ eam no. Barto.

Articulus qui de necessitate cōcludit quādo debeat admitti.

Necp natales.

Natales. Non pbat hoc esse q̄ ab hoc cōtigit abesse. h. d. vel aliter. Articulus impertinēs non debet admitti. h. d. ¶ Opp. de. l. matrem. ꝛ de. l. fine possidetis. ſ. e. vbi † articulus q non cōcludit de necessitate debet admitti. Sol. quidam est articulus qui de necessitate concludit. ꝛ de isto nō est dubium. quidam est articulus qui præsumptiue concludit. ꝛ tunc quandoq̄ inducit talem præsumptionem que transfert onus probandi in aliam partem: ꝛ tūc debet admitti. vt. l. in contraria. quādoq̄ inducit talem præsumptionem que facit semiplenam probationem: ꝛ tunc idem. vt. l. in bonefidei. ſ. de iureiuran. quandoq̄ neutrum istorū facit: nec aliam probationem coadiuuat: ꝛ tunc non debet admitti. ita loquitur hic ꝛc.

Jscriptum. In dubio præsumitur pro testamento nisi probetur contrarium. b. d.

¶ Additio.

Qui dicit testamētum solēne quādo debet id pbare.

Testamentū an possit dici nullū principaliter agēdo.

Jscriptum. De cōditione alteri⁹ nō pōt alius agere principaliter: sed incidenter sic. vel aliter: ꝛ ad boc semper allegatur. Testamētū præsumitur solēne nisi pbetur cōtrarium. ¶ Oppo. q̄ ille q̄ dicit testamētū solēne debet pbare. l. quecunq̄. in fine. Sol. breuiter. quedā est solēnitas que regritur ad testamentū simpliciter vt numer⁹ testiū: ꝛ similia. ꝛ tunc qui testamētū allegat debet boc pbare: vt sic in ppria eius figura appareat: vt. ſ. de edicto diui adria. tollen. l. ſi. Quedā requirūtur in testamēto ad effectū nō simpliciter: sed aliquo prepositio vt institutio vel exheredatio filij requiritur in testamēto q̄ præsupponatur q̄ filius sit. Jdē ꝛ in simili in institutione p testamento præsumitur nisi probetur contrarium: vt bic. ꝛ. ſ. de iur. ꝛ fa. igno. l. si post diuisionē. j. de codicil. l. nō codicillos. ꝛ. ff. eo. l. quedā. licet gl. alleget bic als pro cōtrarijs: tamen sunt pro. ¶ Oppo. q̄ qs possit dicere beredem nō capacem principaliter. vt. ſ. eo. l. cum te. Sol. ibi quis volebat agere de cōditione persone sue: bic de cōditione alterius. † An autem quis possit dicere testamentum nullum principaliter agēdo. videtur bic tex. q̄ nō: vt in. l. j. ſ. de ordi. indi. dixi in. l. eleganter. in princ. ꝛ in. l. que sub conditione. ff. de condi. insti.

Dominiū vt trāsferatur an requiratur q̄ fiat missio in possessionē rei vacue. ꝛ vide nu. 15.

An requiratur in publiciana q̄ fiat missio in possessionē rei vacue. ꝛ nume. 7.

Dominium vt probetur quid requiratur. ꝛ nu. ſ. ꝛ nume. 10. ꝛ numero. 12.

Dominium non transfertur per vendentem ꝛ tradentē non dominum.

Ille a quo causam habeo nō potest mihi obijcere q̄ non fuerit dominus. ꝛ nu. 16.

Possessio non vacua dicitur duobus modis.

Uēdito⁹ nō liberatur nisi tradat possessionē vacuā oīmodo.

Uenditorem fuisse dīm qualiter probabitur.

Practica articulandi ad probādum præscriptionem.

Possessor quando præsumetur dominus.

Res per instrumēta non geritur sed per instrumēta probatur: potest alijs modis etiā legitimis cōprobari. h. d. ¶ Cōtra primū opp. de. l. cōtractus. j. de fi. instru. Sol. qō bic dicitur fallit quādo bic agitur q̄ cōtractus celebretur in scriptis. ¶ Circa secundā partem queruntur aliqua. ⁹ Primo † an sit necesse ad translationem dominij q̄ fiat missio in possessionē vacuam. quidā dicunt q̄ sic per hāc legem. doct. nostri tenent vbiq̄ contrarium per. l. si fundum. ff. de fun. dota. ꝛ. l. ij. ſ. j. de acti. emp. ¶ Scō queritur extra glo. † vtrum ad publicianam requiratur q̄ quis mittatur in possessionem vacuam. quidam dicunt q̄ sic: quia alias non potest præscribere: ergo nec publiciana cōpetit. vt. l. eum qui. in princ. ff. de publi. dic plene de boc vt dixi vobis in. l. celsus. ff. de vsuca. ¶ Tertio querit glo. † quot requirātur ad probationem dominij. Placen. dicebat q̄ tria que hac. l. ponūtur: scilicet emptionem factam: traditionem: ꝛ pretium numeratum. quod glo. nostre nō placet. ¶ Quid enim † si ille qui ven didit ꝛ tradidit non erat dominus. certe non potest transferre dominiū vt. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. † Et ideo addit glo. q̄ debet probare tradentem fuisse dominum: † sed qualiter probabitur. Respondet glo. probatur per modos traditos. insti. de re. diui. ſ. singulorum. poterit etiam probari q̄ præscripsit ꝛ vsucepit. Sed qualiter respōdebis ad istā. l. que videtur velle q̄ tria sufficiant. Glo. respondet q̄ bec supplet⁹ per illas. vel dic ꝛ istud est no. dicit glo. q̄ agebatur contra venditorē vel eius heredē qui non negat venditorē fuisse dominum: quia sic suam ꝛ sui autoris turpitudinem allegaret: quod nō posset: quod nota: † quia fm boc ille a quo ego causam habeo nō potest mihi obijcere q̄ ipse non fuerit dominus: an autem econuerso ille qui habet causam a me possit mihi referre questionē dominij. dic vt. l. ita vt si fur. ff. commoda. tangetur. j. eo. l. fine possidetis. ff. loca. l. si quis condu actionis. non habetis bic alia ꝛc.

¶ Additio.

Um res. Non solū instrumētis sed quibuscūq̄ alijs pbationibus potest pbari dīm. ¶ No. q̄ cōtractus nō fiunt per instrumēta: sed facta per instrumēta pbantur. sic ff. de pigno. l. contrabitur. ¶ Oppo. ad primum de. l. contractus. j. de fi. instru. Sol. vt in princ. gl. ¶ Veniamus ad secundam glo. que tractat materiā valde vtilem. bic dicitur in vacuam possessionem. quidam q̄ sic per istum tex. glo. determinat contrariū ꝛ bene per. l. si fundum. ff. de fun. dota. ¶ Quero † vtrum ad publicianā sufficiat traditio possessionis non vacue. Istam questionem formal bic Ly. ꝛ Ja. butri. insti. de actio. ſ. alie. ꝛ determinat q̄ nō sufficit: nam publiciana non competit ei qui nō potest vsucapere: vt. l. eum qui. in princ. ff. de publi. Sed inductus in possessionem nō vacuam possessionem nō acquirit: ergo nō vsucapit: ergo nec publicianam habet. Credo q̄ habeat sanum intellectū. Tamen adnerten dum est † quia possessio nō vacua dicitur duobus modis: vt bic dicit glo. ꝛ probatur in. l. ij. ſ. j. ff. de act. emp. primo quando aliquis possidet naturaliter tm̄: ꝛ tradens possidet ciuili ter ꝛ naturaliter: tunc verum dicūt prædicti docto. sed quando aliquis possidet naturaliter tm̄: ꝛ tradēs ciuiliter tm̄: tunc licet fiat missio in possessionem nō vacuam: tamen acquiritur publiciana q̄ missione acquiritur ciuilis que erat apud mit tētem: que sola sufficit ad vsucapionem. vt. l. j. ſ. per seruum qui in fuga. ff. de acq. poss. ꝛ. l. qui fundum. in princ. pro empt. quandoq̄ dicitur possessio nō vacua quando quis est in possessione rei seruāde. vendēs vero seu tradens possidet ciuiliter ꝛ naturaliter: tūc etiam sufficit ad publicianam. vt. ff. pro emp. l. misso pro herede. l. qui legatorum. licet tamē prædicta sufficiant ad publicianā: † non tamē liberatur venditor nisi tradat possessionem vacuam oīmodo: vt dicit. l. ij. ſ. j. ꝛ. l. ij. in princi. ff. de act. empt. ¶ Quero ꝛ sum in gloſ. in secunda parte † vtrum sufficiat pbare ista tria ad probādū dīnium. Placen. dicit q̄ sic per banc. l. glo. dicit contra: quia ista tria de necessitate non inferūt emptorem dominum: quia potest esse q̄ venditor non fuit dominus. vt. l. traditio. de acqui. re. domi. Dico q̄ non infert de necessitate: nec̄ pbabiliter fm dicta in. d. l. nec̄ natales. vnde oportet q̄ probetur q̄ venditor fuerit bic domin⁹. ꝛ illud cōmuniter tenetur per omnes.

¶ Querit glo. † qualiter probabitur vēditorem fuisse dīm. glo. dicit bic in rebus mobilib⁹ multū clare: vt q̄ cepit ferā bestiā vel aliquā speciē specificauit. Sed in re immobili qua liter probabo venditorē fuisse dominū: certe per præscriptionem quia possederat tanto tempore iusto titulo ꝛ bona fide quod præscripserat. Sed tūc fm glo. non probatur directum dominium. sed vtile. vt in aut. nisi. ꝛ ibi no. ſ. de bonis mater. ¶ Qualiter autem † potest probari directum. Dubium est finaliter als ego dixi. ꝛ credo dicere eyerū regula iurisgentium est. quod in nullius bonis est: occupanti cōceditur. ꝛ ideo puto q̄ si facta solēni inuestigatione ꝛ discussione non reperiatur aliquis qui dicat se dīm illius fundi quem autor meus possidebat: dico probari ipsum directū dominium. vt. l. rem que nobis. ff. de acq. poss. ꝛ ibi dixi. ¶ Quero quia modus probādi per præscriptionem est ceteris communior: qualiter sit formandus articulus ad probādum præscriptionem longi temporis. Quidam formabant sic. dico q̄ possedit a. t. annis citra. ꝛ iste articulus non cōcludit: quia potuit possidere vna die a decem annis citra. vt. l. j. ſ. quod autem. ff. de aqua quoti. ꝛ estiua. sed si diceret q̄ possedit a decem annis ꝛ citra: tunc adiectio ipsius dictionis et: operatur vt dicta oratio verificetur quod initium possessionis fuerit iā sunt decem anni: ꝛ postea semper procedit extra eo. c. licet causam. ꝛ ibi per Bosticn. ꝛ Jo. an. Est ergo⁶ modus cōmunis ꝛ magis clarus bodie: vt dicatur possedit a decē annis ꝛ citra et per ipsum tempus. Item aduerte q̄ si tu facis articulum de decem annis tantum: vel de illo tempore tm̄ quod requiritur ad præscriptionem debes dicere a decem annis et citra finitis tali tempore. ꝛ est ratio: quia testis examinatur post litem contestatam. ꝛ ideo debet dicere de tempore quod sufficit. ꝛ ideo dicit finitis tali tempore. ꝛ sic vides quod ad probandum aliquid tempus non sufficit probare illud tempus: sed oportet probare tempus

statam: vnde diceret testis: verum est q̄ cōtinetur in articulo quod possedit a decem annis ⁊ citra. ⁊ intelligeretur dictum testis circa vsq̄ ad diem lati testimonij: ⁊ sic non esset pbata prescriptio: quia tempus quod currit post litem cōtestatam non sufficit ad prescriptionem. vt. l. mote litis. ff. de rei vendi.

14 ¶ Quero ⁊ vtrum ille qui possidet p̄sumatur oñs. Placen. dicit q̄ sic. Glo. bic videtur dicere cōtrarium. Bo. in. l. ij. ff. eo. opi. Placen. videtur tenere glo. in. l. quidā in suo. ff. de cōdi. insti. Ja. de are. ibi distinguit duo vel tria mēbra. Ego latius dico sic. quandoq̄ dominium deducitur in iudicium per modum actionis. Quādoq̄ per modum exceptionis. primo casu. Aut dominium deducitur in iudicio principaliter: ⁊ tunc possessor nō p̄sumitur domin⁹ regulariter: imo debet probare dominium. vt. l. in rem. ff. de rei vendi. no. in. l. nam. et si fur. ff. commoda. ⁊. j. de non nume. pecu. l. j. de pigno. actio. l. nec creditores. Fallit in. l. si quis emptionis. §. sed bic super bis. j. de p̄script. ttt. an. quod examinabo in. l. vis eius. j. eo. Quandoq̄ dominium deducitur in iudicium incidenter. et tunc aut quis allegat possessionem p̄sentem aut preteritam si p̄sentem p̄sumitur domin⁹. vt. l. j. ff. fami. hercisc. Not. gl. in. l. sicuti. §. si queratur. ff. si serui. ven. facit quod no. doc. in. l. consuetudinis. j. que sit lon. consue. in. iiij. q. principali. et probatur in. l. non nudis. prout. j. dicam. et ideo puto q̄ qui agit actione legis aquilie eoipso q̄ possidet p̄sumitur dominus: nisi probetur contrarium. ⁊ ita intelligo ad legem aquiliam. l. item mella. §. penul. quia ibi constabat q̄ non erat dominus. ⁊ hoc casu puto esse veram opi. Placen. si autem allegat possessionem preteritā tunc nō sufficit ad probationem dominij: vt. l. nondum sunt. §. quod dicitur. ff. de pigno. not. j. de saluia. interdi. l. i. si vero oñm deducitur in iudiciū per modum exceptionis: et tūc aut quis allegat possessionē post fundatam intētionem aduersarij ⁊ tunc non p̄sumitur dominus. vt. l. sine possessione. j. eo. Aut ante fundatam intētionem aduersarij ⁊ tunc p̄sumitur dominus. vt. l. ob maritorum. §. nevgor pro mari. ⁊ facit quod no. in. l. i. j. de pinule. fil. ⁊. l. titia. ff. de solu. ¶ Sed quero ⁊ que requirantur ad translationem dominij. Placen. dicit tria: scilicet venditio: traditio: ⁊ pretium numeratum. quod no. non placet. Quid enim si ille qui vendidit ⁊ tradidit non erat dominus: nam nō poterat transferre dominium. l. traditio. ff. de acqui. rerum. do. ideo addit glo. q̄ debet probare tradentem fuisse dominum. sed qualiter probabitur. dicit glo. per modos traditos. insti. de re. diui. §. singulorum. posset etiam. pbari q̄ p̄scripsit et vsucepit. sed qualiter respondebis ad ista. l. que videtur vel. l. q̄ tria sufficiant. Glo. respōdet q̄ ista supplentur per illas. vel dic. ⁊ istud est ng. q̄ agebatur contra venditorem vel eius heredem q̄ non negabat venditorem esse dominum: quia sic suam turpitudinē allegaret q̄ non potest: quod no. quia sm hoc ille a quo causam habeo nō potest mihi obijcere q̄ ipse non fuerit dominus: an autem ecōtra ille qui habet causam a me possit mihi referre questionem dominij. dic vt. ff. cōmo. l. tayt si fur. tangetur aliquantulum. j. eo. l. siue possidetis. et l. si quis conductionis. j. loca.

¶ Epistola quando probationem inducat. ⁊ nu. 4.

Practica ad probandum filiationem.

Consanguinitas quod probetur per auditum.

a ¶ Inducit. Nota q̄ ō. pbat epla: per Bar. l. nuda. ad fi. ff. de donatio. ⁊ bic p Bal. ⁊ Bar. in. l. admonēdi. de iure iurā. ⁊ q̄ no. Bal. in rub. C. de fide in strū. in. gig. col. in vsi. q̄o q̄ de Ifis. ⁊ Bar. in aut. Sct⁹. in fi. de fide instru. ⁊ dicta bar. bic ap probata. sequitur Pet. de ancha. in cle. si sum⁹. de sen. ten. ex eōmu.

b ¶ Cautela. Jsta eādē cautelā dedit Angel. in. l. j. ff. de proba. ⁊ sibi attribuit: ⁊ vide Bartū et quo. pbetur filiatio: in. l. iij. ff. de libe. et posthu. ⁊ quo: ⁊ q̄t modis pbabitur filiatio: p Bal. in. l. j. in pe. col. j. q accu. ⁊ in. l. nō ignorat. in. j. colū. c. ti. adde glo. et Jnn. in. c. michael de fi. pūby. Jnn. in c. q̄ñ. de pba. q di cit q̄ nō pōt pbari nisi p̄sumptiue. gl. in. l. j. C. de carboni. edi. gl. ⁊ Ant. in. c. transmisse. q fi. sint legi. Joā. and. i. c. afferte. de p̄sumptio. et qd si pbatur matrē cū alio q̄ cū marito se miscuisse. vide Bal. in. d. l. si vicinis. C. de nup. ⁊ ad Bar. H. adde Angel. in aut. de trie. ⁊ semis. ℌ. cōsobrinus. ⁊ ibi q̄o probetur fraternitas a vgo ⁊ vel concubinatus. adde no. bic p Bart. in. l. j. §. p Triū. ff. de libe risagno. vbivide.

contrarium. ¶ Oppo. q̄ ex epistola inducatur illud q̄ continetur in epistola. vt. l. j. in fi. de contrahen. emptio. de actioni. ⁊ obliga. l. consensu. Sol. bic in his que per epistolam inducī nō possunt. ibi in his que possunt per epistolam induci vt contractus qui celebrantur consensu. ¶ Contra hoc opp. q̄ saltem per epistolam inducatur probatio. vt. j. de cōtrahen. stipu. l. j. ff. deposi. l. publia. in fi. quidā vt Ja. antiquus glossator hoc fatebantur. Glo. videtur dicere cōtrarium. hec est veritas q̄ per istas epistolas inducitur quasi possessio fraternitatis; ⁊ ideo quādo ius fraternitatis venit in iudicio inciden ter: vtputa quia principaliter agitur de diuidēda hereditate vt in. l. nostra. tunc p̄sumitur frater donec probetur contrarium: vt bic. ⁊. l. p̄. ita debet intelligi. j. eo. l. fi. ¶ Quero qualiter ⁊ probetur filiatio vel fraternitas dominī: circa filiationem sunt faciendi duo articuli. primus de filiatione directo. secundus de quasi possessione filiationis. in primo dicā q̄ talis est natus ex tali vxore eius domo vicinis scientibus fm formam. l. filium. ff. de bis qui sunt sui vel alie. iu. ⁊. j. de nup. l. si vicinis. Secundo ponā quomodo aliquis pater et mater tractauerūt eū vt filium. ista est quasi possessio filiationis. de qua bic. ⁊ in. l. proxi. ⁊. ff. de q̄stio. l. j. §. j. adijciendū est in dicto articulo. ⁊ sic habitus ⁊ reputatus est a vicinis ⁊ aliis ipsum cognoscentibus: per. d. l. filium. ⁊. l. si vicinis. ¶ Sed moueo vnū dubium id q̄ non est possideri non potest: sed post mortem patris nulla est filiatio: q̄ apparet. quia filiatio est q̄dā correlatio. ⁊ remoto vno de correlatiuis remouetur aliud. vt ff. de rescin. vēdi. l. cum emptor. quomodo ergo post mortem patris poterit probari eum esse in quasi possessione filiationis. ¶ Quero filiatio ⁊ fraternitas quia sunt de propinquo possunt probari de facili: ⁊ sed consanguinitas in gradu remotiori quomodo potest probari: cum non viuant homines qui cognouerint istos antiquos. Respōdeo q̄ habemus decretalem que dicit q̄ sufficit boc probari per testes qui dicāt se audiuisse a maioribus scilicet fide dignis. vt extra eo. tit. c. licet ex quādā. ¶ Sed quero ⁊ vtrum epistola probet. ⁊ intelligo de epistola quā quis confitetur a se missam. circa. q̄ dic aut in epistola continentur verba enuntiatiua aut dispositiua. si dispositiua tūc siquidem super eo q̄ poterat per epistolam induci vt in contractibus qui consensu contrahuntur tunc epistola. pbat. l. consensu. de actio. ⁊ obli. ⁊ de cōtraben. emp. l. j. in fi. ⁊ insti. de obli. que ex cōsen. Si vero id non poterat per epistolā induci: tūc non. pbat. l. j. ff. de ver. obli. Si vero epistola cōtinet verba enuntiatiua: tunc siquidē sit enūtiatio super eo q̄ partes facere potuissent. ⁊ probat. l. de cōtraben. stipu. Si vero super eo q̄ partes inducere non possunt vt fraternitas: tūc epistola non. pbat. sed adminiculatur aliqualiter: vt. ff. de. j. dixi. Bar.

1 ☞ Qui est in possessione cōsanguinitatis p̄sumitur consanguineus.

2 Filiationis probatio.

On nudis. Asseueratio fraternitatē non. pbat: et q̄ est in possessione fraternitatis p̄sumitur frater: nisi probetur cōtrariū. b. d. vide glo. que incipit: cū ille quasi possideat. ¶ Nota ⁊ q̄ ille qui est in quasi possessione consanguinitatis p̄sumitur cōsanguineus: nisi probetur contrarium. Et ideo est cautela[b] q̄ tu semper ⁊ facias duos articulos. vnū de veritate. alium de quasi possessione. hoc modo. dico q̄ talis est filius talis: natus ex vxore eius: suis vicinis scientibus. Item q̄ habitus fuit ⁊ reputatus a patre ⁊ a matre ⁊ a vicinis cognoscentibus eū tanq̄ filius ⁊ pro filio. hoc probato satis erit probatum pro te: nisi probetur contrariū. facit. ff. de questionibus. l. j. circa p̄in. ⁊ idem in qualibet consanguinitate: vt dixi ibi.

¶ Iouiter addita.

On nudis. Asseuerationē nō cōstituit filiatio sed filiationis quasi possessio: ⁊ admittitur. pbatio in contrariū. ¶ Opp. q̄ est in possessione alicuⁱ⁹ iuris: nō ideo p̄sumitur illud ius habere. vt no. in. l. cū res. §. e. si ergo bic filius dicebat se filiū: videtur q̄ sibi nō sufficiat esse in quasi possessione filiationis. Rñdeo: debes intelligere q̄ bic filiatio non veniebat in iudicio principaliter sed incidēter: ⁊ ideo sufficit quasi possessio donec cōtrariū probetur: vt dixi. §. eo. l. cū res. ⁊ hoc sentit glo. j. bic posita. ⁊ sic habes q̄ sufficit quē esse in possessione filiationis: vt bic. vel fraternitatis: vt. §. l. proxi. intellige donec. pbetur cōtrariū. Nota q̄ est quasi possessio fraternitatis ⁊ cuiuslibet alterⁱ⁹ consanguinitatis sicut filiationis. pbatur in. l. iij. in fi. ff. de libe. agno. dixi in. l. vbi cunq̄. ff. de ven. in posse. mit. Bar.

1 ☞ Detentus iniuste a potestate si fugit nō tenet.

2 Violenta possessio non releuat possidentem.

3 Quando quis agenti non potest referre questionē dominij sententia nō obstante poterit sententiam vendicare contra primū agentem.

a **Vis eius.** [a] Violenta possessio nō releuat possidentem ab onere probandi. b. d. ¶ Not. q̄ hi digi in summario. ¶ No. Tetiam argumentū q̄ si aliquis detinetur a potestate vel a capitaneo iniuste quod ipse aufugiens non tenetur. 1 7

¶ Addita nouiter.

Vis eius. [a] Violenta possessio non releuat possessorem ab onere probandi. ¶ No. argmētū q̄ si aliquis detinetur a potestate vel capitaneo iniuste quod ipse aufugiens nō tenetur. ¶ Oppo. possessori non incumbit onus probandi. vt. §. eo. l. ij. siue iuste siue iniuste possideat. vt. §. de rei vendi. l. fin. Jnno. in. c. de quo: ⁊. ex de seruis non ordi. multum se innoluit finaliter vult intelligere. l. istam. ⁊. l. si liberum. ff. eo. que dicit idē quod speciale sit in libero homine possesso: quia liber homo non potest possideri a scīēte. vt. l. cum heredes. §. si. de acqui. pos. de stipu. ser. l. si seruus testamento. et ideo violenta possessio non releuat possidentem ab onere probandi: imo omnino vendicāti debet restituere etiam per rei vendicationem: nec potest obijcere exceptionē dominij. vt. d. l. si quis emptionis. §. sed bic super bis. de p̄scri. ttt. vel. gl. an. in alio vero possessore absq̄ violentia: puto vera dictum Jnno. quod in libero homine talis possessio iniusta non sufficiat: q̄ nō est possessio: secus in alijs: vt. §. de rei vē. l. fi. ¶ Jtē aduerte q̄ quando res vi possessa per me vēdicatur ⁊ ego possessor succūbo: quia non possum referre dominij questionem als oportet q̄ actor probet. d. §. sed hoc super bis. quo casu restituta possum agere contra eū qui agit contra me rei vēdicationem: re restituta nō obstante prima sententia: ⁊ idem vbicūq̄ possessor non potest referre questionem dominij: q̄ quandocūq̄ aliquod ius non potest examinari in vna instantia propter naturam cause illud intelligitur reseruatum in alio iudicio. vt. l. iij. §. ibidem. ff. ad exhibē. l. ille a quo. §. ex testamento. ff. ad trebel. quod dico eum posse vendicare intelligo non obstante prima sententia. vtrū autem obstent alie exceptiones hoc non venit examinandum bic.

4 vult eum repellere. ¶ Jtē oppo. ⁊ videtur q̄ contra talem p̄sumptionem nō debeat admitti probatio in contrarium sicut non admittitur in. l. retro. ff. de cap. ⁊. §. de rei vgo. act. l. j. in p̄in. Sol. dicit gl. debes scire q̄ quedam est fictio que fingit super certo facto vt fictio cornelie vel postliminij et similes. ⁊ in istis non admittitur probatio in contrarium. quedam est p̄sumptio que fit super aliquo facto dubio. ⁊ in hoc bene admittitur. pbatio in cōtrarium cum distinctione tamē quam tangit glo. bic. ⁊ est in. l. non est verisimile. ff. q̄s met. cau. e

5 ¶ Quero quid est de possessione vtrū ille ⁊ qui semel possedit p̄sumatur hodie possidere inter nostras glo. fuit opi. postea fuit hic facta quedā additio ex dictis domini. d. of. vide glo.[c] Aduerte ista distinctio ponit veritatem. Tu tamen dic clarius aut ille quem constat semel possedisse. allegat se hodie possidere: et tunc p̄sumitur possidere. Ratio quia possessio retinetur ⁊ continuatur animo: vt. l. licet. ff. de acqui. pos nō enim perditur sine animo. vt. l. iij. §. in admittenda. de acqui. poss. vnde debet pbari contrarium ab aduersa parte: aut ipse negat hodie possidere: et tunc non p̄sumitur possidere: licet iam possederit: quia solo animo perditur fallit in duobus casibus quādo habet causam ab actore: ⁊ quando possidebat ab initio litis.[f] vt habetis in glo. ꝛc. f

¶ Additio.

Sue possidetis. Qui semel est dominus semper p̄sumit oñs ipse et heres eius donec probetur cōtrariū. f

No. quod semel fuit tale semp p̄sumitur tale nisi probetur contrarium. ¶ Opp. §. de in integ. restitu. l. si minorem. ⁊. §. eo. l. cum te. Sol. ibi in his que solo cursu temporis mutātur. ¶ Opp. q̄ actori incumbit onus probādi. vt. §. eo. l. ij. ⁊. l. frustra. Sol. hoc ideo quia iam fundata erat intentio actoris iuris p̄sumptione. ¶ Oppo. videtur q̄ exceptio rei sit fundata. nam ex eo quod debita sunt ei soluta p̄sumitur q̄ debite sint soluta. vt. ff. eo. l. cū de indebito. Sol. glo. in fi. quod bic non sunt soluta sed alio modo ad eos pernenerūt predia. ¶ Teniamus ad questiones. querit ⁊ glo. vtrum verum sit in pos. vt qui semel possedit semp possidere p̄sumatur. ⁊ recitat opiniones vt in ea patet. postea ad glo. fuit facta quedam additio ex dictis domini d. of. qui distinguit mirabiliter. Aut qui semel[g] possedit adhuc asserit se possidere. ⁊ est vera opinio. Pla. et Bug. ⁊ est verum q̄ possidere p̄sumitur: quia animo retinetur: vt. l. licet. j. de acquir. posses. 6 g

7 qui animus ⁊ probatur per assertionem suam. vt insti. de act. §. alie. in gl. mag. ad que facit. ff. de reli. ⁊ sump. fune. l. at si quis. §. interdum. Aut negat se possidere tunc est vera opi. Jo. eadē ratione q̄ solo animo perditur. ¶ No. ex hac gl. q̄ pbato ⁊ initio p̄sumptione iuris p̄sumitur continuatio ex sola assertione partis nisi probet interruptio. de boc per doc. in. l. si longi. j. de p̄script. lon. temp. ⁊ dixi in. l. celsus. de vsuca. Tamē pro declaratione istius glo. est aduertendū. nā si queris vtrū sit idē in posquod in dominio in persona heredū tunc indistincte verū est non esse idem: quia licet defunctus possederit heres non p̄sumitur possidere nisi probetur. vt. l. cum heredes. ff. de acqui. poss. sed secus in dominio: vt ibi patet. ⁊ hic. Aut querimus in persona eiusdē: ⁊ tunc aut loquimur de possessione naturali eo casu quo nō retinetur animo: ⁊ tunc nō est idem cum eoipso q̄ exijt de conspectu fundi amittatur. vt. l. clam possidere. §. qui ad nūdinas. ff. de acqui. pos. ⁊ no. in. l. j. in glo. mag. ff. de acqui. pos. si vero loquimur de possessione ciuili: vel de naturali que retinetur animo tunc procedit opi. d. of. est tamen bic differentia: quia qui semel est oñs semp p̄sumitur oñs ipse ⁊ eius heredes etiaz si steterit per mille annos donec probetur cōtrarium: sed in pos. non p̄sumitur possidere nisi vsq̄ ad. g. an. nā eis elapsis a iure p̄sumitur obliuio. ex qua inducitur amissio possessionis quod nō est in dominio. vt. l. si id quod. in p̄in. et quod ibi not. ff. de acquir. t

¶ Vide glo. adde gl. in. l. si minores. §. de in inte. restit. ⁊ vide Bal. in. §. sic itaq̄. insti. de act. ⁊ per Jo. an. in. c. cū ad sedē. de rest. spo. ⁊ Bar. i. l. quidā in suo. ff. de cōdi. insti. ⁊ ad predicta adde Ly. in. l. q longi. C. ō p̄scri. long. tēp. d. Ant. in. c. licet causam. de proba. Bal. i. l. indicia. j. de reiv. ⁊ in. l. nō ignorat. §. ad exhib. Soci. in p̄si. c. q̄ly. co. vij. ⁊ per do. Alexā. in p̄sil. cviij. col. pen. in v. volu.

¶ Ab initio litis. facit. l. si mater. et q̄ ibi no. de ex. rei iudica. et. l. non ignorabit. j. ad ex hiben.

¶ Aut qui semel. Adde Alexan. de imo. in p̄si. cxxxiij. co. ij. ver. nec obst. in. j. vol. ⁊ ibi concor. ⁊ in cōsil. lxxx. circa p̄in. ⁊ co. pe. ver. ⁊ si qui sunt. ⁊ ij. vol. Fran. cur. in cōsi. cxxiij. col. ij. et do. phil. co. nen in p̄si. cxxiij. colū. ij. ⁊ in cōsi. cxxx. co. iij. in. j. parte. ⁊ q̄ ille qui possidet: ⁊ si p bat se bodie posse dere p̄sumat olim possedisse. Adde Sali. in. l. ex p̄sona. §. eo. quē refert ⁊ sequit oñs me Soci. i p̄si. cxxxix. co. ij. in. j. parte vbi hoc intelligit verū si cum possessione de p̄senti cōcurrat aliqua ratio vlpre sumptio per quaz possumus cōiectu rare q̄ō in preteritum possederit.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

pos. ¶Quero vtrū distinctio ō dofre. q̄ fit in poss.
9 fiat in dominio: scz aut negat: aut cōfitetur. † Rñ. qui semel est dñs si bodie negat se oīm non p̄sumitur dñs si non possidet rem: q̄z potest eā habere p derelicto. et perdere solo animo: sicut possessio: vt in toto titulo p derelicto sed si possideretur non posset haberi p derelicto animo solo. vt. l. si qs vi. ff. differētia. ff. de acqui. pos. vt ibi no. z tūc indistincte semel dñs semp p̄sumitur dñs. ¶Querit gl. quid ecōtra vtrū qui semel nō possedit p̄sumat bodie possidere. dicit gl. q̄ non. z dicit verū: q̄ qui semel nō possedit bodie nō p̄sumitur etiā nō possidere: sed standū est p̄bationi: quā debet facere ille qui dicit. vt in l. allegata. in gl. ideo bodie fiunt interrogationes: an quis possideat: vt. ff. de reiven. l. fi. ¶Vltimo gl. alās Ly. in fi. intrat materiā de p̄sumptionib⁹ hic. z in l. fin. ff. q̄b⁹ me. cau. z dicit † q̄
10 q̄z̄ super facto certo. l. aliquid stabit cōtra veritatē facti. et ista est fictio. de qua late dixi in. l. si is q̄ pro emptore. ff. de vsucap. q̄s̄q̄. l. † aliquid p̄sumit super facto dubio. z est ppie p̄sumptio. z ista diuidit in multas species de quib⁹ docto. aliquantulū tractāt hic plenius quā alibi per Host. i summa de p̄sump. per Specu. in tractatu p̄sumptionū. ¶Quātū ad ppositū vt declaremus tex. z glo.
a ¶Probatio ī cō 12 dic quedā † est p̄sumptio iuris z de iurevt q̄. l. p̄e
trariū. adde z in- sumit aliquid z super p̄sumpto dispōnit tunc nō
tellige vt hic per admittitur p̄batio in cōtrariū: a vt. j. arbi. tute. l. fi.
Bald. z Pau. de a de do. ante nup. auf. sed iam. z. j. ad macedo. l. fin. in
cast. in ea. l. in col. fi. z iuxta ea que 13 fi. de adul. l. si quis adulterij. Quedā est † p̄sumptio iuris tantū: vt q̄ lex simpliciter aliquid p̄sumit z tunc admittit̄ p̄batio in cōtrariū vt in omnib⁹. ll. hic allegatis in glo. z in. l. nr̄a. ¶Aerū q. l.
b ¶Presumitur in nostra dicit q̄ quicq̄ fuit in p̄teritū p̄sumitur b
p̄sens. deboc q̄ in p̄sens: ideo examinemus qualiter procedunt
ex preterito p̄sū predicta. Ad q̄ sciendū est q̄ quedā sunt ex quib⁹
matur in p̄sens aliq̄ necessario: sequitur: si fuit in p̄teritū: ergo
vel in futurū. vel est in p̄senti: vt in parētela que non potest tolli. et
ecōtra. vide late p ideo ex necessitate olim p̄batur parētela bodie. vt
do. Alegā. in cōsi. l non epistolis. z. j. nō nudis. ē. eo. z multa alia si
glvij. col. iiij. ver. semel est verū quē esse mortuū in perpetuū erit verū
ex bis. in. j. vo. ou in futurū ipsum esse mortuū nisi miraculose resuplicatus. z. j. ij. vol. scitaretur. l. nā ad ea. ff. de legib⁹. z in istis non solū
consi. cij. z vide. ē. p̄sumit̄ ḡ necessario p̄batur. quedā sunt q̄ cursu
in prima addi. in tēporis necessario mutanr̄ vt etas. z tunc q̄ semel
versi. vlti. z ad ibi fuit bodie nō p̄sumit̄ esse. vt. l. cum te. ē. eo. in fru
dicta adde Aleg. ctib⁹ q necessario corrūpunt. vt. l. j. de glāde legēda
de imo. i ḡsil. cviij. q̄d sunt q̄ mutanr̄ cōtingēter z cōtingere durāt. z
col. pen. in. v. vol. hic est dubiū. Aut em̄ mutātur contingēter absq̄
facto nostro z tunc ex preterito. l. nihil p̄sumit scz
nec durare nec mutatū esse. ex q̄plū in numero filiorū. z ideo ei q̄ dicit incūbit p̄batio: si em̄ dicis modo esse. p̄bare debes. vt. l. spadonē. ē. qui absolut⁹.
ff. de excu. tut. si dicis eos defecisse debes p̄bare. vt
ff. ad trebel. l. ex facto. ē. penult. facit ad hoc q̄ dixi
modo de eo qui olim non possidebat. quedā sunt q̄
mutātur cōtingēter tū facto nostro interueniēte: z
tunc p̄cedit hec. l. q̄z q̄ semel fuit tale semper p̄sumit fm̄ distinctionē quā dedi. ē. scz aut quis cōfitet
aut negat. quedā sunt q̄ contingēter mutantur facto
alterius. ex q̄plū titius hz te obligatū q̄ titius libe
ret te nō p̄t cōtingere facto tuo nec meo sed titij. z
ideo isto casu. l. nihil p̄sumit sed ei q̄ dicit incūbit
onus p̄badi. vt. l. hoc ius. ff. de fol. z ibi dixi. no. per
Ly. in. l. ij. j. de iure emphy. z p Jnno. in. c. sup bis.
ex de accu. z ideo in ppōsito si esset contento inter
nos de dñio tertij vel possessione tertij dz p̄bare
dominiū vel pos. p̄sentis tpis de qua agit: nec esset
oīno valida p̄sumptio hui⁹. l. ¶Ultimo quero:
ago cōtra te rei vēdi. ad fundū. tu dicis me tibi do
nasse: vtrū ex hoc fit fundata mea intentio adeo q̄
te nō p̄bāte donatione: cōdēneris. videtur casus
q̄ sic. z hoc videt dicere Dy. i. c. nullus plurib⁹. ex
de reg. iur. in. vj. in contrariū est tex. ad literā. ex de
excep. c. cū inter. z melius in. c. venerabilis. ex de re iudic. c. exceptione obtinēs. dixi in. l. nō vtiq̄. ff.
de excep. facit q̄ dixi vobis. ē. eo. l. j. et fm̄ hoc opz
nos ponere aduersariū h defunctū fuisse do. Bar.
e ¶Quem esse natū in seruitute vel libertate pro- e
bat quid asserit.

2 Ingenuitas quibus modis p̄bet̄ur.
3 Priozitas vel posteriozitas tempozis quando est fundamentum intentionis alius ab eo debet p̄bari nisi contineret delictū. z nu. 4.
5 Si excipio titiū occisum per me de mense maij fuisse bannitū z id p̄obo delictuz p̄sumit cōmissum tempoze quo poterat impune committi.
6 Titulus rei de quo excipit quādo p̄sumatur ante litem contestatā.
7 Cautela vt articuletur de titulo quesito ante litem contestatam.
8 Pars loci limitati debet p̄bari quando p̄batio loci non sufficiat.

Andre. Poma. d

¶Cuz p̄ecibus. vide Barba. cōsil. xliij. col. vj. vol. j. z cōsil. lj. col. j. vol. j. et Ro. cōsil. cc. cv. vij. col. iij. et Jmol. consi. iiij. colū. j. et in consil. xviij. in fi. z consi. lxxxiij. z cōsil. cxiij. col. iij. z. cxiij. als. cxiij. col. j. z col. iij. Sic. cxxxviij. z Anna. cōsi. iiij. z. lxxxv. et xciij. col. iij. et. cxvij. z ale. cxxxiij. vol. ij. z col. fina. z cxxiij. col. ij. volu. iij. z. liij. col. vj. eo. et. cxvj. eo. in fine. Jtē in dubio sustinendus est contractus. l. cum hic status. ē. j. in fi. ff. de dona. inter vir. z vxo. z bal. consi. cxxviij. in fine et seq. in. j. col. iij. pte z Curt. in repet. l. admonēdi. de in reinr. colū. cxxix. ad fi. z ale. consil. cij. vol. v. et Soci. cclxvj. col. iij. vbi ponit an sit verus q̄ instrumētus sit p̄batio p̄obata z facit rē liquidā.

¶Jnstrumento. Mo. p̄sumptione z pro instrumēto. li mita. vt no. Bart. in. l. j. C. de iur. calū. z ibi an p̄sumatur p illa scriptura. adde. l. si scriptū. ē. eod. Jdē limita hic in minore per. l. si minor. cxv. an. omissam. ff. de mino. z vide q̄ in materia not. ī l. ille a quo. ē. j. ad trebel.

Atrem. Que est in possessione seruitutis dz liquido p̄bare se ex libera esse natum. b. d. ¶Ex hac. l. sumunt quidā q̄ qui est natus ex ea q̄ semel fuit ancilla p̄sumit natus ex ancilla nisi p̄bet contrariū. q̄d gl. nostra nō approbat z bene. nulla enim est ratio quare magis qs p̄sumat natus tēpoze seruitutis tēpoze libertatis. Sed † veritas est ista: q: vtruz qs fuerit nat⁹ ante manumissionē vel post ei incūbit onus p̄bādi qui dicit siue fit actor siue reus aut ergo actor agit cōtra eū qui est in possessione libertatis dicēs ipsuz seruū esse: z tunc incūbit ei onus p̄bandi q̄ mater ei⁹ fuerit ancilla. z iste natus tpe seruitutis aut ecōtra cū aliqs sit in seruitutis possessione: z vult dicere se liberū: tunc debet dicere se natū post manumissionē: vt h clare tex. dicit. Jdeo in. l. eū actū. in fi. ff. de neg. gest. z in. l. nō solū. ē. sed vt p̄bari. ff. de no. ope. nū. facit q̄ habuistis ē. de peti. here. l. ij. facit ex de rescrip. c. fi. in cle. z q̄ ibi plene not. q̄ tene menti ad infinitas res. tetigi in. l. de pupillo. ē. qui nūtiat. ff. de no. ope. nun. z c.

¶Additur nouiter.

1 Atrem. † Qñ nō sufficit factuz esse qualibet parte tē- 1
poris debet p̄bari factuz tpe cōpe. b. d.
2 ¶Opp. q̄ † aliis modis p̄bet̄ ingenuitas. l. p restitutionē nataliū: p fiiam z filia. gl. dicit fateor. ¶Scdo op. in dubio debemus p̄sumere p libertate. vt. l. inter pares. ff. de re iud. ḡ hic innuit q̄ si p̄baret se natū ex illa matre simp̄l̄r q̄ nō sufficeret quasi p̄sumeret nata ante manumissionē sic p̄sumeret in deterius cōtra libertatē. gl. hic videt velle q̄ nō p̄sumat nec p nec cōtra: ḡ q: ista erat in quasi possessione seruitutis debuit p̄bare se ingenuā clare q: nō p̄bauit: ideo succubuit. vide glo.
3 ¶Ex hac. l. cū gl. habes q̄ † q̄cūq; priozitas vel 3
posteriozitas tp̄is ptinet ad fundandā intentionē actoris ipse actor dz hic p̄bare limitatū tp̄s. vt hic z. j. de do. ante nup. de rebus. z. l. eū actū. z ibi no. in fi. gl. ff. de neg. ge. de incē. rui. nau. l. j. ff. z. l. ij. sed si priozitas vel posteriozitas tēporis est causa alicui exceptionis tūc ex cipiēs dz p̄bare: ita innuit gl. et expressius no. extra de resci. c. fi. in cle. q̄ intelligo nisi cōtineret delictū quo casu sufficit p reū p̄bari: tamē q̄n renocat̄ in dubiū an sit delictū. vbi † gra accusas me q̄ occidi titiū de mēse maij: z ego excipio q̄ titius erat ex bānitus. z p̄duco q̄o fuit ex bānitus medio mēse maij. certe puto q̄ p̄sumat delictuz cōmissum tpe quo impune poterat cōmitti. p̄mo p regulā. l. merito. ff. p so. scdo p. l. ij. ē. de petit. here. si vo reus ex cipit de suo titulo. certe i dubio p̄sumit q̄ titulus p̄cessit litē etiā si nō p̄obet vt ibi pt3 in tex. z gl. ratio q: si p̄sumerem⁹ ipsuz emisse post litē p̄sumerem⁹ delictū: z ex q̄dictis sit cautē aduocatus. nā si do libellū petēs centū q̄ mutuauī fecmet articulos q cōcludāt tā ipsi articuli q̄ ipoz testiū dicta cōtractū p̄cessisse. d. lit. cōtest. als succūberet: q: mutuū contractū post nō potest venire in 4
iudiciū. vt. l. nō potest. ff. de iudi. que dixi † de tēpore: idem de loco. nā si quelibet pars loci nō est sufficiēs debet p̄bari de parte loci limitati: vt. l. nō solum. ē. sed vt repr̄obari. ff. de ope. no. nun. z ibi dixi. z. l. de pupillo. ē. qui nuntiat. eo. ti. Bar.

Am precibus. ō p̄sumitur ve- d
rum quod continetur in instrumēto ē nisi e
p̄obetur contrarium. b. d.

Additur

¶Additur de nouo.

Am precibus. Statur instrumento donec p̄obet contrariū. b. d. no. qō dixi in summario. ¶Op. et videt q̄ nō admittat̄ p̄batio in contrariū. vt. j. arbi. tute. l. fi. ē. j. ff. de vsufr. leg. l. si aliqua. gl. dicit q̄ illa sunt specialia. Tu dic q̄ in. l. si. arbi. tute. constabat scripta voluntate tutoris: ideo nō admittit̄ p̄batio in contrariū. z est ibi speciale: als posset p̄obari contrariū scz q̄ licet mea voluntate sit scriptū: tñ ficte fuit factū z simulate. vt. l. si alij. de lib. leg. z. l. si alij. ē. alleg. q̄ concordat cū ista: q: stat scripture donec cōtrariū p̄obet. ¶Circa hāc. l. quero in quo iudicio hoc p̄babitur. Rñ. dupliciter pōt intelligi. primo si ponas aduersariū illum fundū possidere da bit libellus in rei vend. z si excipiet de donatione z pducat instrumentū tunc iste p̄babit cōtra tenorē instrumenti. Alio modo si ponas istū possidere q̄ principaliter adeat iudex vt pronūtiet illud instrumentū error vel falsitate scriptū. et boc videt velle hec litera: que p̄mittit principaliter iudicē ob hoc adiri. ¶Sed quo iure boc fiat videt p iudicis officiū. vt. l. j. ē. j. ff. de feriis. z. j. que sen. sine appel. resc. l. j. in p̄inc. z q̄ ibi no. facit q̄ no. Jnno. in. c. fi. ex de offi. iud. sed cōtra hoc oppo. imo videtur q̄ boc debeat fieri actione de dolo: vt. l. elegāter. in p̄i. ff. de dolo. vel actione ex eo contractu. vt. l. ex empto. ē. j. q vīa. ff. de act. emp. Sol. bic imperator soluit cōtrarium q̄ dicit nec ad nomē facte donationis peruenit. ¶Scias em̄ q̄ q̄q; saltē cōtractus celebrāt qui est nullus: vel q: dolus dat causam cōtractui vel ex causa: z tūc petitur q̄ rescindat̄ quatenꝰ de facto. p̄cessit allegata. l. in contrariū. q̄q; nullo modo cōtractus interuenit nōie: z tunc nō habent locū ille leges sic loquit̄ hic. ¶Quero quis citabitur in hoc iudicio. Rñ. aduersarius etiā notarius alias sentētia lata contra vnum nō faceret p̄eiudicū alteri. vt. j. de fide instru. l. ij. Ad precedentē lec. quod hic requiratur incidenter. facit. ē. eod. l. si scriptum. z de ordi. iudi. l. j. z ibi dicam Bar.

a ¶Exceptionē. limita tñ primo in exceptione ex com municationis vel bāni. c. pia. ō excep. in. vj. z. c. exceptio nē. de excep. Bar. in. l. eleganter. ē. si quis post. de condi. inde. Jtē limita nisi per errozez facti esset omissa. l. j. ē. de iur. z facti ign. Jtem limita nisi datus esset terminus ad opponendum de nouo quoniā transacto termino opponi poterit quādo dicit opponens sibi de nouo ad notiā peruenisse. c. pastoralis. ō excep. no. Bar. in. l. man cipiozū. de op. le. z de boc vltimo q̄ talis exceptio superueniens pendēte iudicio z. vide bar. in. l. j. ff. de excep. z ibi dixi.

1 ¶Exceptio peremptoria debet opponi z p̄bari post lit. contest. z nu. 9.
2 Exceptio dilatoria respiciens iudiciū proponitur z p̄obatur ante litem contestatam. z nu. 7.
3 Exceptio dilatoria scilz solutionis debet ab initio proponi z p̄bari postꝫ actor demōstrauit suam intentionem. z nu. 8.
4 Quando exceptio dilatoria solutionis fuit omissa quid habebit iudicare iudex. z nu. 12.
5 Quando iudex in lit. cōtestatione reseruat exceptiones q̄ talis reseruatio intelligitur tam de peremptoriis ꝙ dilatoriis.
6 Terminus ad p̄obādum primo est dandus actori z post reo: licet cōmuniter vtriq; detur. z nu. 10.
11 Testes quando admittūtur publicatis testibus.

a Exceptionem. Exceptio dilatoria solutionis potest p̄oponi ab initio sed dz p̄obari post intentionē actoris fundatā. b. d. ¶Op. de. l. fi. j. de excep. Sol. dicit glos. z bene. quedā † est exceptio peremptoria. z ista dz opponi z p̄bari post litis cōtest. vt. l. peremptorias. j. sen. re. non pos. quedā est exceptio dilatoria. z bec duplex est. nā quedā respicit † iudiciū tantū: vt q̄ opponitur cōtra persōnā actoris vel iudicis. z ista similiter dz opponi z p̄obari ante lit. cōtest. vt. d. l. fi. j. de excep. quedā est † exceptio dilatoria scz pacti de nō petēdo vsq; ad certū tēpus solutionis. z ista dz ab initio ꝓponi z p̄bari: aut postꝫ actor demōstrauit intentionem suā: vt hic dz. boc aūt quod hic dz ꝙ ab initio proponatur non est necessitatis sed est voluntatis.
b ¶Dilatoria solutionis. adde Bar. in. l. lecta. in. v. colū. vbi vide. si cert. pe. z oīno in. l. euz qui ita. circa finez de ver. obli.

¶Sed quero † quid si exceptio dilatoria solutionis b fuit omissa: quid habebit iudicare iudex. dico quedaz est exceptio dilatoria solutionis q̄ inest ipsi obligationi: vt quādo pactū de nō petendo vsq; ad diem apponit incōtinenti: puta in instrumēto tūc iudex nō poterit aliter condēnare nisi quaten⁹ natura obligationis patiat̄ boc modo. condēno te ad cētū da nda in pascbate. et boc est qō dicebat Paulus iurisc̄sul. penā incōtinēti appositā inesse obligationi. vt. l. lecta. ff. si cer. pe. sed si illa exceptio fuisset opposita indeꝫ absolut reū quasi actor ante diē male ageret. vt. l. item quia. ff. de pact. l. j. quādo di. vsu. leg. ced. Si vero exceptio dilatoria solutionis nō inest obligationi: vt in pacto facto ex intervallo: tunc si nō opponat simpliciter reus condēnatur vera actione vel obligatione q̄ nō est elisa per oppositionē excep. facta ad boc quod no. Jnnoc. ex de excep. c. pastoralis. ¶Oppo. q̄ postꝫ sunt testes publicati reus nō potest p̄ducere testes. vt in iauc. qui semel. bic posita. dicunt quidā q̄ bec leg bodie corrigitur. sed ibi dicemus quam vide rc.

¶Additio noua.

Exceptionem. Nec. l. intelligitur de excep. dilatoria solutionis. z sic oīno not. q̄ bec exceptio dz opponi in initio qō intellige ante lit. cōtest. vel in ipsa lit. contesta. q̄z dicit q̄ dz p̄bari post. Jtē no. q̄ exceptio dz reseruari post z fic no. p̄ practica † cōi: qñ indeꝫ inbet li tem cōtestari reseruatis exceptionib⁹ qō intelligit de perēptoriis et dilatoriis solutionis nō de aliis: vt. j. dicā. facit. j. de ferijs. z. j. que sen. sine appel. resc. l. j. in p̄inc. z q̄ ibi no. facit qō no. Jnno. in. c. fi. ex de offi. iud. sed cōtra boc oppo. imo videtur qō boc debeat fieri actione de dolo: vt. l. elegāter. in p̄i. ff. de dolo. vel actione ex eo contractu. vt. l. ex empto. ē. j. q vīa. ff. de act. emp. Sol. bic imperator soluit cōtrarium qō dicit nec ad nomē facte donationis peruenit. ¶Scias em̄ q̄ q̄q; saltē cōtractus celebrāt qui est nullus: vel q: dolus dat causam cōtractui vel ex causa: z tūc petitur q̄ rescindat̄ quatenꝰ de facto. p̄cessit allegata. l. in contrariū. q̄q; nullo modo cōtractus interuenit nōie: z tunc nō habent locū ille leges sic loquit̄ hic. ¶Quero quis citabitur in hoc iudicio. Rñ. aduersarius etiā notarius alias sentētia lata contra vnum nō faceret p̄eiudicū alteri. vt. j. de fide instru. l. ij. Ad precedentē lec. quod hic requiratur incidenter. facit. ē. eod. l. si scriptum. z de ordi. iudi. l. j. z ibi dicam Bar.

1 ¶Exceptio peremptoria debet opponi z p̄bari post lit. contest. z nu. 9.
2 Exceptio dilatoria respiciens iudiciū proponitur z p̄obatur ante litem contestatam. z nu. 7.
3 Exceptio dilatoria scilz solutionis debet ab initio proponi z p̄bari postꝫ actor demōstrauit suam intentionem. z nu. 8.
4 Quando exceptio dilatoria solutionis fuit omissa quid habebit iudicare iudex. z nu. 12.
5 Quando iudex in lit. cōtestatione reseruat exceptiones q̄ talis reseruatio intelligitur tam de peremptoriis ꝙ dilatoriis.
6 Terminus ad p̄obādum primo est dandus actori z post reo: licet cōmuniter vtriq; detur. z nu. 10.
11 Testes quando admittūtur publicatis testibus.

a Exceptionem. Exceptio dilatoria solutionis potest p̄oponi ab initio sed dz p̄obari post intentionē actoris fundatā. b. d. ¶Op. de. l. fi. j. de excep. Sol. dicit glos. z bene. quedā † est exceptio peremptoria. z ista dz opponi z p̄bari post litis cōtest. vt. l. peremptorias. j. sen. re. non pos. quedā est exceptio dilatoria. z bec duplex est. nā quedā respicit † iudiciū tantū: vt q̄ opponitur cōtra persōnā actoris vel iudicis. z ista similiter dz opponi z p̄obari ante lit. cōtest. vt. d. l. fi. j. de excep. quedā est † exceptio dilatoria scz pacti de nō petēdo vsq; ad certū tēpus solutionis. z ista dz ab initio ꝓponi z p̄bari: aut postꝫ actor demōstrauit intentionem suā: vt hic dz. boc aūt quod hic dz ꝙ ab initio proponatur non est necessitatis sed est voluntatis.
b ¶Dilatoria solutionis. adde Bar. in. l. lecta. in. v. colū. vbi vide. si cert. pe. z oīno in. l. euz qui ita. circa finez de ver. obli.

¶Sed quero † quid si exceptio dilatoria solutionis b fuit omissa: quid habebit iudicare iudex. dico quedaz est exceptio dilatoria solutionis q̄ inest ipsi obligationi: vt quādo pactū de nō petendo vsq; ad diem apponit incōtinenti: puta in instrumēto tūc iudex nō poterit aliter condēnare nisi quaten⁹ natura obligationis patiat̄ boc modo. condēno te ad cētū da nda in pascbate. et boc est qō dicebat Paulus iurisc̄sul. penā incōtinēti appositā inesse obligationi. vt. l. lecta. ff. si cer. pe. sed si illa exceptio fuisset opposita indeꝫ absolut reū quasi actor ante diē male ageret. vt. l. item quia. ff. de pact. l. j. quādo di. vsu. leg. ced. Si vero exceptio dilatoria solutionis nō inest obligationi: vt in pacto facto ex intervallo: tunc si nō opponat simpliciter reus condēnatur vera actione vel obligatione q̄ nō est elisa per oppositionē excep. facta ad boc quod no. Jnnoc. ex de excep. c. pastoralis. ¶Oppo. q̄ postꝫ sunt testes publicati reus nō potest p̄ducere testes. vt in iauc. qui semel. bic posita. dicunt quidā q̄ bec leg bodie corrigitur. sed ibi dicemus quam vide rc.

¶Additio noua.

Exceptionem. Nec. l. intelligitur de excep. dilatoria solutionis. z sic oīno not. q̄ bec exceptio dz opponi in initio qō intellige ante lit. cōtest. vel in ipsa lit. contesta. q̄z dicit q̄ dz p̄bari post. Jtē no. q̄ exceptio dz reseruari post z fic no. p̄ practica † cōi: qñ indeꝫ inbet li tem cōtestari reseruatis exceptionib⁹ qō intelligit de perēptoriis et dilatoriis solutionis nō de aliis: vt. j. dicā. facit. j. de ferijs. z. j. que sen. sine appel. resc. l. j. in p̄inc. z q̄ ibi no. facit qō no. Jnno. in. c. fi. ex de offi. iud. sed cōtra hoc oppo. imo videtur qō boc debeat fieri actione de dolo: vt. l. elegāter. in p̄i. ff. de dolo. vel actione ex eo contractu. vt. l. ex empto. ē. j. q vīa. ff. de act. emp. Sol. bic imperator soluit cōtrarium qō dicit nec ad nomē facte donationis peruenit. ¶Scias em̄ q̄ q̄q; saltē cōtractus celebrāt qui est nullus: vel q: dolus dat causam cōtractui vel ex causa: z tūc petitur q̄ rescindat̄ quatenꝰ de facto. p̄cessit allegata. l. in contrariū. q̄q; nullo modo cōtractus interuenit nōie: z tunc nō habent locū ille leges sic loquit̄ hic. ¶Quero quis citabitur in hoc iudicio. Rñ. aduersarius etiā notarius alias sentētia lata contra vnum nō faceret p̄eiudicū alteri. vt. j. de fide instru. l. ij. Ad precedentē lec. quod hic requiratur incidenter. facit. ē. eod. l. si scriptum. z de ordi. iudi. l. j. z ibi dicam Bar.

c ¶Jtez dilatorie. Adde quādo posfit vel debeat opponi exceptio dilatoria ornatissime: z plene per Feli. i c. exceptionez. col. iiij. ver. prima regula. de excep. et quādo exceptio dilatoria possit opponi post terminū z etiā post lit. contesta. per eundem Feli. in. c. pastoralis. eo. titu. col. vj. ver. oum dicitur. z Adde q̄ si exceptio dilatoria est opposita post terminū z per iudicē admissa parte nō opponente qō tenet oppositio. ita Fran. de are. vide tur sentire in. c. de caufis. de testibus de quo per Feli. in d. c. pastoralis. colum. penul. ver. vltimo examino.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

nem vt dixi.sed si reus vellet ꝓbare aliud cõtra intentionẽ actoris directo:tunc nõ posset post publicationẽ:r ideo ꝺadus est terminꝰ.dicã plene i auk. 12 at q semel.facit.c.quodꝰ.eẽ de testi. ¶Quero ꝑtqd si hec exceptio nõ fuit oppositaꝙliter ꝓnũciabit iudex.rñdeo.Aut exceptioª dilatoria ineſt obligationi:vtputa exceptio incõtinenti appositaꝙvt.l.lecta. ff.si cer.pe.tunc iudex condẽnabit reũ ad soluẽdũ in tpe statuto r nõ vltra:q; natura actionis r obligationis non patitur:q; sibi ineſt hec dilatio.sed si fuisset oppositaꝙ hec exceptio iudex absolueret:q; ante diem male agit.vt.l.j.ff.qñ di.leg.ce.Si vero hec exceptio nõ ineſt si nõ opponaꝝ iudex cõdẽnaret simpliꝝ.vt insti.de excep.ꝙ.tẽporales.de bocper Jnno.in.c.pastoralis.eẽ de excep.Bar.

a ¶Aut exceptio. adde vidẽdum de hoc etiã per eundem Barto.et ibi Jmol.r doct.in.l. euꝫ qui.ꝙ. qui ita. ff.de verb.obli.et doc.in.l.lecta.ff.si cer.pe.et dñs meꝰ Soci.in consi.mihi.clxviij.i.iij.volu. col.g.sequitur hic dicta Bar.

b ¶Testificata. Habet locum siue quis didicerit testificata testiũ suorum:fine aduersarij.vt no.gl.in corpore vnde sumit. r hic.r Barto.ea auk.in pe.col.

Qui semel. Jsta est optima materia sed tempus nõ patitur examinari. ¶Opp.de.l.exceptione. s.eo.Sol.dicit quidã ꝙ illa.l.corrigitur. Canoniste dicũt ꝫtra r bene.nã hec auk.ꝺz intelligi ꝙ post didicita testificata ᵇ nõ ꝓssunt testes ꝓduci super eisdẽ articulis.super alijs ficꝙ in alijs nõ sub est timoꝛ suboꝛnationis. ¶Opp.de.l.si qui testibꝰ. j.eo.Sol.ad reprobationẽ testiũ bene ꝓssunt ꝓduci testes post didicita testificata non alꝭ. ¶Querit gl.nunquid in causa appellationis poterũt de nouo testes ꝓduci.dic vt dixi in.l.per bãc.j.de tẽp.appel. ¶Quero que dicãt quarta ꝓductio.dicũt quidã ꝙ ex vna dilatione ꝓssunt fieri plures ꝓductiones. Canoniste dicũt ꝙ vna ꝓductio ꝺz vna dilatio:r ꝺue dilationes dicunt ꝺue productiones.r sic de singulis.hoc no.per tex.in.c.in causis.r.c.vltra tertiam.eẽ de testi.r ibi per glo.r Jnno.rc.

1 ¶Quando certum est quem didicisse testificata nõ admittitur ad producendũ testes de nouo.

2 Quot ꝓductiões testiũ admittanť.r nu.4.r nu.7.

3 Dispositio huius auk.an corrigat.l.C.

5 Quis an ꝓssit ꝓducere testem de nouo post lapsum dilationis:remissiue.

6 Multitudo testiũ ꝓductorũ ꝙ ꝓssit refrenari.

8 Noua ꝓductio testium qualiter dicatur.

9 Ad partẽ pertinet solicitare vt testes exami nẽtur.

10 Quarta ꝓductio qualiter petatur seu dilatio.

11 Si quarta ꝓductio fuit admissa sine solennitate buius tex.an dicta testium ualeant.

12 Testes an ꝓssint ꝓduci post renuntiationez vel conclusionem in causa.

13 Renuntiatio nõ ꝓrrigitur ad ea que quis nõ sciebat sibi competere.

14 Jn causa criminali etiã post renũtiationẽ r cõclusionẽ cause ꝓssunt testes ꝓduci.r vide.j.r nu.32.

15 Renuntiatio vnius non nocet alteri.

16 Renuntiatio facta in causa principali non ꝓrrigitur ad causam appellationis.

17 Publicatio testium quando impediat nouã ꝓductionẽ.r nu.18.

19 Didicisse testificata quando quis dicatur.

20 Percunctasse dicitur qui cuncta puncta vidit.

21 Attestationes dicũtur scripta testium.

22 Qui didicit testificata a testificatis ꝑ testes partis aduerse an per hoc impediať de nouo producere.

23 Super nouis capitulis post didicita testificata potest quis testes producere.

24 Testes an ꝓssint ꝓduci de nouo super eo qõ non ꝺigerũt licet sup primo capto cõprehẽdi ꝓssint.

25 Testes quãdo ꝓssint ꝓduci post didicita testificata ad reprobationẽ priorum.

26 Fauore publice vtilitatis in teste ꝺz cadere sciẽtia.

27 Dictum testis ꝓpter corruptionẽ testis est nullũ sicut snia nec cõsensu partiũ hoc potest remitti.

28 Si testis deposuit super circũstantijs non contentis in capitulo super ipsis poterunt testes ꝓduci post didicita testificata.

29 Testes in causa appellationis an poterunt ꝓduci post didicita testificata super eodem:remissiue.

30 Testes in alia instãtia circa idem post didicita testificata quando ꝓssint ꝓduci.

31 Cautela ꝓ instructione aduocatorum.

32 Jn causa inquisitionis quando ꝓssint testes ꝓduci post didicita testificata.r nu.33.

34 Si ꝓma examinatio nõ valuit poterit fieri secunda examinatio licet testificata fuerunt didicita.

35 Si ꝓma examinatio nõ reperiť poterit scõa fieri.

36 Si iudex testes non interrogauit poterunt de nouo examinari.

37 Testes an admittentur ad declarationem dictorũ post didicita testificata:remissiue.

38 Testes post didicita testificata ꝙ poterint de partium voluntate admitti.

Qui semel. Jsta autem.posita est in hoc titulo:r sumiť ex corpore mul tũ precise.r legitur per gl.in.l.exceptio. c nẽ.hic posita. Quidã legunt eã sup.l.fi.C.de testi.et hꝫ materiã valde singulariter:nec eã habemus alibi ꝑ hic r in corpore vnde sumiť.Et diuidit in duas partes. Primo loquiť qñ quis didicit testificata. Scõo qñ hoc nõ apparet sed ꝺubitať ꝑpter pluralitatẽ ꝓductionũ.scõa ibi:si vero.Et secunda pars sumitur ex corpore de testibus.ꝙ. qñ vero.vsq; ad ver.illud tñ.Et illo ver.illud tamẽ sumitur prima pars huius auk.r sic hic trãsumptiue posita est.Et breuiter hoc ꝺicit. Dicere testificata ꝑdit quez testes de nouo producere c primavero ꝓductio nõ impedit de nouo vsq; ad tertiaꝫ ꝓductionẽ ꝓduci. quarta vero sine solẽnitate hic adhibita nullatenus permittetur.ꝺ.ꝺ. ¶No.ꝙ ť vbi est certũ quem didicisse testificata nõ admittiť ad ꝓducendũ testes de nouo. ¶Scõo not.ꝙ ť vbi est ꝺubiũ ex prima scõa r tertia ꝓductione nõ ꝓsumiť cõtra producẽtes sed ex quarta ꝓsumiť cõtra eũ:ideo non admittitur nisi cũ iuramẽto hic ꝓstito. ¶Opp.ad primã partẽ de.l.exceptionẽ.hic posita.r ꝺe.l.si qs.ff. de excep.r.l.officiũ.ff.de rei vẽ.ꝺicũt qꝺã ꝙ in illis ll.fiat ꝓbatio exceptionis ꝙ instrumẽtũ. Sinautẽ quis velit facere per testes nõ posset hodie per istã auk.r ť ideo hic ponit quasi.l.C.corrigatur.r hoc tenet glo.hic.r in corpore vnde sumit.circa prin.ff. glo.mag.r in.q.l.officiũ. Jaco.de are.ꝺicit ꝙ ille leges in nullo corrigunt:q; hic loquit qñ productio fit de nouo sup eodẽ articulo.leges cõtrarie qñ ꝓductio fit super alio.Alius eñ est articulus excep. ab articulo intẽtionis actoris.et istud ꝓbat per.c. causam.eẽ de testi.in glos.mag.r.c.fraternitatis.et in.c.intimauit.r istud tenet cõmuniter.hoc ꝓbatur ex teg.buiꝰ auk.r in corpore vñ sumit.ꝺicit eñ qui semel aut bis ꝓdugerit testificata ꝺidicerit.loquit ergo de his q testificata sunt sup bis ad q testes ꝓducti sunt.sed sup articulis nouis nũq sunt testes ꝓducti nec fuerũt:ergo teg.buiꝰ auk.nõ ꝑt habere locũ. ¶Cõtra hoc facit teg.multũ in corpore in.ꝙ. qr vero.ibi:ant nõ testificata.Et qũo apparet ꝙ nõ ꝑt addi ad ea q iam testificata sunt ꝑ nouã ꝓductionẽ:sed illũ teg.intelliges.vt.j.ꝺicã. ¶Opp.scõo si hec auk.est vera:ergo testes nunq poterũt reprobari.Contra.l.si qs testibꝰ.r.l.fi.j.eo.Sol.ꝺicit gl. ꝙ testes nõ ꝓssunt ꝺe nouo ꝓduci nisi ad reprobationẽ priorũ:vt in cõtrarijs.hoc intelligo verũ qñ fit reprobatio respectu pſone:r sic est nouus articulus.sed si vellet improbare respectu ꝺicti.ꝺicã j.in questionibus. ¶Ad scõam partẽ oppo.r vi 4 ꝺeť ꝙ nõ admittatur.nisi vna ꝓductio:q; vna tantũ ꝺilatio est cõcedẽda.vt.l.fi.ff.de ferijs.r.ꝫ.de ꝺila.l.j. ¶Huius timoꝛe fuerunt opi.glos.nostrorũ. quiꝺã ꝺicũt ꝙ iste leges corrigãtur.r sic hodie plures ꝺari ꝓssunt ꝺilationes.Alij contra:q; hic loquitur de pluribꝰ productionibꝰ factis infra eandem ꝺilationẽ.Et in hac opi.est glos.nostra hic.et in.ꝺ.l.fi.de ferijs.r in corpore vnde sumiť.in prin. prime glo.mag.Canoniste eẽ eo.r.in causis.ꝺicunt productionẽ vnã.i.vnã ꝺilationẽ.r ita ꝺicũt obseruari de cõsuetuꝺine.Mihi videtur ꝙ opi.glos.nostrorũ sit verior:recte intelligendo.Ad cuius declarationẽ sciendũ est ꝙ ť quãdoꝙ quis vult impedire aliquẽ testem de nouo ꝓducere ꝓpter lapsum ꝺilationis.r illa nõ est nostra materia.ꝺic vt.ꝺ.l.fi. ꝺe ferijs.r.ꝫ.de ꝺila.l.j.r ibi per ꝺocto.et in hac nõ attẽditur vnitas vel pluralitas ꝓductionis:sed solum cursus tẽporis r negligentia partis infra illã ꝺilationẽ. Quandoꝙ quis vult impedire testium productionem

¶Producere.an autẽ minoꝛ ꝓssit restitui ad ꝓducendum nouos testes post ꝺidicita testificata.viꝺ plene per bar.cũ con coꝛ.in.l.j.ꝙ.nũtiatio.in pe.col.ff.de oper.no.nun. vbi subditan similiter rusticus et mulier restitui. ꝓssit ꝺe quo ꝺic vt ibi per Alegã.in pe.colũ. subꝺit etiã ibi bart o.an restitutio in casu predicto minoꝛe restituať etiã maioꝛ: suus aduersarius.

¶Per instrumẽtum.an post ꝺidicita testificata ꝓssint ꝓduci instrumenta.r etiam testes sub nouis capitulis et teneť ꝙ sic.r hic vide bal. in ver.sequitur videre.r adde Bal. post glo.in.l.peremptorias.j. sen. rescin. non ꝓs.et no.in.ij.colũ.et in materia: nũquid si testes reperiuntur esse penes partem r eorum attestationes et tota causa:nunqd illoꝝ ꝓsumitur baꝺ buisse notitiã. viꝺ Pau.de ca.in cõsil.j.qõ incipit. in christi noie amen. clericiᵉ sint minoꝛes.rc. vide quod ꝺixi in iiij.col.

a ¶Quod satis placet.Adde quod no.in.c.veniens.de testi.et quod ꝺomi. Bar.in.l.j.ff.de testi.

b ¶Cause conclusionem.post conclusum in causam non potest testis ꝓduci.recolo tamen me viꝺisse Ange.in.l.tale pactum.ꝙ. qui pronocauit. ff.de pact.ꝙ iudex tamen poterit ex officio interrogatoria facere.alle.ꝺo. Jnnocen.imo ꝺicit ꝺo.Anto.in.c. j.de ind.quod consuluit quod iudex etiam post conclu 6 sum in causa possit interrogare nedum ad finem declarandi ꝺubium 7 probationẽ. iurta c.cum ioannes.de fide instru.r.c.pertuas.de testib.licet etiam ad fundandam intentionem aduersarij. per.l. vbicũq. de interro.acti.r per.l.generaliter.ꝙ.i.de rebus credi. et adde Bal.in.l.amplioꝛem.in.iij.colũ.de appel.l.per banc. in princ.de temp. appel.r gl.expresse in ver. interrogat.in.c.qñ contra.de pba.et aꝺõ quod not.in.l.j.ff. de interroga.acti. et hoc sequitur in l.ꝙ.ꝙ.i. non tamen cogitur vt etiã viꝺentur velle doct. in.l. nõ quicquiꝺ. de iuꝺi.ad hoc tamen vide Jnnoc. in.ꝺ.c. cum ioannes.qõ refert bal. ad hoc in.l.in bonefidei.ff. de reb. credi.r Lud.in.ꝙ. hoc autem. et ibi Alegan.circa.vii. colũ.ad hoc quod not.Bal.in.l.ij.ꝙ. sed quia.ff.de iuramen.calum.imo si actoꝛ nõ potest ꝓ 9 bare potest iudex deferre iuramentum:et an sic arbitri.vide Bal.in.l. actoꝛ.in prin.j.eoꝺem.r in.circa.vii. colũ.et in tit.de posi.ꝙ.iij.in princ.Adde tamẽ 10 no.ꝼm Jnnocen. in.c.cuꝫ venissent. eẽ de testi.ꝙ partes licet renũtient generaliter testibꝰ bincide tamẽ posť a 11 sunt ꝓduci execuꝺiones r super illis testes,secus si renuntiatio esset specialis super vno articulo.subꝺit tamen ꝙ etiam iudex aliquando motus magime prestito iuramento partibus quod malitiose non petunt poterit super eoꝺez articulo reo permittere quosꝺam testes ꝓduci.argu.auk.ꝺe testi.ꝙ.quoniam multe.ad qõ bene facit quod ꝺixi post Bart.in auk.ꝺe iuꝺic.sed id quod vltimo retuli ꝼm Jnnocẽ.intelligit verum ꝺo.Pau.in.l.oratione.ff.de ferijs.quando probationes ꝺe nouo superueniunt.

c ¶Et in.c.constitutus.vtrum post renuntiationem r cõclusionẽ ꝓssint testes ꝓduci.adde Jnno.in.l.custoꝺias.ꝙ.j.ꝺe publi.iuꝺi.Bald.in auk. iubemus.ꝫ.ꝺe iuꝺi.

ꝺ ¶Unde sumitur.Adde Bal.in auk.iubemus.ꝫ.ꝺe iuꝺi.sic videtur terminus prefigus.ad opponendum seu ad approbandum in causa principali nec extenditur ad causam appellationis:nec cõclusio in causa facta in ea est rc.habes hoc ex no.per Bar.r idem Jnnocen.in.c.cũ venissent.ꝺe testi.r in.c.cum ꝺilectus.ꝺe fi.instru.r Specu.ꝺe instru.edi.ꝙ.nunc ꝺicamus.in prin.

nitate:an ꝺicta testiũ valeant.Breuiter ter.in coꝛ e poze vnde hec auk.sumitur videtur ꝺicere omnino non admitti iꝺest omnino nõ concediꝝ vt ibi exponit glo.r sic videtur quod non valeat.Sed iste teg. loquitur quando interuenerunt hec tria:scꝫ plura litas productionis.renuntiatio seu cõclusio.publicatio seu apertura.tunc enim si admitteretur quarta productio omnino non valeret.vt ibi ꝺicit text. Sed quãdo subeſt solum pluralitas productionis tunc si admitteretur valeret:q; non reperitur prohibitum nisi esset alia causa impediẽs ꝺe qua ꝺixi r.j.ꝺicam.r hoc vltimum videtur tenere Jnnocen. extra ꝺe testi.c.in causis.r.c.vltra tertiã.Et hoc ꝺe 12 primo sufficiat. ¶Circa secũꝺum cum ť quis vult impeꝺire testes ꝺe nouo producere ꝓpter renuntiationem:vel cause conclusionẽ ᵇ viꝺenꝺum est an b possit teg.in corpoze viꝺetur quod talis renũtiatio r publicatio non noceat.nam potest admitti noua productio cũ solennitate hic posita.et hoc expresse ꝺeterminat glos.ꝫ.ꝺe iuꝺic.auk.iubemus. Canoniste cõtra.extra ꝺe testibus.c.ꝺe testibus.r.c.constitutus.ᶜ Breuiter ſicꝺicas.aut illi testes qui ꝺe nouo producuntur poterant a parte produci tempore renuntiationis r cõclusionis:et non admittetur noua productio.licuit enim ei renuntiare inri suo sicut potest renuntiari productioni instrumentoꝝ vt in.l.iij.j.ꝺe fiꝺe instrumen.Sed si illos producere non potest ꝓpter ignoꝛantiam: tunc talis renuntiatio et conclusio non est impeꝺimento quin ꝺe nouo producantur cum solennitate hic posita. hoc colligitur ex teg.in corpoze vnde sumitur.vbi colligitur forma talis iuramenti que hic ꝺebet prestare ibi ꝺum ꝺicit:ꝓpter quoꝺ non valuit primus rc.hoc etiam apparet per rationem.nam renũ 13 tiatio ť non ꝓrrigitur ad ea que quis non sciebat sibi competere vt.l.mater.ff.ꝺe inoffic.testamen.et l.legitimam.ff.ꝺe petit.heredi.hoc tangitur etiam per Joã.an.in.c.constitutus.in fine.extra ꝺe testi. vel in.c.cũ veniſſet.et hoc ť est verum quando agitur ciuiliter.si vero ageretur criminaliter tunc forte renuntiatio vel conclusio non esset impeꝺimento quin iterum producatur.vt.l.iurisgentium.ꝙ.si paciscar.ff.ꝺe pactis. ¶Querit ť quiꝺ si vnus tantũ 14 renuntiauit vtrum pꝛeiuꝺicet alteri.certe non.testest in auk.iubemus.ꝫ.ꝺe iuꝺi.et in corpoze vnde sumitur. ¶Quero vtrum renũtiatio ť facta in cau d 15 sa principali ꝓrrigatur ad causas appellationis. Respon.non:quia in causa appellationis ꝓssunt ꝓduci noue probationes et noui testes.vt.l.eos. j.ꝺe appella.r.l.per banc.j.ꝺe tempo. appella.nisi expresse hoc ꝺiceretur ꝙ ad causam appellationis hoc ꝓrrigatur:vt in Specu.ꝺe renun.r conclu.ꝙ. j.in.j.colla.et per Jnnocen.extra eo.c.cum intimauit.et in.c.cum veniſſet.r.c.constitutus.Et hoc ꝺe secundo. ¶Circa tertium.ſ.quando vult impeꝺi 16 re nouam ꝓductionem ꝓpter ť publicationes e an ꝓssit cõmuniter ꝺicitur ꝙ sic.ᵉ r ꝓ hac parte vide teg.in.l.admonendi.ff.ꝺe iureiur.ꝼm secunꝺã lec.Pilei ibi positam.r vide Jo.an.in.ꝺ.c.ꝺe testi. eẽ ꝺe testi.r.c.constitutus.r in Spec.ꝺe teste.ꝙ.si qs. ver.quid si post publicationem.Ju contrariuꝫ viꝺetur teg.in corpoze vnde sumitur.ꝺicit eñ ꝙ etiã post publicationẽ admittitur noua ꝓductio cuꝫ glos.in.ꝺ.c.constitutus.ꝺe testi.ꝙ anteq̃ ꝺiꝺicerit testificata potest testes producere etiaꝫ si sint publicate attestationes.sed potest notari ex ꝺictis Bar.hic in ver.queꝺã est publicatio.i.manifestatio rc.scz nisi parte presente r non contraꝺicente publicatio facta sit.r adde quia Bal.alleg.hic Jo.an.ꝺicit ꝙ licet sint publicate attestationes si tamen ꝺicta testiũ non peruenerint ad notitiam partis ꝓssunt testes ꝓduci. Jtem fallit hec regula in teste qui potest examinari ad coꝛroboratiõnẽ sine subscriptione r in notario qui potest examinari ad confirmationem sui instrumenti ꝼm Bal.in.ꝺ.l.amplioꝛem.in.ij.colũ.C.ꝺe appel. Jtem adde quod Bal. in ꝺicta.l.amplioꝛem.ꝺat cautelam vt testes post publicationem ꝓssint

Universidad del Rosario Archivo Histórico

examinari. de quo vide Ludo. in l. iij. §. hoc autē indicium. de dā. infec. et ibi Alex. in. v. colū. ⁊ adde q̄ quādo sunt perdite attestationes vel acta. videtur q̄ possint testes produci: vt in antiqua repetitione c. fi. de proba. Itez adde q̄ publicatis attestationibus post didicita testificata possunt produci testes ad p̄sumptionē aliqualem nō ad plenam probationem. ſm Jnno. in. c. cū dilectus. de accu. a ⁊ apud legistas refert Rom. in. §. de viro. in penulti. et vlt. fallen. et dum §. allegauī dictuz Bart. in. d. l. ij. §. si publico. adde etiā b Bal. hic circa fi. et in. j. colū. ⁊ Bal. in l. ea quidez. in. gv. colū. de accu. et an post didicita testificata inquisitione possint testes deduci. vide Angel. in. l. fivacantia. de bo. vac. lib. g. circa medium. ⁊ Spec. in tit. de accusa. §. c nunc tractemus. 18 versi. sed nunquid o publi. ⁊ Bar. in. l. e iij. §. hic autē indiciuz. de dam. infec. ⁊ vide omnino f Jnno. post Bart. in. l. inter accusan tem. ſ. de publi. iudi. ⁊ Bar. in extra nag. ad reprimen g dum. in ver. negle 19 gerūt. ⁊ vide Bar. hic circa. iij. col. et vide Barto. ⁊ que scripsi i. l. j. §. si qs vltro. de questio. ⁊ qō babes in. c. fi. ō collusione detegē. vide in fi. huius. l. 20 ante seq.

a ¶ Hic posita. vidē b Bal. in. l. per bāc. in vlti. col. de tēp. ap. ⁊ hic.

↪ Andr. Pomate.

b ¶ Duo actus. in fin. adde q̄ istā distinctionez sequit ancha. in cōsi. suo. cc xxiij. incipi. ad euidentiā.

c ¶ Capitulo cōstituť. in fi. vidē bar. in. l. j. §. sufficit. de secū. tabu. et adde bal. i. l. peremptorias. in. §. colū. C. sen. relcin. nō pos.

↪ Andre. Poma.

d ¶ Alliō defectuz. vide Felin. in eo. c. col. iij. ver. v. ⁊ vlti. declara de testi. ⁊ in. c. fraternitatis. col. ij. ver. est autē regulare. de testi. cū duabus seq. col. ⁊ fere per totū. de testi. vbi tāgit pulchre de hac materia ⁊ bar. consi. cc xx. in. c. literis. col. ij. de offi. delega.

e ¶ Impedimento. et quid si testes iam producti iterum producātur: an debeant iterū iurare. tex. est no. in. c. fraternitatis. in fi. eſ de test. ⁊ qō digi in. l. per banc. ſ. de temp. appel. ⁊ vide Allegā. in. l. qui bona. §. fi quis post. de damno infec.

f ¶ Testificata didicisset. vide omnino Bar. ſ. eo. ad fi. ⁊ Bal. hic in. ij. col. in ver. vij. vbi sequitur quod dicit Bar. ſ. ⁊ Bal. in. l. si quis testibus. ſ. eo. in. iiij. colum.

g ¶ Dubitatur de pluribus. vide in rubrica de arbi. in. iiij. charta. et an si attestationes testiū penes partes deponantur deceat super illis vlterius testes producere. vide quod digi. ſ. in. ſ. colum. in apostil. mag. dic q̄ non quasi timor sit q̄ testificata dicicerint. vide Jnno. in. c. constitutus. de testi. ⁊ Bal. hic in. v. colū. ⁊ multos casus in quibus iste regule fallunt. vide per Joā. an. in. d. c. constitutus. in fi. adde qō Jac. de bel. multū no. in. c. ſ. quid sit inuestituta. digit q̄ regulariter post didicita testificata nō admittitur probatio testium. Fallit vbi testes nihil deposuerunt: vt quia dixerunt se nescire vel non recordari per illū tex. ⁊ item no. in causa appel. qō tamen digit Bal. sibi nō placere de iure cano. nisi in vno casu. de quo ibi per eum. et ibi subdit Bal. banc regulā fallere vbi cūq; testes fuerint male examiati: q̄ inest dolus verus male examinātis q̄ preponderat dolo subornationis. l. veluti. ff. de edē. quod no. Et predictis adde qō not. Spe. de testi. §. satis vtile. verific. sed nunquid. Jtē vtra alias limitationes hoc limitat no. Bald. si iudex indiscrete odio vī iniuria publicauerint cito testes vt impediрētur ꝓ ductiones testiū.

↪ Andre. Poma.

¶ Attestationes. in p̄nc. vide plene Feli. in. c. vltra ter tullā. de testi. ꝓ ul chā limitationez ad istam materiā vide per Alua. rot. in ti. quid sit inuesti. col. xiij.

¶ Nādo cōpebēdit. ad hoc vide bart. in. l. per bāc. de temp. appel. in j. q. qō dicat nouū capitulum. z quod no. Bart. ſ. prox. versi. ex predictis apparet vbi quid si deponunt testes super non contentis in capitulis.

¶ De necessitate. ⁊ vtrū post didicita testificata possit cōtra testes opponi. vide Jnn. in. c. p̄sentium. de testes de nouo ꝓduci ſm Ric. de ma. q̄ cū testis debeat facere fidē iudici de eo qō ipse scit si poterit ꝓbari: q̄ de eo nō poterit cadere sciētia dictū ei⁹ reddik nullū: ⁊ testes q̄ūz de nouo p̄sit. ꝓduci sicut super nullitate snie et similiū. Preterea deficit fides qō substātiale in testib⁹. vt. l. ij. ff. de testi. Et hoc cō sensu partiū tolli nō potest. non ſtem fauoze eoz est introductū q̄ in teste debeat cadere sciētia ſz in fauoze publice vtilitatis. Si vo redarguik dictū tantū ⁊ non p̄sona. ⁊ hic aduerte aut redarguik tantuz dictū falsum cū corruptione: ⁊ tunc possunt testes ꝓduci. vt. l. diuus. ff. de re iud. Jta tetigit Jnno. de 27 pba. c. in p̄sentia. hoc idē tenuit Ric. ma. dicēs: ſ q̄ sicut snia est nulla. ꝑpter corruptionē. vt. l. venales. ſ. qñ. puo. nō est necesse. ita dictū testis. vt. l. j. post pn. de falsis. nec hoc potest partiū cōsensu remitti a cū hoc ꝑpter publicā vtilitatē sit inductū. b Si vo volo dicere falsum absq; corruptione. tūc aut hoc volo ꝓbare indirecte: q̄ ꝓbare volo cōtra illud qō in articulo nō continebar expresse: sed p testes fuit dictū incidēter puta circa locū ⁊ tēpus et possum. vt in. c. ex tenore. eſ de testi. ⁊ ar. eoꝝ q̄ digi in precedē ti q̄stione. Si vero volo ꝓbare faciendo directo articulū contrariū ad p̄imū ⁊ nō possum post didicita testificata adducere sarij. ⁊ est expōsitum in. d. c. fi. de testi. in cle. ¶ Ex p̄dictis apparet ſ q̄ si testis digit aliqd sup quibuscūq circūstantijs q̄ in articulo non continebar ad necessitatē ꝓbationis q̄ sup eodē possunt testes produci post didicita testificata sicut ſ. ꝓpi. digi in directo ſrijs. Et q̄ sup illo testes nō fuerunt. ꝓducti. ⁊ tex. in corpore. ⁊ hoc reqrit q̄ fuerūt testes ꝓducti et didicita testificata vñ nō nocet si deposuerūt sup eo q̄ nō fuerūt ꝓducti. ¶ Quero ſ vtrū in causa appellationis testes possint ꝓduci post didicita testificata super eodē. dic vt in. c. fraternitatis. eſ de testi. ⁊ l. q̄ hāc. ſ. de tēp. ap. ¶ Quero ſ an in alia instātia circa idē possint testes ꝓduci post didicita testificata. beneiter aut alia instantia est diuersa vel rōne cause vel rōne rei vel persone. ita q̄ nō obstat ecceptio rei iudicate ⁊ tunc sine dubio possunt de nouo ꝓduci. ar. dicte. l. cū querik als obstaret. ꝓcessus ⁊ snia q̄ eēt absurdū. Et ideo cauti ſ aduocati cū de ꝓbationib⁹ dubitāt de vna magna qūtitate vel repetūt modicūꝝ videātvtrū testes sup illa testificēt plene: ⁊ sup illo modico possint informari an habeāt legitimas ꝓbationes vel nō: vt ꝓbare melius possint sup residuo. Si vo est alia instātia circa idem tūc aut fuerūt testes examinati cozā arbitris aut cozā iudice. p̄imo casu possunt testes ꝓduci vel non ſm distinctionē. l. j. ſ. ti. j. Si vero fuerūt examinati cozā iudice tunc gl. in. l. ꝓperandū. in fi. de iudi. videt dicere idē. Jnno. cōtra in. c. cū causam. eſ de testi. ⁊ istud tenuiv obis in 32 l. ſi. ſ. de testi. p. l. gesta. ſ. de re iudi. ¶ Quero ſ vtrū in causa ingstitionis possint testes de nouo produci post didicita testificata. dic aut ꝓducunt per indicē ⁊ possunt: q̄ in eo nō est timor subornationis. semper enim ipse habuit no. testificata: ⁊ sic ceſſat ratio huius aut. ⁊ in corpore. ⁊ est expressum eſ de testi. c. cū clamor. ⁊ ibi ſm Jnno. aut ꝓducunt ꝑ partē. ⁊ tūc idē qō in alia cā: q̄ tunc eadē est ratio. ¶ Quero ſ nunqd in causa criminali possunt testes ꝓduci post didicita testificata. puto q̄ nō ꝑ parte sed per iudicē sic: ꝑ ea q̄. ſ. digi. ⁊. ff. de q̄stio. l. j. in fi. ⁊ de pe. l. fi nō defendat. ¶ Quero ſ q̄d si ꝓior examinatio de ꝓ. l. nō valuit. rñ. nō impedit scōam examinationē. l. ꝫ qs talia testificata didicerit. ar. l. non puta uit. §. nō queuis. ff. de cōtratab. ⁊ qō not. eſ de testi. c. cū causam. in cle. et de testi. c. fi. vbi videt expressum. ¶ Quero ſ qd si ꝓior examinatio nō repetit. rñ. possunt de nouo testes ꝓduci q̄ paria sunt nō esse ⁊ nō apparere et videt expressum eſ de ꝓba. c. fi. ſ. de fi. instrumē. l. fi. ⁊. l. publicati. de testa. 36 ¶ Quero ſ qd si testes ꝓductos iudex omisit interrogare vel qd si eos non interrogauit ſm interrogatoria data. rñ. poterūt de nouo examinari etiā post didicita testificata. Et est expressum in. c. tuas. eſ 37 de testi. q̄ nō est quid imputek parti. ¶ Quero ſ nū quid ad declarationē eoꝝ que p̄ dixerāt possint testes admitti post didicita testificata. dic vt in gl. 38 ⁊ in corpore eodē. ¶ Quero ſ nunqd de partiū volūtate possint testes admitti post didicita testificata. dic vt per. c. fraternitatis. eſ de testi. per Jo. an. in vlt. questione k qui dicit q̄ sic: q̄ illud est introductū in fauorem ipsarū partium. arg. l. qō fauorem. ſ. de leg. ⁊. l. si quis in conscribendo. ſ. de pac. et hec f sufficiant in hac aut. ſcdo modo lecta.

1 ¶ Subtrahenti instrumentum non prodest habere eum cancellatum.

2 Qui probat instrumētum subtraxisse facit contra ipsum plenā fidem. ⁊ nu. 4.

3 Qui hz instrm cancellatū qñ p̄esumak liberatus.

4 Probato q̄ instrumentū furto sit subtractū an sit necesse quod probetur tenoz instrumenti.

5 Ad probationē seruitutis an sufficiat probare instrumentū furto subtractum.

¶ De possessiōe.

s Habere istrumentū cācellatū nō prodest ei q̄ subtraxit. Jtē qui instrm subtraxisse probaf contra eū plenā 1 fidē facit. b. d. iste bon⁹ tex. ¶ No. ſ q̄ in casu hui⁹ b l. nō prodest habere instrm cancellatū q̄ dic. vt. ff. 2 eod. l. qui chirographū. ¶ Scōo no. q̄ ſ probare aliquē subtraxisse instrm venditionis seu emptionis facit cōtra eum plenā fidem. plene digi in. l. an fertur. ſ. j. ff. de iure fil. vbi est ter. no. de hoc ſc.

¶ Additio nona.

¶ De possessione.

Proclamanti ad libertatē non sufficit ꝓducere instrumentū. Jtē ꝓbare furtū instrm suoꝝ est sufficiēs probatio cōtra furem. ¶ Opp. ſ qui habet instrumēta p̄esumit liberat⁹. vt. ff. de pac. l. ij. ⁊. ff. eo. l. si chirographū. ⁊. l. fullo. ⁊. l. si curator. ff. de fur. ¶ Venio ſ ad scōm. vī hic qō ꝓbare furtū instrumēti est sufficiēs ꝓbatio. ¶ Quero vtrū sit ꝓbandū de tenoze instrumēti dicūt gdā q̄ nō: q̄ tūc esset sufficiēs ꝓbatio contra q̄ēcūq. vt. l. testiū. in ſ. j. ti. j. ⁊ ideo dicūt qō hic de tenoze instrumēti probabit ꝑ sacramētū actoris. sīle in. l. si qñ. j. vñ vi ef. qō met. cau. c. ij. ⁊. j. de fi. instru. l. sicut iniquū. et ibi glo. ⁊ ita tenet Pet. ⁊ Ly. hic. cōtra hoc videt. ff. de fur. l. q tabulas. ⁊. l. qdā tabularū. vbi etiā de tenore videt ꝓbari de here. sol. ibi ideo q̄ agebat ad id 5 qō in instrumēto cōtinek q̄ no. ¶ Querit ſ glo. an hoc ꝓbare sufficit ad ꝓbationē seruitutis: ⁊ nō respōdet. Bzeuiter dicebat Ric. de Salū. ꝓbatio furti i instrumēti est sufficiēs donec clare ꝓbet contrariū vt. l. matrē. ſ. eo. ſz ibi loquit de positione de ꝓsenti hic de positione de ꝓterito. ſ. mſis ⁊ fratris. sed iste q̄ modo vindicat in seruitutē erat in q̄si possessiōe libertatis ideo ꝓbatio incūbit vindicāti. ita sentit ꝓima gl. vel dic q̄ hic nō ꝓbat q̄si possessio seruitutis q̄ seruilia ministeria pōt facere etiā liber hō: ideo ad ꝓbationē quasi possessionis seruitutis nō sufficeret hoc probare q̄ seruilia ministeria faciat nisi probet qō iure seruitutis faciat: ⁊ tāq̄ seruus. simile in. l. j. ⁊. ij. ſ. de serui. ⁊ aqua. ⁊. ff. de iti. actuq; p̄ima. l. ij. in p̄in. ⁊. ſ. i. ⁊ boc sentit glo. ij. hic ad fi. ¶ Opp. q̄ si ꝓbaf aliquos esse natos ex mſe seruos ꝑsumunk seruī nisi ꝓbet Scīū. l. naturalis. ſ. de libe. cau. gl. fatet Scīum: ⁊ qō hic ō ostēdit qō de necessitate nō cōcludit qō si vnus est seruus ergo alter est seruus sed p̄sumptiue sic ſm glo. ⁊ bene. Bar.

1 ¶ Ad probandum quod probatum non releuat quis non admittitur.

i ¶ De probatione. Jnstrumēta ꝑ sunt his quoꝝ mandato sunt perfecta nō extraneis. Item articulus impertinēs non est ad

¶ In vlt. q̄stione. Adde qō no. bar. in. l. per bāc. l. in fi. de temp. app. qō ⁊ ibi digi post bar. i l. maritus. de que stio. et q̄ digi in. l. quedā. §. mulier. ō eden. Itez adde q̄ digi post Bar. i. l. si quis. j. ti. j. Bal. hic in. j. col. adde per bar. hic. c. presentata. de test. ꝛdi cit Bal. per illum tex. in auē. generaliter. i. i. col. de epi. ⁊ cleri. qō 2 sensus partium facit rite procedere vbi aliꝰ nō posset ⁊ qō consensus talis excusat iudicē a pena. ⁊ dicit bal. in. l. certi condictio. §. i. si certū pe. qō vbi vigore statuti nō potest probari nisi p instrm. ⁊ parte nō contradicente fuerit ꝓbatum per testes valebit probatio.

¶ Si de possessione. de materia. vide in. l. labeo. ff. de pactis.

¶ Instrumentuz cācellatum. Vide in. l. in fraudez. §. quoties. de iu. fisci idē in lacerāte instrumētū ſm bal. in. l. in fraudē. j. ti. ij. ⁊ ibi singulariter per eum. de pena lacerātis istrumentuz. vide bal. in. l. ij. ⁊ in auē. ibi posita. ō. de eden.

↪ Andr. Pomate.

i ¶ Ad ꝓbationē. vīō aliquid ad qd allegetur ista. l. p barb. consil. lviij. col. iiij. vol. ij. ⁊ cō sil. inserto. in cōsi. alex. lij. in. iij. colū. vol. iiij. ⁊ in consi. lvj. in vlti. col. volu. ⁊ per Barb. consi. cj. col. g. vol. ij. ⁊ consi. cxiij. col. cij. vol. ij. ⁊ consil. cxvi. col. j. eo. vol. ⁊ cōsi. cxxiij. col. iiij. eo. vo. ⁊ consi. cxxvj. col. xvij. eo. vol. ⁊ cōsi. cxxviij. col. cij. eo. volu. et consil. liiij. col. j. et seq. eo. vo. ⁊ cōsi. l. col. vij. eo. vol.

Universidad del Rosario Archivo Histórico